

DET DANSKE POST- OG TELEGRAFVÆSEN

BERETNING
OM
VIRKSOMHEDEN
1917-1967

BIND III

GENERALDIREKTORATET FOR POST- TELEGRAFVÆSENET

DET DANSKE POST- OG TELEGRAFVÆSEN

BERETNING
OM
VIRKSOMHEDEN
1917-1967

BIND III

GENERALDIREKTORATET FOR POST- TELEGRAFVÆSENET

POSTFORSENDELSENERNE	5
Brevforsendelser	8
Pakker	11
Postanvisninger, postopkrævninger og postindkasse- ringer	12
Aviser	14
Angivne værdibeløb og besørgede pengebeløb	28
Gennemsnitligt antal postforsendelser, telegrammer m.v. pr. indbygger	31
Antal almindelige brevforsendelser	36
Brevforsendelsernes relative fordeling på forsendel- sesområder	64
Forholdet mellem afgåede og ankomne brevforsendelser..	72
Fordeling mellem landsporto- og lokalportoforsendelser	74
Brevforsendelsernes fordeling efter art	78
Udleveringsmåden for brevforsendelser	121
Ubesørgelige brevforsendelser	125
Forsendelser med frankopåtryk	130
Anbefalede brevforsendelser	132
Værdibreve og æsker med angiven værdi	148
Pakker	159
Nærzonepakker m.v.	172
Antal pakker i juleperioden	176
Anbefalede pakker	181
Værdipakker	182
Ilpakker	195
Bortkomne pakker	197
Fremlyste pakker m.v.	199
TELETJENESTEN	202
Telegrammer	204
Telefonsamtaler	245
Statstelefonen	268
Telextjenesten	277
SÆRSTATISTIK	282
Særlige undersøgelser vedrørende brevstatistik m.v. ..	282

Særlige undersøgelser vedrørende anvisninger og indbetalingskort	286
Julestatistik	290
Månedsoversigten	292
 RENTABILITETSUNDERSØGELSER	 293
 STATISTIK VEDRØRENDE PERSONALET	 300
Personalets antal	300
Sygdom	317
Aldersfordeling	329
Afgang blandt personalet	332
Pensionister	337
 ANLÆG OG MATERIEL M.V.	 340
Anlægskapitalen	340
Ejendomme og lokaler	356
Materiel	358
Telegraf og telefonapparater m.v.	361
Telefonkredsløb	374
Telefonabonnenter	379
Telegrafkredsløb og telexkredsløb	386

Statistik.

Postforsendelserne

Reglerne for optagelse af statistikken

Almindelige bemærkninger

Ved begyndelsen af den periode, som omfattes af dette værk - d.v.s. fra finansåret 1917-18 - blev statistikken over postforsendelser i det væsentlige optaget på grundlag af bestemmelserne i det fra 1. april 1915 gældende statistikreglement. Med visse undtagelser var disse regler overensstemmende med bestemmelserne i "Reglement for optagelse af statistikken over postforsendelser m.m." gældende fra 1. april 1907.

For brevforsendelsernes vedkommende var hovedreglerne herefter følgende:

For ankomne almindelige brevforsendelser fandt tælling sted i 2 perioder årlig på 7 dage hver (nemlig fra 6.-12. april og 6.-12. oktober) for så vidt angik stationsportoforsendelser og i 2 andre perioder på 7 dage (nemlig 6.-12. januar og 6.-12. juli) for lokalportoforsendelsernes vedkommende. Artsfordeling fandt sted i én periode for hver af de 2 kategorier, henholdsvis i oktober for stationsportoforsendelser og i januar for lokalportoforsendelser. For afgående almindelige brevforsendelser optoges statistikken i én periode på 7 dage årlig (nemlig 6.-12. september) uden opdeling.

Lokalportoområdet omfattede et postkontor med derunder hørende postekspeditioner. Disse sidste skulle i henhold til "Lov om styrelsen af postvæsenet" af 17. maj 1916 være underlagt et postkontor fra 1. oktober 1916. For Københavns vedkommende henhørte siden 1905 Charlottenlund, Dragør, Gentofte og Hellerup under Københavns overpostmesterembede.

Ved posthuse med særlig stor sommertrafik blev der i juli måned optaget en ekstraordinær statistik som gældende for juli kvartal.

For brevforsendelser til og fra udlandet blev statistikken optaget én gang om året, nemlig den 3. uge i september. Der specificeredes efter forsendelsernes afsendelses- og bestemmelsesland. Statistik blev også optaget over forsendelser i åben transit.

Statistikken over bogførte forsendelser optoges løbende ved posthusene.

Inden for den periode, som omfattes af værket - d.v.s. finansårene 1917/18-1966/67 -, er der indtrådt en række ændringer i reglerne. Det er anset for mest praktisk her at gruppere disse kronologisk efter de forsendelsesarter, som de vedrører, jfr. næste kapitel, hvori ændringerne er opdelt i grupperne brevfor-sendelser, bogførte forsendelser og aviser.

Nyt statistikreglement eller nytryk af statistikreglerne er udsendt i følgende omfang:

Ny udgave 1919 (gældende fra 1. juli 1919).

Nyt reglement 1926 (gældende fra 1. april 1926). Statistikken lægger i højere grad end tidligere vægt på de afgående forsendelser. For bogførte forsendelser erstattes den daglige opgørelse i hovedsagen af månedlige opgørelser. I stedet for kvartårslige indsendelser træder indsendelse en gang årlig. I vidt omfang indføres hjælpeformularer til støtte ved statistikens optagelse. Bedre kontrol med statistikken gennemføres. - Reglementet var udarbejdet af en kommission nedsat den 17. oktober 1925. Foruden embedsmænd fra generaldirektoratet med generalsekretær O.C. Hollnagel-Jensen som formand bestod medlemmerne af to postmestre, en postkontrollør, en postbudformand samt formændene for Dansk postforening, Jernbanepostekspeditørforeningen og Foreningen af brevsamlere og postekspeditører i Danmark. Kommissionen afgav betænkning den 20. februar 1926.

Nye statistikregler (optaget i reglement III), december 1928. (Reglerne for grænsepostkontorernes statistik optoges dog i grænsepostreglementet). Statistikken over bogførte forsendelser afsluttes kalenderårsvis. I april 1930 simplificeres reglerne for optagelse af brevstatistikken.

Nyoptryk af statistikafsnittet i reglement III, juni 1943. Brevstatistikken for 1. halvår henlægges til dagene 6.-12. marts. Fra 1. april 1944 indføres visse lettelser m.h.t. brevstatistikken. Avisstatistikken ændres.

I april 1946 indføres visse ændringer i statistikreglerne af hensyn til arbejdslettelser.

Nyt reglement III, august 1957. Der skelnes ikke længere mellem lokalportobrevfor-sendelser og øvrige brevfor-sendelser (gældende efter udløbet af novemberstatistikperioden 1957).

Endvidere er der gennemført følgende ændringer m.v. i statistikreglerne:

For at opnå lettelse i arbejdet på postkontorerne afskaffedes fra 1. maj 1946 den af postkontorerne optagne månedlige statistik over solgte frigørelsesmidler. Statistikken udarbejdes fra dette tidspunkt af generaldirektoratet på grundlag af noteringerne om de til postkontorerne udsendte frigørelsesmidler.

Statistikken over frankostemplede forsendelser bortfalder ligeledes i 1946-47.

For at opnå en mere betryggende optagelse af brevstatistikken ved postekspeditionerne på landet, blev der i 1949-50 til brug for disse ekspeditioner udsendt en vejledning i optagelse af brevstatistik ved postekspeditioner på landet.

Optagelsen af statistik over bogførte postforsendelser og af statistik over telegrammer og telefonsamtaler ændredes således, at statistikken over bogførte postforsendelser fra og med 1950-51 opgøres finansårsvis og statistikken over telegrammer og telefonsamtaler kalenderårsvis.

Adresseløse forsendelser henregnes fra samme tidspunkt ikke til brevforsendelser, men betragtes som en særlig kategori.

Optagelse af statistik over udbetalte pensioner og understøttelser samt sønderjyske civil- og militærrenter bortfaldt fra 1950-51.

Oplysningerne vedrørende antallet af maskinstemplede brevforsendelser, afgående og ankomne pakker samt frimærkesalget i juleperioden ("julestatistikken") er fra og med 1956 blevet udvidet til at omfatte samtlige postkontorer.

Nye og ændrede regler vedrørende
brevforsendelser, bogførte forsendelser og aviser

Brevforsendelser

I statistikreglementet af 1919 blev der givet regler om specialstatistik bl.a. over brevforsendelser af vægt over 250 g, blindetryksager og banegårdsbreve.

I 1921-22 blev der givet regler for optagelse af statistik over masseforsendelser.

I 1922-23 indførtes følgende ændringer:

Artsfordelingen mellem breve, brevkort, tryksager o.s.v. foretages for landsportobrevforsendelsernes vedkommende i april måned og for lokalportobrevforsendelsernes vedkommende i juli måned.

Delingen mellem 1) forsendelser udbragt ved postbude, 2) forsendelser udsendt til brevsamlingssteder eller udbragt ved landpostbude og 3) afhentede forsendelser foretages for landsportoforsendelsernes vedkommende kun i oktober måned og for lokalportoforsendelsernes vedkommende kun i januar måned.

De afsendte brevforsendelser deles i landsportoforsendelser, lokalportoforsendelser og forsendelser til udlandet og inden for disse kategorier i breve, brevkort og korsbåndsforsendelser. Grænsepostkontorerne optager statistik over ankomne brevforsendelser i april og oktober måneder og over afsendte brevforsendelser i september.

I 1924-25 indførtes ændrede regler vedrørende statistik over masseforsendelser.

Ved statistikreglementet af 1926 (gældende fra 1. april 1926) blev der i højere grad end tidligere lagt vægt på de afgående forsendelser. Følgende nye regler fastsattes:

Statistikken over afgående og ankomne brevforsendelser optages på samme tid, nemlig i perioderne 6.-12. april og 6.-12. oktober, for lande uden for Europa dog 6.-19. april og 6.-19. oktober. Sondring mellem ind- og udland foretages fremtidig kun ved grænsepostkontorerne. For afgående brevforsendelsers vedkommende sondres mellem de egentlige (ved samme posthus afgivne og udleverede) lokalforsendel-

ser og de øvrige forsendelser og for ankomne forsendelsers vedkommende mellem samtlige lokalportoforsendelser og de øvrige forsendelser.

Artsfordelingen foretages fremtidig kun ved et antal dertil særligt udpegede postkontorer.

Begrebet masseforsendelser blev nærmere defineret, og sådanne forsendelser skulle fremtidig holdes uden for den periodiske brevstatistik og optælles særskilt i finansårets første 6 måneder. For at betragtes som masseforsendelser skulle der foreligge et efter kontorets lønningsklasse varierende antal brevforsendelser samtidigt fra samme afsender eller til samme adressat.

Den fornødne kontrol med statistikken baseredes på statistikformularernes førelse og afstemning. Flere nye formularer og hjælpeformularer blev indført.

Da den af et forholdsvis lille antal dertil særligtudpegede postkontorer i aprilstatistikken foretagne artsfordeling af ankomne indenlandske brevforsendelser ikke bød tilstrækkelig sikkerhed, udvidedes denne statistik således, at der i finansåret 1928-29 blev foretaget optælling efter art i begge halvår og ved ca. halvdelen af kontorerne. Optagelsen af statistikken over masseforsendelser, der som nævnt kun fandt sted i sommerhalvåret, blev i 1928-29 udvidet til at finde sted hele året. For de ankomne forsendelsers vedkommende foretages artsfordeling.

Med udgangen af 1928 bortfaldt statistikreglementet af 1926, og de nye regler for optagelse af statistikken blev optaget i reglement III, reglerne for den af grænsepostkontorerne optagne særlige statistik dog i grænsepostreglementet. De vigtigste af de nye regler var følgende:

Perioderne for brevstatistikken ændredes til 1) 7 dage, der begynder 2. mandag efter påskedag, og 2) dagene 6.-12. november (i udvekslingen med Island og med landene uden for Europa forlænges perioderne med 1 uge). Ved disse ændringer opnåedes at begge perioderne var henlagt til tider, på hvilke konfirmationen og påsken ikke udøver forstyrrende indflydelse. (Til gengæld fik man den ulempe, at forårsstatistikken kunne falde på meget varierende tider af måneden). Inden foranstaltningen blev truffet, optog man i november 1928 en ekstraordinær brevstatistik, hvis resultat i forhold til den optagne ordinære oktoberstatistik viste et tal, der lå ca. 6 % lavere. Anvendelsen af novemberstatistikken i stedet for oktoberstatistikken måtte således antages fremtidig (første gang for finansåret 1929-30) at ville påvirke årsresultatet for brevposten i nedadgående retning med ca. 3 %. Dette resultat stemte i øvrigt bedre overens med de faktiske portoindtægter end det tidligere beregnede brevantalt. Deling af indenlandske forsendelser efter art (breve, brevkort, tryksager m.v.) skulle fremtidig finde sted 1 gang årlig (nemlig i forårsperioden) ved alle postkontorer, men ikke ved postekspeditionerne.

Fra 1. oktober 1929 blev der optaget statistik over ankomne søndagsbreve.

Fra april 1930 blev indført en del nye bestemmelser for optagelse af brevstatistikken i det væsentligste tagende sigte på at simplificere reglerne. De vigtigste ændringer var følgende:

Ved statistikken over afgående brevpost bortfaldt sondringen mellem "Egentlige lokalforsendelser" og andre forsendelser. Statistikken over post- og telegrafsager afskaffedes. Navnlig for at hindre, at transiterende forsendelser tælles med ved statistikken over afgående brevfor­sendelser, blev der indført kontroltælling ved stemplingen undtagen ved de kontorer, der anvender stemplingsmaskine uden tæller. På statistikformularerne blev der optaget visse vejledende bemærkninger. Der indførtes et såkaldt "Statistik­karte" (hjelpeformular a/b.3), der erstattede hjelpeformularerne a.3 og b.3. På statistikkartet førtes antallet af forsendelser, der ikke blev optaget i et karte, især rene lokalforsendelser. Statistikken over ankomne massefor­sendelser skulle fremtidig optages som specialstatistik ved enkelte kontorer.

I 1931-32 bestemtes det, at der (ved artsfordelingen) for ufranke­rede og utilstrækkeligt frankerede forsendelsers vedkommende skal sondres mellem ufrankerede brevfor­sendelser til enkeltporto og an­dre forsendelser.

Fra og med marts 1943 fastsattes følgende ændringer:
Brevstatistikken for 1. halvår optages fremtidig i dagene 6.-12. marts og skal herefter repræsentere 1. halvdel af kalenderåret i stedet for som hidtil finansåret, medens novemberstatistikken skal repræsentere 2. kalender-halfvår. I statistikperioderne skal der med visse undtagelser i alle lukkede brevsække nedlægges karte påtegnet "Statistik" og påført brevantallet.

Ulempen ved forårsstatistik­kens hidtidige placering føltes efter­hånden dobbelt, dels derved at perioden stadig skiftede med påskens beliggenhed, dels ved at denne statistik forelå til behandling på den tid, da arbejdet med det afsluttede finansårs statistik og ud­arbejdelsen af driftsberetningen for dette finansår lagde megen be­slag på statistikafdelingens arbejdskraft. I det hele fandt man, at det var naturligere at lade forårsstatistikken repræsentere første kalenderhalfvår og novemberstatistikken andet kalenderhalfvår, hvil­ket tillige ville betyde en stor fordel for statistikafdelingens arbejdsplan. Eksempelvis kan anføres, at forårsstatistikken i 1942 faldt i dagene 20.-26. april, medens den i 1943 og følgende år faldt fra 6.-12. marts, altså 1½ måned før. Gennemsnitligt ville det blive ca. 1 måned tidligere end efter den gamle regel. I øvrigt regner man med, at statistikken vil give et sikrere billede af be­vægelsen, når optagelsen hvert år finder sted på samme tid af måne­den og året, og endelig lå arbejdet mere bekvemt for postkontorerne i marts, før ferierne begyndte. Perioden 6.-12. marts bibeholdes resten af undersøgelsesperioden og anses for at være en god repræ­sentation for halvåret.

Fra og med november 1944 bortfaldt sondringen for almindelige an­komne brevfor­sendelser efter udleveringsmåden.

Efter indstilling af et udvalg til undersøgelse af muligheder for arbejdslettelser (U.M.A.) foretoges følgende ændringer fra 1. maj 1946:
Ved optagelse af brevstatistik skal ufrankerede og utilstrækkeligt frankerede forsendelser ikke optælles særskilt. Artsfordeling af ankommen brevpost skal fremtidig kun foretages efter særlig ordre fra generaldirektoratet (normalt hvert 3. år).

Fra og med marts 1953 blev indført den ordning, at postkontorer, der har stemplingsmaskine med tæller, i brevstatistikperioderne skal foretage notering af antallet af maskinstemplede og eventuelle kontorfrankostemplede forsendelser.

Fra og med brevstatistikken for kalenderåret 1957 blev statistikken vedrørende afgående masseforsendelser ændret. Efter de nye regler skulle denne statistik opgøres for tidsrummet 13. november-12. november. Ved at denne statistik afsluttedes samtidig med den almindelige brevstatistik, opnåedes fordele ved afslutningen og bearbejdelsen af brevstatistikken som helhed.

Bestemmelserne vedrørende optagelse af den ordinære brevstatistik blev ændret i anledning af lokalportotakstens bortfald den 1. april 1957. Ved de nye bestemmelser bortfaldt sondringen mellem lokalportobrevforsendelser og øvrige brevforsendelser. De nye regler trådte dog først i kraft efter udløbet af novemberstatistikperioden 1957, idet man ønskede at vurdere virkningen af lokalportotakstens bortfald på antallet og artsfordelingen af brevforsendelser.

Artsfordelingsstatistik af den ankomne brevpost blev i den anledning optaget i forbindelse med de ordinære brevstatistikperioder både i marts og november 1957.

Fra 1. januar 1958 foretager postkontorer samt postekspeditioner i byerne, der er forsynet med stemplingsmaskine, fortløbende notering af antallet af maskinstemplede og kontorfrankostemplede brevforsendelser.

Reglerne for optagelse af statistik over afgående almindelige brevforsendelser blev ændret fra og med martsstatistikperioden 1965, således at statistikken udelukkende baseres på tælling af forsendelserne i forbindelse med afgangsstemplingen. Fra novemberstatistikperioden 1965 ændredes reglerne for optagelse af statistik over ankomne almindelige brevforsendelser, således at denne statistik, der fremtidig er en ren driftsstatistik, kun skal optages efter generaldirektoratets nærmere bestemmelse. Statistik over ankomne almindelige brevforsendelser er herefter ikke optaget ved postkontorerne og ved postekspeditioner i byerne i novemberstatistikperioden 1965 samt i 1966.

Anbefalede brevforsendelser

Da indførsel i indleveringsbog af indenlandske anbefalede forsendelser bortfaldt fra 1. maj 1947 af hensyn til arbejdslettelse, bortfaldt sondringen mellem post- og telegrafsager, lokalportoforsendelser og øvrige forsendelser. Delingen blev ikke genoptaget senere.

Pakker

I statistikreglementet af 1919 blev der givet regler om, at der skulle optages daglig statistik over afsendte almindelige pakker ved indleveringspostkontoret på grundlag af de benyttede register-

numre og over ankomne almindelige pakker ved bestemmelsespostkontoret ved hjælp af kontrolbøgerne.

For at opnå arbejdslettelse blev det fra 1. maj 1946 bestemt, at statistikken over ankomne indenlandske pakker til selve postkontorets distrikt kunne foretages ved vejning af adressekortene. Beregningen af pakkeantallet skulle foretages under ét ved årets udgang ved hjælp af et forholdstal, som blev meddelt kontorerne af generaldirektoratet. Forholdstallet blev beregnet på grundlag af stikprøver. For ankomne pakkers vedkommende skulle sondringen mellem nærzonepakker og andre pakker kun foretages 1 hverdag ugentlig, nemlig på den dag, da eftertaksering af adressekort fandt sted. Postekspeditioner på landet skulle selv optælle ankomne indenlandske pakker. Det viste sig imidlertid, at statistikken over ankomne indenlandske pakker på grundlag af vejning af adressekortene ikke gav tilstrækkeligt pålidelige resultater, og at tallene derfor ikke var anvendelige til praktiske formål. Dette skyldtes bl.a. den omstændighed, at vægten af det til fremstillingen af adressekortene anvendte papir på det pågældende tidspunkt var stærkt svingende. Som følge heraf bortfaldt tilladelsen til at anvende vejning af adressekort som grundlag for statistikken fra 1. januar 1948, og statistikken skulle fremtidig optages ved optælling af pakkerne efter de foreliggende adressekort.

Efter at nærzonetaksten for postpakker ophørte fra 15. marts 1962, bortfaldt opdelingen i nærzone- og fjernzonepakker. Nærzoneporto blev indført den 1. juni 1933.

Postanvisninger, postopkrævninger og postindkasseringer

Af hensyn til beregningen af den faste fejltællingsgodtgørelse var man nødt til ved optagelsen af den daglige statistik over indbetalte postanvisninger og indløste postopkrævninger at genindføre den i 1916-17 ophævede sondring mellem de 2 kategorier. Sondringen genindførtes fra 1. oktober 1917.

I statistikreglementet af 1919 blev der givet regler om, at der skulle optages daglig statistik over ankomne og afsendte pakker med postopkrævning samt over ankomne og afsendte postindkasseringer på blanket og postindkasseringensbreve. Disse sidste medregnedes tillige under ankomne og afsendte anbefalede breve.

I perioden fra 1. juli 1919 til 31. marts 1921 blev statistikken over ind- og udbetalte postanvisninger, postopkrævninger og postindkasseringer samt (fra 1. januar 1920) ind- og udbetalingskort optaget i generaldirektoratet.

På grund af ændringer i bogføringen af postanvisninger m.v. blev der fra 1. december 1927 i statistikken ikke sondret mellem udbetalte postanvisninger og udbetalingskort.

Ved statistikreglementet af 1926 (gældende fra 1. april 1926) blev bl.a. indført følgende bestemmelser:

For ankomne postopkrævninger og postindkasseringer til indløsning bortfaldt sondringen efter art. Hidtil havde man foretaget deling i ankomne postopkrævninger på brev, postopkrævningspakker, postind-

kasseringer på blanket og postindkasseringsbreve. På afgangssiden var der samme deling. Nu blev der på ankomstsiden kun én gruppe: postoprævnings- og postindkasseringsforsendelser (til indløsning) og på afgangssiden to grupper: 1) postoprævnninger på brev og postindkasseringsforsendelser samt 2) postoprævningspakker. Der indførtes statistik over uindløste postoprævnninger og postindkasseringer.

Den hidtilværende sontring vedrørende indbetalingskort i indbetalingskort henholdsvis oprævnings- og indkasseringsindbetalingskort blev indskrænket til kun at skulle foretages ved postkontorer i 3. og 4. lønningsklasse. Disse skulle tillige foretage en tilsvarende sontring vedrørende antal og beløb særskilt for postanvisninger henholdsvis oprævnings- og indkasserings-postanvisninger.

Det viste sig imidlertid, at den nævnte opdeling gav misvisende resultater til brug som fordelingstal for hele landet som følge af det ensidige valg af store kontorer. Der blev derfor fra 1. april 1928 forsøgsvis indført den ordning, at optælling af antallet med fordeling efter de 4 arter (postanvisninger, oprævnings- og indkasserings-postanvisninger, indbetalingskort samt oprævnings- og indkasserings-indbetalingskort) skulle foretages ved samtlige postkontorer og postekspeditioner. For beløbenes vedkommende skulle fordeling finde sted ved godt loo postkontorer.

Den således foreskrevne fordeling blev dog allerede ved de nye statistikregler af december 1928 ændret, så at delingen fra 1. januar 1929 på ny alene skulle foregå ved postkontorer i 3. og 4. lønningsklasse. Fordelingen for hele landet blev derefter beregnet af generaldirektoratet ved hjælp af visse korrektioner. Fra 1. april 1933 skulle fordelingen ved nævnte postkontorer kun omfatte forsendelser til indlandet.

Da resultaterne af statistikken over afgående postoprævnninger og postindkasseringer havde savnet nøjagtighed, blev den fra 1. januar 1929 erstattet af en deling af de ankomne postoprævnninger og postindkasseringer, således at tallet af pakker optælles for sig. Fra 1. januar 1931 optoges statistikken over ankomne postindkasseringer og postoprævnninger således, at frankosedler og oprævnninger vedrørende telegram- og telefongebyrer m.v. blev medtalt, derimod ikke regningskuverter og avisinkassokort. Samtidig indførtes tælling af udsendte oprævnninger vedrørende telegram- og telefongebyrer m.v.

Fra 1. januar 1946 blev den for postkontorer i 3. og 4. lønningsklasse samt for postekspeditioner i byerne foreskrevne særlige optælling af antal og beløb af indbetalte indenlandske anvisninger og indbetalingskort med sontring mellem de fire forskellige kategorier ophævet.

Statistikken over de ved postekspeditionerne på landet indbetalte anvisninger og indbetalingskort optages fra januar 1949 af postkontorerne efter de for postkontorer og postekspeditioner i byerne gældende regler.

Aviser

I finansåret 1917-18 blev der indført nye regler for optagelsen af statistikken over ankomne "Tidender og tidsskrifter". Medens denne statistik hidtil var bleven optaget ved udløbet af hvert fjerdingår, idet der sondredes mellem abonnerede og ikke-abonnerede eksemplarer og nummerantallet opgjordes i en samlet sum, gik man over til kun at optage denne statistik 2 gange årlig, nemlig den 15. august og 15. februar, således at opgørelsen omfatter det den vedkommende dag foreliggende faktiske antal eksemplarer af dagblade og ugeblade hver for sig. For hver af disse to kategorier deltes i abonnerede og anmeldte eksemplarer. Statistikken over nummerantallet bortfaldt.

For afsendte tidender og tidsskrifter gjaldt fortsat den ordning, at statistikken optoges særskilt for dagblade og for ugeblade, og for hver af disse grupper optaltes i eksemplarer og numre. For eksemplarer deltes endvidere i abonnerede og anmeldte.

I 1925-26 blev der indført regler vedrørende optagelse af statistik over udgiverkorsbånd og postadresserede aviser fra avispostkontoret.

I statistikreglementet af 1926 blev der indført en tredeling af aviserne, nemlig i dagblade, ugeblade og månedsblade. Opgørelsen over ankomne aviser blev indskrænket til kun at finde sted én gang årlig, nemlig den 15. februar. Ved denne opgørelse skulle gives oplysning om distribueringsforholdene, nemlig om hvorvidt aviserne er udbragt ved postbude, ved avisbude eller ved landpostbude eller er afhentet, herunder udsendt i private tasker.

Fra og med maj 1927 blev de for optagelsen af statistikken over ankomne aviser gældende terminer i august og februar ændret til maj og november.

Fra november 1927 skulle der fremtidig i perioderne 16.-22. maj og 2.-8. november finde opgørelse sted af nummerantallet i og vægten af de til bladforhandlere og bladuddelere afsendte udgiverkorsbånd. Oplysning om antallet skulle postkontorerne skaffe sig efter aftale med de pågældende udgivere.

Ved statistikreglerne af december 1928 blev udregningen af nummerantallet for ankomne aviser simplificeret.

Fra og med 1928 blev statistikken over afsendte aviser afsluttet med udgangen af kalenderåret i stedet for som hidtil finansåret. Motiveringen herfor var at muliggøre en tidligere afslutning af den årlige driftsberetning.

Fra 1. januar 1944 gik man i avisstatistikken bort fra at betragte eksemplarantallet som et selvstændigt statistisk begreb og regner herefter ved måling af størrelsen af denne forretningsgren udelukkende med nummerantallet af abonnerede og anmeldte aviser samt antal og vægt af udgiverkorsbånd. Eksemplarantallet anvendes dog fremdeles ved opgørelse af statistik over afsendte og ankomne aviser som et udregningsgrundlag for nummerantallet.

Samtidig blev statistikken over afsendte udgiverkorsbånd til bladforhandlere og bladuddelere, der hidtil havde omfattet opgørelse af nummerantal og vægt, ændret, således at der i statistikperioderne kun tælles antallet af korsbånd, medens vægten opgøres ved udgangen af hvert kvartal på grundlag af kontroljournal over portoen for udgiverkorsbånd. Nummerantallet i afsendte udgiverkorsbånd til bladforhandlere og bladuddelere skulle således ikke mere opgøres. Derimod opgør udgiverpostkontorerne ved udgangen af hvert kvartal nummerantallet af de fra A/S Bladkompagniet og visse provinsdagblade afsendte adresserede aviser i udgiverkorsbånd til posthusene.

Sondringen efter udleveringsmåden for ankomne aviseksemplarer bortfaldt. (Sidste gang oplyst i driftsberetningen for 1942-43).

For at opnå arbejdslettelse indførtes fra 1. maj 1946 den ændring i reglerne, at der ved optagelse af avisstatistik ikke skulle sondres mellem ugeblade og månedsblade. Fællesbetegnelsen blev "andre blade".

Statistik over postadresserede aviser til postkontorer og postekspeditioner blev fra 1947 optaget i årets løb af avispostkontoret og postkontoret i Århus ved benyttelse af særlige kartotekkort, der inden oktober måneds udløb indsendes til generaldirektoratet. Kartotek kortene tilstilles derefter i november måned postkontorerne til notering på postkontorerne statistikformularer. Den første udsendelse fandt sted i november 1947. Statistikken over aviser, der adresseres af udgiveren blev fra 1948 optaget af avispostkontoret og føres på de til statistikken over postadresserede aviser anvendte kartotek kort, jfr. foran. I forbindelse med de øvrige nordiske lande blev der fra 1951-52 optaget en statistik over udvekslingen af udgiverkorsbånd mellem de skandinaviske lande.

Bestemmelserne om statistikken over ankomne abonnerede og anmeldte aviser blev i 1951 ændret således, at de af posthusene pr. 15. november givne oplysninger fremtidig alene skal omfatte eksemplaran-tallet, idet udregningen af nummerantallet ved hjælp af en fælles multiplikator for hele landet havde givet misvisende resultater for de enkelte postkontorer. I stedet skulle antallet af ankomne avis-numre beregnes i generaldirektoratet under ét for hele landet ved hjælp af et på grundlag af statistikken over afsendte aviser beregnet gennemsnitstal.

Statistikken over antallet af afsendte udgiverkorsbånd til omdeling (brune) blev fra og med 1956 af udgiverpostkontorerne opgjort efter oplysningerne om antallet i kontrolavisportojournalerne over portoen for udgiverkorsbånd. Antallet blev tidligere opgjort på grundlag af en statistik i dagene 16.-22. maj og 2.-8. november.

Fra 1. januar 1959 opgør udgiverpostkontorerne vægten af korsbånd (gule) indeholdende adresserede aviser fra A/S Bladkompagniet og visse provinsdagblade.

Samtlige postforsendelser i almindelighed

Behandlingen af statistikken vedrørende postforsendelser m.v. i perioden 1917/18-1966/67 adskiller sig på flere punkter fra den i "Beretning om postvæsenet og dets virksomhed i tidsrummet 1867/68-1916/17" anvendte fremgangsmåde. I nærværende værk er tabelfafsnittet udvidet væsentligt, navnlig således at ikke alene ialttallene for de forskellige forsendelsesarter er samlet i en enkelt tabel, men at samlingstabeller - i overensstemmelse med driftsberetningens princip - også er udarbejdet for hver af forsendelsesarterne med fordeling på indland, til udlandet, fra udlandet og transit. Denne opdeling er i det tidligere værk at finde i teksttabeller for hvert tiår, hvilke tabeller hver for sig gøres til genstand for beregning af stigningsprocenter og kommentering. Herudover er der for hver forsendelsesart beregnet gennemsnitstal for femårige perioder, og resultaterne heraf er rekapituleret i en tabel, der danner indledningen til afsnittet om samtlige forsendelser i almindelighed. Også enkelttabellernes beregnede stigningsprocenter og årlige gennemsnitsprocenter er rekapituleret der. Slet så vidt gående detailberegninger er ikke foretaget for den her behandlede periode. Hovedlinien heri er følgende: Samlingstabellerne med tal for hele perioden er det centrale både for så vidt angår samtlige forsendelsesarter under ét og for de enkelte arter. På grundlag af disse tabeller er der beregnet femårige gennemsnit, der opstilles og behandles statistisk i teksttabeller. Det tidligere værks tiårs-perioder er ikke fulgt op, idet man har valgt i nærværende værk principielt at gennemgå og kommentere tallene for hele perioden under ét og i øvrigt at sammenholde enkeltår eller kortere perioder, hvor dette synes hensigtsmæssigt eller af særlig interesse.

I tabel 1 er det samlede antal af postforsendelser af de forskellige arter anført for hvert enkelt af de i undersøgelsesperioden fra 1917-18 til 1966-67 (begge år inklusive) forekommende 50 finansår. Tallene er anført i hele tusinder. For de to sidste forsendelsesarters vedkommende (antal udgiverkorsbånd og adresseløse forsendelser) er oplysningerne for de første år noget mangelfulde.

Tallene er sammentalt til en ialt-sum for hvert enkelt finansår, og stigningen fra år til år er anført. Den højeste stigning er 11,2 % (i 1946-47) og den største nedgang er 12,6 % (i 1940-41). Opgang fandt sted i 39 og nedgang i 11 af de 50 finansår. Af de 39 år lå 30 med en stigningsprocent mellem 0 og 5, og af de 11 år havde 9 en nedgangsprocent mellem 0 og + 5.

Det skal bemærkes, at der i tabellen for nogle finansår forekommer afvigelser fra de i driftsberetningen for de pågældende år anførte tal, herunder også ialttal og stigningsprocenter. Dette skyldes senere foretagne korrektioner af tallene, der i enkelte tilfælde er foranlediget af opdagelse af fejl i materialet, men især har henhold til principielle ændringer gående ud på at gennemføre en ensartet (homogen) opdeling for hele perioden. De vigtigste af sådanne ændringer er følgende:

Indtil 1925-26 opførtes almindelige og anbefalede brevforsendelser under ét under betegnelsen "Brevforsendelser". Postoprævninger og postindkasseringer til indløsning medregnedes i samme periode ikke ved opgørelsen af det samlede antal af besørgede forsendelser. Kategorien "Postanvisninger, postoprævninger og indenlandske postindkasseringer" omfattede indløste forsendelser af de to sidstnævnte arter, medens det til indløsning forekommende antal kun fremgik af specialtabellerne. I 1926-27 medtoges de i en hovedtabel, men først fra 1927-28 optoges de som en særlig kategori under "Antal besørgede forsendelser".

Adresseløse forsendelser medregnedes under almindelige brevforsendelser indtil 1949-50 inkl. Under aviser medregnedes indtil 1942-43 antallet af numre i udgiverkorsbånd til bladforhandlere og bladuddelere, hvorefter det erstattedes af antallet og vægten af korsbånd. Nævnte nummerantal blev fradraget i tallene for alle foregående år. Omhandlede udgiverkorsbånd blev i 1925/26-1926/27 optalt særskilt og medregnet under brevforsendelser, og fra 1935-36 er de opført som selvstændig forsendelsesart.

I tabel 1 er forspalten betegnet "Finansår (år)", men kun finansåret er angivet. I de enkelte specielle tabeller angives tidspunktet snart som et finansår, snart som et kalenderår. Dette skyldes ændringer i reglerne for statistikoptagelsen ud fra ønsket om en bedre tilrettelægning af statistikmaterialets behandling i generaldirektoratet. Med dette formål blev statistikken over bogførte forsendelser og aviser fra og med 1928 gjort kalenderårsvis. Fra 1950-51 gik man for bogførte forsendelser (men ikke aviser) tilbage til finansåret, men ændrede samtidig statistikken over telegrammer og samtaler fra at være finansårsvis til at omfatte kalenderåret. For brevforsendelser inkl. adresseløse forsendelser gik man fra 1943 over til at lade de to inden for et kalenderår forekommende statistikperioder repræsentere kalenderåret. Dette skete i forbindelse med, at forårsstatistikken fra at veksle mellem marts og april blev lagt fast i marts, jfr. nærmere foran, side 10 (Brevforsendelser). Også herved gjorde behandlingsmæssige hensyn sig gældende.

Ved ændringen i 1928 ordnedes overgangen på den måde, at statistik-tallene for bogførte forsendelser og aviser i januar kvartal 1928 medtaltes i statistik-tallene både for 1927-28 og for kalenderåret 1928. Ved ændringen i 1951 blev statistik-tallene for bogførte forsendelser i perioden 1. januar-31. marts 1951 ikke medtaget i de respektive tabeller i driftsberetningen og er således helt unddraget for medregning i de i nærværende værk optagne tabeller. For bogførte forsendelser slutter undersøgelsesperioden med kalenderåret 1966, og det udskudte kvartal i 1951 modsvares af det i 1928 to gange medregnede kvartal. Det skal her oplyses, at der i januar kvartal 1951 blev besørgt følgende omtrentlige antal bogførte forsendelser: anbefalede brevforsendelser 1.748.000, værdibreve 38.000, pakker 4.655.000, postoprævnings- og postindkasseringsfor-sendelser til indløsning 4.676.000, postanvisninger 1.696.000,

indbetalingskort 8.261.000 og udbetalingskort 1.166.000. For aviser vedblev opgørelsen at ske kalenderårsvis.

I tabel 1 er til sammenligning anført tallene for finansåret 1916-17, og dette år er brugt som udgangspunkt til beregning af stigningen i den her undersøgte periode. Herved er at bemærke, at 4 af forsendelsesarterne (indbetalingskort, navneudbetalingskort, udgiverkorsbånd og adresseløse forsendelser) ikke fandtes i nævnte år, men disse forsendelser kan betragtes som afledt af de i 1916-17 eksisterende kategorier, således at en sammenligning af ialttallene i 1916-17 og 1966-67 ikke er uden mening. Stigningen fra 425 mill. til 1.323 mill. forsendelser udgør 211,3 %, således at der er foregået godt og vel en tre-dobling. Dette lyder måske ikke af så meget, men dette forklares i store træk ved, at brevskrivningen i stigende grad er blevet erstattet af telefonsamtaler, og at reklamer m.v. for en væsentlig del sker ved privat omdeling, for pakkers vedkommende især ved de store firmaers udkørsel af varer samt rutebilernes pakkebesørgelse, for pengeforsendelser ved brugen af girering og på avisernes område ved folks overgang til køb af aviser i kiosker o.l.

Stigningen i procent for de enkelte forsendelsesarter fra 1916-17 til 1966-67 har udgjort følgende. For de arter, der er kommet til senere, er udgangspunktet taget i et af de første år efter indførelsen af den pågældende forsendelseskategori (d.v.s. når denne er "kommet i gang").

Forsendelsesart	Stigning fra år		Stigning
			%
Almindelige brevfor­sendelser ..	1916-17		240,3
Anbefalede brevfor­sendelser ...	1916-17		200,7
Værdibreve	1916-17		+ 90,4
Pakker	1916-17		187,8
Postopkrævninger og postindkasseringer til indløsning	1916-17		62,5
Postanvisninger etc.	1916-17		+ 37,6
Indbetalingskort etc.	1921-22		3.137,4
Navneudbetalingskort	1921-22		833,5
Aviser, numre	1916-17		67,4
Aviser, udgiverkorsbånd til			
bladforhandlere	1926-27		420,8
Adresseløse forsendelser	1924-25		1.703,1
I alt			211,3

På grundlag af fornævnte tabel 1 anføres her en rekapitulation af tallene i femårige perioder og i tilslutning hertil 4 oversigter, der i hovedsagen svarer til nogle i det tidligere værk anførte tabeller.

Samlet antal postforsendelser.

Rekapitulation af 5-årige perioder.

Femår	Alm. brevfor- sendelser	Anbefale- de brev- fors.	Værdi- breve	Pakker	PO- & PI- fors. til indløsning
	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.
1912/13-16/17	983.722	15.053	6.697	48.863	31.775
1917/18-21/22	1.160.168	27.045	5.565	60.513	45.216
1922/23-26/27	1.184.300	25.889	3.850	55.416	52.680
1927/28-31/32	1.314.816	24.622	2.466	56.853	55.572
1932/33-36/37	1.363.657	21.380	1.612	51.306	54.691
1937/38-41/42	1.463.555	21.933	1.119	55.166	57.173
1942/43-46/47	1.681.350	31.201	919	85.756	75.882
1947/48-51/52	2.069.623	38.138	777	99.772	89.992
1952/53-56/57	2.294.509	33.826	756	108.133	82.867
1957/58-61/62	2.708.400	38.787	776	124.461	73.171
1962/63-66/67	3.283.861	45.963	643	148.094	61.655
Tilsammen	18.524.239	308.784	18.483	845.470	648.899
%	50,5	0,8	0,1	2,3	1,8

Femår	Pa, O-Pa & I-Pa	Ik, O-Ik & I-Ik	Navne-UK	Numre	Aviser Udgiver- korsbd.til bladforhdl.
	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.
1912/13-16/17	55.429	-	-	845.994	-
1917/18-21/22	62.362	4.322 ¹⁾	927 ¹⁾	1.014.137	-
1922/23-26/27	43.944	25.984	5.529	930.723	3.082 ³⁾
1927/28-31/32	33.842	51.199	10.671	950.936	7.025 ⁵⁾
1932/33-36/37	24.292	71.316	14.509	980.881	7.025 ⁵⁾
1937/38-41/42	22.702	90.985	15.799	1.024.595	20.412
1942/43-46/47	31.865	126.523	18.088	1.252.867	26.014
1947/48-51/52	33.939	166.833	20.799	1.439.673	33.776
1952/53-56/57	34.162	203.598	23.832	1.374.887	45.559
1957/58-61/62	35.898	257.567	28.141	1.444.130	51.525
1962/63-66/67	36.976	347.113	27.650	1.523.626	48.456
Tilsammen	359.982	1.345.440	165.945	11.936.455	235.849
%	1,0	3,7	0,45	32,6	0,6

Femår	Adresse- løse for- sendelser	I alt	Stigning fra femår til femår
	1.000 stk.	1.000 stk.	%
1912/13-16/17	-	1.987.533	-
1917/18-21/22	2.605 ²⁾	2.382.860	(19,9)
1922/23-26/27	24.937 ⁴⁾	2.356.334	+ 1,1
1927/28-31/32	56.313	2.557.290	8,5
1932/33-36/37	96.644	2.687.313	5,1
1937/38-41/42	137.533	2.910.972	8,3
1942/43-46/47	124.443	3.454.908	18,7
1947/48-51/52	175.210	4.168.532	20,7
1952/53-56/57	363.868	4.565.997	9,5
1957/58-61/62	570.905	5.333.761	16,8
1962/63-66/67	702.684	6.226.721	16,7
Tilsammen	2.255.142	36.644.688	-
%	6,15	100,0	-

- 1) Fra 1. januar 1920
2) Kun 1921-22
3) Fra 1925-26
4) Fra 1924-25
5) Fra 1935-36

Oversigt 1. Gennemsnitstal for de enkelte femår

Finansår (år)	Alm. brev- fors.	Anb. brev- fors.	Værdi- breve	Pakker	PO- og PI-fors. til ind- løsning
	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.
1912/13-16/17	196.744	3.011	1.339	9.773	6.355
1917/18-21/22	232.034	5.409	1.113	12.103	9.043
1922/23-26/27	236.860	5.178	770	11.083	10.536
1927/28-31/32	262.963	4.924	493	11.371	11.115
1932/33-36/37	272.732	4.276	322	10.261	10.938
1937/38-41/42	292.711	4.387	224	11.033	11.435
1942/43-46/47	336.270	6.240	184	17.151	15.176
1947/48-51/52	413.925	7.628	155	19.954	17.998
1952/53-56/57	458.902	6.765	151	21.627	16.573
1957/58-61/62	541.680	7.757	155	24.892	14.634
1962/63-66/67	656.772	9.193	128	29.619	12.331
Tilsammen	3.704.849	61.757	3.695	169.094	129.779
Stigning (%)					
1912/13-16/17-	233,8	205,2	÷ 90,4	203,1	94,0
1962/63-66/67				Aviser	
	PA, O-PA & I-PA	IK, O-IK & I-IK	Navne-UK	Numre	Udgiver- korsbd.til bladforhdl.
Finansår (år)	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.
1912/13-16/17	11.086	-	-	169.199	-
1917/18-21/22	12.472	864 ¹⁾	185 ¹⁾	202.828	-
1922/23-26/27	8.789	5.197	1.106	186.145	616 ³⁾
1927/28-31/32	6.768	10.240	2.134	190.187	...
1932/33-36/37	4.859	14.263	2.902	196.176	1.405 ⁵⁾
1937/38-41/42	4.540	18.197	3.160	204.919	4.082
1942/43-46/47	6.373	25.305	3.618	250.573	5.203
1947/48-51/52	6.788	33.367	4.160	287.935	6.755
1952/53-56/57	6.832	40.720	4.766	274.977	9.112
1957/58-61/62	7.180	51.514	5.628	288.826	10.305
1962/63-66/67	7.395	69.423	5.530	304.725	9.691
Tilsammen	71.996	269.090	33.189	2.387.291	47.169
Stigning (%)					
1912/13-16/17-	÷ 33,3			80,1	
1962/63-66/67					
	Adresseløse forsendelser	I alt			
Finansår (år)	1.000 stk.	1.000 stk.			
1912/13-16/17	-	397.507			
1917/18-21/22	521 ²⁾	476.572			
1922/23-26/27	4.987 ⁴⁾	471.267			
1927/28-31/32	11.263	511.458			
1932/33-36/37	19.329	537.463			
1937/38-41/42	27.507	582.195			
1942/43-46/47	24.889	690.982			
1947/48-51/52	35.042	833.707			
1952/53-56/57	72.774	913.199			
1957/58-61/62	114.181	1.066.752			
1962/63-66/67	140.537	1.245.344			
Tilsammen	451.030	7.328.939			
Stigning (%)					
1912/13-16/17-		213,3			
1962/63-66/67					

1) 1.1.1920-31.3.1922

2) Kur 1921-22

3) 1925/26-26/27

4) 1924/25-26/27

5) 1935/36-36/37

1-5) Gennemsnit = 1/5

Oversigt 2. Tallenes relative bevægelser,
når første femår sættes til 100. (Forholdstal)

Finansår (år)	Alm. brev- fors.	Anb. brev- fors.	Værdi- breve	Pakker	PO- & PI-fors. til ind- løsning	PA, O-PA & I-PA
1917/18-21/22	100	100	100	100	100	100
1922/23-26/27	102	96	69	92	117	70
1927/28-31/32	113	91	44	94	123	54
1932/33-36/37	118	79	29	85	121	39
1937/38-41/42	126	81	20	91	126	36
1942/43-46/47	145	115	17	142	168	51
1947/48-51/52	178	141	14	165	199	54
1952/53-56/57	198	125	14	179	183	55
1957/58-61/62	233	143	14	206	162	58
1962/63-66/67	283	170	12	245	136	59

Finansår (år)	IK, O-IK & I-IK	Navne- & UK	Aviser Numre	Udgiver- korsbd.til bladforhdl.	Adresse- løse forsen- delser	I alt
1917/18-21/22	100 ¹⁾	100 ²⁾	100	-	100 ⁵⁾	100
1922/23-26/27	250	249	92	100 ³⁾	319 ⁶⁾	99
1927/28-31/32	493	480	94	... ⁴⁾	432	107
1932/33-36/37	686	652	97	228 ⁴⁾	742	113
1937/38-41/42	876	710	101	265	1.056	122
1942/43-46/47	1.218	813	124	338	955	145
1947/48-51/52	1.606	935	142	438	1.345	175
1952/53-56/57	1.960	1.071	136	591	2.794	192
1957/58-61/62	2.479	1.265	142	669	4.383	224
1962/63-66/67	3.341	1.243	150	629	5.395	261

- 1) 1920/21-21/22 gnstl. 2.078.000 (= 100)
2) 1920/21-21/22 gnstl. 445.000 (= 100)
3) 1925/26-26/27 gnstl. 1.541.000 (= 100)
4) 1935/36-36/37 gnstl. 3.513.000
5) 1921-22 2.605.000 (= 100)
6) 1924/25-26/27 gnstl. 8.312.000

Oversigt 3. stigning fra femår til femår.

i procent.

Finansår (år)		Alm. brev- fors.	Anbe- fale- de brev- fors.	Værdi- breve	Pak- ker
Fra 1912/13-16/17	til 1917/18-21/22...	17,9	79,6	+16,9	23,9
Fra 1917/18-21/22	til 1922/23-26/27...	2,1	÷ 4,3	+30,8	÷ 8,4
Fra 1922/23-26/27	til 1927/28-31/32...	11,0	÷ 4,9	+35,9	2,6
Fra 1927/28-31/32	til 1932/33-36/37...	3,7	+13,2	+34,6	÷ 9,8
Fra 1932/33-36/37	til 1937/38-41/42...	7,3	2,6	+30,6	7,5
Fra 1937/38-41/42	til 1942/43-46/47...	14,9	42,2	+17,9	55,5
Fra 1942/43-46/47	til 1947/48-51/52...	23,1	22,2	+15,5	16,3
Fra 1947/48-51/52	til 1952/53-56/57...	10,9	+11,3	÷ 2,7	8,4
Fra 1952/53-56/57	til 1957/58-61/62...	18,0	14,7	2,6	15,1
Fra 1957/58-61/62	til 1962/63-66/67...	21,2	18,5	+17,1	19,0

Finansår (år)		PO- & PI-fors. til ind- løsning	PA, O-PA & I-PA	IK, O-IK & I-IK	Navne- UK
Fra 1912/13-16/17	til 1917/18-21/22...	42,3	12,5	-	-
Fra 1917/18-21/22	til 1922/23-26/27...	16,5	+29,5	-	-
Fra 1922/23-26/27	til 1927/28-31/32...	5,5	+23,0	97,0	93,0
Fra 1927/28-31/32	til 1932/33-36/37...	÷ 1,6	+28,2	39,3	36,0
Fra 1932/33-36/37	til 1937/38-41/42...	4,5	÷ 6,5	27,6	8,9
Fra 1937/38-41/42	til 1942/43-46/47...	32,7	40,4	39,1	14,5
Fra 1942/43-46/47	til 1947/48-51/52...	18,6	6,5	31,9	15,0
Fra 1947/48-51/52	til 1952/53-56/57...	÷ 7,9	0,7	22,0	14,6
Fra 1952/53-56/57	til 1957/58-61/62...	+11,7	5,1	26,5	18,1
Fra 1957/58-61/62	til 1962/63-66/67...	÷15,7	3,0	34,8	÷ 1,7

		Aviser		
Finansår (år)		Numre	Ud- giver- kors- bånd	Adres- selø- se fors. I alt
Fra 1912/13-16/17	til 1917/18-21/22...	19,9	-	- 19,9
Fra 1917/18-21/22	til 1922/23-26/27...	÷ 8,2	-	- ÷ 1,1
Fra 1922/23-26/27	til 1927/28-31/32...	2,2	-	- 8,5
Fra 1927/28-31/32	til 1932/33-36/37...	3,1	-	71,6 5,1
Fra 1932/33-36/37	til 1937/38-41/42...	4,5	-	42,3 8,3
Fra 1937/38-41/42	til 1942/43-46/47...	22,3	27,4	÷ 9,5 18,7
Fra 1942/43-46/47	til 1947/48-51/52...	14,9	29,8	40,8 20,7
Fra 1947/48-51/52	til 1952/53-56/57...	÷ 4,5	34,9	107,7 9,5
Fra 1952/53-56/57	til 1957/58-61/62...	5,0	13,1	56,9 16,8
Fra 1957/58-61/62	til 1962/63-66/67...	5,5	÷ 6,0	23,1 16,7

Oversigt 4. fordeling i promille.

Femår	Alm. brev- fors.	Anbe- fale de brev- fors.	Værdi- breve	Pak- ker	PO- & PI-fors. til ind- løsning	PA, O-PA & I-PA
1917/18-21/22...	487	11	2	25	19	26
1922/23-26/27...	503	11	2	23	22	19
1927/28-31/32...	514	10	1	22	22	13
1932/33-36/37...	507	8	1	19	20	9
1937/38-41/42...	503	8	(0,4)	19	20	8
1942/43-46/47...	487	9	(0,3)	25	22	9
1947/48-51/52...	497	9	(0,2)	24	22	8
1952/53-56/57...	503	7	(0,2)	24	18	7
1957/58-61/62...	508	7	(0,1)	23	14	7
1962/63-66/67...	527	7	(0,1)	24	10	6
Tilsammen.....	505	8	(0,5)	23	18	10

IK, O-IK & I-IK	Navne- UK	Aviser		Adres- selø- se fors.	I alt
		Numre	Ud- giver- kors- bånd		
1917/18-21/22...	2	0,4	426	-	1.000
1922/23-26/27...	11	2	395	1	1.000
1927/28-31/32...	20	4	372	-	1.000
1932/33-36/37...	27	5	365	3	1.000
1937/38-41/42...	31	5	352	7	1.000
1942/43-46/47...	37	5	363	7	1.000
1947/48-51/52...	40	5	345	8	1.000
1952/53-56/57...	45	5	301	10	1.000
1957/58-61/62...	48	5	271	10	1.000
1962/63-66/67...	56	4	245	8	1.000
Tilsammen.....	37	5	326	6	1.000

I disse oversigter (nr. 1-4) belyses følgende forhold:

1. Oversigten viser gennemsnitstal for de enkelte femårige perioder af det samlede antal postforsendelser, fordelt efter forsendelsesarter.
2. Denne oversigt viser bevægelsen i oversigt nr. 1 i op- og nedadgående retning, udtrykt ved "forholdstal", idet principielt gennemsnitstallet for den første femårige periode sættes lig med 100.
3. Her vises stigningen i procent fra femår til femår, beregnet på grundlag af ovennævnte rekapitulation.
4. Endelig anføres fordelingen af forsendelsesarterne i promille, beregnet på tallene i oversigt nr. 1.

I rekapitulationen er til sidst anført stigningen i procent fra femår til femår for det samlede antal forsendelser, og på foden er angivet den procentmæssige fordeling af de enkelte grupper af forsendelser.

For sammenligningens skyld er i rekapitulationen medtaget tallene for femåret 1912/13-1916/17, ligesom de heraf afledede tal er anført i oversigterne 1 og 3.

Forsendelsesantal er angivet i hele tusinder, og procenter og promiller beregnes her og i de følgende afsnit på de således afrundede tal.

Ved opdelingen i 5-årige perioder foregår der en ganske væsentlig udjævning af de enkelte års mere eller mindre kraftige bevægelser. Disse kan i nogen grad skyldes tilfældige årsager, men der kan peges på en del særlige årsager, som har været med til at præge perioden. Herunder skal nævnes de 2 verdenskrige, hvoraf den første påvirker den første 5-årige periode, medens virkningerne af den sidste krig fordeler sig på 2 af femårene. Endvidere kan anføres indlemmelsen af de sønderjyske landsdele og lavkonjunkturerne omkring 1930 samt især den højkonjunktur, der sættes i gang ved den 2. verdenskrig og fortsatte i den sidste del af undersøgelsesperioden. Fremdeles har postale nydannelser - således særlig indførelsen af postgirovæsenet og af adresseløse forsendelser - medført store forskydninger mellem forsendelsesarterne, ligesom nye forretningsvaner (især anvendelsen af regningsindbetalingskort) og luftbefordringens udbredelse har spillet en stor rolle. Endelig kan på avisvæsenets område peges på indførelsen af nye former for besørgelsen samt på avislæsernes stigende overgang til køb af bladene hos forhandlerne.

For det samlede antal postforsendelser i alt viser forholdstallet for 1922/23-1926/27 nedgang fra 100 til 99, en nedgang, der især ligger på anvisninger og avisnumre. For alle de øvrige femår er forholdstallet stigende. De største stigninger ligger fra og med 1942/43-1946/47, da tallet var 145 mod 122 i femåret før. I 1952/53-1956/57 var det 192 og i 1962/63-1966/67 261. Med højere forholdstal lå i sidste femår almindelige brevforsendelser, indbetalingskort, navneudbetalingskort, udgiverkorsbånd og adresseløse forsendelser.

En direkte sammenligning mellem tallene i oversigt 1 og det forud herfor liggende femår 1912/13-1916/17 støder på den vanskelighed, at flere vigtige forsendelsesarter optræder for første gang i femåret 1917/18-1921/22. Dette gælder - som allerede berørt - indbetalingskort, udbetalingskort og adresseløse forsendelser, og udgiverkorsbånd kommer først det følgende femår. Nogle enkelte bemærk-

ninger skal tjene til at knytte forbindelsen med det tidligere værk.

Øverst i oversigt 1 er anført tallene for 1912/13-1916/17 på grundlag af den i "Beretning om postvæsenet og dets virksomhed i tidsrummet 1867/68-1916/17", side 9, anførte tabel. Det bemærkes, at antallet af brevforsendelser, der på nævnte sted er anført i samlet sum for almindelige og anbefalede brevforsendelser, er delt i oversigten. Omvendt er de i det tidligere værk specificerede forsendelsesarter postanvisninger, postoprævninger og postindkasseringer, der for de to sidste gruppers vedkommende omfattede de indløste forsendelser, lagt sammen til en fælles sum. Gruppen postoprævninger og postindkasseringer til indløsning fandtes ikke, men tallet er indføjet her. I det tidligere værk gjordes der i teksten rede for, hvor mange af de nævnte forsendelser der forekom til indløsning, og hvor mange der blev indløst. Tallene var specificeret i de årlige beretninger.

De absolutte tal i oversigt 1 skal ikke kommenteres nærmere her. I de følgende afsnit behandles hver enkelt forsendelsesart for sig på grundlag af de specielle hovedtabeller, der indeholder tallene for hvert enkelt år i perioden.

Den relative bevægelse i femårenes gennemsnitstal ses af oversigt 2, hvori tallene for det første femår (1917/18-1921/22) er sat til 100. Enkelte undtagelser herfra er anført i fodnoter. I de tilfælde, hvor et tal i oversigt 1 ikke omfatter fulde 5 år, er det anførte gennemsnitstal dog beregnet som $1/5$ af det for det kortere tidsrum forekomne antal forsendelser. I oversigt 2 står tallet 100 derimod i disse tilfælde for gennemsnitstallet for det faktiske antal år, for hvilke der foreligger statistiktal, jfr. fodnoterne.

Af oversigt 2 fremgår det, at der for almindelige brevforsendelser i hele perioden er stigning fra femår til femår, men dog med væsentlig forskel på stigningens størrelse, jfr. bemærkningerne side 23 vedrørende oversigt 3. Det sidste femår ligger på 283, altså på op imod det 3-dobbelte af det første femår. I forhold til femåret 1912/13-1916/17, da antallet af almindelige brevforsendelser var 196.744,000 i gennemsnit, ville forholdstallet blive 334.

For anbefalede brevforsendelser viser forholdstallene nedgang til midten af trediverne, hvor forholdstallet for 1932/33-1936/37 er 79. Derefter er der som helhed stigning for resten af perioden, dog med en pukkel i restriktionsårene i slutningen af fyrrerne. For sidste femår er forholdstallet 170, altså væsentligt mindre end for almindelige brevforsendelser. Dette kan forklares ved, at antallet lå særlig højt i den første periode på grund af den 1. verdenskrig. I forhold til femåret 1912/13-1916/17, da gennemsnittet var 3.011,000, ville forholdstallet for sidste femår blive 305, altså betydeligt nærmere tallet for de almindelige brevforsendelser (334).

For værdibreve viser de relative tal faldende tendens gennem hele perioden, men således, at forholdstallet allerede omkring den 2. verdenskrigs begyndelse var gået ned til omkring 20. I halvtredserne holdt det sig nogenlunde konstant på ca. 14, men gik ned til 12 i det sidste femår.

Antallet af pakker havde været særlig stort i det første femår, bl. a. på grund af det store antal krigsfangepakker under 1. verdenskrig. Forholdstallet gik ned til 85 i trediverne, men steg hurtigt og stærkt efter den sidste krig og udgjorde ved periodens slutning 245 og svarede således til en stigning til det 2 1/2-dobbelte. De største stigninger lå dels umiddelbart efter krigens ophør, dels i tresserne.

For postopkrævninger og postindkasseringer til indløsning lå tallet fra midten af tyverne indtil krigen mellem 120 og 125, men var i årene fra krigens slutning væsentligt højere. I femåret 1947/48-1951/52 var det oppe på 199, men gik derefter - især under indflydelse af regningsindbetalingskortenes fremgang - betydeligt ned og sluttede med 136 i det sidste femår.

Postanvisninger inkl. postopkrævnings- og postindkasserings-post-anvisninger gik allerede i 1922/23-1926/27 ned på forholdstallet 70 som følge af indbetalingskortenes hurtige stigning. I trediverne lå tallet synkende til 39 i 1932/33-1936/37 og til 36 i 1937/38-1941/42. Det lå på 51 i femåret 1942/43-1946/47 og steg derefter under en ujævn bevægelse gennem de sidste 20 år af perioden til 59 i det sidste femår.

For indbetalingskort inkl. opkrævnings- og indkasserings-indbetalingskort lå antallet det første par år efter girosystemets indførelse 1920 på omkring 2 mill., og dette lave udgangspunkt - hvortil er valgt gennemsnittet for årene 1920/21-1921/22 - har for den nye forsendelsesart naturligt nok medført særligt høje forholdstal. Ved krigens begyndelse var tallet ca. 9-doblet, i femåret 1947/48-1951/52 var forholdstallet 1.606 og i 1957/58-1961/62 2.479. I det sidste femår lå det endelig på 3.341. For det sidste finansår i perioden var antallet af indbetalingskort godt lo gange så stort som antallet af anvisninger.

For navneudbetalingskorts vedkommende steg forholdstallet (med udgangspunkt i de samme finansår, som er nævnt for indbetalingskort) nogenlunde parallelt med indbetalingskort indtil krigen. For femåret 1932/33-1936/37 lå tallet således på 652 for udbetalingskort mod 686 for indbetalingskort. Men derefter er stigningen for førstnævnte gruppe langt mindre end for sidstnævnte. I femåret 1942/43-1946/47 var forholdstallene (afrundet) henholdsvis 800 og 1.200, i 1952/53-1956/57 1.100 og 2.000 og i 1962/63-1966/67 godt 1.200 mod godt 3.300.

Antallet af avisnumre viser efter en nedgang i efterkrigsårene fra 1919-20 en stigende tendens fra 1922-23, dog afbrudt af en nedgang i forholdstallet fra 142 til 136 i halvtredserne i forbindelse med en stærk stigning for udgiverkorsbånd (løssalgets fremgang). Forholdstallet lå på 92 i midten af tyverne, men steg derefter og nåede i 1937/38-1941/42 til 101 og lo år senere til 142. Efter nedgangen i halvtredserne var tallet i 1957/58-1961/62 igen 142 og i sidste femår sluttedes med 150.

For udgiverkorsbånd til bladforhandlere er udgangspunktet taget i gennemsnittet for årene 1925/26-1926/27 (1,5 mill.). I femåret 1942/43-1946/47 var forholdstallet 338 og i 1957/58-1961/62 669. I 1962/63-1966/67 var der en nedgang til 629.

For adresseløse forsendelser oplyser materialet antallet for 1921-22 (2.605,000), og dette er taget som udgangspunkt. For de 2 følgende år mangler antallet, men forholdstallet 319 er beregnet på gennemsnittet for 1924/25-1926/27. Den store stigning begyndte i 1936-37 med ca. 32.000, og forholdstallet for 1932/33-1936/37 blev 742. Forholdene under og i årene lige efter krigen (papirrestriktioner m.v.) bragte forholdstallet for 1942/43-1946/47 ned på 955 mod 1.056 i femåret før, men i 1947/48-1951/52 steg det til 1.345. Tallet fordobledes til næste femår (til 2.794) og steg på ny til op imod det dobbelte i 1962/63-1966/67, nemlig til 5.395. Næsten halvdelen af stigningen ligger altså på de sidste 10 år af perioden.

Den stærke vækst for adresseløse forsendelser er medvirkende til den beskedne fremgang for almindelige brevfor sendelser (en anden årsag hertil er som nævnt telefonens fremgang). Eksempelvis er forholdet mellem brevfor sendelser og adresseløse for sendelser i 1932/33-1936/37 14,1:1, i 1942/43-1946/47 13,5:1, i 1952/53-1956/57 6,3:1 og i 1962/63-1966/67 4,7:1.

I oversigt 3 er anført stigningsprocenterne fra femår til femår. Foroven er anført procenterne for stigningen fra 1912/13-1916/17 til 1917/18-1921/22.

Det ligger i sagens natur, at de anførte procenter for stigning eller nedgang i tallene er meget varierende. Oversigten har tal fra + 108 til + 36 %. Kun almindelige brevfor sendelser og indbetalingskort har udelukkende plusser at opvise.

Oversigt 4 viser fordelingen i promille af forsendelsesarterne. For brevfor sendelsernes vedkommende varierer promillen mellem 487 og 527 med et gennemsnit for alle femårene på 505. Ser man bort fra yderpunkterne 487 (2 femår) og 527 (sidste femår), indskrænkes intervallet til 497-514. For avisnumres vedkommende ligger tallene mellem 245 og 426 (henholdsvis sidste og første femår), altså med en meget større spredning end for brevfor sendelserne. 7 af femårene ligger inden for intervallet 301-395. Gennemsnittet for avisnumre er 326. De to nævnte forsendelsesarter udgør gennemsnitligt tilsammen 831 promille af samtlige forsendelser. Kun i de to sidste femår ligger promillen under 800 (779 og 772), bl.a. på grund af at adresseløse forsendelser i de to femår skriver sig for over 100 p.m. Af de øvrige forsendelsesarter går anbefalede brevfor sendelser gennem perioden ned fra 11 til 7 p.m., pakker ligger de fleste år mellem 22 og 25 p.m., postopkrævninger og postindkasseringer til indløsning varierer fra 22 til 10 p.m., anvisninger går ned fra 26 p.m. i første femår til 6 p.m. i sidste femår, medens indbetalingskort stiger fra 2 til 56 p.m.

I tabellerne 42 a-c og 43 a-c er anført en fordeling af afgåede og ankomne almindelige og anbefalede brevfor sendelser, værdibreve, pakker, anvisninger og indbetalingskort (for de 2 sidste kategorier tillige beløb) mellem København og provinsen. Tallene er hentet fra driftsberetningernes tabel II.

Angivne værdibeløb og besørgede pengebeløb

Summen af de på breve og pakker med angiven værdi anførte beløb samt omfanget af de ved anvisninger, indbetalingskort og navneudbetalingskort besørgede pengebeløb fremgår af tabel 8. På grundlag af denne tabel er på side 19 anført en oversigt over beløbene rekapituleret i femårige perioder samt over gennemsnittet af tallene. Beløbene er angivet i mill. kr. med 1 decimal. Oversigten viser endvidere ialttallenes stigning fra femår til femår i procent, og for ialtsummerne er endvidere beregnet forholdstal, idet beløbet for det første femår er sat lig med 100. Forholdstallene viser, at beløbet for det første femår er steget til det 10-11-dobbelte i det sidste femår. Det er dog først efter krigen og især fra midten af halvtredserne, at stigningen i beløbene tager fart. I 1952-53 passerer 10 milliarder kr., i 1955-56 12 milliarder og i 1959-60 16 milliarder kr. I 1961-62 er beløbet 21 og i 1964-65 30 milliarder. Det sidste femår viser en stigning på 87 % i forhold til femåret før (fra 84 til 157 milliarder kr.), og forholdstallet stiger fra 565 til 1.057. Det er indbetalingskort, der med en stigning på over 100 % er afgørende her.

På foden af oversigten oplyses ialttallets fordeling på de 5 forsendelsesgrupper, dels i absolutte tal, dels i procent. Det ses heraf, at 16,5 % af det samlede beløb vedrører værdiangivelse på breve og pakker. I det sidste femår var denne procent kun 4,4. Af de 3 øvrige grupper er det indbetalingskort, der fra femår til femår stadig har vundet terræn. Dette fremgår af den sidste rubrik i oversigten, hvoraf ses, at 83,7 % af det samlede beløb i det sidste femår vedrørte denne kategori.

Endelig er på foden anført stigningsprocenten for de enkelte grupper fra næstsidste til sidste femår.

I de pågældende afsnit i det følgende er der gjort nærmere rede for bevægelserne i beløbet, for pakkens vedkommende under værdipakker og for navneudbetalingskort under anvisninger i forbindelse med udbetalte postanvisninger.

På samme måde er anført stigning og forholdstal særskilt for gruppen indbetalingskort etc., der for hele perioden i alt omfatter de to tredjedele af det samlede beløb. Her er forholdstallene beregnet på grundlag af beløbet for femåret 1922/23-1926/27 og viser, at dette beløb stiger til det 53-dobbelte i det sidste femår. Tallet udgør i femåret 1947-1951/52 5,4 milliarder kr. Det stiger i 1957/58-1961/62 til næsten 13 milliarder og fordobles i det sidste femår til over 26 milliarder kr.

Angivne værdibeløb og besørgede pengebeløbRekapitulation af 5-årige perioder

Femår	Breve og æsker med angiven værdi mill.kr.	Pakker med angiven værdi mill.kr.	Postanvisninger, opkrævnings- og indkasseringspost- anvisninger mill.kr.
1917/18-21/22	5.572,2	4.814,2	3.351,0
1922/23-26/27	4.785,5	3.487,9	2.697,9
1927/28-1931	3.899,3	3.073,1	1.816,4
1932-1936	2.774,1	2.585,9	1.184,3
1937-1941	2.675,4	3.081,5	1.263,9
1942-1946	3.438,3	5.979,8	2.298,0
1947-1951/52	2.758,0	5.184,3	2.958,9
1952/53-56/57	2.479,8	4.905,3	3.606,1
1957/58-61/62	2.538,8	4.255,3	4.214,8
1962/63-66/67	3.291,9	3.632,7	6.944,8
Tilsammen	34.213,3	44.000,0	30.336,1

Femår	Indbetalingskort, opkrævnings- og indkasserings- indbetalingskort mill.kr.	Navneudbeta- lingskort mill.kr.	I alt mill.kr.
1917/18-21/22	587,0	558,4 ¹⁾	14.882,8
1922/23-26/27	2.476,9	2.392,8	15.841,0
1927/28-1931	3.965,1	3.135,3	15.889,2
1932-1936	5.682,0	4.629,4	16.855,7
1937-1941	8.346,4	3.076,4	18.443,6
1942-1946	14.613,1	3.319,3	29.648,5
1947-1951/52	27.034,5	5.023,5	42.959,2
1952/53-56/57	40.707,2	6.553,2	58.251,6
1957/58-61/62	64.407,8	8.686,7	84.103,4
1962/63-66/67	131.686,4	11.714,3	157.270,1
Tilsammen	299.506,4	49.089,3	454.145,1

1) Fra 1/1 1920.

Angivne værdibeløb og besørgede pengebeløb.

		<u>Gennemsnit</u>			
	Breve og æsker med angiven værdi	Pakker med angiven værdi	Postanvisninger, opkrævnings- og indkasserings- postanvisninger	Indbetalingskort, opkrævnings- og indkasseringsind- betalingskort	Navneudbetalings- kort
Femår	mill.kr.	mill.kr.	mill.kr.	mill.kr.	mill.kr.
1917/18-21/22	1.114,4	962,8	670,2	117,4 ¹⁾	111,7 ¹⁾
1922/23-26/27	957,1	697,6	539,6	495,4	478,6
1927/28-1931	779,9	614,6	363,3	793,0	627,1
1932-1936	554,8	517,2	236,9	1.136,4	925,9
1937-1941	535,1	616,3	252,8	1.669,3	615,3
1942-1946	687,7	1.196,0	459,6	2.922,6	663,9
1947-1951/52	551,6	1.036,9	591,8	5.406,9	1.004,7
1952/53-56/57	496,0	981,1	721,2	8.141,4	1.310,6
1957/58-61/62	507,8	851,1	843,0	12.881,6	1.737,3
1962/63-66/67	658,4	726,5	1.389,0	26.337,3	2.342,9
Tilsammen	6.842,7	8.200,0	6.067,2	59.901,3	9.817,9
%	7,5	9,0	6,7	66,0	10,8
1962/63-66/67 (%)	2,1	2,3	4,4	83,7	7,5
Stigning fra 1957/58-61/62 til 1962/63-66/67	29,7	÷ 14,6	64,8	104,5	34,9

	Gennemsnit i alt	Stigning fra femår til femår i alt	IK	Forholdstal i alt	Forholdstal IK	Indbetalings- kort udgør
Femår	mill.kr.	%	%			
1917/18-21/22	2.976,6			100	-	-
1922/23-26/27	3.168,2	6,4	-	106	100	15,6
1927/28-1931	3.177,8	0,3	60,1	107	160	25,0
1932-1936	3.371,1	6,1	43,3	113	229	33,7
1937-1941	3.688,7	9,4	46,9	124	337	45,3
1942-1946	5.929,7	60,8	75,1	199	590	49,3
1947-1951/52	8.591,8	44,9	85,0	289	1.091	62,9
1952/53-56/57	11.650,3	35,6	50,6	391	1.643	69,9
1957/58-61/62	16.820,7	44,4	58,2	565	2.600	76,6
1962/63-66/67	31.454,0	87,0	104,5	1.057	5.316	83,7
Tilsammen	90.829,0					
%	100,0					66,0
1962/63-66/67 (%)	100,0					
Stigning fra 1957/58-61/62 til 1962/63-66/67	87,0					

1) Fra 1/1 1920. Gennemsnittet be-
regnet med 1/5.

Gennemsnitligt antal postforsendelser, telegrammer m.v. pr. indbygger.

I de følgende tabeller er for nogle udvalgte år anført bl.a. visse gennemsnitstal til belysning af antallet af postforsendelser, telegrammer og samtaler samt af antallet af posthuse og telegrafstationer i forhold til landets indbyggerantal og areal.

Det til gennemsnitsberegningen anvendte folketal er for de i tabellen for årene indtil 1946-47 anførte tal oplyst af statistisk departement. For 1951-52 og senere år er anvendt folkeregistertallet for det egentlige Danmark (som oftest pr. 1/7 i finansåret), tillagt det sidst foreliggende folketællingstal for Færøerne og (fra 1960-61) Grønland.

Medens den første kolonne i tabellen vedrørende post omfatter alle besørgede forsendelser (således også forsendelser til udlandet), er gennemsnittet for de anførte enkelte forsendelsesarter alene beregnet på grundlag af ankomne forsendelser. For de to største af de ikke i tabellen anførte grupper, indbetalingskort og adresseløse forsendelser, beregnes der ikke gennemsnit i den årlige statistik. Om årsagerne til bevægelserne i de anførte tal skal i øvrigt henvises til de pågældende afsnit.

Det vil ses, at indbyggerantallet vokser stærkere end antallet af posthuse, medens arealet pr. posthus efter en betydelig nedgang indtil 1950 siden da er stagneret. Den sidste halve snes år af undersøgelsesperioden har antallet af posthuse tenderet nedad.

Med hensyn til tallene vedrørende antal indbyggere og areal pr. telegrafstation bemærkes, at nedgangen i 1965 skyldes nyordningen pr. 1. september 1964 (se afsnittet "Telegrafstationer"), der forøgede antallet af stationer væsentligt. De følgende år bragte imidlertid en betydelig nedgang, således at antallet af indbyggere samt arealet pr. station igen gik i vejret.

Gennemsnitligt antal forsendelser, telegrammer m.v. pr. indbygger.

Antal indbyggere og areal pr. posthus (telegrafstation).

Finansår (år)	Samlet antal fors.	An- komne brev- fors. ¹	An- komne pak- ker	Post.			Antal indbyg. pr. posthus 1000 stk.	Areal pr. posthus km ²
				Udbetalte anvisninger antal	Ankom- ne Beløb kr.	Ankom- ne avis- numre ²		
1917-18	145	66	3,4	4,1	178	65	2.440	33
1919-20	166	77	3,9	4,5	250	69	2.425	32
1926-27	146	66	3,1	2,2	130	54	2.493	32
1936-37	172	80	2,8	1,2	61	55	2.500	30
1941-42	165	76	2,8	1,2	77	52	2.600	29
1946-47	194	98	5,1	1,7	129	69	2.601	28
1951-52	197	94	4,5	1,6	146	64	2.665	27
1956-57	206	100	4,8	1,5	168	59	2.746	27
1961-62	247	118	5,7	1,5	200	63	2.827	27
1964-65	259	127	6,0	1,5	283	64	2.929	27
1966-67	270	135	6,1		335	63	3.028	27

1) Indtil 1946-47 inkl. adresseløse forsendelser.

2) Indtil 1926-27 også aviser til udlandet.

Tele.

Finansår (år)	Ankomne telegrammer pr. 1000 indb.	Ankomne samtaler pr. 1000 indb.	Antal indbyg. pr. te- legraf- station	Areal pr. te- legraf- station i km ²
1927-28	655	799	3.600	45
1936-37	475	1.023	3.700	44
1941-42	344	1.239	3.700	42
1946-47	941	1.964	3.860	42
1951	654	2.325	4.019	41
1956	512	3.370	4.197	42
1961	457	3.851	4.357	42
1964	415	4.031	4.202 ¹⁾	38 ¹⁾
1966	401	4.164 ¹⁾	4.576	41 ²⁾

1) Tallet er for 1965

2) Tallet er for 1967

Oversigt 1. Gennemsnitstal for de enkelte femår

Femår	Landsporto- forsendelser	Lokalporto- forsendelser	Tilsammen	Til udlandet
	1000 stk.	1000 stk.	1000 stk.	1000 stk.
1912/13-16/17	103.674	60.578	164.252	15.624
1917/18-21/22	121.352	70.754	192.106	20.041
1922/23-26/27	132.758	61.990	194.748	19.331
1927/28-31/32	140.747	74.885	215.632	21.584
1932/33-36/37	149.443	86.378	235.821	16.914
1937/38-41/42	163.891	98.666	262.557	13.560
1942/43-1946	193.063	123.787	316.850	8.629
1947-1951	220.444	145.223	365.667	23.166
1952-1956	239.685	163.687	403.372	25.730
1957-1961	-	-	465.907	33.584
1962-1966	-	-	566.929	41.495
I alt	(1.361.384)	(825.369)	3.219.589	224.033
1912/13-16/17 - 1962-66				
Stigning (%)	(131,2)	(170,2)	245,2	165,6

Femår	Fra udlandet	Transit	I alt
	1000 stk.	1000 stk.	1000 stk.
1912/13-16/17	16.199	669	196.744
1917/18-21/22	19.692	195	232.034
1922/23-26/27	22.534	247	236.860
1927/28-31/32	25.504	243	262.963
1932/33-36/37	19.805	191	272.731
1937/38-41/42	16.445	149	292.711
1942/43-1946	10.777	14	336.270
1947-1951	24.772	320	413.925
1952-1956	29.297	503	458.902
1957-1961	41.107	1.082	541.680
1962-1966	47.051	1.297	656.772
I alt	256.985	4.241	3.704.848
1912/13-16/17 - 1962-66			
Stigning(%)	190,5	93,9	233,8

Oversigt 2. Tallenes relative bevægelser,
 når første femår sættes til 100 (forholdstal)

Finansår (år)	Landsporto- forsendelser	Lokalporto- forsendelser	Tilsammen	Til udlandet	Fra udlandet	Transit	I alt
1917/18-21/22	100	100	100	100	100	100	100
1922/23-26/27	109	88	101	96	114	127	102
1927/28-31/32	116	106	112	108	130	125	113
1932/33-36/37	123	122	123	84	101	98	118
1937/38-41/42	135	139	137	68	84	76	126
1942/43-1946	159	175	165	43	55	7	145
1947-1951	182	205	190	116	126	164	178
1952-1956	198	231	210	128	149	258	198
1957-1961	-	-	243	168	209	555	233
1962-1966	-	-	295	207	239	665	283
1912/13-16/17 - 1962-66	(231)	(270)	345	266	290	194	334

Oversigt 3. Stigning fra femår til femår

Finansår			Landsporto- forsendelser	Lokalporto- forsendelser	Tilsammen	Til udlandet	Fra udlandet	Transit	I alt
(år)									
Fra 1912/13-16/17	til 1917/18-21/22		17,1	16,8	17,0	28,3	21,6	+70,9	17,9
Fra 1917/18-21/22	til 1922/23-26/27		9,4	+12,4	1,4	3,5	14,4	26,7	2,1
Fra 1922/23-26/27	til 1927/28-31/32		6,0	20,8	10,7	11,7	13,2	+1,6	11,0
Fra 1927/28-31/32	til 1932/33-36/37		6,2	15,3	9,4	21,6	22,3	+21,4	3,7
Fra 1932/33-36/37	til 1937/38-41/42		9,7	14,2	11,3	19,8	17,0	+22,0	7,3
Fra 1937/38-41/42	til 1942/43-1946		17,8	25,5	20,7	36,4	34,5	+90,6	14,9
Fra 1942/43-1946	til 1947-51		14,2	17,3	15,4	168,5	129,9	-	23,1
Fra 1947-51	til 1952-56		8,7	12,7	10,3	11,1	18,3	57,2	10,9
Fra 1952-56	til 1957-61		-	-	15,5	30,5	40,3	115,1	18,0
Fra 1957-61	til 1962-66		-	-	21,7	23,6	14,5	19,9	21,2

Oversigt 4. Fordeling i promille

Finansår	Landsporto- forsendelser	Lokalporto- forsendelser	Tilsammen	Til udlandet	Fra udlandet	Transit	I alt
(år)							
1917/18-21/22	523	305	828	86	85	0,8	1000
1922/23-26/27	560	262	822	82	95	1	1000
1927/28-31/32	535	285	820	82	97	1	1000
1932/33-36/37	548	317	865	62	73	(0,7)	1000
1937/38-41/42	560	337	897	46	56	0,5	1000
1942/43-1946	574	368	942	26	32	0,0	1000
1947-1951	532	351	883	56	60	0,8	1000
1952-1956	522	357	879	56	64	1	1000
1957-1961	-	-	860	62	76	2	1000
1962-1966	-	-	863	63	72	2	1000
I alt	-	-	869	61	69	1	1000

Almindelige brevforsendelser

Antallet af brevforsendelser ifølge tabel 2 er rekapituleret nedenfor i femårige perioder, hvortil knytter sig 4 oversigter.

Rekapitulation af tallene i femårige perioder

Femår	Landsport- for- sendelser 1000 stk.	Lokalpor- tofor- sendelser 1000 stk.	Tilsammen 1000 stk.	Til udlandet 1000 stk.	Fra udlandet 1000 stk.
1917/18-21/22	606.758	353.770	960.528	100.206	98.459
1922/23-26/27	663.792	309.945	973.741	96.653	112.670
1927/28-31/32	703.736	374.423	1.078.159	107.922	127.520
1932/33-36/37	747.217	431.891	1.179.108	84.569	99.025
1937/38-41/42	819.458	493.328	1.312.786	67.799	82.226
1942/43-1946	965.313	618.937	1.584.250	43.145	53.886
1947-1951	1.102.219	726.114	1.828.333	115.828	
1952-1956	1.198.426	818.434	2.016.860	128.652	146.481
1957-1961	-	-	2.329.534	167.918	205.536
1962-1966	-	-	2.834.645	207.473	235.257
I alt	(6.806.919)	(4.126.846)	16.097.944	1.120.165	1.284.923

Femår	Transit 1000 stk.	I alt 1000 stk.
1917/18-21/22	975	1.160.168
1922/23-26/27	1.236	1.184.300
1927/28-31/32	1.215	1.314.816
1932/33-36/37	955	1.363.657
1937/38-41/42	744	1.463.555
1942/43-1946	69	1.681.350
1947-1951	1.599	2.069.623
1952-1956	2.516	2.294.509
1957-1961	5.412	2.708.400
1962-1966	6.486	3.283.861
I alt	21.207	18.524.239

I lighed med, hvad der foran er foretaget for samtlige postforsendelser under ét, er der for almindelige brevforsendelser udarbejdet 4 oversigter, der nærmere behandler denne forsendelsesart. Opdelt på indland, til udlandet, fra udlandet og transit belyses brevforsendelserne for så vidt angår 1) antallet i gennemsnit pr. femår, 2) bevægelsen i forhold til den første femårs-periode (forholdstal), 3) procentstigningen fra femår til femår og 4) promillefordelingen inden for hvert femår. For indlandet deles i landsporto- og lokalportoforsendelser. Oversigterne betegnes også her med nr. 1 til 4.

Med hensyn til de særlige årsager, der har påvirket tallene gennem perioden, gælder her det foran anførte, bortset fra at indførelsen af postgiro og ændringer på avisområdet ikke virker ind her. Specielt for delingen mellem landsporto- og lokalportoforsendelser har ændringer i lokalportoområdet gjort sig gældende.

I oversigt 1 er til sammenligning øverst anført gennemsnitstallene for femåret 1912/13-1916/17, og stigningsprocenterne fra 1912/13-1916/17 til 1962-1966 er beregnet.

Oversigt 2 viser, at det samlede antal brevforsendelser gennem hele perioden er steget fra femår til femår. Størst er stigningen i tiden efter krigen. I 1932/33-1936/37 var forholdstallet steget til 118, når 1917/18-1921/22 sættes til 100. Det steg til 145 i 1942/43-1946, til 198 i 1952-56 og til 283 i 1962-66, jfr. omtalen foran vedrørende det samlede antal postforsendelser. For indlandske forsendelser tilsammen svarer stigningen omtrent hertil, idet dog forholdstallene fra og med 1932/33-1936/37 ligger lidt højere end for ialttallene. For 1962-66 er forholdstallet for brevforsendelser således 295 mod 283 for samtlige brevforsendelser. For landsportoforsendelser ligger forholdstallet for de 3 første femår højere, men for de øvrige femår lavere end for lokalportoforsendelser. Det særligt lave tal for sidstnævnte forsendelser i 1922/23-1926/27 (88) kan især tilskrives den i årene 1920-26 gældende indskrænkning af lokalportoområdet. Omvendt kan den stigende overvægt for lokalportoforsendelser i de sidste 10 år før lokalportoens afskaffelse især forklares ved den stærke stigning i reklametryksagerens antal. For forsendelser til og fra udlandet ligger forholdstallene for alle femår lidt højere for retningen fra udlandet end i afgående retning. For 1932/33-1936/37 var tallet 84 til og 101 fra udlandet. Under krigen gik tallene væsentligt ned og lå lavest i perioden 1942/43-1946 med henholdsvis 43 og 55. Opgangen i brevtallet begyndte dog i 1946, og i 1947-51 var forholdstallet 116 og 126 og det følgende femår 128 og 149. Gennem de sidste 10 år steg disse tal til henholdsvis 207 og 239, idet både breve og tryksager i begge retninger steg stærkt i disse år. For indlandets vedkommende gik en stigende andel af tryksagerne over til gruppen adresseløse forsendelser. Transiterende forsendelser (omfattende forsendelser i åben transit) viste før krigen kun forholdsvis små tal og gik i krigsårene helt ned til et par tusinde. Efter krigen er forholdstallet steget, og i det sidste femår lå antallet 6-7 gange så højt som i det første.

Oversigt 3 viser for det samlede antal forsendelser en stigning fra femår til femår, der har varieret mellem 23,1 og 2,1. For indlandet tilsammen lå procenten mellem 21,7 og 1,4. For udlandets vedkommende forekommer en række minusser, men efter krigen udelukkende plusser, særlig for femåret fra 1942/43-1946 til 1947-51,

da stigningsprocenten var 169 og 130 for henholdsvis til og fra udlandet. For transiterende forsendelser er antallet så lille (bortset fra de 2 sidste femår), at procenterne får en tilfældig karakter.

Oversigt 4 viser, at promillen for indlandet tilsammen i gennemsnit for alle femårene har udgjort 869. Bortset fra femåret 1942/43-1946, da promillen udgjorde 942, svinger den mellem 820 og 897, lavest i de 3 første femår, da den ligger mellem 820 og 828. I de 8 femår, da lokalporto eksisterede, svingede landsportoforsendelser mellem 522 og 574 og lokalportoforsendelser mellem 262 og 368. Den lave promille forekom i den før nævnte periode med indskrænket lokalportoområde i tyverne, og den høje promille lå i 1942/43-1946 samtidig med promillen 574 for landsportobreve (årene for den meget lave udlandstrafik). Promillerne for udlandet var i gennemsnit for hele perioden 61 til udlandet og 69 fra udlandet. Tallet lå i 1942/43-1946 henholdsvis på 26 og 32. Ser man bort fra disse ekstraordinært lave tal, svingede promillen i retningen til udlandet mellem 46 og 86 og i retningen fra udlandet mellem 56 og 97. For transiterende forsendelser nåede promillen i de 2 sidste femår op på 2, men har i gennemsnit for hele perioden kun været 1,1 p.m.

I dette afsnit gennemgås statistikken over almindelige brevfor-sendelser opdelt på forsendelsesområder (landsportoforsendelser, lokalportoforsendelser, indland i alt, forsendelser til, henholdsvis fra udlandet samt transitfor-sendelser). Opdelingen efter art (breve, brevkort o.s.v.) behandles i et følgende afsnit.

Indledningsvis skal anføres den samlede stigning for hele perioden, idet tallene for 1966 sættes i forhold til det sidste år forud for undersøgelsesperioden, 1916-17. Tallene er angivet i tusinder.

Antal almindelige brevfor-sendelser

	Indland	Til udlandet	Fra udlandet	Transit	I alt
	1000 stk.	1000 stk.	1000 stk.	1000 stk.	1000 stk.
1916-17	178.908	13.789	14.426	343	207.466
1966	607.757	45.436	51.490	1.292	705.975
Stigning (%)	239,7	229,5	256,9	276,7	240,3

Det er interessant at se, hvor forholdsvis ensartet stigningen er for de fire forsendelsesområder.

For indlandets vedkommende lå antallet i 1916-17 på 178,9 mill. mod 157,8 mill. i 1913-14, en stigning på 21 mill. eller 13,4 %. Den gennemsnitlige stigning for de 3 år havde herefter været godt 4 %, omtrent svarende til den gennemsnitlige stigning for hele tiåret 1907/08-1916/17. Der var således ikke tale om nogen iøjnefaldende påvirkning fra krigens side på den indenlandske korrespondance. Derimod var den udenlandske korrespondance meget stærkt påvirket af krigsforholdene. Siden 1913-14 havde der været en tilbagegang på 4-5 mill. i begge retninger, jfr. nærmere det følgende. Transiterende forsendelser var gået ned med 0,3 mill. I 1916-17 udgjorde andelen for forsendelser til og fra udlandet henholdsvis 66 og 70 promille mod 95 og 96 i 1913-14.

Med hensyn til det indenlandske brevantal bemærkes, at henlæggelsen af de tidligere selvstændige regnskabsførende postekspeditioner under postkontorerne fra 1. oktober 1916 havde betydet en udvidelse af lokalportoområdet. Denne ændring, der allerede havde medført en væsentlig stigning i antallet af lokalportoforsendelser i 1916-17, virkede nu gennem hele finansåret 1917-18, og stigningen for lokalportoforsendelser androg 5 mill. eller samme stigning som den, der havde fundet sted året før. Det skal anføres, at de af krigsforholdene skabte kommunale kommissioners og udvalgs omfattende korrespondance spiller en væsentlig rolle, medens på den anden side forhøjelsen af lokalportoen for tryksager og vareprøver fra 1. november 1917 nok i nogen grad bærer skylden for en nedgang i antallet af lokalportotryksager på godt 600.000 (7,6 %). Medens 1917-18 for indlandet i øvrigt har en moderat stigning på i alt 6,6 mill. hvoraf 5,3 mill. for lokalportoforsendelser, har udlandsforbindelserne nedgang på henholdsvis 1,9 og 2,8 mill.

Hermed var udlandskorrespondancen nået til sit laveste punkt og lå henholdsvis 6,6 og 7,1 mill. lavere end i 1913-14, en nedgang på lidt mere end en tredjedel. Men fra 1918-19 er der en meget stor stigning på alle områder undtagen transit, tilsammen ikke mindre end 10,6 %, en stigningsprocent, der i undersøgelsesperioden kun overgås af stigningen det følgende år (11,6 %) samt i 1946 (17 %). I begge tidsrum er det overgangen fra krigs- til fredstid og genåbning af brudte postforbindelser, der gør sig gældende. Angående et særligt forhold i 1919-20, se nedenfor. Det kan være interessant at sammenstille stigningen i mill. og i procent for 1918-19 og 1919-20:

Finansår	Landsporto		Lokalporto		Tilsammen		Til udlandet	
	mill.	%	mill.	%	mill.	%	mill.	%
1918-19....	8,9	7,8	7,9	11,0	16,8	9,0	4,7	39,4
1919-20....	1,9	1,5	10,3	13,0	12,2	6,0	6,6	39,6

	Fra udlandet		Transit		I alt	
	mill.	%	mill.	%	mill.	%
1918-19....	0,8	6,7	+0,04	-	22,2	10,6
1919-20....	8,4	67,4	+0,2	-	27,0	11,6

For indlandets vedkommende er stigningen kommet i 1917-18 og især 1918-19, medens den for udlandets vedkommende især ligger på 1919-20.

Den pr. 1. januar 1919 iværksatte forhøjelse bl.a. af portoen for lokalportobreve samt for alle brevkort og tryksager har kun kunnet påvirke tallene i begrænset omfang. Der er dog en nedgang på godt 10 % for tryksager. Den høje stigning for lokalportoforsendelser i 1919-20 er ikke helt ægte, idet det oplyses, at statistikken i januar 1920 fandt sted på et tidspunkt, da lokalkorrespondancen steg stærkt på grund af en telefonstrejke. 1920-21 bragte (trods genforeningen) en væsentlig tilbagegang, jfr. senere.

Om udlandsforbindelserne skal her yderligere bemærkes følgende: Udvekslingen af brevforsendelser med udlandet inden for den 50-årige periode er især præget af de to krige. Disse forårsagede begge en stærk nedgang i korrespondancen, men den omstændighed, at Danmark var et neutralt land under hele den 1. verdenskrig, men et besat land under den sidste krig, medførte, at den 2. verdenskrig blev meget mere dybtgående og omspændende i sine virkninger end den første. Dette gælder ikke alene postudvekslingens omfang som helhed, men også postbefordringen, økonomien m.v.

For brevforsendelsernes vedkommende var forholdet det, at der i 1913-14, det sidste finansår før den første krig, var befordret 18,6 mill. brevforsendelser til udlandet og modtaget 18,7 mill. fra udlandet. Antallet gik det første krigsår ned med ca. 5 mill. i begge retninger. I 1916-17 var tallene 13,8 mill. til og 14,4 mill. fra udlandet. Det laveste tal nåedes i det første år af den periode, der omfattes af denne undersøgelse, 1917-18, med 11,9 mill. til og 11,7 mill. fra udlandet. Ubådskrigen, De forenede Staters indtræden i krigen i april 1917 og den skærpede aktivitet på fronterne bevirkede en betydelig nedgang i antallet af forsendelser. I forbindelse med Tyskland var der således fra 1916-17 til 1917-18 en nedgang på ca. 1 mill. brevforsendelser i hver retning, og i forbindelse med U.S.A. gik antallet ned med 0,8 mill. i afgående og 0,7 mill. i ankomende retning eller omkring en halvering af korrespondancen. I forbindelse med Sverige var der en lille nedgang, medens der var en stigning i forbindelse med Norge. I forbindelse med disse to lande spillede lotteribreve en væsentlig rolle, medens forbindelsen ikke var påvirket af krigen. Endelig skal nævnes, at der var en væsentlig nedgang i forbindelsen med Storbritannien.

Allerede i 1918-19 steg det samlede antal til udlandet til 16,6 mill. og fra udlandet til 12,4 mill., og i 1919-20 var tallene henholdsvis 23 og 21 mill. eller væsentligt mere end i 1913-14. Et foreløbigt maksimum nåedes i 1920-21 med knap 27 mill. afgående og godt 27 mill. ankomne forsendelser.

Til yderligere belysning af krigens indvirkning på udlandskorrespondancens omfang skal her anføres nogle tal vedrørende de vigtigste lande i den udenlandske forbindelse. Da statistikken optages i forholdsvis korte perioder, og da forbindelsen med de fleste lande - bortset fra Norge og Sverige - i krigsårene ikke har været så regelmæssig som normalt, må tallene tages med et vist forbehold. Tabellen viser tallene for 1913-14, 1916-17 og 1917-18, og desuden er medtaget 1920-21, da udvekslingen med udlandet med det nævnte antal af ca. 27 mill. i hver retning nåede et højdepunkt, som med en enkelt undtagelse først igen skulle nås og overgås i midten af halvtredserne.

Antal brevforsendelser

1.000 stk.	Til udlandet				Fra udlandet			
	1913- 14	1916- 17	1917- 18	1920- 21	1913- 14	1916- 17	1917- 18	1920- 21
Belgien	171	18	13	148	209	11	7	209
Frankrig	536	257	151	600	975	504	343	894
Nederlandene .	231	221	192	493	419	359	368	574
Norge	2.509	2.329	3.691	4.550	1.239	1.622	1.646	1.839
Rusland	675	654	339	...	655	383	574	...
Schweiz	157	160	159	223	191	152	234	380
Storbritannien og Irland	1.827	1.041	571	2.364	2.255	1.493	968	2.763
Sverige	5.114	3.374	3.006	9.263	2.144	2.723	2.322	3.079
Tyskland	5.028	3.295	2.424	5.371	6.964	4.690	3.753	13.738
Østrig	310	257	161	289	396	305	151	376
U.S.A.	1.340	1.340	548	1.544	1.708	1.593	873	2.112

Nedgangen er naturligt nok størst i forbindelse med de krigsførende lande, Belgien, Frankrig, Rusland, Storbritannien, Tyskland og Østrig samt fra 1917 U.S.A. For forsendelser til Frankrig, Rusland og Østrig var nedgangen størst allerede i 1914-15, men efter nogen stigning faldt tallet på ny i 1917-18 og for alle de tre lande til et lavere tal end i 1914-15. For forsendelser til Belgien, Storbritannien og Tyskland gik tallet successivt ned til lavpunktet i 1917-18 (for Storbritannien havde tallet dog vist stigning fra 1913-14 til 1914-15). Retningen fra udlandet opviser et i det væsentlige lignende billede. Også Nederlandene viser en stor nedgang, men dog fremgang fra 1916-17 til 1917-18 i retningen fra udlandet. Schweiz viser nedgang i 1916-17 i retningen til Danmark. Norge og Sverige viste nedgang i 1914-15 i begge retninger. 1917-18 viser fremgang for Norge, men nedgang for Sverige i forhold til 1916-17. I forbindelse med disse to lande påvirkedes tallene stærkt af lotteribreve, og tallene kan derfor være svingende fra det ene år til det andet. Det fremgår ikke af materialet, i hvor stort omfang sådanne forsendelser har foreligget på dette tidspunkt, men der er ikke grund til at tro, at krigen har spillet nogen væsentlig rolle for korrespondancen til og fra disse lande. For alle de i tabellen anførte lande med undtagelse af Rusland viser 1920-21 en meget betydelig stigning i forhold til 1917-18, og i de fleste forbindelser ligger tallene højere end i 1913-14. Dette gælder dog ikke Belgien og i ankomende retning ej heller Frankrig. Disse to landes økonomi m.v. var endnu ikke kommet på fode. Endvidere gjaldt det ikke Rusland og Østrig, hvis landområde var blevet stærkt beskåret. For det egentlige Ruslands vedkommende var postudvekslingen minimal, idet Finland, Polen og randstaterne blev udskilt som selvstændige lande i 1920-21. For Finlands vedkommende skal anføres, at der i 1920-21 afsendtes 320.000 forsendelser til og modtoges 307.000 forsendelser fra dette land.

Stigningen i 1919-20 for forsendelser til og fra udlandet udgjorde 6,6 mill. (40 %) for forsendelser til udlandet og 8,4 mill. (67 %) for forsendelser fra udlandet. Det er især de frankerede breve, der er steget (ca. 5 mill. i hver retning), et tegn på, at de brudte bånd begynder at knyttes på ny både privat og erhvervsmæssigt.

Med henblik på den usikkerhed, der knytter sig til tallene for udlandsforbindelsen i krigsårene, bemærkes, at denne statistik, som

i henhold til de internationale regler kun optoges en gang årlig, under de forhåndenværende forhold kunne blive ret vilkårlig og i høj grad afhængig af tidspunktet for optagelsen, men man søgte så vidt muligt at eliminere en af de faktorer, der bidrager til det usikre resultat, idet man - bortset fra udvekslingen med Norge, Sverige og Tyskland - i 1918-19 forlængede statistikperioden fra 1 til 4 uger. Denne forlængelse gjaldt også de følgende år.

De to følgende finansår viste tilbagegang, for 1920-21's vedkomme- de alene på det indenlandske område, men i 1921-22 både i indlan- det (lokalportoforsendelser) og i de udenlandske forbindelser.

Nedgangen fra 1919-20 til 1920-21 udgjorde 8,7 % eller 23 mill. forsendelser (fra 258,5 mill. til 235,9 mill.). Dette tal opløser sig i en nedgang på 33 mill. for indlandet (15,4 %) og en samlet stigning på 10 mill. til og fra udlandet. Landsportoforsendelser viser en nedgang på 3,7 mill. og lokalportoforsendelser en nedgang på godt 29 mill. En del af forklaringen ligger i den tidligere nævnte telefonstrejke i januar 1920. Denne bevirkede en væsentlig, men midlertidig stigning især for lokalportoforsendelser. Men me- dens stigningen for breve og brevkort i lokalportoområdet i 1919-20 havde udgjort i alt 9,7 mill., viser 1920-21 her en nedgang på ca. 28 mill. Den væsentligste årsag til den store nedgang ligger u- tvivlsomt i den ændring af lokalportoområdet, der fandt sted pr. 1. juli 1920, og hvorved området indskrænkedes til et posthus med dets omdelingsområde. Samtidig trådte en del portoforhøjelser i kraft for såvel lokalporto- som landsportoforsendelser, dog ikke for kategorien breve indtil 250 g til lokalporto. Driftsberetnin- gen for 1920-21 kommenterer ikke forholdet, og det har formentligt ikke været muligt at sige noget nærmere om, hvor stor en andel hver af de forskellige momenter har betydet for nedgangen. Speci- elt hvad angår lokale brevkort skal bemærkes, at antallet halvere- des (fra 17,6 til 8,9 mill.), og det er næppe sandsynligt, at for- højelsen af portoen fra 7 til 8 øre kan have haft nogen væsentlig indflydelse herpå. For landsportoforsendelserne virker en betydelig portoforhøjelse (bl.a. brevportoens opgang fra 10 til 15 øre fra 1. oktober 1919 og fra 15 til 20 øre fra 1. juli 1920) afdæmpende, men lokalportodistriktets indskrænkning højnende på antallet. Landsportobreve steg i 1920-21 0,4 mill. og landsportobrevkort gik ned med 0,6 mill.

Forsendelser til udlandet viser i 1920-21 en opgang på 3,6 mill. og forsendelser fra udlandet en opgang på 6,5 mill. (stigning på henholdsvis 15,4 % og 31 %). I retningen til udlandet er det især breve, der er steget, nemlig med ca. 3 mill. af den samlede stig- ning på 3,6 mill. Fra udlandet er det derimod tryksager, der domi- nerer med en stigning på 5 mill., hvilket er en fordobling af tal- let. Det drejer sig formentligt især om reklamer fra udenlandske firmaer, der ønsker at genoptage gamle eller knytte nye forbindel- ser på det danske marked.

I statistikberetningen for 1920-21 er tabellerne anført både med og uden tallene for Sønderjylland. Uden Sønderjylland ville antal- let af brevforsendelser i 1920-21 have udgjort 225,1 mill., medens det med Sønderjylland er opgjort til 235,9 mill. Tilvæksten an- drager således 10,8 mill. eller ca. 5 %. Uden Sønderjylland ville nedgangen have været 12,9 % i stedet for 8,7 %. Tilvæksten forde- ler sig således: landsportoforsendelser 6,6 mill., lokalportofor- sendelser 1,4 mill., indland i alt 8,0 mill., til udlandet 1,5 mill. og fra udlandet 1,3 mill.

1921-22 viste nedgang i forhold til 1920-21. Det samlede antal brevforsendelser gik ned fra 235,9 mill. til 224,8 mill., en nedgang på 11,1 mill. eller 4,7 %. Der er en nedgang på indlandet på 4,7 mill. (fra 181,5 til 176,8 mill.) og en samlet nedgang til og fra udlandet på 6,2 mill. Transitforsendelsernes antal er halveret.

Landsportoforsendelser viser en stigning på 1,8 mill. (fra 121,3 til 123,1 mill.) og lokalportoforsendelser en nedgang på 6,5 mill. (fra 60,2 til 53,7 mill.). Portoforhøjelserne og lokalportoområdets indskrænkning fra 1. juli 1920 virker nu for et helt finansår. En ny forhøjelse kom fra 1. marts 1921. Ved denne sidste forhøjelse indføres den ny vægtsats fra 50 til 250 g, men da statistikoptagelse først fandt sted i april, kunne eventuelle konsekvenser af forhøjelsen ikke komme til udtryk inden for finansåret. Landsportoforsendelsernes antal påvirkedes derimod opefter og lokalportoforsendelser nedefter af den stedfundne indskrænkning af lokalportodistriktet, der ikke havde virket hele finansåret 1920-21. Af væsentlig betydning for nedgangen i lokalportoforsendelsernes antal er tillige den successive afvikling, der finder sted af den store korrespondance, som under de særlige forhold under og lige efter krigen havde fundet sted med og mellem nævn, kommissioner, kommuner etc.

En nærmere betragtning af tallene viser i øvrigt, at der for breve og brevkort til landsporto er en nedgang på henholdsvis 2,5 mill. og 2,2 mill., men at der er en stigning for tryksager fra 5 til 11 mill. Formentligt er der tale om stigende anvendelse af reklamer o.l., der hidtil er blevet sendt som breve eller brevkort, men nu bliver sendt som tryksager. For lokalportoforsendelserne er der derimod nedgang for alle forsendelsesarter.

For forsendelser til udlandet er der en nedgang på 5,1 mill. og fra udlandet en nedgang på 1,1 mill. Nedgangen udgør henholdsvis 19 og 4,1 %. Portoen for forsendelser til udlandet blev forhøjet fra 1. februar 1921.

Finansåret 1922-23 viste i forhold til 1921-22 en stigning fra 224,8 til 230,3 mill. eller 5,5 mill. (2,5 %). For indlandet var der en stigning på 8,0 mill. for landsportoforsendelser (fra 123,1 til 131,1 mill. eller 6,5 %), for lokalportoforsendelser en stigning på 4,8 mill. (fra 53,7 til 58,5 mill. eller 8,9 %) og for indlandet i alt en stigning på 12,8 mill. (fra 176,8 til 189,6 mill. eller 7,3 %). Til og fra udlandet var der tilsammen en nedgang fra 47,9 til 40,3 eller 7,6 mill.

Efter et par års kraftig tilbagegang i indlandet er det, som om man ved et rask tag bringer nedgangen til ophør og skaber et nyt udgangspunkt for en mere stabil udvikling. Der er en fremgang på 4 mill. på hver af grupperne breve og brevkort, tryksager og den ny forsendelsesart forretningspapirer, hvilket viser, at der er tale om en erhvervsmæssig opgang. På den anden side viser tallene i udlandsforbindelsen, at den ekstraordinært livlige både forretningsmæssige og private korrespondance, der havde præget efterkrigsårene, nu finder et lavere og mere roligt leje.

Det skal her anføres, at reglerne for optagelse af statistikken bl.a. i forbindelse med udlandet blev ændret i 1922-23. I retningen fra udlandet flyttedes statistikperioden fra september til april og oktober. Hvorvidt dette har haft indflydelse på resultatet og da i hvilket omfang, kan ikke oplyses.

Fra 1. april 1922 indførtes forretningspapirer, og fra samme dato blev lokalporto for tryksager og vareprøver nedsat betydeligt. Af den ny forsendelsesart forekom der 3,7 mill. landsporto- og 0,5 mill. lokalportoforsendelser. Nedsættelsen af tryksagsporto synes at have virket, idet der var en stigning på 2,4 mill. lokalportotryksager eller 52 %.

Der følger nu fra 1922-23 og frem til den 2. verdenskrig fra 1939 en forholdsvis rolig periode. Stigningerne i antallet af brevfor-sendelser er som helhed små og afløses i enkelte år af nedgang. Af 17 års stigningsprocenter ligger de 10 mellem 0 og 3, og 3 år viser nedgang (1932-33 lavest med + 4,2 %). Kun 4 år har en opgang på over 3 %, den højeste (1927-28) på 7,6 %. (Angående årsagerne til denne særlig store stigning, se senere). Den samlede stigning fra 1921-22 til 1938-39 udgør 85 mill. (38 %) eller gennemsnitligt 5 mill. pr. år. Gennemsnittet af de årlige stigningsprocenter var knap 2 %. Til sammenligning kan anføres, at de 5 tiårs-perioder, hvori tidsrummet 1867-1917 var inddelt, havde følgende gennemsnit: 8,6 % - 6,1 % - 5,1 % - 7,1 % og 3,4 %. Disse procenter er beregnet på antal brevfor-sendelser inkl. anbefalede brevfor-sendelser. For de enkelte forsendelsesområder ligger stigningen fra 1921-22 til 1938-39 således: landsportoforsendelser 37 %, lokalportoforsendelser 88 %, indland i alt 53 %, til udlandet + 13 % og fra udlandet + 20 %.

Den store forskel på stigningsprocenten for landsporto- og lokalportoforsendelser skyldes først og fremmest den udvidelse af lokalportoområdet, som fandt sted i 1926, og endvidere det forhold, at anvendelsen af tryksager (reklamer, kataloger osv.) i særdeles høj grad anvendes i lokalområdet, hvor de i de sidste år af perioden lå på højde med landsportotryksager. Og med hensyn til udlandsforbindelserne bemærkes, at det af forholdene skabte særligt høje niveau for forsendelser i begge retninger allerede fra 1922-23 afløstes af en væsentlig nedgang på 4 mill. for forsendelser til udlandet og 3,6 mill. for forsendelser fra udlandet (nedgang henholdsvis 18,4 og 13,6 %), og at tallene herefter bevægede sig med mindre svingninger fra år til år gennem perioden indtil den ny krig. Det var dog således, at der omkring 1930 nåedes et vist højdepunkt, hvor brevantallet lå på samme højde som i 1921-22, nemlig på op mod 22 mill. i retningen til og ca. 27 mill. i retningen fra udlandet.

Fra 1932-33 lå tallene noget lavere (lavest til udlandet i 1934-35 med 15,9 mill. og fra udlandet i 1936-37 med 18,6 mill.). Gennem en lang årrække i den tidligere undersøgelsesperiode fra 1867 og fremefter havde antallet af forsendelser fra udlandet langt de fleste år ligget lidt højere end i omvendt retning, i firserne endda væsentligt over. Fra begyndelsen af halvfemserne lå tallene mere jævnblydigt og skiftende, enkelte år med overvægt til udlandet. Denne skiften fortsætter op gennem de første 20 år af det tyvende århundrede. I 1917-18 og 1919-20 har de afgående forsendelser overvægt, men fra 1920-21 skifter billedet, således at der lige siden - med en enkelt undtagelse i 1945 - har været overvægt i retningen fra udlandet. I afsnittet om forsendelsernes fordeling efter art vil det blive nærmere omtalt, på hvilke områder denne overvægt gør sig gældende.

For indlandets vedkommende træffer man ikke så udpræget den bølgebevægelse, som udlandskorrespondancen opviste. Fra begyndelsen af

tyverne og op til verdenskrigen er der en fortsat stigende tendens, dog med forholdsvis mindre svingninger nedefter i nogle af årene. Bemærkelsesværdige er dog et par spring, idet nemlig 1927-28 og 1931-32 viser stigninger for indlandet på 17 og 16 mill. De to nævnte år er de år, da stigningsprocenten i denne periode for det samlede brevantalt lå højest, nemlig med 7,6 og 5,7 %. Betragter man landsporto- og lokalportoforsendelser hver for sig, vil man træffe enkelte relativt større svingninger, som hyppigst vil stå i forbindelse med portcændringer eller ændring af lokalportoområdet.

I 1921-22 og derefter i 1924-25 blev adresseløse forsendelser for første gang opført i særlig sum (henholdsvis 2,6 og 8,9 mill.) og er herefter trukket ud af antallet af brevforsendelser. Man kender ikke det antal, hvormed denne art af forsendelser måtte være medtaget i statistikken over ankomne forsendelser de foregående år, men det kan ikke have haft væsentlig betydning for sammenligningen. Antallet udgjorde i 1921-22 ca. 1,5 % og i 1924-25 og nærmest følgende år ca. 4 % af det indenlandske antal brevforsendelser. De to følgende år, 1925-26 og 1926-27, viser nærmest stagnation i indlandet (nedgang begge år 0,05), men årsagen hertil er ikke specielt at søge på tryksagsområdet.

Fra 1. november 1925 fandt der som følge af kronestigningen en nedsættelse sted af portoen for breve til "øvrige udland" fra 40 til 30 øre og for brevkort fra 25 til 20 øre. Disse nedsættelser kunne dog ikke nå at give sig udslag i statistikken for 1925-26.

Som det nærmere er omtalt side 6 ff. trådte et nyt statistikreglement i kraft fra 1. april 1926, og da nogle af de nye bestemmelser kan have haft indflydelse på resultatet af tællingerne, skal de nævnes her. I hvilket omfang der eventuelt er tale om sådan indflydelse, er det ikke muligt at sige noget positivt om. Man gik over til at optage statistikken over afgående og ankomne forsendelser på samme tid, nemlig i de hidtil for ankomne landsportoforsendelser gældende perioder, 6.-12. april og 6.-12. oktober. De for lokalportoforsendelser hidtil gældende tællingsperioder i januar og juli bortfaldt. Ligeledes bortfaldt september-statistikken over afgående forsendelser. Grænsepostkontorenes statistik over afgående forsendelser i september måned bortfaldt ligeledes, og de nævnte kontorer optog herefter statistikken i begge retninger i samme perioder som de faste postkontorer, dog med en forlænget periode for lande uden for Europa. Postkontorerne skulle fremtidig ikke optælle brevforsendelser til og fra udlandet særskilt, og man kom herefter frem til det indenlandske brevantalt ved at trække det af grænsepostkontorerne opgjorte antal fra det samlede af de faste posthuse konstaterede antal.

Ved bedømmelsen af disse ændringer må det siges, at der spares en del tid på postkontorerne ved, at arbejdet herefter indskrænkedes til to perioder i stedet for fire, og at det har en vis kontrolmæssig betydning, at afgående og ankomne forsendelser opgøres på samme tid. For den udenlandske statistiks vedkommende sparer det et ikke ringe arbejde ved de faste posthuse, at de ikke skal udskille forsendelser til og fra udlandet ved optællingen, en opgave, der især for de ankomne forsendelser tillige var forbundet med usikkerhed. Endelig skal bemærkes, at det ved de nye regler gennemførte system med noteringer på vignetter og karter m.v. muliggjorde en bedre kontrol med optællingernes rigtighed.

I 1926-27 forelå der 240,8 mill. brevforsendelser mod 240,4 mill. i 1925-26, en stigning på 0,2 %. For indlandet gik antallet ned med knap 100.000 (fra 196,7 til 196,6 mill.). Disse tal giver ikke nogen positiv oplysning om, at de ændrede statistikregler har influeret på resultaterne. Nogle fra 1. april 1926 gældende portonedsættelser vedrørte dels taksten for forsendelser over 250 g og brev-kort, dels tryksager og vareprøver (for lokalportoforsendelser kun over 50 g). En stigning på godt 4 mill. lokalportotryksager (60 %) er rimeligvis influeret af denne nedsættelse. Antallet af ufrankerede og utilstrækkeligt frankererede forsendelser til landsporto steg med 73 % til 1,1 mill., skønt alle ændringer var nedsættelser. Stigningen må især skyldes mangelfuldt kendskab til afgrænsningen af lokalportoområdet, der fra samme tidspunkt ændredes til den noget skematiske 7 1/2 km-regel.

Forsendelser til udlandet steg fra 20,4 til 20,5 mill. eller 0,6 % og forsendelser fra udlandet fra 23,1 til 23,4 mill. eller 1,6 %. For breve til udlandet, der var blevet nedsat pr. 1. november 1925 (jfr. foran), var der en stigning på 0,9 mill. (6,3 %). Til udlandet blev på ny nogle takster nedsat, dels fra 1. maj 1926 (nordiske lande) og dels fra 1. januar 1927. De sidste, der især vedrørte breve til hele udlandet, har ikke kunnet nå at påvirke brevantallet for dette finansår, men i øvrigt er breve den eneste kategori, der viste stigning.

Fra 1926-27 til 1927-28 steg antallet af brevforsendelser fra 240,8 til 259,1 mill. eller 18,3 mill. (7,6 %). Dette var efter 1919-20 den næststørste konstaterede stigningsprocent i undersøgelsesperioden. Landsportoforsendelser steg med 11,5 mill. (fra 129,5 til 141,0 mill. eller 8,9 %), lokalportoforsendelser med 5,7 mill. (fra 67,1 til 72,8 mill. eller 8,4 %), således at indlandet i alt var steget med 17,2 mill. (fra 196,6 til 213,8 mill. eller 8,7 %).

For indlandets vedkommende lå den væsentligste stigning på landsportobreve, der steg fra 92,0 til 104,8 mill. eller 14,0 %. Denne store stigning kan især være begrundet i nedsættelse af brevtaksten fra 20 til 15 øre pr. 1. januar 1927. En mindre del af stigningen kan muligt forklares ved, at april-statistikken i 1927 i modsætning til året før lå før påske og omfattede palmesøndag, således at statistikken har omfattet en del konfirmationsbreve. Portonedsættelsen har tillige blandt andet trukket en del forretningspapirer over til de lukkede breve, idet taksten for 1. sats for forretningspapirer også var 15 øre. Antallet af disse forsendelser gik ned med 3,6 mill. (71 %), jfr. nærmere side 81. Fra 1. marts 1928 nedsattes taksten for 2. sats fra 40 til 30 øre. De ufrankerede og utilstrækkeligt frankererede forsendelser steg yderligere med 17 % for landsporto- og med ikke mindre end 75 % for lokalportoforsendelser til henholdsvis 1,3 mill. og 316.000. Navnlig stigningen for lokalportoforsendelser, som i øvrigt fortsatte det følgende år, synes at tyde på, at publikum har haft besvær med at finde ud af 7 1/2 km-reglen. Muligvis er der også tale om skærpet kontrol.

Efter 1927-28's gode fremgang kom det af stagnation prægede 1928-29. Antallet af brevforsendelser gik fra 259,1 mill. lidt ned, nemlig til 258,8. Nedgangen var 0,1 %. Landsportoforsendelser viste nedgang på 2,5 mill. (fra 141,0 til 138,5 mill. eller 1,8 %), lokalportoforsendelser havde derimod en lille fremgang på 1,5 mill. (fra 72,8 til 74,3 mill. eller 2,0 %), hvorefter indlandet i alt havde en nedgang på 1,0 mill. (fra 213,8 til 212,8 mill. eller

0,5 %). For forsendelser til og fra udlandet var der tilsammen en stigning på 0,7 mill. (fra 45,0 til 45,7 mill.).

Der skete fra 1. januar 1929 en omlægning af statistikken, som er nærmere omtalt side 9. Den vanskelighed, der hele tiden havde bestået omkring aprilstatistikken, nemlig påskens (og til dels konfirmationens) beliggenhed, blev elimineret derved, at statistikperioden fastlagdes til at begynde 2. mandag efter påskedag. Nogen større reel forandring skete der ikke herved, idet man hidtil havde klaret sig ved at flytte statistikugen efter behov. Man var altså vant til, at denne statistik kunne blive optaget på ret skiftende tider af måneden, hvilket gør, at sammenligningsgrundlaget ikke er helt i orden, idet erfaringen viser, at brevantallet er større først på måneden end senere. Mere interesse knyttede der sig til, at efterårsstatistikken flyttedes fra oktober til november. Motiveringen herfor var dels af personel art (flere afløsere til rådighed), dels indtrykket af, at statistikken som helhed gav lidt for høje tal med oktober som grundlag. Ved at foretage en ekstraordinær statistik 6.-12. november 1928 konstaterede man, at november-tallene lå 6 % lavere end de i måneden før opgjorte tal. Over et år skulle det betyde, at statistikens resultater ville gå 3 % ned, og det ville give en bedre overensstemmelse mellem regnskabets indtægtstal og den indtægt, som skulle indgå, når den beregnedes på basis af statistikken. Årsagen til, at tallene er lavere i november end i oktober er bl.a. den, at man undgår en del lykønskings- og takkebreve i anledning af konfirmationen, kvartalsregninger m.m. Til belysning af, hvorledes brevstatistikken formede sig for finansårene 1928-29 og 1929-30 skal anføres følgende oversigt over brevantallet i de enkelte halvår. Der skete ingen portoændringer i disse finansår.

Antal brevfor-sendelser

	Millioner		Stigning	
	1928-29	1929-30	mill.	%
1. halvår	126,8	136,0	9,2	7,3
2. halvår	132,0	127,3	4,7	3,6
I alt	258,8	263,3	4,5	1,7

For første halvårs vedkommende bemærkes, at der kort efter statistikperioden i foråret 1929 skulle afholdes valg til folketinget, og at den betydelige stigning på over 9 mill. forsendelser i nogen grad skyldes udsendelsen af valgtryksager, jfr. at der er en fremgang for hele året 1929-30 på over 3 mill. tryksager. Hvis man for 2. halvår regner med, at de 127,3 mill. ligger 6 % under, hvad en oktoberstatistik ville give, vil det sige, at tallet ville have ligget på ca. 135 mill. eller ca. 8 mill. højere, således at 2. halvår ville have vist en stigning på godt 2 % i stedet for en nedgang. Faktisk viste statistikken for november 1929 en stigning på ca. 3 % i forhold til den ekstraordinære statistik i november 1928.

I 1929-30 var der en stigning i det samlede brevantalt fra 258,8 til 263,3 mill. eller 4,5 mill. (1,7 %). Heraf lå 2,1 mill. på indlandet (fra 212,8 til 214,9 mill. eller 1,0 %). Landsportoforsendelser steg 1,8 mill. og lokalportoforsendelser 0,3 mill. Til og fra udlandet var der tilsammen en stigning på 2,3 mill. (fra 45,8 til 48,1 mill.). I 1930-31 og 1931-32 udgjorde tallene 259,4 og 274,2 mill.

Ved vurdering af tallene for 1930-31 og 1931-32 må forskellige forhold tages i betragtning. Fra 1. juli 1930 blev taksterne for forretningspapirer over 250 g samt for tryksager og vareprøver nedsat. Statistikperioden for 1. halvår faldt i 1930 i en stille tid i slutningen af april, medens den i 1931 faldt fra 13.-19. april, da der forelå et stort antal kvartalsregninger, tryksagsindbetalingskort for motorafgifter, takkekort i anledning af konfirmationen m.v. Det skønnes herefter, at tallene for 1930-31 muligt har ligget under, men tallene for 1931-32 over normalen. Endelig kan peges på de vanskelige økonomiske forhold, der prægede disse år. I forbindelse med udlandet gjorde mindre handel og mindre turisttrafik sig gældende. Disse forskellige momenter har dels virket i samme retning, dels modvirket hinanden. De største stigninger i indlandet i 1931-32 lå på breve og tryksager. En ny forsendelsesart så dagens lys fra 1. juli 1930, nemlig brevpakker, hvorfra der i 1931-32 optaltes 300.000.

De samlede tal for brevfor­sendelser lå for de omtalte år som følger:

	Samlet antal	heraf indland
	mill.	mill.
1928-29	258,8	212,8
1929-30	263,3	214,9
1930-31	259,4	210,2
1931-32	274,2	226,4
1932-33	262,8	223,5

Den økonomiske situation forværredes i løbet af 1932, og antallet af brevfor­sendelser gik i 1932-33 ned med 11,4 mill. eller 4,2 %. Landsportoforsendelser gik ned med 2,8 mill. (2,0 %), og lokalportoforsendelser gik nogle få tusinde ned, således at indlandet i alt gik ned med 1,3 %. Til og fra udlandet var nedgangen henholdsvis 14 og 21 % eller 3,0 og 5,5 mill.

1933-34 udviste en stigning på 2,9 mill. eller 1,1 % i brevantallet. For indlandet var der en stigning på 5,1 mill., men udlandet viste tilbagegang i begge retninger. Fra 1. november 1933 forhøjes de fleste takster til hele udlandet. For indlandet indledtes nu en ny og mere stabil stigning fra år til år, medens udlandsforbindelserne først fra og med 1937-38 viste stigning. I 1933-34 nævner driftsberetningen ophævelsen af koloniallotteriet som en af årsagerne til tilbagegangen. I årene indtil krigen svingede tallene omkring 16-19 mill. til udlandet og 19-21 mill. fra udlandet, medens de i begyndelsen af trediverne havde ligget på henholdsvis 21-22 mill. og 26-27 mill. Stigningerne for det samlede antal brevfor­sendelser i midten af trediverne var omkring 2,5 %. 1937-38 viste en fremgang på 4,8 % i forhold til året før. For indlandet steg brevantallet med ca. 11 mill., og også udlandet havde stigning, henholdsvis 1,3 og 1,6 mill. I alt var der en fremgang på 13,7 mill. Driftsberetningen mener, at stigningen kan tilskrives, at statistikperioden i 1937 lå i begyndelsen, men i 1936 i slutningen af april. Antagelsen støttes af, at stigningen ganske overvejende lå på 1. halvår.

Fra 298,8 mill. i 1937-38 steg brevantallet i 1938-39 til 309,8 mill., altså 11 mill. eller 3,7 %. Også dette år viste stigning på alle forsendelsesområder, således 5,6 mill. på landsporto- og 3,7

mill. på lokalportoforsendelser eller i alt 9,3 mill. (3,6 %) for indlandet. Til og fra udlandet var stigningen henholdsvis 1,0 og 0,8 mill. Endnu i 1939-40 var tilbagegangen i brevantallet beskednen, nemlig i alt fra 309,8 til 307,5 mill. eller 2,3 mill. (0,8 %), fordelt med 0,3 mill. på indlandet, 1,5 mill. til udlandet og 0,5 mill. fra udlandet. Men alene det, at fremgangen er standset, er et afgørende brud for indlandets vedkommende. Og i forbindelse med udlandet skyldes nedgangen afbrydelsen af forbindelsen med visse lande og de her i landet og i udlandet efter krigens udbrud indførte forbud, restriktioner o.l. med hensyn til den udenlandske postudveksling, se nærmere afsnittet om den 2. verdenskrig.

I lo år havde man klaret sig uden ændringer i den indenlandske porto for brevforsendelser, og for landsportoen var der, da portoforhøjelserne kom pr. 1. juli 1940, ikke sket nogen ændring siden 1. januar 1927. Forhøjelserne omfattede i øvrigt de fleste takster for brevforsendelser, dog ikke lokalportoen for breve og brevkort. Også taksterne til hele udlandet gik i vejret pr. 1. juli 1940.

Med hensyn til brevforsendelser gik det samlede antal i 1940-41 ned fra 307,5 til 265,8 mill., d.v.s. 41,7 mill. eller 13,6 % (undersøgelsesperiodens største nedgang). De indenlandske forsendelser gik 19,2 mill. ned, hvoraf 10,9 mill. på landsporto- og 8,3 mill. på lokalportoforsendelser. Forsendelser til udlandet gik ned med 10,4 mill. eller 60 % (fra 17,3 til 6,9 mill.), forsendelser fra udlandet med 11,9 mill. eller 58 % (fra 20,5 til 8,6 mill.) og transiterende forsendelser med 151.000. Fordelt på halvår tegner billedet sig som følger. Tallene for 1941-42 er medtaget.

	Millioner		Stigning	millioner	Stigning
	1939-40	1940-41	%	1941-42	fra 1940-41
1. halvår...	157,2	129,7	+17,5	139,2	7,4
2. halvår...	150,3	136,1	+9,5	142,4	4,6
I alt.....	307,5	265,8	+13,6	281,6	6,0

Forholdet var det, at aprilstatistikken just var i gang, da Danmark blev besat den 9. april 1940. Tællingen skete i ugen 8.-14. april, og det er ikke til at afgøre, hvor repræsentative tallene er, da korrespondancen må antages at have været særlig stærkt påvirket af de ændrede forhold i den nærmeste tid efter besættelsen og allerede i statistikugen. Det er ligeledes ugørligt at bedømme virkningen af portoforhøjelserne. For forsendelser til og fra udlandet blev der ikke foretaget nogen artsfordeling, idet den i statistikperioden konstaterede fordeling ikke kunne tages som udtryk for fordelingen i hele året.

Allerede 1941-42 kunne fremvise en væsentlig stigning, idet det samlede brevantal steg fra 265,8 til 281,6 mill. eller (forhøjet) 15,9 mill. (6,0 %). For indlandets vedkommende steg antallet fra 250,2 til 263,3 mill. eller med 13,1 mill. (5,2 %), fordelt med 7,7 mill. på landsporto- og 5,4 mill. på lokalportoforsendelser. Til udlandet gik tallet endnu lidt ned, nemlig med 0,3 mill. til 6,6 mill. Fra udlandet var der derimod en stigning på 3,2 mill. til 11,8 mill. Stigningen lå på de nordiske lande samt Tyskland og Schweiz. For næsten alle andre lande var tallene lavere end normalt. Transitforsendelser gik ned fra 98.000 til 5.000.

Af den foran anførte tabel over fordelingen på halvår ses det, at stigningen var størst for 1. halvår, hvis resultater for 1940 skønnes at have været unormalt lave, jfr. foranstående.

1942-43 viste ny fremgang, idet det samlede antal brevforsendelser steg fra 281,6 til 301,7 mill. eller 20,1 mill. (7,1 %). For indlandets vedkommende indhentes og overskredes tallet fra 1939-40, som var 269,3 mill. Fra 1941-42 til 1942-43 var den indenlandske stigning 22,0 mill. (fra 263,3 til 285,3 mill.), hvoraf de 8,2 mill. på landsporto- og de 13,8 mill. på lokalportoforsendelser. Stigningsprocenten var for hele indlandet 8,4, for landsporto- og sendelser 5,0 og for lokalportoforsendelser 13,9. For halvårene stillede tallene sig som følger for de to sidste finansår, og til sammenligning er anført tallene for 1938-39:

	Millioner			Stigning	
	1938-39	1941-42	1942-43	1941/42	1942/43
1. halvår	160,7	139,2	151,3	8,7	
2. halvår	149,1	142,4	150,4	5,6	
I alt	309,8	281,6	301,7	7,1	

Ved bedømmelsen af tallene for 1. halvår må det tages i betragtning, at statistikken for 1938-39 er optaget fra 4.-10. april, mens statistikken for 1941-42 og 1942-43 er optaget i dagene 21.-27. henholdsvis 20.-26. april, hvor trafikken almindeligvis ligger betydeligt svagere end først på måneden.

Om den betydelige stigning i brevforsendelsernes antal fra 1941-42 til 1942-43 blev det i driftsberetningen sagt, at den næppe i første række skyldtes en naturlig forøgelse af forretnings- eller privatkorrespondancen. Stigningen er i det væsentlige af ekstraordinær karakter og står på den ene eller den anden måde i forbindelse med de af krigen skabte forhold, idet der her bl.a. i meget stort omfang er tale om forsendelser til og fra kommunale og andre offentlige myndigheder, Direktoratet for vareforsyning, Prisdirektoratet og de lokale prisudvalg vedrørende rationering, varetildeling, fastsættelse af varepriser o.l. Endvidere må det antages, at stigningen i antallet af indenlandske postpakker, 1,2 mill., har givet en tilsvarende forøgelse af brevforsendelsernes antal.

Fra 1. juni 1942 blev visse takster nedsat for brevforsendelser til Tyskland i henhold til den med Tyskland afsluttede overenskomst (bind I side 265). Antallet af brevforsendelser til Tyskland er opgjort til 3,3 mill., samme antal som året før, og udgjorde nu over halvdelen af det samlede antal forsendelser til udlandet (6,2 mill. mod 6,6 mill. i 1941-42). Antallet af forsendelser til udlandet lå på ca. 1/3 af gennemsnittet for årene 1935/36-1939/40. Forsendelser fra udlandet gik ned fra 11,8 til 10,2 mill. eller ca. 1,5 mill. Af de 10,2 mill. kom de 7,3 mill. fra Tyskland.

Kalenderåret 1943 viste en fremgang i forhold til 1942-43 på 11,0 mill. eller 3,6 % (fra 301,7 til 312,7 mill. For indlandets vedkommende steg tallet fra 285,3 til 298,3 eller 13,0 mill. (4,6 %). For landsporto- og forsendelser var stigningen 10,1 mill. og for lokalportoforsendelser 2,9 mill. (henholdsvis 5,9 og 2,6 %). Udlandet viste fortsat tilbagegang med 0,4 mill. i retningen til og ca. 1,7

mill. i retningen fra udlandet. Denne nedgang svarer omtrent til nedgangen for Tyskland alene, og tallet for Tyskland lå derefter lavere end umiddelbart før krigen.

Som det har været omtalt i det foregående, har den omstændighed, at aprilstatistikken blev optaget på forskellige tider af måneden, været medvirkende til, at sammenligningsgrundlaget har været halten-
de. Man har nu søgt at komme dette til livs ved at flytte forårsstatistikken frem til dagene 6.-12. marts, første gang i marts 1943. Da dette ville betyde, at begge statistikperioder ville falde inden for anden halvdel af statistik- (og finans-) året, og da arbejdet med bearbejdelsen af årsstatistikken først ville kunne tilendebringes i løbet af forsommeren, blev det samtidig bestemt, at brevstatistikken fremtidig skulle gælde for kalenderåret i stedet for finansåret. Martsstatistikken skal herefter repræsentere 1. halvdel af kalenderåret, medens novemberstatistikken skulle repræsentere 2. kalender-halvår.

Bevægelsen inden for 1942-43 og 1943 belyses nærmere af følgende oversigt over brevantallet i de enkelte halvår:

	Millioner		Stigning
	1942-43	1943	1942/43-1943 %
1. halvår	151,3	156,8	3,7
2. halvår	150,4	155,9	3,6
I alt	301,7	312,7	3,6

Forårsstatistikken for 1942-43 blev optaget i dagene 20.-26. april, medens statistikken for 1943 er optaget fra 6.-12. marts. Erfaringerne har vist, at brevantallet for 1. halvår har ligget en del over tallet i 2. halvår, når forårsstatistikken var optaget i første halvdel eller midten af april måned, medens der har været nogenlunde overensstemmelse, når statistikken for 1. halvår var optaget sidst i april. Dette moment af vilkårlighed er fjernet, efter at forårsstatistikken fra og med 1943 hvert år optages i dagene 6.-12. marts. Man regner med, at ændringen har påvirket brevantallet for 1. halvår i nedadgående retning, men at brevstatistikken til gengæld bliver et bedre udtryk for korrespondancens virkelige stigning eller nedgang.

I 1944 viste det sig, at antallet af brevforsendelser i de to halvår var lige stort. Fra 1943 til 1944 var der i øvrigt en stigning på 13,3 mill. til 326,0 mill. (4,3 %). Stigningen lå på indlandet med 16,9 mill., hvoraf 9,4 mill. på landsporto- og 7,5 mill. på lokalporto-forsendelser. Det indenlandske antal udgjorde nu 315,2 mill. For udlandet var der fortsat tilbagegang, og her nåedes nu minimum med 4,7 mill. i retningen til og 6,0 mill. i retningen fra udlandet. Dette svarer omtrent til henholdsvis 25 % og 30 % af tallene for 1938-39.

I indlandet var stigningen forholdsvis større for lokalporto- end for landsportoforsendelser, for breve således henholdsvis 8,2 og 5,4 %. Foruden de tidligere nævnte momenter, der er affødt af de ekstraordinære forhold og i væsentligt omfang påvirker den lokale korrespondance (forsendelser til og fra myndigheder o.l.), peger

driftsberetningen på, at den almindelige mangel på arbejdskraft har medført, at mange firmaer, der tidligere besørgede deres lokale brevpost med egne bude, nu i stigende grad benytter post- og telegrafvæsenet.

Fra 1944 til 1945 steg det samlede brevantal fra 326,0 til 341,5 mill. eller 15,5 mill. (4,8 %). Heraf lå 11,3 mill. på indlandet, medens der for udlandets vedkommende var en beskeden stigning på henholdsvis 2,8 og 1,4 mill. Der var en stigning på 6,6 mill. (3,5 %) for landsporto- og på 4,7 mill. (3,8 %) for lokalportoformendelser.

Tallene var stærkt påvirket af befrielsen den 5. maj 1945. Dette fremgår af følgende tal for de to halvår. Til sammenligning er anført tallene for 1938-39.

	Millioner			Stigning
	1938-39	1944	1945	1944-1945 %
1. halvår	160,7	163,0	159,0	+ 2,4
<u>2. halvår</u>	<u>149,1</u>	<u>163,0</u>	<u>182,5</u>	<u>11,9</u>
I alt	309,8	326,0	341,5	4,8

Driftsberetningen for 1945-46 skal citeres her:

"I den store forskel på brevantallet for 1. og 2. halvår afspejler sig de ved befrielsen indtrådte ændrede forhold. Medens der, da statistikken for 1. halvår blev optaget, kun var postforbindelse med ganske få lande, blev forbindelsen med det allierede udland efter befrielsen hurtigt reableret, hvilket er stærkt medvirkende til stigningen i statistikken for 2. halvår. Men navnlig er krigens og besættelsens ophør blevet fulgt af en bemærkelsesværdig stigning i antallet af de indenlandske brevformendelser. Denne stigning skyldes tiltagende forretningsvirksomhed, samtidig med at de under krigen skabte offentlige myndigheder (Varedirektoratet, Prisdirektoratet etc.) fortsat består. Endvidere kan peges på forskellige forhold, som siden befrielsen har påvirket korrespondancens omfang. Således fandt der hurtigt forholdsvis store militærindkaldelser sted, politiet vendte tilbage, der oprettedes flygtningelejre for såvel allierede som tyske flygtninge med dertil hørende flygtningeadministration, og højskoler, husholdningsskoler o.l. genåbnedes. Medvirkende til stigningen er desuden overbelastning af telefonen samt den forbedrede postgang."

Til denne kommentar skal knyttes den bemærkning, at grundlaget for 2. halvårs tal for 1945 (novemberstatistikken) måske det år burde have repræsenteret 8 måneder (fra 5/5) i stedet for 6. Det er rimeligt at antage, at det samlede tal for 1945 ligger i underkanten, idet stigningen i korrespondancen sikkert er indtrådt straks ved befrielsen.

I 1946 møder vi langt den største stigning i hele den undersøgte periode. Hidtil havde der kun været to år med stigningsprocenter over 10, nemlig 1918-19 og 1919-20, altså de år, der efter den 1. verdenskrig betegnede den afgørende overgang til de nye tider. Disse procenter var på 10,6 og 11,6. I 1946 var stigningen 17,0, og medens der i 1920-21 og 1921-22 fulgte et kraftigt tilbageslag og

nogle års langsomme fremskridt indtil springet i 1927-28, fortsattes stigningen denne gang - bortset fra en lille tilbagegang på 1,5 mill. i 1948 - fra år til år perioden igennem. Stigningsprocenten lå for årene 1947-66 på et årligt gennemsnit af knap 3 (højest lå 1958 med 7 %).

Stigningen i 1946, der fulgte efter en opgang på 15,5 mill. året før, udgjorde 57,9 mill. (fra 341,5 til 399,4 mill.). Heraf faldt 32,3 mill. på indlandet (fra 326,6 til 358,9 mill. eller 9,9 %). Disse tal opløser sig i en stigning på 21,7 mill. (fra 198,5 til 220,2 mill. eller 10,9 %) for landsportoforsendelser og en stigning på 10,6 mill. (fra 128,1 til 138,7 mill. eller 8,2 %) for lokalportoforsendelser. Til udlandet steg antallet fra 7,5 til 18,8 mill. eller 11,3 mill., og fra udlandet gik stigningen fra 7,4 til 21,7 mill. eller 14,3 mill. Stigningen på udlandet var således ca. 150 % i retningen til udlandet og knap 200 % i retningen fra udlandet, men først det følgende år nåede tallene op på den størrelse, der nu måtte kaldes normal for udlandskorrespondancen. Transitionerende forsendelser havde siden 1941-42 ligget mellem 2.000 og 8.000, men talte nu 45.000.

Den 1. juli 1946 forhøjedes de fleste takster for brevforsendelser, herunder lokalportoen for breve, som for 1. vægtsats havde stået urørt i 27 år (siden 1919, 2. vægtsats fra 1921 og de tunge breve fra 1926). Taksten blev nu 15 øre indtil 50 g, medens landsportoen 20 øre forblev uforandret. Også de lokale brevkort blev dyrere. For forretningspapirer steg portoen både for lokal- og landsportoforsendelser (til 15 og 20 øre for 1. sats). Også tryksager og vareprøver steg, idet lokalportoen bortfaldt.

På grund af en personalemangel, som de stærkt stigende forretninger gjorde des mere følelig, måtte man lade brevstatistikken for 1. halvår 1946 bortfalde. Beregningen af brevantallet er derfor for hele året foretaget på grundlag af den i november optagne statistik. Da man som et led i foranstaltningerne til arbejdslettelse ikke foretog ny artsfordeling af de indenlandske forsendelser i 1946, og da man måtte suspendere brevstatistikken igen i foråret 1947 på grund af issituationen (se det følgende), er det beklageligvis ikke muligt at give så fyldestgørende oplysninger som ønskeligt om den udvikling, der fandt sted i 1946 og 1947. Ganske vist havde erfaringerne som før nævnt vist, at der ikke ville være så stor forskel på halvårene efter overgangen til statistik i marts, men netop i 1946 med den betydelige portoforhøjelse fra 1. juli, er det særlig uheldigt, at man ikke har nogen optælling umiddelbart forud herfor. Der kan altså ikke opgives nogen fordeling på halvår. Man har måttet beregne brevantallet på et grundlag, der er konstateret efter forhøjelsen og kan således ikke sige noget positivt om, hvilken virkning forhøjelsen havde på det samlede tal. Endvidere er mangelen på artsfordeling for 1946 årsag til, at det ikke var muligt at se de eventuelle virkninger af forhøjelsen i form af forskydninger mellem de forskellige kategorier. Disse forhold gør, at tallene må tages med et vist forbehold.

Den i 1945 indtrådte og i 1946 forstærkede stigning må ses som en naturlig følge dels af det stærkt udbyggede restriktionssystem, dels af den efter krigens afslutning påbegyndte genopbygning af Danmarks erhvervsliv og dels af, at genåbningen af postforbindelsen med udlandet foruden en betydelig privatkorrespondance også medførte en betydelig forretningskorrespondance. Handelens og industriens stærke behov for importvarer, der var en følge af de

stærkt indskrænkede varelagre i forbindelse med befolkningstilvæksten, gav således anledning til megen korrespondance såvel med de udenlandske forbindelser som med de importregulerende danske myndigheder. Også de forholdsvis store militærindkaldelser, flygtningelejrene og den tiltagende turisttrafik medvirkede til fremgangen.

Spørgsmålet om, hvorvidt forhøjelsen af lokalporto havde nogen indflydelse på brevbesørgelsen i lokaldistriktet, kan ikke klart besvares ud fra tallene. Det kan nævnes, at stigningen for lokalportoforsendelser procentvis ligger noget lavere end for landsportoforsendelser, nemlig henholdsvis 8,2 % for lokalporto- mod 10,9 % for landsportoforsendelser. Man kan ej heller sige noget positivt om virkningen på det specielle forhold, at post- og telegrafvæsenet havde fået besørgelsen af en del post, som private og offentlige virksomheder på grund af mangel på bude ikke selv kunne besørges. Også den særlig i København mærkbare overbelastning af telefonen kan have spillet en rolle.

Tallene for de indenlandske brevforsendelser i alt, der i 1947 og 1948 viser en forholdsvis ringe tilbagegang for derefter at vise en støt stigning, synes at tale for, at 1946-tallene som helhed kan accepteres som tilnærmelsesvis rigtige.

1947 viste en stigning for det samlede antal brevforsendelser på 4,4 mill. (1,1 %), nemlig fra 399,4 til 403,8 mill. Der var en lille nedgang på 1,5 mill. for indlandet, nemlig en nedgang på 4,0 mill. for landsporto- og en stigning på 2,5 mill. for lokalportoforsendelser. Som det allerede er sagt foran, bortfaldt martsstatistikken på grund af issituationen, og tallet er derfor for hele året beregnet på grundlag af novemberstatistikken, således som det også var sket i 1946. Sammenligningsgrundlaget mellem de to års tal er derfor for så vidt i orden, men - som det blev udtrykt i kommentarerne - den nævnte beregningsmåde kan i nogen grad have påvirket tallene og medfører et vist, mindre usikkerhedsmoment i sammenligning med tallene for de år, da statistikken er optaget i to perioder. Som muligt medvirkende ved nedgangen for landsportoforsendelserne anføres, at statistikperioden faldt på et tidspunkt, da en række militære etableringer kun var delvis belagt. Stigningen for lokalportoforsendelser giver anledning til den slutning i driftsberetningen for 1947-48, at lokalportoforsendelserne således ikke synes at være særlig påvirket af forhøjelsen af lokalporto i 1946. I lys af den nedgang på 3,2 %, der konstateredes i 1948 under normal tælling i to perioder, rejser der sig dog nogen tvivl om slutningens rigtighed. Men forholdet er meget indviklet dels på grund af bortfaldet af de to forårstællinger og dels på grund af de mange særlige omstændigheder - bl.a. den begyndende afvikling af restriktionerne, mangelen på budpersonale uden for etaten, papirrestriktioner (der i en vis periode bl.a. forbød udsendelse af adresseløse tryksager) aftagende pengerigelighed m.v.

For udlandskorrespondancens vedkommende var der i 1947 en stigning i retningen til udlandet på 4,1 mill. og i retningen fra udlandet på 1,5 mill. til henholdsvis 22,9 og 23,2 mill. Herved bragtes forsendelser til udlandet op på et tal, som kun 1919-20 og 1920-21 havde overgået, og forsendelser fra udlandet på et tal, som det ikke havde været oppe på siden 1931-32. Omkring disse tal svingede udlandstallene gennem nogle år, indtil de fra 1953 kom ind i en stærkere og mere stabil stigning. For transiterende forsendelser er der en opgang fra 45.000 til 374.000.

I lighed med den foran anførte tabel fra tiden omkring den 1. verdenskrig skal her anføres følgende oversigt over antallet af brev-forsendelser i de vigtigste forbindelser omkring den 2. verdenskrig. Tabellen viser tallene for 1938-39, 1940-41, 1944 (da antallet havde sit minimum) og 1947 (da et nyt normaltal var nået).

1.000 stk.	Til udlandet				Fra udlandet			
	1938- 39	1940- 41	1944	1947	1938- 39	1940- 41	1944	1947
Frankrig	732	11	89	953	1.135	4	57	974
Nederlandene	493	151	66	797	661	177	26	801
Norge	1.924	777	634	2.758	1.464	376	762	2.254
Schweiz	320	167	142	745	637	270	199	1.049
Storbritannien	2.584	-	-	3.136	3.748	-	-	4.134
Sverige	4.433	1.246	1.357	4.655	2.674	701	1.051	3.503
Tyskland	3.777	2.984	2.071	2.889	6.215	5.993	3.627	4.574
U.S.A.	1.190	666	-	2.745	1.595	402	-	2.626

I modsætning til, hvad der gjaldt under den første krig, blev nu også forbindelsen med Norge og Sverige stærkt påvirket af forholdene. Relativt mindst præget af nedgangen blev naturligt nok Tyskland, men også med dette land var tallene i krigens sidste år stærkt reduceret. Med flere af de anførte lande og med adskillige lande i øvrigt (bl.a. U.R.S.S. blev forbindelsen helt eller delvis afbrudt. Interessant er det at se, at Schweiz straks efter krigen møder med tal, der ligger langt over tallene før krigen. I øvrigt gælder det for turistkorrespondancen i sin helhed, at den på grund af statistikperiodernes beliggenhed næppe bliver repræsenteret på helt fyldestgørende måde.

I forhold til 1947 viste 1948 en lille tilbagegang fra 403,8 til 402,3 mill. brevforsendelser, altså en nedgang på 1,5 mill. eller 0,4 %. Nedgangen lå alene på indlandet, nemlig med 5,9 mill., der fordelte sig med 1,4 mill. på landsporto- og 4,5 mill. på lokalportoforsendelser. For udlandet var der stigninger på henholdsvis 0,7 og 3,7 mill.

Nedgangen for indlandet kan formentligt forklares ved afvikling af en del restriktioner og måske ved, at statistikken i 1947 kun blev optaget i én periode, jfr. foran. For udlandets vedkommende kan peges på tiltagende handel, bl.a. som følge af Marshall-hjælpen, stigende turisttrafik og voksende udbygning af de mellemfolkelige forbindelser i det hele taget.

I 1949 var der en samlet stigning på 5,0 mill. eller 1,2 %. For indlandet var stigningen på 8,3 mill. eller 2,4 %. Stigningen fordelte sig med 3,3 mill. for landsporto- og 5,0 mill. for lokalportoforsendelser. Procentvis var stigningen mere end dobbelt så stor for lokalporto- som for landsportoforsendelser, henholdsvis 3,7 og 1,5 %. En nedgang på 2,0 % til udlandet og 10,6 % fra udlandet ligger for en væsentlig del på Tyskland og skyldtes bl.a., at de sidste tyske flygtninge havde forladt Danmark i 1948. Med U.S.A. har korrespondancen været stigende, dels på grund af øget samhandel i forbindelse med Marshall-hjælpen, dels som følge af turisttrafikken.

I årene fra 1949 og perioden ud forekommer kun stigninger i det samlede antal brevforsendelser, og for indlandet viste kun et enkelt år (1956) nedgang (0,2 mill.). Af stigningsprocenterne for det samlede brevtal for de 18 år lå de 9 under 3, 7 lå mellem 3 og 5 og 2 over 5 (1958 og 1965).

Fra 1948 til 1966 var stigningen 75,5 % eller 4,2 % i gennemsnit pr. år. For de enkelte forsendelsesområder lå stigningen fra 1948 til 1966 således: indland i alt 73 %, til udlandet 93 % og fra udlandet 91 %. For landsportoforsendelser var stigningen fra 1948 til 1956 13,8 % og for lokalportoforsendelser i samme tidsrum 24,7 %, tilsammen 18,0 %.

Om de forhold, der spillede en rolle som grundlag for bevægelserne fra 1950 skal oplyses følgende:

Fra 1. juni 1950 forhøjedes taksterne både til ind- og udland. I indlandet steg landsportotaksten for breve af 1. vægtsats til 25 øre og 2. sats til 35 øre, men i øvrigt rørttes der ikke ved breve og brevkort. Derimod steg forretningspapirer (2. sats), og tryksager forhøjedes på den måde, at der blev en særlig takst for såkaldte "rene tryksager", der beholdt den hidtidige takst, medens andre tryksager samt vareprøver forhøjedes. Til udlandet forhøjedes alle forsendelsesarter. Blandt andet for at søge at konstatere virkningerne af disse forhøjelser blev der foretaget artsfordeling i begge statistikperioder. Om resultatet heraf, se under omtalen af artsfordelingen, side 106.

1950 viste en fremgang på 17,1 mill. eller 4,7 % for det samlede antal indenlandske forsendelser. Der var en stigning på 5,9 mill. for landsporto- og 11,2 mill. for lokalportoforsendelser eller henholdsvis 2,7 og 7,9 %. Tallene er ikke kommenteret i driftsberetningen, men den omstændighed, at stigningen for landsportoforsendelser procentvis kun udgjorde en tredjedel af lokalportoforsendelsernes stigning, og at specielt landsportobreve kun er steget 0,5 % mod lokalportobrevenes 9,7 %, lader skønne, at der har været en vis reaktion mod portoforhøjelsen. En stigning på 15 % for tryksager til landsporto kan stå i forbindelse med kommunevalg i marts 1950, men lokalportotryksagerne er kun steget 4,8 %.

1. juli 1952 kom en ny serie takstforhøjelser til ind- og udland. De fleste forsendelsesarter og så at sige alle satser forhøjedes. Breve af 1. vægtsats steg således til 20 øre for landsporto- og 30 øre for landsportoforsendelser. Dette har nok i nogen grad indvirket på korrespondancens omfang. 1952 viste en stigning på 1,3 mill. på landsporto- og en nedgang på 0,2 mill. på lokalportoforsendelserne. Til udlandet var der en stigning på 1,0 mill. For begge årene 1951 og 1952 var stigningsprocenten for det samlede antal brevforsendelser 0,9.

I 1953 kommer der mere fart over stigningen, og der var en fremgang på 6,6 og 7,5 mill. for henholdsvis landsporto- og lokalportoforsendelser, i alt 14,1 mill. (3,7 %). Også udlandet var steget betydeligt, og den samlede stigning for brevtallet var 18,1 mill. eller 4,2 %. I 1954 var den samlede stigning 7,6 mill. (1,7 %), heraf indland 7,1 mill. (landsporto 1,2 og lokalporto 5,9 mill.). I øvrigt var det i disse år snart landsporto-, snart lokalportoforsendelserne, der mødte med den største stigning, uden at der altid kan gives nogen forklaring på bevægelserne. 1. maj 1955 forhøjedes bl.a. lokalportoen for breve til 25 øre for 1. sats, og begrebet rene tryksager bortfaldt. Lokalportoen for brevkort ophævedes.

Her synes at være indtrådt en øjeblikkelig reaktion, idet lokalportoforsendelser i 1955 gik ned med 100.000, medens landsportoforsendelser havde en stigning på 10,1 mill. For breve til landsporto var der en stigning på 7,1 mill., medens lokalportobreve kun steg ca. 170.000. For tryksager var der en stigning på 2,2 mill. for landsportoforsendelser og en nedgang på 1/4 mill. for lokalportoforsendelser. I 1956, som var det sidste år før lokalportoens endelige afskaffelse, steg lokalportoforsendelserne 3,7 mill. til 170,4 mill., medens landsportoforsendelser havde en nedgang på 3,9 mill. til 244,4 mill. Det var det eneste år siden 1949, i hvilket der var nedgang for indlandet (c,2 mill.).

Fra 1. januar 1957 nedsattes taksterne for forretningspapirer, tryksager og vareprøver af vægt indtil 1 kg (vareprøver dog 500 g) til de nordiske lande til at være lig med de indenlandske takster. Fra 1. april s.å. skete en række forhøjelser af indenlandske takster, hvorved bl.a. lokalporto for breve og forretningspapirer bortfaldt. Herefter var lokalporto for brevforsendelser helt afskaffet.

På grundlag af driftsberetningen for 1957-58 refereres her en i denne anledning foretaget undersøgelse. For sammenhængens skyld medtages her også den del af undersøgelsen, der vedrører artsfordelingen for landsporto- henholdsvis lokalportoforsendelser hver for sig.

Med henblik på en vurdering af, hvilken virkning takstændringen pr. 1. april 1957 (herunder ophævelsen af lokalportotaksten for breve) måtte have haft på antallet af indenlandske brevforsendelser, blev der foruden den normale artsfordelingsstatistik i marts tillige foretaget artsfordeling i november 1957. Sidstnævnte statistik blev optaget efter de hidtil gældende bestemmelser, således at den ankomne brevpост ved samtlige posthuse blev opdelt i 1) brevforsendelser, der både afsendes og omdøles (afhentes) inden for det indtil den 1. april 1957 gældende lokalportoområde, og 2) øvrige brevforsendelser. Ved optagelsen af novemberstatistikken blev der i større omfang end tidligere - navnlig inden for det københavnske postområde - truffet foranstaltninger til at samle "lokalportoforsendelserne" i særlige brevbundter, hvorved arbejdet med delingen af posten ved ankomstposthusene blev lettet.

Fordelingen af de indenlandske brevforsendelser er herefter beregnet til nedenstående antal, idet det under "lokalportoområde" for 2. halvår anførte tal altså omfatter forsendelser, der efter de tidligere regler ville have været lokalportoforsendelser. Til sammenligning er anført tallene for 1956 og for femåret 1950-54 gnsstl.

	Landsportoområde	Lokalportoområde	I alt
	mill.	mill.	mill.
1957 1. halvår	123,9	87,8	211,7 ^x
1957 2. halvår	127,5	85,4	212,9
Tilsammen	251,4	173,2	424,6
1956	244,4	170,4	414,8
1950-54 gnsstl.	231,7	157,6	389,3
Stigning 1956-57(%)	2,9	1,6	2,3

x I tiden indtil portoændringen (1. januar-31. marts 1957) er antallet af landsportoforsendelser og lokalportoforsendelser beregnet at have udgjort 62,0 mill. henholdsvis 43,9 mill. forsendelser.

For hele året er der en stigning på 9,8 mill. brevforsendelser, der efter de beregnede tal fordeler sig med 7,0 mill. på forsendelser i landsportoområdet og 2,8 mill. på forsendelser i lokalportoområdet.

I nedenstående skema er de indenlandske brevforsendelser halvårsvis opdelt i forsendelser i landportoområdet og forsendelser i lokalportoområdet. Til sammenligning er de tilsvarende tal anført for årene 1954-1956.

	1. halvår			2. halvår		
	Indenlandske brevfor- sendelser i alt mill.	Heraf for- sendelser i landportoo- området mill.	%	Indenlandske brevfor- sendelser i alt mill.	Heraf for- sendelser i landportoo- området mill.	%
1957	211,7	87,8	41,5	212,9	85,4	40,1
1956	207,4	87,3	42,1	207,4	83,1	40,1
1955	211,4	86,1	40,7	203,7	80,7	39,6
1954	199,4	82,4	41,3	205,7	84,5	41,1

En yderligere opdeling af de i ovenstående tabel anførte tal for forsendelserne i lokalportoområdet i ankomne forsendelser ved posthuse under det københavnske postområde, postkontorer i provinsen samt postekspeditioner i provinsen giver følgende antal. De anførte procenter er udtryk for, hvor stor en andel forsendelserne i lokalportoområdet udgør af det samlede antal ankomne indenlandske brevforsendelser i 1. henholdsvis 2. halvår.

<u>Forsendelser i lokalportoområdet</u>												
Københavnske postområde				Postkontorer i provinsen				Postekspeditioner i provinsen				
1. halvår		2. halvår		1. halvår		2. halvår		1. halvår		2. halvår		
mill.	%	mill.	%	mill.	%	mill.	%	mill.	%	mill.	%	
1957	57,2	27,0	56,8	26,7	23,0	10,9	21,4	10,0	7,6	3,6	7,2	3,4
1956	57,5	27,7	54,0	26,0	22,4	10,8	21,9	10,6	7,3	3,5	7,3	3,5
1955	56,2	26,6	52,5	25,8	22,2	10,5	21,0	10,3	7,7	3,6	7,2	3,5
1954	53,7	26,9	55,2	26,8	21,4	10,8	22,0	10,7	7,3	3,7	7,3	3,5

Efter de i foranstående to tabeller anførte tal har der fra 1956 til 1957 i begge halvår været stigning for forsendelser i både landsporto- og lokalportoområdet, men andelen for sidstnævnte gruppe er lidt mindre i 2. halvår (40,1 %) end i 1. halvår (41,5 %). Dette forhold er dog ikke usædvanligt og gælder i øvrigt i alle de anførte år. Antallet af forsendelser i landsportoområdet er 123,9 mill. i 1. halvår, mod 127,5 mill. i 2. halvår, medens lokalportoområdet viser henholdsvis 87,8 og 85,4 mill. Denne bevægelse kan muligvis til dels forklares ved, at det har været noget vanskeligere end hidtil at få skilt alle til lokalportoområdet hørende forsendelser fra, men bevægelserne er, som det vil ses af tabellerne, ikke usædvanligt store.

[illegible]

Foranstående tal viser, at fordelingen af forsendelserne i landsportoområdet er praktisk taget ens i de to undersøgelser. Derimod viser tallene for forsendelserne i lokalportoområdet tydelige forskydninger fra breve til billigere forsendelsesarter, hovedsagelig tryksager.

For breve i landsportoområdet er andelen af det samlede antal indenlandske brevforsendelser uændret ved postkontorerne i København og provinsen, hvorimod der for provinspostekspeditionerne er nedgang for breve og stigning for tryksager. Desuden viser brevkortene i landsportoområdet nedgang for hele landet, hvilket muligvis står i forbindelse med den nedenfor omtalte overgang fra brevkort til trykte kort.

For forsendelserne i lokalportoområdet er der for hele landet en tydelig tilbagegang for breve og en næsten tilsvarende fremgang for tryksager. Det ligger nær at antage, at lokalportotakstens bortfald i nogen grad er årsag til denne bevægelse, idet afsendere af visse jævnlig forekommende, ensartet affattede breve o.l. muligt har ændret disse, således at de nu kan sendes for tryksagsporto mod tidligere brevporto. For brevkortenes vedkommende er der en ringe stigning i København, som muligt kan være udtryk for en overgang fra breve til brevkort, men i øvrigt viser brevkort en nedadgående tendens, der kan forklares ved overgang til anvendelsen af trykte kort.

Sammenfattende må det siges, at der som helhed ikke med sikkerhed kan påpeges nogen direkte virkning af portoændringen på det samlede antal forsendelser i lokalportoområdet. For nogle enkelte postkontorers vedkommende er det dog ved statistikkens indsendelse oplyst, at der er konstateret nogen nedgang i forsendelsesantallet på grund af lokalportoens bortfald. Derimod tyder tallene på, at der for forsendelser i lokalportodistriktet i nogen grad er sket en vis forskydning fra den direkte af portoændringen omfattede forsendelsesart breve over til billigere forsendelsesarter, og at denne bevægelse står i forbindelse med lokalportoens bortfald.

Det skal tilføjes, at lokalportoforsendelser i tiden fra 1916-17 til 1956 var steget fra 66,0 til 170,4 mill. eller 158 %, medens landsportoforsendelser i samme tidsrum var steget fra 112,9 til 244,4 mill. eller 117 %. Herved må erindres den forskellige afgrænsning af lokalportoområdet. Dette var principielt mere omfattende ved periodens begyndelse (et postkontor med underlagte posthuse) end ved dens slutning (et posthus med dets omdelingsdistrikt), men det københavnske område var væsentligt større i 1956. Lokalportoforsendelsernes andel af det samlede indenlandske antal brevforsendelser var i 1916-17 37 % og i 1956 41 %.

De sidste 10 år af den undersøgte periode bragte stor opgang fra år til år, jfr. tabel 2. Den økonomiske aktivitet var stor overalt i erhvervslivet, priserne steg stærkt, indkomsterne ligeledes, og forbruget syntes umætteligt. Turisttrafikken i indlandet og til og fra udlandet florerede som ingen sinde før. Alt dette medførte stadig og stærk udvidelse af korrespondancen. Fra 1956 til 1966 steg antallet af brevforsendelser i alt fra 476 til 706 mill. eller 230 mill. (48 %). Dette svarede til 23,0 mill. i gennemsnit pr. år og til en gennemsnitlig stigning af 4,0 % pr. år. For indlandet alene lå stigningen fra 415 til 608 mill., i alt 193 mill. (47 %) eller gennemsnitligt 19,3 mill. (3,9 %) årlig. I 1958 passerede

det samlede antal 500 mill., i 1962 600 mill. og i 1966 700 mill. (svarende til gennemsnitligt 2,3 mill. pr. hverdag).

Stigningen fra 1957 androg følgende antal brevforsendelser i alt. Tillige er anført den indenlandske andel af tallet.

År	Samlet stigning mill.	Heraf indland mill.
1957	14,7	9,7
1958	34,3	25,9
1959	13,5	13,4
1960	24,5	18,9
1961	27,0	24,7
1962	21,6	21,9
1963	16,4	11,8
1964	22,3	21,4
1965	36,5	30,8
1966	18,9	14,3

Stigningsprocenten lå i 1958 på 7,0, men har i øvrigt ligget mellem 2,6 (i 1959) og 5,6 (i 1965).

I 1958 var antallet af forsendelser til udlandet godt 33 mill. og fra udlandet knap 41 mill. Afstanden mellem de to tal var stigende og nåede i 1960 op på 12 mill. (henholdsvis ca. 34 og 46 mill.). Både med hensyn til breve, brevkort og tryksager lå de ankomne forsendelser højest. Årsagen hertil må til dels søges i turisttrafikken, men i øvrigt affødte den stadig livligere udenrigshandel med stærk reklamering udefra og det stadig stærkere samkvem nationerne imellem en stigende korrespondance. I de følgende år var forskellen de fleste år en 6-7 mill. i de ankomne forsendelsers favør, bortset fra 1964, da antallet til udlandet med knap 42 mill. kun lå 3 mill. under de 45 mill. fra udlandet. I 1966 var tallene henholdsvis 45,4 og 51,5 mill. De ankomne forsendelser lå højere end de afsendte for alle arters vedkommende, forholdsvis mindst for tryksager. For breve var overvægten 3,9 mill. og for brevkort 1,4 mill.

Nogle mindre betydningsfulde takstforhøjelser iværksattes fra 15. marts 1962. Fra 15. april 1963 ændredes de fleste takster for brevfor- sendelser til ind- og udland, til "øvrige udland" dog ikke for breve og brevkort. Brevantallet steg det år i alt med 16,4 mill. (2,7 %) mod over 20 mill. i hvert af de tre foregående år og mod 22 mill. det følgende år, jfr. tabellen ovenfor.

En ny og omfattende takstforhøjelse til både ind- og udlænd gen- nemførtes fra 15. maj 1965. Den har kun kunnet få indflydelse på statistikken for 2. halvår. Artsfordelingen af de indenlandske forsendelser er baseret på artsfordelingen i november 1962 og kan derfor ikke give udtryk for de ny taksters eventuelle indflydelse. Brevportoen (1. sats) steg fra 35 til 50 øre, brevkort fra 25 til 40 øre og tryksager (1. sats) fra 15 til 25 øre.

Statistikken over brevantallet i de enkelte halvår viste for 1964 og 1965 følgende resultater:

	Millioner		Stigning
	1965	1964	%
1. halvår	351,9	320,3	9,9
2. halvår	335,2	330,3	1,5
I alt	687,1	650,6	5,6

Da 2. halvår som regel viser et større tal end 1. halvår, kan den betydelige nedgang for 2. halvår 1965 skyldes en reaktion mod takstforhøjelserne. Denne reaktion kan også bære skylden for, at tallet for 1. halvår 1966 ligger ca. 11 mill. lavere end 1965-tallet. Men som følgende tabel vil vise, synes påvirkningen at være elimineret i 2. halvår 1966.

	1966	Millioner 1965	Stigning %
1. halvår	341,1	351,9	+ 3,1
2. halvår	364,9	335,2	8,9
I alt	706,0	687,1	2,8

Trods den konstaterede nedgang viste 1965 dog den næststørste stigning i hele undersøgelsesperioden (efter 1946), nemlig 36,5 mill. eller 5,6 %. Stigningen fordelte sig med 30,8 mill. på indland, 1,1 mill. til udlandet, 4,5 mill. fra udlandet og 0,1 mill. transit.

I 1966 blev stigningen 18,9 mill. eller 2,7 %, der fordeler sig med 14,3 mill. på indland, 2,4 mill. til udlandet, 2,0 mill. fra udlandet og 0,2 mill. transit. En artsfordelingsstatistik for indlandet blev optaget i marts 1967. Dens resultater er blevet anvendt til fordeling af indenlandske brevforsendelser i 1966.

I det foregående er kun lejlighedsvis omtalt antallet af forsendelser i åben transit. Tallet herfor har været stærkt svingende fra år til år, men har holdt sig på meget beskedne tal fra et par tusinde under krigen til nogle få hundrede tusinde. Op til 1952 havde tallet ikke i noget tilfælde været oppe på 400.000. Fra 1953 steg det til ca. 0,5 mill., og i 1959 gik det på en gang ca. en million i vejret (til 1,7 mill.). Dette skyldtes den omstændighed, at luftpostforsendelser fra Korea til Europa gennem nogen tid blev sendt i afslutning til København. I de følgende år har antallet med svingende tal ligget over 1 mill. de fleste år, højest med 1,7 mill. i 1963. I 1966 var tallet 1,3 mill.

I teksten er anført en del stigningsprocenter, som regel for at vise stigningen fra det ene år til det næste. I det følgende er anført en oversigt over procenter, der viser stigning eller nedgang for perioder, hver for sig omfattende fra 2 til 21 år. Disse perioder er valgt således, at de hver spænder over en op- eller nedgangstid eller over en krigsperiode. Medens den i begyndelsen af afsnittet anførte oversigt 3 på grund af den vilkårlige opdeling i femårige perioder måske giver et gennemsnit for både opgangs- og nedgangsår i den enkelte periode, er nedenstående procenttal et

tilnærmet udtryk for den procentvise stigning eller nedgang for de enkelte (opgangs- eller nedgangs-) faser i undersøgelsesperiodens forløb.

		Stigningsprocenter							Gennemsnit pr. år
		Antal år	Landsporto- forsendelser	Lokalporto- forsendelser	Indland	Tilsammen	Forsendelser til udlandet	Forsendelser fra udlandet	
Stigning fra	til		%	%	%	%	%	%	%
1916/17-19/20		3	10,7	35,5	19,9	68,2	44,3	24,6	7,7
1919/20-21/22		2	÷ 1,5	÷ 40,0	÷ 17,6	÷ 6,5	25,9	÷ 13,0	÷ 6,7
1921/22-27/28		6	14,5	35,6	20,9	0,6	11,4	15,3	2,4
1927/28-38/39		11	19,6	38,8	26,1	÷ 13,3	÷ 9,3	19,6	1,7
1938/39-40/41		2	÷ 7,3	÷ 7,2	÷ 7,2	÷ 63,3	÷ 59,3	÷ 14,2	÷ 7,2
1940/41-1945		5	26,9	36,6	30,5	8,4	13,6	28,5	5,2
1945-1966		21	-	-	86,1	504,1	594,1	106,7	3,6
1916/17-1966		50	-	-	239,7	229,5	256,9	240,3	2,8

Procenterne er for den første periode beregnet ud fra tallene for 1916-17 og for hver af de følgende perioder ud fra tallene for det sidste år i den forudgående periode. Perioden 1917/18-1919/20 er årene under og efter 1. verdenskrig med stærkt stigende korrespondance. De fulgtes i indlandet af de to nedgangsår 1920/21-1921/22. Herefter følger perioden 1922/23-1927/28, i hvilken tendensen er en svag stigning (for udlandets vedkommende hørte dog 1922-23 og 1923-24 med til nedgangsårene), og som sluttede med en stærkere stigning det sidste år. Perioden 1928/29-1938/39 er præget af lavkonjunkturerne, som fra midten af trediverne afløses af en begyndende opgang. I den korte periode 1939/40-1940/41 går korrespondancen stærkt ned under indflydelse af begivenhederne i ind- og udland for derefter i perioden 1941/42-1945 at gennemløbe en væsentlig stigning i indlandet under de ændrede betingelser, men med en stærkt indskrænket forbindelse med omverdenen. Endelig begynder i midten af fyrrerne under afvikling af krigstidens restriktioner og under genoptagelse af de brudte bånd udadtil en støt fremgang med moderate stigningsprocenter.

For hele perioden under ét udgør gennemsnittet pr. år 2,8, beregnet som gennemsnit af de i tabel 2 som stigning fra år til år anførte procenter.

Brevforsendelsernes relative fordeling
på forsendelsesområder

I tabel 2a er givet en oversigt over brevforsendelsernes relative fordeling angivet i promille på de forskellige forsendelsesområder. En rekapitulation af tabellen anføres her.

Rekapitulation af promillefordeling for brevforsendelser

Periode	Landsporto	Lokalporto	Indland i alt	Til udlandet	Fra udlandet	Transit	I alt
(5-årige gennemsnit)							
1916-17	544	318	862	66	70	2	1.000
1917/18-1921/22	524	305	829	86	84	1	1.000
1922/23-1926/27	561	261	822	82	95	1	1.000
1927/28-1931/32	535	285	820	82	97	1	1.000
1932/33-1936/37	548	316	864	62	73	1	1.000
1937/38-1941/42	561	338	899	45	55	1	1.000
1942/43-1946/47	575	369	944	25	31	-	1.000
1947/48-1951/52	532	351	883	56	60	1	1.000
1952/53-1956/57	522	357	879	56	64	1	1.000
1957/58-1961/62	-	-	860	62	76	2	1.000
1962/63-1966/67	-	-	863	63	72	2	1.000
Tilsammen	-	-	866	62	71	1	1.000

Det bemærkes, at tallene i nogle tilfælde afviger 1 á 2 p.m. fra de på side 35 i oversigt 4 anførte promiller, hvilket skyldes de forskellige beregningsmåder.

På næste side er anført fordelingen for 10 enkelte år, hvoraf ses, at spredningen er væsentlig større end tallene for de femårige gennemsnit viser.

Brevforsendelsernes relative fordeling i promille

Finansår (år)	Landsporto- forsendelser	Lokalporto- forsendelser	Indland tilsammen	Forsendelser til udlandet	Forsendelser fra udlandet	Transite- rende for- sendelser	I alt
1917-18	545	341	886	57	56	1	1.000
1919-20	484	346	830	90	80	-	1.000
1921-22	547	239	786	96	117	1	1.000
1927-28	544	281	825	84	90	1	1.000
1934-35	547	320	867	59	73	1	1.000
1940-41	588	353	941	26	32	1	1.000
1945	581	375	956	22	22	-	1.000
1951	533	357	890	53	56	1	1.000
1956	513	358	871	59	69	1	1.000
1966	-	-	861	64	73	2	1.000

Landsportoforsendelser har gennem hele undersøgelsesperioden indtil 1956 i promille ligget mellem 500 og 600 med undtagelse af et år, nemlig 1919-20. Forklaringen på, at promillen da kun blev 484, er den, at denne gruppe det år havde den laveste stigningsprocent, medens lokalportoforsendelser lå særlig højt på grund af telefonstrejke, og at samtidig forsendelser til og fra udlandet var steget særlig stærkt. Af de 40 år fra 1917-18 til lokalportoens bortfald 1957 lå promillen for landsportoforsendelser i 27 tilfælde (inkl. 1919-20) under og i 13 tilfælde over 550 - det sidste særlig i krigsårene, da udlandskorrespondancen gik stærkt ned. For lokalportoforsendelsernes vedkommende ligger promillen noget mere spredt mellem 239 (i 1921-22) og 378 (i 1944), men således at de laveste promiller (fra 239 til 263) ligger i årene 1920-26, da lokalportoområdet var mindst omfattende. Fra ca. 1930 var hovedtendensen stigende, bl.a. på grund af det københavnske områdes udvidelse. I trediveerne lå promillen under 350 og derefter de fleste år over 350. Det sidste år før lokalportoens bortfald var promillen 358. For indlandet i alt lå promillerne indtil 1940 de fleste år mellem 800 og 900 (undtaget var 1920-21 og 1921-22), fra 1940 til 1945 over 900 (nedgang for udlandet) og derefter igen mellem 800 og 900. Denne promille varierer alt efter udlandskorrespondancens omfang. Bortset fra årene 1917/18-1919/20 har promillen fra udlandet ligget noget højere end til udlandet. Fra 1922-23 til omkring 1930 lå promillen til udlandet mellem 75 og 86 og fra udlandet mellem 90 og 106. I trediveerne gik den nedad til 59 til og 65 fra udlandet i 1936-37 og steg derpå lidt de sidste år før krigen. Men under denne gik promillen ned til 15 og 18 i 1944-45. Fra 1947-48 har promillerne holdt sig inden for 53-64 til udlandet og inden for 56-75 fra udlandet uden større udsving fra år til år. To afvigelser med 78 og 81 pro mille turde skyldes tilfældige årsager.

Sammenfattende kan det siges, at der kun er forholdsvis ringe forskel på fordelingen i 1916-17 og i 1966, og at de svingninger, som har fundet sted inden for perioden, især har stået i forbindelse med de to krige samt med lokalportoområdets omfang.

I forbindelse med opdelingen af antallet af brevforsendelser i femårige perioder (jfr. side 33) er også promillefordelingen beregnet for femårige perioder. Resultaterne er samlet i oversigt 4, der er gjort til genstand for omtale på nævnte sted. Promillerne er der beregnet på grundlag af de femårige gennemsnit (oversigt 1). Til denne omtale skal henvises.

Supplerende tal vedrørende enkelte fremmede lande

I teksten er der ved afslutningen af de to krigsperioder givet en oversigt over antallet af brevforsendelser i de vigtigste forbindelser. I nedenstående oversigt, der i det væsentligste vedrører de samme lande, er for en række år uden for de i de nævnte to tabeller anførte givet tilsvarende oplysninger. Tallene er angivet i tusinder.

Land	<u>Til udlandet</u>						
	1926-	1931-	1937-	1948	1956	1961	1966
	27	32	38				
	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
	stk.	stk.	stk.	stk.	stk.	stk.	stk.
Belgien	360	379	306	642	463	529	1.387
Finland	571	443	386	657	707	1.462	1.564
Frankrig	1.169	1.141	679	919	1.082	1.288	1.410
Island	214	210	151	407	312	399	558
Nederlandene	493	568	477	796	897	1.050	1.782
Norge	1.977	2.101	1.701	2.953	3.408	4.533	5.905
Schweiz	287	301	414	842	746	1.083	1.471
Storbritannien	2.119	2.055	2.486	3.157	3.078	4.106	3.822
Sverige	4.825	4.548	3.943	4.624	4.788	5.547	6.523
Tyskland (fra 1961:Vest)	4.588	5.128	3.511	2.591	4.165	5.565	6.357
Østrig	163	192	161	132	294	420	1.201
U.S.A.	1.568	1.567	1.104	2.988	2.879	4.680	5.637

Land	<u>Fra udlandet</u>						
	1926-	1931-	1937-	1948	1956	1961	1966
	27	32	38				
	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
	stk.	stk.	stk.	stk.	stk.	stk.	stk.
Belgien	432	520	329	756	664	568	717
Finland	287	258	281	567	301	572	550
Frankrig	2.113	1.580	883	1.051	1.647	2.131	2.589
Island	120	131	117	254	176	210	342
Nederlandene	570	725	656	907	1.416	1.762	3.076
Norge	1.380	1.287	1.088	3.678	2.970	3.304	4.374
Schweiz	428	596	502	1.032	1.340	2.393	3.678
Storbritannien	2.916	3.330	3.725	5.476	5.240	6.574	6.672
Sverige	2.800	3.039	2.838	3.704	4.232	4.981	5.690
Tyskland (fra 1961:Vest)	8.210	10.039	5.778	3.474	6.489	9.786	8.869
Østrig	253	344	247	167	342	604	632
U.S.A.	2.050	2.108	1.683	3.433	3.956	5.592	7.074

Det vil ses, at der for en række landes vedkommende er tale om en nedgang allerede i trediverne. Dette kan dels skyldes den økonomiske situation og for 1937-38 tillige den politiske situation forud for verdenskrigen. Hertil kommer, at telefonen var begyndt at gøre sig gældende i den internationale forbindelse. Efter krigen er der vel i det store og hele opgang i tallene, men dette er dog ikke uden væsentlige undtagelser. Telefon og telexskrivinger har erstatet brevkorrespondancen i ret betydelig grad. Dette gælder særlig tallene for nabolandene, Norge, Sverige, Tyskland samt Storbritannien. Også i forbindelse med U.S.A. gør teleforbindelserne sig i stigende grad gældende.

Eksempelvis udgør summen af de for 1966 anførte tal 83 % af det samlede antal brevforsendelser til udlandet, henholdsvis 86 % af brevforsendelser fra udlandet.

I tabel 7 er for hele perioden anført antallet af brevforsendelser og pakker til og fra de 5 fremmede lande, med hvilke udvekslingen er størst, nemlig Norge, Sverige, Storbritannien, Tyskland og U.S.A. Tillige er anført det samlede antal af nævnte 2 forsendelsesarter for hele udlandet, jfr. tabel 2. Antallet er angivet i 1000 stk. På grundlag af tabel 7 er udarbejdet den efterfølgende oversigt. På foden af oversigten er for de 5 lande angivet stigningen i procent fra femåret 1917/18-1921/22 til femåret 1962/63-66/67 og den respektive andel i procent af det samlede antal brevforsendelser og pakker til henholdsvis fra udlandet. Tallene er præget af de to krige og af depressionen i trediverne, jfr. de fremsatte kommentarer til tabel 2 (brevforsendelser) og tabel 12 (pakker). Specielt skal nævnes, at den for pakker til Tyskland beregnede nedgang på ca. 80 % skyldes det store antal krigsfangepakker i de to første år af perioden. For pakker til U.S.A. er ikke beregnet nogen procent, da den direkte pakkeudveksling var afbrudt i en væsentlig del af krigsperioderne. For perioden 1928-1949 vedrører pakker kalenderåret.

De 5 landes samlede andel af hele den udenlandske brevudveksling andrager for retningen til udlandet 71 % og for retningen fra udlandet 73 % eller i alt godt 72 %. For pakker er tallene 77 og 80 % eller tilsammen knap 79 %.

For sammenligningens skyld anføres her som en fælles oversigt vedrørende de to forsendelsesarter de nævnte stigningsprocenter og andele af den samlede udveksling.

Land	Stigning fra 1917/18-21/22 til 1962/63-66/67				Andel af samlet antal forsendelser			
	Til udlandet		Fra udlandet		Til udlandet		Fra udlandet	
	Breve	Pakker	Breve	Pakker	Breve	Pakker	Breve	Pakker
	%	%	%	%	%	%	%	%
Norge	16,3	16,3	106,7	343,3	12,5	16,9	8,1	4,7
Sverige	0,7	54,5	86,9	328,4	20,5	15,7	12,6	7,5
Storbritannien	187,1	126,6	210,0	4,8	10,4	7,1	14,4	13,5
Tyskland	52,2	80,3	7,1	51,5	18,1	25,6	27,2	42,8
U.S.A.	366,7	-	310,5	502,1	9,5	12,0	10,8	11,7

Oversigt.

Over antal brevforsendelser og
pakker til og fra visse fremme-
de lande.

Norge

Femår	Alm. brevfors.		Pakker	
	Afs.	Ank.	Afs.	Ank.
	1000 stk.	1000 stk.	1000 stk.	1000 stk.
1917/18-21/22	22.430	9.150	836	90
1922/23-26/27	10.063	6.726	613	103
1927/28-31/32	11.138	7.001	524	100
1932/33-36/37	7.515	6.153	258	66
1937/38-41/42	7.100	5.223	225	45
1942/43-46/47	5.738	6.168	420	60
1947/48-51/52	14.287	14.340	404	377
1952/53-56/57	15.515	13.899	402	183
1957/58-61/62	20.547	16.204	615	254
1962/63-66/67	26.094	18.917	972	399
Tilsammen	140.427	103.781	5.269	1.677
	244.208		6.946	
% af samlet antal	12,5	8,1	16,9	4,7
I alt	10,2		10,3	
Stigning				
fra 1917/18-21/22				
til 1962/63-66/67	16,3	106,7	16,3	343,3
	42,5		48,1	

Sverige

Femår	Alm. brevfors.		Pakker	
	Afs.	Ank.	Afs.	Ank.
	1000 stk.	1000 stk.	1000 stk.	1000 stk.
1917/18-21/22	32.987	14.001	604	148
1922/23-26/27	22.918	14.019	714	167
1927/28-31/32	23.796	15.391	533	219
1932/33-36/37	19.674	13.979	317	146
1937/38-41/42	14.950	10.279	200	88
1942/43-46/47	10.413	8.581	162	168
1947/48-51/52	23.074	18.024	288	344
1952/53-56/57	23.126	18.741	463	324
1957/58-61/62	25.855	23.081	689	456
1962/63-66/67	32.749	26.173	933	634
Tilsammen	229.562	162.269	4.903	2.694
	391.831		7.597	
% af samlet antal	20,5	12,6	15,7	7,5
I alt	16,3		11,3	
Stigning				
fra 1917/18-21/22				
til 1962/63-66/67	+ 0,7	86,9	54,5	328,4
	25,4		108,4	

Storbritannien

Femår	Alm. brevfors.		Pakker	
	Afs.	Ank.	Afs.	Ank.
	1000 stk.	1000 stk.	1000 stk.	1000 stk.
1917/18-21/22	6.770	9.869	177	689
1922/23-26/27	9.819	14.882	116	474
1927/28-31/32	10.436	15.743	126	399
1932/33-36/37	10.234	17.186	97	408
1937/38-41/42	7.316	10.899	60	222
1942/43-46/47	3.639	6.874	170	116
1947/48-51/52	15.809	24.588	464	584
1952/53-56/57	15.158	24.193	303	638
1957/58-61/62	17.512	30.088	295	606
1962/63-66/67	19.440	30.595	401	722
Tilsammen	116.133	184.917	2.209	4.858
	301.050		7.067	
% af samlet antal	10,4	14,4	7,1	13,5
I alt		12,5		10,5
Stigning				
fra 1917/18-21/22				
til 1962/63-66/67	187,1	210,0	126,6	4,8
	200,7		29,7	

Tyskland

Femår	Alm. brevfors.		Pakker	
	Afs.	Ank.	Afs.	Ank.
	1000 stk.	1000 stk.	1000 stk.	1000 stk.
1917/18-21/22	19.988	42.640	3.547	2.863
1922/23-26/27	22.844	42.347	493	3.444
1927/28-31/32	25.335	46.783	304	3.114
1932/33-36/37	18.202	30.444	189	1.064
1937/38-41/42	17.076	33.267	404	923
1942/43-46/47	11.909	20.346	295	429
1947/48-51/52	12.912	16.747	726	143
1952/53-56/57	17.989	27.432	681	826
1957/58-61/62	26.582	43.258	651	1.225
1962/63-66/67	30.420	45.688	699	1.388
Tilsammen	203.257	348.952	7.989	15.419
	552.209		23.408	
% af samlet antal	18,1	27,2	25,6	42,8
I alt		23,0		34,8
Stigning				
fra 1917/18-21/22				
til 1962/63-66/67	52,2	7,1	÷ 80,3	÷ 51,5
	21,5		÷ 67,4	

U.S.A.

Femår	Alm. brevfors.		Pakker	
	Afs.	Ank.	Afs.	Ank.
	1000 stk.	1000 stk.	1000 stk.	1000 stk.
1917/18-21/22	5.270	7.634	34	95
1922/23-26/27	7.468	10.250	115	213
1927/28-31/32	8.419	11.979	146	261
1932/33-36/37	5.577	7.338	94	164
1937/38-41/42	4.412	5.312	46	107
1942/43-46/47	3.061	3.060	28	515
1947/48-51/52	13.836	16.071	210	1.277
1952/53-56/57	13.981	17.857	347	485
1957/58-61/62	19.356	27.592	1.025	529
1962/63-66/67	24.595	31.334	1.692	572
Tilsammen	105.975	138.427	3.737	4.218
	244.402		7.955	
% af samlet antal	9,5	10,8	12,0	11,7
I alt	10,2		11,8	
Stigning				
fra 1917/18-21/22				
til 1962/63-66/67	366,7	310,5	4.876,5	502,1
	333,4		1.655,1	

Hele udlandet (af-
sendte og ankomne)
i alt

Femår	Brevfors.		Pakker	
	1000 stk.	1000 stk.		
1917/18-21/22	198.665	10.222		
1922/23-26/27	209.323	8.289		
1927/28-31/32	235.442	7.712		
1932/33-36/37	183.594	3.513		
1937/38-41/42	150.025	2.693		
1942/43-46/47	97.031	2.664		
1947/48-51/52	239.691	5.833		
1952/53-56/57	275.133	6.439		
1957/58-61/62	373.454	8.699		
1962/63-66/67	442.730	11.201		
Tilsammen	2.405,088	67.263		

Breve + pakker 2.472,351

Forholdet mellem afgåede
og ankomne brevforsendelser

Det i tabel 2 anførte antal brevforsendelser er for indlandets vedkommende baseret på statistikken over ankomne forsendelser efter fradrag af det specielt for forsendelser fra udlandet opgjorte tal. På næste side er anført antallet af ankomne og afgåede brevforsendelser, baseret på driftsberetningernes tabel over afgåede og ankomne brevforsendelser ved de enkelte postkontorer. I tallene er fradraget brevforsendelser mellem kontohavere og postgirokontoret.

Det vil ses, at antallet af afgåede forsendelser i alle årene med undtagelse af 1962 er større end antallet af ankomne forsendelser. Før 1926 blev statistikken over de afsendte forsendelser optaget på en anden tid end statistikken over de ankomne forsendelser. Hvorvidt dette har haft nogen betydning i den her omhandlede henseende, kan ikke oplyses, men det er sandsynligt, at en del af den store forskel på ankomne og afgåede forsendelser før 1926 kan skyldes dette forhold. Efter 1926, da det nye statistikreglement trådte i kraft og bl.a. indførte den samtidige tælling, gik forskellen ned til almindeligvis kun at udgøre 2-3 %. Herved har den indførte kontrol sikkert også haft sin store betydning. Et andet forhold, der spiller en rolle, er forskellen i antallet af forsendelser til og fra udlandet. Men da der, som omtalt andetsteds, normalt er forekommet flere forsendelser fra end afsendt til udlandet, skulle man forvente, at tallet for de ankomne forsendelser var det største. Forskellen bliver derfor endnu mere udpræget, hvis man betragter de indenlandske forsendelser for sig. En mulig forklaring på forholdet er forekomsten af masseforsendelser i statistikperioderne. På afgangssiden noteres disse uden multiplikation, medens hver enkelt af dem på ankomstsiden multipliceres med 26. Men dette forhold skulle i det store og hele reguleres ved, at de afgående masseforsendelser tælles hele året. Tilbage bliver muligheden for fejltællinger eller fejlnoteringer, men her skulle de gældende kontrolregler drage ret snævre grænser for fejlmulighederne. Da de af generaldirektoratet hvert år foretagne beregninger af portoindtægternes størrelse ud fra statistiktallene normalt viser god overensstemmelse med de faktiske indtægter, synes det derigennem godtgjort, at tallene for de ankomne forsendelser er de mest pålidelige. Det spiller muligt også en rolle, at der kan være bedre tid til tællingen efter ankomsten end ved afgang af posten.

Brevforsendelser

Finansår (år)	Afgæde mill. stk.	Ankomne mill. stk.
1916-17	209,1	193,3
1917-18	210,4	197,2
1918-19	239,0	214,7
1919-20	237,2	235,3
1920-21	250,6	208,8
1921-22	242,1	203,0
1922-23	239,2	212,3
1923-24	236,1	215,8
1924-25	247,8	218,4
1925-26	259,8	219,8
1926-27	227,8	220,1
1927-28	242,5	237,1
1928-29	245,6	237,2
1929-30	250,8	241,0
1930-31	242,9	237,7
1931-32	254,7	252,5
1932-33	249,6	244,1
1933-34	253,8	248,4
1934-35	259,1	255,5
1935-36	266,8	261,2
1936-37	270,3	267,9
1937-38	285,7	280,3
1938-39	297,6	290,6
1939-40	296,4	290,3
1940-41	263,5	260,2
1941-42	278,5	275,2
1942-43	300,1	295,5
1943	317,9	306,9
1944	330,4	321,2
1945	345,8	334,2
1946	398,7	380,6
1947	392,0	382,0
1948	389,4	378,6
1949	399,5	385,1
1950	412,3	403,3
1951	418,2	407,1
1952	425,1	411,3
1953	438,3	425,7
1954	446,5	434,0
1955	455,8	445,3
1956	458,8	446,6
1957	473,5	459,2
1958	507,5	491,1
1959	513,8	503,0
1960	540,4	528,1
1961	555,7	551,4
1962	566,7	571,8
1963	598,7	589,2
1964	621,9	607,4
1965	636,4	...
1966	652,3	...

Fordeling mellem
landsporto- og lokalportoforsendelser

Ved optælling af ankomne brevforsendelser deltes allerede ved undersøgelsesperiodens begyndelse mellem stationsporto-(fra 1919 landsporto-) og lokalportoforsendelser, jfr. side 5.

På grundlag af statistikken over ankomne forsendelser undersøgte man fra 1927-28 forholdet mellem de besørgede brevmængder efter delingslinierne: 1) lokalporto- og øvrige brevforsendelser (jfr. tabel 2), 2) København og provins samt 3) postkontorer og postekspeditioner. Øvrige brevforsendelser omfattede almindelige brevforsendelser både fra indland og udland samt forsendelser fra postgirokontoret til kontohavere, men ikke adresseløse forsendelser. Ved København forstod man hele overpostmesterembedets område. Den således udarbejdede tabel indeholdt de absolutte tal (i hele tusinder) for hver af de nævnte områder samt lokalportoforsendelsernes andel i procent. Opstillingsformen bibeholdtes indtil 1941-42 inkl.

I efterfølgende tabel er for nogle enkelte år anført de omhandlede procenttal. Man har dog for Københavns vedkommende anført den samlede procent for postkontorer og postekspeditioner, idet forsendelsesantallet for disse sidste var relativt meget lille. For 1917-18 har man beregnet procenttal efter de samme retningslinier.

Lokalportoforsendelsernes andel i procent

Finansår	København	Provinsen			Hele landet
		Postkontorer	Postekspeditioner	Provinsen i alt	
1917-18	53,9	25,6	33,1	27,9	36,2
1922-23	51,6	18,2	10,2	15,8	27,6
1927-28	53,9	18,5	14,7	17,3	30,5
1934-35	59,2	17,8	16,5	17,4	33,6
1938-39	59,8	18,2	17,4	17,9	34,2
1941-42	63,8	19,2	17,6	18,7	35,4

Ved vurderingen af tallene må lokalportodistriktets forskellige udstrækning tages i betragtning. Indskrænkningen i 1920 giver sig udtryk i den lave procent i 1922-23 i forhold til 1917-18. Udvidelsen af lokalportodistriktet i 1926 ses ligeledes klart af tallene for de følgende år.

Tabellen viser, at lokalportoforsendelsernes andel for hele landet ligger omkring en trediedel, dog bortset fra den periode i tyverne, da lokalportodistriktet var indskrænket til et posthus' omdelingsdistrikt. For Københavns vedkommende har procenten i alle årene ligget over 50 og nåede i 1941-42 63,8. Dette sidste hænger i væsentlig grad sammen med de særlige forhold i krigsårene, bl.a. det forhold, at antallet af forsendelser fra udlandet lå lavt. Antallet af ankomne udenlandske breve lå op imod 10 mill. under tallet i 1938-39. For så vidt angår provinsen ligger lokalportoforsendelsernes andel efter 1926-ordningens indførelse (7,5 km-reglen) på 17-18 %, altså mindre end en trediedel af den for København konstaterede procent. For provinspostkontorer er procenten (bortset fra 1917-18) lidt højere end for postekspeditionerne.

Det er ganske naturligt, at København alene i kraft af sin meget større udstrækning og befolkningstæthed samt den livligere forretningsvirksomhed har en væsentligt større lokalpost end provinsposthusene. En nærmere undersøgelse viser, at lokalportoforsendelsernes andel ved de største provinskontorer af samme grunde ligger over gennemsnittet for alle provinskontorer. En stor del reklamer o.l. er lokale inden for et relativt lille område, medens København så at sige har hele landet som kunde og udsender mangeartede tryksager m.v. til alle egne af landet.

Fra 1942-43 gik man i driftsberetningen over til en ny opstilling til belysning af lokalportoforsendelsernes andel, idet man alene holdt sig til de indenlandske brevfor­sendelser og viste fordelingen af landsporto- henholdsvis lokalportoforsendelser mellem København og provinsen samt deres procentvise andel i det samlede antal indenlandske almindelige brevfor­sendelser (ekskl. adresseløse forsendelser).

Det skal oplyses, at en tilsvarende beregningsmåde for de i ovenstående tabel anførte år ville vise, at lokalportoforsendelserne af det samlede antal lokal- og landsportoforsendelser har udgjort følgende:

1917-18 ...	38,4 %
1922-23 ...	30,8 %
1927-28 ...	34,0 %
1934-35 ...	36,9 %
1938-39 ...	37,5 %
1941-42 ...	37,7 %

Disse procenttal ville således ligge et par procent højere end de ovenfor anførte.

I den følgende tabel er for nogle enkelte år anført de omhandlede procenttal efter den ny beregningsmåde.

Fordeling af
landsporto- og lokalportoforsendelser

Finansår (år)	København		Provinsen				Hele landet	
			Postkontorer		Posteksp.			
	Lands- porto	Lokal- porto	Lands- porto	Lokal- porto	Lands- porto	Lokal- porto	Lands- porto	Lokal- porto
	%	%	%	%	%	%	%	%
1942-43 ..	28,2	71,8	78,0	22,0	81,9	18,1	60,4	39,6
1946	29,8	70,2	77,3	22,7	82,4	17,6	61,4	38,6
1951	28,3	71,7	75,6	24,4	81,3	18,7	59,9	40,1
1956	26,5	73,5	76,0	24,0	81,4	18,6	58,9	41,1

Lokalportoforsendelsernes relative andel er således i det store og hele fortsat gået i vejret. I 1946 blev der kun optaget statistik i november, og hele årets tal er derfor beregnet på grundlag heraf. Dette kan muligvis være årsagen til, at 1946 viser en lille tilbagegang i procenten.

Ved lokalportoens bortfald var altså omtrent $\frac{3}{4}$ (73,5 %) af den i det københavnske postdistrikt besørgede brevpost lokalportoforsendelser. Ved provinspostkontorer var $\frac{1}{4}$ (24,0 %) og ved postekspeditionerne i provinsen knap $\frac{1}{5}$ (18,6 %) lokalportoforsendelser. For hele landet var andelen godt $\frac{2}{5}$ (41,1 %).

I 1917-18 besørge­des knap 50 % af samtlige lokalportoforsendelser i København. Procenten voksede til 60 i 1922-23, og fra 1927-28 og gennem hele resten af tiden til lokalportoens ophør i 1956 besørge­des ca. $\frac{2}{3}$ af lokalportoforsendelserne i København. Af øvrige forsendelser ankom i 1917-18 og gennem tyverne og trediverne omkring $\frac{1}{4}$ til København. I 1941-42 var tallet godt $\frac{1}{5}$ og derefter ca. $\frac{1}{6}$ resten af tiden til 1956. Ved postekspeditionerne besørge­des størstedelen af perioden $\frac{1}{10}$ af lokalportoforsendelserne og ca. $\frac{1}{4}$ af øvrige brevfor­sendelser eller i alt ca. $\frac{1}{5}$ af samtlige forsendelser. I 1964 omdeltes 17 % ved postekspeditionerne. (Tallene er en del varierende og må kun opfattes som retningsgivende).

Fra 1957-58 til 1964-65 blev i driftsberetningen optaget en tabel med skema som nedenstående, hvori vises de ankomne indenlandske brevfor­sendelsers fordeling mellem København og provinsen (fra 1960 tillige Grønland) samt deres procentvise andel af det samlede antal indenlandske brevfor­sendelser. For de i efterfølgende tabel anførte år er i modsætning til de foranstående tabeller ikke blot anført procenttallene, men tillige det absolutte antal forsendelser for de forskellige forsendelsesområder.

Fordeling af ankomne indenlandske brevfor­sendelser

År	København		Provinsen				Grønland		I alt	
			Postkon- torer		Posteksp.					
	mill.	%	mill.	%	mill.	%	mill.	%	mill.	%
1957 ...	157,3	37,1	187,8	44,2	79,5	18,7	-	-	424,6	100,0
1961 ...	188,9	37,2	224,3	44,2	93,7	18,5	0,7	0,1	507,6	100,0
1964 ...	206,8	36,8	253,8	45,1	101,3	18,0	0,8	0,1	562,7	100,0

Fordelingen har ikke undergået væsentlige ændringer fra år til år.

Af samtlige indenlandske brevforsendelser har i årene 1930-64 mellem 36 og 39 % været bestemt til København og mellem 45 og 50 % af samtlige afgåede forsendelser har været afsendt fra København. I 1965 og 1966 var sidstnævnte procent 51.

Til yderligere belysning af forholdet mellem København og provinsen skal anføres følgende, der citeres fra driftsberetningen for finansåret 1942-43:

"Medens ankomne landsportoforsendelser i København kun udgør ca. $\frac{1}{4}$ af den omdelte brevpost og lokalportoforsendelserne ca. $\frac{1}{4}$, er forholdet næsten omvendt ved provinspostkontorerne. I denne forbindelse kan oplyses, at antallet af afgående landsportoforsendelser i København har været henved 55 mill. eller op imod det dobbelte af antallet af ankomne landsportoforsendelser. Antallet af afsendte brevforsendelser (lands- og lokalportoforsendelser) er således forholdsvis langt større i København end i provinsen, hvilket for landsportoforsendelsernes vedkommende bl.a. skyldes, at der fra København, hvor forretningslivet er livligere end i provinsen, udsendes et meget stort antal reklamer, pristilbud og lignende cirkulærer, der ikke altid kræver et svar. Det betydelige antal lokalportoforsendelser i København er ligeledes en følge af den livligere forretningsvirksomhed, men skyldes dog formentligt i endnu højere grad lokalportoområdets større radius. Ca. $\frac{1}{6}$ af samtlige landsportoforsendelser ankom til København og ca. $\frac{2}{3}$ af samtlige lokalportoforsendelser besørge i København."

1942-43 var ikke noget normalt år, men de anførte bemærkninger har dog almindelig gyldighed.

For 1965 og 1966 haves ikke statistik over ankomne brevforsendelser.

I tabel 41 er anført en fordeling af lokalportoforsendelser og adresseløse forsendelser mellem København og provinsen.

Brevforsendelsernes fordeling efter art

Indledning

Det samlede antal brevforsendelsers fordeling efter art fremgår af tabel 6. I tabel 3 er de indenlandske forsendelser artsfordelt inden for de enkelte forsendelsesområder (landsporto, lokalporto og indland i alt), medens forsendelser til og fra udlandet er artsfordelt i tabel 3a. For hvert år og hver forsendelsesart er desuden anført stigningsprocenten i forhold til året før, jfr. dog den nedenfor omtalte undtagelse i forbindelse med fordelingen for 1940-41. Fordelingen og måden, hvorpå den har været optaget i de årlige driftsberetninger, har i perioden været genstand for forskellige ændringer. Indledningsvis skal nævnes forsendelsesarter, der har givet anledning til sådanne ændringer.

Ved undersøgelsesperiodens begyndelse var forholdet med hensyn til anbefalede forsendelser det, at de vel (siden 1907) optaltes som andre bogførte forsendelser, men blev tillagt de almindelige brevfor- sendelser. I beretningen om postvæsenet i den foregående 50 års periode siges det, at der ikke foreligger oplysning om, i hvilket omfang de forskellige arter af brevfor- sendelser har været anbefalede. Men det vides (siger beretningen), at langt den overvejende del er breve.

Ved udarbejdelsen af tabellerne over brevfor- sendelsernes fordeling efter art for årene siden 1913-14 til optagelse i beretningen i 1926-27 fradrog man antallet af anbefalede brevfor- sendelser under kategorien breve på de forskellige forsendelsesområder.

På et andet område, de ufrankerede og utilstrækkeligt frankerede brevfor- sendelser, havde man derimod ikke mulighed for at gennemfø- re en tilsvarende ordning, idet man ikke havde nogen speciel stati- stik over disse forsendelsers fordeling på forsendelsesarter. I lighed med, hvad der hidtil havde fundet sted i den årlige oversigt over postvæsenets statistik, opdeltes kategorien breve i to kolon- ner, kaldet frankerede breve, henholdsvis ufrankerede breve. Da det ikke er muligt med blot nogenlunde sikkerhed nu at foretage forde- ling og fradrag af disse forsendelser, og da det på den anden side er givet, at en væsentlig del deraf er brevkort og tryksager, er gruppen ufrankerede og utilstrækkeligt frankerede forsendelser i tabel 6 for årene indtil 1937-38 inkl. også i nærværende værk holdt for sig i en særlig kolonne, der er placeret sidst i tabellen. For årene fra 1931-32 er rubrikken opdelt i forsendelser til enkelt- porto og andre forsendelser. Antallet af disse forsendelser har de

fleste år svinget mellem 0,5 og 1,1 % af det samlede antal brev-forsendelser. I de år, da der er foretaget deling mellem enkeltporto- og andre forsendelser, har den første gruppe været den største, og i det sidste år, for hvilket tallene er anført (1937-38), udgjorde enkeltporto-forsendelserne $\frac{2}{3}$ af det samlede tal (godt 2 mill. mod 1 mill. andre forsendelser).

I 1940-41 og 1942-43 blev der foretaget særlige undersøgelser for at konstatere de ufrankerede forsendelsers nærmere fordeling på breve, brevkort og øvrige forsendelser. Det viste sig herved, at resultaterne for de to undersøgelser var ret forskellige både med hensyn til forholdet mellem enkeltporto- og andre forsendelser, til forholdet mellem landsporto- og lokalportoforsendelser og til forsendelsernes fordeling på forsendelsesarter. Enkeltporto-gruppen består især af større indsamlinger af bestillingssedler, afkrævede oplysninger etc. af forskellig karakter. De to undersøgelser udviste følgende procentvise fordeling:

		Landsporto		Lokalporto		Indland i alt	
		Enkelt- porto	Andre	Enkelt- porto	Andre	Enkelt- porto	Andre
		%	%	%	%	%	%
Breve	1940-41	46	69	41	73	44	70
	1942-43	60	75	50	74	54	74
Brevkort	1940-41	33	20	16	19	25	20
	1942-43	11	11	35	16	26	15
Tryksager ...	1940-41	21	11	43	8	31	10
	1942-43	29	14	15	10	20	11
I alt	1940-41	100	100	100	100	100	100
	1942-43	100	100	100	100	100	100

Fra 1941-42 blev der stadig foretaget særskilt optælling af de ufrankerede og utilstrækkeligt frankerede forsendelser, men forsendelserne blev fordelt og medregnet under breve, brevkort og tryksager. Fra og med 1947-48 bortfaldt den særskilte optælling, efter at den efter indstilling af U.M.A. allerede fra 1. maj 1946 var blevet suspenderet. I driftsberetningens samlede tabel over brevfor-sendelsernes fordeling efter art omregnedes tallene for årene fra 1938-39, idet de ufrankerede forsendelser m.v. blev tillagt under de respektive forsendelsesarter.

For så vidt angår ufrankerede brevfor-sendelser til enkeltporto er der tale om en krediteringsordning, baseret på en forudgående aftale. (Lignende ordning er truffet for anbefalede breve og indbetalingskort). De egentlige ufrankerede eller utilstrækkeligt frankerede brevfor-sendelser udgjorde et antal, der i det sidste år, for hvilke antallet findes opgjort (1946), lå omkring 0,3 % af det samlede indenlandske antal brevfor-sendelser, nemlig på godt og vel 1 mill. Årsagen til den manglende eller mangelfulde frankering er kun i meget ringe omfang tilsigtet fra afsenderens side, men kan i øvrigt have en række forskellige årsager, navnlig manglende kendskab til den rigtige takst, forsendelsens overvægt eller omadressering fra et lokalportoområde til landsportoområdet. I den første tid efter en portoforhøjelse stiger antallet gerne. Det samme er tilfældet, når der lejlighedsvis bliver foretaget speciel porto-kontrol.

For brevforsendelser til udlandet lå antallet af ufrankerede eller utilstrækkeligt frankerede brevforsendelser i tyverne på godt en halv procent. I 1929 indførtes imidlertid opfrankeringsystemet. Dette tjener et dobbelt formål, dels at sikre det danske postvæsen en indtægt, som det ellers ville gå glip af, dels at yde de korresponderende en service ved at hindre, at adressaten bliver afkrævet den manglende porto, eventuelt med tillæg. Medens antallet i tyverne havde udgjort ca. 120.000 i gennemsnit om året, gik det i trediverne gradvis ned til 33.000 lige før krigen. I 1946 var tallet 16.000. I retningen fra udlandet forekom der i 1919-20 og 1920-21 ca. $\frac{1}{2}$ million forsendelser. Gennem tyverne var der et stærkt svingende antal, der de fleste år lå mellem 100.000 og 200.000, i 1924-25 dog på 240.000. I løbet af trediverne svingede tallet mellem 69.000 (i 1938-39) og 145.000 (i 1935-36). I 1939-40 var antallet 70.000, og i 1946 optaltes 60.000. I krigsårene var antallet i begge retninger kun nogle få tusinde.

I årene indtil 1949-50 inkl. henregnede man i driftsberetningerne de adresseløse forsendelser til kategorien brevforsendelser. De opførtes i tabellerne vedrørende brevforsendelser i en særlig rubrik og taltes med i hovedsummen for brevforsendelser. Der fandt ikke nogen artsfordeling sted. Fra og med 1950 opføres adresseløse forsendelser i driftsberetningerne som en selvstændig kategori af forsendelser, og såvel i de følgende års retrospektive tabeller som i denne undersøgelses tabeller er tallene trukket ud af tabellerne vedrørende brevforsendelser. Se i øvrigt afsnittet "Adresseløse forsendelser".

Endelig bemærkes, at antallet af de i 1925-26 indførte udgiverkorsbånd til bladforhandlere og bladuddelere for årene 1925-26 og 1926-27 blev opført i særlig sum i tabellerne over brevforsendelser og medtalt som sådanne. De blev ligesom de adresseløse forsendelser taget ud af brevstatistikken, og fra 1927-28 henførtes udgiverkorsbåndene til avisstatistikken.

I 1940-41 blev der ikke foretaget artsfordeling for forsendelser til og fra udlandet. I driftsberetningerne findes der derfor ikke artsfordelingsprocenter for det år, hverken for udlandet eller for det samlede antal brevforsendelser. Man har imidlertid i nærværende værk ment det forsvarligt at beregne og i tabel 6 at anføre tilnærmede tal og anvende disse ved den nedenfor nævnte femårige gruppering. Beregningen er foretaget ved interpolation, idet fordelingspromillerne er ansat som middeltallene mellem promillerne i året forud og året efter. I tabel 6 har man dog ikke beregnet stigningsprocenter for de enkelte forsendelsesarter i forbindelse med de interpolerede tal.

Med hensyn til artsfordelingen for samtlige forsendelser har man udarbejdet 4 oversigter vedrørende gennemsnitstallene for femår i lighed med de foran omtalte tabeller dels vedrørende samtlige postforsendelser, dels vedrørende gruppen almindelige brevforsendelser. Oversigterne er anført på de næste sider. De ufrankerede og utilstrækkeligt frankerede forsendelser i årene indtil 1939-40 inkl. blev ikke artsfordelt, jfr. foran, og er derfor ved beregningen af gennemsnitstal medtaget som en forsendelsesart for sig. For ialtallene henvises tillige til de for almindelige brevforsendelser anførte oversigter, hvorved dog bemærkes, at disse også omfatter tallene for forsendelser i transit, der derimod ikke omfattes af artsfordelingen.

De to perioder før og efter den 2. verdenskrig viser enkelte typiske forskelle. Således er promillen for brevkort væsentligt højere (omend aftagende) i den første periode end i den sidste, hvilket bl.a. kan skyldes en stigende anvendelse af reglen om indtil 5 til-ladte ord til tryksagstakst, når det drejer sig om sædvanemæssige høfligheds vendinger. Promillen er dog også nedadgående i den anden periode. Omvendt er promillen for tryksager væsentligt højere i den anden periode end i den første, hvilket bl.a. er udtryk for en betydelig stigning i reklameringen ved hjælp af tryksager. For bre- ves vedkommende ligger promillen i den anden periode lidt højere end i den første. Nogen tilgang står vel i forbindelse med nedgan- gen for forretningspapirer og brevkort. Specielt for femåret 1957-1961 gælder det, at en særlig høj promille for tryksager tryk- ker de øvrige forsendelsesarters promille. For det sidste femår (1962-1966) har breve vist relativt stor fremgang og tryksager m.v. tilsvarende relativ nedgang.

Rekapitulation af femårige perioder

Finansår (år)	Breve 1000 stk.	Brev- kort 1000 stk.	Forret- nings- papirer 1000 stk.	Tryk- sager 1000 stk.	Vare- prøver 1000 stk.
1917/18-21/22	833.317	195.094	1.154	117.897	6.066
1922/23-26/27	830.213	155.650	28.664	151.998	9.848
1927/28-31/32	937.123	121.981	14.335	217.904	11.386
1932/33-36/37	958.450	108.213	14.250	254.243	9.854
1937/38-41/42	1.016.088	109.006	18.255	300.349	9.014
1942/43-1946	1.212.735	104.095	50.701	299.396	6.788
1947-1951	1.511.775	113.893	11.713	413.105	9.320
1952-1956	1.629.036	123.710	8.138	508.379	13.153
1957-1961	1.851.016	125.481	6.925	692.642	14.731
1962-1966	2.365.529	150.415	4.623	727.601	14.683

Finansår (år)	Brev- pakker	Ufrankerede og util- strækkeligt frankere- de forsendelser	I alt	Enkeltporto Andre
	1000 stk.	1000 stk.	1000 stk.	1000 stk.
1917/18-21/22		5.665	1.159.193	
1922/23-26/27		6.691	1.183.064	
1927/28-31/32	305 ¹⁾	10.567	1.313.601	
1932/33-36/37	3.664	8.001	6.027	1.362.702
1937/38-41/42	6.749	2.249	1.101	1.462.811
1942/43-1946	7.566			1.681.281
1947-1951	8.218			2.068.024
1952-1956	9.577			2.291.993
1957-1961	12.193			2.702.988
1962-1966	14.524			3.277.375

1) Kun 1931-1932

Ad artsfordeling

Oversigt 1. Gennemsnitstal for de enkelte femår

Finansår (år)	Breve 1000 stk.	Brev- kort 1000 stk.	Forret- nings- papirer 1000 stk.	Tryk- sager 1000 stk.	Vare- prøver 1000 stk.
1917/18-21/22	166.664	39.019	231	23.579	1.213
1922/23-26/27	166.043	31.130	5.733	30.399	1.970
1927/28-31/32	187.425	24.396	2.867	43.581	2.277
1932/33-36/37	191.690	21.642	2.850	50.849	1.971
1937/38-41/42	203.217	21.801	3.651	60.070	1.803
1942/43-1946	242.547	20.819	10.140	59.879	1.358
1947-1951	302.355	22.778	2.343	82.621	1.864
1952-1956	325.807	24.742	1.628	101.676	2.631
1957-1961	370.203	25.096	1.385	138.529	2.946
1962-1966	473.106	30.083	925	145.520	2.936

Finansår (år)	Brev- pakker 1000 stk.	Ufrankerede og util- strækkeligt frankere- de forsendelser 1000 stk.	Enkeltporto Andre 1000 stk.	I alt 1000 stk.
1917/18-21/22		1.133	231.839	
1922/23-26/27		1.338	236.613	
1927/28-31/32	61 ¹⁾	2.113	262.720	
1932/33-36/37	733	1.600	1.205	272.540
1937/38-41/42	1.350	450	220	292.562
1942/43-1946	1.513			336.256
1947-1951	1.644			413.605
1952-1956	1.915			458.399
1957-1961	2.439			540.598
1962-1966	2.905			655.475

1) 1931-1932
(gnst. = 1/5)

Oversigt 2. Tallenes relative bevægelser (forholdstal)

Finansår (år)	Breve	Brev- kort	Forret- nings- papirer	Tryk- sager	Vare- prø- ver	Brev- pak- ker	I alt
1917/18-21/22	100	100	-	100	100	-	100
1922/23-26/27	100	80	100	129	162	-	102
1927/28-31/32	112	63	50	185	188	-	113
1932/33-36/37	115	55	50	216	162	100	118
1937/38-41/42	122	56	64	255	149	184	126
1942/43-1946	146	53	177	254	112	206	145
1947-1951	181	58	41	350	154	224	178
1952-1956	195	63	28	431	217	261	198
1957-1961	222	64	24	588	243	333	233
1962-1966	284	77	16	617	242	396	283

Oversigt 3. Stigning fra femår til femår

Finansår (år)	Breve %	Brev- kort %	Forret- nings- papirer %	Tryk- sager %
Fra 1917/18-21/22 til 1922/23-26/27	÷ 0,4	÷ 20,2	-	28,9
Fra 1922/23-26/27 til 1927/28-31/32	12,9	÷ 21,6	÷ 50,0	43,4
Fra 1927/28-31/32 til 1932/33-36/37	2,3	÷ 11,3	÷ 0,6	16,7
Fra 1932/33-36/37 til 1937/38-41/42	6,0	0,7	28,1	18,1
Fra 1937/38-41/42 til 1942/43-1946	19,4	÷ 4,6	177,8	÷ 0,3
Fra 1942/43-1946 til 1947-51	24,7	9,4	÷ 76,9	38,0
Fra 1947-51 til 1952-56	7,8	8,6	÷ 30,5	23,1
Fra 1952-56 til 1957-61	13,6	1,4	÷ 14,9	36,2
Fra 1957-61 til 1962-66	27,8	19,9	÷ 33,2	5,0

Finansår (år)	Vare- prøver %	Brev- pakker %	I alt %
Fra 1917/18-21/22 til 1922/23-26/27	62,4	-	2,1
Fra 1922/23-26/27 til 1927/28-31/32	15,6	-	11,0
Fra 1927/28-31/32 til 1932/33-36/37	÷ 13,4	-	3,7
Fra 1932/33-36/37 til 1937/38-41/42	÷ 8,5	84,2	7,3
Fra 1937/38-41/42 til 1942/43-1946	÷ 24,7	12,1	14,9
Fra 1942/43-1946 til 1947-51	37,3	8,7	23,0
Fra 1947-51 til 1952-56	41,1	16,5	10,8
Fra 1952-56 til 1957-61	12,0	27,4	17,9
Fra 1957-61 til 1962-66	÷ 0,3	19,1	21,2

Oversigt 4. Fordeling i promille

Finansår (år)	Breve	Brev- kort	Forret- nings- papirer	Tryk- sager	Vare- prøver	Brev- pakker
1917/18-21/22	719	168	1	102	5	
1922/23-26/27	702	132	24	128	8	
1927/28-31/32	713	93	11	166	9	-
1932/33-36/37	703	79	11	187	7	3
1937/38-41/42	695	75	12	205	6	5
1942/43-1946	721	62	30	178	4	5
1947-1951	731	55	6	200	4	4
1952-1956	710	54	4	222	6	4
1957-1961	685	46	3	256	5	5
1962-1966	722	46	1,4	222	4	4

Ufrankerete etc.

Finansår (år)	Enkelt- porto	Andre	I alt
1917/18-21/22		5	1.000
1922/23-26/27		6	1.000
1927/28-31/32		8	1.000
1932/33-36/37	6	4	1.000
1937/38-41/42	1	1	1.000
1942/43-1946			1.000
1947-1951			1.000
1952-1956			1.000
1957-1961			1.000
1962-1966			1.000

Oversigten over den relative bevægelse (forholdstallene) viser, at brevenes promille omtrent tredobles fra det første til det sidste femår. Denne promillerække er næsten helt sideløbende med promillerne for ialttallene. Brevkort gik relativt stærkt ned og lå i femåret 1942/43-1946 på 53, men steg derefter og nåede 77 det sidste femår. Forretningspapirer er stærkt svingende og lå særlig højt (177) i 1942/43-1946, men gik helt ned til 16 i det sidste femår. Tryksager viser med en enkelt undtagelse stærk og hurtig stigning gennem perioden og slutter med mere end 6-dobling. Vareprøver er meget svingende og slutter med at være fordoblet $2\frac{1}{2}$ gange. Endelig viser brevpakker en firdobling fra trediveerne til periodens slutning.

I de følgende to kapitler behandles artsfordelingen mere indgående henholdsvis for indland og udland.

Artsfordeling, indland

I dette og det følgende afsnit undersøges brevforsendelsernes fordeling efter art. For overskuelighedens skyld vil man behandle indland og udland hver for sig. Ved artsfordelingen af de indenlandske forsendelser, som omtales i nærværende afsnit, vil der blive skelnet mellem landsporto- og lokalportoforsendelser, ligesom der inden for hver af disse områder skelnes mellem København og provinsen. Tillige sammenfattes hele indlandet til en fælles promillefordeling. Fordelingen for udlandet behandles i det følgende afsnit. Den samlede promillefordeling for alle brevforsendelser under ét er omtalt foran, side 84.

Det bemærkes, at det ikke kan undgås, at forhold, der har været omtalt tidligere, på ny giver anledning til omtale i afsnittet om artsfordelingen.

Ved undersøgelsen for perioden 1867-1917 blev fordelingen foretaget for de tre grupper breve, brevkort og korsbåndsforsendelser, idet man fandt, at en yderligere sondring mellem frankererede og ufrankererede breve, mellem enkelte og dobbelte brevkort samt mellem tryksager, vareprøver og forretningspapirer ville føre til en for stærk spaltning, som næppe ville lønne sig.

Medens der tidligere blev foretaget artsfordeling af indenlandske brevforsendelser hvert år, blev reglen fra 1946 den, at fordelingen kun skulle ske efter særlig ordre (normalt hver 3. år). I den sidste del af undersøgelsesperioden er variationerne fra år til år præget heraf. For udlandets vedkommende tælles dog hvert år (i begge statistikperioder). De årlige driftsberetninger indeholder tabel over artsfordelingspromillerne for de forskellige forsendelsesområder og specificeret for alle arter af forsendelser. Man har derfor ment det hensigtsmæssigt og naturligt i tabellerne i det store og hele at følge den traditionelle opdeling i alle forsendelsesarterne, dog således at der i en sammenfattende tabel over promillerne for femårige perioder anvendes en tredeling. Her ved samles forretningspapirer, tryksager, vareprøver, blandede forsendelser og de først fra 1931-32 indførte brevpakker i en fælles gruppe, kaldet "tryksager m.v." Forretningspapirer blev afskaffet 1966. Deres antal udgjorde i 1965 1,7 p.m. af brevforsendelserne. Blandede forsendelser henregnes i forvejen under vareprøver, så at der ikke findes noget særskilt tal for dem, og tilsammen udgør vareprøver og brevpakker af det samlede antal brevforsendelser i 1966 kun 8 p.m. (0,8 %), fordelt med 4 p.m. på hver, således at de ikke påvirker promillen for tryksager m.v. (2-300 p.m.) mærkbart. Hvor særlige forhold vedrørende disse grupper har gjort sig gældende, vil dette blive anført. Den nævnte sammenfatning af promiller findes i tabel 5. Her er artsfordelingen angivet i promillerne for de forskellige forsendelsesområder (landsporto, lokalporto, indland i alt, til udlandet og fra udlandet). For de 3 grupper breve, brevkort og tryksager m.v. er promillerne beregnet som femårsgennemsnit. Afdelingen "tilsammen" angiver således et fælles gennemsnit for hele 50 års-perioden. Det bemærkes, at de

små afvigelser mellem promillerne under "tilsammen" og de i oversigten side 81 anførte fremkommer derved, at sidstnævnte promiller er beregnet på absolutte tal, medens de første er gennemsnit af promiller for 5 enkeltår.

Indledningsvis skal nævnes, at gennemsnittet for de første 40 år (1917-56), d.v.s. indtil lokalportoens bortfaldt, for breve udgjorde følgende: landsporto 742, lokalporto 697, indland i alt 722, til udlandet 702 og fra udlandet 631, hvilket for samtlige breve giver 714. Landsportobreve ligger således klart i spidsen. Når gennemsnittet for lokalportobreve ligger væsentligt lavere, er det udtryk dels for, at flere ting - både private og forretningsmæssige - lokalt kan ordnes enten ved personlig drøftelse eller pr. telefon, dels for at den lokale reklamerings ved tryksager spiller en større rolle end reklamen udefra. I retningen til udlandet er brevenes relative hyppighed ikke meget afvigende fra det samlede tal for indlandet, hvorimod der i retningen fra udlandet er en væsentligt mindre hyppighed for breve, hvilket især skyldes det store antal reklametryksager o. lign.

Udsvingene for den enkelte forsendelsesart vil ikke alene være afhængig af ændringer i antallet af forsendelser af selve den pågældende art, men ikke mindre af bevægelserne for hver enkelt af alle de øvrige forsendelsesarter. Hvis vi betragter landsportoforsendelsernes relative hyppighed gennem 40 års-perioden (1917-1956), ses det, at promillerne for breve svinger mellem 698 (i 1917-18) og 779 (i 1920-21). Begge disse yderpunkter forekommer altså i det første femår. Gennemsnittet for hele perioden er 742 (jfr. tabellen over 5 års gennemsnittene). Kun 4 år ligger lavere end 718 og kun 8 højere end 760. Som det nærmere vil fremgå af det følgende, er de andre forsendelsesarter og forsendelsesområder meget mere svingende og påvirkelige af portoændringer end landsportobreve. Også de to krige sætter i meget væsentlig grad deres præg på artsfordelingen, og endelig kan også peges på tilkomsten af de to nye forsendelsesarter, forretningspapirer og brevpakker.

Da undersøgelsesperioden begynder inden for en krigsperiode, vil det være på sin plads at se på, hvorledes den "normale" fordeling så ud før krigen. På næste side er for 1913-14 fordelingen af breve sammenstillet med tallene for 1916-17 og 1917-18. Oversigten viser promillen for breve inden for de forskellige forsendelsesområder. Det bemærkes, at antallet af breve her - (overensstemmende med opstillingen i statistik-oversigten (driftsberetningen) for årene indtil 1925-26 inkl.) - inkluderer alle ufrankerede og utilstrækkeligt frankererede brevforsendelser. Det skal nævnes, at promillerne for 1912-13 ligger meget nær tallene for 1913-14, dog ligger promillen for breve til udlandet noget lavere i 1912-13 (612 mod 658).

Den relative andel for breve i promille

	Gennemsnit for			
Forsendelsesområde	1913-14	1916-17	1917-18	1917/18-1966
Landsporto	666	695	698	742 ¹⁾
Lokalporto	641	693	696	697 ¹⁾
Indland i alt	656	694	697	723
Til udlandet	658	598	685	706
Fra udlandet	537	574	604	635
Samlet antal breve	645	679	691	715

1) Gennemsnit for perioden 1917/18-1956

Stigningen for promillen for landsportobreve de to sidste år skyldes især den stærke stigning i antallet af breve under verdenskrigen, foranlediget af den i forbindelse med de kommunale kommissioner og udvalg skabte korrespondance. Tillige kan nævnes den af sikringsstyrkens mandskab førte brevveksling, hvortil der i et vist omfang udleveredes frimærker og korrespondancekort. Udvidelsen af lokalportoområdet fra 1. oktober 1916 har medvirket til den forholdsvis stærkere stigning for lokalportobreve, hvilket bl.a. ses deraf, at antallet af landsportoforsendelser i 1916-17 og 1917-18 steg henholdsvis 3,2 og 1,3 mill., medens lokalportobreve begge årene steg 5 mill. Endnu stærkere var stigningen fra 1917-18 til 1918-19, da breve steg 10 mill. i landsportoområdet og 7 mill. i lokalportoområdet. Brevenes promille steg stærkt, jfr. nedenfor. Antallet af breve til udlandet lå i 1916-17 en tredjedel lavere end i 1913-14, medens nedgangen for brevkort og tryksager ikke var nær så stor. I 1917-18 var der en lille nedgang for breve, men en betydelig nedgang for brevkort og andre forsendelser. I retningen fra udlandet var der i 1917-18 nedgang både for breve, brevkort og tryksager, men mindst for breve.

Sammenfattende kan det siges, at promillen for breve ved undersøgelsesperiodens begyndelse (1917-18) for indlandets vedkommende lå lidt højere og i forbindelse med udlandet noget højere end lige før krigen. For landsportobrevs vedkommende ligger 1917-18's tal (698) noget lavere end gennemsnittet for de 40 år (742), men for lokalportobreve er tallet omtrent lig med gennemsnittet (697). Til og fra udlandet ligger gennemsnittet lidt højere end 1917-18-tallet.

Efter disse indledende bemærkninger skal nævnes nogle af de begivenheder, som har forårsaget eller kan have været medvirkende årsag til svingninger i antallet af de forskellige arter af brevfor-sendelser. Da det ofte - således især ved portoændringer - drejer sig om begivenheder, som påvirker flere eller måske alle arterne, skønnes det praktisk at omtale disse jævnsides.

I begyndelsen af 1920 påvirkedes tallene af en omfattende og langvarig telefonstrejke, og statistikoptagelsen fandt just sted under denne. Korrespondancen fra og til nævnene samt telefonstrejken virkede navnlig ind på den lokale brevskrivning. I 1919-20 lå stigningen for lokalportoforsendelser væsentligt højere end for landsportokorrespondancen, hvorved også må erindres, at lokalportoområ-

det var blevet udvidet fra 1. oktober 1916 ved postekspeditionernes henlæggelse under postkontorerne. Desuden har portoændringer i disse år påvirket tallene. Nævnes kan således nedgangen i de lokale tryksagers antal i 1917-18. Taksten steg fra 2 til 3 øre fra 1. november 1917. Det skal dog siges, at denne kategori allerede var gået stærkt ned i forhold til 1913-14, formentligt blandt andet på grund af vanskeligheder med forsyningen, der gav sig udslag i mindre reklamer. Den 1. januar 1919 blev taksten for både lands- og lokalportotryksager forhøjet, nemlig fra 4 og 3 øre til henholdsvis 7 og 5 øre. Dette fremkaldte en væsentlig reaktion for disse forsendelser i 1918-19 og for landsportoforsendelser tillige i 1919-20 og 1920-21. Den opgang, som tallet viser for lokaltryksager i 1919-20 må vist skyldes tilfældige omstændigheder. De følgende år viser en betydelig tilbagegang på grund af en ny forhøjelse af tryksagporto fra 1. juli 1920 (til henholdsvis 10 og 7 øre) samt indskrænkning af lokalportoområdet.

Ligeledes fra 1. januar 1919 steg portoen for lokale breve (fra 5 til 7 øre) samt for både lands- og lokalportobrevkort. Denne forhøjelse kan have sat sine spor i landsportotallene for 1919-20.

I det hele kom takstforhøjelserne som tidligere omtalt lige i hælene på hinanden i årene 1919-1922, hvorfor det ikke er muligt at udrede de enkelte forhøjelsers virkning. Den betydeligste af disse takstlove var den fra 1. oktober 1919 gældende, hvorved bl.a. brevporto steg til henholdsvis 15 og 10 øre og brevkortporto til 10 og 7 øre, hvilket kun for andet halvår nåede at påvirke tallene for 1919-20. Den omstændighed, at man havde ventet så længe med at forhøje disse de allervigtigste takster kunne på den ene side tænkes at ville fremkalde en betydelig reaktion, men på den anden side var man nu fra andre områder vænnet til stigende priser, og indkomsterne var steget, så forhøjelsen måske ikke mærkedes så meget. Det rent faktiske er, at landsportobrevene steg 4 mill. (mod 10 mill. året før), medens brevkort viste en lille tilbagegang. Lokalportoforsendelserne viste god fremgang både for breve og brevkort, nemlig henholdsvis 7 mill. og 2,8 mill.

Den indbyrdes forskydning mellem forsendelsesarterne i den omtalte periode vil fremgå af nedenstående oversigt, der angiver hvorledes 1.000 forsendelser i de enkelte år fordelte sig mellem breve, brevkort og tryksager m.v.:

Finansår	Landsportoforsendelser			Lokalportoforsendelser		
	Breve	Brevkort	Tryksager m.v.	Breve	Brevkort	Tryksager m.v.
1916-17	695	205	100	693	175	132
1917-18	698	195	107	696	191	113
1918-19	730	183	87	720	187	93
1919-20	754	175	71	712	197	91

Hovedlinien har altså været stigning for breve og nedgang for de to andre grupper. For 1919-20 viser tallene for lokalportoforsendelser nedgang for breve og opgang for brevkort, hvilket kan skyldes portoforhøjelsen henholdsvis trangen for afsendelse af kortere medde-

læser under telefonstrejken, hvortil kommer tilbagegang i reklamerings.

De to følgende finansår, 1920-21 og 1921-22, viser en betydelig nedgang i antallet af brevforsendelser. Breve går således på de 2 år ned med 15 % i indlandet, fordelt med 2,2 % på landsporto- og 34 % på lokalportoforsendelser. Brevkort går i alt ned med en tredjedel, fordelt med 13 % på landsporto- og 62 % på lokalportoforsendelser. Nedgangen for disse forsendelser ligger for det første i, at lokalportoområdet indskrænktes fra 1. juli 1920. Dernæst spiller det en rolle, at telefonstrejken er ophørt, samt at der foregår en afvikling af krigstidens nævn m.v. Dette er tillige forklaringen på, at nedgangen er meget større i lokalområdet end i landsportoområdet. Portoændringerne i 1920 og 1921 har næppe haft nogen større indflydelse, specielt ikke i lokalområdet, hvor portoen for breve indtil 50 g ikke blev rørt. For landsportobreve forhøjedes taksten derimod til 20 øre fra 1. juli 1920, og fra 1. marts 1921 indførtes satsen "over 50-250 g" med taksten 30 og 15 øre for henholdsvis lands- og lokalporto. Fra 1. juli 1920 forhøjedes portoen for brevkort i begge forbindelser, og det er muligt, at en del brevkort har måttet vige for en telefonsamtale. Driftsberetningerne for disse år forklarer ikke, hvorfor lokalbrevkort pludselig går ned på 6-7 millioner mod 11 mill. i 1913-14 og 18 mill. i 1919-20. En forhøjelse på 1 øre skulle næppe have en så stærk virkning, selv med ændringen af lokalportoområdet in mente. Nedgangen fra 1919-20 til 1920-21 var på omtrent 50 % (8,7 mill.), og det følgende år går tallet yderligere ned med godt 25 % (2,3 mill.). Det er sandsynligt, at den omstændighed, at et 8 øres brevkort fra 1. marts 1921 betaltes med 10 øre og således kostede lige så meget som et lokalt brev, har bevirket en ikke uvæsentlig overgang til at benytte brev. Men den langt større nedgang i 1920-21 kan måske forklares ved en voksende anvendelse af telefonen og af trafikmidler (cykler, biler, rutebiler), jfr. at antallet af lokale brevkort i en årrække blev liggende omkring 6-9 mill. for senere (i trediveerne) at gå yderligere ned. Om nogen overgang til tryksager ses der ikke at være tale, idet denne forsendelsesart i lokalportoområdet også viste tilbagegang (henholdsvis ca. 20 og 28 % i de to år).

Tryksagsportoen var som nævnt blevet forhøjet fra 1. januar 1919. Denne forhøjelse vedrørte forsendelser indtil 250 g, som var vægtmaksimum. De tungere tryksager (indtil 500 g) indførtes først fra 1. juli s.å., og portoen forhøjedes allerede fra 1. oktober. En ny forhøjelse kom fra 1. juli 1920, da forsendelser indtil 250 g blev sat op til henholdsvis 10 og 7 øre, og igen fra 1. marts 1921, da første vægtsats deltes i to, og portoen indtil 50 g blev 10 og 8 øre (for landsportotryksagernes vedkommende havde de 10 øre hidtil været gældende indtil 250 g). Den indtil 1. november 1917 gældende 2 øres takst for lokale tryksager var således på ca. $3\frac{1}{2}$ år blevet 4-doblet. Nedgangen i 1920-21 for både lands- og lokalportotryksager skyldes nok i nogen grad forhøjelsen. Denne er dog ikke den eneste årsag til den stærke nedgang i forsendelsesantallet. Der er i lokalområdet en nedgang over hele linien, som i første række skyldes indskrænkningen af lokalportoområdet (1. juli 1920). Nedgangen kan dog også stå i forbindelse med de økonomiske konjunkturer. Efter et par års livlig udenrigshandel med meget høje ind- og udførselstal og stort overskudsindførsel kom et tilbageslag, der blandt andet gav sig udslag i formindsket reklamerings o.l. 1921-22 bragte en betydelig nedgang i retningen til udlandet, medens ned-

gangen fra udlandet først gjorde sig gældende i 1922-23.

Den 1. juli 1920 indskrænkedes lokalportoområdet til kun at gælde et posthus med dets omdelingsdistrikt. Lokalportoens 1. sats ændredes ikke. Derimod gik landsportobreve op fra 15 til 20 øre, og brevkort og tryksager blev også dyrere. Antallet af lokalportobreve gik ned allerede i 1920-21 fra 64 til 45 mill. (30 %), antallet af brevkort halveredes fra 18 til 9 mill., og tryksager gik ned med 20 % fra 8,0 til 6,4 mill. Lokalportoområdets indskrænkning og portoforhøjelsen må i fællesskab bære skylden for nedgangen. For landsportoforsendelsernes vedkommende forblev antallet af breve og af brevkort praktisk taget uforandret, således at de nye, fra lokalportoområdet overtagne forsendelser lige har dækket den tilbagegang, som portoforhøjelserne ellers ville have forårsaget. Tryksager gik omtrent 40 % ned (fra 8,2 til 5,0 mill.), således at den samlede nedgang for denne forsendelsesart i indlandet blev næsten 5 mill. eller 30 % (fra 16 til 11 mill.).

I alt gik antallet af lokalportoforsendelser fra 1919-20 til 1920-21 ned med en tredjedel eller næsten 30 mill. (fra 89,5 til 60,2 mill.). Der er ikke tvivl om, at foruden de forhøjede takster og det mindre lokalområde har en tredje faktor spillet ind, nemlig afviklingen af krigstidens store korrespondance, der dette år har taget sin begyndelse.

Forskydningen mellem forsendelsesarterne i de to nedgangsår fremgår af følgende oversigt, der angiver fordelingen af 1.000 forsendelser i de enkelte år. Tallene for 1919-20 er medtaget til sammenligning.

Finansår	Landsportoforsendelser			Lokalportoforsendelser		
	Breve	Brevkort	Tryksager m.v.	Breve	Brevkort	Tryksager m.v.
1919-20	754	175	71	712	197	91
1920-21	779	176	45	743	148	109
1921-22	750	155	95	788	123	89

Når lokalportotryksager i 1920-21 viser så stor en promille trods nedgangen i antallet, skyldes det den omstændighed, at breve og brevkort havde en langt større nedgang (henholdsvis ca. 30 og ca. 50 % mod tryksagernes 20 %).

Perioden fra 1921-22 til 1927-28 er karakteriseret ved en opadgående tendens, der dog i flere af årene afbrydes af nedgang. Således som det er nævnt side 60, steg landsportoforsendelser i løbet af de 6 år i alt 14,5 % og lokalportoforsendelser 35,6 % eller henholdsvis 18 og 19 millioner. For landsportobreve var stigningen 13,3 mill. eller 14,5 %. Heraf ligger de 12,8 mill. alene på 1927-28, idet de forudgående år skiftevis viste op- og nedgang. For brevkort til landsporto var der på samme måde svingninger op og ned. Det samlede resultat var en nedgang på 1,5 mill. for perioden (7,7 %), medens tryksager havde en stigning på 3,6 mill. eller 32,5 %. I periodens første år (1922-23) var indført den ny forsendelsesart forretningspapirer, hvis antal det første år blev opgjort til 3,6 mill. og steg til 5,1 mill. i hvert af årene 1925-26 og 1926-27, men som det sidste år (1927-28) kun udgjorde 1,5 mill. Endelig steg antallet af vareprøver til op mod det dobbelte (fra 0,6 til 1,2 mill.).

Nedgangen i antallet af tryksager blev ikke af lang varighed. Landsportotryksagerne steg stærkt allerede i 1921-22, nemlig fra 15 til 11 mill. eller 122 %, og lokaltryksagerne med over 50 % i 1922-23. Der gør sig stadig til dels hinanden modvirkende faktorer gældende: lokalportoområdets indsnævring fra 1920, konjunkturerne, men vel især den klækkelige nedsættelse af portoen, der fandt sted pr. 1. april 1922, da de to laveste satser for lokalportotryksager blev nedsat fra 8 og 12 øre til henholdsvis 5 og 8 øre. Skønt landsportoen ikke blev rørt, var det imidlertid landsportotryksagerne, der først og stærkest gik frem. Landsportobrevets opgang til 20 øre i 1920 og til 30 øre for den nye sats over 50-250 g i 1921 har utvivlsomt medvirket til, at en stor del breve og brevkort er blevet forvandlet til tryksager. I 1921-22 gik tallet ned fra 94,0 til 91,5 mill., men steg det følgende år til 94,2 mill. og holdt sig i øvrigt i årene fra 1923-24 til 1925-26 mellem 95,0 og 96,5 mill. I 1926-27 gik det ned til 92 mill., men steg til 105 mill. i 1927-28. Brevkortene tenderede nedad fra 1921-22 til 1925-26 fra 19,1 til 16,4 mill. I 1927-28 var tallet 17,6 mill. Tryksagerne derimod steg fra 11 mill. i 1921-22 til 15 mill. i 1923-24 og 1924-25, og derefter gik tallet lidt ned, men var i 1926-27 13,5 mill. og i 1927-28 14,6 mill. på vej mod større højder. Utvivlsomt er den vigtigste kilde til fremgangen den simple, at reklameringen ved tryksager har vundet større udbredelse, og at konkurrencen skærpes. I femåret 1922/23-1926/27 lå promillen for tryksager alene for landsporto mellem 96 og 111 og for lokalporto mellem 99 og 172 (det sidste tal i 1926-27 efter takstnedsættelsen i 1926, se det følgende).

Det er nødvendigt her at gøre opmærksom på, at de i 1919 indførte adresseløse forsendelser for årene indtil 1923-24 ikke er omtalt i driftsberetningerne - bortset fra, at det i 1921-22 står angivet, at der er omdelt 2,6 mill. sådanne forsendelser. Indtil nævnte år (1923-24) antages denne kategori at være talt med under tryksager, men fra 1924-25 opførtes antallet i særlig sum, selv om de - på samme måde som udgiverkorsbånd til bladforhandlere og -uddelere - blev lagt til de egentlige brevforsendelser og i hovedtabellen over besørgede forsendelser talte med som brevforsendelser. Allerede det følgende år blev udgiverkorsbåndene overført til avisstatistikken, og de adresseløse forsendelser blev fra 1950 opført som en selvstændig kategori af forsendelser og for alle årene fra 1924-25 uddraget af brevstatistikken.

Hvad der interesserer os her, er, at den allerstørste part af de adresseløse forsendelser er tryksager, således at den fulde vurdering af disses betydning især i reklamens tjeneste forudsætter, at de to begreber betragtes samlet. I slutningen af tyverne lå antallet af adresseløse forsendelser på 8-9 mill.

Det bemærkes, at man ikke har opdeling af de adresseløse forsendelser på lokale og andre, idet der ikke gjaldt nogen særlig lokalporto.

For landsportoforsendelser var der i øvrigt en væsentlig stigning fra 1921-22 til 1922-23, nemlig 8 mill., hvoraf 2,6 mill. på breve og 1,8 mill. på tryksager. Hertil kom så 3,6 mill. forretningspapirer (jfr. ovenfor), hvoraf en betydelig del må antages at betyde en tilsvarende mindre stigning for breve. Brevkort stagnerer som overgang til den nedgangsperiode, som denne forsendelsesart indleder fra det følgende år. På lokalportoområdet er der i 1922-23 en samlet stigning på 4,8 mill., hvoraf 0,5 mill. på breve, 1,3 mill. på

brevkort og 2,4 mill. på tryksager. Her stiger brevkortenes antal endnu et par år, før nedgangen indledes. Forretningspapirer, der indtil 50 g kun lå 2 øre under brevporto, skrev sig i lokalportoområdet kun for 0,5 mill. det første år, men nåede i 1926-27 op på 1,9 mill. Angående forretningspapirer i 1927-28, se det følgende.

Medens antallet af landsportotryksager som omtalt ovenfor steg stærkt i 1921-22 og fortsatte denne stigning i 1922-23 og de følgende år, gik det stærkt tilbage med de lokale tryksager. Portonedsættelsen i 1922 virkede imidlertid åbenbart stærkt, idet nedgangen afløstes af en opgang på over 50 % i 1922-23 (fra 4,6 til 7,0 mill.). Ganske vist fulgte der en nedgang i 1923-24 på 16,7 %, men derefter steg antallet hurtigt og nåede i 1926-27 op på 11,6 mill. Angående de adresseløse forsendelsers betydning, se foran.

I 1926-27 skete flere forskellige ting, som hver for sig og i for-
 ening havde indflydelse på antallet af brevfor- og landsportoforsendelser og på disses art og fordeling på landsporto- og lokalportoforsendelser. Lokalportoområdet ændredes, visse takstnedsættelser fandt sted, det københavnske postområde udvidedes, og nye regler for optagelse af statistikken trådte i kraft. Til belysning af tallene for 1926-27 og 1927-28 er det derfor nødvendigt at omtale disse forhold lidt nærmere.

Fra 1. april 1926 skete en ny ændring af lokalportoområdet, denne gang en udvidelse, idet 7,5 km-reglen indførtes. Det er klart, at en del brevfor- og landsportoforsendelser er gået over fra landsporto- til lokalportogruppen i 1926-27, men noget egentligt mål for, hvor mange det drejer sig om kan ikke oplyses. Der er en nedgang under landsporto på 4,5 mill. breve og 0,4 mill. tryksager. For breve skete der fra 1. april 1926 en nedsættelse af taksten for de tunge breve fra 60 til 50 øre. Dette har næppe haft særlig virkning, hvorimod en nedsættelse af landsporto for tryksager (alle satser) fra 10, 15 og 40 øre til henholdsvis 7, 12 og 30 øre og for lokalportotryksager fra 5, 8 og 40 øre til 5 (uforandret), 7 og 30 øre har virket bremsende på nedgangen og animeret til større benyttelse af denne forsendelsesart. Under lokalportoforsendelser er der kun en stigning på 1,7 mill. for breve, og for hele indlandet under et er der en nedgang for breve på 2,8 mill. (2,0 %), hvilket er baggrunden for den nedsættelse af brevporto til 15 og 25 øre for de to første landsportosatser, der fandt sted fra 1. januar 1927. For tryksager har ændringen i lokalportoområdet og i mindre grad portoændringen været medvirkende til en stigning i 1926-27 på 4,3 mill. (ca. 60 %). Det samlede antal tryksager i indlandet steg omtrent 4 mill. eller 18,6 %.

Portoen for brevkort nedsattes 1. april 1926 til 12 og 7 øre, hvilket kun gav en minimal fremgang for landsportobrevkort. De lokale gik derimod ned med 31 % trods udvidelsen af lokalportoområdet. Landsporto nedsattes yderligere til 10 øre fra 1. januar 1927, og i 1927-28 steg landsportobrevkort med en lille million og lokalportobrevkort med godt 700.000. På begge områder blev der nedgang i 1928-29.

Det skal anføres, at antallet af ufrankererede og utilstrækkeligt frankererede forsendelser i 1926-27 for første gang overstiger en million (1,1 mill. for landsporto- og 0,2 mill. for lokalportoforsendelser).

Det samlede antal brevfor- og landsportoforsendelser i 1926-27 lå knap 100.000 under tallet i 1925-26.

Det følgende år, 1927-28, var et opgangsår. Specielt gælder for forretningspapirer til landsporto, at antallet i 1927-28 gik ned fra 5,1 til 1,5 mill. (ca. 71 %). Årsagen var den ovenfor nævnte nedsættelse af brevportoens til 15 øre for 1. vægtsats, hvorefter taksten for en landsportoforsendelse af vægt indtil 50 g i overensstemmelse med den internationale ordning for første vægtsats er den samme for forretningspapirer som for breve. For lokale forretningspapirer, for hvilke portoen uændret var 8 øre mod 10 øre for et lokalt brev, var der dog en mindre tilbagegang (8,2 %), som kan være tilfældig eller måske skyldes "afsmitning".

Den nævnte nedsættelse af portoen for landsportobreve pr. 1. januar 1927 i forbindelse med det udvidede lokalportoområde bragte for første gang antallet op over 100 mill., og det har ikke siden været under dette antal. Om brevkortportoens nedsættelse og forsendelsernes stigning, se foran. Tryksager steg i 1927-28 med 1,1 mill. for landsporto- og 1,4 mill. for lokalportoforsendelser.

Af betydning for artsfordelingen var visse ændringer, som blev foretaget i reglerne for optagelse af brevstatistikken, jfr. nærmere side 8. I 1922-23 ændredes perioderne for artsfordeling fra oktober og januar til april og juli for henholdsvis landsporto- og lokalportoforsendelser. Fra 1. april 1926 blev der kun to statistikperioder, nemlig i april og oktober, og artsfordeling skulle kun foretages ved et antal særligt udpegede kontorer. Det vil ikke være muligt at finde frem til en statistikuge, der fra gang til gang ville give den rigtige fordeling efter art. Til praktisk brug er dette ej heller nødvendigt, men det viste sig hurtigt, at den ved ca. 40 postkontorer i aprilstatistikken stedfindende artsfordeling af indenlandske brevforsendelser ikke bød tilstrækkelig sikkerhed. Man lod derfor i oktoberstatistikken 1927 foretage en ekstraordinær artsfordeling ved samtlige postkontorer under overpostmesterembedet samt ved 60 provinspostkontorer. Optællingen foretoges til lige ved de postkontorerne underlagte postekspeditioner. Fordelingen af de indenlandske forsendelser blev herefter for 1927-28 foretaget således, at man bragte resultaterne fra såvel april- som oktoberstatistikken i anvendelse på de respektive halvår. Endvidere har man for lokalportoforsendelsernes vedkommende fordelt København og provinsen hver for sig, medens dette - som følge af, at man ikke kender antallet af ankomne udenlandske forsendelser specielt for København og for provinsen - ikke har kunnet lade sig gøre for landsportoforsendelsernes vedkommende.

Af betydning for fordelingen mellem landsporto- og lokalportoforsendelser er endvidere afgrænsningen af det københavnske postområde samt de særregler, der gjaldt for lokalporto ved de københavnske yderkontorer. I den her omhandlede periode skete der fra 1. november 1926 en udvidelse af området ved indlemmelsen af 6 yderkontorer, i hvilken anledning der fastsattes en særregel for omegnskontorernes anvendelse af lokalporto i forbindelse med de øvrige københavnske posthuse.

Som et eksempel på, hvor afvigende artsfordelingspromillerne kan være i de forskellige forsendelsesområder skal hid sættes tabel 4, Brevforsendelsernes fordeling efter art, fra driftsberetningen for 1927-28. Til sammenligning er anført tallene for 1926-27 i hele tal.

Brevforsendelsernes fordeling efter art

		Frankerede breve	Ufranke- rede breve	Brevkort	Forret- nings- papirer
		pro mille	pro mille	pro mille	pro mille
Ankomne	København	777,4	14,7	147,1	10,2
landsporto-	Provinsen	718,1	5,7	111,7	11,0
forsendelser					
I alt	1927-28	743,3	9,0	124,8	10,5
	1926-27	710	8	129	39
Ankomne	København	715,2	5,5	78,1	28,8
lokalporto-	Provinsen	670,3	2,3	113,5	15,6
forsendelser					
I alt	1927-28	698,9	4,3	91,0	24,0
	1926-27	705	3	88	28
Indlandet	1927-28	728,2	7,4	113,3	15,1
I alt	1926-27	708	6	115	36
Til ud-	1927-28	718,6	4,8	83,5	2,6
landet	1926-27	726	5	89	4
Fra ud-	1927-28	608,1	5,1	105,6	3,4
landet	1926-27	600	6	118	2
Tilsammen	1927-28	716,6	7,0	110,1	13,0
	1926-27	699	6	113	30

		Tryksager	Vareprøver	I alt
		pro mille	pro mille	pro mille
Ankomne	København	42,9	7,7	1.000,0
landsporto-	Provinsen	144,5	9,0	1.000,0
forsendelser				
I alt	1927-28	103,7	8,7	1.000,0
	1926-27	104	10	1.000,0
Ankomne	København	168,2	4,2	1.000,0
lokalporto-	Provinsen	196,1	2,2	1.000,0
forsendelser				
I alt	1927-28	178,3	3,5	1.000,0
	1926-27	172	4	1.000,0
Indlandet	1927-28	129,1	6,9	1.000,0
I alt	1926-27	127	8	1.000,0
Til ud-	1927-28	174,3	16,2	1.000,0
landet	1926-27	164	12	1.000,0
Fra ud-	1927-28	252,3	25,5	1.000,0
landet	1926-27	249	25	1.000,0
Tilsammen	1927-28	144,0	9,3	1.000,0
	1926-27	142	10	1.000,0

Den ekstraordinære artsfordeling blev foretaget ved i alt halvdelen af kontorerne og i begge perioder. Men heller ikke de således fundne resultater fandt man tilfredsstillende, og fra 1929 gik man da over til at artsfordele ved alle postkontorer, men kun i forårsperioden. Dette var ubetinget et stort fremskridt, men et minus ved systemet var det dog, at der ikke blev artsfordelt ved postekspektionerne, som man ikke mente at kunne pålægge dette arbejde.

Endnu en vanskelighed ved fordelingen skal nævnes. Begrebet masseforsendelser havde man et vist hold på ved afgang, om end de for de enkelte lønningsklasser fastsatte antal forsendelser, der skulle til for at udgøre masseforsendelser, var ret problematiske. Men på ankomstsiden blev hver enkelt afgået "masseforsendelse" multipliceret med 26, og hvis et stort antal adressater til sådanne forsendelser boede i et enkelt eller et fåtal af posthuses distrikt, kunne der opstå betydelige skævheder i statistikken. På ankomstsiden forekom begrebet masseforsendelser kun i forbindelse med et par adressater i København, der hyppigt modtog i sækkevis af opgaveløsninger o.l. For disse blev der foretaget en speciel tælling og beregning.

Endelig kan nævnes den omstændighed, at statistikperioden om foråret kunne ligge snart før, snart efter påsken, hvilket kunne have betydning bl.a. for forekomsten af konfirmationsbreve i perioden. Dette forhold menes at have spillet en rolle i april 1927. Ofte blev perioden af hensyn til påsken flyttet til andre datoer end de normale.

I nedenstående oversigt angives fordelingen af 1.000 forsendelser i de enkelte år i perioden 1922/23-1927/28. Tallene for 1921-22 er medtaget til sammenligning.

Finansår	Landsportoforsendelser			Lokalportoforsendelser		
	Breve	Brevkort	Tryksager m.v.	Breve	Brevkort	Tryksager m.v.
1921-22	750	155	95	788	123	89
1922-23	724	145	131	733	135	132
1923-24	712	141	147	740	141	119
1924-25	714	134	152	725	145	130
1925-26	727	123	150	725	135	140
1926-27	718	129	153	708	88	204
1927-28	752	125	123	703	91	206

For landsportobreve viser tallene, at promillen næsten er den samme ved periodens slutning som i året før periodens begyndelse. Imellem disse to tal ligger promillen noget lavere som omtalt ovenfor. Herved må tages i betragtning, at en væsentlig del af de under "Tryksager m.v." medregnede forretningspapirer før 1922 ville have været sendt som breve. For den nævnte forsendelsesart lå promillen i den anførte periode stigende fra 28 til 39. For brevkort er 1927-28 det sidste år i hele undersøgelsesperioden, hvor promillen ligger over 100. Det samme gælder lokalportobrevkort allerede i 1925-26. For tryksager m.v. er promillen med en enkelt undtagelse højere for landsporto- end for lokalportoforsendelser indtil 1925-26 inkl. Derefter er forholdet det omvendte resten af hele

undersøgelsesperioden. Det mest karakteristiske for denne periode er den store vækst for tryksager (forøget reklamering) og vareprøver, og i forbindelse med forretningspapirer bringes promillen for denne gruppe særlig højt op og trykker derved promillen for de to andre grupper.

Tidsrummet fra 1927-28 til 1938-39, d.v.s. indtil den 2. verdenskrig, er stort set karakteriseret ved en jævn fremgang, dog med svingninger. Således som det fremgår af den på side 60 anførte oversigt, steg antallet af landsportoforsendelser 19,6 %, lokalportoforsendelser det dobbelte (38,8 %), hvilket for indlandet giver i alt 26,1 %. Dette svarer til en stigning på henholdsvis ca. 27,6, 28,2 og 55,8 millioner, således at den absolutte stigning altså er omtrent ens for de to grupper. Af det samlede indenlandske antal udgjorde landsportoforsendelserne i 1927-28 66 % og i 1938-39 62,5 %.

Landsportoforsendelserne vekslede de første år i perioden mellem opgang og nedgang. Fra og med 1933-34 var der stigning hvert år, og af den samlede stigning på 27,6 mill. ligger 26,7 mill. på de 6 sidste år af perioden med en gennemsnitlig stigning pr. år på 2,9 %.

For lokalportoforsendelsernes vedkommende ligger det på samme måde med skiftende plus og minus de første år indtil 1932-33 inkl. For de sidste 6 år er stigningen 19,3 mill. af det samlede tal på 28,2 mill., svarende til en gennemsnitlig årlig stigning på 3,6 %.

De ændringer, der var foretaget med hensyn til tidspunkterne for optagelse af statistikken, er omtalt foran. Hvad angår portoændringer i denne periode bemærkes, at der ikke fandt nogen ændring sted for så vidt angår breve og brevkort. For forretningspapirer nedsattes taksten for forsendelser over 250 g fra 1. marts 1928 til 30 øre og igen fra 1. juli 1930 til 25 øre. Fra sidstnævnte dato blev endvidere de fleste satser for tryksager, vareprøver og blandede forsendelser nedsat, for 1. vægtsats således fra 7 til 5 øre for lands- og fra 5 til 4 øre for lokalportoforsendelser. Endelig indførtes fra nævnte dato den ny forsendelsesart brevpakke med taksten 25 øre. Fra knap 300.000 forsendelser det første år voksede antallet af brevpakker støt gennem perioden og nåede op på 1,5 mill. i 1938-39. Inden for lokalområdet kom de ikke til at spille nogen rolle (i 1938-39 var tallet 124.000), medens de formentlig i nogen grad er skyld i, at landsportovareprøver fra 1932-33 stagnerede helt op til 1950 med et antal, der svingede mellem 0,8 og 1,0 mill.

De første år af perioden er præget af de vanskelige konjunkturer omkring 1930. For breve forløber kurven nogenlunde parallelt for landsporto- og lokalportoforsendelser, således at det - bortset fra 1931-32, der for begge grupper viser en god stigning - først er fra 1935-36, at en støt stigning sætter ind. Indtil da er antallet af lokalportobreve hvert år ca. halvt så stort som antallet af landsportobrevene. Brevkortene viser nedgang de fleste år. En iøjnefaldende undtagelse er 1933-34, da landsportobrevkort viser en stigning på 16,7 % (1,9 mill.). Stigningen kan være tilfældig og fremtræder i øvrigt på baggrund af et særlig lavt tal for 1932-33, det laveste i hele perioden. Forretningspapirer fortsætter den foran omtalte nedgang og går for landsportoforsendelsernes vedkommende ned med 2/3 af antallet i 1927-28, nemlig fra 1,5 mill. til 0,5 mill. i 1938-39. På lokalportoområdet er der derimod en stigning på 1,0 mill. (fra 1,7 til 2,7 mill.), således at det samlede tal for ind-

landet er uforandret, 3,2 mill. Vareprøver gik i alt ned fra 1,5 til 1,3 mill., hvilken nedgang alene ligger på landsportoforsendelser, jfr. foran.

Som der er gjort rede for andetsteds, blev der fra 1929-30 optaget statistik i november i stedet for som hidtil i oktober, jfr. side 44, hvor der ligeledes er gjort rede for brevstatistikken i 1929/30 - 1931/32. I sidstnævnte finansår var der en stigning på 4 % for landsporto- og 15 % for lokalportoforsendelser eller henholdsvis 5,5 og 10,6 mill.

Den omtalte nedsættelse af taksterne for tryksager m.v. fra 1. juli 1930 har vel næppe spillet den store rolle i forbindelse med den store stigning på 34 % i antallet af lokalportotryksager i 1931-32 (4,5 mill.). Nedgangen var kun 1 øre for l. vægtsats, og de pågældende kategorier af tryksager (takkekort, tryksagsindbetalingskort m.v.) havde nok fundet vejen til postvæsenet endda. Noget mere har vist nedsættelsen på 2 øre betydet for landsportoforsendelserne, men det må erindres, at disse år er konjunkturprægede. Det kan nævnes, at antallet af adresseløse forsendelser i 1930-31 var 10,7 mill. mod 13,3 mill. året før, og at det i 1931-32 gik op på 14,5 mill. og til 19,0 mill. i 1932-33. I sidstnævnte år gik antallet af almindelige landsportotryksager ned med 4 mill. Det udtaltes i driftsberetningen for sidstnævnte år, at det vel tør antages, at der er sket nogen forskydning fra forsendelser til almindelig porto over til adresseløse forsendelser, men at grunden til nedgangen for de førstnævnte må være at søge i de dårlige tider. I øvrigt tog ny stigning fat det følgende år. Antallet af lokale tryksager, der hidtil havde ligget en del lavere end antallet af landsportoforsendelser, nærmede sig i denne periode de sidstnævnte og nåede i 1932-33 op på samme niveau. Det skal her lige nævnes, at de i årene op til 1949 kæmpede om førstepladsen, men fra 1950 lagde landsportotryksagerne sig igen klart i spidsen. Forholdet må i øvrigt ses i forbindelse med udviklingen på de adresseløse forsendelsers område. Netop fra midten af trediverne kom tallet for disse op over 20 mill., og antallet steg hurtigt. Det drejer sig her for en stor del om den især fra København udgående landsomfattende reklame, tilbud af forskellig art, udsendelser i anledning af forestående valg, tryksagsindbetalingskort vedrørende kontingenter, indsamlinger, forsikringer, skatter og afgifter etc.

Fra midten af trediverne spores tillige de bedrede økonomiske konjunkturer, der ligger bag stigningen for breve og tryksager i årene op til krigen. Det er også fra en beskeden begyndelse på 1,5 mill. kr. i 1933-34, at de sikre og hurtigt stigende overskud fremtræder på regnskabet.

I 1936-37 steg de adresseløse forsendelser med 13 mill. til ca. 32 mill. Det drejede sig især om udsendelser i anledning af forestående rigsdagsvalg, men også breve viste god fremgang, nemlig 6 mill. for hele landet, medens tryksager kun steg 1,4 mill. på landsportoområdet og stagnerede lokalt.

I tabel 6 er antallet af ufrankererede og utilstrækkeligt frankererede forsendelser sidste gang anført specielt for året 1937-38. Antallet var da 3,3 mill., fordelt med 2,2 mill. på forsendelser til enkeltporto og 1,1 mill. andre. Knap en million vedrørte lokalportoområdet. I alt drejede det sig om 1,2 % af hele brevantallet, og indtil 1930 lå antallet væsentligt under 1 %.

For de enkelte år i perioden 1928/29-1938/39 anføres i efterfølgende oversigt fordelingen af 1.000 forsendelser. Tallene for 1927-28 er medtaget til sammenligning.

Finansår	Landsportoforsendelser			Lokalportoforsendelser		
	Breve	Brevkort	Tryksager m.v.	Breve	Brevkort	Tryksager m.v.
1927-28	752	125	123	703	91	206
1928-29	762	99	139	709	83	208
1929-30	753	93	154	692	84	224
1930-31	737	93	170	711	80	209
1931-32	746	86	168	694	71	235
1932-33	776	83	141	686	65	249
1933-34	759	94	147	678	61	261
1934-35	753	90	157	635	61	304
1935-36	757	88	155	643	61	296
1936-37	752	86	162	657	58	285
1937-38	739	83	178	671	54	275
1938-39	749	84	167	679	48	273

Promillen har for landsportobreve bevæget sig inden for ret snævre grænser, fra 737 til 776. Gennemsnittet - 753 - er på linje med promillen i 1927-28. Derimod viser brevkort en væsentlig tilbagegang fra 125 til 89, medens promillen for tryksager m.v. er forøget fra 123 til gennemsnitlig 158. For lokalportoforsendelser udgjorde gennemsnittet for breve 678 mod promillen 703 i 1927-28. Her er brevenes andel altså gået tilbage, hvilket også gælder brevkort, for hvilke gennemsnittet blev 66 mod 91 i 1927-28. Tryksager m.v. viser en stor stigning til 256 i gennemsnit mod 206 i 1927-28. I 1934-35 er den helt oppe på 304.

Udtrykt i procent udgjorde således i trediveerne landsportobreve 75 og lokalportobreve 68, med andre ord henholdsvis $\frac{3}{4}$ og $\frac{2}{3}$ af brevfor-sendelserne. Brevkort udgjorde henholdsvis knap 9 og knap 7 %, og tryksager m.v. henholdsvis knap 16 og knap 26 %. Brevkortene bliver til tryksager eller telefonsamtaler, og prospektkort bliver for dyre.

Der fulgte nu en række år, fra 1939-40 til midten af fyrrerne, som helt igennem er præget af krigen. Kun de to første år - 1939-40 og 1940-41 - viser nedgang i antallet af indenlandske brevfor-sendelser, det første år kun 0,3 mill. (0,1 %), det andet år 19,1 mill. (7,1 %).

Det fremgår af oversigten på side 63, at der fra 1938-39 til 1940-41 fandt følgende nedgang sted: for landsportoforsendelser 7,3 %, for lokalportoforsendelser 7,2 % og for indlandet tilsammen 7,2 %. Nedgangen, der altså relativt var lige stor for de to områder, udgjorde henholdsvis 12,2 mill. og 7,2 mill. Af det samlede indenlandske antal udgjorde landsportoforsendelserne i 1940-41 62,5 %, hvilket er det samme som i 1938-39.

Fra 1938-39 til 1939-40 var nedgangen for landsportoforsendelser 1,3 mill. eller 0,8 % og fra 1939-40 til 1940-41 10,9 mill. eller 6,5 %. For lokalportoforsendelserne var der fra 1938-39 til 1939-40 endnu stigning, nemlig 1,0 mill. eller 1,0 %, men fra 1939-40 til 1940-41 en nedgang på 8,2 mill. eller 8,1 %.

Efter 10 års ro på takstområdet blev landsporto for breve og brevkort samt både lands- og lokalporto for tryksager m.v. forhøjet fra 1. juli 1940, hvilket altså har kunnet nå at påvirke statistiktallene, dog kun for 2. halvår, medens statistikken for 1. halvår var præget af tiden omkring besættelsen. Brevporto steg til 20 øre. Det er dog kun delvis (og næppe i særlig høj grad) denne stigning, der har bevirket nedgangen i brevantallet, jfr. at lokalportobreve, der slap for forhøjelse, også gik væsentligt ned. For landsportobreve var nedgangen 6,3 mill. (5,2 %) og for lokalportobreve 2,1 mill. (3,3 %). For landsportobrevkort, for hvilke porto steg 50 % (fra 10 til 15 øre), var der en nedgang på 0,7 mill. (4,6 %), medens der var stigning for lokalportobrevkort. Når nedgangen ikke var større for landsportobrevkortene end nævnt, kan det skyldes, at nogen korrespondance er gået over fra breve til brevkort. For tryksager, der på 1. (for lokalportoforsendelser også 2.) vægtsats blev en øre dyrere, havde der på landsportoområdet været en stigning på 2,8 mill. fra 1938-39 til 1939-40. I 1940-41 gik tallet ned med 3,3 mill. (11,6 %). Her var nedgangen størst på lokalportoområdet, idet der efter en stigning på 4,2 mill. i 1939-40 fulgte en nedgang på 6,3 mill. eller 21 % i 1940-41. Det må antages, at de ændrede forhold i økonomisk og anden henseende, som krigen og besættelsen havde medført, har spillet en væsentlig rolle herved. Vareprøver og brevpakker gik i landsportoområdet i 1940-41 ned med rundt regnet en fjerdedel hver. For brevpakker var porto steget fra 25 til 30 øre.

Statistikoptagelsen i 1. halvår 1940 fandt sted netop i dagene omkring besættelsen, og det må derfor være usikkert, hvor repræsentative tallene har været for halvåret. I alt var nedgangen i det samlede antal brevforsendelser for 1940-41 beregnet til 42 mill., hvoraf 19 mill. for indlandet.

Fordelingen af 1.000 forsendelser på breve, brevkort og tryksager m.v. i de to omhandlede år har udgjort følgende. Til sammenligning er medtaget tallene for 1938-39:

Finansår	Landsportoforsendelser			Lokalportoforsendelser		
	Breve	Brevkort	Tryksager m.v.	Breve	Brevkort	Tryksager m.v.
1938-39	749	84	167	679	48	273
1939-40	733	82	185	632	49	319
1940-41	743	84	173	668	55	277

Det for lokalportotryksager m.v. for 1939-40 anførte tal (319) er det højeste for denne kategori i hele perioden. Statistikken viste det år stor nedgang for breve og stor stigning for tryksager. I 1940-41 var der nedgang for alle arter af brevforsendelser i begge områder.

I årene fra 1941-42 til 1945 sker der for indlandets vedkommende en væsentlig stigning i antallet af brevforsendelser, medens der i forbindelse med udlandet stadig er store indskrænkninger i postudvekslingen.

Af oversigten side 63 fremgår det, at der for landsportoforsendelsernes vedkommende i forhold til 1940-41 var en stigning til 1945 på 26,9 % og for lokalportoforsendelserne en stigning på 36,6 %, hvilket for indlandet som helhed betød en stigning på 30,5 %. De nævnte stigninger svarer til en fremgang på henholdsvis

42,1 og 34,3 mill. forsendelser for de to grupper eller i alt 76,4 mill. Af det samlede indenlandske antal udgjorde landsportoforsendelserne i 1945 60,8 % mod 62,5 % i 1940-41 og i 1938-39.

Landsportoforsendelser viste en ret ensartet stigning i alle 5 år, med et gennemsnit på 4,9 %, lavest det sidste år med 3,5 %. For lokalportoforsendelserne var stigningsprocenterne mere varierende, fra 2,6 i 1943 til 13,9 i 1942-43. Gennemsnitsstigningen var 6,5 %. For indlandet i alt blev gennemsnitsstigningen på 5,5 %. Inden for perioden fra 1. juli 1940 til 1. juli 1946 skete der ikke nogen portoforhøjelse. Landsportobreve udviste for 1941-42 kun en stigning på 107.000. Det er muligt, at en vis reaktion mod portoforhøjelsen i 1940 endnu har gjort sig gældende, jfr. at lokalportobreve, der ikke blev forhøjet, viser en god stigning. Dels må de særlige forhold tages i betragtning, dels ligger forklaringen for en væsentlig del deri, at en hel del breve er blevet sendt som forretningspapirer eller måske som tryksager, jfr. nedenfor. Det følgende år var der en opgang for breve på 9,5 mill. (8,2 %), og de derefter følgende 3 år viste stigninger på 10,7, 7,5 og 7,9 mill. I alt steg antallet af landsportobreve i de 5 år 1940/41-1945 med 35,6 mill. eller 31 % (gennemsnitligt 5,6 %). Brevkort viste svingende tal, og perioden sluttede med en nedgang på i alt 15,2 %. Forretningspapirer nød godt af, at de ikke fulgte portostigningen for landsportobreve, men vedblivende kostede 15 øre for 1. sats. Tallet steg omgående til mere end det 8-dobbelte, nemlig fra 0,4 til 3,5 mill. i 1940-41. Stigningen fortsatte de følgende år, og antallet nåede i 1945 op på 7,1 mill. Årsagen til den store stigning er dog næppe udelukkende af portomæssig karakter, jfr. at også lokalportoforretningspapirer steg stærkt. En stor del af den i forbindelse med de af krigen skabte organer - Direktoratet for varreforsyning, Prisdirektoratet o.s.v. (jfr. nedenfor) - førte korrespondance er sikkert at finde her. For tryksager havde der som nævnt været nogen nedgang i 1940-41, men denne forsendelsesart viste stor stigning i 1941-42, nemlig omtrent 6 mill. eller 23,6 %. Formentligt er en del breve erstattet af tryksager. Tallet gik omtrent 3 mill. ned det følgende år og yderligere tilbagegang fulgte, men antallet lå dog ved periodens slutning (1945) på linje med tallet i 1937-38 og højere end i 1938-39.

Lokalportobreve viste en stigning på 5,3 mill. (8,6 %) i 1941-42, hvorved må erindres, at tallet for 1940-41 havde været ekstraordinært lavt (se ovenfor). Stigningen fortsatte alle årene i perioden med 6,5-8 %. I alt steg antallet med 27,3 mill. (44 %) i perioden eller 7,6 % i gennemsnit pr. år. I modsætning til landsportobrevkort steg lokalportobrevkort, nemlig med 1,5 mill. i alt for perioden. Også på lokalportoområdet steg forretningspapirer, idet antallet godt og vel fordobledes (fra 2,3 til 4,7 mill. eller 106 %). Stigningen må antages at skyldes, at man er blevet opmærksom på, at en del dokumenter o.l., der hidtil er blevet sendt i brev, kunne passere for den billigere takst for forretningspapirer, samt at visse af de som forretningspapirer tilladte dokumenter under krigen har fundet større anvendelse end normalt. Med hensyn til tryksager var forholdet det samme som for landsportoforsendelser, idet der var en væsentlig nedgang i 1940-41, men derefter stigning. På lokalportoområdet kom den store stigning dog først i 1942-43, da antallet steg med 7,6 mill. (32 %) til 31,4 mill. Herefter fulgte nogen tilbagegang til 26,6 mill. i 1945, hvilket tal også her lå højere end før krigen.

Som en forklaring på bevægelserne for tryksager til lands- og lokalporto blev det i driftsberetningen for 1942-43 anført: "Nedgangen for tryksager til landsporto må tilskrives den omstændighed, at en række firmaer på grund af vareknapheden har ophørt med udsendelse af reklamer, salgstilbud o.l. Stigningen i antallet af tryksager til lokalporto, der for øvrigt er særlig stor i København (42 %), er en følge af, at en betydelig del af de kommunale forsendelser vedrørende rationering m.v. befordres som tryksager, og at der af erhvervs- og handelsorganisationer er udsendt et stort antal cirkulæreskrivelser med oplysning om nye restriktioner, prisbestemmelser o.l. for den pågældende erhvervsgren, hvorved bemærkes, at der dog ikke i selve statistikperioderne har fundet egentlige masseudsendelser sted." En del af disse forsendelser er sikkert sendt som forretningspapirer, jfr. foran.

Angående ændringen i 1942-43 af statistikperioden om foråret til fremtidig at ligge i dagene 6.-12. marts henvises til side 51. Da artsfordeling kun finder sted i forårsperioden, kan ændringen muligvis have påvirket den relative fordeling mellem forsendelsesarterne. Noget mål for sådanne eventuelle ændringer haves ikke, og i øvrigt havde forholdet jo været det under den hidtil gældende ordning, hvorefter perioden ændredes alt efter påskens beliggenhed, at den samme mulighed for forskydninger forelå til stadighed. Med den nye faste periode må sammenligningsgrundlaget fra år til år antages at være blevet noget mere stabilt end tidligere.

En stærkere procentvis stigning for lokalportobreve end for landsportobreve i 1944 og 1945 kan måske til dels forklares ved, at mangelen på arbejdskraft i disse år medførte, at mange firmaer, der ellers lod deres lokale post besørge ved egne bude, nu i stigende grad benyttede post- og telegrafvæsenet.

Angående virkningen af befrielsen i maj 1945, se side 52. Tallene for 2. halvår blev væsentligt større end for 1. halvår. Dette havde vist nedgang i forhold til året før, således at stigningen for året som helhed blev beskeden, nemlig 3,6 %, omtrent ens for landsporto- og lokalportoforsendelser.

For de enkelte år i perioden 1941/42-1945 anføres nedenfor en oversigt over fordelingen af 1.000 forsendelser. Tallene for 1940-41 er medtaget til sammenligning.

Finansår (år)	Landsportoforsendelser			Lokalportoforsendelser		
	Breve	Brevkort	Tryksager m.v.	Breve	Brevkort	Tryksager m.v.
1940-41	743	84	173	668	55	277
1941-42	708	71	221	684	51	265
1942-43	729	73	198	645	51	304
1943	748	65	187	676	55	269
1944	751	63	186	685	55	260
1945	764	56	180	701	53	246

Promillen for landsportobreve har bevæget sig støt opad fra 1941-42, medens lokalportobrevenes bevægelse er mere uregelmæssig, og navnlig det store antal tryksager i 1942-43 bevirker et stort udsving

nedad. For brevkort til landsporto er promillen gået ned med $\frac{1}{3}$ i forhold til 1940-41, medens den for lokalporto er ret uforandret. Gennemsnitligt svarer de anførte promilletal for landsportoforsendelser til henholdsvis 678, 53 og 269. Udtrykt i procent udgjorde landsportobreve således 74 mod 75 i trediveerne, medens procenten 68 for lokalportobreve er den samme som i trediveerne. Brevkort er gået ned fra knap 9 og knap 7 % til knap 7 og godt 5 %. Endelig er tryksager m.v. fra knap 16 og knap 26 % gået op til henholdsvis godt 19 og knap 27 %.

Den lange periode fra 1945 til 1966 begynder med afviklingen af de sidste af krigstidens restriktioner og genoptagelse af forbindelse med hele verden og fortsætter i en stærk stigning i antallet af postforsendelser.

For tidsrummet 1945-56 har man foretaget en speciel beregning af stigningen for landsporto- og lokalportoforsendelser af hensyn til, at lokalportoen bortfaldt fra 1. april 1957. Dette afsnit af perioden vil her først blive gjort til genstand for omtale.

I forhold til 1945 steg landsportoforsendelserne indtil 1956 fra 198,5 mill. til 244,4 mill. eller 45,9 mill. (23,1 %) og lokalportoforsendelserne fra 128,1 mill. til 170,4 mill. eller ca. 42,4 mill. (33,1 %). Den første gruppe er således steget med det største antal forsendelser, men den sidste gruppe er steget relativt mest. For landsportoforsendelsernes vedkommende er breve steget med 25 mill. og tryksager med knap 24 mill. Forretningspapirer er gået 6 mill. tilbage, og en del af nedgangen må formodes at være modsvaret af lukkede breve og måske tryksager. På lokalportoområdet lå stigningen med 33 mill. på breve og 14 mill. på tryksager. Her er nedgangen for forretningspapirer 4,3 mill., og også her må breve og tryksager i et vist omfang være trådt i stedet. Utvivlsomt er dog en væsentlig del af nedgangen forårsaget af, at brugen af visse formularer, dokumenter m.v. er ophørt eller indskrænket ved krigens ophør.

De fleste af årene har der været fremgang, men sædvanligvis med moderate stigninger. For de 11 år, som denne periode omfatter, har den gennemsnitlige årlige stigning således været henholdsvis 2,0 og 2,7 % (et par år har vist nedgang).

På side 53 er der gjort nærmere rede for tallene for 1946 og 1947 og de forskellige forhold, som har bevirket, at man må betragte resultaterne med et vist forbehold. Brevstatistikens bortfald i 1. halvår både i 1946 og 1947 og mangelen på artsfordeling for 1946 har efterladt et ikke ringe usikkerhedsmoment over for tallene for en periode med vigtige portoforhøjelser, med afvikling af restriktionerne fra krigen, genopbygning af erhvervslivet etc.

Et andet forhold, der fra et statistisk synspunkt må betegnes som et tilbageskridt, er den fra 1. maj 1946 gældende bestemmelse, at artsfordeling fremtidig kun skulle ske efter særlig ordre fra generaldirektoratet og normalt hvert 3. år. Bestemmelsen var et led i de af et udvalg (C.M.A.) foreslåede arbejdsbesparende ændringer. Erfaringen viser, at der fra det ene år til det næste kan forekomme ret afvigende resultater, og bl.a. vil muligheden for at kunne konstatere den øjeblikkelige virkning af en portoændring på den enkelte forsendelsesart i givet fald være stærkt forringet. I de

mellemliggende år før den næste ny artsfordeling anvendes principielt den sidst konstaterede fordeling, hvilket indebærer faren for misvisende resultater. Ulempen ved ikke at kunne konstatere virkningen af en portoændring ret hurtigt kan dog imødegås ved, at der foretages en artsfordeling, selv om der ikke er gået 3 år, og denne fremgangsmåde er da også praktiseret flere gange, som det senere vil blive omtalt.

Artsfordeling fandt efter de nye regler ikke sted i 1946, og fordelingen skete derfor på grundlag af 1945-fordelingen, og de beregnede tal giver derfor bl.a. ikke udtryk for de forskydninger mellem de forskellige arter af brevforførsender, som måtte være en følge af de vigtige portoforførselser pr. 1. juli 1946.

Brevstatistikken for 1. halvår 1947 bortfaldt på grund af de af isituationen skabte trafikvanskeligheder. Under hensyn til portoforførselserne i 1946 skulle der have været foretaget artsfordeling i den annullerede periode, og en sådan fordeling fandt derfor først sted i novemberstatistikken 1947. Dennes resultater blev ligesom i det foregående år lagt til grund for beregningen af antallet af brevforførsender for hele året. Dette forhold kan, som det udtales i kommentarerne i driftsberetningen for 1947-48, have påvirket tallene og medført et vist, mindre usikkerhedsmoment i sammenligning med de år, da statistikken er optaget i 2 perioder.

Til belysning af den som følge af portoforførselserne pr. 1. juli 1946 skete forskydning mellem de forskellige kategorier af brevforførsender er nedenfor anført fordelingsprocenterne fra artsfordelingerne i 1947 og 1945. Sondringen mellem frakterede og ufrakterede brevforførsender er bortfaldet, og sidstnævnte forførsender er derfor i tabellen medregnet under de kategorier, hvortil de hører.

	Landsporto- forførsender			Lokalporto- forførsender			Indland i alt		
	Antal	% af samlet antal		Antal	% af sam- let antal		Antal	% af sam- let antal	
	1947	1945		1947	1945		1947	1945	
	mill.			mill.			mill.		
Breve.....	164,8	76,2	76,0	97,8	69,3	69,7	262,6	73,5	73,5
Brevkort....	12,9	6,0	5,9	6,8	4,8	5,4	19,7	5,5	5,7
Forretnings- papirer.....	1,5	0,7	3,6	1,0	0,7	3,7	2,5	0,7	3,6
Tryksager...	34,7	16,1	13,5	35,0	24,8	20,7	69,7	19,5	16,3
Vareprøver...	1,0	0,4	0,4	0,3	0,2	0,3	1,3	0,4	0,4
Brevpakker..	1,3	0,6	0,6	0,2	0,2	0,2	1,5	0,4	0,5
I alt.....	216,2	100,0	100,0	141,1	100,0	100,0	357,3	100,0	100,0

Som det vil ses, er forretningspapirer gået stærkt tilbage som følge af den betydelige portoforførselse for denne forførselsesart både for landsporto- og lokalportoforførsender. Tryksagerens andel er steget næsten tilsvarende, hvilket kan skyldes, at forretningsverdenen i nogen grad lader formularer o.l., der tidligere forførsedes som forretningspapirer, fremstille i en form, der tillader forførselse for tryksagsporto. Dette kommer til udtryk både for landsporto- og lokalportoforførsender. Portoforførselsen, der for øvrige kategorier i det væsentlige kun angik lokalportoforførsender, har for disse i øvrigt givet sig udtryk i en forskydning fra de an-

dre forsendelsesarter til tryksagerne, skønt overgangen til enhedsporto for hele landet for denne forsendelsesart medførte en betydelig forhøjelse af portoen for lokale tryksager.

Nedgangen i antallet af landsportobreve i 1947 (2,6 mill. eller 1,5 %) må næppe opfattes som et udtryk for en reel tilbagegang, men snarere for, at 1946's tal var usædvanligt højt. Der peges dog i driftsberetningen på, at en del af nedgangen kan skyldes, at en række militære etableringer netop på statistiktidspunktet kun var delvis belagt. For lokalportobrevene er der trods portoforhøjelsen stadig opgang, hvorved mangelen på private budé og den stærke belastning af telefonen fortsat kan have gjort sig gældende. Men hertil kommer for begge gruppers vedkommende, at den voldsomme nedgang i antallet af forretningspapirer formentligt er udtryk for overgang til kategorien breve (taksten var nu den samme for første vægtsats). Også til tryksager, der viser stigninger på henholdsvis 5,0 mill. (16,9 %) og 6,3 mill. (22,1 %), kan måske nogle have fundet vej, jfr. ovenfor. Forretningspapirernes antal gik ned fra 7,9 til 1,5 mill. (81 %) for landsporto- og fra 5,1 til 1,0 mill. (80 %) for lokalportoforsendelser, og tendensen var derefter nedadgående. Tryksager bed sig fast på det nye niveau, denne forsendelsesart havde nået med ca. 35 mill. i hver gruppe, og i løbet af et par år begyndte en ny stigning, der holdt sig til 1961.

1948 og 1949 karakteriseres ved en lille nedgang for alle grupper det første år og en lille opgang over hele linien i det andet. For 1948 peger driftsberetningen på ophævelse af restriktioner og på den usikkerhed ved sammenligningen, der knytter sig til, at 1947 kun havde én, men 1948 2 ugers statistik at bygge på. I 1949 nævnes den bedre vareforsyning, der i forbindelse med faldende købe- evne medfører større korrespondance i form af varetilbud og reklame.

Året 1950 bragte (fra 1. juni) nogle portoforhøjelser, hvoraf de vigtigste vedrørte taksten for landsportobreve (men ikke lokalportobreve), forretningspapirer (ligeledes kun til landsporto) samt tryksager. For disse sidste indførtes begrebet "rene tryksager", der bevarede den gældende takst, medens taksten for tryksager med tilladte skriftlige tilføjelser blev forhøjet. Virkningen af disse ændringer søgtes klarlagt gennem afholdelse af artsfordelingsstatistik i begge halvår. Desværre blev tællingen for 1. halvår ikke fuldt brugbar, idet der visse steder blev afholdt kommunevalg inden for statistikperioden, hvorved fordelingen blev påvirket. Af denne grund blev novemberfordelingen alene anvendt på hele årets tal.

	Landsporto- forsendelser			Lokalporto- forsendelser			Indland i alt		
	Antal forsendelser		% af samlet antal	Antal forsendelser		% af samlet antal	Antal forsendelser		% af samlet antal
	1950 mill.	1950		1950 mill.	1950		1950 mill.	1950	
Breve	167,2	74,6	76,2	107,5	70,3	69,3	274,7	72,9	73,5
Brevkort	13,3	6,0	6,0	6,8	4,4	4,8	20,1	5,3	5,5
Forretnings- papirer	1,0	0,5	0,7	0,9	0,6	0,7	1,9	0,5	0,7
Tryksager ...	40,0	17,8	16,1	36,8	24,1	24,8	76,8	20,4	19,5
Vareprøver ..	1,1	0,5	0,4	0,5	0,3	0,2	1,6	0,4	0,4
Brevpakker ..	1,4	0,6	0,6	0,4	0,3	0,2	1,8	0,5	0,4
I alt	224,0	100,0	100,0	152,9	100,0	100,0	376,9	100,0	100,0

Afvigelserne mellem de 2 års fordelingsprocenter er ikke særlig udpræget. Størst er afvigelsen dog for landsportobreve, og dette kan opfattes som en reaktion over for forhøjelsen. Der var da også kun en stigning på 0,5 %. Brevkort, der ikke berørtes af portoforhøjelsen, viste i 1950 en stigning på 2,2 % for landsporto-, men en nedgang på 1,4 % for lokalportoforsendelser.

Tryksager, der for den dels vedkommende, der havde skriftlige tilføjelser, fik en meget klækkelig portoforhøjelse, viste en god stigning (9,6 %). Antallet lå i alt på ca. 77 mill. De to følgende år lå antallet på 78 mill., men derefter begyndte antallet at stige trods nye forhøjelser i 1952. Resultatet af den ved artsfordelingen i november 1950 indførte deling mellem rene tryksager og andre tryksager fremgår af nedenstående tabel. Uanset, at lokalportoen for tryksager bortfaldt, opgjordes antallet som hidtil, idet der ved lokalportoforsendelser forstås de inden for lokalportoområdet for breve m.m. udvekslede tryksager.

	Rene tryksager		Andre tryksager		I alt	
	mill.	%	mill.	%	mill.	%
Landsportoområde:						
København	1,4	53,0	1,3	47,0	2,7	100,0
Provinsen	20,4	54,5	16,9	45,5	37,3	100,0
Hele landet	21,8	54,4	18,2	45,6	40,0	100,0
Lokalportoområde:						
København	13,5	63,6	7,7	36,4	21,2	100,0
Provinsen	9,0	58,1	6,6	41,9	15,6	100,0
Hele landet	22,5	61,3	14,3	38,7	36,8	100,0
Indland i alt	44,3	57,7	32,5	42,3	76,8	100,0

Tabellen viser, at de rene tryksagers andel var større for lokalportoforsendelsernes end for landsportoforsendelsernes vedkommende, nemlig henholdsvis 61 % og 54 %. For hele landet var de rene tryksagers andel 58 %.

For forretningspapirer skete der ved portoforhøjelsen pr. 1. juni 1950 kun det, at landsportotaksten indtil 250 g fulgte brevenes forhøjelse til 25 øre. Dette medførte, at der indtrådte en kraftig reaktion, idet landsportoforsendelserne gik ned med en trediedel, og at lokalportoforsendelserne, for hvilke der ikke var sket nogen forandring, gik ned med ca. 15 %. Det må antages, at en væsentlig del af disse forsendelser har kunnet bringes ind under tryksagstaksten.

Fra 1. juli 1952 trådte en almindelig forhøjelse af taksterne i kraft. Da der ikke i 1952 fandt nogen ny artsfordeling sted, kom eventuelle forskydninger ikke til udtryk i tallene. Men en vis reaktion over for stigningerne afspejler sig nok deri, at landsportoforsendelser kun viser en stigning på 0,6 % og lokalportoforsendelser endog en nedgang på 0,1 %.

Ny artsfordeling fandt sted i marts 1953, og resultaterne for de vigtigste forsendelsesarter blev følgende, sammenlignet med procenterne for 1950:

	Landsporto- forsendelser		Lokalporto- forsendelser		Indland i alt	
	% af samlet antal	1950	% af samlet antal	1950	% af samlet antal	1950
	1953	1950	1953	1950	1953	1950
Breve	71,8	74,6	70,5	70,3	71,3	72,9
Brevkort	6,2	6,0	4,2	4,4	5,4	5,3
Rene tryksager .	12,5	9,7	16,1	14,8	13,9	11,8
Andre -	7,9	8,1	8,4	9,3	8,1	8,6

Den efter portoforhøjelsen i 1950 konstaterede nedgang i landsportobrevenes relative andel er således fortsat efter den ny forhøjelse. Der er tale om en nedgang fra 1952 til 1953 i antallet på 1,8 mill. (1,1 %). Samtidig er tryksagerne steget med 7,1 mill. eller 17,2 %, og dette bevirker, at brevenes relative andel også af den grund er dalende. For brevkortenes vedkommende er der en lille stigning. Lokalportobrevene viser stigning (5,5 mill.) til trods for, at det er lokalporto, der har fået den relativt største forhøjelse (fra 15 til 20 øre). Tryksagerne steg kun 2,4 mill. i lokalportoområdet.

For tryksagernes vedkommende er der stigning for de rene, men nedgang for de andre, hvilket tyder på, at publikum i højere grad har lært at udnytte portoforskellen. Fra 1950 til 1953 er de rene tryksagers andel af det samlede antal tryksager for hele landet steget fra 58 % til 63 %. Procenten er 61 på landsporto- og 66 på lokalportoområdet. På sidstnævnte område er København dominerende med 65 %, medens kun 49 % af ankomne landsportotryksager i København er rene tryksager. Fordelingen og bevægelsen fremgår nærmere af følgende tabel:

	Rene tryksager			Andre tryksager			I alt	
	mill.	%		mill.	%		mill.	%
Landsporto:	1953	1953	1950	1953	1953	1950	1953	
København	1,7	49,0	53,0	1,7	51,0	47,0	3,4	100,0
Provinsen	27,8	62,2	54,5	16,9	37,8	45,5	44,7	100,0
Hele landet	29,5	61,3	54,4	18,6	38,7	45,6	48,1	100,0
Lokalporto:								
København	16,2	65,2	63,6	8,7	34,8	36,4	24,9	100,0
Provinsen	9,7	66,4	58,1	4,8	33,6	41,9	14,5	100,0
Hele landet	25,9	65,6	61,3	13,5	34,4	38,7	39,4	100,0
Indland i alt	55,4	63,2	57,7	32,1	36,8	42,3	87,5	100,0

Fra 1. maj 1955 trådte en række portoforhøjelser i kraft, især på lokalportoområdet, hvor bl.a. breve steg fra 20 til 25 øre. Endvidere forhøjedes taksten for brevkort og forretningspapirer. Da der ikke blev optaget ny artsfordelingsstatistik, kan eventuelle forskydninger ikke ses af tallene. Delingen mellem rene tryksager og andre bortfaldt samtidig, og portoen for de to første satser blev den hidtil for tryksager med tilladte tilføjelser gældende, ligesom portoen for sidste sats forhøjedes. Antallet af forsendelser viste for 1955 en stigning på 4,2 % (10,1 mill.) for landsporto- og en nedgang på 0,1 % (0,1 mill.) for lokalportoforsendelser. Det er sandsynligt, at sidstnævnte nedgang er udtryk for en vis reaktion mod portoforhøjelsen. I årene fra 1949 til 1954 var antallet af lokalportobreve steget med 20 mill. eller omtrent 20 %. For tryksager var stigningen 5,6 mill. eller knap 16 %.

I 1956, det sidste år med delingen i to grupper, var antallet af landsportotryksager nået til 50,5 mill., medens lokalforsendelserne var sakket agterud og kun var nået til 40,8 mill. I 1949 var der 35 mill. i hver gruppe, i 1950 henholdsvis 40 og 37 mill., og i de følgende år blev forskellen efterhånden større. Årsagen står nok for en del i forbindelse med den stærke stigning i antallet af adresseløse forsendelser, idet en del tryksager overgår til denne forsendelsesart. Antallet af breve udgjorde henholdsvis 175,8 og 122,3 mill. for de to grupper, hvilket var en nedgang på 1,4 % for landsporto- og en stigning på 3,8 % for lokalportoforsendelser i forhold til 1955. Hvad angår brevkort var der for begge gruppers vedkommende nærmest stagnation, idet landsportoforsendelserne i nogle år havde svinget mellem 13 og 15 mill. (i 1955 nåedes dog 15,5 mill.) og lokalportoforsendelserne mellem 6 og 7 mill. I 1956 var tallet henholdsvis 13,8 og 6,0 mill. De to små forsendelsesarter, vareprøver og brevpakker, lå med en stigende tendens. Vareprøver steg fra 1946 til 1956 fra 0,9 til 1,6 mill. for landsporto- og fra 0,4 til 0,6 mill. for lokalportoforsendelser. Brevpakker steg i samme tidsrum fra 1,4 til 1,7 mill. for landsporto- og fra 270.000 til 354.000 for lokalportoforsendelser.

Artsfordeling fandt sted i marts 1956.

I tiden 1. januar-31. marts 1957 forekom der 62,0 mill. landsportoforsendelser og 43,9 mill. lokalportoforsendelser, jfr. tabel 2. Af forsendelserne var henholdsvis 44,5 og 31,2 mill. breve. Artsfordelingen for denne periode fandt sted på grundlag af arts-

fordelingsstatistik i martsperioden 1957.

For de enkelte år i perioden 1946-1956 er nedenfor anført en oversigt over fordelingen af 1.000 forsendelser. Tallene for 1945 er medtaget til sammenligning.

År	Landsportoforsendelser			Lokalportoforsendelser		
	Breve	Brevkort	Tryksager m.v.	Breve	Brevkort	Tryksager m.v.
1945	764	56	180	701	53	246
1946	765	56	179	702	52	246
1947	762	60	178	693	48	259
1948	762	60	178	693	48	259
1949	762	60	178	693	48	259
1950	746	60	194	703	44	253
1951	746	60	194	703	44	253
1952	746	60	194	703	44	253
1953	718	62	220	705	42	253
1954	719	62	219	705	43	252
1955	718	62	220	707	42	251
1956	719	57	224	718	35	247

For landsportobrevs vedkommende har der således været en relativ tilbagegang fra 76,4 % i 1945 til 71,9 % i 1956, medens tryksager m.v. samtidig er steget fra 18,0 til 22,4 %. For lokalportoforsendelser har bevægelsen for breve været minimal. Kun for det sidste år er der et lidt større udsving fra 70,7 til 71,8 %, hvorved procenten kommer på linie med landsportobrevs procent. Gennem så at sige alle årene har den højere procent for lokale tryksager m.v. end for landsportotryksager bevirket, at lokalportobrevs relative andel lå lavest. Også brevkort har den meste tid ligget en del lavere i lokalportoområdet. Tallene er præget af, at samme promiller har været anvendt i to eller flere år.

En betragtning af tallene for indland i alt for perioden 1946-1966 viser, at der kun i 3 tilfælde har været nedgang i det årlige antal brevfor sendelser, nemlig i 1947, 1948 og 1956. Det er omtalt foran, at der i 1947 kun blev optaget brevstatistik i efterårsperioden, hvilket i sig selv muligvis kan være grunden til, at det beregnede antal for sendelser er lavere. Det er ligeledes nævnt, at nedgangen i 1947 kan være formel og skyldes den omstændighed, at for sendelsesantallet var ekstraordinært stort i 1946. Endelig kan nedgangen i 1947 være en reaktion mod portoforhøjelsen i 1946. I 1948 blev statistikken igen optaget i 2 perioder. Nedgangen i 1956 udgør kun godt 200.000 for sendelser. Den ligger i øvrigt alene på brev kort og forretningspapirer og kan skyldes den pr. 1. maj 1955 sted fundne portoforhøjelse, der bl.a. ramte disse to for sendelsesarter. Der var dog også en nedgang på 2,5 mill. på landsportobreve, skønt disse kun for de tungeste brev s vedkommende var blevet berørt af forhøjelsen.

Bortset fra 1946, da stigningen androg 9,9 %, og 1958 med en stigning på 6,1 %, lå stigningsprocenterne fra 5,5 og nedefter. Gennemsnittet for de 21 år var 3,0 %, og hvis man undtager de to førstnævnte procenter, bliver gennemsnittet 2,3 %. Stigningsprocenterne for de enkelte for sendelsesarter i tiden fra 1945 til 1966 var føl-

gende: breve 91,2, brevkort 22,3, forretningspapirer - , tryksager 127,3, vareprøver 81,6 og brevpakker 71,5 %. Det samlede antal forsendelser i indlandet var steget 86,1 %.

Breve viste nedgang i de 3 år 1947, 1948 og 1957, og bortset fra 1946 og 1962 med stigninger på henholdsvis 10,1 og 8,6, har stigningsprocenten ligget fra 6,2 (i 1965) og nedefter. Den særlig store stigning i 1962 skyldtes ændringer i reglerne for tryksager fra 15. marts 1962. Samtidig var der gennemført en række portoforhøjelser (dog ikke for breve og tryksager af 1. vægtsats), og for at måle virkningerne af disse foranstaltninger blev der foretaget artsfordeling både forår og efterår 1962, jfr. nedenfor.

Brevkort holdt sig nogenlunde konstant på 20-21 mill. i begyndelsen af halvtredserne og nåede op på ca. 22 mill. i 1954 og 1955. Efter portoforhøjelsen i 1955, hvorved den særlige lokalporto bortfaldt for disse forsendelser, gik antallet et par millioner tilbage. Da der ikke fandt ny artsfordeling sted i 1955, kan virkningen af forhøjelsen først ses af tallene for 1956. Brevkort i lokalportoområdet gik godt 1 million tilbage, men samtidig er landsportobrevkort, der ikke var blevet dyrere, gået 1,6 mill. tilbage. Det samlede tal lå derefter på ca. 20 mill. nogle år, men fra 1960 har der været nogen stigning til 26 mill. i 1965. I 1966 var tallet 23 mill.

Forretningspapirer havde et opsving i årene fra 1940 til 1946, da de var billigere end breve, og antallet steg fra knap 3 mill. til 13 mill. Da portoen fra 1946 blev den samme som for breve af første sats, gik antallet straks ned til 2,5 mill. og aftog yderligere efterhånden, således at det i 1963 nåede ned under en million. Det steg til godt 1 mill. i 1965. Fra 1. januar 1966 afskaffedes forretningspapirer som forsendelsesart.

Antallet af tryksager udgjorde i 1946 58,3 mill. I 1947 nærmede tallet sig 70 mill., og fra 1949 begyndte en kraftig stigning. I 1952 var antallet 78 mill., i 1953 88 mill., i 1955 91 mill., i 1957 102 mill., og i 1961 var tallet oppe på omtrent 133 mill. På grund af ændringerne pr. 15 marts 1962 i reglerne for, hvad der kunne passere som tryksager, gik tallet i 1962 ned til 124 mill. og i 1963 til knap 115 mill. Ved de nævnte ændringer blev de indlandske tryksagsregler i det store og hele bragt i overensstemmelse med de internationale og med de i Norge og Sverige gældende bestemmelser. Dette betød altså en vis indskrænkning i adgangen til at få visse forsendelser besørget til nedsat porto.

I perioden 1. juni 1950-1. maj 1955 skelnedes som tidligere omtalt mellem rene tryksager og tryksager med tilladte tilføjelser. Antallet fordelte sig i 1950 med 44 og 33 mill. på henholdsvis rene og andre tryksager, medens fordelingen i 1953 var henholdsvis 55 og 32 mill. (jfr. tabellen side 108). Hele stigningen lå således på rene tryksager. Ophævelsen af ordningen skete i forbindelse med portoforhøjelsen 1955.

Fra 115 mill. i 1963 steg antallet af tryksager til 124 mill. i 1965. I 1966 var tallet 121 mill. (nedgang 2,3 mill. eller 1,9 %).

Antallet af vareprøver lå i 1946 på 1,3 mill. Fra 1950 steg tallet og nåede i 1961 op på 2,3 mill., hvorefter det gik lidt ned. Brevpakker gennemløb en nogenlunde tilsvarende bane fra 1,7 mill. i 1946 til 2,9 mill. i 1962. I 1966 var antallet for de to kategorier henholdsvis 2,1 mill. og 2,6 mill.

Den 1. april 1957 iværksattes en række portoændringer, hvoraf den vigtigste var bortfaldet af lokalporto for breve. De hidtil gældende landsportotakster blev gældende for alle breve. Om de forskydninger, som fandt sted mellem forsendelsesarterne i den anledning henvises til side 57, hvor spørgsmålet om portoændringens virkninger er behandlet i sammenhæng. Der synes at være sket nogen forskydning fra breve over til billigere forsendelsesarter, navnlig tryksager.

For 1958 blev artsfordelingen foretaget på grundlag af de i november 1957 konstaterede fordelingstal. I marts 1959 fornyedes artsfordelingen, og de nye forholdstal anvendtes for årene 1959, 1960 og 1961.

Fra 15. marts 1962 forhøjedes taksten for breve over 50 g samt for forretningspapirer, tryksager og vareprøver over 250 g. Endvidere ændredes som nævnt tryksagsbestemmelserne. Med henblik på en vurdering af virkningen af disse foranstaltninger blev der, foruden den normale artsfordelingsstatistik i marts 1962, tillige foretaget artsfordeling i november 1962. Resultatet heraf blev følgende, hvoraf ses, at der har fundet en ikke uvæsentlig forskydning sted fra tryksager til breve og brevkort:

Indenlandske brevfor­sendelser				
	% af samlet antal		Samlet	
	marts 1962	november 1962	fordeling 1962	1959
Breve	68,9	73,4	71,2	68,5
Brevkort	3,9	4,4	4,2	4,2
Forretningspapirer .	0,3	0,2	0,2	0,3
Tryksager	25,9	21,1	23,5	26,1
Vareprøver	0,4	0,4	0,4	0,4
Brevpakker	0,6	0,5	0,5	0,5
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0

Fordelingen af brevfor­sendelserne for 1962 blev i øvrigt foretaget på den måde, at resultatet af artsfordelingsstatistikken i marts 1962 blev benyttet som udtryk for de indenlandske brevfor­sendelsers fordeling i tidsrummet 1. januar-30. juni, og resultatet for november 1962 benyttedes for resten af kalenderåret.

Da takstforhøjelserne alene vedrørte de tungere breve og tryksager, tør det antages, at de konstaterede ændringer i artsfordelingen i alt væsentligt skyldes ændringerne i tryksagsreglerne. En forskydning på 4,8 % fra tryksager må siges at være væsentlig. Breve stiger med 4,5 %, og stigningen på 0,5 % for brevkort kan rimeligvis også have nogen forbindelse dermed.

Der blev ikke foretaget ny artsfordeling i 1963 og 1964. Fordelingen blev foretaget på grundlag af den ved artsfordelingen i november 1962 konstaterede fordeling, dog med den nedenfor omtalte modifikation. Intet af disse år siger derfor noget positivt om virkningen af de pr. 15. april 1963 iværksatte ret omfattende takstforhøjelser, hvorved taksten for breve og tryksager forhøjedes på alle satser. Også brevkortporto steg. For breves vedkommende viser talene en stigning på 20 mill. fra 1962 til 1963 og en ny stigning

på 15 mill. fra 1963 til 1964 (henholdsvis 5,3 og 3,8 %). Under hensyn til, at ny artsfordeling mangler, må tallene tages med et vist forbehold. Det kan dog nok siges, at portoen - og prisniveauet i almindelighed - nu ligger så højt, at publikum ikke reagerer kendeligt over for stigninger på 5 øre for et brev (porten for 1. sats steg fra 30 til 35 øre). Over for den mere elastiske forsendelsesart tryksager vil en forhøjelse på 25 % (fra 12 til 15 øre) derimod nok kunne virke afdæmpende. Her er mulighed for overgang til adresseløse forsendelser eller til privat omdeling. Der var her - med samme forbehold - en nedgang på ca. 10 mill. i 1963. Det kan anføres, at adresseløse forsendelser samme år viste en svag nedgang (0,8 %), men det følgende år, da tallet for tryksager (med samme fordelingspromille) viser en stigning på knap 5 mill., steg de adresseløse forsendelser med 14 mill.

Nye og omfattende takstforhøjelser fandt sted fra 15. maj 1965. Blandt andet steg taksten for breve af 1. sats fra 35 til 50 øre og brevkort fra 25 til 40 øre. For tryksager m.v. gik 1. sats op fra 15 til 25 øre. Da man endnu en gang tog 1962-fordelingen i brug, byder tallene ikke på overraskelser, men er ej heller oplysende.

I marts 1967 foretog man en artsfordeling, som fik "tilbagevirkende kraft", for så vidt som man anvendte den på statistikken for 1966. Da der ikke fandt takstændringer sted i 1966-67, kan dens brugbarhed her ikke omtvistet. I efterfølgende tabel er anført forsendelsesernes fordeling for 1966 samt fordelingsprocenterne efter 1967-tællingen (den med "1966" betegnede procentrække), endvidere er anført procenterne for 1965 baseret på 1962-tallene samt fordelingen for november 1962, jfr. tabellen foran.

Indenlandske brevfor­sendelser

	Antal	% af samlet antal		
	1966	1966 (marts 1967)	1965	november 1962
	mill.			
Breve	458,9	75,5	73,7	73,4
Brevkort	22,9	3,8	4,4	4,4
Forretningspapirer ...	.	-	0,2	0,2
Tryksager	121,3	20,0	20,8	21,1
Vareprøver	2,1	0,3	0,4	0,4
Brevpakker	2,6	0,4	0,5	0,5
I alt	607,8	100,0	100,0	100,0

Når 1965-procenterne ikke stemmer helt overens med tallene for 1962, skyldes det den omstændighed, at den årlige artsfordeling foregår på følgende måde:

Den ved statistikoptællingen konstaterede ialt-sum for indenlandske brevfor­sendelser artsfordeles på grundlag af den foreliggende procentfordeling, f.eks. skulle november-fordelingen 1962 anvendes på 1965-tallene. Derefter foretages følgende korrektion: Til de beregnede antal breve, brevkort, tryksager m.v. skal lægges antallet af de i det pågældende år forekomne brevfor­sendelser med frankopåtryk P.P., hvis antal opgøres af revisionskontoret, fordelt på de respektive forsendelsesarter. En ny procentfordeling beregnes herefter.

ter på de således fremkomne endelige tal. Den i tabellen med 1965 betegnede procentrække er således procenterne for november 1962, modificeret ved indarbejdning af P.P.-forsendelserne for 1965. Da det f.eks. i 1966 drejede sig om ca. 50 mill. P.P.-forsendelser, hvoraf bl.a. 21 mill. breve og 26 mill. tryksager, vil det forstås, at omregningen kan give sig ret væsentlige udslag.

I 1955, det første år, for hvilket antallet af "postomdelte masse-tryksager" (senere kaldet "postomdelte masseforsendelser") er nævnt i driftsberetningen, var antallet 4 mill., i 1958 8 mill., i 1960 12 mill., i 1962 14 mill. Det er de allersidste år, der møder med de store tal, 1965 således med 38 mill. Foruden brevforsendelser omfatter begrebet "forsendelser med frankopåtryk P.P." også pakker, aviser og hulkortregningsindbetalingskort (i 1966 besørge des således - ud over de 50 mill. brevforsendelser - 1,1 mill. pakker, 171.000 aviser, 8,1 mill. hulkortregningsindbetalingskort og 22.000 postanvisninger til Tórshavn), i alt 59,4 mill. forsendelser.

Som det vil ses af tabellen foran, er fordelingen ændret væsentligt siden 1962. Breve ligger 2,1 % højere og brevkort 0,6 % lavere. Tryksager, vareprøver og brevpakker ligger alle lavere, for tryksager er forskellen 1,1 %.

For breve er procenten (75,5) den højeste siden 1921/22. Der har været 21 mill. P.P.-breve. I 1965 var tallet 18 mill. og i 1962 6 mill. Brevantallet er i 1966 steget med 21 mill., medens alle de øvrige forsendelsesarter viser nedgang, hvilket begrundes den store relative stigning for brevene. Det må herved erindres, at de tre foregående års fordeling er baseret på 1962-fordelingen, og at fordelingen for 1965 derfor måske ikke giver det helt rigtige billede til sammenligning med 1966-fordelingen. Det kan også betyde noget, at den sidst optagne artsfordeling er foretaget i marts, medens 1962-fordelingen var fra november. Af de 121 mill. tryksager er 26 mill. eller over 20 % P.P.-tryksager. Samtidig er de adresseløse forsendelser kommet op på en størrelsesorden af 160 mill. i 1966.

Brevkort har muligvis ligget lidt for højt, så længe 1962-fordelingen har rådet. Siden 1959, da tallet var 19,5 mill., er det stadig steget ved beregningen og nåede i 1965 op på 26 mill. Den ny procent bringer tallet ned på knap 23 mill., hvoraf 2,4 mill. er P.P.-forsendelser. I 1919-20 tangerede tallet 40 mill., i 1920-21 var det 30 mill., og indtil 1927-28 holdt tallet sig over 20 mill. Derefter lå det med et par enkelte undtagelser og svingede mellem 18 og 20 mill. lige til 1949 og holdt sig så med stigende tendens igen over 20 mill. (i 1957 undtagelsesvis nede på 19 mill.). Af disse brevkort var omkring 1960 ca. 7 mill. fremstillet af post- og telegrafvæsenet. Dette tal var i 1966 gået ned til 4,7 mill. Papirprisen var da 5 øre. Trods konkurrencen fra de kort, der kan gå for tryksagsporto, synes der at være et ret stort og forholdsvis stabilt behov for brevkortet. Det er vel sandsynligt, at centralsorteringen af tryksager til en vis grad har givet brevkortet nogen støtte i denne konkurrence. I 1966 svarede brevkortenes antal til 5 % af brevenes antal. I de senere år har det ligget på ca. 6 %.

Der er foran under omtalen af landsporto- og lokalportoforsendelser givet oplysninger om tryksagernes relative andel inden for hver af disse grupper. For indlandet som helhed skal her føjes nogle få bemærkninger til. Tryksagernes andel har været meget varierende fra

år til år. Fra 1922-23 til 1949-50 lå promillen med ganske få undtagelser mellem 100 og 200. Indtil krigen var tendensen stigende, men ujævn. Omkring 1940 var promillen 3 gange over 200, højest med 214 i 1939-40. Fra 1950-51 lå den undersøgelsesperioden ud over 200 - stigende indtil 1961-62, da promillen var 262, og derefter nedadgående til 200 i 1966. Men som det allerede er sagt, er forholdet det, at de adresserede tryksagers mængde (i 1966 beregnet til 121 mill.) overgås af de adresseløse tryksagers, der for samme år udgør den allerstørste del af de 160 mill. adresseløse forsendelser. Antallet af tryksager blev overfløjet af de adresseløse forsendelser i 1960, og disse sidste har siden - bortset fra 1961 - ligget forrest.

Ved opgørelsen af artsfordelingen blev, som det vil fremgå af det foregående, landsporto- og lokalportoforsendelser opgjort hver for sig. Tillige blev de to portoområder hver for sig opdelt i København og provins. Fra 1954-55 blev tallene for postekspeditionerne opført for sig, således at hver af de to portoområder opdeltes i 1) København, 2) provinsen, postkontorer og 3) provinsen, postekspeditioner. Fra 1957-58 bortfaldt delingen landsporto-lokalporto som følge af lokalportoens bortfald pr. 1. april 1957. I øvrigt bevarede tredelingen, der dog fra 1960-61 suppleredes med artsfordeling for Grønland. I artsfordelingstabellen anførtes herefter en fordeling for "indland ekskl. Grønland", derefter fordelingen for Grønland og endelig fordelingen for "indland i alt".

Som det fremgår af dette afsnit, danner artsfordelingen et meget broget billede. Der spiller så mange faktorer ind af portomæssig, tidsmæssig, tilfældig eller anden karakter. For nogle enkelte år har man i efterfølgende tabel anført eksempler på opdelingen i København og provinsen m.v. og skal hertil knytte enkelte bemærkninger. Tallene viser promille med én decimal, således som de er anført i driftsberetningens tabel over artsfordelingen.

For breves vedkommende møder København med det højeste tal både ved fordelingen København-Provins og landsporto-lokalporto. En undtagelse herfra er promillen for lokalportoforsendelser ved postekspeditioner i 1956, og det er i øvrigt den eneste undtagelse siden promillen 1954-55 blev anført for postekspeditionerne. Man må vist føre undtagelsen på tilfældighedernes regning. Promillen for breve for København det år er 814 og 714 henholdsvis for landsporto- og lokalportoforsendelser, for provinspostkontorer er den henholdsvis 715 og 709 for postekspeditioner i provinsen 667 og 750. Det er naturligt, at København som landets hovedstad og centrum på det politiske, økonomiske og kulturelle område ligger klart i spidsen med hensyn til den fornemste forsendelsesart, og dette gælder både med hensyn til landsporto- og lokalportoforsendelser. For de sidstnævnte vedkommende er det store københavnske lokalportoområde afgørende. Normalt vil det være således, at provinskontorerne vil ligge foran postekspeditionerne med hensyn til brevenes relative antal.

For tryksager kan det som almindelig regel siges, at promillen er større for lokalporto- end for landsportoforsendelser. Det er den omfattende lokale reklamer, der gør sig gældende. På den anden side er omdelingen lokalt af reklamer og andre tryksager jo ikke forbeholdt postvæsenet alene. Der sker en meget stor privat omdeling - og ganske særligt i København og andre store byer. For landsportotryksager gælder det, at promillen for København er forholds-

vis lille (i de i tabellen anførte år indtil 1956 under 100). Det hænger naturligt sammen med, at hovedstaden ikke modtager reklamer i større målestok ude fra. Strømmen går omvendt, således at provinsen fra København og andre store byer modtager et meget stort antal tryksager.

For de to sidste i tabellen anførte år (1961 og 1966), der ligger efter lokalportoens bortfald, vil det ses, at København har den laveste promille for tryksager, takket være de nævnte forhold (reklams retning, privatomdeling, adresseløse forsendelser, brevenes naturlige overvægt). I ikke ret stor afstand følger dog provinskontorerne og -ekspeditionerne. For København har den gennem perioden foregåede udvidelse af området påvirket tallene.

For 1966 er anført tallene for Grønland. Her spiller tryksagerne en beskeden rolle (27 p.m.), og promillen for breve og brevkort ligger væsentligt højere end i København og provinsen.

Artsfordelingen København kontra provinsen

Tallene angiver pro mille		1) Breve	Brevkort	Forretningspapirer	Tryksager	Vareprøver	Brevpakker	Enkeltpor- to	Ufranke- rede for- sendelser	I alt
1926-27										
Landsporto(	København	755,3	157,5	21,2	48,9	7,1	-		10,0	1.000,0
	Provinsen	680,7	110,6	50,1	139,7	11,4	-		7,5	1.000,0
Lokalporto(	København	723,5	79,0	24,6	165,7	4,5	-		2,7	1.000,0
	Provinsen	617,4	128,8	45,7	201,9	3,3	-		2,9	1.000,0
1936-37										
Landsporto(	København	789,9	111,3	1,4	47,6	5,4	4,5	32,6	7,3	1.000,0
	Provinsen	727,5	80,4	3,0	168,0	5,7	6,9	3,5	5,0	1.000,0
Lokalporto(	København	655,4	46,5	34,0	247,7	3,9	1,3	9,2	2,0	1.000,0
	Provinsen	631,3	84,3	11,0	268,8	0,7	0,8	1,8	1,3	1.000,0
1946										
Landsporto(	København	838,2	57,5	11,7	54,9	3,8	3,2	26,2	4,5	1.000,0
	Provinsen	735,6	55,2	40,9	149,6	4,2	6,9	3,4	4,2	1.000,0
Lokalporto(	København	718,9	38,8	36,4	188,0	3,4	2,3	10,0	2,2	1.000,0
	Provinsen	642,0	77,6	37,9	232,8	1,2	1,3	6,1	1,1	1.000,0
1956										
Landsporto(	København	814,1	78,0	2,1	93,5	7,2	5,1			1.000,0
	Provinskt.	714,9	53,5	3,6	214,7	6,1	7,2			1.000,0
	Postekspe- ditioner	667,1	50,4	7,0	261,8	6,4	7,3			1.000,0
Lokalporto(	København	714,3	29,2	2,8	246,0	4,9	2,8			1.000,0
	Provinskt.	709,3	45,4	1,9	242,0	0,7	0,7			1.000,0
	Postekspe- ditioner	750,3	51,9	1,5	194,7	0,7	0,9			1.000,0
1961										
	København	704,9	37,4	2,0	246,8	4,6	4,3			1.000,0
	Provinskt.	672,6	46,3	2,5	269,1	4,5	5,0			1.000,0
	Postekspe- ditioner	652,7	44,2	4,3	287,6	4,6	6,6			1.000,0
1966										
	København	764,4	34,4	-	194,3	3,5	3,4			1.000,0
	Provinskt.	751,8	40,8	-	199,3	3,2	4,9			1.000,0
	Postekspe- ditioner	716,0	39,1	-	234,9	4,5	5,5			1.000,0
	Grønland	833,4	121,2	-	27,4	0,0	18,0			1.000,0

1) Indtil 1946 frankerede breve

Artsfordeling, udland.

Betragter man artsfordelingen under ét for hele perioden, således som den fremgår af rekapitulationen af de femårige gennemsnit af fordelingspromillerne, se tabel 5, ses det, at det samlede gennemsnit for forsendelser til udlandet ligger ret nær op ad gennemsnittet for indlandet i alt, nemlig med godt 70 % for breve, ca. 8 % for brevkort og ca. 20 % for andre forsendelser. For de enkelte femår er der dog svingninger, og i de 3 sidste femår ligger udlandstallene med under 70 % for breve og under 6 % for brevkort. For forsendelser fra udlandet ligger gennemsnittet for breve noget lavere, nemlig i alt på ca. 63 %, brevkort lidt højere med 9,5 % og andre forsendelser noget højere med ca. 27 %. Disse gennemsnit er imidlertid beregnet på ret svingende promilletal, jfr. tabellen.

Som for de indenlandske forsendelser påvirkes artsfordelingen af brevfor sendelser til og fra udlandet af krigene, portoændringer, konjunkturer m.v. Artsfordelingen foretages af grænsepostkontorerne.

For breves vedkommende har promillen i retningen til udlandet bevæget sig mellem 608 (i 1966) og 806 (i 1946). Procentvis ligger ca. 40 år mellem 66 og 76 %. En særlig stor stigning for tryksager (henholdsvis 24 og 29 %) bringer i 1961 og 1966 promillen for denne forsendelsesart op på 311 og 330, de højeste tal for tryksager i hele undersøgelsesperioden. I 1946 skete det store gennembrud efter krigsårenes afbrydelse af postforbindelser, restriktioner etc., og stigningen i forsendelsesantallet var så stor, at man i driftsberetningen undlod at angive nogen stigningsprocent i forbindelsen med udlandet. Til udlandet opgjordes antallet af breve til 15,2 mill. mod 5,8 mill. året før, (altså op imod en 3-dobling), og det samlede antal brevfor sendelser beregnedes til 18,8 mill. mod 7,5 mill. året før. Stigningen var begyndt allerede i 1945, og i forhold til 1944 var det samlede tal firdoblet og breve mere end firdoblet. I driftsberetningen for 1945-46 blev det udtalt, at stigningen, der i begge retninger særlig faldt på breve, i det væsentlige var udtryk for den genoptagne privatkorrespondance, medens forretningskorrespondancen på grund af varemangel og valutavanskeligheder endnu i mindre grad prægede billedet. Fra 1946 er der ingen tvivl om, at forretningsbrevene tæller stærkt med. Antallet af breve blev tillige i årene 1946-48 påvirket af en omfattende korrespondance mellem tyske flygtninge i Danmark og deres hjemland. I 1917-18 lå promillen for breve til udlandet på 685, for brevkort på 174 og for tryksager m.v. på 141. I årene 1918/19-1921/22, da udvekslingen af breve tog fat efter den 1. verdenskrig, medens tryksager (reklamer o.l.) endnu kun forekom i begrænset omfang, lå promillen for breve til udlandet mellem 74,2 og 77,8 (højest i 1920-21) og derefter indtil midten af trediverne på mellem 657 og 742. Lavest var tallet i 1923-24, højest i 1929-30 og 1932-33. I den sidste halvdel af trediverne lå den på knap 700, men steg så i fyrrerne, da tryksagerne havde en forholdsvis lav periode (krigen). I 1943 var tallet 755 og kulminerede med 806 i 1946. Fra 1950 har breve hele tiden ligget under 700, de fleste år mellem 660 og 699. Lavest lå tallet i 1966 med 608 (undersøgelsesperiodens laveste promille). Brevkort, der i 1916-17 lå på 198 og i 1917-18 på 174, lå indtil midt i tyverne mellem 101 og 115 (i 1922-23 dog på 135 og i 1923-24 på 143). I de følgende 20 år (fra 1926-27 til 1945) svingede tallet de fleste år mellem 81 og 95. Et par gange under krigen nåede tallet op over 100, men i 1946 dalede det til 52, og derefter

har niveauet ligget mellem 44 og 66, de fleste år mellem 52 og 58. For tryksagers vedkommende lå promillen efter de nævnte lave år omkring 1920 (laveste tal 108) de fleste år mellem 160 og 200 indtil 1935-36 inkl., derefter i 4 år mellem 200 og 214 og i første halvdel af fyrrerne (krigen) igen lavere med mindstetallet 134 i 1946. Fra 1949 har tallet ligget over 200, de fleste år mellem 251 og 280. I 1966 var tallet 330, jfr. foran. Forretningspapirer havde indtil 1946 en promille mellem 2 og 6 (ofte 3-4), men derefter kun 1 (1964 dog 2). Vareprøver har svinget mellem 2 (i 1918-19) og 21 (i 1938-39), de fleste år mellem 5 og 15 (gennemgående højest fra 1921 til 1939). Brevpakker har i årene indtil 1950 ofte været så fåtallige, at de ikke har repræsenteret 1 promille. Fra 1951 var der årlig 1 promille og fra 1961 2 promille.

Ved periodens begyndelse (1917-18) lå antallet af breve til udlandet på godt 8 mill. Dette tal var dog stærkt krigspræget, idet der i 1913-14 havde været godt 12 mill. breve (af et samlet antal brev-forsendelser til udlandet på 18,6 mill.). Allerede i 1918-19 steg tallet med 56 % til 12,7 mill., i 1919-20 til 17,9 mill. og i 1920-21 til 20,7 mill., hvilket antal først nåedes igen i 1958.

Forklaringen på, at der selv i de første år efter den 2. verdenskrig kun afsendtes 15-17 mill. (i 1947 og 1948 17-18 mill.) breve til udlandet - d.v.s. betydeligt færre end efter 1. verdenskrig -, og at antallet af brevkort ikke var halvt så stort som i begyndelsen af tyverne, må vel blandt andet søges i den betydeligt større anvendelse af telefonen. Endvidere begyndte man i disse år at tage telexskrivningen i anvendelse. Det er tillige klart, at det i mange tilfælde tog år, før normalt samarbejde kunne reetableres med forretningsforbindelser i de krigshærgede lande. Endelig kan nævnes, at det blev meget mere almindeligt end tidligere at søge personlig kontakt med de udenlandske forbindelser. Hertil kommer, at tallet i 1920-21 sandsynligvis omfatter en af tiden omkring genforeningen skabt særlig livlig korrespondance mellem Danmark og Tyskland. I 1920-21 er der afgået 5,4 mill. brevforsendelser til og ankommet 13,7 mill. fra Tyskland (i en fodnote er anført, at en - formentlig væsentlig - del af sidstnævnte tal er masseforsendelser). I 1947 var antallet henholdsvis 2,9 og 4,6 mill.

I 1923-24 var antallet af breve gået ned til godt 11 mill., men herefter steg det til 16 mill. i 1929-30 og gik på grund af dårlige tider igen ned. Tallet var ca. 11 mill. i 1934-35 (denne nedgang kan bl.a. forklares ved koloniallotteriets bortfald i 1933-34) og lå i 1938-39 på knap 13 mill. En ny nedgang begyndte på grund af krigen så småt i 1939-40. For 1940-41 haves ingen artsfordeling, men det samlede antal brevforsendelser var 6,9 mill. eller lidt mere end i 1941-42, da antallet af breve opgjordes til 4,7 mill. Det laveste tal nåedes i 1944 med 3,5 mill. I 1945 steg det til 5,8 mill., idet postforbindelsen med det allierede udland hurtigt blev genoprettet efter besættelsens ophør og krigens afslutning. I 1946 steg tallet til 15 mill. og i 1947 til 17 mill. I 1951 gik det ned til godt 15 mill., men herefter satte en støt fremgang ind. I 1957 nærmede tallet sig 20 mill. I 1959 var det 23 mill., og efter et lille tilbageslag på en million i 1960 steg det til 24 mill. i 1962, 28 mill. i 1965 og 27,6 mill. i 1966. Sidstnævnte tal var en nedgang på knap 3 %. Siden 1951 havde i øvrigt kun 1960 vist nedgang.

Brevkortenes antal var ved periodens begyndelse 2,1 mill. og nåede i 1920-21 op på 2,7 mill. Tendensen var derefter nedadgående. Fra 1926-27 lå tallet under 2 mill. (bortset fra 1928-29) og fra 1932-33 til krigens udbrud svingede det omkring 1,5 mill. Under krigen gik det ned på en halv million (1944), kom i 1946 op på 1 million og har siden med mindre svingninger bevæget sig støt fremad, passerede 2 mill. i 1961 og nåede i 1964 2,8 mill. I 1966 var tallet 2,5 mill.

Forretningspapirer har nogle enkelte år været oppe på over 100.000, nemlig i 1919-20, 1920-21 og 1925-26 (højest med 138.000 i 1920-21). I øvrigt lå tallet indtil midten af trediverne de fleste år mellem 60.000 og 80.000 (i 1934-35 90.000), men derefter gik antallet væsentligt ned og lå med meget skiftende tal under 50.000 ned til 13.000 i 1953. I 1964 gik tallet pludselig fra 46.000 til 82.000. I 1965 - det sidste år før forretningspapirernes bortfald fra 1. januar 1966 - var tallet 47.000.

Antallet af tryksager til udlandet lå i 1913-14 på 2,7 mill. og i 1917-18 var tallet 1,6 mill. (mod 2,6 mill. året før). Det steg med mindre svingninger i de følgende år og nåede et maksimum på 4,1 mill. i 1930-31. Efter nogle nedgangsår (til 3,0 mill.) kom tallet i 1938-39 op på 4,0 mill. Det laveste tal under krigen blev 699.000 i 1944, men allerede i 1947 var antallet 4,2 mill. og steg derefter med enkelte svingninger over 6,0 mill. i 1952, 7,3 mill. i 1956 og 8,6 mill. i 1958 til 11,6 mill. i 1961. De følgende år lå det på ca. 11 mill. og i 1966 på 15 mill. For 1961 og 1966 udgjorde antallet af tryksager lidt over halvdelen af antallet af breve.

Den store stigning fra år til år efter krigen er udtryk for en stadig livligere forretningsmæssig og kulturel forbindelse med fremmede lande.

Antallet af vareprøver, der i 1913-14 lå på 277.000, udgjorde i 1917-18 kun 60.000 (mod 187.000 året før) og gik yderligere ned til 42.000 det følgende år. Tallet begyndte dog hurtigt at stige og bevægede sig med ret store svingninger mellem 200.000 og 350.000 (1927-28), indtil det i 1938-39 gik op på næsten 400.000. I 1944 var der 16.000 vareprøver, men i løbet af nogle få år var tallet oppe på det gamle niveau og holdt sig fra 1952 de fleste år mellem 250.000 og godt 300.000. Undtagelsesvis gik tallet i 1954 op på 428.000, og 1966 havde med 194.000 det laveste tal siden 1951.

Brevpakker har ikke spillet nogen stor rolle talmæssigt. Fra 1931-32 til 1951 kom tallet ikke noget år over 11.000. Efter krigen steg det fra 11.000 i 1949 til 31.000 i 1958 og derpå noget stærkere, således at det i 1965 nåede 88.000. I 1966 var tallet 79.000.

Med hensyn til brevforsendelser fra udlandet er det allerede sagt, at kategorien breve ligger med en noget lavere procent end i indlandet og til udlandet. Dette forhold skyldes imidlertid ikke, at der ankommer færre breve fra udlandet, end der sendes dertil. Tværtimod er det modsatte tilfældet, bortset fra forholdene under den 1. verdenskrig.

I 1913-14 lå det samlede antal brevforsendelser side om side med 18,6 mill. til udlandet og 18,7 mill. fra udlandet. Heraf var henholdsvis 12 og 10 mill. breve, og det var det større antal tryksager fra udlandet, der skabte balance. I 1917-18 var tallene henholdsvis 8,1 og 7,0 mill., og i de nærmest følgende år var over-

vægten for de afsendte breve særdeles stor. I de 3 finansår 1918/19-1920/21 afsendtes (i hele millioner) 13, 18 og 21 mill., men modtoges 7, 12 og 13 mill. Forklaringen på dette tilsyneladende misforhold er antagelig særlig den, at der er afsendt de såkaldte lotteribreve til Norge og Sverige. Der er ikke i de pågældende driftsberetninger fremsat kommentarer til tallene, men i det tidligere udsendte værk om postvæsenet og dets virksomhed i tidsrummet 1867/68-1916/17 er tilsvarende tal for forskellige år (første gang for 1907-08) forklaret på denne måde. (Koloni-allotteriet ophævedes i 1933-34). Når lotteribreve forekom i statistikperioderne, kunne det ved multiplikationen komme til at betyde en forskel på flere millioner breve i det årlige antal. I 1921-22 nærmer tallene sig hinanden med 16 mill. afgående og 15 mill. ankomne breve, og i de følgende år helt op til den anden krig følges tallene så nogenlunde, idet snart de afgående og snart de ankomne ligger højest. Kun i få tilfælde er forskellen over en million. I 1939-40 står tallene lige på 11,9 mill. I krigsårene ligger de ankomne på et enkelt år nær lidt højere end de afgående. Det laveste tal er 3,7 mill. i 1944, men ellers lå tallet på 5-6 mill. I 1945 var der en stigning på over 50% til 5,7 mill. I 1946 var tallet for de ankomne 17,7 mill. mod 15,2 mill. afgående, og fra da af har antallet af ankomne hele tiden ligget klart foran med fra 1-2 indtil 5-6 mill. I 1955 var der fra udlandet indgået 20 mill., i 1960 28 mill. og (efter et lille tilbageslag) i 1963 31 mill. 1964 og 1965 lå på 29-30 mill. mod godt 28 mill. afgående. I 1966 var der 31,5 mill. ankomne forsendelser (det højeste i hele perioden) mod 27,6 mill. afgående.

Antallet af brevkort fra udlandet udgjorde i 1913-14 4 mill. I 1917-18 var tallet 2,4 mill. og i 1918-19 3,1 mill. Tallet varierede en del og toppede i 1925-26 med 3,9 mill. Fra 1932-33 gik det under de 2 mill., som dog nåedes igen lige før krigen. Det laveste tal under denne blev 0,6 mill. i 1943. Tallet steg herefter med svingninger op og ned. I 1955 nåedes igen 2 mill., i 1960 3,3 mill., i 1963 3,8 mill. og i 1966 3,9 mill. (26.000 lavere end tallet for 1925-26). Antallet har hele perioden (bortset fra 1945) ligget en del højere end antallet af afgående brevkort til udlandet. En meget væsentlig del af brevkortene er afsendt af danske turister i udlandet, og den i de senere år stærkt øgede lyst og lejlighed til at rejse er sikkert medvirkende til stigningen i kortenes antal. Herved skal dog anføres, at statistikperioderne ligger uden for den egentlige turistsæson, således at turisthilsener ikke bliver repræsenteret fuldt ud i tallene. Tillige må tages i betragtning, at en stor del kort går som tryksager (5 ords-reglen). Det højeste konstaterede antal brevkort fra udlandet forekom i 1912-13 med 4,6 mill.

Forretningspapirer fra udlandet viser ligesom i retningen til udlandet meget skiftende tal. I de første år af perioden ligger tallet over 100.000 med maksimum 176.000 i 1920-21. Fra 1925-26 ligger tallet lavere, bortset fra enkelte år, men dog oftest mellem 50.000 og 100.000 indtil den 2. verdenskrig. I 1934-35 var der 147.000. Efter krigen har tallet de fleste år ligget under 50.000, i 1964 dog på 73.000 og i 1965 58.000. I de fleste år har antallet ligget højere end til udlandet.

Antallet af tryksager fra udlandet lå i 1913-14 på 4,1 mill. og ved undersøgelsesperiodens begyndelse på det halve. Tallet gik dog hurtigt i vejret og nåede i 1920-21 10 mill., hvilket antal derefter først nåedes igen i 1960. Tallet bevægede sig i øvrigt indtil

den anden krig op og ned inden for intervallet 4,7 mill. (1936-37) og 7,7 mill. (1930-31), de fleste år var det på 5-6 mill. I 1945 nåedes et minimum på knap 1 million, hvilket navnlig skyldtes afbrydelsen af postforbindelsen med Tyskland, hvorfra man tidligere modtog mange industrielle reklametryksager samt i besættelsesårene mange propagandatryksager. I 1950 var tallet igen oppe på 6 mill., tangerede 8 mill. i 1953 og 10 mill. i 1958 og nåede 13,5 mill. i 1960. De følgende år lå det lidt lavere, lavest i 1963 med 10,8 mill. De højeste tal i perioden nåedes med 15,8 mill. i 1965 og 15,6 mill. i 1966.

Bortset fra nogle få år under og lige efter den anden krig, da forretningsforbindelserne med udlandet i det store og hele var afbrudt, undtagen med de nordiske lande, har antallet af tryksager fra udlandet været højere end i modsat retning, før den sidste krig ofte 50-100 % højere. Forskellen har dog i de senere år tit været minimal (i 1963 lå de afgående endda 100.000 over de ankomne).

Som en almindelig regel kan det vel siges, at strømmen af reklamer, turistbrochurer, priskuranter, kataloger o.l. er større fra de store industrilande til de mindre lande end omvendt. Danmark modtager derfor store mængder af sådanne tryksager, men har på sin side også et betydeligt marked i fremmede lande og ikke mindst i nabolandene. En ikke lille del af tryksagerne består af uge- eller dagblade, der regelmæssigt eller lejlighedsvis for en kortere periode sendes til eller modtages fra udlandet. Nævnes må også de for tryksagsporto især af turister afsendte kort med hilsener på højest 5 ord, jfr. foran.

Vareprøvernes antal lå i 1913-14 på 590.000, men var ved periodens begyndelse nede på 132.000. Det gik snart op og har (fra 1919-20) - bortset fra årene fra 1940 til 1953 - ligget og svinget de allerfleste år mellem knap 400.000 og godt 600.000. Undtagelsesvis gik tallet i 1929-30 op til 722.000. Det var i kriseårene og er muligt udtryk for et fremstød fra udlandets side for at vinde indpas på det danske marked. Antallet af vareprøver fra udlandet har på et enkelt år nær hele tiden ligget højere end i omvendt retning. I 1966 var tallet 421.000.

Antallet af brevpakker var minimalt til efter den anden krig, men udgjorde 81.000 i 1948. En række år svingede tallet derefter mellem 21.000 og 66.000. I 1960 nåedes 103.000, og tallet lå fra 1962 til 1965 over 100.000 (højest med 155.000 i 1964). I 1966 var tallet 80.000.

Udleveringsmåden for brevforsendelser. Postbokse

Siden 1907-08 foreligger der tal til belysning af spørgsmålet om, på hvilken måde brevforsendelser kommer adressaten i hænde, d.v.s. om de bliver udbragt ved postbude, udbragt ved landpostbude eller afhentet af adressaten. I de 10 år, for hvilke man ved denne undersøgelsesperiodes begyndelse havde statistik herover, havde man konstateret, at procenten af de ved postbude udbragte forsendelser gik ned, medens udbringning ved landpostbude steg. Dette forklarede ved, at korrespondancen var i stærkere udvikling i landdistrikterne end i byerne. I nogen grad skyldtes nedgangen dog også over-

gang til afhentning, idet den samtidige stigning for denne afleveringsform fortrinsvis må tilskrives adressater i byerne (cpretelse af boksanlæg).

Imidlertid ændredes tendensen fra 1919, bl.a. fordi en del omegns-distrikter gik over fra at være betjent af landpostbude til at betjenes af postbude. Medens den af postbude udbragte andel i femåret 1915/16-1919/20 udgjorde 55,2 %, steg denne procent til 57,4 i femåret 1920/21-1924/25. I 1925-26 var procenterne følgende: udbragt ved postbude 56,7 %, udbragt ved landpostbude 34,1 % og afhentet eller udsendt i private tasker 9,2 %.

Indtil 1925-26 sondredes der ved optagelsen af denne statistik mellem landsporto- og lokalportoforsendelser. Der var her en typisk forskel, idet den ved postbude udbragte andel var væsentligt højere for lokalportoforsendelser end for landsportoforsendelser. Dette forklares dog naturligt derved, at korrespondancen inden for selve byområdet er af væsentligt større omfang end korrespondancen mellem byen og landdistriktet. Dette gælder især København og andre større byer. Eksempelvis var procenterne for udbringning ved postbude i 1913-14 53,0 for landsportoforsendelser og 63,5 for lokalportoforsendelser, i 1917-18 henholdsvis 50,6 og 60,6 og i 1925-26 henholdsvis 49,5 og 74,4. Sidstnævnte år udbragtes altså halvdelen af landsporto- og $\frac{1}{4}$ af lokalportoforsendelserne ved postbude. Den store nedgang i omdelingen ved landpostbude kan muligt bl.a. forklares ved en større anvendelse af telefonen og ved mere intensivt personligt samkvem mellem by og land. Indskrænkningen af lokalportoområdet i 1920 har medført større nedgang i antallet af lokalportoforsendelser udbragt ved landpostbude end udbragt ved postbude.

Efter sagens natur var den relative fordeling kun underkastet små ændringer fra år til år, og procenterne blev sidste gang optaget i driftsberetningen for 1942-43. Fra og med novemberstatistikken 1944 bortfaldt denne opgørelse. Gennem en lang årrække havde fordelingen været følgende: omdelt ved postbude ca. 58 %, omdelt ved landpostbude ca. 33 % og afhentet m.v. ca. 9 %.

Følgende tabel giver i hovedtræk udviklingen:

	Udbragt ved postbude %	Udbragt ved landpostbude %	Afhentet m.v. %
1905/06-1909/10 gnstl.	57,5	36,8	5,7
1915/16-1919/20 -	55,2	37,4	7,4
1920/21-1924/25 -	57,4	33,6	9,0
1926-27	57,5	32,8	9,7
1936-37	58,5	32,1	9,4
1941-42	57,7	33,6	8,7
1942-43	58,7	32,8	8,5

I forbindelse med optagelse af brevstatistikken i november 1958 blev der ved samtlige omdelingsposthuse på ny optaget en statistik over udbringningsmåden. Resultatet fremgår af den følgende tabel. Til sammenligning er anført resultatet af den i november 1942 optagne statistik. Den forskellige benævnelse for opdelingen dækker i det store og hele samme begreb ved de to undersøgelser.

Omdelt ved
postbude i by- og
omegnsdistrikt

	1958	1942
	%	%
København	88,5	90,3
Provinsen:		
Postkontorer	60,0	58,0
Postekspeditioner .	.	.
Hele landet	61,1	59,0

Omdelt ved
landpostbude, herunder udsendt
til brevsamlingssteder

	1958	1942
	By- og om- egnsdistrikt	Land- distrikt
	%	%
København	0,3	1,6
Provinsen:		
Postkontorer	3,3	17,7
Postekspeditioner .	.	96,5
Hele landet	1,5	24,8
		Udbragt ved landpostbude
		%
		4,2
		27,6
		99,0
		32,5

Udsorteret i postboks og
udlagt til afhentning

	1958	1942
	Mod gebyr	Poste re- stante m.v.
	%	%
København	8,7	0,9
Provinsen:		
Postkontorer	18,3	0,7
Postekspeditioner .	1,1	2,4
Hele landet	11,4	1,1
		Afhent- ning m.v.
		%
		5,5
		14,4
		1,0
		8,5

Den ved postbude omdelte brevpost er således steget, medens den ved landpostbude udbragte del er faldet. Den del, der er udsorteret i postboks eller udlagt til afhentning, er steget fra 8,5 til 12,5 %. Medvirkende til forskydningen var det bl.a., at kaserner og andre store postmodtagere i landdistriktet i 1958 i højere grad end i 1942 selv har afhentet posten. Stigningen fandt tillige sit udtryk i et stærkt forøget antal af postbokse og en bedre udlejningsprocent for disse.

I den følgende tabel er anført antallet af postbokse og postafhentere i de to sammenlignede år:

	Postbokse Stigning			Heraf udlejet			
	1958	1942	%	1958		1942	
				Antal	%	Antal	%
København	1.495	1.005	48,8	1.159	77,5	507	50,4
Provensen:							
Postkontorer	9.417	6.276	50,0	7.320	77,7	4.237	67,5
Postekspeditioner	588	113	420,4	337	57,3	45	39,8
Hele landet	11.500	7.394	55,5	8.816	76,7	4.789	64,8

Postafhentere		
	1958	1942
København	163	93
Provensen:		
Postkontorer	176	89
Postekspeditioner	71	32
Hele landet	410	214

Antallet af omdelte brevforsendelser pr. husstand udgjorde i de 2 år:

	Københavnske postområde	Provensen	Hele landet
1958	399,9	247,3	294,0
1942	293,3	204,4	231,6
Stigning (%)	36,3	21,0	26,9

Det skal tilføjes, at der pr. 31. marts 1967 fandtes 16.428 postbokse, hvoraf 13.283 var udlejede. Antallet af postafhentere var 550. Herefter var antallet af postbokse fra 1958 steget med 43 % og antallet af postafhentere med 34 %. Af postboksene var 81 % udlejet mod 77 % i 1958.

Ubesørgelige brevforsendelser

I de årlige driftsberetninger gives der oplysning om ubesørgelige postforsendelser for så vidt angår brevforsendelser og pakker. Derimod oplyses det ikke, i hvor stort et omfang der er tale om ubesørgelige pengeforsendelser m.v. Her skal omtales de ubesørgelige brevforsendelser, medens der med hensyn til ubesørgelige pakker henvises til afsnittet "Pakker".

Ved undersøgelsesperiodens begyndelse behandlede ubesørgelige brevforsendelser i kontoret for behandling af ubesørgede postsager. Hertil indsendtes også de ubesørgelige pakker. Fra 1921-22 ændredes kontorets navn til returpostkontoret.

For årene indtil 1923-24 inkl. anføres i nedenstående tabel statistikken over de ved nævnte kontor behandlede forsendelser. I tallene indgår både indenlandske brevforsendelser og brevforsendelser til udlandet, der er returnerede hertil som ubesørgelige. Til sammenligning er anført tallene for 1916-17.

Finansår	Indsendt til returpost- kontoret 1.000 stk.	Anbragt i alt 1.000 stk.	Heraf lotteri- breve 1.000 stk.	Rest som ubesørgede Antal 1.000 stk.	Promille af afsendte forsendelser
1916-17 ..	169,7	100,3		69,4	0,33
1917-18 ..	160,5	87,0		73,5	0,35
1918-19 ..	220,4	129,2		91,2	0,38
1919-20 ..	256,6	157,4		99,2	0,42
1920-21 ..	231,3	138,7		92,6	0,37
1921-22 ..	200,1	135,9	70,4	64,2	0,27
1922-23 ..	140,2	82,3	29,3	57,9	0,24
1923-24 ..	133,4	82,2	22,5	51,2	0,22

Under krigen 1914-18 og de nærmest følgende år har man modtaget mange breve retur fra udlandet, fordi adressaten var død eller forsvundet, jfr. nedenfor i omtalen af den 2. verdenskrig. Årsagen til at de sidste i tabellen anførte år har væsentligt lavere tal for de til returpostkontoret indsendte forsendelser, er blandt andet at søge i, at antallet af forsendelser til udlandet var gået meget ned i forhold til finansårene 1919/20-1921/22. Et andet forhold, der spiller en stor rolle ved bedømmelse af tallene i de to første kolonner, er forekomsten af de såkaldte lotteribreve, der i betydelige og meget skiftende mængder returneredes fra udlandet, og som altid kunne anbringes hos afsenderen. Antallet af disse forsendelser er anført i tabellen fra 1921-22, som er det første år, for hvilket tallet er anført i driftsberetningerne.

For årene fra 1924-25 fremgår tallene af omstående tabel. Bortset fra et par undtagelser er oplyst, hvor stor en del af forsendelserne der er anbragt af brevåbningskontoret henholdsvis returpostkontoret. Til brevåbningskontoret afgives der lukkede forsendelser, som returpostkontoret ikke kan anbringe på grundlag af forsendelsens ydre. I tabellen er tallene anført i tusinder med 1 decimal. For den ikke anbragte del af forsendelserne er anført, hvor stor en promille tallet udgør af samtlige afsendte brevforsendelser.

Ubesørgelige brevforsendelser

Finansår (år)	Indenlandske fors. og fors. returneret fra udlandet	Anbragt hos afsender eller adressat		Rest	Ikke anbragt
		Brevab- nirgs- kontoret	Retur- postkon- toret		
	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	%
1924-25	156,0	84,1	16,4	55,5	35,6
1925-26	167,7	95,6	17,5	54,6	32,6
1926-27	149,7		110,8	38,9	26,0
1927-28	158,0		115,2	42,8	27,1
1928-29	176,8	120,0	15,6	41,2	23,3
1929-30	175,1	116,0	16,8	42,3	24,2
1930-31	174,1	112,8	17,2	44,1	25,3
1931-32	202,1	116,9	26,0	59,2	29,3
1932-33	145,5	90,0	15,5	40,0	27,5
1933-34	126,1	63,0	17,3	45,8	36,3
1934-35	159,9	66,0	27,9	66,0	41,3
1935-36	171,9	70,0	28,0	73,9	43,0
1936-37	187,6	89,0	25,8	72,8	38,8
1937-38	168,5	77,5	26,4	64,6	38,3
1938-39	183,6	77,6	27,0	79,0	43,0
1939-40	168,9	65,8	22,8	80,3	47,5
1940-41	158,7	63,8	23,1	71,8	45,2
1941-42	156,3	58,5	25,4	72,4	46,3
1942-43	163,8	55,6	25,1	83,1	50,7
1943-44	181,4	55,6	28,4	97,4	53,7
1944-45	185,7	51,0	22,7	112,0	60,3
1945-46	197,1	45,7	35,7	115,9	58,8
1946-47	216,8	62,2	35,2	119,4	55,1
1947	198,2	54,2	33,3	110,7	55,9
1948	181,5	41,5	32,8	107,2	59,1
1949	170,0	36,6	29,4	104,0	61,2
1950	167,0	33,3	27,7	106,0	63,5
1951	160,0	32,0	26,0	102,0	63,8
1952	159,0	32,0	29,0	98,0	61,6
1953	164,0	34,0	34,0	96,0	58,5
1954	164,8	34,5	31,5	98,8	60,0
1955	180,3	49,7	32,2	98,4	54,6
1956	169,0	39,8	35,1	94,1	55,7
1957	170,7	37,3	36,5	96,9	56,8
1958	173,0	37,9	40,0	95,1	55,0
1959	183,5	40,1	40,8	102,6	55,9
1960	198,1	39,6	51,7	106,8	53,9
1961	200,2	34,6	44,7	120,9	60,4
1962	267,7	39,2	53,5	175,0	65,4
1963	277,0	39,7	48,8	188,5	68,1
1964	351,7	37,5	66,0	248,2	70,6
1965	310,7	36,9	63,4	210,4	67,7
1966	313,8	38,9	59,3	215,6	68,7

Ubesørgelige brevforsendelser (fortsat)

Finansår (år)	Promille af af- sendte brevfor- sendelser	Forsendelser afsendt fra udlandet	Heraf anbragt	Tilbagesendt eller tilintetgjort	
	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	%
1924-25	0,22	116,4	11,3	105,1	90,3
1925-26	0,21	114,7	11,2	103,5	90,2
1926-27	0,20	107,8	10,9	96,9	89,9
1927-28	0,20	102,6	11,3	91,3	89,0
1928-29	0,20	98,3	11,1	87,2	88,7
1929-30	0,20	99,5	11,4	88,1	88,5
1930-31	0,19	111,3	12,3	99,0	88,9
1931-32	0,24	95,9	11,4	84,5	88,1
1932-33	0,17	72,6	8,6	64,0	88,2
1933-34	0,19	79,7	9,1	70,6	88,6
1934-35	0,26	80,9	9,6	71,3	88,1
1935-36	0,29	81,5	10,9	70,6	86,6
1936-37	0,27	78,1	11,4	66,7	85,4
1937-38	0,23	82,9	11,1	71,8	86,6
1938-39	0,27	84,7	11,9	72,8	86,0
1939-40	0,28	73,6	10,7	62,9	85,5
1940-41	0,28	56,9	8,0	48,9	85,9
1941-42	0,27	52,8	8,2	44,6	84,5
1942-43	0,29	49,0	6,1	42,9	87,6
1943-44	0,32	49,9	5,5	44,4	89,0
1944-45	0,35	26,9	3,7	23,2	86,2
1945-46	0,35	54,0	8,6	45,4	84,1
1946-47	0,32	112,0	20,9	91,1	81,3
1947	0,29	131,8	17,5	114,3	86,7
1948	0,27	93,0	15,5	77,5	83,3
1949	0,26	88,4	14,3	74,1	83,8
1950	0,26	87,5	16,0	71,5	81,7
1951	0,25	92,0	17,0	75,0	81,5
1952	0,24	101,0	18,0	83,0	82,2
1953	0,23	105,0	19,0	86,0	81,9
1954	0,23	108,4	17,8	90,6	83,6
1955	0,22	118,3	19,0	99,3	83,9
1956	0,21	124,0	21,4	102,6	82,7
1957	0,21	141,2	24,4	116,8	82,7
1958	0,18	150,9	30,2	120,7	80,0
1959	0,20	170,0	31,2	138,8	81,6
1960	0,20	191,4	33,4	158,0	82,5
1961	0,22	246,1	37,0	209,1	85,0
1962	0,30	250,2	35,1	215,1	86,0
1963	0,31	282,6	45,8	236,8	83,8
1964	0,40	293,7	47,7	246,0	83,8
1965	0,33	338,7	48,5	290,2	85,7
1966	0,33	366,9	64,6	302,3	82,4

I 1924-25, 1925-26 og 1926-27 var antallet af lotteribreve henholdsvis 45.000, 56.000 og 57.000, men i øvrigt giver driftsberetningerne ikke oplysning om antallet af disse. Denne mangel har i midlertid kun indflydelse på de to første kolonner i tabellen - det til returpostkontoret indsendte antal og det af brevåbningskontoret anbragte antal - samt på promillen af afsendte brevforsendelser. Det som rest anførte tal, der er udtryk for de endeligt ubesørgelige forsendelser, påvirkes derimod ikke af lotteribrevenes antal.

Antallet af forsendelser ved returpostkontoret er svingende, men holder sig dog i næsten alle årene indtil 1961 mellem 150.000 og 200.000 (i 1946 var tallet 217.000). Så længe der var tale om lotteribreve, har det ofte været disses skiftende antal, der har bevirket svingningerne. Når f.eks. 1931-32 udviser 202.000 forsendelser og 1933-34 kun 126.000 forsendelser, har utvivlsomt særlig lotteriets bortfald i 1933-34 bevirket nedgangen. På den anden side står det store antal i 1946 (217.000) i forbindelse med, at det var i det år, at den store stigning i brevantallet satte ind både i indlandet og for forsendelser til udlandet. Rimeligvis har især et stort antal breve til de krigshærgede lande ikke kunnet finde frem til adressaten på grund af dennes død eller flytning til ukendt adresse, hvilket forhold også afspejler sig i de høje tal i de omkring 1946 liggende år. Fra 1961 indtræder en meget stærk stigning i tallene. I 1964 nåedes godt 350.000 og i 1966 314.000. Denne stigning må ses i sammenhæng med stigningen i brevantallet som helhed.

Når antallet af de hos afsender eller adressat anbragte indenlandske forsendelser m.v. i en lang årrække lå væsentligt højere for brevåbningskontorets vedkommende end for returpostkontoret, er lotteribrevene igen medvirkende årsag hertil. Fra omkring 1950 bliver forskellen betydeligt mindre, og fra 1958 har returpostkontoret ligget i spidsen, i de seneste år med forholdsvis stor overvægt.

Den ubesørgelige rest er en meget varierende størrelse fra ca. 40.000 i 1926-27 til det dobbelte i 1939-40. Tendensen var stigende, og i de sidste krigsår nåede tallet op på over 100.000. Maksimum var 119.000 i 1946, hvorefter tallet gik noget ned og i halvtredserne lå lidt under 100.000. En ny stigning indtraf i tresserne. I 1961 var antallet 121.000, i 1964 248.000 og i 1966 216.000.

I tabellen er anført, hvor stor en procent af de til returpostkontoret indgåede brevforsendelser der må opgives som endeligt ubesørgelige, med andre ord hvor mange procent tallene i rubrikken rest udgør af det i første kolonne anførte tal. Denne andel udgjorde i 1924-25 og 1925-26 ca. 1/3 og i 1930-31 ca. 1/4. I de følgende år var tallet meget svingende (fra 29 i 1931-32 til 43 i 1938-39). Under krigen steg det fra 45 i 1940-41 til 60 i 1944-45. I 1946 med det store antal brevforsendelser var der 55 % ubesørgelige, omkring 1950 lå procenten på over 60 med maksimum 64 % i 1951. - Under fortsat svingning nåedes 71 i 1964, og i 1966 var tallet 69. Som helhed er den ubesørgelige rest således steget fra ca. 1/4 af de "syge" breve til over 2/3.

Tabellen viser endvidere fra 1924-25 antallet af brevforsendelser fra udlandet, som er indsendt til returpostkontoret på grund af uanbringelighed, og hvor mange heraf der er anbragt af returpostkontoret. Brevåbningskontoret har ikke noget med disse forsendelser at gøre. Efter gældende internationale bestemmelser skal værdiløse tryksager ikke tilbagesendes, men tilintetgøres. Rubrikken

tilbagesendt eller tilintetgjort (senere i driftsberetningen ændret til "tilbagesendt til udlandet" med fodnote om, at henlagte tryksager er medregnet) omfatter begge kategorier, og der findes ikke i driftsberetningerne nogen oplysning om, i hvor stort antal der finder tilintetgørelse sted, bortset fra 1924-25, da der tilbagesendes 70.000 og tilintetgjøres 35.000 forsendelser, og 1925-26, da tallene var henholdsvis 74.000 og 29.000.

Antallet af de til returpostkontoret indgåede forsendelser fra udlandet var i 1924-25 116.000 og året efter 115.000. Man skal helt op til 1947, før man møder et lige så højt tal. Det drejer sig i begge tilfælde om år, der ligger kort efter, at postforbindelserne med udlandet er kommet i gang igen efter krigene. Og det drejer sig sikkert for en stor del om forsendelser til adressater, der er flyttet eller afgang ved døden. Desuden må regnes med, at de udenlandske afsendere (firmaer m.v.) ofte ikke har å jour-ført adresse-materiale. Antallet holder sig på omkring 100.000 indtil 1931-32. Herefter svinger det i en årrække mellem 73.000 og 85.000 og går under den anden verdenskrig nedad med et minimum på 27.000 i 1944-45. Herefter følger en brat stigning til 132.000 i 1947, en nedgang til 88.000 i 1950 og derefter en mere jævn stigning til 191.000 i 1960. På samme måde som de indenlandske forsendelser stiger tallene derefter i tresserne meget stærkt. I 1962 var antallet 250.000, i 1964 294.000 og i 1966 367.000.

Indtil 1939-40 svingede det anbragte antal mellem 9.000 og 12.000. I krigsårene, da de fleste forbindelser med udlandet faldt bort, gik tallet ned (med minimum 3.700 i 1944). I 1946 var tallet oppe på 21.000, svingede derefter i nogle år mellem 14.000 og 19.000, steg i 1956 til 21.000 og fortsatte så stigningen til 30.000 i 1958, 37.000 i 1961, 48.000 i 1964 og 65.000 i 1966.

Antallet af tilbagesendte eller tilintetgjorte forsendelser er meget varierende. Det lå indtil krigens udbrud som regel mellem 70.000 og 100.000 (i 1932 dog 64.000 og i 1939-40 63.000). I krigsårene lå tallet de fleste år på nogle og fyrre tusinde (minimum var 23.000 i 1944), i 1946 og 1947 var det henholdsvis 91.000 og 114.000, og endelig steg det fra 1950 (72.000) støt fra år til år. I 1956 var antallet 103.000, i 1960 158.000, i 1962 215.000, i 1964 246.000 og i 1966 302.000.

Procentandelen af de helt ubesørgelige forsendelser er ikke her så varierende som for de afsendte forsendelsers vedkommende. Procenten ligger for hele perioden fra 1924-25 til 1966 mellem 80 og 90 med overvægt mellem 85 og 90 for den første halvdel og overvægt mellem 80 og 85 for den anden halvdels vedkommende. Gennemsnittet er 85,4, således at kun knap 15 % bliver anbragt.

De helt ubesørgelige forsendelsers andel af samtlige afsendte brevforsendelser bevæger sig mellem 0,17 og 0,40 promille, men således, at promillen i 30 af årene i perioden siden 1924-25 ligger mellem 0,2 og 0,3. Under 0,2 ligger 4 år og over 0,3 ligger 8 år, nemlig årene 1943-46 (med maksimum 0,35) og 1963-66 (højest ligger 1964 med 0,4 promille).

Efterlysning af brevforsendelser

Siden 1939-40 er der i driftsberetningerne givet oplysning om antallet af de ved reklamationskontoret forekomne resultatløse efterspørgsler af almindelige indenlandske brevforsendelser. Antallet heraf udgjorde i nævnte finansår 1.600, men tallet steg stærkt i krigsårene og lå i 1942-43 på 3.500 og i 1945 på 5.700. I 1950 var antallet 3.000 og lå i de følgende 10 år mellem 2.300 og 2.700. Fra 1961 steg det og udgjorde i 1964 3.100 og i 1966 3.300.

For 8 enkelte år anføres nedenfor (med afrundede tal) antallet af resultatløse efterlysninger sat i forhold til antallet af befordrede brevforsendelser.

Finansår (år)	Antal resultatløse efterlysninger	Svarer til 1 efterspurgt brev pr.
1940-41	2.200	114.000
1942-43	3.500	82.000
1945	5.700	58.000
1951	2.700	144.000
1956	2.400	175.000
1961	2.900	178.000
1964	3.100	183.000
1966	3.300	186.000

Ved vurdering af tallene må det tages i betragtning, at et meget stort antal breve er forsynet med ufuldstændig eller fejlagtig adresse, at et betydeligt antal breve er helt uden adresse, samt at der af de reklamerede breve erfaringsmæssigt er en del, der enten ikke er afsendt eller er bortkommet efter afleveringen på adressatens bopæl. Antallet af brevforsendelser, der hverken var forsynet med modtager- eller afsenderadresse før nedlæggelsen i brevkasse, udgjorde i 1966-67 3.659 eller netop 10 om dagen.

Forsendelser med frankopåtryk

Om frankopåtryk på forsendelser henvises til afsnittet herom, bind I side 350.

Fra 1955 findes der statistik over postomdelte massestryksager. Fra 1958 ændredes betegnelsen til postomdelte masseforsendelser og fra 1. januar 1966 til forsendelser med frankopåtryk.

For 1955 var antallet 4,1 mill. og for 1958 8,5 mill. Det steg stærkt fra år til år, og i 1960 var det således 12,1 mill., i 1962 19,1 mill., i 1963 28,3 mill. og i 1966 59,4 mill.

Eksempelvis fordelte masseforsendelserne sig i 1960 på følgende måde: 9.887.000 tryksager, 29.000 vareprøver, 50.000 brevpakker og 2.117.000 hulkortregningsindbetalingskort. Fra 1. februar 1962 uvidedes adgangen til at benytte denne forsendelsesform til flere arter af postforsendelser, bind I side 350. Dette medførte en voldsom

stigning i antallet, og blandt andet modtoges herefter et meget stort antal breve som masseforsendelser. I 1964 fordelte forsendelserne sig således: 13,7 mill. breve, 1,2 mill. brevkort, 16,3 mill. tryksager, 24.000 vareprøver, 211.000 brevpakker, 383.000 pakker, 14.000 blandede forsendelser og 7,1 mill. hulkortregningsindbetalingskort. I 1966 var tallene følgende: 21,1 mill. breve, 2,4 mill. brevkort, 26,2 mill. tryksager, 199.000 vareprøver, 132.000 brevpakker, 1,1 mill. pakker, 171.000 aviser, 8,1 mill. hulkortregningsindbetalingskort og 22.000 postanvisninger til Tórshavn.

Anbefalede brevforsendelser

Indledende bemærkninger

I det tidligere udgivne værk "Beretning om postvæsenet og dets virksomhed i tidsrummet 1867/68-1916/17", bind II, betragtes anbefalede brevforsendelser ikke som en selvstændig forsendelsesart. Tabellerne over brevforsendelser omfatter såvel almindelige som anbefalede forsendelser under ét. I et underafsnit gøres de anbefalede brevforsendelser til genstand for særskilt omtale. I vor undersøgelsesperiode er de omhandlede forsendelser endnu i driftsberetningerne ("Oversigt over det danske postvæsens statistik") for årene 1917/18-1925/26 i hovedtabellerne sammenlagt med de almindelige brevforsendelser med en fodbemærkning for hvert enkelt forsendelsesområde om det medregnede antal.

Om de tidligere gældende bestemmelser for statistikken skal kort nævnes: Reglerne fra 1876-77 bestemte, at såvel almindelige som anbefalede breve i statistikperioderne skulle tælles, artsfordeles og multipliceres op. I 1907 fastsattes det, at statistikken over anbefalede forsendelser fremtidig skulle optages efter samme regler som for andre bogførte forsendelser. I specialtabellerne kom antallet op for de enkelte postkontorer, men det samlede antal blev derefter lagt til antallet af almindelige brevforsendelser, fordelt på de enkelte forsendelsesområder (landsporto, lokalporto o.s.v.). Det fremgår ikke ganske klart, om dette skulle ske uden nogen artsfordeling, men sandsynligheden er for, at tallet udelte blev lagt til kategorien breve. Det siges i den nævnte beretning for 50 år, at "det vides, at langt den overvejende del af anbefalede forsendelser er breve, og at anbefalede brevkort forekommer yderst sjældent". Man er dog ikke blind for, at der - navnlig i forbindelse med udlandet - forekommer en del anbefalede tryksager. Ved den nedenfor nævnte udarbejdelse af en speciel tabel for anbefalede brevforsendelser i den ny form for driftsberetning blev antallet for årene indtil 1925-26 fradraget under breve for hvert enkelt forsendelsesområde.

Fra 1. april 1926 trådte et nyt statistikreglement i kraft, og den nævnte "Oversigt" erstattedes af en "Beretning om virksomheden". I denne blev indsat en række tabeller, der i princippet tog sit udgangspunkt i 1913-14. Ved udarbejdelsen af disse tabeller blev der for så vidt angår brevstatistikken foretaget en udskillelse af de anbefalede forsendelser (jfr. ovenfor), og disse blev optaget i en ny tabel "Anbefalede forsendelser". Denne kategori var herefter fuldt ligestillet med andre arter af bogførte forsendelser, og man

gik bort fra at sammenfatte almindelige og anbefalede forsendelser til et fælles begreb 1). Dog beregnede man indtil 1942-43 hvert år, hvor mange procent de anbefalede brevfor­sendelser for hvert forsendelsesområde (indland, til udlandet o.s.v.) udgør af det samlede antal almindelige og anbefalede brevfor­sendelser. Siden 1943-44 er procenten kun blevet beregnet for det samlede antal under ét.

Antallet af anbefalede brevfor­sendelser, fordelt på forsendelsesområder, fremgår for hvert enkelt år i tiden 1917/18-1966/67 af tabel 9. Til sammenligning er anført tallene for 1916-17. Endvidere er angivet stigningen i procent fra år til år.

Det samlede antal for undersøgelsesperioden fordelte sig som følger. Tillige er anført den procentvise fordeling på områderne samt gennemsnittet pr. år.

Antal anbefalede brevfor­sendelser

Forsendelses- område	Antal 1.000 stk.	Forde- ling %	Gennemsnit pr. år 1.000 stk.
Indland	227.432	73,7	4.549
Til udlandet ..	43.001	13,9	860
Fra udlandet ..	37.727	12,2	755
Transit	624	0,2	12
Tilsammen	308.784	100,0	6.176

Omtrent tre fjerdedele af det samlede antal er således indenlandske forsendelser.

I den følgende oversigt 1 er antallet af anbefalede brevfor­sendelser rekapituleret i femårige perioder på grundlag af tabel 9, og gennemsnit er beregnet af tallene. På foden af oversigten er angivet stigningen i procent fra femåret 1917/18-1921/22 til femåret 1962/63-1966/67. Stigningen udgør for indlandet 150 %. I det forud for undersøgelsesperioden liggende femår 1912/13-1916/17 var antallet for indlandet kun 6 mill., i 1917/18-1921/22 14 mill. og i 1962/63-1966/67 35 mill. Det var den første verdenskrig, der satte stigningen i gang. Dette gjaldt også i forbindelse med udlandet, men her gik tallene fra omkring 1930 igen tilbage. For det samlede antal anbefalede brevfor­sendelser var antallet i femåret forud for undersøgelsesperioden 15 mill., således at antallet i undersøgelsesens sidste periode var 3 gange så stort.

I retningen til udlandet lå det sidste femår på linie med det forud for undersøgelsesperioden liggende femår, medens der er en stigning på 78 % for forsendelser fra udlandet i forhold til 1912/13-1916/17.

1) En tabel over fordelingen af almindelige brevfor­sendelser, antallet af adresseløse forsendelser, anbefalede brevfor­sendelser og værdibreve, der siden 1958-59 er anført i driftsberetningen i afsnittet "Postfor­sendelserne m.v. Almindelige bemærkninger", svarer til en lignende af de øvrige nordiske lande udarbejdet tabel og har til formål at tjene til sammenligning med disse tabeller.

Anbefalede brevfor­sendelser

Oversigt 1. Antal for­sendelser

Femår	Indland			Til	Fra
	Landsporto	Lokalporto	Tilsammen	udlandet	udlandet
	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.
1917/18-21/22	11.108	2.724	13.832	8.315	4.856
1922/23-26/27	11.679	2.256	13.935	6.176	5.733
1927/28-1931	11.190	2.643	13.833	5.638	5.119
1932-1936	11.665	3.162	14.827	3.560	2.957
1937-1941	13.800 ¹⁾	3.982 ¹⁾	17.782	2.232	1.908
1942-1946	17.745 ¹⁾	4.740 ¹⁾	29.318	819	1.064
1947-1951/52	-	-	32.877	2.444	2.812
1952/53-56/57	-	-	26.906	3.278	3.577
1957/58-61/62	-	-	29.557	4.668	4.373
1962/63-66/67	-	-	34.565	5.871	5.328
I alt	77.187	19.507	227.432	43.001	37.727

Stigning fra
1917/18-21/22
til

1962/63-66/67	-	-	149,9	÷ 29,4	9,7
%	-	-	73,7	13,9	12,2

1) Deling indtil 1945 inkl.

Femår	Transit	I alt	Stigning fra femår til femår		Forholdstal	
			Indland	I alt	Indland	I alt
	1.000 stk.	1.000 stk.	%	%		
1917/18-21/22	42	27.045			100	100
1922/23-26/27	45	25.889	÷ 0,7	÷ 4,3	101	96
1927/28-1931	32	24.622	÷ 0,7	÷ 4,9	100	91
1932-1936	36	21.380	7,2	÷ 13,2	107	79
1937-1941	11	21.933	19,9	2,6	129	81
1942-1946	-	31.201	64,9	42,3	212	115
1947-1951/52	5	38.138	12,1	22,2	238	141
1952/53-56/57	65	33.826	÷ 18,2	÷ 11,3	195	125
1957/58-61/62	189	38.787	9,9	14,7	214	143
1962/63-66/67	199	45.963	16,9	18,5	250	170
I alt	624	308.784			-	-

Stigning fra
1917/18-21/22
til

1962/63-66/67	373,8	70,0
%	0,2	100,0

Oversigt 2. Gennemsnit pr. femår

Femår	Indland			Til	Fra
	Landsporto	Lokalportc	Tilsammen	udlandet	udlandet
	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.
1917/18-21/22	2.222	545	2.767	1.663	971
1922/23-26/27	2.336	451	2.787	1.235	1.147
1927/28-1931	2.238	529	2.767	1.128	1.024
1932-1936	2.333	632	2.965	712	591
1937-1941	2.760	796	3.556	446	382
1942-1946	-	-	5.864	164	213
1947-1951/52	-	-	6.575	489	562
1952/53-56/57	-	-	5.381	656	715
1957/58-61/62	-	-	5.911	934	875
1962/63-66/67	-	-	6.913	1.174	1.066
Tilsammen	-	x) -	45.486	8.600	7.546
Gennemsnit pr. år	-	x) -	4.549	860	755

Femår	Transit	I alt
	1.000 stk.	1.000 stk.
1917/18-21/22	8	5.409
1922/23-26/27	9	5.178
1927/28-1931	6	4.924
1932-1936	7	4.276
1937-1941	2	4.387
1942-1946	-	6.240
1947-1951/52	1	7.628
1952/53-56/57	13	6.765
1957/58-61/62	38	7.757
1962/63-66/67	40	9.193
Tilsammen	125	61.757
Gennemsnit pr. år	12	6.176

I oversigten er de indenlandske forsendelser indtil 1945 inkl. opdelt på landsporto- og lokalportoforsendelser. Forholdet mellem antallet af de to kategorier for perioden indtil da var omtrent som 4:1.

Oversigten viser desuden for indlandet og for ialttallene stigningen i procent fra femår til femår samt stigningen udtrykt i forholdstal.

Stigningen fra femår til femår er meget ujævn såvel for indlandet som for ialttallene. Dette gælder også for udlandstallene. Forholdstallene viser et ret kraftigt tilbageslag fra 1941-1951/52 til 1952/53-1956/57.

På foden af oversigten er stigningen i procent fra det første til det sidste femår anført for forsendelsesområderne. For indlandet er stigningen 150 %, til udlandet er der en nedgang på 29 % og fra udlandet en stigning på knap 10 %. Den samlede stigning udgør 70 %.

I det følgende vil bevægelserne blive gennemgået mere detaljeret.

Det samlede antal besørgede anbefalede brevfor­sendelser, der i 1913-14 havde udgjort 3,0 mill. og i 1916-17 3,2 mill., androg i 1917-18 4,2 mill. Antallet steg til 6,3 mill. i 1920-21. Dette antal blev først nået på ny i 1944. Stigningen lå både på indenlandske forsendelser og på forsendelser til og fra udlandet.

Af tabellen fremgår stigningen fra år til år, udtrykt i procent. De første 2 år var stigningen 30 % årlig, og i alt var stigningen for de første 4 år i forhold til antallet i finansåret 1916-17 ca. 95%. De følgende 15 år var på 3 undtagelser nær nedgangsåre, således at nedgangen for perioden 1920/21-1935 i alt androg 33,8 % (fra 6,3 til 4,1 mill.). Årene 1935-1948 var en opgangsperiode, idet kun et enkelt år, nemlig 1940, viste nedgang på grund af udlandsforbindelsernes svigten. De største stigninger lå i fyrrerne, og i alt androg stigningen 103,5 % for nævnte årrække (fra 4,1 til 8,4 mill.). Som følge af nedgangen i det indenlandske antal kom der en kort nedgangsomperiode fra 1948 til 1953-54, idet dog 1951-52 havde en lille opgang. Nedgangen androg 22,5 % (fra 8,4 til 6,5 mill.). Siden da har der været moderate stigningsprocenter på indtil ca. 5, dog med en stigning på 6,9 % i 1964-65 og med to nedgangsåre (1957-58 og 1966-67) med henholdsvis + 1,0 og + 0,3 %. Den samlede stigning fra 1953-54 til 1966-67 androg 47,8 %.

Fra 1916-17 til 1966-67 er der netop sket en 3-dobling af antallet (fra 3,2 til 9,7 mill.).

De indenlandske anbefalede brevfor­sendelser opdeltes i statistikken i landsporto- og lokalportoforsendelser. I 1913-14 var det samlede antal for indlandet knap 1,1 mill. og i 1916-17 1,5 mill. I 1917-18 stiger tallet til 2,2 mill. og stiger yderligere de følgende år. Der er antageligt tale bl.a. om forsendelse af rationeringsmærker, ind- og udførselstilladelser o.l. I 1920-21 nåedes maksimum med 3,0 mill. Indtil midten af trediverne holdt tallet sig mellem 2,7 og 3,0 mill. Tendensen var stigende fra 1927-28. I 1936 var tallet 3,1 mill., i 1941 4,1 mill., i 1943 5,1 mill. og i 1944 6,1 mill. Maksimum for hele perioden nåedes i 1947 med 7,5 mill. (det 5-dobbelte af tallet for 1916-17). Medens antallet af almindelige indenlandske brevfor­sendelser viste en lille nedgang i 1947, var indenlandske anbefalede brevfor­sendelser fortsat steget (10 %). Stigningen skyl-

des formentlig dels restriktionssystemets yderligere udbygning, dels muligheden for nu igen at få indholdet i anbefalede brevforsendelser privat forsikret, hvilket kan have medført en forskydning fra værdibreve til anbefalede brevforsendelser. De følgende år viste nedgang i takt med afviklingen af restriktionerne. I 1949 var antallet 6,6 mill. og holdt sig derefter gennem halvtredserne mellem 5,3 og 6,0 mill. I 1960-61 var tallet 6,1 mill., i 1963-64 6,5 mill., i 1964-65 7,0 mill. og i 1966-67 7,3 mill. (en nedgang på 37.000 fra 1965-66).

For landsportoforsendelser var antallet i 1916-17 1,2 og i 1917-18 1,8 mill. Derefter svingede tallet i alle årene indtil 1940 mellem 2,1 og 2,9 mill. (de fleste af årene lå det på 2,2 à 2,4 mill.). Tallet var lavest i 1926-27 bl.a. på grund af lokalportoområdets udvidelse. I 1941 nåede tallet 3,2 mill., i 1943 4,0 mill. og i 1945 5,3 mill. Ligesom tilfældet var under den første verdenskrig og årene lige efter denne, prægedes også årene fra 1939 af krigen og naturligt nok i højere grad end under den første krig. Fra 1939 til 1945 fordobledes antallet af landsportoforsendelser fra 2,6 til 5,3 mill. Stigningen fra 1940 er i første række en følge af, at den mere sikre befordring som anbefalet brev har været foretrukket i højere grad end under normale forhold, bl.a. ved forsendelse af sjældne eller uerstattelige genstande. Endvidere har handelsministeriets bestemmelse om, at enhver forsendelse med posten af rati-oneringsmærker, indkøbstilladelser m.v. skulle ske som anbefalet forsendelse, været stærkt medvirkende til stigningen, der endelig også må ses i forbindelse med stigningen i antallet af almindelige brevforsendelser.

For lokalportoforsendelsernes vedkommende var antallet i 1913-14 180.000, i 1916-17 272.000 og i 1917-18 460.000. Maksimum nåedes allerede i 1918-19 med 700.000. I 1923-24 var antallet 423.000, hvorefter det viste stigende tendens indtil 1945. Udvidelsen af lokalportoområdet fra 1. april 1926 gjorde sig mærkbar, idet antallet af lokalportoforsendelser steg fra 450.000 i 1925-26 til 508.000 i 1926-27 (12,9 %). Samtidig gik landsportoforsendelserne ned med 228.000 (9,6 %), og det er sandsynligt, at stigningen for lokalportoforsendelserne må tilskrives den til lokalporto overgåede del af forsendelserne, og at den samlede nedgang for indenlandske anbefalede brevforsendelser (170.000) står i forbindelse med nedgangen i antallet af almindelige breve og brevkort (samlet nedgang i indlandet over 5 mill.). Antallet af anbefalede lokalportoforsendelser passerede 600.000 i 1933, 700.000 i 1937 og 800.000 i 1940. I 1943 var antallet 1,1 mill. og i 1945 1,4 mill. Hvad der ovenfor er sagt om årsagen til stigningen i antallet af landsportoforsendelser under krigen, gælder også for lokalportoforsendelserne.

I tidsrummet fra 1916-17 til 1945, da sondringen mellem lokalporto- og landsportoforsendelser bortfaldt, var landsportoforsendelserne steget fra 1,2 til 5,3 mill. eller 330 % og lokalportoforsendelserne fra 0,3 til 1,4 mill. eller 413 %. Fra 1917-18 til 1945 er begge grupper 3-doblede.

Som nævnt var forholdet mellem antallet af landsporto- og lokalportoforsendelser under ét for perioden indtil 1945 omtrent som 4:1. Det er dog noget varierende fra år til år - selv bortset fra ændringerne i lokalportoområdet. I perioden 1920/21-1925/26 med det snævre lokalportodistrikt var forholdet 5,3:1.

En i marts-april 1956 ved samtlige postkontorer optaget særstatistik over afgående indenlandske anbefalede brevforsendelsers fordeling i lokalportoforsendelser, landsportoforsendelser samt postsager gav følgende resultater.

	Postkontorer i København	Postkontorer i provinsen	I alt	Postekspeditioner på landet (bereg-nede tal)	Beregnete tal for samtlige posthuse
	%	%	%	%	%
Lokalportoforsendelser	47,2	14,1	30,0	8,4	27,8
Landsportoforsendelser	50,6	81,7	66,8	90,7	69,2
Postsager	2,2	4,2	3,2	0,9	3,0
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabellen viser, at forholdet mellem landsporto- og lokalporto-forsendelser efter de beregnede tal for samtlige posthuse omtrent har været som 2,5:1. Der synes således at være foregået en væsentlig forskydning i retning af relativt flere lokalportoforsendelser end i tidligere år inden for undersøgelsesperioden.

På grundlag af nævnte særstatistik er de afgående anbefalede brev-forsendelser beregnet at fordele sig således: Postkontorer i Køben-havn 43,2 %, postkontorer i provinsen 46,8 % og postekspeditioner på landet 10,0 %.

Antallet af anbefalede postsager er i den sidste del af perioden beregnet til at have udgjort op imod 300.000 årlig.

Antallet af anbefalede brevforsendelser til og fra udlandet er stærkt præget af de to krigsperioder. Endvidere spiller lotteribrev-ene i forbindelse med Norge og Sverige en stor rolle, idet antal-let af disse forsendelser var meget svingende. De bortfaldt helt fra 1933-34. Endelig medførte nedgangen i de økonomiske konjunkturer omkring 1930 en stærk tilbagegang i antallet af anbefalede brevforsendelser i begge retninger. Muligvis spillede det også en rolle, at det under de unormale valutaforhold var vanskeligt at skaffe checks til afgørelse af udenlandske betalinger.

I retningen til udlandet var antallet i 1913-14 1,3 mill., i 1916-17 1,1 mill. og i 1917-18 1,3 mill. Tallet nåede op på 2,0 mill. (pe-riodens højeste tal) i 1920-21 og gik derefter tilbage og udgjorde i 1925-26 1,1 mill. I 1926-27 var tallet 1,5 mill. (til Storbritan-nien er optalt omtrent $\frac{1}{2}$ mill. forsendelser mod 177.000 året før), men derpå indtrådte en nedadgående tendens indtil 1942, da antallet kun var 103.000. I 1939 var tallet 611.000. I årene 1940-1945, da en stor del af forbindelserne med fremmede lande var afbrudt, lå tal-let mellem 103.000 (i 1942) og 219.000 (i 1940). Fra 1946 begyndte tallet igen at stige og passede 500.000 i 1950-51, 600.000 i 1954-55, 800.000 i 1957-58 og 900.000 i 1959-60. I 1961-62 var tal-let 1,1 mill., i 1964-65 knap 1,2 mill. og i 1966-67 godt 1,2 mill., det højeste tal siden 1927-28.

I retningen fra udlandet var antallet i 1913-14 582.000, i 1916-17 630.000 og i 1917-18 603.000. Tallet nåede op på maksimum 1,3 mill. i 1922-23 og gik derefter nedad til et minimum af 133.000 i 1945. I 1939 var tallet 530.000, og i krigsårene lå tallet under 200.000. Det steg fra 423.000 i 1946 og passerede 500.000 i 1948, 600.000 i 1950-51, 800.000 i 1957-58 og 900.000 i 1961-62. I 1963-64 var antallet 1,0 mill. og i 1965-66 godt 1,1 mill. I 1966-67 gik det ned med 26.000 til knap 1,1 mill.

Bevægelsen for de to retninger er nogenlunde parallelle. De skiftes dog til at være i spidsen. Medens antallet af afgående forsendelser er det største i årene indtil 1940 med undtagelse af 1922-23 og 1923-24, ligger de ankomne forsendelser i spidsen fra 1941 til 1957-58 (dog undtagen 1945). Fra 1958-59 har forsendelser til udlandet igen haft overtaget.

Antallet af transiterende anbefalede brevfor­sendelser lå i 1913-14 på ca. 19.000 og i 1916-17 og 1917-18 på 13.000. Fra 1926-27 til 1953-54 lå tallet de fleste år mellem 1.000 og 10.000 (sidstnævnte tal nåedes i 1933 og 1952-53). I krigsårene og indtil 1950-51 noteredes mellem 0 og 1.000, og først fra 1954-55 kom tallet op på 13.000 og steg efterhånden til 41.000 i de to sidste år af perioden (dog med maksimum på 45.000 i 1960-61).

I den følgende tabel er for nogle udvalgte år og for nogle af de for udvekslingen vigtigste lande anført antallet af anbefalede brevfor­sendelser til og fra de pågældende lande. Tallene er anført i tusinder med 1 decimal. For sammenligningens skyld er tallene for 1913-14 og 1916-17 taget med.

Anbefalede brevforsendelser

Fra udlandet

Finansår (år)	Finland 1.000 stk.	Frankrig 1.000 stk.	Norge 1.000 stk.	Schweiz 1.000 stk.	Storbritannien 1.000 stk.
1913-14		27,4	32,5	5,0	35,2
1916-17		31,0	49,7	11,4	46,3
1920-21	19,6	73,0	116,3	26,5	87,4
1928	46,8	59,1	60,1	17,0	71,6
1938	8,1	27,2	39,9	16,6	72,6
1942	7,7	3,4	21,9	6,6	-
1947	11,8	33,3	45,5	31,3	93,4
1954-55	12,7	48,1	75,2	37,7	61,8
1959-60	18,9	51,2	82,0	37,8	60,9
1964-65	28,1	62,0	108,3	48,5	76,6
1966-67	29,5	54,5	102,1	48,0	76,1

Finansår (år)	Sverige 1.000 stk.	Tyskland 1.000 stk.	U.S.A. 1.000 stk.
1913-14	90,1	234,0	24,4
1916-17	91,2	190,3	29,5
1920-21	265,1	358,6	55,7
1928	198,6	303,5	56,1
1938	95,7	77,8	20,1
1942	18,9	63,1	-
1947	35,5	0,7	22,5
1954-55	90,9	108,2	17,2
1959-60	110,9	145,0	28,9
1964-65	115,5	194,3	38,0
1966-67	113,9	132,4	41,9

Anbefalede brevfor­sendelserTil udlandet.

Finansår (år)	Finland 1.000 stk.	Frankrig 1.000 stk.	Norge 1.000 stk.	Schweiz 1.000 stk.	Storbritannien 1.000 stk.
1913-14		27,1	209,2	9,5	111,4
1916-17		27,0	101,9	15,9	122,1
1920-21	19,6	50,2	287,8	24,1	141,2
1928	20,0	54,5	85,2	18,1	128,0
1938	17,4	31,2	73,8	15,3	121,2
1942	4,7	4,7	14,9	5,6	-
1947	10,9	18,0	42,1	13,1	61,2
1954-55	18,0	23,0	48,7	19,4	80,3
1959-60	21,8	43,3	75,8	22,9	95,2
1964-65	28,3	55,8	90,4	30,1	117,3
1966-67	28,6	55,8	97,2	32,8	118,0

Finansår (år)	Sverige 1.000 stk.	Tyskland 1.000 stk.	U.S.A. 1.000 stk.
1913-14	566,4	258,1	22,1
1916-17	349,4	242,8	27,8
1920-21	863,8	373,0	60,7
1928	224,8	260,0	62,8
1938	131,3	59,9	44,2
1942	20,0	36,2	-
1947	62,3	-	70,8
1954-55	82,2	79,2	71,9
1959-60	97,4	116,8	110,3
1964-65	124,6	162,7	143,7
1966-67	131,7	170,1	136,1

Efter at Finland havde opnået selvstændighed efter 1. verdenskrig, kom der en ret livlig forbindelse i gang mellem den nye republik og Danmark. Fra 1947 har der været en støt fremgang i udvekslingen. For de anbefalede forsendelsers vedkommende har denne udveksling de sidste 20 år ligget med lige høje tal på begge sider i modsætning til de almindelige brevfor­sendelser, hvoraf der går et meget større antal i retningen fra Danmark end i omvendt retning.

For Frankrigs vedkommende er antallet af anbefalede breve i begge retninger nu dobbelt så stort som før første verdenskrig. Som regel er antallet fra Frankrig større end til Frankrig.

For Norge og Sverige gør sig for de første år de tidligere omtalte lotteribreve gældende. Om omfanget af denne korrespondance giver materialet ikke oplysning. Det vil ses, at tallene for forsendelser fra Danmark i 1920-21 gik op til omtrent 300.000 for Norges og op mod 900.000 for Sveriges vedkommende. Efter den anden krig viser begge lande i det store og hele en støt fremgang (i retningen fra Sverige dog med en lille nedgang i 1966-67). Medens anbefalede forsendelser til Norge i de senere år har ligget lavere end forsendelser fra Norge, har det omvendte de seneste år været tilfældet i forbindelse med Sverige.

Også forbindelsen med Schweiz viser støt fremgang. I modsætning til, hvad der var tilfældet i begyndelsen af undersøgelsesperioden, ligger antallet af forsendelser fra Schweiz efter 2. verdenskrig klart over antallet af de her fra landet til Schweiz afsendte forsendelser.

I forbindelse med Storbritannien var antallet af afsendte forsendelser fra Danmark i 1913-14 3 gange så stort som det her modtagne antal. Efter at antallet af forsendelser til nævnte land er fordoblet fra 1947 til 1966-67 (fra 61.000 til 118.000), ligger det afsendte antal omtrent på linie med tallet under 1. verdenskrig. Derimod er antallet af forsendelser fra Storbritannien i de sidste år med et antal af omkring 76.000 i 1966-67 = mere end dobbelt så stort som i 1913-14. Bortset fra 1947 har der i alle de anførte år været stor overvægt for forsendelser fra Danmark.

For Tysklands vedkommende ligger tallene i begge retninger væsentligt under tallene i 1913-14, hvorved bemærkes, at tallene efter sidste krig alene omfatter Vesttyskland. Fra midten af halvtredserne er antallet af anbefalede breve steget fra 79.000 til 170.000 i afgående retning herfra og fra 108.000 til 132.000 i omvendt retning. Det sidste tal betyder dog en nedgang på en trediedel fra 1964-65, da tallet var 194.000. Tyskland er i øvrigt i de senere år det fremmede land, hvortil sendes og hvorfra modtages det største antal anbefalede forsendelser, hvilket også gælder i 1966-67 trods nedgangen.

I 1913-14 sendte Danmark og U.S.A. gensidigt hinanden godt 20.000 anbefalede forsendelser. Efter en jævn stigning i de senere år modtager vi nu godt 40.000 fra U.S.A., medens antallet af afsendte forsendelser er steget til det 3-4-dobbelte efter krigen. Tallet fordobledes fra 1954-55 til 1964-65 (fra 72.000 til 144.000), men gik lidt ned (til 136.000) i 1966-67. Der er sikkert i betydeligt omfang tale om forsendelse af bøger, kalendere og andre smågaver, særlig til julen. Endvidere gør udveksling af studerende og det i de senere år tiltagende nærmere samarbejde bl.a. på videnskabeligt plan samt en tiltagende turisme hver for sig deres indflydelse gældende.

Til belysning af spørgsmålet om, i hvilket omfang anbefaling af brevforsendelser finder sted, har man for 12 finansår i perioden beregnet, hvor mange promille de anbefalede brevforsendelser udgør af det samlede antal af almindelige og anbefalede brevforsendelser inden for de enkelte forsendelsesområder. Principielt er valgt hvert 5. år mellem 1919-20 og 1964-65 samt årene 1965-66 og 1966-67. De beregnede promiller fremgår af følgende oversigt. Til sammenligning er anført tallene for 1916-17.

Finansår (år)	Landsporto- forsendelser	Lokalporto- forsendelser	Tilsammen	Til udlandet	Fra udlandet	Transit	I alt
1916-17	10,8	4,1	8,3	72,1	41,9	36,0	15,3
1919-20	17,6	6,7	13,1	74,2	46,3	-	21,6
1924-25	17,2	7,1	14,0	51,7	48,1	-	20,5
1929	15,5	7,0	12,5	48,5	37,1	-	18,1
1934	15,4	7,1	12,4	42,3	27,6	-	15,3
1939	15,3	7,6	12,4	34,0	25,2	-	14,5
1944	24,8	10,0	19,1	27,7	28,7	-	19,4
1949	-	-	18,0	20,3	21,8	-	18,3
1954-55	-	-	12,9	23,6	24,9	27,3	14,3
1959-60	-	-	12,8	26,8	21,8	21,8	14,4
1964-65	-	-	12,3	27,4	24,0	37,3	14,2
1965-66	-	-	12,2	27,3	22,1	35,4	13,9
1966-67	-	-	11,9	26,6	20,7	30,8	13,5
Gennemsnit for ovenstående 6 hhv. 12 år	(17,6)	(7,6)	13,6	35,9	29,0	(27,6)	16,5

For transiterende forsendelser er promillen ikke beregnet for årene indtil 1950, idet tallene er små og derfor usikre. De på foden af tabellen som gennemsnit anførte promilletal er beregnet som et gennemsnit af promillerne for de anførte 6 henholdsvis 12 finansår (år) og kan derfor kun betragtes som et tilnærmet udtryk for fordelingen i hele undersøgelsesperioden. Ialt-tallet for hele perioden er i tabellen side 145 beregnet til 16,4 promille mod 16,5 promille ovenfor.

Det vil ses, at promillerne for indland tilsammen holder sig inden for ret små intervaller (fra 12 til 14 p.m.), bortset fra krigsårene og årene lige efter, da restriktionernes afvikling prægede tallene. For udlandets vedkommende er tabellens år under og efter den første krig stærkt præget af lotteribrevene og måske også af ønsket om større sikkerhed. Fra og til dels med den anden krig holder også promillerne i forbindelse med udlandet sig inden for ret snævre grænser. Under den sidste krig og i årene indtil 1954-55 ligger promillen til udlandet en smule under promillen fra udlandet, medens det omvendte er tilfældet for alle de andre år i tabellen og forskellen er temmelig stor, selv om der ses bort fra lotteri-årene.

I efterfølgende tabel er for alle 50 år anført antallet af almindelige og anbefalede brevforsendelser hver for sig og i alt samt anført de sidstnævntes andel i promille af det samlede antal brevforsendelser. Tallene er anført i tusinder. Til sammenligning er anført tallene for 1916-17.

For hele perioden under ét har de anbefalede brevforsendelser udgjort 16,4 promille (1,6 %) af det samlede antal almindelige og anbefalede forsendelser. I perioden 1918/19-1926/27 samt i årene 1945-46, 1947-48 og 1948-49 har promillen ligget på 20,0-25,9 (disse procenter henholdsvis for 1945-46 og for 1920-21) og i de øvrige år mellem 13,5 og 19,6. Det sidstnævnte tal vedrører periodens første år (1917-18), medens det laveste tal (13,5) gælder periodens sidste år (1966-67). Promiller på 13,5-13,9 er knyttet til tresserne og promiller mellem 14,0 og 14,8 især til halvtredserne. I selve krigsårene 1939/40-1943/44 var promillen på grund af de fleste udlandsforbindelsers bortfald ikke særlig høj.

I tabellens forspalte er alle årene anført som finansår. Tallene vedrører kalenderåret i perioden 1928-1949.

Anbefalede brevforsendelsers andel

Finansår (år)	af samtlige brevforsendelser			
	Alm. brev- fors. 1.000 stk.	Anbefalede brevfors. 1.000 stk.	Brevfors. i alt 1.000 stk.	Kol. 2 udgør o/oo
1916-17	207.466	3.216	210.682	15,3
1917-18	209.351	4.190	213.541	19,6
1918-19	231.563	5.476	237.039	23,1
1919-20	258.509	5.707	264.216	21,6
1920-21	235.911	6.264	242.175	25,9
1921-22	224.834	5.408	230.242	23,5
1922-23	230.345	5.399	235.744	22,9
1923-24	233.652	5.281	238.933	22,1
1924-25	239.057	5.011	244.068	20,5
1925-26	240.428	5.000	245.428	20,4
1926-27	240.818	5.198	246.016	21,1
1927-28	259.125	5.033	264.158	19,1
1928-29	258.843	4.825	263.668	18,3
1929-30	263.262	4.859	268.121	18,1
1930-31	259.399	4.959	264.358	18,8
1931-32	274.187	4.946	279.133	17,7
1932-33	262.751	4.505	267.256	16,9
1933-34	265.698	4.314	270.012	16,0
1934-35	271.649	4.227	275.876	15,3
1935-36	278.483	4.148	282.631	14,7
1936-37	285.076	4.186	289.262	14,5
1937-38	298.818	4.425	303.243	14,6
1938-39	309.821	4.483	314.304	14,3
1939-40	307.480	4.526	312.006	14,5
1940-41	265.787	4.127	269.914	15,3
1941-42	281.649	4.372	286.021	15,3
1942-43	301.709	4.790	306.499	15,6
1943-44	312.670	5.439	318.109	17,1
1944-45	326.002	6.441	332.443	19,4
1945-46	341.531	6.962	348.493	20,0
1946-47	399.438	7.569	407.007	18,6
1947-48	403.824	8.415	412.239	20,4
1948-49	402.314	8.442	410.756	20,6
1949-50	407.274	7.603	414.877	18,3
1950-51	426.255	6.799	433.054	15,7
1951-52	429.956	6.879	436.835	15,7
1952-53	434.004	6.592	440.596	15,0
1953-54	452.060	6.542	458.602	14,3
1954-55	459.687	6.674	466.361	14,3
1955-56	472.513	6.847	479.360	14,3
1956-57	476.245	7.171	483.416	14,8
1957-58	490.925	7.101	498.026	14,3
1958-59	525.183	7.500	532.683	14,1
1959-60	538.720	7.844	546.564	14,4
1960-61	563.257	8.010	571.267	14,0
1961-62	590.315	8.332	598.647	13,9
1962-63	611.867	8.497	620.364	13,7
1963-64	628.308	8.747	637.055	13,7
1964-65	650.629	9.347	659.976	14,2
1965-66	687.082	9.701	696.783	13,9
1966-67	705.975	9.671	715.646	13,5
I alt	18.524.239	308.784	18.833.023	16,4

I tabel 9a er anført promillefordelingen på de enkelte forsendelsesområder (landsportoforsendelser, lokalportoforsendelser, indland tilsammen, til udlandet, fra udlandet og transit) i hele undersøgelsesperioden.

I overensstemmelse med, hvad der foran er anført, er disse tal især påvirket af krigsperioderne. Særlig bevirker de meget lave tal for forsendelser til og fra udlandet i årene fra 1940 til omkring 1950, at promillen for indenlandske forsendelser er meget høj, fra 1941 til 1946 over 900 med maksimum 960 i 1945. De laveste promilller for indlandet forekom i 1919-20 og 1920-21 med henholdsvis 497 og 481. I øvrigt lå tallene indtil 1939 med stigende tendens inden for intervallet 511 (i 1926-27) - 747. I 1932 passeredes 600 og i 1935 700. I 1940 var tallet 894, i 1941 938 og i 1945 960 (jfr. nedenfor). Efter den nævnte periode med promilller over 900 var hovedtendensen fra 1947 til periodens udløb nedadgående. I årene 1947 til 1953-54 gik tallet ned fra 896 til 807 og i årene 1954-55 til 1963-64 fra 796 til 746. I 1966-67 var promillen 755.

Landsportoforsendelserne viste indtil krigen i det væsentlige en med indland tilsammen parallel kurve. I 1919-20 og 1920-21 lå tallet under 400. Promillen 400 passeredes i 1921-22, 500 i 1932. I 1940 sprang promillen fra 575 til 692, i 1941 var den 735 og 1945 760. Lokalportoforsendelserne lå med promilller under 100 i årene med den snævre lokalgrænse (1920-1926). Derefter steg tallet jævnt fra 100 i 1927-28 til 172 i 1939, 202 i 1940 og 200 i 1945 (højest var tallet med 208 i 1942). I 1945 (ved lokalportoens bortfald) var tallet for indland tilsammen herefter 960, hvilket var den højeste promille for indlandet i hele perioden.

I retningen til udlandet lå promillen højest i de første 4 år af undersøgelsesperioden, nemlig over 300 med maksimum 326 i 1919-20. Hovedretningen var herefter nedadgående. I 1921-22 var tallet 248 og i 1931 211 (i 1926-27 var det dog oppe på 284). I 1932 var promillen 184 og i 1939 135. Herefter lå den under 100 indtil 1954-55. Minimum var 21 i 1944 og 1945. I 1955-56 var tallet 105, i 1962-63 og 1963-64 130 og i 1966-67 128.

I retningen fra udlandet var den højeste promille i undersøgelsesperioden 240, der forekom i 1922-23. I øvrigt lå tallet de første 4 år med stigende tendens fra 144 til 197, i 1921-22 var tallet 234, i 1931 201, i 1939 117 og derefter under 100 indtil 1952-53 med minimum 19 i 1945. I 1953-54 var tallet 101 og fortsatte perioden ud med små svingninger (i 1957-58 var tallet 117, i 1960-61 110, i 1963-64 120 og i 1966-67 113).

I følgende tabel er anført gennemsnittet af promilllerne pr. femår samt promilllerne for hele perioden under ét. Til sammenligning er anført tallene for 1916-17.

Promillefordeling på forsendelsesområderne

(Gennemsnit pr. femår).

Finansår (år)	Landsporto- forsendelser	Lokalporto- forsendelser	Indland tilsammen	Til udlandet	Fra udlandet	Transit	I alt
1916-17	382	85	467	333	196	4	1.000
1917/18-1921/22	412	102	514	307	178	1	1.000
1922/23-1926/27	452	87	539	238	221	2	1.000
1927/28-1931	455	107	562	229	208	1	1.000
1932-1936	546	148	694	166	138	2	1.000
1937-1941	630	182	812	101	86	1	1.000
1942-1946	(750 ¹)	(201 ¹)	941	25	34	-	1.000
1947-1951/52			860	65	75	-	1.000
1952/53-1956/57			796	97	105	2	1.000
1957/58-1961/62			762	120	113	5	1.000
1962/63-1966/67			752	128	116	4	1.000
Hele perioden			737	139	122	2	1.000

1) Gennemsnit for 1942-1945

I gennemsnit for perioden 1917/18-1945 var promillen for landsportoforsendelser 534 og for lokalportoforsendelser 136. For hele undersøgelsesperioden 1916/17-1966/67 var gennemsnitspromillen som anført: for indland tilsammen 737, til udlandet 139, fra udlandet 122 og for transiterende forsendelser 2. Angående disse sidste, se i øvrigt bemærkningen ovenfor, side 143.

Værdibreve og æsker med angiven værdi

Værdibreve er en forsendelsesart, der inden for de af denne undersøgelse omfattede 50 år har ført en hensygnende tilværelse. Ved periodens udløb udgør antallet af værdibreve nøjagtigt 10 % af det ved periodens begyndelse besørgede antal. Anvendelsen af forseglede værdibreve er i de fleste tilfælde for besværlig og dyr, og denne form er, når det drejer sig om forsendelse af penge, især blevet afløst af anvendelsen af postgirosystemet eller checks.

Antallet af værdibreve, fordelt på forsendelsesområder, fremgår for hvert enkelt år i tiden 1917/18-1966/67 af tabel 11. Til sammenligning er anført tallene for 1916-17. Tillige er anført stigningen i procent fra år til år.

Det samlede tal for undersøgelsesperioden fordelte sig som følger. Endvidere er angivet den procentvise fordeling på områderne samt det gennemsnitlige antal pr. år.

<u>Antal værdibreve</u>			
Forsendelses- område	Antal	Fordeling	Gennemsnit pr. år
	1.000 stk.	%	1.000 stk.
Indland	16.575	89,7	331
Til udlandet ..	888	4,8	18
Fra udlandet ..	986	5,3	20
Transit	34	0,2	1
Tilsammen ...	18.483	100,0	370

90 % af værdibrevene er således indenlandske. I forbindelse med udlandet er der en lille overvægt for de ankomne forsendelser.

Det samlede antal besørgede værdibreve, der havde nået maksimum med godt 1,4 mill. i 1907-08, udgjorde i 1916-17 knap 1,4 mill. og i 1917-18 1,3 mill. I 1920-21 var tallet 1,1 mill. og herefter gik det hurtigt nedad. I 1921-22 var tallet 896.000, i 1926-27 616.000, i 1934 315.000, i 1939 236.000, i 1943 177.000 og i 1947 158.000.

Indtil da havde nedgangen været så godt som ubrudt (i 1945 var tallet dog 202.000 mod 180.000 året før). Fra 1947 til 1961-62 lå tallet med små svingninger mellem 147.000 og 159.000, men i de sidste år af perioden gik det yderligere ned. Lavest var tallet i 1963-64 med 120.000. I 1965-66 var det 133.000 og i 1966-67 132.000.

For indlandets vedkommende var antallet i 1917-18 1.237.000 og i 1920-21 1.003.000. Sidstnævnte tal var en lille stigning i forhold til året før, hvilket skyldtes indlemmelsen af de sønderjyske landsdele. I 1921-22 gik tallet ned til 782.000, og i 1925-26 var antallet kun halvt så stort som i 1917-18, nemlig 617.000. For årene 1917/18-1925/26 er der i statistikken skelnet mellem landsporto- og lokalportoforsendelser. Disse sidstes antal var det førstnævnte år 189.000 og det sidstnævnte år 26.000. For alle 9 år tilsammen udgjorde lokalportoforsendelserne 9,3 % af det i dette tidsrum foreliggende samlede antal indenlandske værdibreve. Fra 530.000 i 1926-27 gik tallet støt nedad og androg i 1932 311.000 og ved begyndelsen af den anden verdenskrig 208.000. Antallet holdt sig herefter under 200.000. I driftsberetningen for 1944-45 kommenterede man tilbagegangen på følgende måde:

"De egentlige pengebreve har måttet vige pladsen for mere praktiske og moderne former for pengeforsendelse, navnlig checks, gireringer og giroudbetalingskort. Selv om antallet af værdibreve således kun udgør en lille brøkdel af, hvad det har været, har denne forsendelsesart dog stadig sin berettigelse, bl.a. hvor forsendelse af pengesedler m.v., værdipapirer eller værdigenstande af ringe omfang skal finde sted."

I 1945 gik antallet op til 201.000 mod 179.000 året før. Det særligt høje tal skyldtes indsendelse af værdipapirer til stempeling i henhold til de i sommeren 1945 vedtagne pengelove. I 1946 var tallet 170.000, og fra 1947 til 1961-62 svingede tallet mellem 145.000 og 157.000. Om nedgangen efter krigen udtales det, at den bl.a. kan være forstærket af, at der nu atter var mulighed for at få anbefalede forsendelser forsikret privat - en mulighed, der var faldet bort under krigen.

I tallene for indenlandske værdibreve indgår en del postsagsforsendelser. For disse er antal og beløb første gang særskilt opgjort i 1937-38. Antallet var da 10.400 eller 4,8 % af det indenlandske antal. I 1938-39 og 1939-40 var antallet ca. 11.500 eller 5,5 % af det indenlandske antal. Derefter gik tallet ret jævnt nedad fra år til år, f.eks. var antallet i 1942 9.800 (5,2 %), i 1946 5.100 (3,0 %), i 1952 3.200 (2,2 %), i 1958 2.100 (1,4 %), i 1964-65 1.400 (1,2 %) og i 1966-67 900 (0,7 %). Det i postsager forsendte beløb androg i 1937-38 52 mill., i 1945 92 mill., i 1952 og 1958 47 mill., i 1964-65 37 mill. og i 1966-67 48 mill. kr. Gennemgængende har beløbet udgjort omkring 10 % af det samlede beløb for indlandet, undertiden lidt mere eller mindre (i 1944 således 18 % og fra 1963-64 kun ca. 6 %).

I retningen til udlandet afsendtes i 1916-17 32.000 værdibreve og i 1917-18 27.000. Antallet lå noget højere i den første halvdel af tyverne. Maksimum nåedes med 93.000 i 1923-24 (heraf de 2/3 til Tyskland). I 1925-26 var tallet 49.000, og det gik derefter stærkt tilbage, bortset fra et enkelt år (1932), da der afsendtes 77.000 værdibreve, jfr. omstående. I 1939 var antallet 9.000, og i årene fra 1940 til 1956-57 lå tallet de fleste år mellem 300 og 1.000 (i 1950-51 var tallet dog 2.200). Fra 1957-58 lå tallet på ca. 2.000.

Fra udlandet indgik i 1916-17 65.000 værdibreve og i 1917-18 55.000. I de følgende år steg tallet noget og nåede maksimum med 74.000 i 1922-23. Det gik derefter nedad og udgjorde i 1939 19.000 og i 1940 5.000. Herefter lå antallet for de allerfleste af årene i resten af perioden mellem 600 og 1.499 (i 1959-60 og fra 1964-65 dog ca. 2.000).

Det ses således, at udvekslingen af værdibreve med udlandet siden begyndelsen af den anden verdenskrig er ganske minimal. Som det allerede er nævnt ovenfor, foregår forsendelsen af penge til og fra udlandet nu på simple måde og navnlig ved anvendelse af postgirosystemet og postanvisning eller ved forsendelse af checks.

Bortset fra finansårene 1922/23-1924/25, da antallet af transiterende værdibreve udgjorde mellem 4.000 og 7.000, har tallet ligget på omkring 1.000 og derunder (i 1950-51 var tallet dog ca. 1.500). I første halvdel af fyrrerne forekom der ingen transiterende værdibreve, og fra midten af halvtredserne har antallet været minimalt.

I efterfølgende tabel er anført antal og beløb for værdibreve til og fra Norge, Sverige og Tyskland for enkelte udvalgte år:

År	<u>Antal værdibreve</u>					
	Til udlandet (1.000 stk.)			Fra udlandet (1.000 stk.)		
	Norge	Sverige	Tyskland	Norge	Sverige	Tyskland
1916-17 ..	5,5	14,5	7,2	29,9	12,7	16,6
1917-18 ..	4,6	11,4	6,6	23,1	13,4	10,2
1923-24 ..	4,9	10,1	65,3	22,0	12,8	16,4
1932	5,8	13,4	31,8	22,6	6,8	2,4
1939	1,6	2,4	0,2	11,2	4,2	0,5
1946	0,2	0,3	-	0,2	0,7	-
1956-57 ..	0,3	0,3	0,1	0,1	0,4	0,3
1964-65 ..	0,5	0,7	0,2	0,1	0,3	1,3
1966-67 ..	0,5	0,8	0,2	0,1	0,4	1,4

År	<u>Beløb (mill. kr.)</u>					
	Til udlandet			Fra udlandet		
	Norge	Sverige	Tyskland	Norge	Sverige	Tyskland
1916-17 ..	6,5	19,4	8,9	10,3	10,8	15,0
1917-18 ..	4,2	11,8	10,8	9,9	21,0	6,6
1923-24 ..	2,8	7,3	15,2	5,4	7,0	1,7
1932	1,5	3,5	7,3	2,9	4,3	0,9
1939	1,1	1,7	0,1	1,4	2,6	0,1
1946	0,4	0,4	-	0,1	0,7	-
1956-57 ..	0,5	0,6	0,1	0,1	0,9	0,3
1964-65 ..	1,1	5,9	0,3	0,4	1,4	1,1
1966-67 ..	1,5	6,9	1,4	0,7	2,3	1,1

De særlig høje tal for værdibreve til og fra Tyskland i tyverne stod i forbindelse med, at postanvisningsudvekslingen i visse perioder var suspenderet på grund af markkursens voldsomme nedgang.

Også med Rusland var der under den første verdenskrig en ret stor udveksling af værdibreve, især i retningen til Danmark, idet en del russere under krigen opholdt sig her.

Under de unormale valutaforhold omkring 1930 blev det vanskeligt at skaffe checks til afgørelse af udenlandske betalinger. Endvidere medførte de økonomiske konjunkturer store svingninger i valutakurserne i de forskellige lande. Disse forhold bevirkede bl.a., at en del beløb, der under normale forhold sendtes pr. postanvisning eller ved checks, nu blev sendt i værdibrev, jfr. omtalen under anbefalede brevforsendelser og under postanvisninger. Endvidere har bestemmelsen i begyndelsen af trediverne om, at der i værdibreve til udlandet kun måtte forsendes et begrænset beløb i danske penge inden for en uge fra samme afsender (nemlig først 400 kr., senere kun 200 kr.) bevirket en betydelig forøgelse i antallet af værdibreve til udlandet. Stigningen i antallet androg i 1932 131 %, medens det tilsvarende angivne værdibeløb kun steg med 24 % (fra 15,6 mill. kr. til 19,3 mill. kr.).

I retningen fra udlandet var Norge indtil den anden verdenskrig det dominerende land. Antallet af værdibreve herfra var i 1932 ca. 23.000 (over halvdelen af det samlede antal fra udlandet), men i 1933 kun 12.000 (godt 80 %).

Nedgangen i 1933 i begge retninger stemmer overens med den også på andre områder stedfundne nedgang i forretningerne på udlandet (jfr. under anbefalede brevforsendelser, pakker, anvisninger m.v.). Årsagen til nedgangen var de økonomiske konjunkturer, valutaforholdene og restriktioner i ind- og udland.

Om de her i landet trufne bestemmelser (valutarestriktioner m.v.), se tillige afsnittet "Udland. Almindelige bestemmelser" i bind I.

I tabel IIIa er anført de i værdibreve forsendte værdibeløb for de enkelte år i undersøgelsesperioden. Beløbene er specificeret efter forsendelsesområderne indland, til udlandet, fra udlandet og transit og anført i mill. kr. med 1 decimal.

I 1913-14 androg den angivne værdi i alt 734 mill. kr. I de første krigsår steg beløbet meget stærkt på alle forsendelsesområder og udgjorde i 1916-17 i alt 1.124 mill. kr. I 1917-18 gik beløbet ned til 1.073 mill. kr., men steg derefter på ny og kulminerede i 1920-21 med 1.222 mill. kr., hvilket er maksimum for perioden. I de følgende 5 år lå det omkring 1 milliard kr., men fra 1926-27 blev tendensen nedadgående, dog med svingninger op og ned. I 1936 var beløbet 478 mill. kr. og i 1939 556 mill., jfr. nedenfor. Beløbet nærmede sig i besættelsesårene 600 mill. (i 1943 således 585 mill. kr.). I 1945 sprang beløbet op på 1 milliard (en fordobling fra året forud), hvilket skyldtes indsendelse af værdipapirer til stempeling i henhold til de i 1945 vedtagne pengelove, jfr. foran om stigningen i antallet af værdibreve. I de følgende 3 år gik beløbet nedad og udgjorde i 1948 603 mill. kr. Derefter lå det i nogle år og svingede mellem 450 og godt 500 mill. kr. I 1964-65 gik det op til 593 mill. kr., i 1965-66 til 799 mill. kr. og i 1966-67 til 838 mill. kr.

For indlandets vedkommende lå den angivne værdi de første 9 år af undersøgelsesperioden omkring 1 milliard kr. med maksimum 1.149 mill. i 1920-21 og med 926 mill. i 1922-23. I årene 1926/27-1930 lå tallet mellem 757 og 787 mill. kr. og i trediverne mellem 468 og 603 mill. kr.

Fra 1938 til 1939 steg værdibeløbet fra 489 mill. kr. til 546 mill. kr. eller 11,6 %. Stigningen skyldtes bl.a. den på grund af krigen

forhøjede præmie hos forsikringsselskaberne, hvorved det var blevet fordelagtigere for afsendere, der tidligere havde ladet forsikre privat, at angive den fulde værdi på forsendelsen, d.v.s. lade post- og telegrafvæsenet overtage hele forsikringen. Endvidere kan nævnes ophævelsen i september 1939 af adgangen til hos post- og telegrafvæsenet at forsikre ud over den angivne værdi. Under issituationen ide strenge vintre 1940-42 var der i flere perioder fastsat indskrænkninger i befordringen bl.a. af værdiforsendelser, især således, at maksimum for værdiangivelsen var nedsat.

I årene fra 1940 til begyndelsen af tresserne gik de indenlandske tal fra en milliard kr. i 1945 over knap 800 mill. i 1946 og 600 mill. i 1948 ned til 447 mill. kr. i 1949, hvilket var det laveste tal i hele undersøgelsesperioden. Beløbet lå derefter og svingede omkring 500 mill. kr. og var i 1963-64 526 mill. De 3 sidste år i perioden udgjorde beløbet henholdsvis 582, 784 og 822 mill. kr.

For værdibreve til og fra udlandet er forholdet også det, at de største samlede beløb ligger på årene 1917/18-1920/21. Det højeste tal ligger i begge retninger i 1918-19, nemlig med henholdsvis 47 og 50 mill. Tallene ligger væsentligt over førkrigstidens. Således var beløbene for 1913-14 henholdsvis 14,7 og 18,5 mill. kr. Værdibeløbene er i øvrigt meget forskellige for de enkelte lande og for det enkelte land stærkt svingende fra år til år. I årene 1921/22-1926/27 var beløbene i retningen til udlandet endnu ret høje, svingende mellem 20 og 33 mill. kr., hvilket bl.a. skyldes den ovenfor nævnte suspension af anvisningsudvekslingen med Tyskland m.v. samt for 1926-27 tillige et særlig stort beløb til Frankrig. I de følgende år viste bevægelsen en nedadgående retning, overensstemmende med tilbagegangen i antallet af værdibreve og restriktionerne m.h.t. beløbets størrelse. Lavest lå beløbet i fyrrerne med minimum på omkring 0,2 mill. kr. i 1943-44 og 1944-45. I tresserne steg beløbet til 8 mill. kr. i 1964-65 og 11,2 mill. kr. i 1965-66 og 1966-67.

I retningen fra udlandet bevægede beløbet sig ret jævnt nedad fra 1921-22, idet dog 1926-27 danner en undtagelse, særlig på grund af ekstraordinært store beløb fra Frankrig. I krigsårene gik beløbet helt ned til 0,4 mill. kr. I tresserne steg det noget og udgjorde i 1964-65 3,4 mill. kr. og i 1966-67 4,4 mill. kr.

Bortset fra, at det angivne værdibeløb i transiterende værdibreve for de to første finansår af undersøgelsesperioden androg ca. 8 mill. kr. årlig og for 1923-24 og 1924-25 godt 2 mill. kr. årlig, har det transiterende værdibeløb været ganske ringe.

Af tabel 8 over angivne værdibeløb og besørgede pengebeløb vil det ses, at det i værdibreve angivne beløb ved periodens begyndelse i 1917-18 androg ca. 40 %. Ved slutningen af perioden andrager det kun et par procent, medens indbetalingskort og navneudbetalingskort skriver sig for ca. 90 % af de samlede beløb. Af det på værdibreve i hele perioden angivne beløb, 34.213 mill. kr., vedrører 97 % indlandet. Det gennemsnitlige beløb pr. år andrager omtrentligt: for indlandet 664.000 kr., til udlandet 10.200 kr., fra udlandet 9.200 kr. og i transit knap 600 kr. eller i alt 684.000 kr.

I de følgende 2 oversigter over henholdsvis antal og beløb er der for hele perioden foretaget en rekapitulation af tallene i femårige perioder. I oversigterne er dog ikke medtaget tallene for udlandet,

men kun for indlandet og ialtsummerne. For begge disse grupper anføres i den første oversigt antallet i hele tusinder, stigningen i procent fra femår til femår samt forholdstal, idet tallet for det første femår sættes lig med 100. Beløbene angives i millioner kr. med 1 decimal, og for hver af grupperne indland og ialtsummer er anført stigningen i procent fra femår til femår samt forholdstal, idet beløbet for det første femår sættes lig med 100, og endelig det gennemsnitlige beløb pr. forsendelse.

Oversigt l. Værdibreve

AntalIndland.

Femår	Antal 1.000 stk.	Stigning fra femår til femår %	For- holds- tal
1917/18-21/22	5.075	-	100
1922/23-26/27	3.243	÷ 36,1	64
1927/28-1931	2.107	÷ 35,0	42
1932-1936	1.313	÷ 37,7	26
1937-1941	1.029	÷ 21,6	20
1942-1946	912	÷ 11,4	18
1947-1951/52	764	÷ 16,2	15
1952/53-56/57	747	÷ 2,2	15
1957/58-61/62	760	1,7	15
1962/63-66/67	625	÷ 17,8	12
Tilsammen	16.575	-	-
Stigning fra 1917/18-21/22 til 1962/63-66/67	+ 87,7	-	-
Gennemsnit pr. år	331	-	-

I alt.

Femår	Antal 1.000 stk.	Stigning fra femår til femår %	For- holds- tal
1917/18-21/22	5.565	-	100
1922/23-26/27	3.850	÷ 30,8	69
1927/28-1931	2.466	÷ 35,9	44
1932-1936	1.612	÷ 34,6	29
1937-1941	1.119	÷ 30,6	20
1942-1946	919	÷ 17,9	17
1947-1951/52	777	÷ 15,5	14
1952/53-56/57	756	÷ 2,7	14
1957/58-61/62	776	2,6	14
1962/63-66/67	643	÷ 17,1	12
Tilsammen	18.483	-	-
Stigning fra 1917/18-21/22 til 1962/63-66/67	+ 88,4	-	-
Gennemsnit pr. år	370	-	-

Oversigt 2. Beløb

		<u>Indland.</u>		
	Beløb	Stigning fra femår til femår	For- holds- tal	Gennemsnit pr. for- sendelse
Femår	mill. kr.	%		kr.
1917/18-21/22	5.188,5	-	100	1.022
1922/23-26/27	4.548,5	÷ 12,3	88	1.403
1927/28-1931	3.762,8	÷ 17,3	73	1.786
1932-1936	2.689,0	÷ 28,5	52	2.048
1937-1941	2.642,7	÷ 1,7	51	2.568
1942-1946	3.433,7	29,9	66	3.765
1947-1951/52	2.739,9	÷ 20,2	53	3.586
1952/53-56/57	2.466,3	÷ 10,0	48	3.302
1957/58-61/62	2.512,5	1,9	48	3.306
1962/63-66/67	3.230,8	28,6	62	5.169
Tilsammen	33.214,7	-	-	2.004
Stigning fra 1917/18-21/22 til 1962/63-66/67	÷ 37,7	-	-	-
Gennemsnit pr. år	664	-	-	-

		<u>I alt.</u>		
	Beløb	Stigning fra femår til femår	For- holds- tal	Gennemsnit pr. for- sendelse
Femår	mill. kr.	%		%/kr.
1917/18-21/22	5.572,2	-	100	1.001
1922/23-26/27	4.785,5	÷ 14,1	86	1.243
1927/28-1931	3.899,3	÷ 18,5	70	1.581
1932-1936	2.774,1	÷ 28,9	50	1.721
1937-1941	2.675,4	÷ 3,6	48	2.391
1942-1946	3.438,3	28,5	62	3.741
1947-1951/52	2.758,0	÷ 19,8	49	3.550
1952/53-56/57	2.479,8	÷ 10,1	45	3.280
1957/58-61/62	2.538,8	2,4	46	3.272
1962/63-66/67	3.291,9	29,7	59	5.120
Tilsammen	34.213,3	-	-	1.851
Stigning fra 1917/18-21/22 til 1962/63-66/67	÷ 40,9	-	-	-
Gennemsnit pr. år	684	-	-	-

På foden af oversigterne er anført stigningen (nedgangen) fra 1917/18-1921/22 til 1962/63-1966/67. Gennemsnitligt har der i undersøgelsesperioden foreligget 331.000 værdibreve pr. år i indlandet og 370.000 i alt. For antallet er der en nedgang fra første til sidste femår på ca. 88 % (omtrent ens for indlandet og for ialttallet) og for beløbet 38 % for indlandet og 41 % for ialtsummen. Endvidere er angivet det gennemsnitlige beløb for det samlede antal forsendelser, hvilket udgør 2.004 kr. for indenlandske forsendelser og 1.851 kr. for ialttallet. Udlandet trækker således tallet ned, idet gennemsnittet på dette område har ligget langt under det indenlandske, jfr. de nedenfor anførte tal for nogle udvalgte år. Når gennemsnittet er nået allerede i tallene fra trediverne, skyldes det den omstændighed, at halvdelen af antallet ligger i de 2 første femår og halvdelen af det forsendte beløb har foreligget i løbet af de første 4 femår.

Det vil af forholdstallene ses, at antallet i det sidste femår kun udgør 12 % af tallet for det første femår. For beløbenes vedkommende går tallene kun ned til ca. 60 %, idet navnlig beløbene for de 2 sidste år af perioden var særligt høje. Gennemsnitsbeløbet pr. forsendelse er 5 gange så stort i sidste som i første femår.

I nedenstående tabel er for nogle udvalgte år og for de enkelte forsendelsesområder anført det gennemsnitlige beløb pr. værdibrev. Til sammenligning er anført tallene for 1913-14 og 1916-17. Bortset fra de to sidstnævnte år er der ikke anført gennemsnit for de transiterende værdibreve, hvis antal er så lille, at gennemsnits-tal ville blive ret vilkårlige.

Gennemsnitsbeløb pr. værdibrev

Finansår (år)	Indland kr.	Til udlandet kr.	Fra udlandet kr.	Transit kr.	I alt kr.
1913-14 ...	560	623	337	536	552
1916-17 ...	820	1.175	621	1.239	820
1917-18 ...	802	1.137	778	-	813
1920-21 ...	1.145	636	635	-	1.093
1926-27 ...	1.464	780	516	-	1.348
1932 ...	1.775	251	254	-	1.353
1939 ...	2.625	511	279	-	2.356
1942 ...	3.000	599	750	-	2.972
1945 ...	4.978	949	608	-	4.956
1953-54 ...	3.284	2.111	900	-	3.256
1960-61 ...	3.297	1.778	2.331	-	3.269
1964-65 ...	4.888	3.977	1.603	-	4.822
1966-67 ...	6.420	5.214	2.037	-	6.346

For indlandets vedkommende er der en jævn stigning, der har sin naturlige forklaring i pengenes ændrede værdi. Som helhed er stigningen tillige udtryk for, at det fortrinsvis er større beløb, der vedblivende sendes i værdibreve, medens mindre beløb i stigende grad forsendes ved postanvisning eller ved benyttelse af postgiro.

Et brud på kurven er dog tallet for 1945, der er ekstraordinært stort som følge af den foran nævnte indsendelse af værdipapirer til stempling. For forsendelser til og fra udlandet er tallene meget svingende. Specielt for 1932 henvises til det foran oplyste om fastsættelsen af et maksimum for forsendelser til udlandet. Ved beregningen er for indlandet anvendt forkortede tal, for udlandet fulde tal. Ialttallet omfatter også transitforsendelser.

Nedenfor er angivet fordelingen i promille af værdibrevene efter forsendelsesområde for tiden indtil 1939. Til sammenligning er tallene for 1913-14 og 1916-17 medtaget.

Finansår (år)	Indland	Til udlandet	Fra udlandet	Transit	I alt
1913-14 ...	938	18	41	3	1.000
1916-17 ...	926	23	48	3	1.000
1917-18 ...	937	20	42	1	1.000
1918-19 ...	931	20	48	1	1.000
1919-20 ...	909	33	57	1	1.000
1920-21 ...	897	49	53	1	1.000
1921-22 ...	873	61	65	1	1.000
1922-23 ...	838	72	84	6	1.000
1923-24 ...	814	107	71	8	1.000
1924-25 ...	849	78	68	5	1.000
1925-26 ...	860	68	71	1	1.000
1926-27 ...	860	67	71	2	1.000
1927-28 ...	865	62	71	2	1.000
1928 ...	864	61	73	2	1.000
1929 ...	855	62	81	2	1.000
1930 ...	854	62	82	2	1.000
1931 ...	828	77	93	2	1.000
1932 ...	723	179	96	2	1.000
1933 ...	815	101	81	3	1.000
1934 ...	835	89	73	3	1.000
1935 ...	871	55	73	1	1.000
1936 ...	883	44	72	1	1.000
1937 ...	886	40	73	1	1.000
1938 ...	885	38	76	1	1.000
1939 ...	881	38	80	1	1.000
Gnsth. ...	861	65	72	2	1.000

I 1917-18 var promillefordelingen omtrent som før krigen, jfr. tallene for 1913-14. I de 3 første år af undersøgelsesperioden lå promillen for indlandet over 900. I øvrigt lå den - bortset fra 1932 - mellem 814 og 897, i de fleste år dog over 850. I 1932 var tallet kun 723.

For forsendelser til udlandet svinger promillen mellem 20 og 179. Lavest var den i de første 2 år. I 1923-24 var den 107 på grund af det store antal værdibreve til Tyskland (postanvisningsudvekslingen periodevis suspenderet), og de store tal i begyndelsen af trediverne stod i forbindelse med det lave maksimumsbeløb, som var fastsat

for værdibreve. Størst blev promillen i 1932 (179), og dette - i forbindelse med, at også promillen for forsendelser fra udlandet var høj det år (96) - var årsagen til den usædvanligt lave promille for indlandet.

I retningen fra udlandet svingede promillen mellem 42 og 96. De fleste år lå den mellem 65 og 84. De høje promiller for forsendelser fra udlandet i 1931 og 1932 står i forbindelse med vanskeligheder af valutamæssig karakter.

For årene fra 1940 er promillerne for udvekslingen med udlandet minimale. I 1966-67 var promillerne : indland 968, til udlandet 16 og fra udlandet 16.

Af antallet af afsendte værdibreve har det fra København afsendte antal i de allerfleste år ligget på omkring en trediedel, i tresserne dog med en større andel. Af samtlige værdibreve iflg. tabel 11 (til indlandet og til udlandet) udgør de fra København afsendte 28%.

Om æsker med angiven værdi, som er medtalt under værdibreve, giver driftsberetningerne først oplysning fra 1930-31, da der afsendtes 33 til et samlet beløb af 13.000 kr. til udlandet og fra udlandet modtoges 255 til et samlet beløb af 57.000 kr. Dette er i øvrigt langt de største forekommende tal. I retningen fra udlandet forekom indtil den anden verdenskrig et antal, der svingede mellem 136 i 1931-32 og 4 i 1940-41. Senere forekom der i 4 af årene æsker, herunder 55 i 1950-51. Den angivne værdi for sidstnævnte antal var 228.000 kr. Det samlede antal optalte æsker for hele perioden fra 1930-31 til 1966-67 udgjorde 55 afsendte forsendelser til et samlet beløb af 20.000 kr. og 816 ankomne forsendelser til et samlet beløb af 405.000 kr.

Materialet giver i øvrigt ingen oplysninger om æskernes afsendelses- eller bestemmelseslande. I de tilfælde, hvori denne forsendelsesart er forekommet i forholdsvis stort antal, må det antages at stå i forbindelse med særlige valutaforhold (dette gælder således især de i begyndelsen af trediverne forekomne forsendelser).

Angående forsikring ud over den angivne værdi henvises til side

Pakker

Pakkestatistikken i almindelighed

I tabel 12 er anført antallet af pakker (inklusive værdipakker og pakker med postopkrævning) for de enkelte år inden for undersøgelsesperioden, opdelt efter forsendelsesområder (indland, til udlandet, fra udlandet og transit). Til sammenligning er anført tallene for 1913-14 og 1916-17. Tillige er anført stigningen i procent fra år til år samt Københavns relative andel af afsendte pakker.

Det samlede tal for undersøgelsesperioden fordelte sig som følger. Endvidere er angivet den procentvise fordeling på områderne samt det gennemsnitlige antal pr. år.

Antal pakker

Forsendelsesområde	Antal	Fordeling	Gennemsnit
	1.000 stk.	%	pr. år 1.000 stk.
Indland	777.311	91,9	15.546
Til udlandet	31.271	3,7	625
Fra udlandet	35.992	4,3	720
Transit	896	0,1	18
Tilsammen	845.470	100,0	16.909

92 % af pakkerne er således indenlandske. I forbindelse med udlandet er der, ligesom det er tilfældet for brevforsendelser en lille overvægt for de ankomne forsendelser.

På grundlag af tabel 12 er der udarbejdet en oversigt over tallene for de enkelte femår gennem hele perioden samt over gennemsnitstallene for disse femår. I tilknytning hertil er opgang eller nedgang fra femår til femår beregnet ved forholdstal, idet tallene for 1917/18-1921/22 sættes lig 100. Denne oversigt viser en stigning fra det første til det sidste femår til 272 for forsendelser til indlandet, 115 til udlandet, 103 fra udlandet og 245 for det

samlede antal. Endvidere er fordelingen på de nævnte forsendelsesområder beregnet i promille. Her bevæger indland sig mellem 851 i det første femår og 969 i 1942/43-1946/47, da udlandstallene var henholdsvis 14 og 17. Stigningen i procent for ialttallet fra femår til femår ses af førstnævnte oversigt, der tillige viser stigningen særskilt for indland samt for udland i alt (afgående og ankomne pakker tilsammen).

Oversigt 1. Antal pakker

Finansår (år)	Indland 1.000 stk.	Til udlandet 1.000 stk.	Fra udlandet 1.000 stk.	Transit 1.000 stk.	I alt 1.000 stk.
1917/18-21/22	50.262	5.570	4.652	29	60.513
1922/23-26/27	46.989	2.527	5.762	138	55.416
1927/28-31/32	49.005	2.198	5.514	136	56.853
1932/33-36/37	47.751	1.290	2.223	42	51.306
1937/38-41/42	52.460	1.127	1.566	13	55.166
1942/43-46/47	83.088	1.241	1.423	4	85.756
1947/48-51/52	93.880	2.668	3.165	59	99.772
1952/53-56/57	101.563	3.414	3.025	131	108.133
1957/58-61/62	115.521	4.818	3.879	243	124.461
1962/63-66/67	136.792	6.418	4.783	101	148.094
I alt	777.311	31.271	35.992	896	845.470

Stigning fra
1917/18-21/22
til

1962/63-66/67	172,2	15,2	2,8	-	144,7
---------------	-------	------	-----	---	-------

Finansår (år)	Stigning fra femår til femår	Stigning fra femår til femår	Stigning fra femår til femår
	I alt %	Indland %	Udland i alt %
1917/18-21/22	÷ 8,4	÷ 6,5	÷ 18,9
1922/23-26/27	2,6	4,3	÷ 7,0
1927/28-31/32	÷ 9,8	÷ 2,6	÷ 54,4
1932/33-36/37	7,5	9,9	÷ 23,3
1937/38-41/42	55,5	58,4	÷ 1,1
1942/43-46/47	16,3	13,0	119,0
1947/48-51/52	8,4	8,2	10,4
1952/53-56/57	15,1	13,7	35,1
1957/58-61/62	19,0	18,4	28,8
1962/63-66/67			

I oversigternes forspalte er alle årene anført som finansår. Tallene vedrører kalenderåret i perioden 1928-1949.

Pakker.2. Gennemsnitstal for femårene

Finansår (år)	Indland	Til udlandet	Fra udlandet	Transit	I alt
	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.
1917/18-21/22	10.053	1.114	930	6	12.103
1922/23-26/27	9.398	505	1.152	28	11.083
1927/28-31/32	9.801	440	1.103	27	11.371
1932/33-36/37	9.550	258	445	8	10.261
1937/38-41/42	10.492	225	313	3	11.033
1942/43-46/47	16.617	248	285	1	17.151
1947/48-51/52	18.776	533	633	12	19.954
1952/53-56/57	20.313	683	605	26	21.627
1957/58-61/62	23.104	963	776	49	24.892
1962/63-66/67	27.358	1.284	957	20	29.619

3. Forholdstal.

Finansår (år)	Indland	Til udlandet	Fra udlandet	I alt
	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.
1917/18-21/22	100	100	100	100
1922/23-26/27	93	45	124	92
1927/28-31/32	97	39	119	94
1932/33-36/37	95	23	48	85
1937/38-41/42	104	20	34	91
1942/43-46/47	165	22	31	142
1947/48-51/52	187	48	68	165
1952/53-56/57	202	61	65	179
1957/58-61/62	230	86	83	206
1962/63-66/67	272	115	103	245

4. Promillefordeling

Finansår (år)	Indland	Til udlandet	Fra udlandet	Transit	I alt
	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.
1917/18-21/22	831	92	77	0,5	1.000
1922/23-26/27	848	46	104	2	1.000
1927/28-31/32	862	39	97	2	1.000
1932/33-36/37	931	25	43	1	1.000
1937/38-41/42	951	20	28	0,3	1.000
1942/43-46/47	969	14	17	-	1.000
1947/48-51/52	941	27	32	0,6	1.000
1952/53-56/57	939	32	28	1	1.000
1957/58-61/62	928	39	31	2	1.000
1962/63-66/67	924	43	32	1	1.000

Endelig er udarbejdet en oversigt over pakkeudvekslingen med de 5 fremmede lande, med hvilke udvekslingen er størst, nemlig Norge, Sverige, Storbritannien, Tyskland og U.S.A. Denne oversigt er fælles med en tilsvarende oversigt vedrørende brevforsendelser og findes anført side 69.

Tallene, der er anført i 1.000 stk., er en rekapitulation i femårige perioder af tallene fra tabel 7. Tillige er angivet antallet af udvekslede pakker med hele udlandet. På foden af oversigten er anført stigningen i procent fra femåret 1917/18-1921/22 til femåret 1962/63-1966/67 og de pågældende landes respektive andel af det samlede antal pakker til henholdsvis fra udlandet. De 5 landes samlede andel af hele pakkeudvekslingen med udlandet andrager 77 % i retningen til udlandet og 80 % i retningen fra udlandet eller i alt knap 79 %. Tallene er præget af de 2 krige og af depressionen i trediverne.

Det samlede antal pakker er steget fra 10,8 mill. i 1916-17 til 31,1 mill. i 1966-67 eller 20,3 mill. (188 %). Før den første verdenskrig - d.v.s. i 1913-14 - var antallet 9,5 mill. Tallet var altså steget i 1916-17, og denne stigning fortsatte i de følgende 2 år til 11,8 mill. i 1917-18 og 13,7 mill. i 1918-19, en samlet stigning på 2,9 mill. siden 1916-17. Herefter kom fire år med nedgang således at antallet i 1922-23 var gået ned til 10,8 mill., en samlet nedgang fra 1918-19 på 21,1 % eller 2,9 mill. Tallet var herefter det samme som i 1916-17. Der fulgte derpå en række år, der begyndte med små årlige stigninger, som fra 1927-28 afløstes af skiftende nedgang og opgang og afsluttedes med et stort fald på 12,6 % i 1932 (fra 11,2 til 9,8 mill.). I alt androg nedgangen fra 1922-23 til 1932 godt 1,0 mill. eller 9,6 %. Den af de vanskelige konjunkturer omkring 1930 foranledigede nedgang blev i årene fra 1933 til 1939 afløst af årlige stigninger, der gennemsnitligt lå på 2,8 % (den største var på 5,7 %, som forekom i 1938). Fra 1932 til 1939 udgjorde stigningen i alt 21,3 % (fra 9,8 til 11,8 mill.). Ved begyndelsen af den anden verdenskrig lå pakkeantallet således praktisk taget på nøjagtig samme højde som ved undersøgelsesperiodens begyndelse i 1917-18.

Fra 1939 til 1940 gik antallet af pakker ned med 1,9 mill. eller 16,2 % (fra 11,8 til 9,9 mill.). Antallet lå lidt lavere end i 1933, men nu satte en stærk stigning ind, således at antallet fra 1939 til 1946 steg fra 11,8 til 21,3 mill. eller 9,5 mill. (80,3 %). Trods det nævnte fald på 16,2 % i 1940 blev den gennemsnitlige stigning for årene 1939-46 dog 9,5 %. Den største stigning var 22,9 % (fra 1942 til 1943). Derpå fulgte en række år indtil 1955-56 med skiftende op- og nedgang og med ret varierende stigningsprocenter, svingende mellem + 8,5 i 1947 og + 6,1 i 1952-53. Fra 1946 til 1955-56 var der en nedgang på 0,5 % (fra 21,3 til 21,2 mill.).

Fra 1956-57 har der i resten af undersøgelsesperioden været stigning hvert år, men med ret svingende stigningsprocenter, der har varieret fra 0,9 % i 1966-67 til 7,4 % i 1961-62. Den samlede stigning fra 1955-56 til 1966-67 har været 46,4 % (fra 21,2 til 31,1 mill.) med et gennemsnit på 3,6 %.

I den følgende tabel er foretaget en rekapitulation af de foranævnte perioder med angivelse af stigningsprocenterne dels for de enkelte perioder i alt, dels i gennemsnit pr. år. For transiterende forsendelser er dog ikke beregnet stigningsprocenter.

Stigningsprocenter

for pakker.

Periode	Indland	Til udlandet	Fra udlandet	I alt	Gennemsnit pr. år
	%	%	%	%	%
1916/17-18/19	22,9	135,9	÷ 49,8	26,7	12,6
1918/19-22/23	÷ 18,8	÷ 78,4	203,3	÷ 21,1	÷ 5,7
1922/23-1932	0,4	÷ 41,0	÷ 63,3	÷ 9,6	÷ 0,9
1932-1939	24,7	2,8	÷ 26,3	21,3	2,8
1939-1946	81,8	28,7	74,5	80,3	9,5
1946-1955/56	÷ 2,0	85,7	÷ 5,2	÷ 0,5	0,02
1955/56-66/67	44,1	97,0	65,2	46,4	3,6
1916/17-66/67					
i alt	220,6	45,3	12,5	187,8	-

I det store og hele har stigningsprocenterne fra det ene år til det andet været ret moderate. Gennem hele perioden har kun otte af årene haft en positiv eller negativ procent på over 10, og over halvdelen har ligget mellem + 5 og ÷ 5. Af de 50 stigningsprocenter har 13 minus-fortegn. En vis udjævning har i nogle af årene fundet sted derigennem, at tallene i de forskellige forsendelsesområder har bevæget sig modsat hinanden. I øvrigt har bevægelsen i antallet af indenlandske pakker i det væsentlige været toneangivende i kraft af, at dette antal i årene indtil 1931 omfattede mellem 80 og 87 % og i årene fra 1932 mellem 92 og 98 % (fra 1946 mellem 92 og 95 %) af det samlede antal.

Indland.

Det indenlandske antal lå i 1913-14 på 7,9, i 1916-17 på 8,9 og i 1917-18 på 9,7 mill. I 1966-67 udgjorde tallet 28,7 mill., og stigningen fra 1916-17 til 1966-67 har udgjort 19,8 mill. eller 220,6 %. Antallet er altså mere end tredoblet gennem perioden.

Fra 1917-18 til 1918-19 steg antallet med 1,3 mill. (13,8 %) til 11,0 mill., et antal, der først nåedes igen i 1939. I tiåret 1906/07-1916/17 havde stigningen gennemsnitligt andraget 6,1 % årlig. Den særligt store stigning under og lige efter den første verdenskrig står utvivlsomt blandt andet i forbindelse med den herskende vareknaphed (forsendelse af mindre kvanta ad gangen) og rationeringen (forsendelse af rationeringsmærker) m.v. I de følgende år gik tallet væsentligt ned og udgjorde i 1922-23 8,9 mill., altså godt 2 mill. mindre end i 1918-19 og dette til trods for, at indlemmelsen af de sønderjyske landsdele medførte en tilgang på 357.000 pakker i 1920-21.

Nedgangen skyldes sikkert i nogen grad den række af forhøjelser af pakkeporto, der fandt sted i tidsrummet mellem 1. november 1917 og 1. marts 1921. I alt skete der forhøjelser 5 gange i nævnte tidsrum, og ved portoændringen den 1. juli 1920 ophævedes lokalporto for pakker. Den sidste forhøjelse (1. marts 1921), der kun omfattede pakker indtil 2½ kg, fulgtes af en nedsættelse af alle satser fra 1. april 1922. Man var da åbenbart blevet klar over, at taksterne lå for højt, men nedsættelsen hindrede dog ikke, at også 1922-23 viste nedgang (ca. 100.000). Foruden af portoforhøjelserne blev pakkeantallet i efterkrigsårene muligvis også påvirket nedad-

gående derved, at følgerne af den ovenfor nævnte vareknaphed, rationering etc. efterhånden gjorde sig mindre gældende. Først fra 1923-24 var der en opgang (på 143.000 pakker). Den stigning, der her sætter ind, må blandt andet tilskrives den omstændighed, at den stigende import af varer fra udlandet medfører livligere forretningsvirksomhed.

Pakkeantallet viste herefter indtil 1927-28 svingninger omkring 9,7-9,8 mill. og nåede i 1930 10,0 mill. I februar-marts 1929 var pakkebefordringen på grund af isforholdene af betydeligt mindre omfang end normalt, og det udtales i driftsberetningen for 1929-30, at man kan regne med, at der blev sendt ca. 300.000 pakker færre end under normale forhold. Antallet skulle herefter allerede i 1929 have nået de 10 mill. I driftsberetningen for 1930-31 anføres det, at der er indtrådt en forbedring af pakkepostbefordringen mellem Jylland og øerne ved etablering af nye forbindelser. Når antallet af pakker dog viser nedgang i 1931 og 1932, skyldes det den fra 1930 herskende vanskelige økonomiske situation, der også på flere andre områder bevirkede nedgang i postvæsenets forretninger. Til lige spillede konkurrencen med jernbaner og rutebiler ind for pakkebefordringens vedkommende.

I 1932 var antallet lidt under 9 mill., hvilket var en nedgang på godt 700.000 pakker i forhold til 1931. For at imødegå den nævnte konkurrence navnlig inden for oplandet blev der fra 1. juni 1933 indført en deling i takstzoner, nærzone og fjernzone. Inden for nærzonen blev pakker af vægt over 1 indtil 5 kg billigere end i fjernzonen. I 1933 steg antallet af indenlandske pakker med 278.000, og de følgende år viste stigning fra år til år indtil 1939, da antallet var 11,2 mill. Heraf var ca. 4 mill. nærzonepakker og ca. 7 mill. fjernzonepakker, og stigningen i årene 1934-1939 udgjorde for nærzonepakkerne over 40 %, medens fjernzonepakkerne kun var steget 1 %. Om forholdet mellem antallet af nær- og fjernzonepakker vil der i det følgende blive givet nærmere oplysning.

Den samlede opgang for årene 1932-1939 androg 2,2 mill. eller i gennemsnit godt 300.000 årlig. Årsagerne til stigningen er konjunkturopgangen efter depressionen, indførelsen af zonepakkesystemet samt forbedring af befordring og omdeling af pakker. Hvad specielt befordringen angår skal her nævnes overenskomsten med statsbanerne fra 1. oktober 1933, der blandt andet indførte togpostordningen. Denne ordning medførte en betydelig forbedring og udvidelse af pakkebefordringen, navnlig i nærtrafikken. Tillige blev der i disse år udfoldet en betydelig propaganda og reklamering ganske særligt for pakkebesørgelsen. Der blev således foretaget talrige personlige henvendelser til større afsendere, ligesom annoncer med reklameindhold indrykkedes i dag- og ugeblade samt håndbøger. Reklameplakater ophængtes på postkontorerne. Reklameringen ledes fra generaldirektoratets 3. ekspeditionskontor.

I 1940 gik antallet af indenlandske pakker ned med 1,6 mill. til 9,6 mill. (14,5 %). Dette skyldtes dels issituationen i begyndelsen af året, dels besættelsen den 9. april. Issituationen medførte i januar-marts en række afbrydelser af de ordinære postforbindelser. Flyvemaskiner benyttedes til postbefordring i udstrakt grad, jfr. nærmere herom afsnittet "Postbefordring under issituationer". For luftbefordringen gjaldt visse indskrænkninger med hensyn til værdiangivelse og i visse perioder med hensyn til vægt m.v. I hvilken grad isforholdene influerede på antallet af forsendte pakker er det ikke muligt at beregne. Det samme gælder virkningerne af be-

sættelsen, der i høj grad medførte indskrænkninger i postbefordringen i indlandet, bl.a. suspenderedes natsejladsen på Store Bælt. Også den begyndende vareknaphed spillede en rolle. For nærzonepakker var nedgangen minimal, idet issituationen og befordringsindskrænkningerne ikke for disse medførte så store vanskeligheder som for videre hen bestemte pakker. Endelig må det nævnes, at der skete en forhøjelse af portoen fra 1. juli 1940. Forhøjelsen ramte ikke nærzonepakker indtil 3 kg og androg i øvrigt 10-15 øre for de almindeligst anvendte satser. Det kan næppe antages, at denne forhøjelse har haft større indflydelse på pakkeantallet under de rådende prisforhold. De fra 1. juli gældende portosatser kom til at gælde til juli 1946.

I 1941 var pakkeantallet 10,8 mill. (stigning 12,6 %). Isforholdene i januar-marts var ikke så slemme som året før. Størstedelen af februar og marts var Bornholms-ruten ganske vist standset, og posten sendtes over Sverige, og til nogle mindre øer var der ekstraordinær postbefordring, men i øvrigt var der ikke tale om nogen indskrænkning i postbesørgelsen. Ved køreplansskiftet i maj 1941 genoptoges natsejladsen over Store Bælt, og en del forbedringer opnåedes i postforbindelserne. I det store og hele kunne der dog næppe forventes nogen stigning i antallet af pakker. Når der alligevel blev så stor fremgang som nævnt, er grunden i første række de som følge af benzin-, olie- og gummimangel indførte begrænsninger i ruteautomobil- og fragtmandskørslen, hvorved en del pakker, der tidligere blev befordret af private, er overgået til befordring gennem post- og telegrafvæsenet.

I begyndelsen af 1942 var der på ny isvanskeligheder, og befordringen foregik i nogen grad ad luftvejen. I visse perioder modtoges pakker til befordring over Store Bælt kun som ilpakker og pakker til og fra Bornholm kun som luftpostpakker eller til befordring via Sverige. Som helhed har issituationen næppe påvirket pakkeantallet kendeligt. Antallet steg fra 1941 til 1942 med 1,2 mill. eller ca. 11 % og udgjorde dermed ca. 12 mill. Årsagen til stigningen antages at være de samme som året før, nemlig tilgangen af pakker, der tidligere befordredes af rutebiler og fragtmænd. Hermed stemmer det overens, at fremgangen især ligger på nærzonepakkerne. Der kan også peges på de vanskeligheder, som varefordelingen arbejdede under, og som utvivlsomt forøgede pakkernes antal.

1943 bragte en stigning på 2,8 mill. (24 %) og 1944 ligeledes en stigning på 2,8 mill. (18 %), i begge årene omtrent ligeligt fordelt på nærzone og fjernzone. I 1945 og 1946 fortsattes stigningen, dog mere afdæmpet, nemlig med henholdsvis 0,9 og 1,8 mill. Med sidstnævnte stigning kom tallet op på 20,3 mill., d.v.s. mere end det dobbelte af tallet i 1917-18. Antagelig ligger stigningen både på privat- og forretningsforsendelser. Det er indlysende, at en så voldsom stigning som den, der havde fundet sted i de senere år, havde stillet væsentlige fordringer til personel og materiel såvel ved ind- og udlevering som ved befordring. Vanskelighederne mærkedes særlig stærkt, fordi brændselssituationen bevirkede, at banernes køreplaner blev stærkt indskrænket, og fordi post- og telegrafvæsenet selv havde vanskeligheder med at holde de nødvendige automobiler i gang. Først fra efteråret 1945 begyndte forholdene at bedres.

I 1945 var det nærzonepakkerne, der viste den største stigning, og de udgjorde for første gang over halvdelen af de indenlandske pak-

ker, idet antallet er opgjort til henholdsvis 9,4 og 9,1 mill. Det var dog kun det ene år, de lå i spidsen, idet de igen fra 1946 lå lidt under 50 %, jfr. de side 173 anførte bemærkninger.

I 1947 viste pakkeantallet en tilbagegang på 1,9 mill. eller 9,3 %. Denne nedgang var for så vidt ventet, som det hele tiden havde stået klart, at den fra rutebiler og fragtmænd overtagne pakkebefordring måtte regnes at være af midlertidig karakter. En del af nedgangen skyldes dog den omstændighed, at distribueringen af varemængden på grund af de enkelte leveringers større omfang mere går over til anden befordring eller på grund af større varemængde ikke kræver så mange forsendelser fra sted til sted. Endvidere må en del af nedgangen tilskrives issituationen i februar-marts 1947, der medførte store uregelmæssigheder i postbefordringen.

Det skal her anføres, at der som et led i de af et udvalg til undersøgelse af muligheder for arbejdslettelse (U.M.A.) foreslåede ændringer fra 1. maj 1946 var indført den ordning, at statistikken over indenlandske pakker til selve postkontorets distrikt kunne foretages ved vejning af adressekortene og anvendelse af visse forholdstal. Denne fremgangsmåde kan i nogen grad have påvirket tallene for så vidt angår statistikken over ankomne pakker. Da pakketallene for indlandet i tabel 12 er baseret på afgående statistik, som opgøres efter registernumre, berører ordningen ikke tabellens tal. Den usikre opgørelsesmåde blev sat ud af kraft 1. januar 1948.

I forhold til antallet for 1947 viste tallet for 1948 en stigning på 700.000 pakker, men denne stigning er dog, når hensyn tages til nedgangen under isperioden 1947, delvis af formel karakter. I 1949 og 1950 var der en mindre nedgang, idet tallene stillede sig således: 1948 19,1 mill., 1949 18,8 mill. og 1950-51 18,7 mill. Som en mulig forklaring på nedgangen anfører driftsberetningen øget konkurrence fra baner og rutebiler. En vis stilstand er forklarlig oven på de forudgående års stærke vækst efter krigen (komplettering af lagre, stigende efterspørgsel etc.).

Fra 1950-51 opgøres statistikken over bogførte forsendelser finansårsvis, men statistiktallene for perioden 1. januar-31. marts 1951 er ikke medtaget i tabellerne. Det for 1950-51 anførte tal vedrører således kalenderåret 1950, og det i januar kvartal 1951 opgjorte antal androg ca. 4,7 mill.

De næste fire år viser mindre stigninger, idet tallene udgør følgende: 1951-52 18,9 mill., 1952-53 20,0 mill., 1953-54 20,1 mill. og 1954-55 20,6 mill. pr. 1. maj 1951 forhøjedes alle portosatserne for pakker med 10-15 øre pr. sats, og pr. 1. maj 1953 steg alle satserne med 5-15 øre pr. sats. Muligvis er de beskedne stigninger i pakkeantallet i nogen grad udtryk for en reaktion mod forhøjelserne.

Fra 1954-55 til 1955-56 gik antallet af pakker ned fra 20,6 til 19,9 mill. eller 3,2 %. Året viste i øvrigt fremgang for de fleste andre forsendelsesarter, og nedgangen for pakker må dels tillægges den ny takstforhøjelse pr. 1. maj 1955 - en forhøjelse af nogenlunde samme størrelse som den foregående - dels issituationen i februar 1956, der bl.a. i en vis periode medførte suspension af pakkebefordringen over Store Bælt. 1955-56 er i øvrigt den eneste afbrydelse i den stigning, der begyndte i 1951-52 og fortsatte resten af undersøgelsesperioden. Stigningen må ses som et udtryk for stigende erhvervsvirksomhed. I 1956-57 kom tallet op i nærheden af

21 mill. og i 1957-58 på 21,2 mill.. Den årlige stigning var af ret varierende og ret beskeden størrelse, for de 9 sidste år af perioden således i rækkefølge (fra 1957-58): 0,6 mill., 1,3 mill., 0,7 mill., 1,8 mill., 0,2 mill., 0,3 mill., 1,6 mill., 0,7 mill. og 0,2 mill.

Fra 15. marts 1962 blev maksimumsvægten for postpakker ændret fra 50 kg til 20 kg, og nærzoneportoen bortfaldt, således at der herefter gjaldt samme takst til hele landet, bortset fra Grønland. Samtidig foretoges en forhøjelse af taksterne og i forbindelse hermed en simplificering af skalaen. Det er muligt, at de indtrådte forhøjelser af portoen kan have medvirket til, at 1962-63 kun viste en fremgang på 231.000 pakker og 1963-64 på 258.000 pakker, men derefter indtræder igen større stigning. Bortfaldet af pakker over 20 kg har næppe været særlig mærkbart.

Udland.

Under den første verdenskrig foregik der en omfattende udveksling af krigsfangeforsendelser, der efter bestemmelserne i de forskellige internationale konventioner og overenskomster nød portofri befordring. Her i landet var det den danske afdeling af Røde Kors, der gennem et oplysningskontor til hjælp for krigsfanger tog sig af ekspeditionen af sådanne forsendelser (brevpostforsendelser, værdibreve, postanvisninger og postpakker). Et stort antal pakker gik "pr. kommission" gennem det nævnte kontor især til Tyskland, England, Frankrig og Rusland. Dette var årsagen til den store stigning i antallet af pakker til udlandet. Medens antallet i 1913-14 havde ligget på 475.000, var det fordoblet i 1916-17 (949.000). De højeste tal forekom i 1917-18 og 1918-19 med henholdsvis 1,6 og 2,2 mill. Stigningen fra 1916-17 til 1918-19 androg 136 %. For de tre nævnte finansår, der præges af krigsfangeforsendelser, stillede tallene sig som følger:

Finansår	Pakker til		Rest
	udlandet i alt	Heraf krigs- fangeforsen- delser	
	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.
1916-17 ...	949	272	677
1917-18 ...	1.621	1.199	422
1918-19 ...	2.239	1.705	534

Ser man bort fra krigsfangeforsendelserne, har de to sidste finansår altså ligget lavere end 1916-17, men omtrent på linie med 1913-14, da tallet var 475.000. I 1919-20 steg tallet til 548.000 og i 1920-21 til 676.000. De to følgende finansår lå tallet lidt under en halv million, gik i 1923-24 op til 595.000 og gennemløb derefter en i det store og hele nedadgående kurve til 161.000 i 1941 (periodens laveste tal). Bemærkelsesværdigt er det store fald fra 1931 til 1932 (fra 409.000 til 285.000 pakker eller 30 %), som forklares ved de herskende lavkonjunkturer, valutavanskeligheder og udførselsrestriktioner. Et nyt stærkt fald forekommer fra 1939 til 1940 (fra 293.000 til 164.000 pakker eller 44 %), foranlediget af krigen. Med 1942 begynder en i hovedsagen opstigende kurve, dog med nedgang i 1944 til 199.000. I 1946 var tallet 377.000 og i

1947 473.000. Der er bl.a. tale om pakker til danske arbejdere i udlandet samt gavepakker med levnedsmidler til pårørende i udlandet. Eksempelvis kan nævnes, at antallet af pakker til Norge i 1948 gik op til 144.000 mod 58.000 året før. Dette skyldtes navnlig, at der i juleperioden 1948 blev givet tilladelse til forsendelse af fødevarer til Norge uden udførselstilladelse. Omvendt modtog Danmark en stor del gavepakker fra Norge og U.S.A., jfr. nedenfor. Fra 1945 begyndte de afbrudte forbindelser at komme i gang igen. I 1949 var antallet af afgående pakker 586.000. Det gik ned til 506.000 i 1951-52, men derefter tog stigningen fart. I 1955-56 var tallet 700.000, i 1957-58 842.000 og i 1960-61 passerede millionen. I 1964-65 nåedes 1,3 mill. og i 1966-67 1,4 mill., det højeste tal siden 1918-19.

Ser man bort fra krigsfangepakkerne, har antallet derefter i undersøgelsesperioden vist en stigning fra 677.000 i 1916-17 til 1.379.000 i 1966-67, altså til det dobbelte. Medregnes krigsfangeforsendelserne bliver stigningen 45 %.

Medens pakker til udlandet således i det væsentlige viste en kurve, der havde sit laveste punkt på midten og derfra forløb nogenlunde jævnt opefter til begge sider, fremtræder antallet af pakker fra udlandet med betydeligt større uregelmæssighed, selv om der også her forekommer et lavpunkt i midten af perioden. Navnlig viser tyverne en række tal, der ligger væsentligt over tallene i øvrigt, jfr. nærmere nedenfor.

Denne større variation i tallene viser sig også derigennem, at de to retninger - til og fra udlandet - flere gange skifter plads som førende. I 1913-14 ankom der 2½ gange så mange pakker, som der afsendtes. Krigsfangepakkerne vendte op og ned herpå, således at årene 1917-18 og 1918-19 havde et meget større antal afgående end ankomne pakker (henholdsvis 3 og 5 gange så mange). Selv bortset fra nævnte forsendelser lå pakker til udlandet højest i 1918-19. Men herefter lå de ankomne pakker højest indtil 1941, dernæst lavest i 1942-1944, højest i 1945-1951/52 og endelig lavest i resten af perioden.

I retningen fra udlandet var antallet af pakker i årene før den første verdenskrig stigende og var i 1913-14 nået op på 1.127.000. Tallet gik i krigsårene tilbage og udgjorde i 1916-17 906.000, i 1917-18 552.000 og i 1918-19 455.000. Nedgangen lå naturligt nok særlig på pakkerne fra Tyskland. I 1919-20 ændredes billedet helt, idet antallet af pakker fra alle de mere betydende lande steg stærkt på grund af, at forskellige af de forbindelser, som havde været afbrudt i krigsårene nu efterhånden blev genoptaget. Tallet for nævnte finansår lå endog med 1.142.000 lidt over tallet fra 1913-14. Det følgende år fortsatte vel genoptagelsen af postforbindelserne, men pakkeantallet gik dog ned til 989.000. Det steg derpå i 1921-22 til 1.514.000, hvilket er det højeste antal pakker, der nogen sinde er ankommet fra udlandet. Af det nævnte antal kom 1.117.000 fra Tyskland, der også var dominerende de følgende år. Blandt andet skønnes det, at der i disse år er indgået mange forsendelser til pårørende i den til Danmark afståede del af Sønderjylland. I 1922-23, da det samlede antal var 1,4 mill., kom 0,9 mill. fra Tyskland. Bortset fra 1920-21 og 1924-25, da antallet af pakker fra udlandet lå lidt under millionen, oversteg tallet en million i alle årene fra 1919/20-1931. I de fleste af årene lå tallet mellem 1,1 og 1,2 mill.

I 1932 gik antallet af pakker fra udlandet ned til under det halve af antallet i 1931. Nedgangen lå særlig på Tyskland og må i øvrigt som helhed afledes af den økonomiske depression, som i disse år gjorde sig gældende i store dele af verden. Antallet var i 1932 506.000, og under de herskende vanskelige valutaforhold og importreguleringer fortsatte nedgangen til omkring 400.000 i midten af trediverne. I 1939 var antallet 373.000, og under den anden verdenskrig gik tallet yderligere ned og udgjorde således 206.000 i 1940 og 147.000 i 1943. I 1945, da de første af de afbrudte postforbindelser med fremmede lande knyttes på ny, og især da der fra U.S.A. indgik en stor mængde gavepakker (i alt var antallet af pakker fra U.S.A. 178.000), nåede tallet op på 306.000. I 1946, da gavepakkestrømmen fra U.S.A. steg stærkt, og da et stort antal forbindelser efterhånden kom i gang, blev antallet af ankomne pakker 651.000 (alene fra de Forenede Stater ankom 337.000 pakker). I 1948, da der også fra Norge indgik et stort antal gavepakker, kom tallet op på 846.000. Der indgik det år fra Norge 159.000 og fra U.S.A. 391.000 pakker mod henholdsvis 84.000 og 307.000 året før. I 1949 gik tallet for de to lande ned til henholdsvis 67.000 og 258.000, og det samlede antal var 619.000. Fra 1951-52 faldt antallet ind i et roligere leje med gennemgående stigende tendens. Nævnte år var antallet 522.000, i 1954-55 passeredes 600.000, i 1958-59 700.000, i 1960-61 800.000 og i 1963-64 900.000. I 1965-66 nåedes en million, et antal, som ikke havde været nået siden 1931. I 1966-67 sluttede undersøgelsesperioden med 1.019.000 pakker.

I tabel 7 er anført antallet af pakker til og fra de mere betydende lande, Norge, Sverige, Storbritannien, Tyskland og U.S.A. Idet der i øvrigt henvises til denne tabel, skal her for nogle enkelte udvalgte år anføres et uddrag af tabellens tal, jfr. side 69 og side 162.

Antal pakker (1.000 stk.)

Finansår (år)	Norge		Sverige		Storbri- tannien		Tyskland		U.S.A.	
	afs.	ank.	afs.	ank.	afs.	ank.	afs.	ank.	afs.	ank.
1913-14 ..	153	23	71	23	19	52	100	840	"	"
1917-18 ..	158	11	70	23	7	72	1.216	288	0	0
1920-21 ..	178	25	184	38	33	160	218	581	13	33
1926-27 ..	110	19	125	36	22	79	58	637	27	48
1938 ..	56	14	58	26	22	78	51	208	17	38
1946 ..	57	33	51	96	152	107	-	-	23	337
1956-57 ..	91	41	114	76	53	121	108	207	97	82
1961-62 ..	155	60	157	105	70	129	136	269	262	126
1966-67 ..	218	89	201	137	86	156	133	278	331	116

I tilknytning til denne tabel og bemærkningerne foran om udlandsudvekslingen i almindelighed skal anføres følgende: Antallet af pakker til Norge lå i 1913-14 på over 150.000, og efter nogen nedgang i de første krigsår kom det i 1917-18 op på 158.000 og i 1920-21 på 178.000, antal som først igen er nået i tresserne og overgået i de seneste år af undersøgelsesperioden. For Sveriges vedkommende lå tallene for afsendte pakker til at begynde med på min-

dre end det halve af tallene for Norge. I tyverne konkurrerede de to lande med ret høje tal om førstepladsen. Fra 1932-33 var tallene meget lavere og lå som regel lidt højere for Sverige end for Norge. I krigsårene lå Norge højest (om gavepakker er talt ovenfor). Senere var tallene højest i retningen til Sverige, men i periodens 3 sidste år er Norge igen kommet lidt foran. I 1966-67 var tallene 218.000 til Norge og 201.000 til Sverige.

I forbindelse med Storbritannien lå antallet af afgående pakker indtil den anden verdenskrig under 30.000, bortset fra årene 1918/19-1920/21, da der afsendtes henholdsvis 73.000, 39.000 og 33.000. I 1946 og 1947 gik tallet op til 152.000 og 169.000, og der har formentligt også her været tale om forsendelse af fødevarer i et vist omfang. Tallet gik i de følgende år nedad til 49.000 i 1955-56, men har derefter indledt en ny og jævn stigning, der har ført tallet op til 70.000 i 1961-62, 81.000 i 1964-65 og 86.000 i 1966-67. I retningen fra England har tallene ligget en del højere, bortset fra 1946 og 1947. I årene efter den første krig gik tallet fra 258.000 i 1919-20 med nogle svingninger ned til 78.000 i 1938. I 1946 og 1947 modtoges 107.000 og 75.000, og fra 109.000 i 1948 holdt tallet sig resten af perioden mellem 114.000 i 1958-59 og 156.000 i 1966-67. De fleste af årene lå tallet mellem 120.000 og 135.000.

Til Tyskland afsendtes i 1913-14 100.000 pakker. Efter en nedgang i 1914-15 steg tallet betydeligt, således at det i 1916-17 nærmede sig 400.000 og i 1917-18 udgjorde 1,2 mill. og i 1918-19 1,9 mill. af samtlige de i sidstnævnte år til udlandet afsendte pakker, 2,2 mill. Af de til Tyskland i de to sidstnævnte år afsendte pakker var henholdsvis 1,1 og 1,6 mill. krigsfangepakker. Ser man bort fra disse, har antallet af pakker til Tyskland udgjort følgende antal, sammenlignet med 1913-14:

	Antal
1913-14	100.000
1917-18	89.000
1918-19	288.000

I denne forbindelse skal med hensyn til de nævnte antal krigsfangeforsendelser oplyses, at af de 1.199.000 pakker i 1917-18 var 1.127.000 bestemt til Tyskland, 56.000 til Østrig og Ungarn og 4.700 til Storbritannien. De i 1918-19 afsendte 1.705.000 pakker fordelte sig med 1.590.000 til Tyskland, 29.000 til Østrig og Ungarn og 70.000 til Storbritannien.

I 1920-21 afsendtes 218.000 pakker til Tyskland og i de fire følgende år et antal, der lå mellem 75.000 (i 1922-23) og 173.000 (i 1923-24). Gennemsnittet for de 5 år var 137.000. I de samme år modtoges fra Tyskland henholdsvis 0,6, 1,1, 0,9, 0,8 og 0,5 mill. pakker. En stor del heraf har været forretningspakker, jfr. at Tyskland i 1913-14 sendte os 840.000 pakker. Det er dog sandsynligt, at der også er indgået en hel del familieforsendelser til de til Danmark i 1920 afståede sønderjyske landsdele, og at der ligeledes herfra er afsendt sådanne pakker fra Sønderjylland til pårørende i Tyskland. Materialet kan dog ikke oplyse noget herom. I årene fra 1925-26 til 1931 lå antallet af pakker fra Tyskland på gennemsnitligt ca. 620.000 pakker, men under kriseperioden i trediverne gik

tallet ned til ca. 200.000 i gennemsnit. I besættelsestiden lå antallet af afgående pakker til Tyskland på knap 100.000 i gennemsnit, indtil udvekslingen helt standsede. I årene 1948-1953/54 lå antallet mellem 123.000 i 1948 og 220.000 i 1949. De årlige tal var meget varierende. Gennemsnittet for de 6 år var 168.000. De høje tal skyldtes for en stor del afsendelsen af gavepakker til Tyskland. I tresserne lå antallet på 130-140.000 mod de 100.000, som udgjorde tallet i 1913-14. I retningen fra Tyskland lå tallet i besættelsesårene på mellem 12.600 og 162.000, og efter standsningen i 1945-46 nåede tallet først i 1952-53 op på 100.000, men er derefter steget jævnt og støt. Siden 1960-61 har tallene ligget på 265-284.000 (højest i 1964-65), hvilket kun er 1/3 af tallet for 1913-14. I 1966-67 var tallet 278.000. Som tidligere nævnt omfatter tallene efter krigen Vesttyskland alene.

I forbindelse med U.S.A. lå tallene for afgående pakker før den anden krig som regel under 30.000, fra 1933-34 under 20.000. Under krigen var forbindelsen afbrudt. Fra 23.000 i 1946 arbejdede tallet sig op til knap 100.000 i 1956-57, til over 200.000 i 1959-60 og til over 300.000 i 1963-64. Stigningen synes at være støt, og der sluttedes i 1966-67 med 381.000. Med dette tal, der er 3 gange så stort som antallet af ankomne pakker, er U.S.A. langt den største modtager af postpakker fra Danmark, og tallet ligger omtrent på linie med det store antal pakker, som Danmark modtog fra U.S.A. i årene 1946-1948 og hvoraf den væsentligste del var gavepakker (det højeste antal pakker var 391.000). I de 3 år 1946-1948 modtog vi i alt 1 mill. pakker fra U.S.A. Mellem det nævnte her fra landet afgående antal pakker er utvivlsomt et stort antal smågaver til familie, en følge af det siden krigen stærkt stigende samkvem i form af turistrejser, udveksling af studerende, udvikling af samarbejde på videnskabeligt og andet område m.v. I retningen til Danmark lå tallene indtil den anden krig de fleste år mellem 30.000 og 57.000, enkelte år mindre. Efter de nævnte efterkrigsår med store tal gik antallet over en årrække ned til 32.000 i 1956-57, men steg derefter under nogen svingning op og ned til 117.000 i 1965-66 (i 1961-62 dog 126.000), og i 1966-67 var antallet 116.000.

I forbindelse med visse andre lande har der også været en betydelig udveksling, undertiden for en kortere periode. Nogle enkeltheder skal nævnes her.

Med det tidligere Rusland kom der fra 1914-15 en livlig handelsforbindelse i gang, særlig i retningen fra Danmark. Antallet af afsendte pakker til Rusland, hvis antal i 1913-14 var 25.000, nåede i 1915-16 op på 341.000, men var dog ved undersøgelsesperiodens begyndelse (1917-18) kun på 93.000 afgående og 4.000 ankomne pakker. Efter den første krig opstod en række nye stater, bl.a. Finland og randstaterne. Med det nye U.R.S.S. har pakkeudvekslingen ikke været stor. Til Finland afsendtes før 1960 10-20.000 pakker, og efter 1960 er der blevet afsendt over 20.000 pakker årlig (i 1966-67 28.000). Det ankomne antal har andraget nogle få tusinde, de seneste år godt 10.000 og i 1966-67 15.000. Af de nye lande skal også nævnes Tjekkosllovakiet, med hvilket land udvekslingen normalt har ligget på få tusinde. Men i to perioder har antallet været ganske betydeligt. Således lå antallet af pakker fra Tjekkosllovakiet i årene 1921/22-1931/32 med et antal, der det førstnævnte år lå på 25.000, men steg til 92.000 i 1930-31. I 1932-33 gik tallet ned fra 86.000 til 20.000. I årene 1953/54-1957/58 var det de til Tjekkosllovakiet afsendte pakker, der fra et antal af 1.400 pakker i

1952-53 pludselig steg til 56.000 i 1953-54 og derfra videre til 93.000 i 1954-55, for så i 1958-59 at gå ned fra 75.000 til 19.000.

Med Frankrig har udvekslingen været ret stor i visse perioder. Antallet af pakker fra Frankrig nåede således i 1925-26 op på 129.000 og i 1926-27 på 122.000 og lå i øvrigt i en årrække på omkring 60.000. Fra 1931-32 var antallet dog betydeligt lavere. I retningen til Frankrig har antallet normalt ligget under 10.000 før den anden verdenskrig. Fra 1946 var tallet i nogle år ca. 18.000, gik derpå igen ned under 10.000, men fra midten af halvtredserne er antallet i begge retninger steget jævnt og har i tresserne ligget på godt 20.000, i 1966-67 således 23.000 til og 22.000 fra Frankrig.

Med Island har udvekslingen været ret ujævn, men i det store og hele af beskedne dimensioner. I 1920-21 var antallet af afgåede og ankomne pakker henholdsvis 11.000 og 13.000, i 1926-27 25.000 og 4.000, i 1946 10.000 og 26.000 og i 1966-67 22.000 og 6.000 pakker. De fleste år har tallet ligget lavere end de anførte.

Med Schweiz har udvekslingen navnlig haft retning mod Danmark med et antal, der i 1917-18 var 75.000, i 1926-27 41.000, i 1938 15.000 og i 1966-67 54.000. I retningen til Schweiz har antallet indtil den anden verdenskrig kun andraget nogle få tusinde, men fra halvtredserne er tallet steget væsentligt og udgjorde for 1966-67 39.000.

Endelig skal nævnes Nederlandene, med hvilket land udvekslingen har været ret beskedne, men som i tresserne ligger med op til 27.000 for afsendte og godt 20.000 for ankomne pakker.

Transiterende pakker har ikke spillet nogen større rolle. I 1926-27 var antallet undtagelsesvis 69.000 og året efter 39.000. I øvrigt har antallet indtil den anden verdenskrig været meget varierende. Flest transitpakker forekom i tyverne. Gennemsnitligt forekom der i tiden 1922/23-1931/32 27.000 årligt. Herefter var antallet i tiden indtil 1939 gennemsnitligt kun 7.000. I årene fra 1940 til 1948 forelå der kun i alt ca. 13.000, hvoraf de 8.000 i 1947 og 1948. Fra 1949, da antallet var 15.000, steg tallet til 58.000 i 1959-60, hvorefter det gik tilbage og i 1966-67 sluttede med 15.000 pakker. I gennemsnit forelå der knap 30.000 pakker i perioden 1949-1966/67. Ud over en enkelt bemærkning om transitpakker til Norge giver materialet ikke oplysning om afsendelses- og bestemmelseslande, ruter m.v. vedrørende pakketransitten.

Nærzonepakker m.v.

Som det fremgår af afsnittet om pakketakster i bind I, gjaldt der ved undersøgelsesperiodens begyndelse inden for lokalportoområdet en særlig takst for pakker indtil 1. juli 1920. For finansårene 1917/18-1919/20 fordelte pakkerne sig som anført i følgende tabel:

Finansår	Lokalporto- pakker	Stationsporto- (landsporto-) pakker	Indenlandske pakker i alt	Lokal- porto- pakker
	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	%
1917-18...	756	8.894	9.650	7,8
1918-19...	854	10.132	10.986	7,8
1919-20...	787	9.958	10.745	7,3

Lokalportopakkerne udgjorde således 7-8 % af det samlede indenlandske antal. Efter den fra 1919 gældende porto lå lokaltaksterne loøre lavere for hver sats end taksten for stationsportoforsendelser.

Som det ligeledes er nævnt foran, indførtes begrebet nærzone - fjernzone fra 1. juni 1933. Angående zoneinddelingen henvises til afsnittet "Pakker" i bind I. For 1933 er antallet af nærzonepakker ikke oplyst. I 1934 var ca. 30 % af de indenlandske pakker nærzonepakker. Denne procentandel steg i de følgende år, og ved dannelsen af nærzoneområdet Sjælland-Lolland-Falster i 1937 ved Storstrømsbroens ibrugtagning beregnedes det på grundlag af en særlig optælling, at denne udvidelse af nærzoneområdet ville medføre, at et årligt antal af op imod $\frac{1}{4}$ mill. pakker kom ind under nærzone-taksten. I 1939 var procenten herefter 38. Den steg imidlertid stadig og nåede op på 51 i 1945, men holdt sig i øvrigt i en lang år-række på 46-47. Om årsagerne i øvrigt til, at stigningen i pakke-antallet var størst for nærzonepakker, er talt ovenfor (se side 165). Nærzoneportoen blev jo skabt som et værn mod konkurrencen, og tal-lene viser, at den virkede efter sin hensigt. Hertil kom så den i krigsperioden opståede store indskrænkning i den private kørsel, der medførte, at postvæsenet fik overladt en stor del af de af ru-tebiler og fragtmænd hidtil befordrede pakker. Tilbagegangen i an-tallet efter krigen (fra 9,7 mill. i 1946 til 8,8 mill. omkring 1950) var forholdsvis ringe og efterfulgtes snart af ny fremgang.

I følgende tabel anføres for nogle udvalgte år antallet af nærzone-pakker samt procentandelen af det samlede antal indenlandske pakker:

Nærzonepakker

År	Antal mill.	% af sam- let antal	Finansår	Antal mill.	% af sam- let antal
1934	2,8	30	1953-54	9,3	46
1937	3,3	33	1958-59	10,1	46
1938	3,8	37	1961-62	12,0	47
1941	4,6	45			
1945	9,4	51			
1949	8,8	47			

Udvidelser af nærzoneområderne indførtes ved Lillebæltsbroens åbning maj 1935 og Storstrømsbroens åbning september 1937. Nærzone-portoen bortfaldt fra 15. marts 1962.

Af samtlige afsendte pakker afgår ca. halvdelen fra København. Procenten fremgår af tabel 12a, og her skal kun anføres nogle hovedtræk. I tyverne varierede den mellem 42,4 i 1920-21 og 49,8 i 1929. I trediverne lå procenten mellem 50 og 51. I 1939 var den 51,8 og fra 1940 til 1963-64 mellem 41,3 i 1945 og 49,9 i 1963-64. I 1964-65 og 1965-66 var procenten henholdsvis 50,1 og 50,8, og 1966-67 sluttede med 47,6 %. Yderpunkterne har således været 41,3 i 1945 og 51,8 i 1939. Lavest lå procenten i 1944-1948 med 41-42 %, måske som et udtryk for, at hovedstaden endnu ikke har fået fyldt lagrene efter krigsårene. Erindres må også det andetsteds omtalte om postvæsenets overtagelse af en del af den lokale distribution, som ellers er ru-tebil- og fragtmandskørselens område. Det er i samklang hermed, at det

er i de samme år, at nærzonepakkerne andel udviser den største procent (47-49) (i 1945 51) af det samlede antal pakker. Den gennemsnitlige procent for Københavns andel i hele undersøgelsesperioden er 47,6.

Promillefordeling.

I tabel 12a er anført den relative fordeling - udtrykt i promille - af antallet af pakker fordelt på forsendelsesområderne indland, til udlandet, fra udlandet og transit. Til sammenligning er anført tallene for 1913-14 og 1916-17.

I årene forud for den første verdenskrig havde den relative andel for pakker til udlandet været stigende, medens pakker fra udlandet viste tilbagegang. Disse to modsatte bevægelser holdt hinanden nogenlunde i ligevægt, således at den indenlandske andel var ret uforandret fra år til år. I 1913-14 var promillen for indland, til udlandet og fra udlandet henholdsvis 832, 50 og 118. De første krigsår forstærkede bevægelsen for de udenlandske pakkers vedkommende, endda så stærkt, at andelen for pakker til udlandet i 1916-17 lå højere end for pakker fra udlandet, nemlig henholdsvis 88 og 84. For indlandet var promillen gået ned til 828.

De to første år af undersøgelsesperioden (1917-18 og 1918-19) forstærker i høj grad denne "fuldstændige revolution i pakkeudvekslingen med udlandet", som det hedder i driftsberetningen for 1917-18. Årsagen dertil - det store antal krigsfangepakker til udlandet, hvoraf en stor del blev sendt pr. kommission for udenlandske afsendere - er allerede omtalt ovenfor.

Den høje promille for udlandspakkerne medførte, at promillen for de indenlandske pakker i periodens to første år var nede på henholdsvis 815 og 803. I årene 1921/22-1923/24, da der fra Tyskland ankom særlig store mængder af pakker, var den indenlandske promille henholdsvis 818, 826 og 835, men herudover lå promillen i årene indtil 1931 mellem 855 og 866. For perioden fra 1932 til 1967 svingede promillen mellem 918 i 1932 og 980 i 1944.

Udtrykt i procent lå indlandet fra 1917-18 til 1931 mellem 80,3 og 86,6 eller gennemsnitligt 84,7 %. I perioden fra 1932 til 1967 lå den mellem 91,8 og 98,0 eller gennemsnitligt 94,1 %. For hele undersøgelsesperioden bliver gennemsnittet 91,3 %.

Højest er procenten for indlandet i årene 1940-46, der har et gennemsnit på 96,9. Årsagen er de svigtende udlandsforbindelser. For alle de øvrige år efter 1931 ligger procenten mellem ca. 92 og 95, fra 1932 til 1939 stigende fra 91,8 til 94,4 og fra 1947 til 1966-67 i det væsentligste synkende fra 94,8 (1951-52) til 92,2.

For forsendelser i udlandsforbindelsen var der en samlet promille i 1913-14 på 168, i 1916-17 på 172 og i 1917-18 på 183. Maksimum nåedes i 1918-19 med 197 og minimum i 1944 med 20.

For forsendelser til udlandet var promillen i 1917-18 og 1918-19 henholdsvis 137 og 164, i 1920-21 59 og i 1923-24 55. De øvrige år indtil 1925-26 lå promillen i fyrreerne. De høje tal for de førstnævnte år skyldes de før omtalte krigsfangepakker. For de følgende år er der sikkert også forekommet en del gavepakker, jfr. foran. Fra 1926-27 er hovedtendensen nedadgående til 11 i 1944 og 1945. I 1939 var tallet 25 og i 1940 16. Fra midten af fyrreerne var tendensen stigende. Promillen var 24 i 1947 og passerede 30 i 1953-54. Den nåede 40 i 1962-63 og udgjorde 44 de fire sidste år af perioden.

Med hensyn til pakker fra udlandet, for hvilke promillen var 118 i 1913-14, 84 i 1916-17 og 46 i 1917-18, kom der en række år - fra 1919-20 til 1931 - da promillen varierede mellem 92 og 137. Den lå højest i 1921-22 og 1922-23 med henholdsvis 137 og 128. Det var, som tidligere nævnt, især fra Tyskland, at det store antal pakker indgik, og især i denne retning har der sikkert været tale om et stort antal familieforsendelser til Sønderjylland. Fra 1932, da promillen var 52, gik tallet nedad til 9 i 1944. Da forbindelserne kom i gang efter krigen, steg promillen til 41 i 1948. Derefter gik den ned til 31 i 1949 og til 28 i 1950-51. Fra 26 i 1951-52 har promillen derpå vist en svagt stigende tendens. Den nåede 30 i 1957-58 og 33 i 1966-67.

Promillen for transitpakker er for de allerfleste af årene 1 eller mindre end 1. Højest (6) er den for 1926-27, der havde det største antal transitpakker, 69.000. I 12 tilfælde er promillen 2 à 3.

For hele undersøgelsesperioden udgør promillen (i hele tal): Indland 913, til udlandet 37, fra udlandet 49 og transit 1.

Fra 1. juli 1930 blev det muligt mod et gebyr at indlevere pakker til postvæsenets faktagevogne, dog ikke i forretningskvarterer. I 1931 blev der indleveret ca. 830 pakker på denne måde og i 1934 var tallet oppe på 2.400. Det har i øvrigt svinget betydeligt mellem 2.000 og 5.000. I 1960-61 nåede det op på 5.900, hvoraf halvdelen var indleveret i Københavns yderdistrikter. Denne brøkdelen havde gennem årene været meget skiftende fra omkring 1/5 til omkring 1/4. I perioden 1931-1960/61 indleveredes ca. 100.000 pakker til faktagevogne, heraf ca. 46.000 i København. Optælling af disse pakker har ikke fundet sted efter 1960-61.

Fra 1937 haves i driftsberetningerne oplysning om antallet af postpakker, der er blevet udkørt i landdistriktet med statsbanernes lastautomobiler og vognmænd, og fra 1957-58 om antallet af pakker, der er udkørt med privatbanernes lastautomobiler og vognmænd samt af de vognmænd, med hvilke post- og telegrafvæsenet har oprettet kontrakt.

Med statsbanernes befordringer udkørtes eksempelvis i 1937 188.000 pakker, i 1944 249.000, i 1948 382.000, i 1949 417.000, i 1953-54 501.000, i 1958-59 600.000, i 1961-62 771.000, i 1963-64 774.000 og i 1966-67 652.000 pakker. Af privatbaner m.fl. udkørtes i 1957-58 269.000, i 1959-60 301.000, i 1963-64 420.000, i 1965-66 464.000 og i 1966-67 435.000. I alt er der i de nævnte tidsrum udkørt: af statsbanerne 13,7 mill. og af privatbaner m.fl. 3,7 mill. Den samlede årlige udkørsel omfatter nu ca. 1,1 à 1,2 mill. pakker eller ca. 4 % af antallet af ankomne pakker.

Fra 1961-62 giver driftsberetningerne oplysning om antallet af pakker, der er registreret af afsenderen, og hvor mange af disse der er indleveret i København. I efterfølgende tabel er for tre år anført de to tal (afrundet til hele tusinder), samt hvor mange procent det københavnske antal udgør af det samlede tal.

Pakker registreret af afsenderen

Finansår	i alt	heraf indleveret i København	
	1.000 stk.	antal	% af samlet antal
	1	2	3
1961-62	8.032	5.031	62,6
1964-65	10.184	6.562	64,4
1966-67	11.497	6.656	57,9

I forhold til det samlede antal afsendte pakker til ind- og udland udgjorde det i kol. 1 anførte tal i de tre år henholdsvis 30,1 %, 35,0 % og 38,3 %. Det registrerede antal nærmer sig således 40 %. Bortset fra det sidste år har over 60 % af de "selvregistrerede" pakker været sendt fra København, men i 1966-67 er procenten gået ned under 60, hvorved bemærkes, at det samlede antal fra København afsendte pakker lå lidt lavere i 1966-67 end i 1964-65.

Fra driftsberetningen for 1957-58 er der i beretningerne givet oplysning om antallet af afgåede pakker i juleperioden, omfattende dagene 11.-25. december. Nævnte driftsberetning indeholdt tallene for 1956 og 1957. Optællingen er foretaget ved samtlige postkontorer samt postekspeditioner i byerne. I efterfølgende tabel anføres for enkelte år resultatet af optællingen med fordeling på København og provinsen (tallene er anført i tusinder). Endvidere er angivet, hvor stor en del af pakkerne der er afsendt fra København (anført i procent), samt den relative andel (i procent) af det samlede antal afsendte pakker i det finansår, hvori den pågældende juleperiode ligger.

Antal afgåede pakker i juleperioden

	1956	1960	1963	1966
København ...	819	869	928	943
Provinsen ...	938	1.003	1.062	1.174
I alt	1.757	1.872	1.990	2.117
Heraf fra				
København (%)	47	46	47	45
% af samlet				
antal afgåen-				
de pakker....	8,1	7,5	7,3	7,0

Tillige har man foretaget en procentvis fordeling i perioder, der for de to første år i tabellen omfatter dagene 11.-20., 21.-23. og 24.-25. december og for de to sidste dage 11.-17. og 18.-25. december. De i perioden forekommende søndage spiller en væsentlig rolle for indleveringstidspunktet, således at deres beliggenhed må tages i betragtning ved sammenligningen.

Afsendt i perioden	København		Provinsen	
	1956	1960	1956	1960
	%	%	%	%
11.-20. december ...	87,0	83,7	79,3	75,3
21.-23. december ...	12,5	15,9	19,9	24,1
24.-25. december ...	0,5	0,4	0,8	0,6
	100,0	100,0	100,0	100,0

Afsendt i perioden	København		Provinsen	
	1963	1966	1963	1966
	%	%	%	%
11.-17. december ...	49,4	49,5	38,2	39,3
18.-25. december ...	50,6	50,5	61,8	60,7
	100,0	100,0	100,0	100,0

Som det vil ses, omfatter den pågældende halve måned 7 à 8 % af det samlede antal afsendte pakker til ind- og udland for hele året. De anførte år viser en tilbagegang i den relative andel fra 8,1 i 1956 til 7,0 i 1966. Den gennemsnitlige andel for en halv måned ligger på 4,2 %. I 1956 har juleperioden herefter ligget omkring 90 % over det normale gennemsnit og er i 1966 gået ned til kun at ligge to trediedele derved. Dette kan have forskellige årsager, blandt andet kan det være tegn på, at publikums indkøb ligger tidligere (d.v.s. forud for den 11. december), eller på, at folk i højere grad selv hjembringer deres indkøb eller får pakkerne tilkørt af firmaets vogne i oplandet. Det kan også simpelt hen betyde, at varebehovet i højere grad kan tilfredsstilles rent lokalt.

København tegner sig for 45-47 % af de i juleperioden afsendte pakker. Det fremgår af tabel 12a, at København i den sidste halve snes år har skrevet sig for 48-50 % (i 1966-67 dog 47,6 %) af de afsendte pakker. Når juleperioden ligger lidt lavere, er årsagerne nok i væsentlig grad det ovenfor anførte om publikums egen transport eller udvidet service fra stormagasinerne side.

Opdelingen i perioder viser, at den del af indleveringen, der sker i den første periode, er større i København end i provinsen. Dette kan muligt forklares ved, at det for en stor del drejer sig om forretningspakker, hvis indhold er bestemt til videresalg i provinsen. Hertil kommer virkningen af postvæsenets agitation for tidlig indlevering og særregler for befordringen. Det ses af tabellen ovenfor, at der i 1963 og 1966 fra København er afsendt ca. halvdelen af pakkerne i den første periode, medens den tilsvarende procent for provinsen kun er 38-39. Herved spiller hensynet til, om pakkerne skal passere Store Bælt eller ej, en væsentlig rolle.

Søndagene lå som følger: i 1956 16. og 23. december, i 1960 11., 18. og 25. december, i 1963 15. og 22. december og i 1966 11. og 18. december.

Til konstatering af vægtfordelingen m.v. af pakker er der fra tid til anden foretaget specielle undersøgelser, hvoraf skal anføres følgende:

I efteråret 1931 foretog generaldirektoratet på grundlag af adresseskortene en undersøgelse af vægtfordelingen for ca. 200.000 indenlandske pakker. Undersøgelsen viser følgende fordeling:

Pakker af vægt indtil 1 kg	37,4
- - - 1-2 kg	24,3
- - - 2-3 -	14,8
- - - 3-4 -	8,8
- - - 4-5 -	7,0
- - - over 5 kg	7,7
	100,0

Gennemsnitsvægten for pakker over 5 kg opgjordes til 7,3 kg. For samtlige pakker var gennemsnitsvægten ca. 2,1 kg. Opgørelsen viser, som det vil ses, at over 60 % af de indenlandske pakker vejer 2 kg eller derunder.

I sammenligning med en ældre opgørelse viste optællingen en mindre forskydning mod de lettere pakker (indtil 3 kg).

Af en i 1933 ved pakkepostkontoret i København og 20 provinspostkontorer foretagen undersøgelse af vægtfordelingen for indenlandske pakker fremgik, at 37,0 % af pakkerne vejede indtil 1 kg, 40,4 % fra 1 til 3 kg, 15,7 % fra 3 til 5 kg og 6,9 % over 5 kg. Tallene svarer nogenlunde til den tidligere opgørelse for 1931, dog med nogen stigning (1,3 %) for gruppen 1 til 3 kg og tilsvarende nedgang fordelt på de 3 andre grupper.

I tidsrummet 8.-21. oktober 1951 blev der ved samtlige postkontorer med underlagte postekspeditioner foretaget en optælling af ankomne indenlandske pakker delt i nærzone- og fjernzonepakker og fordelt efter vægt. Optællingen viste sammenlignet med den i 1933 følgende resultater:

	Nærzonepakker				Fjernzonepakker			
	1951		1933		1951			
	Antal	%	Antal	%	Antal	%		
Indtil 1 kg ..	140.300	42,8	81.936	46,2	130.743	34,8		
1-3 - ..	128.702	39,2	67.761	38,2	149.010	39,7		
3-5 - ..	41.028	12,5	20.611	11,6	59.194	15,8		
5-10 - ..	16.069	4,9	6.488	3,6	31.767	8,5		
Over 10 - ..	1.902	0,6	724	0,4	4.465	1,2		
	328.001	100,0	177.520	100,0	375.179	100,0		

(Tabellen fortsat på næste side)

Fjernzonepakker				I alt			
1933				1951			
				1933			
	Antal	%		Antal	%	Antal	%
Indtil 1 kg ..	225.742	34,5		271.043	38,5	307.678	37,0
1-3 - ..	268.888	41,1		277.712	39,5	336.649	40,4
3-5 - ..	109.652	16,7		100.222	14,3	130.263	15,7
5-10 - ..	45.470	6,9		47.836	6,8	51.958	6,2
Over 10 - ..	5.017	0,8		6.367	0,9	5.741	0,7
654.769 100,0				703.180 100,0			
				832.289 100,0			

I tidsrummet 8.-21. februar 1959 blev der ved samtlige postkontorer med underlagte postekspeditioner foretaget en tilsvarende optælling. Optællingen viser sammenlignet med den i oktober 1951 foretagne optælling følgende resultater:

Nærzonepakker				Fjernzonepakker			
1959				1951			
				1959			
	Antal	%		Antal	%	Antal	%
Indtil 1 kg ..	157.881	43,35		140.300	42,77	151.305	36,62
1-3 - ..	145.103	39,85		128.702	39,24	167.871	40,63
3-5 - ..	43.144	11,85		41.028	12,51	60.157	14,56
5-10 - ..	16.454	4,52		16.069	4,90	31.015	7,51
Over 10 - ..	1.581	0,43		1.902	0,58	2.814	0,68
I alt	364.163	100,00		328.001	100,00	413.162	100,00

Fjernzonepakker				I alt			
1951				1959			
				1951			
	Antal	%		Antal	%	Antal	%
Indtil 1 kg ..	130.743	34,85		309.186	39,78	271.043	38,55
1-3 - ..	149.010	39,71		312.974	40,26	277.712	39,49
3-5 - ..	59.194	15,78		103.301	13,29	100.222	14,25
5-10 - ..	31.767	8,47		47.469	6,11	47.836	6,80
Over 10 - ..	4.465	1,19		4.395	0,56	6.367	0,91
I alt	375.179	100,00		777.325	100,00	703.180	100,00

Tallene viser både for nærzone- og fjernzonepakker en mindre forskydning mod de to laveste vægtgrupper.

De af undersøgelsen omfattede pakker fordelte sig med 46,85 % nærzonepakker og 53,15 % fjernzonepakker. I 1951 var forholdet 46,65 % henholdsvis 53,35 %.

I tidsrummet 15.-28. marts 1963 blev der ved samtlige posthuse i provinsen samt enkelte postkontorer i det københavnske postområde foretaget en optælling af ankomne indenlandske pakker fordelt efter vægt. Optællingen viser sammenlignet med den i februar 1959 foretagne optælling følgende resultat:

	1963		1959	
	Antal	%	Antal	%
Indtil 1 kg	374.998	39,60	309.186	39,78
1- 5 -	497.132	52,50	416.275	53,55
5-10 -	65.919	6,96	47.469	6,11
10-15 -	7.359	0,78	3.547	0,45
Over 15 -	1.492	0,16	848	0,11
I alt	946.900	100,00	777.325	100,00

Tallene viser procentvis en lille forskydning i retning mod de tunge vægtgrupper. I 1962 var vægtgrænsen for pakker blevet nedsat fra 50 kg til 20 kg.

I efterfølgende tabel er foranstående vægtfordelinger rekapituleret, idet man har sammendraget vægtintervallerne til kun at omfatte de fire væsentligste grupper:

Vægt	1931	1933	1951	1959	1963
Indtil 1 kg	37,4	37,0	38,5	39,8	39,6
Over 1- 5 -	54,9 ¹⁾	56,1	53,8	53,5	52,5
Over 5-10 -	7,7 ¹⁾	6,2	6,8	6,1	7,0
Over 10 -	-	0,7	0,9	0,6	0,9

1) For alle pakker over 5 kg.

De ændringer, der er konstateret fra den ene optælling til den anden, er - som det vil ses - af forholdsvis ringe omfang.

Mest iøjnefaldende er det, at andelen for nærzonepakker indtil 1 kg er væsentlig større end for fjernzonepakker. Procenten skal nævnes her for de anførte år:

År	Nærzone	Fjernzone
	%	%
1933	46,2	34,5
1951	42,8	34,8
1959	43,4	36,6

Det drejer sig således om en forskel fra omtrent 12 % i 1933 til knap 7 % i 1959. Tallene må opfattes som en bekræftelse på, at indførelsen af nærzoneporto har virket efter sin hensigt.

I marts-april 1956 blev der ved samtlige postkontorer optaget særstatistik over afgående pakkers fordeling i: postsager, tjenesteforsendelser med adresseløse forsendelser og øvrige pakker. Hensigten var at få et overblik over de portofri forsendelsers relative andel af pakkerne.

Undersøgelsen omfattede 1.208.299 almindelige pakker, hvoraf 3.586 var postsager og 7.044 tjenesteforsendelser med adresseløse forsendelser, samt 17.862 anbefalede pakker, hvoraf 296 var postsager. Dette vil sige, at 0,3 % af de almindelige pakker var postsager og

0,6 % tjenesteforsendelser med adresseløse forsendelser. For de anbefalede pakkers vedkommende var procenten for postsager 1,7.

Da undersøgelsen kun omfattede ca. 6 % af antallet af pakker for et helt år, der på det pågældende tidspunkt lå omkring 20 mill., må resultaterne tages med et vist forbehold.

Anbefalede pakker

Anbefalede indenlandske pakker blev ved postloven af 9. maj 1919 indført som ny postforsendelse fra 1. juli 1919. Man imødekom her ved et ønske om at kunne forsende en pakke under mere betryggende form end en almindelig pakke, for hvilken man ikke kunne eller ikke ønskede at angive det forsendte indholds værdi. I tabel 13 findes en oversigt over antallet, der i øvrigt er medregnet i tallene i tabel 12. Det samlede antal for perioden 1919/20-1966/67 udgør 14.233.000 eller gennemsnitligt 297.000 pr. år. I 1919-20 forekom der 44.000 anbefalede pakker og i 1920-21, da ordningen omfattede et helt år, var antallet 99.000. Dette sidste tal svarede til 1 % af de indenlandske pakker. Det må antages, at en ikke ringe del af pakkerne har været officielle forsendelser indeholdende rationeringsmærker o.l., således at tallet ikke er noget holdbart udtryk for publikums behov for denne forsendelsesform i almindelighed. I de følgende år går tallet da også væsentligt ned og svinger i årene fra 1921-22 til 1939 mellem 52.000 (i 1922-23) og 82.000 (i 1934), de fleste år mellem 62.000 og 75.000 med et gennemsnitligt årligt antal på 68.000. Set i forhold til det samlede antal indenlandske pakker svarer dette til 0,7 %. Og hvis man sætter det i forhold til antallet af værdipakker, ses det, at antallet af disse sidste i de samme 19 finansår gennemsnitligt udgjorde 73.000 (ca. 0,75 % af indenlandske pakker) mod 68.000 for anbefalede pakker. I 1920-21 lå antallet af anbefalede pakker på godt en tredjedel af antallet af værdipakker, men i de følgende år halede de hurtigt ind på værdipakkerne, således at antallet stod lige i 1930. Fra da af lå de anbefalede pakker foran til 1939, da antallet udgjorde 78.000 og 66.000 for henholdsvis anbefalede pakker og værdipakker. Der er næppe tvivl om, at anbefaling af pakker i nogen grad er trådt i stedet for værdiangivelse. For årene 1927/28-1939 var det gennemsnitlige antal af de to kategorier henholdsvis 71.000 og 65.000. Det er sandsynligt, at den stigning, som fandt sted i antallet af anbefalede pakker i årene 1933-1935, nemlig henholdsvis til 74.000, 82.000 og 77.000, i nogen grad skyldes indførelsen af nærzonepakker i 1933.

Krigen og besættelsen medførte en stærk stigning i antallet af anbefalede pakker. I 1940 og 1941 var tallet henholdsvis 105.000 og 201.000, hvilke tal lå lavere end antallet af værdipakker, men fra 1942 steg de anbefalede pakker til langt over værdipakkernes antal, og siden da har de førstnævnte beholdt føringen. I 1942 gik antallet op på 252.000, i 1943 på 427.000 og i 1944 på 1.047.000. Maksimum nåedes i 1945 med 1.334.000 pakker (7,2 % af det samlede antal indenlandske pakker). Den store stigning skyldtes flere årsager. Således som det er omtalt i afsnittet om anbefalede brevfor sendelser, havde handelsministeriet i 1941-42 udstedt en bekendtgørelse om, at enhver forsendelse med posten af rationeringskort (eller -mærker) skulle ske som anbefalet forsendelse. Endvidere medførte vareknapheden, at den mere sikre befording som anbefalet forsendelse benyttedes forholdsvis mere end under normale forhold. I den-

ne forbindelse kan henvises til afsnittet om reklamationer af pakker, hvoraf det vil ses, at antallet af bortkomne pakker steg meget stærkt i disse år. Endelig var det samlede antal pakker stærkt stigende fra 1942. For dette år udgjorde antallet af anbefalede pakker 2 % af det samlede pakkeantal i indlandet. I 1944 og 1945 steg de anbefalede pakkers andel til henholdsvis 6,0 og 7,2 %.

Fra 1946 begyndte tilbagegangen. Antallet af anbefalede pakker var da 1.158.000 og de følgende to år 1.075.000 og 1.048.000. Derefter sank tallet brat til 655.000 i 1949 og 479.000 i 1950-51. I 1952-53 forekom 365.000, i 1955-56 281.000 og i 1957-58 og 1958-59 273.000. I 1959-60 og følgende år var der en ujævn, men som helhed stigende tendens. I 1961-62 var tallet 324.000, i 1965-66 328.000 og i 1966-67 312.000.

Da antallet af værdipakker var på sit højeste (i 1944 og 1945), var det omkring halvt så stort som antallet af anbefalede pakker, men i tresserne har det ligget på godt 1/3, jfr. nærmere næste afsnit.

I de senere år, da antallet af anbefalede pakker har holdt sig nogenlunde konstant på godt 300.000, har det udgjort 1,2 à 1,3 % af det indenlandske pakkeantal (i 1966-67 dog 1,1 %). Denne forsendelsesart synes da på en god måde at opfylde sit formål, og behovet synes under normale forhold at være ret konstant.

I tabel 13 er anført for de enkelte år, hvor mange procent antallet af anbefalede pakker og værdipakker tilsammen udgør af det samlede indenlandske pakker.

Angående rekapitulation i femårige perioder for anbefalede pakker og værdipakker, se næste afsnit, side 189.

Det bemærkes, at anbefalede pakker i udvekslingen med U.S.A. i årene fra 1919 til 1932 i overensstemmelse med den i driftsberetningerne anvendte regel er henregnet til værdipakker og således ikke er med i antallet af anbefalede pakker, jfr. afsnittet "Værdipakker."

Værdipakker

Antallet af værdipakker er - på samme måde som anbefalede pakker - medindbefattet i tallene i tabel 12. I tabel 13 findes en oversigt over antallet af værdipakker fordelt på forsendelsesområderne indland, til udlandet, fra udlandet og transit. Tallene er anført i hele tusinder. Til sammenligning er anført tallene for 1913-14 og 1916-17. Stigningsprocenten fra år til år er angivet for ialtsummerne. Endvidere er anført, hvor mange procent antallet af anbefalede pakker og værdipakker tilsammen udgør af det samlede antal indenlandske pakker. I tallene for værdipakker er medregnet de i perioden 1919 til 1932 til og fra U.S.A. befordrede anbefalede pakker.

I årene forud for den første verdenskrig var antallet af værdipakker stigende, og i 1913-14 var det samlede antal 150.000. Det steg stærkt i de første krigsår og udgjorde i 1916-17 234.000, i 1917-18 315.000 (stigning 35 %) og i 1918-19 492.000 (stigning 56 %). De højeste antal nåedes i 1919-20 med 620.000 og i 1920-21 med 699.000. Det samlede antal værdipakker var herefter 3-doblet fra 1916-17

til 1920-21. Sidstnævnte års tal er i nogen grad påvirket af indførelsen af anbefalede indenlandske pakker fra 1. juli 1919 (jfr. under anbefalede pakker). Dette gælder også de følgende år, men det er dog kun en del af de anbefalede pakker, der ville være blevet sendt som værdipakker. (Antallet af anbefalede pakker var 99.000 i 1920-21). Fra 1921-22 med 498.000 værdipakker går antallet stærkt tilbage til 370.000 i 1922-23 (nedgang 26 %), 268.000 i 1924-25, 170.000 i 1931 og 97.000 i 1936. Nedgangen fra 1920-21 til 1936 udgør 86 %. For anbefalede pakker og værdipakker tilsammen er der i nævnte tidsrum en nedgang fra 798.000 til 165.000 eller 79 %. Nedgangen skyldes overgangen til normale tider efter krigen, fra årene omkring 1930 konjunkturf forholdene.

I 1939 var antallet af værdipakker 100.000. Det fordobledes i 1940 og 3-dobledes til 1943 til henholdsvis 200.000 og 300.000. I 1944 var tallet 567.000 (stigning 89 %) og i 1945 610.000 (stigning 7,4 %). Herefter gik det ned til 379.000 i 1946 (nedgang 38 %). De særlig høje tal i 1944 og 1945 (samtidig med høje tal for anbefalede pakker) skyldtes dels de usikre forhold, jfr. afsnittet om bortkomne pakker, side 198, dels forsendelse af værdipapirer til stempling i henhold til pengelovene i sommeren 1945 (jfr. afsnittet værdibreve, side 148). Det samlede antal anbefalede pakker og værdipakker udgjorde i 1944 1.614.000 mod 727.000 i 1943 (stigning 122 %) og i 1945 1.944.000 (stigning 20,4 %). I 1946 var tallet 1.537.000 (nedgang 21 %). Tallet udgør 7,2 % af det samlede antal besørgede pakker.

Nedgangen i 1946 skyldtes bl.a. den øgede sikkerhed ved befordingen. Der peges endvidere i driftsberetningen for 1946-47 på, at værdipapirer o.l. til forsendelse nu atter kunne forsikres privat, og endelig var den ovenfor omtalte indsendelse af værdipapirer til stempling nu ophørt.

Tendensen for værdipakker var nu i nogle år nedadgående til 306.000 i 1950-51, 200.000 i 1954-55 og 180.000 i 1957-58. Fra dette år begyndte en ny stigning, der bragte tallet op på 221.000 i 1961-62 og med små svingninger ned på 215.000 i 1966-67. Antallet af anbefalede pakker og værdipakker tilsammen udgjorde i 1966-67 527.000.

Stigningen fra minimumsåret 1936 til 1966-67 udgør for værdipakker 122 % (fra 97.000 til 215.000). For hele undersøgelsesperioden er der en nedgang fra 234.000 i 1916-17 til 215.000 i 1966-67 eller 8,1 %. Lægges hertil de anbefalede pakker, bliver tallet for forsikrede pakker 527.000, svarende til en stigning på 125 %.

Stigningsprocenterne for værdipakker er meget skiftende gennem perioden, varierende fra 10 i 1940 til + 37,8 i 1946. Af de 50 år viser de 21 fremgang og 29 tilbagegang. I 32 af årene ligger procenten mellem 10 og + 10, heraf 13 positive og 19 negative. Over 25 % ligger 6 og under + 25 ligger 5.

I forhold til det samlede antal pakker har værdipakkerne udgjort en procentandel, der har varieret mellem 0,7 (i periodens 3 sidste år) og 6,1 årlig (det sidste tal i 1920-21). Det relativt største antal er forekommet under og lige efter de to krige. Højest kom tallet i 1919-20, 1920-21 og 1921-22 med henholdsvis 5,0, 6,1 og 4,5 %. I 1944 og 1945 var procenten 3,2. Hvis man tager de anbefalede pakker med i beregningen, bliver de nævnte procenttal for de tre førstnævnte år 5,3, 6,9 og 5,2 % og for de to sidstnævnte år

9,0 og 10,2 %. I perioden 1917/18-1926/27 udgjorde værdipakkernes andel af samtlige pakker gennemsnitligt 3,6 %. I resten af undersøgelsesperioden svingede procenten - bortset fra de to nævnte år med 3,2 % - mellem 0,7 og 2,0. Procenten 2,0 forekom i 1940, 1941 og 1943. Fra 1953-54, da procenten var 1,0, har den været svagt nedadgående over 0,9 og 0,8 til 0,7 (det sidste tal i årene 1964/65-1966/67). Tager man de anbefalede pakker og værdipakker under ét, udgør deres relative andel af det samlede antal pakker eksempelvis for 1937 1,6 %, 1947 7,3 %, 1957 2,0 % og 1966-67 1,7 %.

Antallet af værdipakker i indlandet var i 1913-14 80.000, i 1916-17 136.000 og i 1917-18 181.000. Størst blev antallet i 1918-19 med 278.000, og i de to følgende år var tallet henholdsvis 274.000 og 257.000. Af tallene for årene 1917/18-1919/20 var henholdsvis 12.000, 17.000 og 19.000 lokalportoforsendelser. Lokalporto for pakker bortfaldt fra 1. juli 1920.

Som tidligere omtalt blev anbefalede pakker indført som ny forsendelsesart i 1919, og i nogen grad har dette indvirket på antallet af værdipakker i alle årene derefter. Det er dog klart, at langt fra alle anbefalede pakker ville være blevet sendt som værdipakker, men det er ikke muligt at give nogen oplysning om omfanget af den skete forskydning, jfr. i øvrigt de i afsnittet anbefalede pakker fremsatte bemærkninger.

De høje tal, der skyldtes de af krigen skabte mere usikre forhold, særlig hvad angår postbefordringen til søs, gik stærkt ned fra 1921-22. Antallet var da 128.000 eller halvt så mange som året før og i 1922-23 89.000. De følgende år viste en i hovedsagen nedadgående tendens. Det laveste antal var 56.000 i 1932. Tallene i trediveerne var præget af lavkonjunkturerne. I 1939 var tallet 66.000.

Fra 22. april 1940 modtoges værdiforsendelser til befordring over Store Bælt på grund af de af krigen og besættelsen skabte forhold kun indtil et beløb af 10.000 kr. pr. dag fra samme afsender. Denne regel udvidedes fra 26. juni således, at værdiforsendelser, som på nogen del af befordringsstrækningen søbefordres - bortset fra befordring i Limfjorden -, kun modtoges indtil et beløb af 10.000 kr. pr. dag fra samme afsender. Denne ordning, hvis formål det var at begrænse postvæsenets risiko ved befordringen af værdiforsendelser, medvirkede til den store stigning i antallet af værdipakker fra 1940, ligesom der utvivlsomt også hos publikum af hensyn til risikoen har været en stærkere tendens til at sende pakker, der helt eller delvis skulle befordres ad søvejen, som værdipakke eller eventuelt anbefalet. Også vareknapheden spillede ind, og endvidere må stigningen i pakkernes antal som helhed tages i betragtning.

Antallet steg til 187.000 i 1940 og til 286.000 i 1943. I 1944 og 1945 var tallet henholdsvis 538.000 og 596.000, hvilket stod i forbindelse med forsendelsen af værdipapirer til stempling. I 1946 forekom der 364.000 værdipakker, og tallet gik herefter ret jævnt nedad i resten af undersøgelsesperioden. I 1949 var tallet 280.000, i 1952-53 196.000 og i 1957-58 126.000. Herefter gik tallet op og ned, var i 1961-62 133.000 og i 1963-64 115.000. I 1966-67 var antallet af værdipakker i indlandet 118.000, hvilket var 1/5 af antallet i maksimumsåret 1945, og det lå 13,2 % lavere end i 1916-17.

Værdipakkernes andel af det samlede pakkeantal i indlandet har i undersøgelsesperioden varieret mellem 0,4 (de sidste år af perioden) og 3,2 i 1945. I 1913-14 var procenten 1,0, men under den første verdenskrig steg antallet af værdipakker som nævnt stærkt, og procenten var i 1916-17 1,5, i 1917-18 1,9 og i 1919-20 og 1920-21 2,6. Fra 1924-25 gik procenten under 1 og faldt efterhånden til 0,6, hvor det lå i de fleste af årene i trediverne. Med den anden krig steg værdipakkernes andel igen. Procenten var i 1940 2,0, derpå lidt lavere i de følgende tre år. I 1944 var den 3,1 og i 1945 3,2, men dette skyldtes som nævnt et særligt forhold. Ser man bort fra disse to år, ses det, at krigsforholdene ikke bragte procenten op over 2,0. I 1946 var andelen 1,8 %, hvorefter den i resten af undersøgelsesperioden gradvis gik nedad. Procenten var således i 1952-53 1,0 %, i 1955-56 0,7, i 1960-61 0,5 % og fra 1963-64 0,4 %.

I 1930 var antallet af værdipakker og af anbefalede pakker lige stort, nemlig 68.000. I trediverne kom de anbefalede pakker foran, og med undtagelse af 1940 og 1941, da særlige forhold gjorde sig gældende ved søbefordring af værdipakker (jfr. foran), har anbefalede pakker siden indtaget en som helhed stigende andel af de to kategoriers samlede antal af det indenlandske pakkeantal. I 1944 og 1945, da antallet af værdipakker var på sit højeste med henholdsvis 538.000 og 596.000 pakker, udgjorde denne gruppe omkring halvt så stort et antal som antallet af anbefalede pakker, men i midten af tresserne har værdipakkerne kun udgjort godt en trediedel af de anbefalede pakkers antal.

Hvis man tager de to gruppers relative andel under ét, har den samlede procentandel af det indenlandske pakkeantal i perioden svinget mellem 1,3 og 10,4 (sidstnævnte procent i 1945). Ser man bort fra årene 1944-48, da procenten på grund af de særlige, tidligere omtalte forhold lå mellem 7,1 og 10,4, overskrider ingen procent 5,0, og i godt halvdelen af årene ligger procenten mellem 1 og 2. I gennemsnit har de to grupper tilsammen - bortset fra de nævnte 5 år - udgjort 2,1 % af de indenlandske pakker. Medregnes de 5 år, stiger gennemsnittet til 2,7 %.

Antallet af værdipakker til og fra udlandet har i undersøgelsesperioden tilsammen i de enkelte år svinget mellem 2 og 76 % af det samlede antal værdipakker. Den laveste andel er forekommet under den anden verdenskrig og besættelsen, da forbindelserne med udlandet for størstedelen var bortfaldet. Omvendt er den højeste andel forekommet i tyverne (højest i 1922-23), da forbindelserne med udlandet kom i gang igen efter den første krig. Som det nærmere skal omtales i det følgende, har antallet af værdipakker fra udlandet og dermed disses procentandel siden 1919-20 været væsentligt større end i retningen til udlandet. Først de seneste år har (på et langt lavere niveau) ændret dette forhold. Det samlede antal værdipakker til og fra udlandet i perioden har udgjort henholdsvis 1.768.000 og 3.253.000 (i alt 5,0 mill.), således at de ankomne pakkers antal ligger op imod det dobbelte af antallet af afsendte pakker.

Antallet af transiterende værdipakker har kun i ganske enkelte år oversteget et tusinde. I 1923-24 forekom der 12.000 og i 1926-27 9.000 pakker. I årene fra 1941 og gennem krigs- og efterkrigsårene var antallet nul eller ganske minimalt, og fra midten af halvtredserne er der forekommet et skiftende antal, der kun et enkelt år har oversteget et tusinde. Kun i de to foran nævnte år med et for-

holdsvis stort antal transiterende værdipakker har disses procentandel oversteget 3, i 7 år har andelen ligget mellem 1 og 3, og i de fleste af de øvrige år har den ligget på 0 eller mellem 0 og 0,4.

Antallet af værdipakker til udlandet var i årene før den første verdenskrig stigende og lå i 1913-14 på ca. 28.000 og i 1916-17 på 38.000. Antallet steg yderligere stærkt i de følgende år (dog med nogen tilbagegang fra 1918-19 med 146.000 til 1919-20 med 129.000) og nåede i 1920-21 op på 215.000. Denne store stigning skyldtes de usikre forhold, som krigen var skyld i. I 1921-22 gik tallet ned til 92.000, og i 1922-23 til 46.000. I 1923-24 steg det til 81.000, men derefter indtrådte en nedgangsperiode indtil 1940, da antallet var 4.000. Under den anden krig var antallet forholdsvis ringe (højest i 1944 med 17.000), men fra 1946, da tallet igen var 4.000, begyndte en stigning, således at tallet i 1956-57 lå på 20.000 og i 1957-58 på 19.000. Fra 1958-59, da tallet var 32.000, forstærkedes fremgangen. I 1962-63 var antallet 58.000 og i 1964-65 59.000. I periodens 2 sidste år var tallet 52.000.

For værdipakker fra udlandet lå antallet i 1913-14 på 42.000, i 1916-17 på 60.000 og i 1917-18 på 54.000. Det steg i 1918-19 til 68.000 og i 1919-20 til 217.000. De følgende 3 år lå tallet ligeledes over 200.000 med maksimum 276.000 i 1921-22. Den største del af stigningen lå på pakker fra Tyskland og må forklares dels ved genoptagelse af forretningsforbindelserne, dels ved at der indgik et stort antal forsendelser til herværende tyske flygtninge og (fra 1920) muligvis til de i de sønderjyske landsdele boende tyskere. I øvrigt må det store antal værdipakker også ses i forbindelse med det i de samme år som helhed forekommende store antal pakker fra udlandet samt med, at befordringsforholdene - navnlig for så vidt angår søbefordringen - endnu ikke følte betryggende (minefare). Fra 1923-24, da antallet var 179.000, indtrådte en nedadgående tendens i antallet. I 1928 ankom 101.000, i 1932 36.000, i 1939 25.000 og i begyndelsen af fyrrerne 6.000 pakker. Det højeste antal under krigen var 12.000 i 1944. Fra 1946 steg tallet og nåede op på 65.000 i 1948, men gik derefter noget tilbage. I 1956-57 var tallet 32.000, men gik så på ny opad, passerede de 40.000 i 1960-61 og udgjorde i 1966-67 45.000.

Fra 1919-20 til 1941 oversteg antallet af værdipakker fra udlandet antallet af pakker i afgående retning. I 1942-45 var forholdet omvendt, men tallene i øvrigt minimale. Fra 1946 til 1959-60 lå de ankomne pakker igen foran, men derefter har de afsendte pakker været i overtal.

Nedenfor anføres på grundlag af tabell 13 promillefordelingen af antallet af værdipakker for nogle enkelte udvalgte år:

Promillefordeling på forsendelsesområderne					
År	Indland	Til ud- landet	Fra ud- landet	Transit	I alt
1917-18 ...	575	247	171	7	1.000
1920-21 ...	368	308	323	1	1.000
1926-27 ...	316	118	531	35	1.000
1939 ...	659	90	249	2	1.000
1945 ...	977	13	10	-	1.000
1954-55 ...	760	68	170	2	1.000
1960-61 ...	600	200	198	2	1.000
1966-67 ...	548	241	209	2	1.000

Det bemærkes, at beregningen af promiller på så små forkortede tal som de her foreliggende vil give tilnærmede tal. I øvrigt henvises til tabellen samt til de ovenfor vedrørende bevægelser inden for de enkelte forsendelsesområder fremsatte bemærkninger.

I nedenstående tabel er anført antallet af værdipakker og det på disse angivne værdibeløb til og fra de lande - Norge, Sverige, Storbritannien, Tyskland og U.S.A. - for hvilke der på side 169 er anført en tabel over antallet af samtlige pakker i forbindelse med disse lande. Tabellen vedrører de samme år som den forudgående tabel. Antallet er angivet i tusinder og beløbene i mill. kr.

Til udlandet

År	Norge		Sverige		Storbritannien	
	Antal	Mill.	Antal	Mill.	Antal	Mill.
	(1.000 stk.)	kr.	(1.000 stk.)	kr.	(1.000 stk.)	kr.
1917-18 ..	9,6	25,5	6,3	47,0	0,2	0,03
1920-21 ..	9,0	10,8	10,4	38,8	4,4	1,5
1926-27 ..	2,0	1,7	4,1	3,8	1,7	0,6
1938 ..	1,0	0,6	3,0	1,8	1,2	0,4
1946 ..	0,7	0,4	2,0	2,0	0,3	0,1
1956-57 ..	1,1	1,6	2,2	6,4	1,2	0,9
1961-62 ..	1,4	4,1	3,0	15,3	1,1	0,8
1966-67 ..	2,2	6,9	4,9	19,3	1,1	0,9

År	Tyskland		U.S.A.	
	Antal	Mill.	Antal	Mill.
	(1.000 stk.)	kr.	(1.000 stk.)	kr.
1917-18 ..	53,4	8,8	"	"
1920-21 ..	174,5	14,0	8,8	"
1926-27 ..	4,9	1,7	11,6	"
1938 ..	1,5	0,5	2,1	0,1
1946 ..	-	-	0,6	0,1
1956-57 ..	0,8	0,6	9,7	5,0
1961-62 ..	1,6	1,7	33,2	9,8
1966-67 ..	1,8	3,9	33,3	7,1

Fra udlandet

År	Norge		Sverige		Storbritannien	
	Antal	Mill.	Antal	Mill.	Antal	Mill.
	(1.000 stk.)	kr.	(1.000 stk.)	kr.	(1.000 stk.)	kr.
1917-18 ..	0,8	1,3	1,8	8,2	6,2	0,9
1920-21 ..	2,0	1,5	2,8	1,9	14,2	3,5
1926-27 ..	0,8	0,2	1,3	0,8	8,3	1,2
1938 ..	0,4	0,1	1,8	1,3	5,8	1,3
1946 ..	0,5	0,2	3,3	1,2	3,6	1,9
1956-57 ..	0,3	0,2	0,8	1,3	7,4	2,0
1961-62 ..	0,5	0,3	0,9	3,2	6,3	2,7
1966-67 ..	1,0	2,5	1,4	5,1	6,0	3,6

År	Tyskland		U.S.A.	
	Antal	Mill.	Antal	Mill.
	(1.000 stk.)	kr.	(1.000 stk.)	kr.
1917-18 ..	26,5	12,0	"	"
1920-21 ..	147,3	110,4	12,4	"
1926-27 ..	27,8	8,5	19,7	"
1938 ..	6,4	2,0	5,2	0,3
1946 ..	-	-	-	-
1956-57 ..	4,1	3,2	15,4	1,2
1961-62 ..	5,1	5,0	22,8	1,8
1966-67 ..	4,4	4,1	24,3	1,9

Årsagen til de høje tal til og fra Tyskland i 1920-21 må bl.a. søges i suspensionen af postanvisningsudvekslingen på det tidspunkt, jfr. den store udveksling af værdibreve på samme tid.

Ud over de i tabellen anførte lande har der undertiden i perioder været en forholdsvis betydelig udveksling af værdipakker med forskellige lande. Dette gælder således Frankrig, Nederlandene, Rusland, (senere U.R.S.S.), Schweiz, Tjekkoslaviet og Østrig. Eksempelvis afsendtes i 1966-67 til Finland 550, Frankrig 450, Nederlandene 460 og Schweiz 3.400 værdipakker.

På næste side er anført en tabel over anbefalede pakker, jfr. side

I de følgende 2 oversigter over henholdsvis antal og beløb er der for hele perioden på grundlag af tabel 13 og tabellen side foretaget en rekapitulation af tallene i femårige perioder. Antallet af værdipakker er opdelt i indland, til udlandet, fra udlandet og transit. Tallene er angivet i 1.000 stk. For indlandet samt for ialtsummerne er beregnet den procentvise stigning fra femår til femår samt forholdstal, idet antallet for det første femår sættes lig med 0. Tilsvarende beregning er foretaget i oversigten over værdibeløbene, der er anført i mill. kr. med 1 decimal. På foden af oversigterne er anført gennemsnittet for de 50 år, stigningen i procent fra femåret 1917/18-1921/22 til 1962/63-1966/67 samt ialttallets fordeling i procent på forsendelsesområderne.

Anbefalede pakker og værdipakker.1. Anbefalede pakker.

Femår	Antal 1.000 stk.	Stigning fra femår til femår %	Forholdstal
1919/20-21/22	216	-	-
1922/23-26/27	296	-	100
1927/28-1931	334	12,8	113
1932-1936	363	8,7	123
1937-1941	535	47,4	181
1942-1946	4.218	688,4	1.425
1947-1951/52	3.667	÷ 13,1	1.239
1952/53-56/57	1.555	÷ 57,6	525
1957/58-61/62	1.461	÷ 6,0	494
1962/63-66/67	1.588	8,7	536
Tilsammen	14.233		

Stigning fra
1922/23-26/27
til
1962/63-66/67 436,5
Gnst. pr. år

Værdipakker.Oversigt 1. Antal.

Femår	Indland 1.000 stk.	Til udl. 1.000 stk.	Fra udl. 1.000 stk.	Transit 1.000 stk.	I alt 1.000 stk.
1917/18-21/22	1.118	660	841	4,2	2.624
1922/23-26/27	407	241	830	29	1.507
1927/28-1931	357	154	484	18	1.013
1932-1936	295	66	151	4,4	516
1937-1941	584	42	98	0,7	724
1942-1946	1.984	44	41	0,0	2.069
1947-1951/52	1.380	37	223	0,0	1.640
1952/53-56/57	779	74	169	1,9	1.023
1957/58-61/62	643	177	194	3,5	1.017
1962/63-66/67	595	273	222	1,6	1.090
Tilsammen	8.142	1.768	3.253	ca. 60	13.223

Stigning fra
1917/18-21/22
til
1962/63-66/67 ÷ 46,8 ÷ 58,6 ÷ 73,6 ÷ 61,9 ÷ 58,5
Gnst. pr. år 163 35 65 1,2 265
Fordeling (%) 61,6 13,3 24,6 0,5 100,0

Værdipakker. (Antal fortsat)

Femår	Stigning fra femår til femår		Forholdstal	
	Indland %	I alt %	Indland %	I alt %
1917/18-21/22	-	-	100	100
1922/23-26/27	÷ 63,6	÷ 42,6	36	57
1927/28-	÷ 12,3	÷ 32,8	32	39
1932-1936	÷ 17,4	÷ 49,1	26	20
1937-1941	98,0	40,3	52	28
1942-1946	239,7	185,8	177	79
1947-1951/52	÷ 30,4	÷ 20,7	123	63
1952/53-56/57	÷ 43,6	÷ 37,6	70	39
1957/58-61/62	÷ 17,5	÷ 0,6	58	39
1962/63-66/67	÷ 7,5	7,2	53	42

Oversigt 2. Værdibeløb.

Femår	Indland Til udl. Fra udl. Transit I alt				
	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.	Mill. kr.
1917/18-21/22	4.025,6	292,5	494,7	1,3	4.814,1
1922/23-26/27	3.245,8	87,6	150,1	4,6	3.488,1
1927/28-1931	2.967,9	25,6	77,0	2,6	3.073,1
1932-1936	2.535,2	17,9	32,3	0,5	2.585,9
1937-1941	3.038,3	15,3	27,8	0,1	3.081,5
1942-1946	5.956,3	7,8	15,6	-	5.979,7
1947-1951/52	5.139,2	27,1	17,9	0,1	5.184,3
1952/53-56/57	4.784,1	60,6	59,4	1,2	4.905,3
1957/58-61/62	4.041,5	144,0	67,9	1,9	4.255,3
1962/63-66/67	3.304,5	224,8	99,7	3,6	3.632,6
Tilsammen	39.038,4	903,2	1.042,4	15,9	40.999,9

Stigning fra 1917/18-21/22 til 1962/63-66/67	÷ 17,9	÷ 23,1	÷ 79,8	177,0	÷ 24,5
Gnst. pr. år	780,8	18,1	20,8	0,3	820,0
Fordeling (%)	95,2	2,2	2,6	-	100,0

Femår	Stigning fra femår til femår		Forholdstal	
	Indland %	I alt %	Indland	I alt
1917/18-21/22	-	-	100	100
1922/23-26/27	÷ 19,4	÷ 27,5	81	72
1927/28-1931	÷ 8,6	÷ 11,9	74	64
1932-1936	÷ 14,6	÷ 15,9	63	54
1937-1941	19,8	19,2	75	64
1942-1946	96,0	94,1	148	124
1947-1951/52	÷ 13,7	÷ 13,3	128	108
1952/53-56/57	÷ 6,9	÷ 5,4	119	102
1957/58-61/62	÷ 15,5	÷ 13,3	100	88
1962/63-66/67	÷ 18,2	÷ 14,6	82	75

Der er 2 højdepunkter såvel for antal som for beløb, nemlig tiden for de 2 krige og de umiddelbart efter disse følgende år. Dette gælder for indlandet og for ialttallene. For udlandet ligger tallene højt omkring den 1., men lavt omkring den 2. verdenskrig. Stigningsprocenterne fra femår til femår er meget varierende, for forsendelser i indlandet således spændende fra en stigning på 240 % til en nedgang på 64 %. Forholdstallene (den relative bevægelse) udgør for perioden 1942-46 177 for værdipakker til indlandet og 79 for ialttallene, medens de tilsvarende forholdstal for beløb er henholdsvis 148 og 124. Lavest ligger perioden 1932-36 med 26 og 20 for antallet og 63 og 54 for beløbene.

Tallene for det første femår ligger som nævnt højt og er på alle forsendelsesområderne højere end tallene for sidste femår, dog bortset fra beløbet for transithpkker.

Den på værdipakkerne angivne værdi fremgår af tabellen side 194, fordelt på forsendelsesområderne og anført i mill. kr. med 1 decimal.

I nedenstående tabel er for nogle udvalgte år anført det gennemsnitlige beløb pr. værdipakke. Til sammenligning er anført tallene for 1913-14. Gennemsnittene er for indlandets og for ialttallenes vedkommende beregnet på de forkortede tal (tabel 8 og 13), men for udlandets vedkommende på de fulde tal ifølge driftsberetningen. Der er ikke beregnet gennemsnit for de transiterende forsendelser, hvis antal er så lille, at gennemsnitstal ville blive ret vilkårlige.

Finansår (år)	Indland	Til udlandet	Fra udlandet	I alt
	kr.	kr.	kr.	
1913-14	3.787	646	408	2.261
1917-18	4.816	1.071	1.266	3.251
1920-21	3.349	327	636	1.549
1926-27	7.039	529	222	2.686
1939	8.816	417	321	5.947
1946	3.282	693	318	3.168
1956-57	7.176	839	312	5.257
1960-61	5.379	854	344	3.477
1961-62	4.113	772	389	2.710
1964-65	5.453	793	480	3.202
1966-67	6.396	861	498	3.823

Beløbene er såvel for indlandet som i forbindelse med udlandet stærkt svingende. Kronens ændrede værdi og krigene har påvirket tallene. Sammenligner man tallene med de side 156 anførte gennemsnit for værdibreve, vil det ses, at gennemsnittet for indlandet gennemgående ligger højere for værdipakker end for værdibreve, hvorimod det for forsendelser til og fra udlandet i det store og hele er omvendt. Efter de i "Beretning om postvæsenets virksomhed i tidsrummet 1867/68-1916/17" indeholdte oplysninger skyldtes en stor del af stigningen i beløbene for værdipakker i forbindelse med udlandet under den første verdenskrig, at der i betydeligt omfang i postpakker forsendtes beløb i guld.

Ved beregningen af gennemsnittene for forsendelser til og fra udlandet samt for ialttallene er der for 1920-21 og 1926-27 set bort

fra anbefalede pakker til og fra U.S.A. (i alt henholdsvis 6.546 og 31.237). Ordningen med forsendelse af anbefalede pakker i forbindelse med nævnte land ophørte fra 1. juli 1932.

Gennem hele undersøgelsesperioden er der forekommet følgende antal værdipakker med det anførte værdibeløb. Det årlige gennemsnit af antallet ifølge tabell 13 samt det omtrentlige gennemsnitsbeløb pr. pakke ifølge tabellen foran er anført.

Gennemsnitsbeløb for værdipakker

	Indland	Til udlandet	Fra udlandet	Transit	I alt
Samlet antal værdipakker (1.000 stk.)	8.142	1.768	3.253	(60)	13.223
Gennemsnit pr. år	163	35	65	1	264
Samlet værdibeløb (mill. kr.)	39.038,4	903,2	1.042,4	(15,9)	40.999,9
Gennemsnit pr. pakke (1.000 kr.)	4.795	549	340	...	3.176

For transiterende pakker er ikke beregnet noget gennemsnit, men antallet af disse er med i beregningen af gennemsnittet for samtlige pakker.

Ved beregningen af gennemsnitsbeløbet for værdipakker til og fra udlandet samt for samtlige pakker er der for perioden fra 1920-21 til 1932 set bort fra i alt 124.000 og 189.000 anbefalede pakker til henholdsvis fra U.S.A. Disse forsendelser er medregnet i de ovenfor nævnte antal værdipakker for hele perioden, men gennemsnitsbeløbet pr. pakke til udlandet, fra udlandet og i alt er beregnet for følgende antal pakker (i tusinder): 1.644, 3.064 og 12.910.

De nævnte anbefalede pakker forekom i en periode af 13 år med et gennemsnit af knap 10.000 afgående og knap 15.000 ankomne pakker pr. år. De højeste tal var 15.000 til U.S.A. i 1929 og omtrent 20.000 fra U.S.A. i 1926-27.

VærdipakkerAngivne værdibeløb (i mill. kr.)

Finansår (år)	Indland Mill. kr.	Til udlandet Mill. kr.	Fra udlandet Mill. kr.	Transit Mill. kr.	I alt Mill. kr.
1913-14	303,7	17,6	17,2	0,05	338,5
1916-17	878,0	82,1	76,4	0,05	1.036,6
1917-18	871,7	83,4	68,1	1,0	1.024,2
1918-19	931,9	63,1	40,3	0,01	1.035,3
1919-20	701,6	50,7	202,2	"	954,5
1920-21	860,7	69,0	142,1	0,1	1.071,9
1921-22	659,7	26,3	42,0	0,2	728,2
1922-23	627,7	18,8	34,2	0,2	680,9
1923-24	682,4	20,6	35,1	1,8	739,9
1924-25	672,7	23,5	29,9	0,8	726,9
1925-26	685,8	14,6	24,6	0,3	725,3
1926-27	577,2	10,1	26,3	1,5 ^{xx})	615,1
1927-28	595,0	5,7	19,0	0,6	620,3
1928	621,3	5,6	17,9	0,6	645,4
1929	614,8	4,6	13,2	0,3	632,9
1930	608,5	4,6	11,9	0,6	625,6
1931	528,3	5,1	15,0	0,5	548,9
1932	507,8	3,8	6,7	0,1	518,4
1933	522,9	3,2	7,6	0,1	533,8
1934	573,0	3,2	6,2	0,1	582,5
1935	479,3	3,8	5,7	0,1	488,9
1936	452,2	3,9	6,1	0,1	462,3
1937	462,0	4,1	7,0	0,1	473,2
1938	507,9	4,6	7,0	"	519,5
1939	581,9	3,8	8,0	"	593,7
1940	780,1	1,4	2,9	"	784,4
1941	706,4	1,4	2,9	"	710,7
1942	750,3	1,2	2,3	"	753,8

xx) anslået

(fortsættes)

Angivne værdibeløb. (fortsat)

Finansår (år)	Indland Mill. kr.	Til udlandet Mill. kr.	Fra udlandet Mill. kr.	Transit Mill. kr.	I alt Mill. kr.
1943	923,0	1,4	2,8	-	927,2
1944	1.253,6	1,6	5,0	-	1.260,2
1945	1.834,8	0,9	2,1	"	1.837,8
1946	1.194,6	2,7	3,4	"	1.200,7
1947	1.105,6	4,5	2,8	"	1.112,9
1948	1.136,4	2,4	2,1	"	1.140,9
1949	932,0	5,0	3,2	"	940,2
1950-51	1.045,8	7,0	3,0	0,1	1.055,9
1951-52	919,4	8,2	6,8	"	934,4
1952-53	969,5	7,6	9,7	0,1	986,9
1953-54	952,8	9,0	16,2	0,1	978,1
1954-55	974,8	12,2	12,7	0,2	999,9
1955-56	947,0	15,2	10,7	0,2	973,1
1956-57	940,0	16,6	10,1	0,6	967,3
1957-58	917,9	18,3	11,1	0,5	947,8
1958-59	1.016,9	25,1	11,3	0,6	1.053,9
1959-60	865,7	29,1	14,0	0,5	909,3
1960-61	694,0	36,6	14,6	0,2	745,4
1961-62	547,0	34,9	16,9	0,1	598,9
1962-63	567,5	47,2	16,6	2,1	633,4
1963-64	602,8	40,7	18,2	0,5	662,2
1964-65	632,5	47,0	20,9	0,3	700,7
1965-66	747,0	45,3	21,6	0,3	814,2
1966-67	754,7	44,6	22,4	0,4	822,1
Til- sammen	39.038,4	903,2 ^{x)}	1.042,4 ^{x)}	15,9	40.999,9
Antal værdi- pakker (i 1.000 stk.)	8.142	1.768	3.253	(60)	13.223
Gennem- snit pr. pakke (kr.)	4.795	549	340	-	3.176

x) Heraf anbefalede pakker til og fra U.S.A.
henholdsvis 124.000 og 189.000 (fradraget ved
gennemsnitsberegningen).

Ilpakker

I 1913-14 befordredes 36.000 ilpakker, nemlig 28.000 indenlandske, 4.000 til udlandet og 4.000 fra udlandet (0,4 % af samtlige pakker). Under den første verdenskrig steg antallet i indland og fra udlandet, men gik ned i retningen til udlandet. I 1917-18 var antallet 40.000 i indlandet, 300 til udlandet og 13.000 fra udlandet, i alt 53.000 (0,4 % af samtlige pakker). Det højeste tal nåedes i 1921-22 med 132.000 (1,2 % af samtlige pakker), idet der det år fra Tyskland indgik 71.000 ilpakker. Tallene var i øvrigt nedadgående fra begyndelsen af tyverne. Således var det samlede tal i 1925-26 73.000, i 1930 49.000 og i 1935 20.000 (henholdsvis 0,6, 0,4 og 0,2 % af pakkerne) og udgjorde i 1939 10.500 i indlandet, 4.500 til udlandet og 2.100 fra udlandet eller i alt 17.000 (0,1 % af samtlige pakker).

Tallene for hele perioden ses af tabellen side 196, hvori er foretaget opdeling efter forsendelsesområder. Endvidere er angivet, hvor mange procent antallet udgør af samtlige pakker. I den efterfølgende tabel anføres for enkelte udvalgte år fra og med 1940 antallet af ilpakker i tusinder med tilføjelse af, hvor stor en procent antallet udgør af det samlede antal pakker. Det bemærkes, at driftsberetningerne de fleste år har opgivet tallene i tusinder, men i nogle år i hundreder.

Finansår (år)	Indland	<u>Antal ilpakker</u>		I alt	Andel af samtlige pakker
		Til udlandet	Fra udlandet		
	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	%
1940	51	2,7	2,5	56	0,6
1942	194	5,2	1,5	201	1,6
1945	148	3,6	1,4	153	0,8
1946	119	3	1	123	0,6
1947	302	3	1	306	1,6
1951-52 ...	49	2	2	53	0,3
1956-57 ...	24	4	4	32	0,1
1962-63 ...	33	8	9	50	0,2
1966-67 ...	31	5	11	47	0,2

De forringede befordringsforhold under den anden verdenskrig og besættelsen medførte en væsentlig stigning i antallet af ilpakker. For flere års vedkommende - således især 1942 og 1947 - spillede issituationen en stor rolle. Også i årene 1953-54 og 1962-63 medførte isvanskeligheder en stigning. I visse perioder under vanskelige isforhold modtoges pakker til befordring over Store Bælt kun som ilpakker. I 1946, da befordringsforholdene begyndte at bedres, sporede straks en nedgang i antallet af ilpakker, men så kom issituationen i 1947, der blev det år, da ilpakkernes antal kulminerede med 306.000, (hvoraf 302.000 indenlandske), svarende til 1,6 % af det samlede antal befordrede pakker. Herefter gik antallet stærkt ned og udgjorde i 1952-53 43.000 for indlandets vedkommende. I 1953-54 var tallet 61.300 på grund af issituationen. I 1956 bortfaldt den gældende bestemmelse om, at pakker, der i juleperioden skulle befordres over bæltet, fra en nærmere fastsat dato skulle sendes som ilpakker. Antallet af indenlandske ilpakker blev herefter i 1956-57 24.000 mod 51.000 året før, og i de følgende år lå tallet på dette niveau, bortset fra 1962-63, da isforhold bragte en stigning til 33.000.

Ilpakker.

Finansår (år)	Indland	Til udlandet	Fra udlandet	I alt	% af samt- lige pakker
	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.
1917-18	40	0,3	13	53	0,4
1918-19	50	0,2	8	58,2	0,4
1919-20	70	0,7	22	93	0,7
1920-21	45	7	24	76	0,7
1921-22	51	10	71	132	1,2
1922-23	44	14	35	93	0,9
1923-24	43	14	19	76	0,7
1924-25	46	11	14	71	0,6
1925-26	50	8	15	73	0,6
(ansl.) 1926-27	39	6	14	59	0,5
1927-28	28	10	14	52	0,5
1928	27	10	13	50	0,4
1929	33	11	13	57	0,5
1930	25	11	13	49	0,4
1931	15	9	12	36	0,3
1932	15	6	5	26	0,3
1933	15	5	3	23	0,2
1934	14	6	2	22	0,2
1935	13	5	2	20	0,2
1936	11,9	3,6	2,5	18	0,2
1937	12,2	3,1	2,1	17,4	0,2
1938	10,4	3,6	2,4	16,4	0,1
1939	10,5	4,5	2,1	17,1	0,1
1940	51,2	2,7	2,5	56,4	0,6
1941	42,8	4,0	2,0	48,8	0,4
1942	194	5,2	1,5	200,7	1,6
1943	74	5,2	1,5	80,7	0,5
1944	95	4,1	2,4	101,5	0,6
1945	148	3,6	1,4	153	0,8
1946	119	3	1	123	0,6
1947	302	3	1	306	1,6
1948	103	5	2	110	0,5
1949	88	3	2	93	0,5
1950-51	67	3	1	71	0,4
1951-52	49	2	2	53	0,3
1952-53	43	3	2	48	0,2
1953-54	61,3	3,4	2,0	66,7	0,3
1954-55	49	4	4	57	0,3
1955-56	51	4	5	60	0,3
1956-57	24	4	4	32	0,1
1957-58	23	5	6	34	0,1
1958-59	24	7	5	36	0,2
1959-60	25	5	8	38	0,2
1960-61	26	7	8	41	0,2
1961-62	24	6	9	39	0,1
1962-63	33	8	9	50	0,2
1963-64	19	7	10	36	0,1
1964-65	24	5	10	39	0,1
1965-66	32	8	4	44	0,1
1966-67	31	5	11	47	0,2
Tilsammen 2.530		284	439	3.253	0,38

Til udlandet lå antallet i tyverne mellem 7.000 og 14.000 og fra udlandet mellem 13.000 og 19.000, bortset fra årene 1919/20-1922/23, da der fra Tyskland indgik særligt mange ilpækker, der bragte tallet op på henholdsvis 22.000, 24.000, 71.000 og 35.000. Efter 1930 har tallene i begge retninger normalt været under 10.000 og i de fleste år under 5.000.

I årene 1940-49 udgjorde antallet af ilpækker fra 0,4 til 0,8 % af det samlede antal pakker, bortset fra de tidligere nævnte år 1942 og 1947, da procenten steg til 1,6. I øvrigt har procenten siden 1930 ligget mellem 0,1 og 0,4. Efter 1956-57, da reglen vedrørende juleperioden faldt bort (jfr. foran), ligger procenten på 0,1 eller 0,2, hvilket viser, at trangen til at opnå ilpakkens fordele under normale forhold kun er ringe.

I alt befordredes i 50 års-perioden 3,3 mill. ilpækker, der fordelte sig som følger:

		% af ilpækker 1.000 stk. i alt	% af samlet antal pakker
Indland	2.530	77,8	0,33
Til udlandet ...	284	8,7	0,91
Fra udlandet ...	439	13,5	1,22
I alt	3.253	100,0	0,38

Det ses, at de enkelte år med forholdsvis høje antal fra udlandet sætter procenten for denne gruppe væsentligt i vejret.

Bortkomne pakker

Efterlysning af pakker fandt ved undersøgelsesperiodens begyndelse sted gennem kurskontorets reklamationsafdeling, det senere reklamationskontor. Driftsberetningerne giver for hele perioden oplysning om antallet af resultatløse efterlysninger, d.v.s. bortkomne pakker. Antallet af foretagne efterlysninger er derimod kun oplyst for årene indtil 1938-39. Gennemsnitligt var 9,4 % af de i årene 1917/18-1938/39 foretagne efterlysninger resultatløse.

I efterfølgende tabel er anført antallet af resultatløse efterlysninger i hele perioden. Endvidere er antallet af bortkomne pakker sat i forhold til det samlede antal indenlandske pakker (afrundet).

<u>Antal bortkomne pakker.</u>			
Finansår	Antal efterlysninger	Antal resultatløse efterlysninger	Svarer til 1 pak- ke pr.
1917-18	7.200	1.193	8.000
1918-19	10.100	1.535	7.000
1919-20	14.800	1.585	6.800
1920-21	10.600	1.168	8.500
1921-22	7.400	791	11.400
1922-23	5.300	495	18.000
1923-24	5.400	404	22.000
1924-25	5.800	406	23.500
1925-26	6.200	425	22.700
1926-27	6.300	499	19.600
1927-28	5.800	435	22.500
1928-29	5.600	503	19.400
1929-30	5.800	546	17.900
1930-31	5.200	467	21.500
1931-32	4.900	315	30.700
1932-33	3.800	223	40.200
1933-34	4.000	255	36.200
1934-35	3.800	262	36.600
1935-36	4.100	282	34.900
1936-37	4.200	195	51.900
1937-38	3.700	285	35.800
1938-39	3.700	331	32.600
1939-40		366	30.500
1940-41		528	18.100
1941-42		839	12.800
1942-43		1.547	7.700
1943-44		3.332	4.400
1944-45		6.957	2.500
1945-46		10.666	1.750
1946-47		6.612	3.100
1947-48		5.539	3.300
1948-49		4.454	4.300
1949-50		2.392	7.900
1950-51		1.862	10.300
1951-52		1.926	10.100
1952-53		1.645	12.200
1953-54		1.415	14.200
1954-55		1.444	14.200
1955-56		1.449	13.700
1956-57		1.295	16.200
1957-58		1.156	18.300
1958-59		1.163	18.700
1959-60		1.186	19.500
1960-61		1.278	18.600
1961-62		1.547	16.600
1962-63		1.586	16.300
1963-64		1.728	15.100
1964-65		1.814	15.300
1965-66		2.063	13.800
1966-67		2.001	14.300

Det vil ses, at perioderne under og lige efter de to krige fremviser de største antal resultatløse efterlysninger. I 1919-20 kommer tallet således op på omtrent 1.600, svarende til en bortkommen pakke for hver 6.800 befordrede indenlandske pakker. Og i 1945-46 når antallet op på 10.666, svarende til en bortkommen pakke pr. 1.750 befordrede. Antallet af indenlandske pakker lå da på 18-20 mill. I de nærmest omkringliggende år ligger tallet på 5-7.000 bortkomne pakker. Det var især forsendelser indeholdende rationerede varer - som f.eks. tobak - der forsvandt. I mellemkrigsårene lå antallet af forsvundne pakker på 200-500 de fleste år (i tyverne mellem 400 og godt 500, i trediverne de fleste år mellem 200 og godt 300). I 1949-50 var tallet ca. 2.400. Først derefter når antallet efter krigsperiodens høje tal ned på et lavere og mere stabilt niveau (1952-53 1.650, 1953-54 1.400, 1957-58 1.160). Med det fra 1960 stigende antal pakker er også antallet af bortkomne forsendelser steget ret kraftigt (til ca. 2.000), og i forhold til antallet af befordrede pakker er der en forværring i 1960-erne fra en bortkommen pakke pr. 19.500 pakker i 1959-60 til en bortkommen pakke pr. ca. 14.000 i 1965-66 og 1966-67. I halvtredserne lå tallet på gennemsnitligt 1.400, men steg derefter og lå i 1964-65 på 1.814 og i 1966-67 på 2.001. Gennemsnitligt for hele perioden har der foreligget ca. 1.650 bortkomne pakker pr. år. Ser man bort fra de 6 helt unormale år fra 1943-44 til 1948-49 med i alt ca. 37.600 bortkomster (gennemsnitligt 6.260 pakker), går gennemsnittet for de øvrige 44 år i perioden ned til ca. 1.000 pakker pr. år.

For årene 1926/27-1938/39 foreligger der oplysning om reklamationer vedrørende pakker til og fra udlandet. Der har i alt i de 13 år været ca. 7.900 reklamationer eller ca. 600 i gennemsnit.

Fremlyste pakker m.v.

Til kontoret for behandling af ubesørgede postsager indsendtes som nævnt foran også ubesørgelige pakker (i driftsberetningerne betegnet som fremlyste pakkesager). Antallet af sådanne havde før 1. verdenskrig ligget under 200 (i 1913-14 således 185); men ved undersøgelsesperiodens begyndelse var tallet steget til godt 200. For årene indtil 1929-30 anføres her antallet af de til nævnte kontor (fra 1921-22 benævnt Returpostkontoret) indsendte pakker samt antallet af anbragte pakker.

Finansår (år)	Indsendt til retur- postkontoret	Heraf anbragt
	Antal	Antal
1917-18 ...	221	86
1918-19 ...	205	87
1919-20 ...	213	91
1920-21 ...	140	69
1921-22 ...	111	80
1922-23 ...	79	52
1923-24 ...	80	51
1924-25 ...	72	43
1925-26 ...	96	63
1926-27 ...	71	50
1927-28 ...	67	36
1928-29 ...	62	33
1929-30 ...	76	42

Efter 1929-30 overtog reklamationskontoret behandlingen af de hidtil til returpostkontoret indsendte ubesørgelige pakker m.v.

Fra 1920-21 haves oplysning om uanbringelige pakker samt løse genstande, som er indsendt til kurskontorets (senere 5. ekspeditions-kontors) reklamationsafdeling (fra 1921-22 benævnt Reklamationskontoret). Antallet af sådanne pakker og genstande har været meget varierende. For tiden indtil 1941-42 giver tallene ikke oplysning om sondringen mellem pakker og løse genstande. I nedenstående tabel anføres antallet af de til reklamationskontoret indsendte ting, samt hvor stor en procentdel heraf der er blevet anbragt. Tallene er delvis afrundede.

Finansår	Til reklamationskontoret indsendte			Finansår			
	Antal pakker og løse genstande	Heraf anbragt			Antal pakker	Antal løse genstande	Heraf anbragt Pakker (%) Løse genstande (%)
1920-21 ..	2.200	52	1942-43 ..	500	2.800	76	10
1921-22 ..	1.800	52	1943-44 ..	1.200	4.000	73	14
1922-23 ..	1.300	44	1944-45 ..	2.100	5.900	74	16
1923-24 ..	1.200	51	1945-46 ..	2.200	5.700	73	16
1924-25 ..	1.300	47	1946-47 ..	1.700	5.400	79	13
1925-26 ..	1.300	48	1947-48 ..	1.500	5.000	83	19
1926-27 ..	1.400	46	1948-49 ..	1.000	5.900	82	14
1927-28 ..	1.300	45	1949-50 ..	670	4.800	70	16
1928-29 ..	1.100	43	1950-51 ..	596	4.900	77	14
1929-30 ..	1.500	36	1951-52 ..	445	5.000	79	13
1930-31 ..	1.400	38	1952-53 ..	570	4.000	80	14
1931-32 ..	1.200	51	1953-54 ..	490	4.400	75	14
1932-33 ..	800	53	1954-55 ..	453	4.400	74	15
1933-34 ..	800	52	1955-56 ..	336	4.600	74	10
1934-35 ..	1.000	47	1956-57 ..	321	5.200	71	10
1935-36 ..	1.100	49	1957-58 ..	390	5.800	76	10
1936-37 ..	1.000	46	1958-59 ..	551	6.300	75	11
1937-38 ..	1.800	29	1959-60 ..	518	8.000	78	12
1938-39 ..	1.800	27	1960-61 ..	645	8.100	73	15
1939-40 ..	1.900	23	1961-62 ..	691	8.800	67	14
1940-41 ..	1.800	26	1962-63 ..	865	9.400	69	15
1941-42 ..	2.500	27	1963-64 ..	917	9.100	69	16
			1964-65 ..	962	9.500	66	15
			1965-66 ..	1.068	9.600	69	16
			1966-67 ..	1.236	10.900	66	18

I 1920-21 var antallet således i alt 2.200 og i 1921-22 1.800 og lå derefter i nogle år mellem 1.100 og 1.500. I 1932-33 var tallet på 800, i 1937-38 på 1.800 og i 1941-42 på 2.500. I 1942-43 var antallet af pakker alene 500, det steg til 2.200 i 1945-46 og gik ned til 1.000 i 1948-49. Efter disse af krigen prægede år gik antallet stærkt nedad og nåede et minimum på 321 i 1956-57, hvorefter det på ny steg. I 1960-61 lå tallet på 645, i 1963-64 på 917, i 1965-66 på 1.068 og i 1966-67 på 1.236.

For løse genstande var antallet i 1942-43 2.800, steg til 5.900 i 1944-45 og 1948-49 og gik ned til 4.000 i 1952-53. Herefter steg tallet stærkt, var i 1957-58 5.800, i 1959-60 8.000, i 1962-63 9.400 og i 1966-67 10.900.

Anbringelsesprocenten lå i årene indtil 1936-37 for det meste omkring 50 (i 1929-30 og 1930-31 dog 36 og 38). Fra 1937-38 til 1941-42 lå den mellem 23 og 29. Herefter har den for pakker alene ligget mellem 70 og 83 indtil 1960-61 (gennemsnitligt 76) og har derefter ligget mellem 66 og 69 (i 1966-67 66). For årene indtil 1941-42 er procenten trukket ned af de løse genstande. For disses vedkommende lå procenten mellem 10 og 16, bortset fra et enkelt år, da den var 19. Gennemsnittet var 14. I 1966-67 var procenten 18.

I årene 1942/43-1966/67 har det gennemsnitlige antal ved reklamationsskontoret fremlyste pakker udgjort knap 900, og det gennemsnitlige antal løse genstande har i samme periode udgjort ca. 6.300. Ser man bort fra de krigsprægede år indtil 1946-47, udgør gennemsnittet (for perioden 1947/48-1966/67) henholdsvis godt 700 og ca. 6.700.

Telegrammer og samtaler.

Regler for optagelse af statistikken.

Fra 1. august 1927 ændredes bestemmelserne for optagelsen af telegram- og telefonstatistikken.

Princippet var hidtil det, at statistikarbejdet i stærk grad var centraliseret i generaldirektoratet for telegrafvæsenet, idet samtlige telegrafstationer afgav månedlige indberetninger, efter hvilke resultaterne blev bogført måned for måned. Tillige blev en stor del speciel statistik udarbejdet i generaldirektoratet på grundlag af regnskabsbilagene. Optællingsarbejdet blev nu i lighed med, hvad der gælder poststatistikken, i det væsentlige henlagt til kontorerne og kunne udføres daglig eller månedlig. Kontorerne fritoges samtidig for en række statistiske indberetninger, idet månedsstatistik kun skulle afgives af nogle enkelte kontorer (jfr. nedenfor), og den økonomiske statistik, statistikken over telegramudvekslingen med privatbanestationer og specialstatistikken vedrørende udlandet m. m. bortfaldt. De udenlandske telegrammer og telefonsamtaler blev herefter talt i generaldirektoratet på grundlag af afregningerne.

Reglerne var herefter i hovedtræk følgende:

Telegrafkontorerne optog for eget og for underlagte telegrafekspeditioners vedkommende statistik over telegrammer og statstelefon-samtaler samt over antallet af statstelefonabonnenter, statistikken skulle indsendes årlig senest den 10. april. Den omfattede det samlede antal af afsendte og ankomne telegrammer og samtaler for ind- og udland. Optællingen af lokale samtaler inden for statstelefonens område i Sønderjylland samt ved stationerne Hulsig, Læsø og Sejerø skete kun 2 gange årlig på 4 dage i marts og september.

Statistikken over særlige telegrammer og telefonsamtaler (lyk-, map- og il-telegrammer, il-samtaler, tilkaldelse m. v.) optoges kun i november måned, for lyk- og map-telegrammer af hensyn til konfirmationen dog tillige i oktober måned.

Fra 6.-12. november optoges ved statstelefonkontorerne statistik over afgåede samtalers og telegrammers fordeling på de enkelte timer af dagen. For samtalernes vedkommende skete opgørelsen for hvert bestemmelseskontor for sig, således at statistikken kunne tjene som grundlag for opgørelse af de enkelte strækningers belastning. Endvidere førtes en særlig statistik for signalstationer og en lokalstatistik i København og Fredericia. Angående statistik til brug for månedsoversigten, se afsnit månedsoversigten, side 292. Statistikken over afsendte lyk-, kond.- og maptelegrammer, der hidtil var blevet optaget periodisk i 2 måneder af året, optoges fra 1. april 1928 månedlig, bl.a. af regnskabshensyn. Statistikken over telegrammer og telefonsamtaler fordelt på de enkelte timer på dagen, der hidtil kun var blevet optaget ved statstelefonkontorerne, førtes fra november 1930 ved samtlige telegrafkontorer.

Fra 1942-43 optog rigstelefonkontoret i København og samtlige post- og telegrafkontorer uden for København i november måned en særlig statistik over afgåede gebyrpligtige rigssamtaler og samtalernes varighed i minutter. Der sondredes mellem samtaler og minutter i trafikstærk og trafiksvag tid. Perioderne for statistik over ankomne rigssamtaler og samtaler fra udlandet blev ændret i Sønderjylland, i 1943-44, således at denne statistik ligesom ved de øvrige

kontorer optoges i dagene 6.-12. maj og 6.-12. november i stedet for som hidtil på de 4 dage i marts og september, da der optoges statistik vedrørende lokaltelefonen.

Statistik over ankomne oplands- og mellembyssamtaler i Sønderjylland bortfaldt. Statistikken skulle fremtidigt optages af generaldirektoratet på grundlag af statistikken over afgåede samtaler.

I november måned skulle i Sønderjylland opgøres antallet af afgåede gebyrpligtige mellembyss samtaler, ekspressamtaler, personlige samtaler, samtaler med tilkaldelse og annullerede samtaler.

Fra og med februar måned 1944 optog udvekslingsstationerne den 15. i hver måned en særlig statistik over opholdstiden på interurbanhovedledningerne. Reglerne for optagelse af statistik over telefonledningernes belastning blev i 1945 ændret således, at denne statistik fremtidig kun skulle optages af udvekslingsstationerne. For lokaltelefonens vedkommende kom de nye regler til anvendelse fra og med statistikperioden i marts måned 1945 og for rigstelefonens vedkommende fra og med statistikperioden 6.-12. november 1945.

Den periodiske telefonstatistik i november måned optoges fra 1946-47 kun af udvekslingsstationerne, og den hidtil af post- og telegrafkontorerne optagne statistik over særlige telegraf- og telefonapparater foretoges fremtidig af generaldirektoratet på grundlag af de her foreliggende oplysninger. Optælling af transitsamtaler i stats-telefonområderne ved post- og telegrafkontorerne foranstaltning bortfaldt i 1951-52. Antallet af disse samtaler skulle fremtidig beregnes på grundlag af belastningsstatistikken. Fra 1952-53 skulle udvekslingscentralerne til brug ved afregning med telefonselskaberne opgøre antallet af alle ved lokalcentralen noterede kuponer på rigssamtaler og samtaler til udlandet. Fra 1956 er den hidtil samtidig med belastningsstatistikken optagne fordeling af rigssamtalerne i transiterende samtaler og ankomne samtaler bortfaldet. Årsagen til denne ændring var dels, at praktisk taget al transittrafik vedrørende rigssamtaler var blevet flyttet fra rigssentralerne til rigstransitcentralerne i København og Århus, og dels at et stort antal rigstelefonledninger efterhånden var indført direkte til telefonselskabernes centraler, således at ankomstsamtalerne ved rigssentralerne var reduceret til et minimum og efterhånden helt ville forsvinde. Statistikken vedrørende radiosamtaler og samtaler fra skibe til udlandet optages fra og med 1956 af radiotelegrafkontorerne og postkontorerne i Kalundborg, Korsør og Rønne efter reglerne for statistikken over afgående rigssamtaler m.v. ved udvekslingscentraler. Fra januar 1960 er der indført en ny timebelastningsstatistik i telegraf-tjenesten. Statistikken optages ved samtlige fjernskrivekontorer i provinsen med undtagelse af telegrafkontoret i Fredericia. Statistikken over telefonistekspederede rigssamtaler samt over telefonistekspederede mellembyssamtaler og lokale samtaler i Sønderjylland opgøres, bortset fra tilfælde, hvor centralerne er forsynet med automatiske samtaltællere, fra og med 1961 på grundlag af tællinger på 3 hverdage i hvert kvartal. Statistikdagene meddeles af generaldirektoratet for 1 år ad gangen.

Endvidere opgøres fremtidig antallet af afsendte afgiftspligtige pressetelegrammer, meteorologiske telegrammer og brevtelegrammer på grundlag af en statistik, der optages i hvert års november måned. Der foretages ikke længere særskilt opgørelse af lokale telegrammer. Den periodiske telegramstatistik, der hidtil optoges i hele november måned, indskrænkedes fra og med 1964 til dagene 10.-16. november, ligesom den kun optages ved central- og ankomstfjernskrivekontorer.

Telegrammer

I princippet vil de statistiske oplysninger om telegrammer og samtaler m.v. kun omfatte tiden fra sammenslutningen af postvæsenet og telegrafvæsenet (1. juni 1927) d. v. s. fra finansåret 1927-28, dog således, at tallene - analogt med, hvad der gælder den postale statistik - sammenholdes med det forud for undersøgelsesperioden liggende finansår, her altså 1926-27. Lejlighedsvis vil der til sammenligning blive nævnt tal fra tiden før sammenslutningen. Undersøgelsesperioden på teleområdet strækker sig således over 40 år.

En oversigt over antallet af telegrammer findes i tabel 21. Telegrammerne er her fordelt efter forsendelsesområderne indlandet, til udlandet, fra udlandet og transit. For indlandets vedkommende er der en yderligere opdeling i visse specielle kategorier, jf. nedenfor, og endvidere er udvekslingen med Færøerne og Grønland opført for sig. Endelig er transittelegrammer opdelt i telegrammer over gennemstillede kredsløb og andre. Tallene er anført i tusinder. For tiden indtil 1949-50 er statistikken opgjort for finansåret, fra 1950 derimod for kalenderåret.

Det samlede antal telegrammer udgjorde i 1927-28 4,5 mill. Antallet var da $5\frac{1}{2}$ gange så stort som i tidsrummet 1870/71-1879/80, da der befordredes gennemsnitlig 0,8 millioner telegrammer, og 17,8 % over gennemsnittet for årene 1910/11-1914/15, da antallet var 3,8 millioner. Under den første verdenskrig steg antallet betydeligt, således at det største antal nåedes med 5,6 millioner i 1919-20,

Efter en lille nedgang i 1928-29 steg tallet til 4,6 mill. i 1929-30, hvorefter det igen gik ned og i 1931-32 udgjorde knap 4 mill. og det følgende år 3,5 mill.

Tallene er for indlandets vedkommende i betydelig grad påvirket af forårskonfirmationens beliggenhed, der kan bevirke, at et finansår helt eller delvis har to konfirmationer om foråret (i april og igen i marts det følgende år), og omvendt kan et finansår være helt uden eller kun have en del af en forårskonfirmation. Disse forhold har eksempelvis medført nedgang i antallet af telegrammer i 1929-30 og 1931-32, men stigning i 1930-31, 1933-34 og 1935-36. Endvidere har statstelefontaksternes nedsættelse fra 1. oktober 1931 muligvis påvirket tallene, ligesom en større udbredelse og benyttelse af telefonen i almindelighed samt forøget brug af luftpostbefordring i forbindelse med udlandet har påvirket telegramantallet i nedadgående retning. Om stigning i antallet af lyk-telegrammer, se nedenfor.

I 1938-39 androg antallet 3,2 mill. 1939-40 bragte en stigning på i alt godt 200.000, hvoraf de 100.000 lå på transiterende telegrammer. De følgende 5 krigsår til 1944-45 inkl. lå tallene på henholdsvis 1,6, 1,6, 1,7, 2,0 og 2,4 mill., og som det senere vil blive omtalt, var det de indenlandske forbindelser (herunder transitten), der svigtede. I 1945-46 var tallet 3,3 mill. eller omtrent det samme som i 1939-40.

I 1946-47 passerede antallet 4 mill., og hele resten af undersøgelsesperioden svingede tallet mellem 4 og 5 mill., men således at der var stigning indtil 1950, da tallet nærmede sig 5 mill., og at hovedtendensen derefter var nedadgående. I 1956 var tallet 4,6 mill., i 1961 4,3 mill. og i 1964 4,0 mill. I 1965 steg tallet til 4,2 mill., men lå i 1966 på 4,0 mill., det laveste tal siden 1946-47.

Antallet for 1966 ligger 10,6 % under tallet for 1926-27, men ligger lidt højere end antallet før den første verdenskrig. Hvis man ser på de enkelte forsendelsesområder, ligger de egentlige indenlandske telegrammer lavere i 1966 end i 1926-27, men udvekslingen med Færøerne og Grønland har en stigning på ca. 250.000, således at det samlede tal for Danmark viser stigning (7,2 %). Det samme gælder de transitterende telegrammer (22,6 %) medens telegrammer til og fra udlandet begge har en væsentlig nedgang (henholdsvis 35,1 og 35,8 %). I det store og hele ligger niveauet i 1966 ret nær på linie med niveauet lige før den første verdenskrig. Telegramtrafikken har mægtige konkurrenter i både post og telefon, men der vil altid være et behov, der bedst eller hurtigst klares ved et telegram.

For indlandets vedkommende skal først nævnes tallene i rubrikken "I alt Danmark". I femåret 1910/11-1914/15 havde der gennemsnitligt været 1,0 mill. og i 1919-20 var tallet 2,0 mill. I 1927-28 og 1928-29 var antallet 1,1 mill. mod 1,2 mill. i 1926-27. I 1929-30 lå tallet lidt under en million og de to følgende år på 1,1 og 1,0 mill. Derefter holdt tallet sig indtil 1938-39 mellem 915.000 og 967.000 (det sidste tal i 1936-37). I 1939-40 viste en lille stigning til knap en million, medens det følgende års tal gik ned til 0,9 mill. Herefter steg tallet i krigsårene over 1,3 mill. i 1942-43 og 2,0 mill. i 1944-45 til 2,3 mill. i 1946-47. Årsagen til den betydelige stigning må sikkert for en væsentlig del søges i den stærkt forringede postbefordring under besættelsen. Med 1947-48, da antallet var 2,2 mill., begyndte en tilbagegang, der - bortset fra en enkelt afbrydelse i 1957 - fortsatte til 1965. I 1949-50 var tallet knap 2 mill., i 1955 1,5 mill., i 1959 1,4 mill. og i 1963 1,3 mill. I 1966 var tallet 1.269.000 mod 1.252.000 i 1965. Antallet af telegrammer til og fra Færøerne og Grønland viste i årene indtil 1937-38 kun små tal, varierende fra 19.000 til 32.000 tilsammen. I 1938-39 og 1939-40 gik tallene op på henholdsvis 34.000 og 43.000. I 1940-41 var antallet kun 2.800 og i 1941-42 nogle få hundrede. Sidstnævnte år var der kun forbindelse med Grønland, og herefter var forbindelsen med Færøerne og Grønland helt afbrudt indtil 1944-45 inkl. For tiden efter krigen har de omhandlede forbindelser derimod haft ret betydelige trafiktal at opvise. Det samlede antal til og fra begge landsdele androg i 1945-46 67.000, i 1952 136.000, i 1958 165.000, i 1963 226.000 og i 1966 270.000, jf. i øvrigt afsnittet "Færøerne og Grønland", side 232. I alt var antallet for perioden efter krigen 3.533.000 eller næsten 10 % af det samlede antal i rubrik "I alt Danmark" for disse år.

Rubrikken for indenlandske telegrammer tilsammen bevæger sig for tiden indtil krigen på nogenlunde samme måde som er nævnt ovenfor med hensyn til rubrikken "I alt Danmark". En nedgang fra 938.000 til 883.000 i 1937-38 menes i nogen grad at skyldes større anvendelse af telefonen. Den betydelige stigning i 1939-40 (fra 907.000 til 942.000) forklares ved, at konfirmandernes antal i 1939-40 var ca. 11.500 større end året før, at krigssituationen i nogen grad

har indvirket på den indenlandske trafik, og at de af issituationen i januar-marts 1940 skabte vanskelige forhold på samfærdselsmidlernes område har medført forøget telegramtrafik. Rubrikkens laveste tal forekom i 1940-41 med 867.000, og nedgangen er bl. a. en følge af, at konfirmandernes antal lå langt under antallet året før, og at isforholdene ikke affødte så stor ekstraordinær trafik som i 1939-40. Også besættelsen må antages at have spillet en rolle. I 1941-42, da antallet af telegrammer var 1,1 mill., var der en stor stigning i konfirmandernes antal. I øvrigt skyldes den store fremgang det år og ligeledes de følgende år blandt andet den forringede postbefordring under krigen (langsommere og mere usikre forbindelser, indskrænkning i omberingeres antal, suspension af natsejls m.v.). Endvidere kan også peges på de ekstraordinære forhold inden for forretningslivet samt den større pengerigelighed, og endelig spillede den store stigning i brugen af lyk-blanketter ind, jf. senere. Stigningen udgjorde i 1941-42 ca. 200.000, i 1942-43 200.000, i 1943-44 ca. 300.000 og i 1944-45 ca. 440.000. I 1941-42 og 1944-45 steg lyk-telegrammerne over 10.000, men i øvrigt lå den væsentligste del af stigningen på "Andre telegrammer". Antallet lå i 1943-44 på 1,6 mill. og i 1944-45 på 2,0 mill. Det steg med 150.000 telegrammer i 1945-46 og med 69.000 i 1946-47, da tallet var 2,24 mill. Det gik derpå støt nedad, bortset fra den før nævnte afbrydelse i 1957. Antallet var i 1949-50 1,9 mill., i 1953 1,5 mill., i 1960 1,2 mill., i 1963 1,1 mill. og i 1966 1,0 mill. Den nævnte afvigelse fra nedgangstendensen var ikke ægte, idet årsagen var den, at der i antallet fra 1957 i modsætning til tidligere medregnedes radiobreve og radiotelegrammer fra danske skibe. Det samlede antal af disse to kategorier androg for 1957 187.000, således at der i stedet for en stigning på 122.000 telegrammer (fra 1,2 til 1,3 mill.) var en faktisk nedgang.

Nedgangen i antallet af indenlandske telegrammer efter krigen må hovedsagelig tilskrives udbygningen af telex- og fjerntelefonnettet. Fra 1947 til 1955 blev antallet af telexabbonenttilslutninger forøget med ca. 750 og antallet af fjerntelefonkredsløb for ekspedition af rigssamtaler med ca. 900. Denne tendens til flytning af den indenlandske telegramkorrespondance blev yderligere forstærket ved den i vid udstrækning indførte nye ekspeditionsform med straks-etablering af rigssamtaler, der har nedbragt opholdstiden for disse væsentligt.

Antallet af lokale telegrammer har i hele perioden indtil den særlige takst bortfaldt pr. 1. januar 1960, ligget på omkring 1/3 af det samlede indenlandske antal. Lavest var tallet i 1940-41 med 298.000, (jf. ovenfor), højest i 1946-47 med 696.000. Fra dette år gik det nedad (i 1950 var tallet 603.000, i 1954 500.000), og det sidste år, for hvilket tallet er opgjort, nemlig 1959, var antallet 394.000. Af andre grupper af indenlandske telegrammer er særskilt opgjort pressetelegrammer, vejrtelegrammer (tidligere kaldet meteorologiske telegrammer) og brevtelegrammer. Pressetelegrammer og vejrtelegrammer blev til at begynde med optalt i samlet sum, og antallet lå i årene indtil 1934-35 på mellem 11.000 og 17.000 i alt. Fra 1935-36 er tallene opgjort hver for sig. Pressetelegrammerne har ligget mellem 300 og ca. 1.000, i 1950 dog ca. 2.000. Disse telegrammer erstattes i betydelig grad af pressesamtaler. Antallet af vejrtelegrammer er gået stærkt ned. Omkring århundredeskiftet var antallet ca. 100.000, men på dette område havde særlig udviklingen af radio ændret billedet. I 1935-36 var antallet af vejrtelegrammer 14.000. Dette antal steg i krigsårene på grund af en udvidelse af

den indenlandske meteorologiske meldetjeneste, som var en følge af, at besættelsesmagten forbød udsendelse af vejrmeldinger gennem radion. I 1941-42 og 1942-43 var antallet 61.000. Det gik ned til 51.000 i midten af fyrrerne men nåede i 1946-47 op på 66.000. Fra 58.000 i 1947-48 var tendensen stigende, dog med svingninger. I 1960 nåedes 103.000, og i 1963 var tallet 124.000. Det er derefter gået væsentligt tilbage, og i 1966 var antallet 70.000. Fra 1956 haves oplysning om antallet af brevtelegrammer. Antallet var da 2.400, men det følgende år kun 400, og det svingede med små tal fra år til år. I 1964 var tallet dog 800 og i 1966 ca. 3.000.

"Andre telegrammer" udgjorde i 1927-28 727.000 mod 813.000 i 1926-27. I 1929-30 var tallet 613.000, men i 1930-31 688.000, hvorefter det med svingninger op og ned tenderede nedad og nåede et minimum af 519.000 i 1940-41. Det steg derpå over 1,3 mill. i 1944-45 til periodens højeste antal i 1945-46, nemlig knap 1,5 mill. Stigningen lå især på lyk-telegrammer, se nedenfor. En nedadgående linie førte tallet ned på 1,3 mill. i 1948-49 ca. 1 mill. i 1952 og 717.000 i 1956, i 1960 var det oppe på 1,1 mill., i 1963 på 948.000 og i 1966 på 925.000.

Antallet af telegrammer til og fra udlandet har udvist en i det store og hele parallel bevægelse. I alle årene undtagen et enkelt (1944-45) har de ankomne telegrammers antal ligget lidt højere end de afgåede telegrammers. Forskellen har varieret mellem et par procent og 10-12 procent.

I retningen til udlandet var antallet i 1926-27 og 1927-28 1,1 mill. Det havde i femåret 1910-11 - 1914-15 gennemsnitligt ligget på 760.000 og i 1919-20 på 1,4 mill. Tallet tenderede nedad - bl.a. på grund af den økonomiske depression - samt overgang til brug af telefon og luftpost. I 1930-31 var tallet 1,0 mill. og nåede ned på 714.000 i 1935-36. Herefter indtraf nogen bedring i konjunkturerne, der medførte stigning i antallet. I 1939-40 var tallet 789.000 mod 729.000 i 1938-39. Den ret store stigning skyldtes de af krigen skabte ekstraordinære forhold, der bl.a. bevirkede, at Danmark navnlig i de første måneder efter krigens udbrud blev stærkt benyttet som transitland, og at en del korrespondenter til udenlandske blade, bureauer o.l. benyttede København som sæde for deres virksomhed. Også den langsommere postbefordring og afbrydelsen af visse luftpostforbindelser og telefonforbindelser samt en større forretningsaktivitet ved krigens udbrud spillede ind. På den anden side var trafikken hæmmet af en række restriktioner, forbud m.v.. Med besættelsen gik tallet ned på 323.000 i 1940-41 og på 211.000 som laveste tal i 1944-45. Herefter begyndte straks ved krigens ophør en stigning, der førte tallet op til en halv million i 1945-46, over 831.000 i 1948-49 til en lille million i 1950. Fra dette år var tendensen nedadgående. Tallet var i 1955 900.000, i 1961 777.000, i 1964 729.000 og i 1966 689.000.

I retningen fra udlandet var antallet i 1926-27 og 1927-28 1,2 mill. I femåret 1910-11 - 1914-15 havde gennemsnittet ligget på 863.000 og i 1919-20 på 1,4 mill. Det nåede sit højdepunkt i perioden med 1,3 mill. i 1929-30 og gik derefter over 906.000 i 1933-34 ned til 798.000 i 1935-36. I 1937-38 var tallet 822.000, men i 1940-41

341.000 og i 1944-45 183.000, periodens laveste punkt og det eneste år, da de ankomne telegrammer lå lavere end de afgående, hvis antal var 211.000. Krigens ophør bevirkede, at antallet steg til en halv million i 1945-46 og til over en million i årene 1950-54. En nedadgående tendens bragte tallet ned på 901.000 i 1958, 799.000 i 1963 og 772.000 i 1966.

De transiterende telegrammers antal var i 1926-27 1.060.000 og i 1927-28 1.131.000 eller lidt mindre end gennemsnittet i femåret 1910-11 - 1914-15 (1.165.000). I 1919-20 var tallet 759.000. Antallet nåede i 1929-30 op på 1,2 mill., men gik derefter succesivt ned på 680.000 i 1934-35 og på 685.000 i 1938-39. Nedgangen skyldes bl.a. den økonomiske depression. Nedgangen fra 1929-30 til 1930-31 forklares endvidere ved, at den pr. radio befordrede korrespondance mellem Nederlandene og Sverige-Finland fra begyndelsen af 1930 blev ekspederet direkte mellem de pågældende lande. I 1939-40 steg antallet til 786.000, men krigen og besættelsen medførte, at transiteringen gik ned til et minimum og i 1944-45 helt ophørte. I 1945-46 var der 40.000 og året efter 274.000 telegrammer, men derefter kom tallet op på et betydeligt højere niveau. Fra omkring 1950 passerede en del af transittelegrammerne på gennemstillede kredsløb. Medens de øvrige transittetelegrammer fra 1949-50 til 1963 svingede mellem 584.000 (i 1953) og 795.000 (1956) - de fleste år mellem 600.000 og 700.000 - gik antallet af transiterende telegrammer i de gennemstillede kredsløb op fra 271.000 i 1949-50 til 745.000 i 1963. Tallet var dog meget svingende.

Med hensyn til den fra 1955 til 1956 stedfundne bevægelse skal følgende oplyses: Antallet af transiterende telegrammer befordret over gennemstillede telegrafkredsløb faldt med 23 % (fra 722.000 til 559.000), hvilket for en væsentlig del skyldes, at en del udenlandske telegrammer, der tidligere blev trådbefordret gennem Danmark, var overgået til befordring via en mellem de respektive lande nyoprettet radioforbindelse. Antallet af øvrige transiterende telegrammer steg med 18 % (fra 671.000 til 795.000) hovedsagelig som følge af en midlertidig stigning i telegramkorrespondancen via Danmark til og fra Storbritannien. I 1957 viste tallet en væsentlig nedgang (11 %).

Tilsammen udgjorde de to kategorier af transiterende telegrammer i 1955 omtrent 1,4 mill. og de fleste af årene har tallet ligget mellem 1,1 og 1,3 mill. I 1964 var tallet for de gennemstillede kredsløb 696.000 og for andre transiterende telegrammer 559.000. På de gennemstillede kredsløb steg tallet i 1965 til et maksimum af 888.000, men gik ned til 787.000 i 1966. Også de øvrige transittetelegrammer gik tilbage i periodens sidste år og sluttede med 513.000. Det samlede tal for 1966 var herefter netop 1,3 mill., men det højeste samlede tal for perioden var godt 1,4 mill. i 1965.

Med hensyn til telegrammernes fordeling på forsendelsesområderne indland, til udlandet, fra udlandet og transit skal anføres følgende tabel, hvori fordelingen er anført for nogle udvalgte år. Tallene angiver procenten med 1 decimal.

År	Indland	Til udlandet	Fra udlandet	Transit	I alt
	%	%	%	%	%
1927-28 ...	24,7	23,6	26,4	25,3	100,0
1931-32 ...	25,7	24,6	26,3	23,4	100,0
1938-39 ...	29,7	23,0	25,7	21,6	100,0
1945-46 ...	67,9	15,4	15,5	1,2	100,0
1951	37,6	19,6	20,9	21,9	100,0
1956	29,9	19,4	21,3	29,4	100,0
1961	31,5	18,2	20,0	30,3	100,0
1966	31,5	17,1	19,1	32,3	100,0

Under indland er for alle årene medregnet trafikken til og fra Færøerne og Grønland. Denne trafik blev tidligere betragtet som udlandstrafik, og i driftsberetningerne indtil 1956-57 var tallene for de to områder medtalt i tallene for telegrammer til og fra udlandet. Fra 1957-58 blev den omhandlede trafik skilt ud og opført i særlige kolonner i telegramtabellen i driftsberetningen, jfr. opstillingen i tabel 21. Tallene blev derefter sammenlagt med de egentlige indenlandske telegrammer til en rubrik "I alt Danmark". For de forudgående år svarer de ovenfor anførte procenter derfor ikke til de i de årlige driftsberetninger anførte, der for indlandet opviste en noget lavere procent end de her omregnede. De i tabellen ovenfor for 1951 og følgende år anførte procenttal viser en betydelig stigning for transiterede telegrammer efter tilkomsten af de i gennemstillede kredsløb befordrede transittogrammer. Stigningen i procenten for transit har derfor medført nedgang for de andre procenttal og ligger i 1966 endog over procenten for indlandet. I de to først anførte år fordeler telegrammerne sig omtrent med $\frac{1}{3}$ til hver gruppe. Under krigen gik indlandsprocenten op til at udgøre ca. $\frac{2}{3}$ af telegrammerne. Procenten for telegrammer til udlandet har i alle de anførte år ligget lidt (indtil knap 3 %)

under telegrammer fra udlandet. Tilsammen udgør de i 1966 36,2 %, og de 3 grupper indland, udland og transit skriver sig stort set for hver en tredjedel, hvoraf indland altså er blevet den mindste.

Telegrammer.

Femår. (år)	Indland.		Til udlandet.		Fra udlandet.		Transit.				I alt.		Stigning fra femår til femår. ind- I alt. land. %	
	1000 for- stk. holds- tal.	for- holds- tal.	1000 for- stk. holds- tal.	for- holds- tal.	1000 for- stk. holds- tal.	for- holds- tal.	gennem- stil- lede kredsløb.	for- holds- tal.	an- dre.	for- holds tal.	1000 for- stk. holds- tal	for- holds- tal		
1927/28-31/32 Gennemsnit.	5305 1061	100	5251 1050	100	5781 1156	100	- -		5492 1099	100	21829 4366	100	-	-
1932/33-36/37 Gennemsnit.	4749 950	90	3817 763	73	4278 856	74	- -		3635 727	66	16479 3296	75	+10,5	+24,5
1937/38-41/42 Gennemsnit	4788 958	90	2807 561	53	3060 612	53	- -		2260 452	41	12915 2583	59	0,8	+21,6
1942/43-46/47 Gennemsnit	9431 1886	178	1933 387	37	1947 389	34	- -		331 66	6	13642 2728	62	97,0	5,6
1947/48-1951 Gennemsnit	10176 2035	192	4460 892	85	4735 947	82	1060 ¹⁾ 212	-	2928 586	53	23359 4672	107	7,9	71,3
1952-1956 Gennemsnit	7771 1554	146	4608 922	88	5003 1001	87	3089 618	100	3300 660	60	23771 4754	109	+23,6	1,8
1957-1961 Gennemsnit	7068 1414	133	4051 810	77	4488 898	78	2705 541	88	3366 673	61	21678 4336	99	+9,0	+8,8
1962-1966 Gennemsnit	6396 1279	121	3608 722	69	3992 798	69	3687 737	119	2848 570	52	20531 4106	94	+9,5	+5,3
Tilsammen Gennemsnit	55684 11137		30535 6107		33284 6657		10541 2108		24160 4832		154204 30841			
Fordeling (%)		36,1		19,8		21,6		6,8		15,7		100,0		

1) 1949/50-1951 (gnst. = 1/5)

I foranstående oversigt er antallet af telegrammer rekapituleret i femårige perioder med opdeling indland, til udlandet, fra udlandet og transit. For hvert enkelt femår er beregnet gennemsnit af tallene, og forholdstal er anført, idet tallet for det første femår er sat lig med 0. Endvidere er for indlandet og for ialttallet beregnet stigningen fra femår til femår i procent.

Idet der i øvrigt skal henvises til de foran anførte kommentarer til bevægelsen, skal her kort bemærkes følgende:

I forhold til femåret 1927/28-31/32 var der for indlandet nedgang i årene indtil krigen. Under denne og især i de nærmeste år derefter gik antallet stærkt op, men faldt igen fra 1950. Bevægelsen aflæses lettest i forholdstallene. Disse viser omtrent fordobling fra 1937/38-41/42 til 1942/43-46/47. Af tallene ses det tillige, at antallet til og fra udlandet gennemløb en parallel bølgebevægelse, hvis laveste punkter lå i krigsårene, og hvis højeste punkter lå dels i det første femår og dels i begyndelsen af halvtredserne. For transittens vedkommende medførte krigen omtrent nedgang til nul og derefter igen opgang til omtrent samme niveau som i trediverne. Men hertil kom fra 1949-50 trafikken på de gennemstillede kredsløb. Antallet af de således befordrede telegrammer lå i nogle år og navnlig i de sidste år af undersøgelsesperioden højere end den øvrige transittrafik. For de 3 sidste femår lå det samlede antal transitttelegrammer på henholdsvis 6,4, 6,1 og 6,5 mill. For det samlede antal telegrammer lå forholdstallene lavere end i første femår i alle femårene undtagen 1947/48-1951 og 1952-56.

Stigningen fra femår til femår viser procenter, der for indlandet varierer mellem 97 og +24 og for ialttallene mellem 71 og +25. Den store stigning skyldes for indlandet den stærke forøgelse af trafikken under og efter krigen og for ialttallene den voldsomme stigning i den udenlandske trafik (herunder transittrafik) i årene lige efter krigens ophør.

Endelig skal anføres, at telegrammerne for hele perioden fra 1927-28 til 1966-67 (40 år) (154,2 mill.) har fordelt sig således: indland 36,1 %, til udlandet 19,8 %, fra udlandet 21,6 % og transit 22,5 % (heraf på gennemstillede kredsløb 6,8 % og på andre telegrammer 15,7 %).

I tabellerne 21 og 21a over antallet af befordrede telegrammer henholdsvis det besørgede ordantal i disse, er som sidste rubrik anført stigningsprocenten fra år til år. I kommentarerne foran er omtalt de vigtigste op- eller nedgange. Her skal siges et par ord om spredningen af disse procenter.

For antallets vedkommende ligger procenterne mellem 36,5 i 1945-46 og +52,5 i 1940-41. Førstnævnte tal, der i øvrigt følger efter 2 år med 17-18 % fremgang og følges af 1946-47 med 25,4 %, er udtryk for den store stigning i forbindelse med krigtidens afvikling. For indenlandske telegrammer er der op imod fordobling af antallet fra 1942-43 til 1946-47, og for de udenlandske forbindelser er der mere end 3-dobling i begge retninger for de samme år. Omvendt er den store procent for nedgang i 1940-41 foranlediget af krigens og besættelsens virkning, og også her var det forbindelsen med udlandet der mødte med de største procenter. I øvrigt forekommer stigningsprocenter på 10 og derover kun i 2 tilfælde, nemlig med +13,0 i 1932-33 (konjunkturerne) og med 10,4 i 1942-43. Herudover er der sket stigninger indtil 5 % i 12 tilfælde og på mellem 5 og 10 i 2 af årene. Nedgange på indtil 5 % forekommer i 16 tilfælde og over 5 til 10 i 3 af årene.

I det store og hele danner tabellen over ordantallet det samme billede. Svarende til nedgangen på 52,5 % i 1940-41 er der for ordantallet en nedgang på 54,7, men en stigning på 39,7 % for ordene i 1939-40 var modsvaret af en stigning på kun 6,9 for antallet af telegrammer. Det er med andre ord især på telegrammernes længde, at stigningen i det første krigsår har manifesteret sig. Til de store procenter for antallet omkring krigens afslutning svarer en række høje tal for årene 1942/43-1946/47 (fra 11,5 % i 1942-43) med kulmination på 60,5 % i 1945-46 mod 36,5 % for antallet. Stigningerne fordeler sig herudover med 10 indtil 5 % og 3 over 5 til 10 %. Af nedgange forekommer 16 tilfælde indtil 5 %, 3 på mellem 5 og 10 og 1 over 10.

I tabel 21a er anført det takstpligtige ordantal i de befordrede telegrammer for alle årene. Denne tabel knytter sig til tabel 21 over antallet af telegrammer. Herved bemærkes følgende: Der er ikke foretaget nogen speciel opgørelse af ordantallet i lokale telegrammer. Dette antal er medtalt under "almindelige telegrammer". For telegrammer til og fra Færøerne og Grønland er ordantallet for årene indtil 1946-47 medregnet under til henholdsvis fra udlandet, til trods for at antallet af telegrammer er overført til indlandet, jfr. ovenfor. Da antallet af telegrammer var forholdsvis ringe, vil skævheden for ordantallet være ret lille, især for det enkelte år.

I 1927-28 var det samlede antal befordrede ord 59,0 mill. mod 61,4 mill. i 1926-27. Det gik ned til 42,8 mill. i 1938-39. Det højeste tal før krigen var 59,1 mill. i 1929-30, det laveste 42,2 mill. i 1935-36. 1939-40 var påvirket af optakten til og udbruddet af krigen, og udviste en meget stærk stigning i ordantallet til og fra udlandet og i transit, en stigning, der langt overgik stigningen i antallet af telegrammer. Den samlede stigning fra 1938-39 til 1939-40 var for antallet af telegrammer 6,9 % (fra 3,2 til 3,4 mill.) og for ordantallet 39,7 % (fra 43 til 60 mill.). Stigningen er altså procentvis næsten 6 gange så stor for ordantallet som for telegramantallet. Den ligger især på udlandstrafikken, idet indlandet kun har en stigning på 5,0 %. Stigningsprocenten er 54 til udlandet, 36 fra udlandet og 69 for transittrafikken. Stigningen forklares dels ved, at der som følge af krigssituationen har været brug for længere telegrammer (forretningskorrespondance, pressestof), dels ved det af mange lande efter krigens udbrud udstedte forbud mod eller fastsatte indskrænkning i anvendelsen af kodetelegrammer og dels ved stigningen i antallet af de telegramkategorier, der normalt har et stort ordantal (brevtelegrammer, pressetelegrammer). Eksempelvis kan her nævnes, at det gennemsnitlige ordantal i almindelige telegrammer både til og fra udlandet steg med godt 3 ord og i pressetelegrammer med henholdsvis 37 og 26 ord.

I 1940-41 gik ordantallet ned til under det halve (fra 60 til 27 mill.) og i 1941-42 yderligere til 25 mill., men i 1944-45 var det steget til 38 mill. Krigens ophør medførte en stigning til 61 mill. (60 %) i 1945-46 og 72 mill. i 1946-47. Tallet steg til over 83 mill. i 1949-50 og nåede maksimum med knap 86 mill. i 1950. Herefter gik tallet ned til 80 mill. i 1956, og 73 mill. i 1958. Derpå steg det til 79 mill. i 1961 knap 80 mill. i 1963 og 83 mill. i 1965. I 1966 var antallet 80,3 mill. (en stigning fra 1926-27 på 30,8 %).

For indlandets vedkommende viser presse- og vejrtelogrammer høje tal for de to første år, 1927-28 og 1928-29 henholdsvis 1,5 og 1,0 mill. I 1926-27 var tallet 1,6 mill. Ordantallet i disse grupper

navde ligget meget højt fra omkring 1920, men var stærkt nedadgående. Gennemsnittet for femåret 1920/21-1924/25 var godt 2 mill. og i 1925-26 var tallet 2,7 mill. Fra 1929-30 var tallet nede på godt 200.000 og faldt til 134.000 i 1934-35. Fra 1935-36 er presse- og vejrtelogrammer opgjort hver for sig. Pressetelogrammerne indeholdt i nævnte år 46.000 ord, men tallet gik nedad og var i 1939-40 12.000. Herefter steg det gennem de følgende år. I 1944-45 var tallet 48.000 og i 1945-46 84.000, men lå lavere de to næste år. Fra 1948-49 sprang tallet på grund af en stigning i antallet af pressetelogrammer op på 207.000 (mod 49.000 året før) og steg til 289.000 i 1953. Det gik der på ned til 93.000 i 1954, men herefter blev hovedtendensen stigende, omend med svingninger, I 1956 var antallet 318.000, i 1960 412.000, i 1961 342.000, i 1964 486.000. I 1965 steg tallet ca. 200.000 ord til 688.000 ord og i 1966 med ca. 150.000 ord til 836.000 ord, særlig på grund af en stor forøgelse af telegrammernes længde.

Vejrtelogrammerne indeholdt i 1935-36 121.000 ord, i 1939-40 237.000, i 1942-43 501.000 og i 1945-46 407.000 ord. Tallet var i 1946-47 760.000, men det følgende år 422.000. De store svingninger står i forbindelse dels med stigning eller nedgang i antallet af telegrammer, dels med ændringer i disses gennemsnitlige ordantal. Disse forhold kan efter omstændighederne virke i samme eller i modsat retning. Eksempelvis steg i 1946-47 de indenlandske vejrmeldinger med 30 % og det gennemsnitlige ordantal med over 40 %. I 1947-48 derimod gik telogrammerne 13 % ned og samtidig faldt gennemsnittet med næsten 40 %. Dette forklarer den store nedgang i ordantallet på 338.000 ord eller 45 %. Antallet af ord steg derpå til 676.000 i 1951, var i 1954 oppe på 800.000, i 1956 på 646.000 og i 1959 på 875.000. I 1960 passeredes millionen, i 1963 var tallet 1,4 mill., i 1964 1,1 mill., og i 1965 og 1966 lå tallet lidt under en million (i 1966 985.000).

Brevtelogrammer kunne i 1956 opvise et ordantal på 96.000, men da antallet af disse telegrammer hurtigt gik ned til meget små mængder (jfr. ovenfor), viste de følgende år tal, der lå mellem 2.000 og 15.000, dog var tallet i 1961 23.000 og i 1964 32.000. Som nævnt under omtalen af antallet af telegrammer steg antallet i de sidste år af perioden. Dette medførte en stigning i ordantallet til 66.000 i 1965 og til 112.000 i 1966.

De almindelige indenlandske telegrammer indeholdt i 1927-28 13,9 mill. ord mod 15,1 mill. i 1926-27 og svingede i årene indtil 1940-41 uden nogen bestemt tendens mellem 11,4 mill. (i 1937-38) og 13,6 mill. (i 1930-31). Fra 11,8 mill. i 1938-39 steg tallet til 12,3 mill. i 1939-40, og det følgende år var ordantallet igen 11,8 mill. Først derefter begyndte en væsentlig stigning til 14,3 mill. i 1941-42, 22,0 mill. i 1943-44 og 31,6 mill. i 1946-47. Herefter indtrådte - overensstemmende med antallet af telegrammer - en nedadgående tendens. Tallet var 25,2 mill. i 1950, 20,7 mill. i 1954, 17,8 mill. i 1959, 16,1 mill. i 1962 og 15,2 mill. i 1964. De to sidste år i perioden viser en lille stigning til 15,6 mill. i 1965 og 15,7 mill. i 1966. I 1957 var der en afbrydelse i den nedadgående tendens, idet antallet steg fra 18,0 til 19,7 mill., overensstemmende med den side 228 nævnte medregning af radiobreve og radiotelogrammer fra danske skibe.

Med hensyn til Færøerne og Grønland omfatter de specificerede tal som nævnt kun årene fra 1947-48. I dette år udgjorde ordantallet for telegrammer til Færøerne 417.000, og det lå højest med 459.000 ord i 1948-49, bevægede sig nedad til 234.000 i 1958 og derefter opad til 290.000 i 1963. I 1966 var tallet 284.000. For telegrammer fra Færøerne var der en bevægelse fra 622.000 i 1947-48 og 737.000 i 1949-50 ned til 515.000 i 1958 og derefter op til 680.000 i 1963, 731.000 i 1964 og 829.000 i 1966.

Ordantallet for telegrammer til Grønland viser en fortsat stigning fra år til år fra 413.000 i 1947-48 til 750.000 i 1951, 910.000 i 1954, 1,1 mill. i 1957, 1,8 mill. i 1961, 2,2 mill. i 1963. Efter en lille nedgang i 1964 steg tallet igen til 2,2 mill. i 1966. I retningen fra Grønland er bevægelsen ligeledes en fortsat stigning, der går fra 555.000 i 1947-48 til 1,1 mill. i 1950, 1,4 mill. i 1956, 2,7 mill. i 1959, 3,3 mill. i 1960 og 3,7 mill. i 1964. De to sidste år i perioden lå tallet på henholdsvis 3,2 og 3,3 mill.

Ordantallet for telegrammer til udlandet lå i 1927-28 på 13,8 mill. mod 13,9 mill. i 1926-27 og steg til 14,3 mill. i 1929-30. I 1931-32 var tallet 11,5 mill. og holdt sig derefter i trediverne omkring 9 mill. I 1939-40 sprang tallet op på 13,9 mill., jfr. ovenfor, under omtalen af antallet, side 213. I 1940-41 gik det ned på 6,0 mill. og lå derefter i besættelsesårene på 4-5 mill. og i 1945-46 på 13,1 mill. Fra 16,7 mill. i 1946-47 svingede tallet i resten af perioden mellem 17,2 mill. (i 1950) og 13,1 mill. (i 1962) med en i det store og hele nedadgående tendens. Fra 1955 lå alle årene på 13-15 mill. I 1966 var antallet 13,3 mill. Stigningen i fyrrerne skyldtes bl.a. det større antal af brevtelegrammer, der gennemsnitligt indeholder omkring dobbelt så mange ord som de almindelige telegrammer.

Ligesom antallet af telegrammer fra udlandet lå lidt højere end i modsat retning, ligger også ordantallet højere fra end til udlandet. Der forekom 14,8 mill. ord i 1927-28 mod 16,7 mill. i 1926-27 stigende til 16,4 mill. i 1929-30. Fra 1932-33 til 1938-39 svingede antallet mellem 10,2 og 11,3 mill. (sidst nævnte tal i 1934-35). I 1939-40 var tallet 14,7 mill. (jfr. side 213), i 1940-41 6,7 mill. og i besættelsesårene i øvrigt 4-5 mill. Fra 14,7 mill. i 1945-46 steg tallet til 19,6 mill. i 1950 og fulgte derefter en i hovedsagen nedadgående linie over 18,4 mill. i 1952, 17,0 mill. i 1957, 16,0 mill. i 1961 og 15,9 mill. i 1963. De tre sidste år i perioden lå lidt højere, nemlig henholdsvis på 16,5, 17,1 og 16,5 mill.

Antallet af ord i transiterende telegrammer (ekskl. de i gennemstillede kredsløb befordrede) androg i 1927-28 15,1 mill. mod 14,2 mill. i 1926-27, steg til 15,8 mill. i 1929-30 og lå på 13-14 mill. de to følgende år. Tallet svingede derpå mellem 11 og 12 mill. fra 1932-33 til til 1938-39 og udgjorde i 1939-40 18,7 mill. (jfr. tabel 21a). I besættelsesårene gik tallet fra 2,1 mill. i 1940-41 ned til 1.000 i 1944-45. I 1945-46 var tallet 1,1 mill. og i 1949-50 12,7 mill. Det holdt sig nogle år på 13-14 mill. steg derefter til 17,2 mill. i 1956. I 1957 var det 15,3 mill. og lå i årene 1958 - 1963 på 13-15 mill. I de tre sidste år af perioden gik tallet ned fra 12,8 mill. i 1964 til 11,5 mill. i 1966.

I de gennemstillede kredsløb befordredes i 1949-50 5,2 mill. i 1955 10,4 mill. og i 1958 6,8 mill. Derefter steg tallet til 10,9 mill. i 1961, 12,8 mill. i 1963 og 16,6 mill. i 1965. I 1966 gik det ned til 14,9 mill. Tallet har således været varierende fra år til år.

Det samlede tal for begge grupper af transiterende telegrammer udgjorde i 1949-50 17,9 mill., i 1952 21,1 mill., i 1956 25,2 mill., i 1960 23,4 mill., i 1963 26,4 mill., i 1965 28,8 mill. og i 1966 26,4 mill. Tallet for 1965 er maksimum.

For nogle af de i udvekslingen med udlandet vigtigste lande er i den følgende tabel for nogle enkelte udvalgte år anført antallet af afsendte og ankomne telegrammer. Tallene er angivet i hele tusinder, og landene er opført i størrelsesorden efter det samlede antal telegrammer til og fra det pågældende land i 1966.

	1927-28		1938-39		1946-47		1954		1961		1964		1966	
Land.	afs.	ank.	afs.	ank.	afs.	ank.	afs.	ank.	afs.	ank.	afs.	ank.	afs.	ank.
Canada og														
U.S.A.	65	76	44	50	56	65	50	64	77	85	81	86	86	89
Tyskland ...	252	258	103	98	0,1	1,6	171	151	116	123	97	114	81	92
Storbritan-														
nien..	261	337	223	275	201	202	161	200	101	112	97	101	80	87
Sverige	101	104	67	77	109	111	81	96	53	73	47	67	43	63
Italien	20	18	15	16	21	19	47	48	59	55	50	49	51	47
Norge	66	69	47	51	88	101	63	81	47	59	41	49	35	41
Frankrig ...	50	56	27	32	30	26	48	46	41	39	38	38	36	37
Schweiz	11	10	12	11	40	34	31	27	22	23	21	22	18	19
Nederlan-														
dene..	40	42	37	39	34	30	46	40	28	26	21	22	17	18
Finland	31	34	22	22	23	30	23	26	20	23	17	20	15	19
Island	17	19	12	14	21	24	12	16	14	16	11	13	13	16

I 1927-28 lå korrespondancen med Storbritannien højere end med Tyskland, hvilket særlig gjaldt for de ankomne telegrammer. Det samme var tilfældet i 1938-39, idet der gennem trediveerne var foregået en bevægelse i retning af en større telegramudveksling med Storbritannien og en mindre med Tyskland. Dette skyldtes især, at der under denne periodes vanskelige økonomiske konjunkturer (herunder valuta-besværlighederne) var sket en væsentlig forskydning i udenrigshandelen over mod England. I 1946-47 var der så godt som ingen forbindelse med Tyskland, men efter at udvekslingen igen kom i gang er Tyskland gået frem og har fra 1958 overfløjet England. Forskellen er dog ikke stor, og tallene ligger meget lavere end i 1927-28, hvilket bl.a. kan forklares ved større anvendelse af telefonen og luftpostbefordringen. Før krigen lå Sverige på tredjepladsen, i 1927-28 med en samlet befordring på 205.000 telegrammer mod 598.000 i forbindelse med Storbritannien og 510.000 til og fra Tyskland. I 1938-39 var antallet til og fra Sverige 144.000, og det gik i krigsårene tilbage og kom ned på 53.000 i 1944-45. Ved krigens ophør steg tallet hurtigt og nåede i 1946-47 op på 220.000. Fra halvtredserne har tallet været nedadgående bl.a. som følge af telefonens fremgang, jf. afsnittet Telefonsamtaler.

Fra 1959 kom antallet af telegrammer til og fra Canada og U.S.A. foran Sveriges antal, og ligeledes lå i 1962 og 1963 Italien foran. For disse lande er det bl.a. den store turiststrøm, der giver anledning til forøget korrespondance. I 1966 er Canada og U.S.A. blevet nr. 1 foran Tyskland og England. Disse to landes trafik er gået stærkt tilbage, jf. tabellen. For Norges vedkommende lå antallet af telegrammer i 1927-28 på 135.000 og i 1938-39 på 98.000. I 1946-47 gik tallet op til 189.000, men er gået væsentligt tilbage, så at det i 1961 lå på 106.000 og i 1966 på 76.000. For Frankrig er der ligeledes nedgang.

Med hensyn til spørgsmålet om telegrammernes befordringsretning viser tabellen at der i forbindelse med Storbritannien, Canada og U.S.A., Sverige, Norge, Finland og Island har været flere ankomne end afsendte telegrammer i alle de anførte år. I mange tilfælde er forskellen kun lille. For de øvrige lande er snart de afsendte og snart de ankomne telegrammer de fleste. Det er ofte kun små forskelle, der er tale om. Med Nederlandene og til dels Schweiz har der, som det ses, tidligere været en betydeligt større korrespondance end nu.

De i tabellen anførte lande repræsenterer i 1966 ca. 69 % af den samlede udveksling med udlandet.

Ud over de anførte lande har der været relativt stor udveksling med flere andre lande. Således har der i de seneste år - formentligt på grund af en stærk stigning i turistrejserne - været en betydelig stigning i forbindelsen med Spanien (i alt for 1966 64.000 mod 28.000 i 1954). Endvidere skal nævnes Belgien, med hvilket land der i 1966 udveksledes 24.000 mod 51.000 i 1954, samt Østrig med 21.000 mod 19.000 i 1954. For de tre nævnte lande er antallet af afsendte og ankomne telegrammer omtrent lige store.

Om selve krigsårene, der ikke er repræsenteret i foranstående tabel, skal bemærkes følgende, specielt for så vidt de i tabellen anførte lande:

For Tysklands vedkommende lå tallene i alle årene indtil 1944-45 højere end i 1938-39, for afsendte telegrammer mellem 113.000 (i 1942-43) og 158.000 (i 1940-41) og for ankomne telegrammer mellem

101.000 (i 1942-43) og 132.000 (i 1940-41). I 1945-46 befordredes 4200 afsendte og 3300 ankomne.

Til Storbritannien afsendtes i 1940-41 4000 telegrammer, medens der ankom 5000. Derefter var forbindelsen afbrudt indtil krigens afslutning. I 1945-46 var antallet henholdsvis 148.000 og 143.000. I forbindelsen med Canada og U.S.A. var antallet i 1940-41 og 1941-42 for afsendte 12.000 og 4000 og for ankomne 20.000 og 8000. hvorefter udvekslingen ophørte. I 1945-46 var tallene henholdsvis 39.000 og 44.000.

Med Sverige opretholdtes forbindelsen på et noget lavere niveau end normalt, og tallene var nedadgående fra år til år. For afsendte telegrammer lå tallet mellem 44.000 i 1940-41 og 26.000 i 1944-45 og for de ankomne mellem 66.000 og 27.000 de samme år. I 1945-46 gik tallene op til henholdsvis 104.000 og 102.000. For Norges vedkommende var bevægelsen af nogenlunde samme karakter, dog var nedgangen større. For afsendte telegrammers vedkommende gik tallet ned fra 26.000 i 1940-41 til 10.000 i 1944-45 og for de ankomne fra 30.000 til 11.000. I 1945-46 gik tallene op til henholdsvis 58.000 og 67.000.

Hvad angår Italien, viste den egentlige nedgang sig først i 1943-44, og i 1944-45 var udvekslingen minimal. I 1945-46 var tallene 3700 og 3200 med Frankrig var forbindelsen ligeledes minimal, men i hele perioden. Tallene lå med en enkelt undtagelse under 500 afsendte eller ankomne telegrammer. I 1945-46 var der henholdsvis 13.000 og 12.000. Over for Finland gik tallene ned fra 14.000 til 7.000 henholdsvis fra 16.000 til 9.000. I 1945-46 udveksledes 15.000 og 20.000. Med Island var udvekslingen praktisk taget afbrudt i alle årene, dog forekom der i 1940-41 500 afsendte og 1300 ankomne telegrammer. I 1945-46 viste tallene 17.000 i hver retning.

Endelig skal nævnes det neutrale land Schweiz, med hvilket udvekslingen var af samme størrelsesorden i de første krigsår som i 1938-39, nemlig 11.000 telegrammer i hver retning. I 1943-44 steg tallene, var i 1944-45 22.000 og 18.000 og i 1945-46 29.000 og 25.000, altså mere end det dobbelte af tallene før krigen. Stigningen, der kulminerede med i alt ca. 76.000 telegrammer i 1947-48, skyldes især den centrale stilling, som Schweiz indtager i det internationale hjælpearbejde (Røde Kors etc.).

I efterfølgende tabel er for nogle enkelte år anført det gennemsnitlige ordantal i de vigtigste arter af telegrammer.

År.	Almindelige telegrammer			Brev-telegrammer			Presse-telegrammer			Vejr-telegrammer		
	Ind-land	Til ud-land	Fra ud-land	Ind-land	Til ud-land	Fra ud-land	Ind-land	til ud-land	Fra ud-land	Ind-land	Til ud-land	Fra ud-land
			det			det			det			det
1927-28..	12,9	12,6	11,5				215,1 ¹⁾	41,3	87,3	(se under pressetelegrammer).		
1938-39..	13,3	11,3	11,3	38,7	35,9		24,3	55,8	73,3	7,5	6,9	15,4
1946-47..	14,6	17,2	17,5	36,1	34,2		88,0	91,0	174,1	11,5	1,8	12,3
1954.....	15,2	14,0	14,2		30,1	29,7	139,0	127,1	114,7	11,3	26,1	18,3
1961.....	16,0	14,7	15,7	42,3	30,2	28,7	361,7	187,1	117,3	10,6	24,2	-
1964.....	16,3	15,7	16,5	40,0	30,0	30,6	427,0	213,0	175,2	12,7	26,3	-
1966.....	16,9	16,5	17,8	35,5	30,8	30,7	593,7	209,3	121,6	14,2	29,8	15,8

1) Det anførte ordantal i pressetelegrammer for 1927-28 omfatter tillige vejrtelogrammer, der må antages at have trukket gennemsnittet noget ned.

Det ses, at ordantallet for de indenlandske almindelige telegrammer er steget lidt fra år til år. Det samme gælder i det store og hele for telegrammer til og fra udlandet, idet dog tallene for 1927-28 er lidt større end for 1938-39, ligesom tallene for 1946-47 endnu er præget af den stærke forøgelse af korrespondancen, som satte ind med krigens ophør. For 1944-45 og i retningen fra udlandet tillige for 1945-46 var gennemsnittet oppe på godt 20 ord. I øvrigt er der ikke nogen klar og udpræget forskel på de tre forsendelsesområder.

For indenlandske brevtelegrammer, der først blev indført i 1955, ligger gennemsnittet noget højere end for udlandet, hvor det i de anførte år har ligget mellem 30 og 39 ord for de afgåede og mellem 29 og 36 ord for de ankomne telegrammer. Antallet er i øvrigt så ringe i indlandet, at gennemsnittet vil blive noget tilfældigt (i 1965 således 78).

For pressetelegrammer er det gennemsnitlige ordantal efter sagens natur yderst varierende, alt efter om året har haft større begivenheder at opvise. For indlandet ses det, at tallene for de anførte år går fra 24 til 594 ord, hvilket sidste tal ligger væsentligt over tallene til og fra udlandet, hvor de ligger mellem 41 og 213 henholdsvis mellem 73 og 175. I forbindelsen med Færøerne og Grønland er gennemsnittet ret højt og varierende. I retningen til Færøerne anvendes telefonen nu fortrinsvis. Medens telegrammerne til udlandet i de tre først anførte år har ligget betydeligt lavere end fra udlandet, er det omvendte tilfældet for de øvrige år. Dette er dog ikke tilfældet for alle årene i tresserne.

Antallet af pressetelegrammer i forbindelse med udlandet udviste i 1927-28 henholdsvis 9.000 i retningen til og 17.000 i retningen fra Danmark. Under indflydelse af telefon og luftpost har betydningen af disse telegrammer været stærkt aftagende. I 1927-28 forekom der ca. 2.000 til hvert af landene Norge, Sverige og Storbritannien. I 1932-33 var tallet for de sidstnævnte to lande 4.100 og 5.400

I nedenfor anførte tabel skal for enkelte år opgives det samlede antal pressetelegrammer. Tallene er afrundet.

Antal pressetelegrammer.

År	Afsendte	Ankomne
1934-35	4.700	8.700
1938-39	4.700	8.400
1946-47	7.300	2.800
1954	2.100	1.100
1961	1.100	500
1964	750	1.600
1966	500	1.100

Det største antal har været udvekslet med Storbritannien. I 1934-35 og 1938-39 var dette antal 2.100 (begge år) til og 4.200 henholdsvis 3.000 fra England, i 1946-47 blev der afsendt 4.600 til og ankom 450 fra dette land, og i 1954 afsendtes der 1.200. I retningen til Island afsendtes i 1938-39 1.000 og i de andre anførte år fra 100 til 600. Fra Frankrig ankom i 1938-39 1.100 telegrammer og fra U.R.S.S. 2.600. Fra Grækenland modtoges i 1964 godt 500 telegrammer. Endelig er der til og fra Canada og U.S.A. i de anførte år efter krigen forekommet

nogle få hundrede. Herudover har tallene været små, bortset fra at der lejlighedsvis er forekommet et lidt større antal ved en eller anden særlig lejlighed. Med nabolandene har udvekslingen været forholdsvis ringe. Her benyttes telefonen. I krigsårene var antallet af pressetelegrammer minimalt i begge retninger. Kun i forbindelse med Tyskland lå det årlige antal på godt 100.

Indlevering og udlevering af telegrammer pr. telefon og telex belyses ved nedenstående tabel, hvori er anført tallene for nogle enkelte år. De anførte procenttal er beregnet af det indenlandske antal plus antallet til henholdsvis fra udlandet.

Ind- og udlevering pr. telefon og telex.

År	Ind- telefo- nerede 1.000 stk.	% af af- sendte tele- grammer	Ud- telefo- nerede 1.000 stk.	% af an- komne tele- grammer	Indtele- graferede (pr. telex) 1.000 stk.	% af af- sendte tele- grammer	Udtele- graferede (pr. telex) 1.000 stk.	% af an- komne tele- grammer
1927-28 ..	1.005	46,7	324	14,3	-	-	-	-
1938-39 ..	956	58,0	252	15,5	-	-	-	-
1946-47 ..	1.963	64,7	249	8,1	86	2,8	146	4,8
1954	1.596	66,0	354	13,9	330	13,6	440	17,4
1961	1.134	57,0	221	11,2	355	17,8	460	23,3
1964	1.263	68,8	177	9,5	452	24,6	453	24,3
1966	1.193	66,8	246	13,2	450	25,2	494	26,5

Tallene er, som det vil ses, ret uensartede for så vidt angår ind- og navnlig udtelefoneringen. Det kan dog siges, at der normalt indtelefoneres omkring 2/3 af de afsendte telegrammer. I årene 1957-1963 har procenten dog ligget omkring 57-58, medens den før og efter har ligget omkring 67-68. Nogen kommentar hertil er ikke givet. Antallet vil tendere nedad, idet det samlede antal telegrammer som omtalt andetsteds har været nedadgående i en årrække (dog ikke i 1965), og endvidere stiger antallet af indtelegraferede telegrammer, jfr. nedenfor. For de udtelefonerede telegrammers vedkommende er procenten mere ujævn og ikke særlig høj. I de i tabellen anførte år ligger den mellem 8 og 16. Både antal og procent steg i 1966, og her spiller udtelegraferingen en væsentlig rolle.

Anvendelsen af telex til ind- og udsendelse af telegrammer viser som helhed stigning både for antal og procent, og omkring en fjerdedel af de afsendte og ankomne telegrammer bliver nu ekspederet på denne måde.

Det vil ses, at 92 % af de i 1966 afsendte telegrammer enten er indtelefoneret eller indtelegraferet, og at ca. 40 % af de ankomne telegrammer er udsendt pr. telefon eller telex. I 1954 var de tilsvarende procenter henholdsvis 80 og 31.

Af de indtelefonerede telegrammer blev efternævnte antal indtelefoneret fra mønttelefoner. I forhold til samtlige afsendte telegrammer udgør det anførte antal den i parentes angivne procentandel.

Antal	
1961 ... 4.100	(0,2 %)
1964 ... 7.000	(0,4 -)
1966 ... 11.000	(0,6 -)

Med hensyn til telegrammernes fordeling efter art skal for indlandets vedkommende henvises til tabel 21, hvor antallet er opdelt i lokale telegrammer (tidligere kaldet bytelegrammer), pressetelegrammer, vejrtelogrammer (tidligere kaldet meteorologiske telegrammer), brevtelegrammer og andre telegrammer. Færøerne og Grønland er ikke medregnet i de i det følgende nævnte tal.

Lokale telegrammer udgjorde ca. 1/3 af alle indenlandske telegrammer. Procenten kunne variere mellem knap 30 og 38. Fra 1960 blev der ikke foretaget særskilt optælling af lokaltelegrammer. I den første del af perioden (indtil 1934-35) blev presse- og vejrmeldinger optalt under ét. I 1927-28 og 1931-32 androg den fælles procent henholdsvis 1,2 og 1,5. For de følgende år lå procenten for presse på omkring 0,1 og for vejrtelogrammer på ret varierende procenttal op til ca. 11,5 i 1963. En speciel stigning fandt sted for årene 1940/41-1943/44, da den udgjorde henholdsvis 5,6 5,6 4,7 og 3,4. Årsagen til denne stigning var en betydelig udvidelse af den meteorologiske meldetjeneste som følge af, at den tyske besættelsesmagt forbød udsendelse af vejrmeldinger gennem radioen. Antallet af vejrtelogrammer, der i 1939-40 lå på 31.000, steg i de fire år til 49.000, 61.000, 61.000 og 55.000. I 1944-45 og 1945-46 var antallet 51 000, men i øvrigt skete der ikke nogen nedgang ved krigens afslutning. Tværtimod gik tallet i 1946-47 op på 66.000. Fra 58.000 i 1947-48 var tendensen stigende, dog med svingninger. I 1956 var tallet 62.000, i 1959 89.000, i 1960 103.000 og i 1963 124.000. Det faldt derefter væsentligt de tre sidste år, således at 1966 sluttede med 70.000. Vejrtelogrammernes procent af det samlede indenlandske antal lå fra 1957 til 1966 mellem 6,3 og 11,5 (det sidste tal som nævnt i 1963). I 1966 var den 7,0.

Brevtelegrammer forekom først fra 1956, da antallet var 2.400, og i 1966 var der ca. 3.000, men i de mellemliggende år var tallet kun fa hundrede. De to nævnte år var den relative andel af det samlede tal henholdsvis 0,2 og 0,3 %, medens denne procent i øvrigt lå under 0,1.

Den relative andel for de almindelige indenlandske telegrammer - d.v.s. tabellens kolonne "Andre telegrammer" samt lokaltelegrammerne - ligger herefter indtil 1937-38 på ca. 98-99 %. Fra 1938-39 til 1956 udgør andelen omtrent 95-98 % undtagen for årene 1940/41-1941/42 og 1955, da den var 94-95 %. For årene 1957-1966 ligger den mellem 93,6 og 88,4. I 1963 var procenten 88,4 og i 1966 92,7.

For udlandet skal i efterfølgende tabel angives den procentvise fordeling for nogle udvalgte år. Det bemærkes, at de tal, hvoraf procenten er beregnet, for årene indtil 1954 inkl. omfatter telegrammer til og fra Færøerne og Grønland.

Fordeling af telegrammer til udlandet efter art.

	1934-35		1938-39		1946-47		1954		1961		1964		1966	
	afs.	ank.	afs.	ank.	afs.	ank.	afs.	ank.	afs.	ank.	afs.	ank.	afs.	ank.
Alm. telegrammer	65,8	64,9	71,2	69,6	77,1	72,8	82,1	75,3	84,5	76,7	83,2	74,9	81,9	73,4
CDE-telegr...	28,6	27,8	21,8	21,0	1,3	1,1	-	-	-	-	-	-	-	-
LC-telegr....	2,5	2,7	3,5	3,4	4,4	4,6	-	-	-	-	-	-	-	-
Brevtelegr...	2,3	3,5	2,8	4,7	16,1	20,7	17,0	24,3	15,3	23,2	16,6	24,9	18,0	26,4
Pressetelegr.	0,6	1,0	0,6	1,0	0,9	0,4	0,2	0,1	0,15	0,06	0,1	0,2	0,07	0,2
Vejrtelegr...	0,2	0,1	-	0,3	-	0,4	0,1	0,3	0,06	-	0,08	-	0,03	-
Meteo daneois	-	-	0,1	-	0,2	-	0,6	-	-	-	-	-	-	-
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

For 1934-35 ligger procenten for almindelige telegrammer i begge retninger på ca. 65 og for CDE-telegrammer på ca. 28. Hertil kommer tilsammen 4,8 % for afsendte IC- og brevtelegrammer og 6,2 % for ankomne telegrammer af disse kategorier. Fra 1. januar 1939 bortfaldt CDE-telegrammer i det europæiske takstområde, hvorfor procenten i 1938-39 har forskudt sig fra disse telegrammer over mod almindelige telegrammer (det drejede sig om ca. 100.000 telegrammer), og i 1946-47 er procenten for CDE-telegrammer kun godt 1 % i hver retning. For de derefter følgende år i tabellen ligger almindelige telegrammer på over 80 % for afsendte og på ca. 75 % for ankomne almindelige telegrammer, idet CDE-telegrammer (til lande uden for Europa) og IC-telegrammer bortfaldt 1. juli 1950.

Af særlige kategorier af telegrammer skal i det følgende omtales lyk- og map-telegrammer, iltelegrammer, telegrammer med betalt svar, telegrammer med betalt bud og postanvisnings- og gire-telegrammer, jfr. tabel 21 b. Statistikken over disse kategorier omfatter afsendte telegrammer til ind- og udland.

Lyk- og map-telegrammer forekom i femåret 1905/06-1909/10 med et gennemsnitligt antal af 127.000 og i femåret 1920/21-1924/25 339.000. I 1925-26 havde tallet været oppe på 457.000 men i 1927-28 var der kun 400.000 afsendte festtelegrammer. Ved undersøgelsesperiodens slutning (1966) udgjorde tallet 484.000, men det har gennem perioden varieret fra 297.000 i 1932-33 til 1.044.000 i 1948-49. Det årlige gennemsnit for den 40-årige periode er 596.000. Antallet er for de år, da opgørelsen har fundet sted for finansåret, særlig afhængigt af forårskonfirmationens beliggenhed, og endvidere er konfirmandernes antal afgørende. Af største betydning for anvendelsen af lyk- og map-blanketterne har utvivlsomt været den med Landsforeningen til kræftens bekæmpelse fra 1. januar 1934 indgåede overenskomst om deling af indtægten ved salget af statstelegrafens festblanketter. Til fremme af salget er der gennem årene gennemført en betydelig agitation ved annoncer i dag- og ugeblade, fagblade m.v. samt ved fremstilling af plakater. For kalenderåret 1934 udbetaltes der ca. 10.700 kr. til foreningen og for 1966 401.000. I alt har foreningen inden for denne årrække modtaget ca. 9,206.000 kr.

Efter indgåelsen af nævnte overenskomst kom antallet af lyk- og map-telegrammer ind i en som helhed stigende bevægelse. I 1933-34 udgjorde antallet af lyk- og map-telegrammer 321.000 og i 1934-35 339.000. Stigningen blev dog afbrudt i 1939-40, da antallet var 402.000, hvilket var en nedgang på 7.400, skønt antallet af konfirmander var ca. 25 % højere end året før. Nedgangen lå udelukkende på provinsen og kunne måske forklares ved de vanskelige tider navnlig for landboerne. I øvrigt har der sikkert også det år været stigning for almindelige telegrammer med lykønskningssindhold, således at færre end ellers er blevet sendt på lykønskingsblanket. I 1940-41 gik antallet af lyk-telegrammer meget betydeligt ned, nemlig fra 402.000 til 351.000. Dette forklares ved, at konfirmandernes antal var ca. 25.000 eller over 40 % lavere end året før, ligesom også den økonomiske situation i almindelighed har påvirket antallet af telegrammer.

I 1941-42 genoptoges stigningen, idet antallet gik op fra 351.000 til 485.000 (stigning 38 %). Der var ca. 40 % flere konfirmander end året før. Stigningen til 572.000 i 1942-43 skete på trods af nedgang i konfirmandantallet. Man mener at kunne forklare stigningen ved den herskende vareknaphed, således at forstå, at lyk-blanketten træder i stedet for en mindre gave. Den samme forklaring

må ligge til grund for stigningen i de nærmest følgende år. Man kan vist sige, at statstelegrafens lyk-blanketter gennem udførelse og pris hævdede sig over for de privat fremstillede blanketter. Fra 1944-45 til 1945-46 var der en lille nedgang (fra 934.000 til 917.000), som muligvis kan fortolkes som tegn på en bedring i vareforsyningen i forbindelse med nogen nedgang i antallet af konfirmander.

Nu fulgte tre år, i hvilke antallet af lyk-blanketter oversteg en million. 1946-47, der bragte en stigning fra 917.000 til 1.031.000, havde en forøgelse af konfirmandantallet på 12.000, det følgende år en nedgang i dette antal på 13.000 og 1948-49 igen en stigning på 9.000 konfirmander. Sidstnævnte år nåedes maksimumstallet for hele perioden (1.044.000), og fra da af blev tendensen nedadgående, således at der i 1949-50 var 939.000, i 1953 749.000, i 1961 595.000, i 1964 513.000 og i 1966 484.000. Dette sidste tal ligger således under halvdelen af antallet i de 3 store år sidst i fyrrerne.

Denne nedgang har vist sig at være konstant, uanset om antallet af konfirmander er gået op eller ned. Eksempelvis havde 1952 en stigning på 12 % for konfirmander, men en nedgang i antallet på 5,2 % (45.000 telegrammer) og 1953 henholdsvis en stigning på 4,1 % og en nedgang på 8,4 % (69.000 telegrammer). Forklaringen er den, at selv en mindre gave er mere påskønnet, og med det ubegrænsede vareudbud og den større pengerigelighed trænges derfor lyk-blanketten tilbage.

Det i tabellen anførte antal lyk- og map-telegrammer omfatter også de til udlandet bestemte telegrammer af denne slags. Da det til udlandet afsendte antal skønnes at være forholdsvis beskedent, vil det næppe være meget galt at sætte lyk-telegrammerne i forhold til det indenlandske antal telegrammer, inkl. telegrammer til Færøerne og Grønland. Det kan dog i store træk siges, at festtelegrammerne indtil krigen lå på omkring $1/3$, og at de under og efter krigen har udgjort op mod halvdelen af de afsendte telegrammer. De sidste år af perioden lå festtelegrammerne dog relativt noget lavere (ca. 40 %).

Til slut skal anføres antallet af lyk- og map telegrammer for de enkelte femår i perioden samt gennemsnittet pr. femår. Tallene er anført i tusinder.

Femår (år)	Antal lyk- og map- telegrammer 1.000 stk.	Gennemsnit for femåret 1.000 stk.
1927/28-1931/32 ...	1742	348
1932/33-1936/37 ...	1713	343
1937/38-1941/42 ...	2040	408
1942/43-1946/47 ...	4217	843
1947/48-1951	4750	950
1952-1956	3648	730
1957-1961	3130	626
1962-1966	2604	521
I alt	23844	4769

Antallet af afsendte iltelegrammer til ind- og udland har i undersøgelsesperioden varieret mellem 8.000 (i 1935-36) og 57.000 (i 1965 og 1966). I femåret 1915/16-1919/20, der dækker den første verdenskrig, havde der været en gennemsnitligt 118.000 årlig, men antallet var i 1927-28 gået ned til 36.000. Det gik yderligere til-

bage og lå på 8.000 i 1938-39 og 11.000 i 1939-40. I 1943-44 var tallet 24.000, og det steg i den sidste halvdel af fyrrerne og nåede op til 55.000 i 1948-49 og 53.000 i 1950. Derefter har det bevæget sig nedad til 28.000 i 1957 og 1959 og derpå opad til 57.000 i 1965 og 1966. Antallet af iltelegrammer til udlandet udgjorde i 1950 23.900, i 1951 25.300, i 1954 17.000, i 1961 12.000, i 1964 19.000 og i 1966 16.800.

Telegrammer med betalt svar er en lille gruppe. Der afsendtes til ind- og udland et antal, der i perioden har varieret mellem 2.000 (i 1940-41) og 27.000 (i 1945-46). Kun i 1927-28, da tallet var 23.000, og i årene 1945/46-1948/49 har tallet ligget på 20.000 og derover. De fleste af telegrammerne har været bestemt til udlandet, og man har under de rådende forhold lige efter krigen villet sikre sig bedst muligt, at kontakten blev oprettet. For alle de øvrige år ligger tallet gennemsnitligt på ca. 10.000. Siden 1954 har tallet ikke oversteget 10.000. Det var i 1962 8.000 og i 1964-66 6.000 årlig.

Antallet af afsendte telegrammer med betalt bud til ind- og udland lå indtil 1941-42 mellem 12.000 (i 1933-34) og 19.000. Sidstnævnte antal forekom i flere af årene, bl.a. i 1941-42. Fra 1942-43 med 26.000 steg tallet til 62.000 i 1944-45 og gik derefter tilbage til 22.000 i 1950 og 1951. Kun i årene 1943/44-1947/48 lå tallet over 30.000, og det har formentligt været af hensyn til sikkerheden og til den forringede postbefordring, at denne befordringsform er anvendt. Fra 1952 til 1962 lå tallet mellem 15.000 og 19.000, og i 1963 forekom der 20.000 telegrammer. Herefter er denne tjeneste bortfaldet.

Antallet af afsendte postanvisnings- og girotelegrammer til ind- og udland lå indtil krigen mellem 17.000 (i 1934-35) og 28.000 (højest i 1927/28-1930/31). I 1942-43 var tallet steget til 55.000, og i 1943-44 og 1944-45 kom det op på henholdsvis 111.000 og 166.000. Denne store stigning er forklaret bl.a. ved, at mange arbejdere, der har været beskæftiget på fremmed sted ved arbejder iværksat af den tyske besættelsesmagt, har benyttet postanvisningstelegrammer ved forsendelse af penge til hjemmet. Fra 1922.000 i 1945-46 og 75.000 det følgende år gik tallet nedad, om end med svingninger op og ned. I 1950 var tallet 66.000 i 1958 50.000 og i 1960 64.000. I 1964 faldt tallet fra 56.000 til 34.000 og i 1965 til 33.000 - i 1966 var det 38.000

I forbindelse med omtalen af særlige kategorier af telegrammer skal endnu nævnes telegrammer med flere adresser. Disses antal var i 1960 5.000, i 1961 7.000, i 1964 6.000 i 1965 4.000 og i 1966 10.000. Gennemsnitligt er disse telegrammer sendt til 3 å 4 adresser pr. telegram.

Antallet af radiofonitelegrammer var i 1945-46 215. Det steg til 462 i 1946-47 og til 1.062 i 1948-49, men i 1949-50 var tallet kun 129. Derefter gik det ned til 57 i 1950 og 22 i 1957. Siden da har tallet med en enkelt undtagelse været mindre end 10 (i 1966 således 8).

I tabel 21b er anført antallet af radiobefordrede telegrammer til og fra udlandet og i transit (landtelegramtrafikken). I driftsberetningernes tabeller var de radiobefordrede telegrammer til og fra Grønland medregnet indtil 1956, men de er frataget her, jfr. tabel 21b.

I retningen til udlandet radiobefordredes i 1927-28 69.000 telegrammer. Tallet steg i de følgende år og nåede med visse svingninger op og ned til 178.000 i 1939-40. Krigsårenes forbud og restriktioner m.v. bragte tallet ned på 44.000 i 1940-41 og sluttelig på 28.000 i 1944-45. I 1945-46 steg tallet til 171.000 og i 1947-48 til 234.000. Det holdt sig derefter omkring 200.000 i en årække, nemlig mellem 219.000 (i 1948-49) og 191.000 (i 1960). Fra 163.000 i 1961 ebbede tallet ud. I 1963 var tallet 25.000 og derefter forekom kun antal under 10.000 (i 1966 12.000).

I retningen fra udlandet er bevægelsen nogenlunde parallel med den til udlandet beskrevne, kun ligger linien på et lidt lavere plan. Fra udlandet ankom i 1927-28 78.000 radiobefordrede telegrammer. Efter forskellige svingninger udgjorde tallet i 1939-40 146.000. I krigsårene lå det mellem 34.000 i 1940-41 og 20.000 i 1944-45. Efter at have andraget 141.000 i 1945-46 og 168.000 i 1947-48 bevægede tallet sig med svingninger op til 185.000 i 1958. I 1960 var tallet 162.000, og det gik i de følgende år hurtigt ned. I 1962 var tallet 83.000 og ebbede ud på samme måde som i afgående retning og sluttede med 700 i 1966. Under krigen blev maksimum 168.000 i 1947-48 mod 234.000 for den modsatte retning, og efter krigen var det højeste tal fra udlandet 185.000 i 1958 og til udlandet 208.000 i 1959.

Transiterende radiobefordrede telegrammer er forekommet i antal fra 112.000 i 1929-30 til 0 under krigen. I 1927-28 var tallet 65.000 og i 1928-29 100.000, i 1935-36 26.000, i 1939-40 51.000 og i 1946/47-1948/49 ca. 50.000. I øvrigt har tallet efter krigen de fleste år ligget mellem 20.000 (i 1962) og 34.000 (i 1949-50). I 1963 gik tallet ned på 17.000, og i 1966 androg det 16.000.

Med hensyn til, hvilke lande Danmark udvekslede telegrammer med pr. radio, skal gives nogle kortfattede oplysninger for enkelte år:

I 1928-29 udveksledes telegrammer ad radiovej med en halv snes lande, som regel i begge retninger. Det var især med Danzig, Italien, Nederlandene, Polen, Schweiz og Tjekkoslaviet, at udvekslingen foregik, og i de fleste tilfælde var det den væsentligste del af udvekslingen der foregik på denne måde. I retningen fra Storbritannien og Schweiz begyndte befordringen i dette finansår. Fra England modtoges bl.a. børsmeldinger og kurser.

I 1938-39 kom bl.a. Belgien og Ungarn samt i et ringe omfang Tyskland til. Men hertil var kommet en stor korrespondance med Amerika, idet der i september 1933 var åbnet en radiotelegraforbindelse med Amerika (København-New York). Denne befordringsvej, kaldet Radio Danmark, kom til at spille en stor rolle i forbindelsen med hele Amerika.

I 1951 foregik hele udvekslingen pr. radio med Belgien, Italien, Luxembourg, Schweiz, Tjekkoslaviet og Østrig samt i afgående retning med Jugoslavien, Portugal, Spanien og Ungarn (med disse sidste lande benyttedes ikke udelukkende radio i indgående retning). Endvidere befordredes langt over halvdelen af trafikken på Amerika på Radio Danmark.

Fra slutningen af halvtredserne indskrænkedes befordringen i Europa noget. I 1961 havde kun Italien, Tjekkoslaviet og Østrig samt Amerika egentlig betydning. I 1962 var kun Italien og i mindre omfang Spanien og Tjekkoslaviet tilbage i Europa, og for Amerikas vedkommende var udvekslingen med Canada og U.S.A. ophørt og Mellem- og Sydamerika var kun med i begrænset omfang.

Radio Danmark blev nedlagt 1. juni 1961, og man gik over til at benytte de transatlantiske kabler.

For radiotelegrammer til og fra skibe i søen (den bevægelige tjeneste, tidligere kaldet skibstelegraftrafikken i modsætning til den foran omtalte landtelegraf- eller landtelegramtrafik) skal for nogle enkelte år i nedenstående tabel anføres antallet af de befordrede radiotelegrammer, radiobreve samt vejr- og varslingstelegrammer. Talene er angivet i tusinder.

Til skibe

År	Antal				Ord				Signal- telegrammer Antal
	Radio- tele- gram- mer	Radio- breve	Vejr- tele- gram- mer	I alt	Radio- tele- gram- mer	Radio- breve	Vejr- tele- gram- mer	I alt	
1927-28.	3			3	38			38	39
1933-34.	6		4	10	81		39	120	47
1938-39.	11	24	4	39	159	394	32	585	49
1946-47.	17	24	7	48	289	510	132	931	
1956....	26	37	9	72	438	631	382	1.451	
1961....	35	39	8	82	634	684	366	1.684	
1964....	39	29	12	80	743	533	539	1.815	
1966....	44	27	14	85	978	543	767	2.288	

Fra skibe

År	Antal				Ord				Signal- telegrammer Antal
	Radio- tele- gram- mer	Radio- breve	Vejr- tele- gram- mer	I alt	Radio- tele- gram- mer	Radio- breve	Vejr- tele- gram- mer	I alt	
1927-28.	14			14	158			158	2.000
1933-34.	21			21	208			208	2.900
1938-39.	35	57	3	95	363	978	34	1.375	2.200
1946-47.	51	54	4	109	654	1.054	47	1.755	
1956....	66	95	22	183	830	1.596	205	2.631	
1961....	83	94	25	202	1.227	1.514	256	2.997	
1964....	87	80	49	216	1.238	1.424	491	3.153	
1966....	94	72	47	213	1.430	1.336	477	3.243	

Radiobrevene har i begge retninger indtil 1962 ligget højere end radiotelegrammerne. I 1958 var antallet af radiobreve henholdsvis 43.000 og 108.000, men derefter er antallet gået meget tilbage og var i 1966 27.000 og 72.000. Radiotelegrammer har derimod vist fortsat stigning, og i 1966 var antallet henholdsvis 44.000 og 94.000.

Korrespondancen var i 1946-47 mere end fordoblet i forhold til året før. Dette skyldtes bl. a. åbning af nye radiostationer om bord i skibe som følge af forøget skibsfart, såvel i indenrigsk som i udenrigsk trafik. Desuden var korrespondancen med færges og rutebåde stærkt forøget.

For vejr- og varslingstelegrammer har antallet som helhed været stigende.

Trafikken fra skibe er på alle grupperne (radiotelegrammer, radiobreve og vejrtelogrammer) væsentligt større end til skibe. Antallet ligger på mere end det dobbelte, og for ordantallet er der i 1966 ca. 50 % flere fra skibe end til skibe. Tallene ligger i øvrigt meget forskelligt for de enkelte grupper, jfr. tabel 21b.

I antallet af telegrammer til og fra skibe er medregnet jule- og nytårsradiobreve, udvekslet med danske skibe. Deres antal og ordantal for nogle enkelte år er anført i efterstående tabel. Tallene er anført i tusinder.

År	Til skibe		Fra skibe	
	Antal	Ord	Antal	Ord
1958 ...	9	136	23	255
1961....	9	123	20	217
1964 ...	7	90	16	178
1966 ...	6	77	13	144

Endvidere har der været 2 daglige udsendelser over Lyngby radios kortbølgesender af Danmarks søfartsradio - i 1966 med i alt ca. 336.000 ord. I 1962-1966 har der været henholdsvis 249, 353, 288, 288 og 280 telegrammer eller samtaler med lægeråd. Desuden forekommer et antal pejlinger og vejrmeldinger (i 1966 således henholdsvis 499 og 35)

Telegramkategorien fiernskriverbreve blev indført den 11. maj 1940. I 1940-41 forelå der 2.137, i 1944-45 1.484 og i 1945-46 2.838 fjernskriverbreve. Men allerede i 1946-47 var tallet nede på 597 og fra 1950 under 100, bortset fra 1953, da der forekom 441. I 1954 var tallet 81, og fra udgangen af juni 1955 (indtil hvilket tidspunkt der for 1955 var forekommet 15) ophævedes denne kategori af telegrammer. Den i 1946-47 indtrådte store nedgang er udtryk for, at den efter krigen bedrede postgang gjorde denne forsendelsesform mindre eftertragtet.

Billedtelegrammer indførtes i 1929 i forbindelse med enkelte fremmede lande. I 1929-30 forekom der 174 afsendte og 373 ankomne telegrammer af denne kategori. Det var især med Storbritannien, Sverige og Tyskland, at udvekslingen fandt sted. Det følgende finansår var antallet henholdsvis 182 og 307 og i 1931-32 148 og 258. Derefter gik tallet stærkt tilbage. I 1938-39 var der 31 og 137 billedtelegrammer. Under krigen gik tallet yderligere tilbage. I 1945-46 kom tallet op på henholdsvis 134 og 180, hvoraf den allerstørste del udveksledes med Sverige, men i 1946-47 faldt antallet tilbage på 50 og 100 og i 1947-48 på 133 og 92. Derefter lå tallene med en enkelt undtagelse i en årrække under 50 i begge retninger. I retningen til udlandet gik tallet helt ned til 3 i 1964, medens der i årene 1960-1963 for de ankomne telegrammers vedkommende indtrådte en stigning til henholdsvis 176, 245, 155 og 151, fulgt af en nedgang i 1964 til 82. Fra 1965 betegnedes billedtelegrammer som fototelegrammer. Antallet var i 1966 7 til udlandet og 68 fra udlandet.

Færøerne og Grønland

Foran på side 209 og side 213 er i forbindelse med omtalen af tabel 21 givet nogle oplysninger om omfanget af telegramudvekslingen mellem det egentlige Danmark og henholdsvis Færøerne og Grønland. I tilknytning hertil skal på grundlag af driftsberetningens faste årlige tabeller for de to landsdele, benævnt Telegramstatistik for Færøerne henholdsvis Telegramstatistik for Grønland, nedenfor for nogle enkelte år gives et uddrag af disse tabeller. I modsætning til de i tabel 21 indeholdte tal oplyser de her omhandlede tabeller tillige tallene for den indbyrdes udveksling mellem de to landsdele samt for trafikken inden for de færøske henholdsvis de grønlandske stationer indbyrdes.

Færøerne

I nedenstående tabel bringes en oversigt over telegramudvekslingen med og inden for Færøerne. For årene 1930 - 1964 er antallet af telegrammer og de befordrede ord anført som gennemsnit for 5-årige perioder, og derefter er anført tallene for enkelte udvalgte år.

Telegramstatistik for Færøerne.

År	Antal telegraf- stationer	Telegrammer						I alt
		Antal telegrammer						
		mellem stationer på Færøerne ²⁾	afsendte		ankomne			
			til Dan- mark inkl. Grønland ³⁾	til udlandet	fra Dan- mark inkl. Grønland ³⁾	fra udlandet		
1	2	3	4	5	6			
1930/31-34/35	98 ¹⁾	17.103	10.318	10.060	8.427	9.774	55.682	
1935/36-39/40	102 ¹⁾	15.458	11.250	8.572	8.219	8.113	51.612	
1940/41-44/45	102 ¹⁾	20.528	1.065 ⁴⁾	31.729	323 ⁴⁾	33.186	86.831	
1945/46-49/50	97 ¹⁾	23.396	32.836	24.567	22.613	28.567	131.979	
1950-1954	86 ¹⁾	21.347	37.098	14.778	24.414	19.006	116.643	
1955-1959	59 ¹⁾	63.051	31.528	16.676	18.107	21.000	150.362	
1960-1964	104 ¹⁾	77.153	38.100	15.388	21.840	17.091	169.572	
1956.....	75	61.787	32.433	17.290	17.951	21.965	151.426	
1960.....	59	63.360	31.548	15.523	18.880	18.650	147.961	
1962.....	104	81.361	36.683	14.600	22.202	16.191	171.037	
1964.....	104	84.896	45.338	15.904	24.025	16.490	186.653	
1966.....	104	90.387	51.669	16.274	24.672	17.782	200.784	

233

- 1) Angiver antallet ved udgangen af femåret. 2) Fra 1954 er festtelegrammer medregnet.
 3) Indtil 1950 er telegrammer til og fra Grønland medregnet i kol. 4 hhv. kol. 6.
 4) Kun for finansåret 1940-41.

Fortsættes

År	Antal ord		Pressetelegr. (medregnet i kol. 3 og 5)			
	afsendte (ad kol. 3 og 4) 7	ankomne (ad kol. 5 og 6) 8	til Danmark		fra Danmark	
			Antal	Ord	Antal	Ord
			9	10	11	12
1930/31-34/35	287.112	230.239	120	17.594	54	4.588
1935/36-39/40	268.781	218.370	87	6.675	7	540
1940/41-44/45	585.847	1.084.380	24)	74)	-	-
1945/46-49/50	1.037.271	888.667	207	24.275	5	600
1950-1954	924.593	701.850	154	14.412	7	661
1955-1959	755.958	578.489	346	54.713	3	306
1960-1964	919.789	592.715	105	13.509	15	1.797
1956.....	719.529	569.711	198	25.141	-	-
1960.....	746.227	557.029	201	27.948	2	100
1962.....	903.722	587.988	92	8.954	1	101
1964.....	1.030.111	605.905	5	1.786	38	3.020
1966.....	1.152.538	649.407	2	425	1	87

4) Kun for finansåret 1940-41.

Den stærke variation i antallet af telegrafstationer er der i driftsberetningerne normalt ikke givet nogen forklaring på, men i 1961-62 oplyses det dog, at der i årets løb er oprettet 45 nye telegrafstationer. Dette bringer tallet op på 104.

For tiden indtil den anden verdenskrig har antallet af telegrammer såvel inden for Færøerne som i forbindelse med omverdenen været forholdsvis beskedent. For femåret 1935/36-1939/40 var det gennemsnitlige samlede antal således 52.000, medens det for femåret 1950-1954 var 117.000, og for 1955-1959 150.000. Under krigen var forbindelsen mellem Danmark og Færøerne afbrudt, hvorimod forbindelsen mellem øerne og det allierede udland opretholdtes, jfr. de høje tal til og fra udlandet.

I 1956 var det samlede antal telegrammer 151.000, i 1960 148.000, i 1964 187.000 og i 1966 201.000. Fra 1956 til 1966 er stigningen 50.000 eller 32,6 %.

Telegrammer mellem stationer på Færøerne indbyrdes udgjorde i 1966 90.000 eller 45,0 % af det samlede antal. Deres andel har i de sidste to femår af perioden ligget på over 40 % af det samlede tal. Indtil 1954 udgjorde de en meget mindre andel (ca. 20-30 %). Det er støt stigende, dog med et tilbageslag i 1959 og 1960. I 1956 var tallet 62.000, i 1962 81.000 og i 1965 93.000, hvilket sidste tal var en stigning på 50 % fra 1956. I 1966 var der en lille nedgang til 90,4 mill.

Antallet af afsendte telegrammer fra Færøerne til det egentlige Danmark ligger væsentligt over antallet i modsat retning. I 1965 og 1966 var det afsendte antal dobbelt så stort som det modtagne, og for de ti forudgående år har det ligget ca. 70-80 % over. I årene før krigen lå antallet af afsendte telegrammer til Danmark på 10-11.000 i gennemsnit og i årene efter krigen indtil 1962 på 30-40.000. I 1963 var tallet 42.000 og i 1966 52.000. For de fra Danmark ankomne telegrammer var gennemsnittet før krigen godt 8.000, i årene 1950-1954 24.000 og 1955-1959 18.000. Fra 1961 har tallet ligget over 20.000 og var i 1966 omtrent 25.000. I forbindelse med udlandet er de to talrækker, til og fra udlandet, nogenlunde parallelt løbende, men med lidt større tal fra end til udlandet. I krigsårene lå tallene i begge retninger over 30.000. I 1950-1954 var der nedgang til gennemsnitligt 15.000 afgående og 19.000 ankomne telegrammer. I de sidste ti år af perioden har tallet svinget mellem 15.000 og 17.000 for de afgående og mellem 16.000 og 23.000 for ankomne telegrammer. I 1966 var tallet 16.000 til udlandet og 18.000 fra udlandet. Antallet af pressetelegrammer fra Færøerne, der er medregnet i tabellens tal, er ubetydeligt. I femåret 1955-1959 var der gennemsnitligt 346, men ellers har det ligget på omkring 200 og derunder. Fra 1962, da tallet var 92, er det ebbet ud. Fra Danmark er tallet minimalt.

Det i tabellen anførte antal ord for henholdsvis afsendte og ankomne telegrammer omfatter ind- og udland under ét, men ikke telegrammer mellem stationer på Færøerne indbyrdes. Bortset fra krigsårene 1940/41-1944/45, da der gennemsnitligt afsendtes 586.000 ord og ankom 1.084.000, viser tabellen overvåg for de afgående telegrammer. Forskellen kan være flere hundrede tusinde ord. For afsendte telegrammer lå antallet af ord før krigen gennemsnitligt på op mod 300.000. I 1945/46-1949/50 gik det op på godt og vel en million, i 1950-1954 925.000 og i 1955-1959 756.000. I 1956 var tallet 720.000, i 1961 godt 900.000, i 1963 godt en million og i 1966 1.153.000. På ankomstsiden var der før krigen en kvart million, i krigsårene godt en million og derefter nedadgående til 578.000 i 1955-1959.

I de følgende år holdt tallet sig omkring 600.000. Fra 1964 har tallet ligget over 600.000, og i 1966 var det 649.000.

For 1966 var det gennemsnitlige antal ord for afgåede telegrammer 17,0, og for ankomne telegrammer 15,3. Tilsvarende tal for femåret 1950-1954 var 17,8 og 16,2 og for 1960-1964 17,2 og 15,2. For pressetelegrammer alene har gennemsnittet været væsentligt større, de fleste år over 100 for de fra Færøerne afsendte telegrammer af denne art. I retningen til Færøerne er antallet så lille, at tilfældigheder bestemmer gennemsnittet.

Grønland

I den efterfølgende tabel bringes en oversigt over telegramudvekslingen med og inden for Grønland. For årene 1930-1964 er antallet af telegrammer og de befordrede ord anført som gennemsnit for 5-årige perioder. For tiden siden 1956 er anført tallene for enkelte udvalgte år. For femåret 1940/41-1944/45 foreligger ingen tal. Det samme gælder for udlandets vedkommende årene 1945/46-1947/48.

Telegramstatistik for Grønland

År	Antal telegraf- stationer	Antal telegrammer					
		mellem stationer i Grøn- land	afsendte		ankomne		I alt
			til Dan- mark inkl, Færøerne ²⁾	til udlandet	fra Dan- mark inkl, Færøerne ²⁾	fra udlandet	
	1	2	3	4	5	6	
1930/31-34/35	20 ¹⁾	. . .	5.878	1.504	3.243	556	11.181
1935/36-39/40	24 ¹⁾	. . .	9.065	1.282	4.887	453	15.687
1945/46-49/50	29 ¹⁾	76.397 ⁵⁾	23.472	3.423 ⁵⁾	15.196	1.308 ⁵⁾	119.796
1950-1954	43 ¹⁾	117.696	53.198	2.290	32.449	1.850	207.483
1955-1959	66 ¹⁾	172.626	71.489	3.381	46.002	3.100	296.598
1960-1964	79 ¹⁾	258.880	103.836	3.520	63.010	3.636	432.882
1956.....	51	156.923	63.449	2.059	40.522	2.164	265.117
1960.....	70	217.000	96.349	5.976	56.692	5.850	381.867
1962.....	74	250.300	102.106	2.820	61.959	3.401	420.586
1964.....	79	312.200	113.390	2.797	70.807	1.445	500.639
1966.....	85	329.900	130.947	2.543	84.174	1.494	549.058

238

1) Angiver antallet ved udgangen af femåret.
Færøerne medregnet i kol. 4 hhv. kol. 6.

2) Indtil 1950 er telegrammer til og fra
Gennemsnit af årene 1948/49-1949/50.

238

fortsættes

	Antal ord		Pressetelegr. til nedsat takst (Grønlandsradio- avis) ⁴⁾	
	afsendte ³⁾ ad kol. 3 og 4) 7	ankomne (ad kol. 5 og 6) 8	Antal 9	Ord 10
1930/31-34/35	167.354	65.387	297	49.604
1935/36-39/40	193.179	90.232	301	70.581
1945/46-49/50	577.149	337.978	293	128.377
1950-1954	1,204.794	879.155	...	...
1955-1959	1,840.839	1,232.469	...	...
1960-1964	3,579.192	2,125.798	...	...
1956.....	1,476.022	1,044.876	...	...
1960.....	3,494.971	1,976.234	...	...
1962.....	3,492.696	2,184.228	...	...
1964.....	3,830.098	2,187.297	...	...
1966.....	3,429.474	2,316.637	...	...

³⁾ Heri er ikke medregnet ordene i a) telegrammer til og fra skibe og
b) meteorologiske meldinger. ⁴⁾ Fra 1. april 1950 medregnet i kol. 5 og 8.

Ud over det i tabellen anførte antal telegrafstationer forefandtes der radiomodtageranlæg på et gennem årene varierende antal bopladser. I driftsberetningen for 1952-53 og en række år derefter står således anført, at der findes 17 udsteder (kolonier og større bopladser), hvortil telegrammer kan adresseres. Formentligt er det især fra disse "udsteder", at de følgende års tilvækst i antallet af telegrafstationer hidhører. I de senere år i perioden (sidst for 1963-64) nævnes kun 1 udsted, hvortil der kan adresseres telegrammer.

Det vil af tabellen ovenfor ses, at antallet af telegrammer før 1940 var ret beskedent. I 1939-40 var det samlede antal 20.000, men for det sidste femår før krigen var gennemsnittet kun 15.700. Herved må dog bemærkes, at der ikke forelå statistik over den mellem grønlandske stationer indbyrdes udvekslede korrespondance. For krigs- og besættelsesårene - d.v.s. fra 1940-41 til 1947-48 er tallene mangelfulde. I 1948-49 var antallet 51.000 foruden 71.000, som var udvekslet inden for Grønland.

De følgende år viste stor og hurtig stigning. Gennemsnittet for femåret 1950-1954 lå på 207.000, mens det følgende femår lå på knap 300.000 og 1960-1964 på 433.000. I 1960 var tallet 382.000, i 1962 421.000, i 1964 501.000 og i 1966 549.000. Af dette antal tegner den indbyrdes udveksling mellem stationerne sig i 1966 for 330.000 eller 60 %. Tallet udgjorde i 1956 157.000, passerede 200.000 i 1959 og 300.000 i 1964. Dette er omkring 100 % stigning på 8 år, men stigningen for trafikken til og fra det egentlige Danmark inkl. Færøerne er ikke meget ringere. I 1956 afsendtes 63.000 telegrammer til Danmark, i 1964 113.000 og i 1966 131.000 og i retningen fra Danmark var tallene 41.000, 71.000 og 84.000, altså stigninger fra 1956 til 1966 på over 100 % i begge retninger. Forbindelsen med udlandet lå højere omkring 1960 end i de sidste år af perioden. I 1960 var tallet for afsendte telegrammer 6.000 og for ankomne telegrammer 5.900, medens tallene i 1966 er henholdsvis 2.500 og 1.500.

I efterfølgende tabel anføres for nogle enkelte år eller femår på grundlag af foranstående tabel det samlede antal afsendte henholdsvis ankomne telegrammer til (fra) Danmark og udlandet og det tilsvarende antal ord samt det gennemsnitlige antal ord pr. telegram for hver af de to grupper. Den lokale trafik er således ikke med i tabellen.

År	Afsendte			Ankomne		
	Antal telegrammer	Antal ord	Gennemsnitligt	Antal telegrammer	Antal ord	Gennemsnitligt
1950-1954 ..	55.488	1,205.000	21,7	34.299	879.000	25,6
1960-1964 ..	107.356	3,579.000	33,3	66.646	2,126.000	31,9
1960	102.325	3,495.000	34,2	62.542	1,976.000	31,6
1964	116.187	3,830.000	33,0	72.252	2,187.000	30,3
1966	133.490	3,429.000	25,7	85.668	2,317.000	27,0

Indtil 1950 blev den såkaldte Grønlands radioavis af Grønlands styrelse (senere grønlandsdepartementet) afsendt gebyrfrit og er i den pågældende tabel i driftsberetningen opført særskilt. Antallet af telegrammer lå på ca. 300 årlig, nogenlunde svarende til antallet af hverdage. Ordantallet var efter sagens natur ret varierende, men som helhed stigende. I femåret 1930/31-1934/35 var det gennemsnitlige antal ord ca. 160 og i 1945/46-1949/50 ca. 400 ord pr. telegram. Fra 1950 ophørte disse telegrammer at være gebyrfri og betegnes i den pågældende tabel i driftsberetningen som pressetelegrammer til nedsat takst. Taksten var 15 øre pr. ord. Fra og med 1952 er de ikke opgjort særskilt.

I det følgende anføres nogle gennemsnitstal vedrørende telegrammer. Hvor intet andet er anført, angiver tallet gennemsnittet pr. år for hele undersøgelsesperioden på 40 år (1927/28-1966). Gennemsnitstallene er beregnet på grundlag af tabellerne.

Gennemsnit for	Antal pr. år
Lokale telegrammer (1927/28-1959)	453.000
Afsendte indenlandske telegrammer (tabel 21, rubrik "Tilsammen")	1,294.000
- - - (rubrik "I alt Danmark")	1,392.000
Telegrammer til udlandet	763.000
- fra -	832.000
Transiterende telegrammer: gennemstillede kredsløb (1949/50-1966) f... ..	586.000
- - - andre	604.000
Telegrammer i alt	3,855.000
Særlige kategorier	
Telegrammer pr. telefon, indleverede	1,255.000
- - - , udleverede	260.000
- - - telex (1941/42-1966)	
- - - indleverede ..	241.000
- - - udleverede ..	322.000
Radiobefordrede telegrammer: til udlandet ..	137.000
- - - fra - ..	114.000
- - - transiterende ..	31.600
Lyk- og map-telegrammer	596.000
Iltelegrammer	29.500
Telegrammer med betalt svar	11.000
- - - bud (1927/28-1963) ..	21.200
Postanvisnings- og girotelegrammer	49.300

På foranledning af C.C.I.T. er der gennem nogle år foretaget opgørelser over opholdstider for telegrammer i den internationale tjeneste. Statistikken er optaget 3 dage i oktober måned. Den har omfattet kredsløb, hvorover der er befordret ca. 2/3 af den fra Danmark afgåede telegramtrafik.

Statistikken omfatter alene almindelige telegrammer, og som opholdstid regnes det antal minutter, der er forløbet mellem et telegrams indlevering og dets modtagelse på den udenlandske grænsekontrolstation, hvortil det sendes.

Telegrammerne deles i to grupper: Gruppe A, omfattende telegrammer indleveret i den by, hvor den sendende grænsekontrolstation er beliggende (for Danmarks vedkommende København og Fredericia - for 1963 dog kun København), og gruppe B, omfattende telegrammer indleveret andre steder.

I den følgende tabel skal for nogle enkelte år anføres resultaterne af statistik optaget i Danmark. Tabellen angiver dels antallet af de fra Danmark afsendte telegrammer, opdelt i grupper efter deres opholdstid, dels den procentvise fordeling på disse grupper.

Antal telegrammer med opholdstid

		indtill 15 min.	16-30 min.	31-45 min.	46-60 min.	61-120 min.	over 120 min.	til- sammen
A	1953 ...	2.304	1.679		628	27	8	4.646
	1956 ...	2.067	1.351		570	114	10	4.112
	1960 ...	1.091	1.281	428	182	86	3	3.071
	1963 ...	981	979	344	127	102	11	2.544
B.	1953 ...	432	907	329	150	96	11	1.925
	1956 ...	413	784	372	155	52	7	1.783
	1960 ...	632	1.009	464	199	111	18	2.433
	1963 ...	442	813	507	227	192	30	2.211

Procentvis fordeling

A.	1953 ...	49,6	36,1	13,5	0,6	0,2	100,0
	1956 ...	50,2	32,9	13,9	2,8	0,2	100,0
	1960 ...	35,5	41,7	14,0	5,9	2,8	100,0
	1963 ...	38,6	38,5	13,5	5,0	4,0	100,0
B.	1953 ...	22,4	47,1	17,1	7,8	5,0	100,0
	1956 ...	23,1	44,0	20,9	8,7	2,9	100,0
	1960 ...	26,0	41,5	19,1	8,2	4,5	100,0
	1963 ...	20,0	36,8	22,9	10,3	8,7	100,0

C.C.I.T. har opstillet det som et ønskeligt mål, at 75 % af telegrammerne i gruppe A har en opholdstid på højst 30 minutter, og at 75 % af telegrammerne i gruppe B har en opholdstid på højst 45 minutter.

Som det vil ses af tabellen, viser tallene bedre resultater i alle årene og i begge grupper end ønskemålet 75 %. I øvrigt er det iøjnefaldende, at den relative andel i intervallet indtil 15 minutter er mindre i gruppe A i 1960 og 1963 end i de to tidligere år. Det samme gør sig gældende for gruppe B for så vidt angår 1963. Denne forskydning har medført, at procenterne for 1960 og 1963 er omtrent ens for de to grupper for telegrammer med 16-30 minutters opholdstid.

Som helhed må det vist siges, at en statistik for kun 3 dage næppe kan forventes at give sikre resultater. Hvis man betragter tallene for alle årene 1953-1963, vil man finde, at procenten for intervallet indtil 15 minutter varierer mellem 61,6 og 32,4 for gruppe A og mellem 37,4 og 16,4 for gruppe B. Efter 1963 foreligger ikke nye resultater.

Den 5. marts 1963 blev der ved samtlige kontorer med undtagelse af radiotelegrafkontorerne, hovedtelegrafkontoret, Købmagergades postkontor samt Tórshavn taget en opholdsstatistik for telegrammer. Statistikken omfattede deltider i et telegrams ekspedition fra indlevering til aflevering hos adressaten.

Der opnåedes følgende gennemsnitstider for de enkelte ekspeditioner (de i parentes anførte tal er antallet af statistikbehandlede telegrammer):

Fra indlevering til afsendelse (1.583)	5,2 min.
Fra modtagelse til videresendelse til anden station (368)	9,4 -
Fra modtagelse til aflevering hos adressaten ved telegrafbud (1.294)	49,5 -
Fra modtagelse til udtelefonering til adressaten (208)	10,2
Fra modtagelse til udtelegrafering til adressaten (169)	7,5 -

Ved anvendelse af ovennævnte gennemsnitlige deltider kan der opstilles følgende teoretiske tider for et telegrams befordring fra afsender til adressat:

	telegrafbud	Udlevering pr. telefon	telex
Direkte mellem 2 telegrafstationer	54,7 min.	15,4 min.	12,7 min.
I transit via et provinskontor	64,1 -	24,8 -	22,1 -

Også dette (forholdsvis lille) materiale må tages med forbehold.

Den 11. juni 1965 gennemførtes ved samtlige post- og telegrafkontorer befordringstidsstatistik for indenlandske telegrammer med henblik på at få fastslået telegrajtjenestens godhed. Statistikken omfattede telegrammernes samlede befordringstid fra indlevering til udlevering. Den gennemsnitlige befordringstid ved udlevering pr. telegrafbud hhv. pr. telefon eller telex udgjorde:

	Almindelig blanket	Festblanket	Gennemsnit
Pr. telegrafbud	58 min.	86 min.	71 min.
Pr. telefon eller telex	27 -		27 -

Undersøgelsen omfattede 924 telegrammer.

I statistikken medregnedes kun telegrammer udvekslet mellem åbne stationer, således at befordringstiden ikke har været påvirket af lukket adressestation. Telegrammer, hvis befordringstid har været påvirket af særlige forhold, f. eks. senere udlevering efter afsenderens ønske, er heller ikke medregnet. Den længere befordringstid for telegrammer på festblanket er bl.a. forårsaget af tiden for afskrivningen.

Telefonsamtaler

I tabel 22 over telefonsamtaler findes en oversigt over antallet af rigstelefonsamtaler og dertil svarende samtaleminutter samt over antallet af samtaler og (for mellembyssamtaler) samtaleminutter vedrørende statstelefonen. Indtil 1933-34 inkl. er rigs- og mellembyssamtalernes længde angivet i perioder af 3 minutter. Endvidere indeholder tabellen oplysning om antallet af tællerenheder vedrørende tællerdebiterede samtaler. Tabellen omfatter tiden fra og med finansåret 1927-28 (uanset at sammenslutningen af postvæsenet og telegrafvæsenet først fandt sted den 1. juni 1927).

Tabellen er i hovedsagen indrettet med den inddeling, der i 1967 anvendtes i driftsberetningen, og adskiller sig derfor for en del af perioden fra den i de pågældende driftsberetninger opstilling. Der skal her gøres rede for de ændringer i benævnelse, opstilling m.v., som har fundet sted.

Indtil 1941-42 anvendtes betegnelsen statstelefon og statstelefon-samtale for statens telefonvirksomhed i modsætning til de koncessionerede selskabers virksomhed. Inden for samtaler talte man om egentlige statstelefonsamtaler til forskel fra lokale og oplands-samtaler.

I 1927-28 opdeltes samtalerne i indenrigske mellembyss samtaler, samtaler til udlandet, samtaler fra udlandet (og senere transit-samtaler) samt lokale og oplandssamtaler. Fra 1934-35 ændredes betegnelsen "indenrigske mellembyss samtaler" til "lands- og mellembyss samtaler", og i driftsberetningen for 1935-36 opdeltes rubrikken i landssamtaler og mellembyss samtaler. I tabel 22 er anført antallet af mellembyss samtaler, der i de årlige driftsberetninger betegnes som "samtaler inden for den sønderjyske lokaltelefons område", dog udskilt fra og med 1930-31, men er med i tallet for rigssamtaler for tabellens tre første år. Periodeantallet for mellembyss samtaler er medtalt under rigssamtaler til og med 1933-34.

Fra 1942-43 anvendtes betegnelserne rigstelefon og rigssamtaler, og fra 1951 skelnedes i statistikken mellem rigstelefonen (rigssamtaler og udenlandske samtaler) og statstelefonen (mellembyss og lokale samtaler). For hver af disse to kategorier anførtes en ialtsum, medens der fra dette tidspunkt ikke som hidtil blev foretaget nogen sammenlægning af samtlige samtaler til en fælles sum, og en sådan er i tabellen også udeladt for tiden før 1951. Om en sammenstilling af telefonistekspederede og omregnede tællerdebiterede samtaler fra 1956, se side 274.

Tællerenheder er opgjort for statstelefonen fra 1949-50 og for rigstelefonen fra 1955. Fra sidstnævnte tidspunkt betegnedes de manuelt etablerede rigssamtaler "kuponnoterede rigssamtaler", fra 1959-60 ændret til "telefonistekspederede rigssamtaler".

I tabellerne og i den følgende tekst vil normalt de senest fastslåede betegnelser blive anvendt. I nogle tilfælde omfatter tallene i en rubrik i tabellerne ikke de samme kategorier af samtaler m.v. i hele perioden, jfr. ovenfor. Afvigelser af denne art vil blive nævnt i teksten.

Selvvalg og tællerenheder har bevirket, at det ikke er muligt de seneste år at foretage sammenlægning til en samlet sum af rigstelefonensamtalerne, ligesom nogle grupper ikke mere kan opgøres (samtaler fra udlandet, transiterende samtaler). Den foran nævnte sammenstilling af optalte og beregnede tal kan kun til en vis grad råde bod herpå.

Forinden tabel 22 gøres til genstand for en mere detaljeret omtale skal nedenfor anføres nogle oversigter, hvori en del af tabellens tal er rekapituleret til femårige perioder. Gennemsnittet af disse er beregnet, og stigning fra femår til femår er anført for så vidt angår antallet af telefonistekspederede rigssamtaler og af samtaler over rigstelefonen i alt (ind- og udland). Antallet af minutter er specificeret i grupperne: telefonistekspederede rigssamtaler, til udlandet, fra udlandet, transit og i alt. For ialttallene er stigningen fra femår til femår anført. For statstelefonen er tilsvarende tal anført i et vist omfang (mellembys samtaler samt lokale og oplandssamtaler). For begge områder er endvidere antallet af tællerenheder anført. Den relative bevægelse (forholdstal) er beregnet undtagen for tællerenheder. Endelig er for rigstelefonen minutternes fordeling på trafikområderne anført i promille.

Oversigt l. RigstelefonenAntal samtaler i femårige perioder

Femår	Telefonist- ekspederede rigssamtaler	Samtaler i alt (ind- og udland)	Norge og Sverige	Enheder for tællerdebiterede samtaler
	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	Rigs- samtaler 1.000 stk.
1927/28-31/32	11.748	15.599	-	-
1932/33-36/37	13.865	17.533	-	-
1937/38-41/42	21.117	24.059	-	-
1942/43-46/47	32.257	34.323	-	-
1947/48-1951	43.369	50.638	-	-
1952-1956	57.666	69.075	-	38.885 ³⁾
1957-1961	73.775	94.726 ¹⁾	5.481 ²⁾	1.195.915
1962-1966	81.139	72.505 ¹⁾	91.324	3.725.106

Antal minutter i femårige perioder

Femår	Telefonist- ekspederede rigssamtaler	Til udlandet	Fra udlandet	Transit	I alt
	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.
1927/28-31/32	42.825	6.996	8.052	-	57.873
1932/33-36/37	52.501	7.436	7.376	5,6 ⁴⁾	67.318
1937/38-41/42	76.919	6.176	6.725	63	89.883
1942/43-46/47	121.594	5.745	6.181	845	134.365
1947/48-1951	181.897	19.581	18.189	4.718	224.385
1952-1956	260.588	26.432	26.709	15.093	328.822
1957-1961	348.764	49.389	48.095	28.469	474.717
1962-1966	429.386	108.802	95.242	68.911	702.341

Promillefordelingen af minutantallet

Femår	o/oo	o/oo	o/oo	o/oo	o/oo
1927/28-31/32	740	121	139	-	1.000
1937/38-41/42	856	69	75	-	1.000
1947/48-1951	811	87	81	21	1.000
1957-1961	735	104	101	60	1.000
1962-1966	611	155	136	98	1.000
Hele perioden	728	111	104	57	1.000

1) 1962-1964. 2) 1960-1961. 3) 1955-1956. 4) 1935/36-36/37.

Rigstelefonen (fortsat)Femårige gennemsnit af tallene fra bind 3, tabel 22b

Femår	Telefonist- ekspederede rigssamtaler	<u>Antal samtaler</u>		Stigning fra femår til femår	Forholds- tal. Samtaler rigs i alt
		Stigning fra femår til femår	Samtaler i alt (ind- og udland)		
	1.000 stk.	%	1.000 stk. (indtil 1964)	%	
<u>Gennemsnit</u>					
1927/28-31/32	2.350	-	3.120	-	100 100
1932/33-36/37	2.773	18,0	3.507	12,4	118 112
1937/38-41/42	4.223	52,3	4.812	37,2	180 154
1942/43-46/47	6.451	52,8	6.865	42,7	275 220
1947/48-1951	8.674	34,5	10.128	47,5	369 325
1952-1956	11.533	33,0	13.815	36,4	491 443
1957-1961	14.755	27,9	18.945 ¹⁾	37,1	628 607
1962-1966	16.228	10,0	24.168 ¹⁾	27,6	691 775
Tilsammen	66.987		85.360		

1) 1962-1964 (gnst. = 1/3)

Femår	Telefonist- ekspederede rigssamtaler	<u>Antal minutter</u>		Transit	I alt
		Til udlandet	Fra udlandet		
	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.
<u>Gennemsnit</u>					
1927/28-31/32	8.565	1.399	1.610	-	11.575
1932/33-36/37	10.500	1.487	1.475	- ¹⁾	13.463
1937/38-41/42	15.384	1.235	1.345	13	17.977
1942/43-46/47	24.319	1.149	1.236	169	26.873
1947/48-1951	36.379	3.916	3.638	944	44.877
1952-1956	52.118	5.286	5.342	3.019	65.764
1957-1961	69.753	9.878	9.619	5.694	94.944
1962-1966	85.877	21.760	19.048	13.782	140.468
Tilsammen	302.895	46.111	43.314	23.621	415.941

1) 1935/36-36/37 (gnst. = 1/5)

Forholdstal for minutter

Femår	Stigning fra femår til femår (i alt) %	Rigssam- taler	Til udlandet	Fra udlandet	Transit	I alt
1927/28-31/32	-	100	100	100	-	100
1932/33-36/37	16,3	123	106	92	-	116
1937/38-41/42	33,5	180	88	84	-	155
1942/43-46/47	49,5	284	82	77	100 ¹⁾	232
1947/48-1951	67,0	425	280	226	115	388
1952-1956	46,5	608	378	332	368	568
1957-1961	44,4	814	706	597	694	820
1962-1966	47,9	1.003	1.555	1.183	1.678	1.214

1) 1946-1947: 821.000 min. (= 100)

Oversigt 2. StatstelefonenAntal samtaler og minutter i femårige perioder

Femår	Samtaler		Tæller- enheder	Minutter Mellembys samtaler
	Mellembys	Lokale og (indtil 1948-49) oplands		
	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.
1927/28-31/32	1.164 ¹⁾	75.491	-	-
1932/33-36/37	3.280	91.072	-	6.727 ³⁾
1937/38-41/42	4.234	111.862	-	13.825
1942/43-46/47	7.512	164.263	-	26.423
1947/48-1951	20.444	123.220	94.866 ²⁾	71.759
1952-1956	25.072	60.445	211.592	85.777
1957-1961	14.286	23.832	385.121	54.897
1962-1966	9.080	13.334	792.692	40.285

1) 1930/31-31/32. 2) 1949/50-1951. 3) 1934/35-36/37.

Gennemsnit m.v. for samtaler

Femår	Mellembys samtaler (antal)	Stigning fra femår til femår	Lokale og (indtil 1948-49) opland	Stigning fra femår til femår
	1.000 stk.	%	1.000 stk.	%
<u>Gennemsnit</u>				
1927/28-31/32	582 ¹⁾	-	15.098	-
1932/33-36/37	656	12,7	18.214	20,6
1937/38-41/42	847	29,1	22.372	22,8
1942/43-46/47	1.502	77,3	32.853	46,8
1947/48-1951	4.089	172,2	24.644	÷ 25,0
1952-1956	5.014	22,6	12.089	÷ 50,9
1957-1961	2.857	÷ 43,0	4.766	÷ 60,6
1962-1966	1.816	÷ 36,4	2.667	÷ 44,0
Tilsammen	17.363		132.704	

1) Gennemsnit for 1930/31-31/32 (gnst. = 1/2).

Statstelefonen (fortsat)Gennemsnit m.v. for minutter og tællerenheder

Femår	Mellembys samtaler (minutter)	Stigning fra femår til femår	Tæller- enheder (antal)	Stigning fra femår til femår
	1.000 stk.	%	1.000 stk.	%
1927/28-31/32	-	-	-	-
1932/33-36/37	2.242 ¹⁾	-	-	-
1937/38-41/42	2.765	23,3	-	-
1942/43-46/47	5.285	91,1	-	-
1947/48-1951	14.352	171,6	31.622 ²⁾	-
1952-1956	17.155	19,5	42.318	33,8
1957-1961	10.979	÷ 36,0	77.024	82,0
1962-1966	8.057	÷ 26,6	158.538	105,8
Tilsammen	60.835		309.502	

1) Gennemsnit for 1934/35-36/37 (gnst. = 1/3').

2) Gennemsnit for 1949/50-1951 (gnst. = 1/3).

Forholdstal

Femår	Samtaler (antal)	Lokale og (indtil 1948-49) oplands	Tæller- enheder	Minutter (Mellembys samtaler)
	Mellembys			
1927/28-31/32	100 ¹⁾	100	-	-
1932/33-36/37	113	121	-	100 ³⁾
1937/38-41/42	146	148	-	123
1942/43-46/47	258	218	-	236
1947/48-1951	703	163	100 ²⁾	640
1952-1956	862	80	134	765
1957-1961	491	32	244	490
1962-1966	312	18	501	359

1) 1930/31-31/32 gnstl. 582.000 min. (= 100). 2) 1949/50-1951 gnstl. 31.622.000 (= 100). 3) 1934/35-36/37 gnstl. 2.242.000 (= 100).

Ad oversigt 1. Rigstelefonen

	<u>Tællerenheder</u>	
Femår	Til Norge og Sverige	Rigstelefon indland
<u>Gennemsnit</u>		
1952-1956	-	19.443 ¹⁾
1957-1961	2.740 ²⁾	239.183
1962-1966	18.265	745.021
Tilsammen	21.005	1.003.647

1) Gennemsnit for 1955-1956. 2) Gennemsnit for 1960-1961.

For rigstelefonens vedkommende ses det, at antallet af telefonistekspederede rigssamtaler er syvdoblet fra det første til det sidste femår. Den relativt største stigning (120 %) ligger inden for tiåret 1937 - 1947. For samtaler i alt ligger den højeste procentvise stigning (126 %) lidt senere (fra 1941 til 1951) på grund af den stærke stigning i udlandstrafikken efter krigen. For det samlede antal samtaler viser stigningen i perioden en ottedobling fra 1927-28 til 1964. Den forholdsvis lave stigning for rigssamtaler de sidste femår skyldes overgangen til tællerdebeterede samtaler.

Antallet af minutter i alt viser, at tallet for det sidste (ufuldstændige) femår er 12 gange så stort som tallet for første femår. For telefonistekspederede rigssamtaler og samtaler til udlandet, for hvilke femåret er fuldstændigt, er tallene for det sidste femår henholdsvis 10 og 15 1/2 gange så stort som for første femår, og endvidere er transitsamtalerne i den sidste del af undersøgelsesperioden kommet til at spille en ret betydelig rolle. Samtalerne er altså steget væsentlig mere i længde end i antal. For minutantallet ligger den højeste procentvise stigning (når bortses fra den sidste periode) fra 1942/43-46/47 til 1947/48-1951 med 67 %. Denne stigning skyldes navnlig trafikken til og fra udlandet, der viser godt 3-dobling af minutantallet, og som også i den resterende del af perioden (ligesom også transittrafikken) viser en væsentlig større procentvis stigning end det indenlandske tal.

I tabel 22 er der for antallet af minutter under rigstelefonen beregnet stigningsprocent fra år til år. I 1945-46 steg minutantallet - formentligt som en følge af krigens ophør - med 36,5 % (antallet af samtaler steg 23 %). Bortset herfra ligger procenterne mellem 18,3 og + 12,1. Der er 5 år med nedgang, og af de positive procenter ligger 22 (godt halvdelen af periodens 40 år) under 10, medens 11 ligger mellem 10 og 20.

For statstelefonens vedkommende ligger den store stigning for mellembyssamtaler mellem 1941 og 1951 med procenter på henholdsvis 77 og 172 for de to femår. Derefter følger endnu stigning (23 %) til femåret 1952-1956, men derefter en stor nedgang resten af undersøgelsesperioden på grund af overgang til selvvalg.

Lokale og oplandssamtaler viser fremgange på godt 20 % i femårene indtil 1941-42 og derefter en stigning på 47 % i 1942/43-46/47. Fremgangen forvandlede til nedgang resten af perioden, dels fordi oplandssamtaler fra 1949-50 tælles sammen med mellembyssamtaler og dels især på grund af overgangen til selvvalg.

Minutantallet for mellembyss - og fra 1949-50 tillige oplandssamtaler har stigninger på 91 og 172 % i de samme perioder, hvor antallet steg så stærkt.

Med hensyn til tællerenheder for rigssamtaler bemærkes, at selvvalg af rigssamtaler i et vist omfang iværksattes i løbet af 1955, og antallet af de herved forbrugte tællerenheder steg hurtigt. For 1955 og 1956 androg antallet tilsammen 39 mill., og for femårene 1957-1961 og 1962-1966 udgjorde det henholdsvis 239 og 745 mill. i gennemsnit pr. år. Hertil kom fra 1960 et antal enheder til Sverige og fra 1965 til Norge (om tællerenheder se nærmere nedenfor). For statstelefonens vedkommende var begrebet samtaleenheder opstået langt tidligere i forbindelse med automatiseringen af centralerne i Sønderjylland og på Møn. Disse enheder blev til at begynde med medregnet som lokale samtaler, men blev fra 1949-50 i statistikken

udskilt under betegnelsen "forbrugte samtaleenheder", senere kaldet tællerenheder eller tællerskridt. Fra et gennemsnit på 32 mill. for årene 1949/50-1951 steg dette tal til det femdobbelte i femåret 1962-1966, og fra 1949-50 til 1966 var der en stigning til det 8-dobbelte, jfr. i øvrigt nedenfor i afsnittet "Statstelefonen". Om forholdet mellem antallet af telefonistekspederede og selvvalgte samtaler, se nærmere side 274.

Promillefordelingen for minutantallet viser den efter krigen aftagende andel for de telefonistekspederede rigssamtaler og den stigende andel for alle 3 grupper i forbindelse med udlandet. Som det vil fremgå af kommentarerne, er årsagen den dobbelte: dels indenlandske samtalers overgang til selvvalg, dels den absolutte stærke stigning i den udenlandske trafik. Af grupperne til og fra udlandet har snart den ene og snart den anden ligget forrest med hensyn til antallet af minutter, jfr. tabel 22.

Antallet af rigssamtaler lå i femåret 1910/11-1914/15 gennemsnitligt på 1,3 mill. og steg i det følgende femår til 2,4 mill. Efter den første verdenskrig fortsatte stigningen, om end mere afdæmpet. I 1926-27 udgjorde rigstelefonens samtaler 3,0 mill., fordelt med 2,4 mill. på indland og 0,3 mill. både til og fra udlandet. I tabellens tal for de indenlandske samtaler er medregnet mellembysamtaler i Sønderjylland for de tre år 1927/28-1929/30.

Der var en lille stigning fra 1926-27 til 1927-28, da det samlede antal udgjorde 3,1 mill. Gennemløbet i undersøgelsesperioden viser som helhed en stigende bane, og antallet 8-dobledes indtil 1964, da tallet var 24,2 mill., foruden tællerenheder. I 1931-32 var tallet knap 3,0 mill. og i 1932-33 2,9 mill. Denne nedgang lå på udlandstallene. Herefter fulgte en jævn stigning til 5,3 mill. i 1939-40. Nedgangen til 4,6 mill. i 1940-41 lå fortrinsvis på udlandsforbindelserne. I 1941-42 steg det samlede tal - trods fortsat nedgang i forbindelse med udlandet - til 4,9 mill., i 1943-44 til 6,0 mill. og i 1946-47 til 8,8 mill. I 1949-50 var tallet oppe på 10,2 mill., i 1953 på 12,2 mill. og i 1955 på 14,5 mill., hvortil i 1955 kom 10,5 mill. tællerenheder vedrørende rigssamtaler. I 1958 var antallet af samtaler 18,2 mill., hvilket kun var en stigning på 44.000 i forhold til året forud, men samtidig var antallet af tællerenheder steget fra 47 til 94 mill., altså fordoblet. Nu kom det store gennembrud for automatiseringen og selvvalget, og antallet af tællerenheder steg fra 94 til 251 mill. i 1959, medens de manuelt ekspederede samtaler viste en lille nedgang fra 18,2 til 17,8 mill. I de følgende år steg tællerenhederne med ca. 100 mill. årlig. I 1960 androg tallet 354 mill. og i 1963 635 mill. Samtidig var samtaleantallet steget med et par millioner årlig og udgjorde i 1960 19 mill. og i 1963 25 mill. 1964 viste tilbagegang for samtalerne (fra 25,0 til 24,2 mill.) og en stigning for tællerenhederne fra 635 til 732 mill. 1965 viste en stigning på 136 mill. til 867 mill. og 1966 en stigning på 73 mill. til 941 mill. (de sidste to stigninger var på henholdsvis 18,6 og 8,5 %). Foruden de hidtil omtalte tællerenheder, der vedrører rigssamtaler, blev der i årene 1960-1966 ved selvvalg afviklet et stærkt stigende antal samtaler med Norge og Sverige. For hele perioden opgjordes 97 mill. tællerenheder (i 1963 var tallet 9,7 mill., i 1965 omtrent 25 mill. og i 1966 36 mill. tællerskridt).

For 1965 og 1966 findes ikke oplysning om transiterende samtaler og for 1966 ej heller om samtaler fra udlandet.

Aflæsning af antal forbrugte enheder for tællerdebiterede samtaler finder sted hver 3. måned. Ved centralerne i København finder aflæsning sted den 1. i hvert kvartals første måned, medens aflæsning ved centralen i Slagelse sker pr. 27. i kvartalets 1. måned og i Helsingør pr. 17. i midterste kvartalsmåned. Ved centralerne på Lolland-Falster finder aflæsning sted pr. den 1. og ved centralerne i Jylland pr. 25. i kvartalets midterste måned. Aflæsningen ved centralerne i Odense og Rudkøbing finder sted med udgangen af hvert kvartal. I statstelefonområderne aflæses tællerne omkring den 15. i midterste kvartalsmåned.

Medens afgifter for telefonistekspederede samtaler posteres til indtægt i den måned, i hvilken samtalerne afvikles, føres afgifter for selvvalgte samtaler til indtægt på grundlag af de kvartårlige tæller-aflæsninger, og en del af indtægten vedrørende disse samtaler i hvert finansårs sidste kvartal vil derfor først blive ført til indtægt i det følgende finansår.

Antallet af de i et kalenderår forbrugte enheder vil efter det foran anførte ikke svare nøjagtigt til det ved de kvartårlige aflæsninger konstaterede tal, der danner grundlag for statistiktallet. Når trafikken er stigende, vil forbruget være større end det aflæste tal for de centralers vedkommende, hvor aflæsningen har fundet sted før kalenderårets udløb. Omvendt vil forbruget være mindre end det aflæste tal i en nedgangsperiode.

I de ovenfor omtalte tællerenheder eller tællerskridt er medregnet et antal enheder, som vedrører selvvalgte samtaler til udlandet (København-Malmø, Stockholm og Oslo). Disse tællerenheder er anført særskilt i tabel 22 og omtales nærmere side 257. Under statstelefonen er medregnet tællerenheder for samtaler Åbenrå-Flensburg.

For indlandets vedkommende var antallet af rigssamtaler i 1927-28 2,5 mill. og de to følgende år henholdsvis 2,5 og 2,6 mill. Disse tre tal omfatter imidlertid også (som allerede nævnt) de inden for den sønderjyske lokaltelefons område udvekslede mellembyssamtaler. Antallet af disse kan skønsmæssigt anslås til at ligge mellem 0,5 og 0,6 mill. pr. år, jfr. nedenfor ved omtalen af statstelefonen. Der har således været ført ca. 2,0 mill. egentlige rigssamtaler i hvert af de 3 år.

I 1930-31 var antallet af rigssamtaler 2,1 mill., og det steg ret jævnt og konstant, indtil selvvalg af rigssamtaler fra 1955 medførte opgørelse af tællerenheder. 3 mill. passerendes i 1935-36, 4 mill. i 1938-39, 5 mill. i 1942-43 (tallet var omtrent 5,5 mill.), 6 mill. i 1944-45, 7 mill. i 1945-46, 8 mill. i 1948-49, 9 mill. i 1950, 10 mill. i 1952 og 11 mill. i 1954. I 1955 var antallet af telefonistekspederede rigssamtaler 12,1 mill., og i de følgende år varierede tallet mellem ca. 14 og ca. 18 mill. Lavest var tallet med 13,7 mill. i 1959, højest med 17,7 mill. i 1963. Gennemsnitligt forekom der i årene 1956-1966 15,4 mill. Samtidig steg antallet af tællerenheder, som det er beskrevet ovenfor, stærkt fra år til år. Stigningen fra 1958 til 1959 var således på ca. 156 mill., medens rigssamtalerne samtidig gik ned med en lille million. I de følgende fire år, 1960-1963, steg rigssamtalerne årligt med henholdsvis 0,9, 1,1, 1,2 og 0,7 mill., medens tællerenhederne i de samme år steg omkring 100 mill. pr. år. I 1964, da rigssamtalerne gik 1,7 mill. ned, steg tællerenhederne ca. 100 mill. og i 1965 steg tallene henholdsvis 0,3 mill. og ca. 140 mill. Endelig gik rigssamtalerne ned med 1,9 mill. i 1966, og enhederne steg med 85 mill. Fra 1959 til 1966 var for enhederne stigningen ca. 725 mill. eller ca. 290 % (heri medregnet enheder for samtaler til udlandet).

I Tilslutning til denne talmæssige fremstilling skal anføres følgende kommentarer: Årene omkring 1930 er påvirket af de dårlige økonomiske konjunkturer. Når der trods disse dog finder en stigning sted fra 1930-31 til 1931-32, skyldes det formentligt især, at der fandt en nedsættelse sted af telefonkosterne pr. 1. oktober 1931. Nedsættelsen danner også baggrund for stigningen i de følgende år, og det udtales i driftsberetningen for 1933-34, at konjunkturerne er ved at bedres, og at hjemmemarkedet på grund af valutasituationen i stigende grad tenderer mod selvforsyning med varer, hvilket giver anledning til større brug af telefonen.

Denne udvikling forstærkes yderligere ved den fra 1. november 1934 indførte minuttaksring for rigssamtaler (landssamtaler) på mere end 3 minutter.

I forhold til gennemsnittet for årene 1930/31-1934/35 (2,3 mill.) er antallet af telefonistekspederede rigssamtaler i 1938-39 (4,0 mill.) steget 74 %, og i forholdt til tallet for 1930-31 er der næsten en fordobling. Denne store stigning, der er foregået jævnt gennem årene, er udtryk for en stigende udbredelse af telefonen og for, at rigstelefonen har fundet en mere udstrakt anvendelse både inden for forretningslivet og til private samtaler. Tillige har som nævnt forbedrede konjunkturer og stedfundne takstændringer (takstnedsættelse, minuttaksring) samt de ved nye kabel- og forstærkeranlæg skabte forbedringer spillet en stor rolle. Udviklingen er utvivlsomt til dels sket på telegrammernes bekostning (jfr. afsnittet "Telegrammer").

I 1939-40 fortsættes stigningen med en tilgang på 400.000 mod en stigning på 350.000 året før. Tallet for rigssamtaler bringes her ved op på 4,4 mill. Den foran givne begrundelse for stigningen indtil 1938-39 har naturligvis også gyldighed for sidstnævnte stigning, men selv om Danmark endnu ikke var direkte berørt af krigen i 1939-40 er det dog sandsynligt, at tallet er påvirket af de urolige forhold i almindelighed, forsyningsproblemer m.v. Endvidere har issituationen med postale vanskeligheder i begyndelsen af 1940 medvirket til en forøgelse af samtalerne.

I 1940-41 var der en lille tilbagegang i antallet af samtaler. Nu var nye momenter kommet til. Den økonomiske situation og de ekstraordinære forhold for forretningslivet under krigen og besættelsen kunne, alt efter omstændighederne, virke fremmende eller hæmmende på telefoneringen, takstforhøjelser virkede dæmpende, forringelse af postbefordringen derimod stimulerende på brugen af telefonen. De følgende år viser en væsentlig fremgang, så at det er de trafikfremmende momenter, der viser sig at være de stærkeste. Således steg antallet af samtaler fra 4,7 mill. i 1941-42 til 5,5 mill. i 1942-43, en stigning på 16,3 %, og endnu større var stigningen fra 1944-45 til 1945-46, nemlig fra 6,0 til 7,2 mill. eller 18,9 %. 1945-46 var i høj grad et overgangså, og det er naturligt, at der efter befrielsen i maj 1945 kom en periode med ekstraordinært stor anvendelse af telefonen. Fremgangen fortsatte de følgende år. I 1946-47 var antallet af rigssamtaler oppe på 7,7 mill., en stigning på 234 % i forhold til gennemsnittet for femåret 1930/31-1934/35 (2,3 mill.) og en stigning på 107 % i forhold til gennemsnittet for femåret 1935/36-1939/40 (3,7 mill.). Stigninger fortsatte til 8,2 mill. i 1948-49, 9,2 mill. i 1950 og 10,1 mill. i 1952 og 1953.

I 1954, det sidste år inden tællerenhederne dukker op i statistikken, var antallet af rigssamtaler 11,4 mill., et tal, der lå 395 % over gennemsnittet for femåret 1930/31-1934/35 og 206 % over gennemsnittet for femåret 1935/36-1939/40 eller omkring henholdsvis en 5-dobling og en 3-dobling af tallene. I 1955 var der 12,1 mill. telefonistekspederede samtaler, en stigning på 5,9 % i forhold til året før. Men hertil kom de 10,5 mill. tællerenheder for selvvalgte rigssamtaler, og disses antal mener man skønsmæssigt at kunne anslå til 0,6 mill. Tallet omfatter kun en del af året og kun selvvalgt rigstrafik fra Århus og Nykøbing Fl., idet tællerenheder for rigssamtaler ved selvvalg fra Sønderjylland indgår i det nedenfor under omtalen af statstelefonen nævnte antal af tællerenheder.

I de følgende år fik stadig flere byer mulighed for selvvalg af rigssamtaler, i 1956 således Horsens, Rudkøbing og Skagen, i 1957 Ålborg og i 1958 Helsingør og København. Med Københavns indlemmelse i kredsen intrådte det store opsving i antallet af tællerenheder, idet tallet fra 1958 til 1959 gik op fra 94 til 251 mill. Tællerenheder for selvvalgte rigssamtaler fra Sønderjylland - og fra 29. september 1957 tillige Møn - er medregnet under det for statstelefonområderne anførte antal enheder.

Angående en omregning af tællerenheder til samtaler og en sammenstilling af telefonistekspederede samtaler med de beregnede tællerdebiterede samtaler såvel under rigstelefonen som under statstelefonen henvises til side 274.

Med hensyn til udvekslingen af telefonsamtaler med udlandet er forholdet det, at antallet i retningen til udlandet fra 1927-28 til 1966 er 13-doblet og i retningen fra udlandet fra 1927-28 til 1965 er 12-doblet, nemlig fra henholdsvis 283.000 og 308.000 til henholdsvis 3,8 og 3,7 mill. De første 6 år var antallet fra udlandet større end antallet til udlandet, og det samme gælder for nogle krigsår. Men for hele den øvrige del af undersøgelsesperioden er de afgåede samtaler i overtal.

I femåret 1910/11-1914/15 ekspederedes der gennemsnitligt 132.000 til og 123.000 fra udlandet. Under den første verdenskrig og navnlig i tyverne steg tallene, og i 1927-28 androg de som nævnt henholdsvis 283.000 og 308.000, hvilket var 114 og 150 % over det foran nævnte gennemsnit. De to grupper bevæger sig nogenlunde parallelt.

Antallet af samtaler til udlandet nåede i 1931-32 op på 410.000, men lå lidt lavere de følgende år, der var præget af konjunkturforholdene. I 1938-39 var tallet steget til 439.000 og androg i 1939-40 434.000. Selv om der således er tale om en forholdsvis ringe nedgang, må det erindres, at samtaleantallet var inde i en opadgående periode i årene lige før krigen. Årsagen til nedgangen var den, at telefonforbindelsen blev afbrudt med visse lande ved krigens begyndelse. Med de fleste af disse lande kom udvekslingen dog i gang igen om end i begrænset omfang på grund af forskellige restriktioner. Ved besættelsen i 1940 blev telefonforbindelsen med udlandet afbrudt, men blev dog - bortset fra udvekslingen med visse krigsførende lande - senere genoptaget i stærkt begrænset omfang. I 1940-41 blev antallet af samtaler 103.000, og det gik i de følgende år stadig ned og udgjorde i 1944-45 41.000.

Efter krigens og besættelsens ophør i 1945 kom der hurtigt en livlig udveksling i gang, især med Sverige og Norge, således at antallet af samtaler i 1945-46 blev 333.000 og det følgende år, da flere

forbindelser retableredes, 506.000. Og dermed var en stærk og ubrudt stigning indledet, som varede resten af undersøgelsesperioden. I 1955 passeredes 1 mill., i 1960 2 mill. og i 1963 3 mill. I 1964 var antallet 3,4 mill. og i 1966 3,8 mill. I antallet af samtaler til udlandet er for årene 1958-1966 medregnet samtaler, der er afbestilt mod betaling af indenrigs afbestillingsafgift. Dette antal var for 1965 316.000.

Fra 1960 omfatter trafikken til udlandet yderligere et antal tællerskridt for selvvalgte samtaler, først for samtaler København-Malmø, senere tillige fra København til Stockholm og Oslo. Antallet androg for 1960 2,1 mill., i 1963 9,7 mill., i 1964 17,0 mill. og i 1966 35,8 mill.

Angående udvekslingen med nogle af de mest betydende lande, se det følgende.

I retningen fra udlandet steg antallet, der som nævnt var 308.000 i 1927-28 til 455.000 i 1929-30. Det lå på grund af konjunkturerne noget lavere i de følgende år, lavest i 1933-34 med 348.000. Lige før krigen var antallet stigende og nåede 429.000 i 1938-39 og gik ned til 421.000 i 1939-40, jfr. de foran under omtalen af samtaler til udlandet anførte bemærkninger. I 1940-41 lå antallet på 103.000, det samme som i afgående retning, og det gik ned til 56.000 i 1944-45. I 1945-46 var tallet 250.000 og det følgende år 424.000. Ligesom i retningen til udlandet fortsatte stigningen uden afbrydelse perioden ud, passerede millionen i 1955, 2 mill. i 1961 og 3 mill. i 1964. I 1965 var antallet ca. 3,7 mill. Herefter er det af tekniske grunde ikke muligt i samme omfang som hidtil at opgøre antallet af telefonistekspederede samtaler fra udlandet, hvorfor et samlet tal ikke kan opgives. For enkelte lande er i driftsberetningens specialtabel vedrørende udlandet anført nogle mer eller mindre fuldstændige tal.

For nogle af de i udvekslingen med udlandet mest betydende lande er i nedenstående tabel for enkelte udvalgte år anført antallet af afgående og ankomne samtaler. Tallene er angivet i hele tusinder, og landene er opført i størrelsesorden efter det samlede antal samtaler til og fra det pågældende land i 1964.

Land	1927-28 afg. ank.		1938-39 afg. ank.		1946-47 afg. ank.		1954 afg. ank.		1961 afg. ank.		1964 afg. ank.	
Sverige ...	133	149	212	207	375	318	489	513	1041	1205	1333	1685
Tyskland ..	119	125	108	104	-	-	200	144	486	347	766	704
Norge	21	23	46	47	73	56	121	117	282	268	385	369
Storbritan- nien .	2	2	26	31	27	21	61	58	155	126	222	184
Nederlandene	2	3	13	12	9	8	30	29	64	50	91	75
Schweiz ...	0,3	0,2	4	2	2	1,4	14	11	42	29	68	46
Frankrig ..	2	1,3	8	7	3	3	19	17	45	36	61	47
Finland ...	-	-	6	4	8	10	15	14	32	26	39	31
Island	-	-	0,2	0,7	1,1	1,8	0,9	1,3	1,3	1,6	4	11

Udvekslingen med Sverige er således dominerende. I trediveerne udveksledes over 40 % af samtlige samtaler med Sverige. I krigsårene kom Tyskland foran, men lige efter krigen lå Sverige med langt over halvdelen (i 1946-47 ca. 75 %) og fra slutningen af fyrrerne med

godt 50 % af samtalerne. Først fra 1963 er procenten gået under 50 (i 1964 ca. 47 %). Af samtalerne med Sverige var op imod halvdelen sundssamtaler, for hvilke der gjaldt en særlig, nedsat takst. I 1938-39 var således antallet af sundssamtaler: 99.000 afgåede og 101.000 ankomne, i 1946-47 henholdsvis 180.000 og 192.000. Den 1. oktober 1954 blev imidlertid denne takst afskaffet, uden at dette dog synes at have haft større indvirkning på den igangværende stigning. I forhold til det foregående år steg antallet af samtaler til og fra Sverige i alt i 1953 med 67.000, i 1954 med 86.000, i 1955 med 73.000 og i 1956 med 135.000. Siden 1952 har antallet af ankomne samtaler fra Sverige ligget over antallet af samtaler til Sverige. Forskellen har i de senere år været ret betydelig, i 1964 således 352.000.

Tyskland er den næststørste partner, men det samlede antal samtaler lå i 1964 kun på knap halvdelen af tallet for Sverige. I 1930-31 lå procenten af den samlede korrespondance med udlandet på 41,7 for Tyskland og 43,3 for Sverige, men fra midten af trediverne gik den tyske procent ned under 30, og i 1938-39 var den 24,4. I 1954 var den 18,0, i 1961 19,0 og i 1964 23,1. I tallene for Tyskland er indeholdt de såkaldte grænsesamtaler, hvis antal i 1938-39 var 18.000 afgåede og 13.000 ankomne samtaler og i 1954 henholdsvis 41.000 og 29.000. I de seneste år har der været mulighed for selvvalg mellem Åbenrå og Flensburg, og antallet af tællerskridt har ligget på 1,4 à 1,5 mill., der indgår i statstelefonens tal. Antallet af samtaler vedrørende denne trafik er beregnet til ca. 100.000 årlig. Det i tabellen ovenfor anførte tal for samtaler til Tyskland for årene 1961 og 1964 omfatter dog alene kun de telefonistekspederede samtaler. - Efter krigen er den afgående trafik i forbindelse med Tyskland større end den ankomne.

Med Norge var udvekslingen i 1927-28 forholdsvis lille, nemlig 21.000 afgåede og 23.000 ankomne samtaler. Dette var mindre end en sjettedel af antallet i forbindelse med Sverige, men tallet er vokset jævnt og udgjorde i 1964 en fjerdedel af dette antal. Efter krigen ligger tallet lidt højere for de afgåede end for de ankomne samtaler.

Det samme gælder i forbindelse med Storbritannien, Nederlandene, Frankrig og Schweiz, med hvilke lande der siden slutningen af halvtredserne har været en betydelig stigning i udvekslingen.

Af lande, der ikke er anført i tabellen, kan nævnes Belgien med en samlet udveksling i 1964 på 64.000, Italien med 70.000 samt Canada og U.S.A. med i alt 39.000 samme år.

Transiterende samtaler forekommer først i statistikken fra 1935-36, da antallet var ca. 600. Indtil 1940-41 lå tallet omkring et tusinde, undtagen i 1939-40, da der forekom 8.800, hvoraf 2.500 blev udvekslet mellem Storbritannien og Norge-Sverige-Finland over radio-telefonforbindelsen Danmark-London. Denne forbindelse havde erstattet telefonforbindelsen via Tyskland-Holland. Efter en afbrydelse under krigen var der i 1945-46 4.000 transit-samtaler, og i nogle år steg tallet (højest var det med 26.000 i 1947-48), men fra 1953 lå det årlige antal under 10.000 (i 1962 dog 10.000). Fra 1946-47 foreligger der oplysning om transiterende samtaler på gennemstillede kredsløb. Til at begynde med blev disse samtaler kun nævnt i en fodnote til driftsberetningens tabel over telefonsamtaler, men siden er de indarbejdet i tabellen. Deres antal var i 1946-47 118.000, i 1949-50 87.000 og i 1951 122.000. Det følgende år fordobledes an-

tallet til 245.000, hvoraf 129.000 afvikledes over koaksialkablet Danmark-Nederlandene, som var blevet indviet den 28. september 1951. Også i de efterfølgende år gik en meget stor del af de i gennemstillede kredsløb befordrede transitsamtaler via dette kabel. Antallet af de omhandlede samtaler er steget konstant og stærkt. I 1956 var det 0,4 mill., i 1959 0,6 mill., og i 1962 1,2 mill. Fra 1963 opgjordes et samlet tal for transiterende samtaler og tallet var i 1964 1,6 mill. Fra 1965 foreligger der ikke oplysning om antallet af transiterende samtaler, hvorimod antallet af samtaleminutter stadig kan opgives, jfr. nedenfor.

Antallet af samtale-minutter fremgår af tabel 22. Samtale-minutterne for ekspres- og lynsamtalerne i forbindelse med udlandet indgår i tallene med det dobbelte henholdsvis tredobbelte (lynssamtaler i forbindelse med Finland, Norge og Sverige dog det femdobbelte) af deres takstpligtige varighed.

For årene 1927/28-1933/34 opgjordes samtalernes varighed i perioder à 3 minutter. I tabel 22 er for de nævnte år i afdelingen "Antal minutter" anført antallet af perioder, men i tabellens ialt-sum er tallene medtalt med det tredobbelte antal. I 1927-28 var antallet i alt 3,5 mill. Det steg til 4,0 mill. i 1930-31, var i 1931-32 på 4,2 mill. og i 1933-34 på 4,5 mill. Den 1. november 1934 indførtes minuttaksering af landssamtaler, og man gik over til at opgøre varigheden i minutter. For 1933-34 var periodeantallet opgjort til 4.477, og ved omregning af minutantallet efter 1. november 1934 opgjordes periodeantallet for 1934-35 til 4.965 (i tabellen er dette tal dog erstattet af minutantallet). Fra 1934-35 er i tabellen periodeantallet for mellembys samtaler i Sønderjylland overført til afdelingen for statstelefonen. Gennemsnitligt forekom der for indlandet (mellembyssamtaler), til udlandet og fra udlandet i 1930-31 henholdsvis 1,1 1,3 og 1,3 perioder og i 1933-34 henholdsvis 1,1 1,4 og 1,4 perioder pr. samtale.

For 1934-35 opgjordes minutantallet til 12,5 mill., hvilket antal steg til 156,7 mill. i 1966, altså til op imod det 13-dobbelte. Bortset fra et tilbageslag fra 19,7 til 17,3 mill. i 1940-41 (krigen) og en lille nedgang på 1,1 mill. i 1958 og på 116.000 i 1964 har der været stadig stigning. I 1944-45 var antallet 22,6 mill., og den store stigning i trafikken i 1945-46 - særlig i udlandsforbindelserne - bragte tallet op på 30,8 mill. for dette år. I 1951 nåede tallet 50 mill., i 1956 80 mill., i 1960 100 mill. og i 1963 og 1964 137 mill. Minutantallet steg stærkere end antallet af samtaler. Fra 1946-47 til 1964 steg antallet af minutter således med 100 mill. (fra 36,5 til 136,9 mill.) eller 275 %, medens samtaleantallet steg med 176 % (fra 8,8 til 24,2 mill.). Herved er dog at bemærke, at antallet af de selvvalgte samtaler til udlandet ikke er med i statistikken. Det skal anføres, at statistikken over minutantallet er baseret på en repræsentativ tælling

Tabel 22 viser tillige antallet af minutter for mellembyssamtaler under statstelefonen, se nærmere herom side 270.

I den følgende tabel er for nogle enkelte år anført det gennemsnitlige antal minutter pr. samtale inden for de forskellige områder: indland (telefonistekspederede samtaler), til udlandet, fra udlandet og transiterende samtaler (disse sidste opdelt i samtaler i gennemstillede kredsløb og andre samtaler). I 1927-28 regnedes med antal perioder à 3 minutter. Disse perioder er i tabellen omregnet til minutter.

Gennemsnitligt antal samtale-minutter

Finansår	Telefonist- ekspederede samtaler i indlandet	Til udlandet	Fra udlandet	Transiterende gennem- stillede kredsløb	Andre	I alt
1927-28 ...	3,30	3,87	4,20	-	-	3,45
1938-39 ...	3,55	3,90	4,18	-	4,40	3,64
1946-47 ...	3,93	5,33	6,35	6,27	6,23	4,17
1954	4,59	5,29	5,85	8,92	10,00	4,82
1961	4,90	(5,64)	(5,82)	8,11	5,00	(5,22)
1964	5,27	(6,33)	- (5,64)		8,32	(5,67)
1966	5,84	...	...	...		...

Som helhed har gennemsnittet været stigende gennem årene. Det bemærkes, at samtale-minutterne for lyn- og ekspressamtaler i forbindelse med udlandet for 1946-47 indgår i tallene med det femdobbelte henholdsvis det dobbelte af deres takstpligtige varighed. Dette forklarer den afvigelse fra den nævnte almindelige stigning, som gennemsnittet for nævnte år udviser, navnlig i retningen fra udlandet. I 1946-47 og for ekspressamtaler til dels også i 1954 var antallet af de nævnte samtalekategorier særlig stort. Reglen er for de senere år ændret til det 3-dobbelte for lyncamtaler (og 5-dobbelte for Finland, Norge og Sverige). For tabellens to første år er beregningsmåden ikke anført.

De under 1961 og 1964 i parentes anbragte minuttal må betragtes som tilnærmede, idet der ikke er samme direkte forhold mellem antallet af samtaler og af minutter som i de andre år, jfr. det ovenfor anførte. For 1966 kan kun beregnes det første gennemsnit.

For nedenstående år skal anføres gennemsnittet for de indenlandske samtaler særskilt for trafikstærk og trafiksvag tid.

Finansår	Trafikstærk	Trafiksvag
	tid Min.	tid Min.
1938-39 ...	3,57	3,49
1946-47 ...	3,87	4,09
1954	4,60	4,57

Der er således ikke nogen væsentlig forskel på de to perioder.

Rigssamtaler (tidligere mellembyssamtaler) deltes i sin tid i samtaler til fuld takst og til nedsat takst. Fra 1938-39 ændredes betegnelsen til trafikstærk og trafiksvag tid. For nogle enkelte år skal her anføres den relative fordeling i de to grupper:

Finansår	Trafikstærk	Trafiksvag
	tid %	tid %
1927-28 ...	74,4	25,6
1938-39 ...	72,0	28,0
1946-47 ...	72,5	27,5
1954	73,0	27,0
1959	73,4	26,6

Der er således ikke stor forskel mellem de forskellige år. Den omstændighed, at den nedsatte takst bortfaldt i aften timerne fra 1. juli 1946, spores i den lille stigning under trafikstærk tid. I 1945-46 var procenten for trafikstærk tid 71,8.

Som et lille eksempel på krigsforholdenes indflydelse på statistikken skal anføres følgende:

I tiden fra 4. september til 6. oktober 1943 og fra 28. oktober 1943 til 10. februar 1944 var der som følge af udgangsforbud foretaget indskrænkninger i benyttelsen af rigstelefonen, således at der på visse strækninger, bl.a. til og fra Sjælland, i aften- og nat timerne kun kunne udføres tvingende nødvendige samtaler. Den periodiske statistik, der danner grundlaget for beregning af fordelingen mellem trafikstærk og trafiksvag tid, blev optaget i november 1943, og udviste for 1943-44 en væsentlig forskydning i retning af større procent for den trafikstærke tid, nemlig fra 71,7 i 1942-43 til 80,7 i 1943-44, men det følgende år var fordelingen igen den normale.

Delingen mellem trafikstærk og trafiksvag tid bortfaldt fra 1960.

For visse særlige kategorier af samtaler er på omstående side i tabel for nogle enkelte udvalgte år anført antallet (i hele tusinder):

År	Lynsamtaler				Ekspres- samtaler				Personlige samtaler (Forudmeldinger)				Budsendte samtaler (Tilkaldelser)				Afbestilte samtaler (Annulerede samtaler)			
	Rigs	Udland	I alt	Mellembys	Rigs	Udland	I alt	Mellembys	Rigs	Udland	I alt	Mellembys	Rigs	Udland	I alt	Mellembys	Rigs	Udland	I alt	Mellembys
1927-28 ..	} med under eks- pressamtaler {				27	6	33	-	670	116	786	-	} med under per- sonlige samtaler {				165	31	196	...
1938-39 ..					19	3	22	3	901	159	1060	7					211	39	250	23
1946-47 ..	44	4	48	3	1799	75	1874	127	1555	224	1779	23	12	-	12	1	592	76	668	118
1954	4	1	5	0,1	534	47	581	10	1616	382	1998	11	3	-	3	0,4	720	104	824	122
1961	0	0,1	0,1	0,0	1	11	12	0,0	379	541	920	0,5	2	-	2	-	913	276	1189	19
1964	0	0,1	0,1	-	3	19	22	-	228	628	856	13	2	-	2	-	1072	403	1475	252
1966	0	0,1	0,1	-	4	5	9	-	143	680	823	-	1	-	1	-	137	132	269	102

For de to først angivne år er ilsamtaler og lyncamtaler medregnet under ekspressamtaler og tilkaldelser medregnet under forudmeldinger. Indtil 1949-50 betegnedes personlige samtaler som forudmeldinger (tidligere forudmeldelser) undtagen for mellembys samtaler, og budsendte samtaler betegnedes som tilkaldelser. Forudmeldinger og tilkaldelser taltes i samlet sum indtil 1942-43.

Den første verdenskrig gav anledning til en stærk stigning i antallet af ilsamtaler (ekspressamtaler). I femåret 1915/16-1919/20 forekom der gennemsnitligt 379.000 (heraf 41.000 til udlandet), men efter krigen gik antallet hurtigt ned og udgjorde i 1927-28 33.000 for rigssamtaler og samtaler til udlandet. I 1933-34 var tallet gået ned til henholdsvis 14.000 og 2.000. Medvirkende til denne nedgang har det formentligt bl.a. været, at opholdstiden for samtaler gennem de senere år var nedbragt betydeligt. Fra midten af trediverne begyndte antallet at stige, hvilket var en naturlig følge af samtalerens stigning i almindelighed. I 1938-39 var antallet af ilsamtaler 22.000 for rigssamtaler og samtaler til udlandet, men i 1940-41 steg tallet til 85.000, og dermed satte den store stigning ind, som skulle bringe antallet af ekspressamtaler alene for rigssamtaler op over 2 millioner.

Årsagen til stigningen må søges i de ekstraordinære forhold for telefontrafikkens afvikling, som krigen og besættelsen medførte. Den store stigning i samtalerens antal (jfr. foran) medførte længere opholdstider, som publikum søgte at imødegå ved at forlange ekspressamtaler. Disse hobede sig op og skabte endnu længere opholdstider for de almindelige samtaler og nye krav om ekspresbesørgelse. For samtalerne til udlandet blev der - ligesom for post og telegrammer - iværksat kontrolforanstaltninger, som yderligere sinkede ekspeditionen. Hertil kom, at et betydeligt antal telefonledninger blev "afgivet til andet formål" (et udtryk, der dækker beslaglæggelse fra besættelsesmagts side). Mangelen på ledninger gjorde sig stærkt gældende.

For rigssamtalerens vedkommende steg antallet af ekspressamtaler (inkl. lyncamtaler) i 1942-43 til 207.000. Fra 1943-44 er lyncamtaler skilt ud, og der forekom da 10.000 lyncamtaler og 860.000 ekspressamtaler under rigssamtaler. Indtil 1. januar 1939 havde lyncamtaler kostet det 10-dobbelte af taksten for en almindelig samtale, og antallet har sikkert været minimalt. Fra nævnte dato blev taksten nedsat til det 5-dobbelte af den almindelige takst, og dette i forbindelse med de ekstraordinære forhold bevirkede en stigning, der kulminerede med 83.000 lyncamtaler under rigssamtaler i 1945-46. Det følgende år halveredes tallet, og i 1949-50 var tallet 15.000. Den meget store stigning i antallet af ekspressamtaler under rigssamtaler i 1943-44 til 860.000 skyldtes bl.a. også, at benyttelsen af rigstelefonen fra september 1943 til februar 1944 blev indskrænket i aften- og nattimerne, jfr. ovenfor. Dette forhold påvirkede yderligere opholdstiden for almindelige samtaler. Antallet af ekspressamtaler steg yderligere til 1,2 mill. i 1944-45, 2,0 mill. i 1945-46, 1,8 mill. i 1946-47 og 2,1 mill. i 1947-48. Dette var kulminationen. Endnu i 1948-49 lå tallet på op mod 2 mill. I 1949-50 var det 1,3 mill., men steg endnu i 1950 til 1,5 mill., hvorefter nedgangen satte ind. I forhold til det samlede antal rigssamtaler udgjorde antallet af lync- og ekspressamtaler i 1945-46 og 1947-48 (begge år med i alt 2,1 mill. af disse samtaler) henholdsvis 29,3 % og 26,4 %. Medvirkende til nedgangen var forøgelse af ledningsantallet sidst i fyrrerne.

Til udlandet steg antallet af ekspressamtaler (inkl. lyncamtaler) fra 3.000 i 1938-39 til 15.000 i 1940-41. Heraf var 1.000 lyncam-

taler, hvoraf de 800 til Tyskland. Lynsamtalerne til udlandet steg til 8.400 i 1945-46, hvoraf 6.600 til Sverige og 1.500 til Norge. Tallet var i 1949-50 igen nede på ca. 1.100. Ekspressamtalerne steg

til 90.000 i 1947-48, men gik derefter nedad og var i 1952 50.000. Til udlandet udgjorde lyn- og ekspressamtaler i nogle år en ret stor procentdel. I 1944-45 var således af 41.000 afgåede samtaler ca. 10.600 eller godt en fjerdedel lyn- eller ekspressamtaler, i 1946-47 ca. 16 % og i 1947-48, da disse samtaler kulminerede, ca. 17 %. Fra begyndelsen af halvtredserne gik antallet stærkt ned såvel for indland som for udland og var i 1954 henholdsvis 539.000 og 48.000, svarende til knap 5 % af de afgående samtaler såvel for indlandet som til udlandet. I 1955 gik tallene yderligere ned til 273.000 og 43.000. Af lynsamtalerne til udlandet (ca. 800) blev i 1955 554 udvekslet med Sverige og 158 med Norge. Antallet af indenlandske lynsamtaler og ekspressamtaler (rigssamtaler) viste en nedgang på henholdsvis 22 % og 50 %, hvilket skyldtes, at opholdstiderne for rigssamtaler var blevet betydeligt nedsat ved den i årene efter krigen stedfundne udbygning af fjernledningsnettet og den i forbindelse hermed i vid udstrækning indførte straksekspedition af samtalerne

I løbet af de 10 år fra 1945-46 til 1955 gik antallet af lyn- og ekspressamtaler tilsammen til ind- og udland ned med 85 %. Med den fortsatte udbredelse af selvvalg og straksekspedition er indenlandske lynsamtaler bortfaldet (pr. 1. juli 1965) og antallet af ekspressamtaler blevet minimalt (i 1961 1.400, i 1964 3.200 og i 1966 2-3.000). I forbindelse med udlandet lå tallet i 1961 på 10.700, i 1964 på 18.500 og i 1966 på 5.300.

Antallet af personlige samtaler (forudanmeldelser, forudmeldinger) og tilkaldelser lå for rigssamtaler i 1927-28 på 670.000 og i 1938-39 var tallet steget til 901.000. Under krigen og besættelsen medførte de usikre forhold og den stigende telefontrafik, at antallet steg meget stærkt. Fra 1,0 mill. (rigssamtaler) i 1940-41 gik tallet op til 1,6 mill. i 1945-46 (tilkaldelser blev udskilt fra 1943-44), og efter en mindre nedgang de to følgende år steg det yderligere til 1,7 mill. i 1949-50. Dette blev maksimum, men indtil 1956 holdt tallet sig omkring 1,6 mill. Fra 1957 og 1958, da tallet var henholdsvis 1,5 og 0,8 mill., gik det stærkt nedad og udgjorde i 1959 godt en halv million, i 1963 210.000 og i 1966 143.000. Denne nedgang skyldes især overgang til selvvalg samt den stigende telefonudbredelse. Hvad specielt angår de budsendte samtaler (tilkaldelser), skal her fra driftsberetningen for 1955-56 citeres en tabel, der for tiåret 1945-1955 illustrerer forholdet mellem telefонтætheden og antallet af tilkaldelser.

	Antal telefoner pr. 100 indbyggere	Budsendte rigssamtaler
1945-46	14,0	12.000
1947-48	14,8	11.100
1949-50	16,0	8.500
1952	18,2	4.400
1955	20,1	3.600

Pr. 1. juli 1965 er kategorien budsendte samtaler bortfaldet i mellemby- og rigstelefontjenesten undtagen i forbindelse med Færøerne.

I 1927-28 var der 116.000 og i 1938-39 159.000 personlige samtaler og og tilkaldelser til udlandet. Tallet gik under krigen på grund af afbrydelse af forbindelserne etc. stærkt ned og udgjorde i 1944-45 kun 15.000. Men i 1945-46 steg det til 166.000 og androg i 1949-50 299.000, i 1956 443.000, i 1961 541.000, i 1963 602.000 og i 1966 680.000. Stigningen er en naturlig følge af stigningen i trafikken. Erfaringerne har vist, at den andel af samtaler, der bestilles som personlige samtaler, vokser med den afstand, hvorover der tales. Budsendte samtaler til udlandet udgør et meget ringe antal, og de optælles som personlige.

Afbestilte eller annullerede samtaler udgjorde i 1927-28 et antal af 165.000 i indlandet (rigssamtaler) og 31.000 for samtaler til udlandet. I 1938-39 var tallet gået op til 211.000 for rigssamtaler og til 39.000 til udlandet. For indlandet steg tallet under krigen og var i 1944-45 493.000 og i 1945-46 678.000. Det gik ned til 592.000 i 1946-47, men steg på ny og nåede i 1953 701.000 og i 1957 906.000. Det har herefter svinget noget, var 731.000 i 1959, 913.000 i 1961 og 1,1 mill. i årene fra 1962 til 1965. I 1966 var tallet kun 137.000 eller godt 1 % af telefonistekspederede rigssamtaler. Med overgangen til selvvalg forsvinder afbestillingerne. For samtaler til udlandet gik tallet i 1944-45 ned på 8.000, men passerede 100.000 i 1954, 200.000 i 1959 og 300.000 i 1962. I 1964 var tallet 403.000, i 1965 441.000 og i 1966 132.000.

I efterfølgende tabel er anført de særlige samtalers procentvise andel henholdsvis af afgåede rigssamtaler og af samtaler til udlandet. Tabellen knytter sig til den ovenfor side 262 anførte tabel.

	1927-28		1938-39		1946-47		1954		1961		1964		1966	
	Indl.	Udl.	Indl.	Udl.	Indl.	Udl.	Indl.	Udl.	Indl.	Udl.	Indl.	Udl.	Indl.	Udl.
Lynsamtaler ...	-	-	-	-	0,6	0,8	0,04	0,1	-	0,0	-	0,0	-	0,0
Ekspressamtaler	-	-	0,5	0,7	23,4	14,8	4,7	4,8	0,01	0,4	0,02	0,5	0,03	0,14
Personlige samt.	27,1	41,0	22,5	36,2	20,2	44,2	14,2	38,9	2,4	22,4	1,4	18,5	1,0	18,0
Budsendte -	-	-	-	-	0,1	-	0,03	0,0	0,01	-	0,01	-	0,01	-
Annulerede -	6,7	11,0	5,3	9,0	7,7	15,0	6,3	10,6	5,8	11,4	6,7	11,8	1,0	3,5

Interessantest ved denne sammenligning er den stærkt aftagende andel for personlige samtaler. For indlandets vedkommende, hvor procenten er gået ned fra 27,1 til 1,0, ligger forklaringen især i automatiseringen og selvvalget. For udlandet er procenten for bestilling af personlig samtale gået ned til under det halve. Muligvis er her forklaringen den, at sprogvanskeligheder ikke mere spiller så stor en rolle som tidligere, eller at man i højere grad har aftaler om tidspunktet for opbringninger. Tillige må nævnes brugen af telex.

Antallet af indenlandske pressesamtaler i rigstelefontjenesten (medregnet under rigssamtaler) samt antallet af tjenestesamtaler til ind- og udland (ikke medregnet i tabeller og tekst) er for nogle enkelte år anført nedenfor. Tallene er angivet i tusinder.

År	Presse- samtaler	Tjeneste samtaler
1933-34 ...	36	34
1938-39 ...	51	74
1940-41 ...	42	110
1942-43 ...	44	125
1946-47 ...	43	97
1954	48	66
1961	24	35
1964	27	21
1966	..	15

Begge kategorier er i tilbagegang.

I årene fra 1927-28 til 1931-32 blev der udvekslet radiotelefonssamtaler mellem København og Rønne. Trafikken omfattede ca. 6-7.000 samtaler i hver retning årlig. Fra 1. november 1931 etableredes en direkte tråd- og kabelforbindelse mellem de nævnte byer, og dette havde straks en betydelig stigning i trafikken til følge.

I alt befordredes indtil 31. oktober 1931 ca. 62.000 samtaler, omtrent lige mange i hver retning. På den direkte tråd- og kabelforbindelse befordredes i tiden 1. november 1931 til marts 1932 6.500 samtaler fra København og 8.400 fra Rønne.

I dagene 10.-16. november 1966 blev der ved udvekslingscentraler optaget statistik over rigssamtaler. Af et samlet antal rigssamtaler på 173.749 var:

Art	Antal	%
Afbestilte samtaler	1.653	0,95
alarmsamtaler	-	
budsendte samtaler	10	
ekspressamtaler	51	
fotosamtaler	81	
lynsamtaler	-	
personlige samtaler	1.727	0,99
pressesamtaler	250	0,14
statssamtaler	-	
telefonmøder	14	

For en årrække har man opgjort den gennemsnitlige belastning af telefonledningerne. På grundlag heraf skal anføres nogle enkelte resultater nedenfor:

Gennemsnitlig belastning (antal samtaler) pr. hverdag for

År	rigstelefonledninger hoved- ledning	side- ledning	mellembys
1935-1940 gnsstl...	66	22	...
1946	79	29	50
1949	73	30	46
1954		46	40
1957		45	35
1961		56	...

Statstelefonen

Ved sammenslutningen af postvæsenet og telegrafvæsenet fra 1. juni 1927 henhørte lokaltelefonen i følgende områder under etaten: Sønderjylland, Skagen, Hulsig, Læsø, Sejerø, Tunø og Anholt. Hertil kom fra 1931 Møn.

I statistikken opgjordes lokale- og oplandssamtaler (i samlet sum), medens mellembys samtaler indenfor lokaltelefonområderne optoges under "Indenrigske mellembys samtaler". Om delingen mellem lands- samtaler og mellembys samtaler, (se side 269) I rubrik "mellembys samtaler" under statstelefonen er tallene anført fra 1930-31, men for de tre første år (1927/28-29/30) er disse samtaler indbefattet i antallet af rigssamtaler (tidligere landssamtaler). Oplandssamtaler blev fra 1949-50 overført til gruppen mellembys samtaler.

Da automatiseringen af lokaltelefonområderne tog sin begyndelse omkring 1930, blev tællerenhederne (samtaleenhederne) sammenlagt med antallet af lokale samtaler. Denne misvisende fremgangsmåde blev ændret fra 1949-50, da tællerenhederne (senere kaldet tællerskridtene) opførtes i statistikken som en selvstændig kategori.

Afdelingen "Statstelefonen" indeholder endelig en rubrik for antallet af minutter for mellembyssamtaler (løbende fra 1934-35). Disse forhold gør, at der ved sammenligning mellem tallene på de forskellige områder og til de forskellige tider må tages hensyn til de nævnte ændringer.

I 1927-28 var antallet af lokale- og oplandssamtaler 14,5 mill. Antallet steg støt fra år til år. Stigningen i 1932-33 skyldes dog alene den omstændighed, at Møns lokaltelefon i 1931-32 kun var medregnet for et kvartal (1. januar-31. marts 1932). Faktisk var der bl. a. på grund af opsigelse af telefonabonnement nogen tilbagegang i 1932-33 for Sønderjyllands vedkommende. Det følgende år steg abonnementantallet igen og antallet af samtaler nåede i 1936-37 over 20 mill. og i 1941-42 23 mill. Sidstnævnte tal ligger 61 % over tallet for 1927-28. Fra 1942-43 tager stigningen stærkere fart. Der var kommet mange nye abonnenter, og automatiseringen var i fuld gang. Møn var færdigautomatiseret pr. 1. februar 1941, og adskil-

lige centraler (i alt 13) i Sønderjylland var ligeledes automatiseret.

Gruppen lokale samtaler omfattede fra slutningen af trediverne foruden egentlige lokale samtaler også samtaleenheder inden for de fuldautomatiserede områder. Som følge af den fortsatte udvidelse af de automatiserede områder i Sønderjylland afvikledes et stadig større antal såvel lokale som mellembys samtaler automatisk og registreredes kun som samtaleenheder, hvorfor en fortsat medregning af samtaleenheder under lokale samtaler ville blive mere og mere misvisende. Antallet af samtaleenheder blev derfor fra 1949-50 opgjort særskilt, således at antallet af lokale samtaler herefter alene omfattede egentlige lokale samtaler inden for de ikke automatiserede områder. Antallet af samtaleenheder viser ikke et faktisk antal udførte samtaler, men antallet af enheder for lokale og for mellembys samtaler inden for de fuldautomatiserede områder i Sønderjylland og på Møn samt for samtaler, ved hvilke den kaldende abonnent vælger sig frem til ankomstcentralen. Oplandsamtaler blev fra samme år henført til kategorien mellembys samtaler.

Antallet af lokale samtaler og samtaleenheder inden for statens forskellige lokaltelefonområder i 1949-50 fremgår i øvrigt af følgende oversigt, i hvilken også tallene for 1948-49 af hensyn til sammenligningen er opdelt i lokale samtaler og samtaleenheder (oplandsamtalerne er udeladt også for 1948-49).

	Lokale samtaler		Samtaleenheder	
	1949-50 1.000 stk.	1948-49 1.000 stk.	1949-50 1.000 stk.	1948-49 1.000 stk.
Sønderjylland	12.310	15.728	23.427	16.414
Møn	-	-	2.834	3.028
Skagen	1.775	1.685	-	-
Hulsig	46	36	-	-
Læsø	583	583	-	-
Sejersø	92	105	-	-
Tunø	6	5	-	-
Anholt	49	39	-	-
I alt	14.861	18.181	26.261	19.442

Den store stigning i antallet af samtaleenheder skyldtes automatiseringen af centralen i Sønderborg (juni 1949) foruden flere mindre centraler.

I 1950 automatiseredes bl.a. Vojens, og i de følgende år skred automatiseringen stadig frem. Det kan anføres, at antallet af abonnenter, der gik ind under automatiserede centraler, i 1950 steg med 2.600, i 1954 med 3.200, i 1958 med 3.600 og i 1964 med 4.500. De fleste af de øvrige år siden midten af halvtredserne var tilgangen op mod 2.000 eller mere. En nedgang i 1956 fra 45 til 41 mill. enheder stod i forbindelse med, at tidligere 5 øres tællerenheder ændredes til 10 øres intervaller. For 1955 bestod antallet af enheder dels af 5 øres og dels af 10 øres enheder, men fra 1956 alene af 10 øres.

I antallet af tællerenheder for Sønderjylland og Møn indgår (hen-

holdsvis fra 1956 og fra 29. september 1957) enheder for selvvalgte rigssamtaler fra disse områder samt for Sønderjyllands vedkommende fra 1961 tillige enheder vedrørende selvvalg mellem Åbenrå og Flensburg. Antallet af disse sidste har årligt udgjort 1,4 å 1,6 mill.

Antallet af tællerenheder steg fra de nævnte 26 mill. i 1949-50 til 45 mill. i 1954, 81 mill. i 1959, 103 mill. i 1961, 152 mill. i 1964 og 210 mill. i 1966. Fra 1949-50 til 1966 sker en 8-dobling af tallet.

Antallet af lokale samtaler androg som nævnt ovenfor ca. 15 mill. i 1949-50, og som følge af overgangen til tællerenheder var tallet som helhed nedadgående i resten af undersøgelsesperioden, dog bortset fra en stigning i 1952, 1962 og 1963, som også gjorde sig gældende for mellembysamtaler. I 1954 var antallet af lokale samtaler 11,9 mill., i 1956 (efter intervalændringen samt efter overdragelsen til J.T.A.S. af Skagen og Hulsig pr. 1. april 1956) 8,8 mill., i 1959 3,7 mill., i 1964 2,9 mill. og i 1966 0,8 mill.

For mellembysamtaler, hvis antal i 1949-50, efter at oplandssamtalerne var henført til denne gruppe, var 5,8 mill., gik tallet ligeledes nedad, androg i 1954 5,1 mill., i 1956 4,3 mill. (bl.a. på grund af Skagen og Hulsigs overdragelse til J.T.A.S. og automatiseringen), i 1959 2,3 mill., i 1964 ligeledes 2,3 mill. og i 1966 0,6 mill.

Antallet af samtaleminutter for mellembysamtaler androg i 1934-35 2,2 mill., i 1941-42 3,1 mill., i 1944-45 5,5 mill. og i 1948-49 8,7 mill. Efter at oplandssamtalerne i 1949-50 var blevet lagt til mellembysamtaler, udgjorde antallet af minutter 19,4 mill. I 1958 var det i takt med antallet af samtaler gået ned til 12,2 mill. og året efter til 8,0. I 1962-1964 lå det på 10-11 mill., men i 1965 halveredes tallet i overensstemmelse med samtaleantallet til 5,3 mill. I 1966, da samtaleantallet igen halveredes, androg antallet af minutter 3,1 mill.

Det gennemsnitlige antal minutter pr. samtale fremgår for nogle enkelte år af nedenstående tabel. Til sammenligning er anført de tilsvarende tal for telefonistekspederede samtaler i indlandet, jfr. side 260.

År	Mellembysamtaler	Telefonistekspederede rigssamtaler
1938-39	3,23	3,55
1946-47	3,56	3,93
1954	3,47	4,59
1961	4,09	4,90
1964	4,47	5,27
1966	5,10	5,84

For telefonistekspederede rigssamtaler ligger gennemsnittet således lidt højere end for mellembysamtaler.

I efterfølgende tabel er for nogle enkelte år anført de særlige samtalers antal (i tusinder) og deres procentvise andel af samtlige afgåede mellembysamtaler inden for statstelefonens område.

	1938-39		1946-47		1954		1961		1964	
	1.000	%	1.000	%	1.000	%	1.000	%	1.000	%
	stk.		stk.		stk.		stk.		stk.	
Lynsamtaler.....			2,5	0,1	0,1	0,001	-	-	-	-
Ekspressamtaler	2,7	0,3	126,9	7,2	10,1	0,2	-	-	-	-
Personlige samt.			22,7	1,3	10,6	0,21	0,5	0,02	0,5	0,002
Budsendte -	7,7	1,0	1,1	0,06	0,4	0,007	0,0	0,001	-	-
Afbestilte -	23,1	2,9	118,0	6,7	122,5	2,42	19,0	0,82	14,7	0,59

Her - som for rigssamtalerne - ses det, at automatiseringen (selvvalget) har bevirket en stor nedgang, for nogle kategoriers vedkommende helt overflødiggjort sådanne samtaler.

I dagene 10.-16 november 1966 blev der ved postkontoret i Åbenrå optaget statistik over mellembysamtaler. Statistikken viste, at der af i alt 239 mellembysamtaler var 40 afbestilte samtaler (16,7 %) og 5 pressesamtaler.

Antallet af afgåede pressesamtaler (medregnet under mellembysamtaler) samt antallet af tjenestesamtaler (ikke medregnet i tabeller og tekst) - begge vedrørende statstelefonen - er for nogle enkelte år anført nedenfor. Tallene er angivet i tusinder.

År	Presse- samtaler	Tjeneste- samtaler
1951	7,3	9,7
1954	11,6	7,3
1958	3,8	2,3
1961	1,8	1,2
1964	26,9	1,4

Angående pressesamtaler i 1966 se lige foran (statistikken fra Åbenrå).

Den følgende tabel viser i store træk udviklingen af samtaletrafikken i Sønderjylland og på Møn. Tallene er anført i millioner med 1 decimal.

År	Sønderjylland				Møn		
	Lokale samtaler	Oplands- samtaler	Tæller- enheder	Mellembys- samtaler	Lokale- samtaler	Oplands- samtaler	Tæller- enheder
1927-28 ..	10,8	2,9			-	-	
1931-32 ..	11,8	2,7			0,6	0,1	
1938-39 ..	15,3	3,4			1,5	0,7	
1942-43 ..	19,2	4,3					
1946-47 ..	27,9	4,8				2,2	
1950	11,4		29,1			3,0	
1954	9,5		42,2	5,1			2,9
1957	7,6		41,7	4,2			3,0
1961	3,1		97,2	2,3			2,7
1964	2,9		144,3	2,3			5,7
1966	0,8		197,8	0,6			7,5
							11,8

Tallene for lokale samtaler i 1942-43 og 1946-47 indeholder for de fuldautomatiserede områder i Sønderjylland tillige samtaleenheder for samtaler inden for disse områder og for samtaler, hvorved den kaldende abonnent vælger sig frem til ankomstcentralen. Det er ikke muligt ved automatcentralerne at skelne mellem lokale og op-landssamtaler. Da hele Møn udgør et fuldautomatiseret område, omfatter tallene for de nævnte år ikke det faktiske antal udførte samtaler, men lokalsamtaler og samtaleenheder inden for Møn. I de anførte tal for 1957 og følgende år indgår tællerenheder for selvvalgte rigssamtaler fra statstelefonområderne, for Møns vedkommende dog fra 29. september 1957. Endvidere indgår i tællerenhederne for Sønderjylland fra og med 1961 tællerenheder for selvvalgte samtaler Åbenrå-Flensburg.

Hvad angår de mindre statstelefonområder skal oplyses, at antallet af samtaler (fortrinsvis lokale samtaler) for Skagen, Hulsig, Læsø, Sejerø og Tunø i 1931-32 androg i alt ca. 0,7 mill. og i 1938-39 ca. 1,0 mill. For Skagens vedkommende var tallet i 1946-47 1,5 mill. og i 1954 2,4 mill., for Hulsig henholdsvis 47.000 og 37.000, for Læsø i 1946-47 0,6 mill. og for Sejerø samme år 88.000.

Angående den gennemsnitlige daglige belastning af telefonledningerne, se tabellen side 260.

Med den fremadskridende udvikling i automatiseringen af telefonnettet i Danmark, herunder indførelsen af selvvalg af rigssamtaler fra abonnenter under automatiserede centraler i statstelefonområderne og fra abonnenter uden for disse, er det forbundet med store vanskeligheder at give en samlet nøjagtig og ensbetydende oversigt over antallet af de inden for rigstelefonnettet og statstelefonområderne førte rigssamtaler, mellembyssamtaler og lokale samtaler samt samtaler til udlandet.

Imidlertid er der - på grundlag af resultaterne af særlige undersøgelser bl.a. vedrørende varigheden af tællerdebiterede samtaler såvel i som uden for statstelefonområderne - siden 1956 foretaget en omregning af tællerenheder til samtaler. De herved fremkomne resultater, der må tages med forbehold, bliver hvert år i driftsberetningen sammenstillet med antallet af telefonistekspederede samtaler til et samlet billede for hele landet.

Som eksempel herpå skal anføres en sådan sammenstilling for 1964 og 1963, således som den er optaget i driftsberetningen for 1964-65.

Antal samtaler, inkl. tjenestesamtaler.

	Rigstelefonen uden for stats- telefonområderne		Statstelefonområderne Sønderjylland		Møn		I alt	
	1964	1963	1964	1963	1964	1963	1964	1963
Telefonistekspederede rigssam- taler og samtaler til udlandet	17.772	20.304	500	429	30	37	18.302	20.770
Tællerdebiterede rigssamtaler og samtaler til udlandet	34.872	27.095	2.842*	2.452*	588	557	38.302	30.104
Telefonistekspederede mellembys- samtaler	-	-	2.330	2.496	-	-	2.330	2.496
Tællerdebiterede mellembys- samtaler	-	-	16.984	16.337	745	767	17.729	17.104
Telefonistekspederede lokal- samtaler	-	-	2.893	3.844	-	-	2.893	3.844
Tællerdebiterede lokalsamtaler .	-	-	28.410	20.921	2.374	2.299	30.784	23.220
Tilsammen	52.644	47.399	53.959	46.479	3.737	3.660	110.340	97.538

* Hertil kommer et antal tællerdebiterede samtaler Åbenrå-Flensburg.

For tællerdebiterede samtaler omfatter tallene i tabellen antallet af samtaler i løbet af et år forud for den sidste aflæsningsdato i kalenderåret, jfr. side 254. I tilslutning til tabel 22 skal her anføres slutresultaterne for de således siden 1956 foretagne om-beregninger og opstillinger. Det må dog herved erindres, at tje-nestesamtaler er medregnet i opstillingerne, medens de ikke er med i tallene i nævnte tabel. Tallene er anført i tusinder.

Antal samtaler

År	Rigstelefonen uden for statstelefon- områderne	Statstelefonområderne		Samtaler i alt
		Sønder- jylland	Møn	
1956	15.726	35.398	3.026	54.150 ¹⁾
1957	17.848	36.580	3.081	57.509
1958	19.686	36.554	3.049	59.289
1959	25.928	40.092	3.447	69.467
1960	31.303	42.449	3.643	77.395
1961	36.744	44.031	3.743	84.518
1962	42.513	45.595	3.778	91.886
1963	47.399	46.479	3.660	97.538
1964	52.644	53.959	3.737	110.340
1965	61.428	55.622	3.613	120.663
1966	66.353	56.910	3.529	126.792
Stigning 1956-1966	321,9 %	60,8 %	16,6 %	134,1 %

1) I 1956 desuden 692.000 samtaler i Skagen og Hulsig.

Post- og telegrafvæsenets telekommunikationsnet bliver i stigende grad anvendt til radiofoni- og fjernsynstransmissioner. I efterfølgende tabel er for nogle enkelte år angivet antallet af sådanne transmissioner og det hertil medgåede antal timer.

Radiofonitransmissioner.

År	Indenlandske		Udenlandske		Transiterende	
	Antal	Timer	Antal	Timer	Antal	Timer
1938-39 ...	699	748	181	192	16	17
1946-47 ...	869	795	533	420	16	17
1954	839	728	347	219	609	368
1961	787	661	1.007	889	1.488	977
1964	1.199	951	2.251	1.841	1.299	810
1966	1.538	1.340	3.040	2.366	...	1.146

Fjernsynstransmissioner.

År	Indenlandske		Til udlandet		Fra udlandet		Transiterende	
	Antal	Timer	Antal	Timer	Antal	Timer	Antal	Timer
1958 ...	41	72	76	146	52	100	-	-
1961 ...	113	250	271	420	218	322	76	119
1964 ...	585	1.138	685	702	611	648	247	267
1966 ...	625	1.534	797	675	761	662	198	214

Telex-tjenesten.

Som det fremgår af tabel 23 ("Telex-tjenesten") fandtes der i 1937-38 18 fjernskriveabonnenter, hvoraf 17 i København. Pr. 31. marts 1945 var tallet 106 (heraf i København 71) og i 1948-49 153, der fordelte sig med 103 i København og 29 i provinsen, medens 21 var tjenesteabonnenter.

Antallet af abonnenter var pr. 31. marts 1945 106 og pr. 31. december 1950 271, og i de følgende år steg det stærkt og passerede i 1955 900, i 1959 1.500, i 1962 2.100, i 1965 3.100 og pr. 31. december 1966 udgjorde tallet 3.400. I tallene er medregnet tjenesteabonnenter, hvis antal gennem perioden 1945-1966 er steget jævnt fra 18 til 76. Af de betalende abonnenter var 2.240 hjemmeførende i København og knap 1.100 i provinsen. Provinsabonnenterne er pr. nævnte dato tilsluttet telexcentralerne i følgende byer med det i parentes efter navnet anførte afrundede antal: Kolding (340), Odense (150), Ålborg (170), Århus (400) og Tórshavn (30).

Antallet af tællerenheder for telexskrivning i indlandet haves fra 1946-47, da det androg 0,8 mill. I 1952 var tallet over 2 mill. og året efter over 3 mill. Et foreløbigt maksimum nåedes i 1956, da tallet var 4,6 mill. Det gik herefter tilbage til 3,5 mill. i 1959, men steg derpå igen, og udgjorde i 1962 omtrent 4 mill., i 1965 5 mill. og i 1966 5,8 mill.

Af indenlandske rundskrivninger var der i 1946-47 700. Tallet steg til 10.000 i 1953 og til 15.400 i 1957, men gik derpå helt ned til 5.600 i 1960. De seneste år har vist stigning, og i 1966 var tallet 9.600. Varigheden af disse rundskrivninger androg 586.000 minutter eller ca. 1 time i gennemsnit.

Endelig findes i den indenlandske tjeneste kupondebiterede skrivinger mellem Danmark, Færøerne og Grønland, opgjort i minutter. Denne tjeneste indførtes i de to landsdele henholdsvis i 1962 og 1963, og antallet af minutter udgjorde for Færøernes vedkommende: i 1962 31.000, i 1963 53.500 i 1964 69.000 og i 1966 96.000. For Grønland var tallene: i 1963 400, i 1964 24.000 og i 1966 40.000. Mellem de to landsdele indbyrdes udførtes i 1966 skrivinger i 1.200 minutter, således at det samlede antal minutter for 1966 udgør 137.000.

Eksempelvis skal her for 1964 anføres, hvorledes det i tabellen anførte antal minutter for kupondebiterede indenlandske skrivinger mellem Danmark, Færøerne og Grønland fordeler sig.

	Antal minutter
Danmark-Færøerne	41.377
Færøerne-Danmark	27.175
Danmark-Grønland	11.245
Grønland-Danmark	12.508
Færøerne-Grønland ...	1.270
Grønland-Færøerne ...	295

i alt	93.870

Om sammenstillinger mellem fjernskriveabonnenter i Danmark og udlandet giver driftsberetningerne første gang oplysning for 1937-38, da der i forbindelse med udlandet (Tyskland, Nederlandene og Schweiz) var forekommet 1.740 afgåede og 2.310 ankomne sammenstillinger med en varighed af henholdsvis 6.200 og 7.900 minutter.. (Tillige var forekommet 8 "lokale" sammenstillinger med i alt 45 minutters varighed.) I 1939-40 var antallet i afgående retning 6.200 (varighed 41.000 minutter) og i ankommende retning 6.700 (varighed 35.000 minutter).

I forbindelse med udlandet var fjernskrivekorrespondancen afbrudt i perioden 9. april 1940 - 31. januar 1941. Genåbningen den 1. februar 1941 gjaldt dog kun Tyskland

I 1941-42 udførtes i forbindelse med Tyskland 5.400 afgåede og 9.700 ankomne sammenstillinger med en varighed af henholdsvis 29.000 og 136.000 minutter. I februar 1943 åbnedes abonnentfjernskriveforbindelse med Ungarn, og forbindelsen med Schweiz genoptoges. Med Sverige og Norge åbnedes tilsvarende tjeneste i august 1945, og i 1946-47 forekom sammenstillinger kun med disse to lande (tilsammen 21.000 afgåede og 12.000 ankomne med i alt 291.000 minutters varighed).

For så vidt angår forbindelsen med udlandet opgøres telextjenesten i øvrigt i antallet af afgåede kupondebiterede telexskrivninger samt i varigheden under et af kupondebiterede og tellerdebiterede skrivinger, udtrykt i minutter for henholdsvis afgåede, ankomne og transiterende skrivinger, jf. tabel 23. Indtil 1949-50 er tallene ikke fuldstændige. I 1950 forekom der 77.000 afgåede kupondebiterede telexskrivninger og i 1959 493.000. Herefter gik tallet stærkt ned og udgjorde i 1966 217.000. Det første år, for hvilket der findes en fuldstændig statistik over varigheden af de udenlandske telexskrivninger, er 1948-49, da det samlede antal minutter udgjorde 644.000. Siden da er tallet steget i et hastigt tempo, jfr. efterfølgende tabel over tallene for nogle enkelt år, for afgåede skrivinger angivet i tusinder og for varigheden i millioner med 1 decimal.

Telexskrivninger i forbindelse med udlandet

År	Antal kupon- debiterede skrivninger til udlandet 1.000 stk.		'Antal minutter (mill.) Til udlandet kuponde- biterede		i alt	Fra udlan- det		Tran- sit	i alt
				tæller- biterede					
1950 ..	77	...	...	-	0,4	0,4	0,8		
1956 ..	463	...	...	-	2,3	5,8	8,1		
1960 ..	405	1,9	2,3	4,2	4,0	10,4	18,6		
1964 ..	236	1,1	5,8	6,9	6,5	16,5	29,9		
1966 ..	217	0,9	7,4	8,3	7,8	20,9	37,0		

Af det samlede antal minutter (37,0 mill.) vedrører i 1966 22 % til udlandet, 21 % fra udlandet 57 % transit.

Eksempelvis skal for nogle af de for telexskrivningen vigtigste lande anføres tallene for 1964. Tallene er angivet i tusinder.

Land	Antal afgåede kuponde- biterede	Antal minutter Kupon- og tæller- debiterede		I alt min.	Andel af samlet korrespondance (minutter) til og fra udlandet
		afgåede min.	ankomne min.		
	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	1.000 stk.	%
Tyskland ..	22,0	2.293	2.097	4.390	32,8
Storbri- tannien ..	7,4	899	959	1.858	13,9
Sverige ...	5,6	895	887	1.782	13,3
Norge	10,9	564	538	1.102	8,2
Nederlan- dene	9,4	481	448	929	6,9
Frankrig ..	38,6	360	351	711	5,3

Med Nederlandene og Frankrig kunne der kun udveksles kupondebiterede telexskrivninger.

Godt 2/3 af den udenlandske korrespondance ligger på følgende 4 lande: Tyskland (med den ene tredjedel), Sverige og Storbritannien (der kappes om andenpladsen, hver med ca. 13-14 % af korrespondancen til og fra udlandet) og Norge (ca. 8 %).

Oplysningerne vedrørende telextjenesten er mangelfulde indtil 1946-47. I tilslutning til foranstående kommentarer skal i det følgende rekapituleres nogle af de vigtigste tal i femårige perioder. Dette gælder for indlandets vedkommende tællerenheder og rundskrivninger. For begge grupper er tallet for 1946-47 taget som udgangspunkt, og for de følgende 20 år er anført femårige gennemsnit samt beregnet stigningen i procent fra femår til femår. Endvidere er antallet af kupondebiterede telexskrivninger anført for årene 1962-1966 og stigningen fra år til år angivet. Disse skrivninger er udført mellem Danmark, Færøerne og Grønland.

For udlandet er i tabel 23 anført dels antallet af afgåede kupondebiterede telexskrivninger, dels minutantallet for skrivningerne (kupondebiterede og tællerdebiterede under et), specificeret i afgåede, ankomne og transiterende skrivninger. Nedenfor er rekapituleret tallene dels for antallet af kupondebiterede telexskrivninger (med udgangspunkt i femåret 1947/48-1951), dels det samlede antal minutter, hvorved 1948-49 er udgangspunkt, idet tallene først er fuldstændige fra dette år. Stigningsprocenterne er angivet som for indlandet.

TelexskrivningerIndland

Tællerenheder			Rundskrivninger			Kuponnoterede skrivninger. x)	
Femår (år)	Stigning fra femår til femår	1.000 stk. %	Stigning fra femår til femår	%	År	1.000 stk. %	Stigning
1946-47	772	-	702	-	1962	30,9	-
1947/48-1951	1.115	44,4	1.865	165,7	1963	53,9	74,4
gnsntl.							
1952-1956	- 3.538	217,3	11.743	529,7	1964	93,9	74,0
1957-1961	- 3.936	11,2	9.334	+20,5	1965	122,4	30,4
1962-1966	- 4.729	20,1	8.346	+10,6	1966	136,8	11,8
Gennemsnit pr. år 87,6							

Udland

Antal afgåede kupondebiterede skrivninger			Antal minutter i alt (kupon- og tæller- debiterede)	
Femår (år)	stigning	1.000 stk. %	stigning	1.000 stk. %
Gennemsnitlig				
1947/48-1951	63	-	1.158 ¹⁾	-
1952-1956	334	430,2	6.966	501,6
1957-1961	439	31,4	16.109	131,3
1962-1966	240	+45,3	29.935	85,8

x) Mellem Danmark, Færøerne og Grønland. 1) Gennemsnit for 1948/49-1951 (gennemsnit = 1/4).

Gruppen "Transit" er steget stærkest og har siden 1953 udgjort mere end halvdelen af det samlede antal minutter for telexskrivninger i forbindelse med udlandet. Tallet fordobledes fra 1960 til 1966. For nogle enkelte år skal her anføres fordelingen i promille af minutter vedrørende afgåede, ankomne og transiterende skrivninger:

År	Antal minutter for telexskrivninger			i alt
	til udlandet	fra udlandet	transiterende	
1950	317	332	351	1.000
1952	263	244	493	1.000
1957	253	219	528	1.000
1962	233	215	552	1.000
1965	223	217	560	1.000
1966	224	211	565	1.000

Med et par undtagelser har antallet til udlandet ligget højere end fra udlandet.

SærstatistikAlmindelige bemærkninger

Ud over den løbende statistik er der i en række tilfælde foretaget specielle undersøgelser på forskellige områder. I nogle tilfælde er sådanne undersøgelser regelmæssigt tilbagevendende, hvilket navnlig gælder de i forbindelse med de periodiske embedsreguleringer stående tællinger. Et andet område er de siden 1951 regelmæssigt foretagne undersøgelser til belysning af den i juleperioden forekommende postmængde, jfr. afsnittet "Julestatistik", side 290.

Til brug ved den af generaldirektoratet foretagne årlige beregning af indtægterne på grundlag af forsendelsernes antal og de gældende portosatser foretages med visse mellemrum specielle undersøgelser vedrørende forsendelsernes fordeling på vægt- og portosatser.

I forbindelse med de siden 1942-43 foretagne rentabilitetsundersøgelser er der iværksat forskellige særlige undersøgelser, jfr. nedenfor.

Den tidligere "Sommer- og Højskolestatistik" til supplering af den almindelige statistik på steder, hvor særlige forhold gør sig gældende på visse tider af året, blev ved statistikreglementet af 1926 afskaffet for postkontorernes vedkommende, men bibeholdt for visse postekspeditioners vedkommende for så vidt angår ankomne brevforsendelser. De pågældende postekspeditioner er især dels steder, hvor der findes højskoler, seminarier o.l., dels søgte badesteder, og dels steder, hvor der findes kaserner eller andre militære etablissementer.

For at konstatere beholdningerne af sække af de forskellige kategorier og sækkenes levetid blev der den 7. april 1930 foretaget en optælling af sække ved samtlige posthuse.

Den 15.-28. marts 1963 blev der foretaget vægtfordelingsstatistik for indenlandske pakker, jfr. side 179.

I forbindelse med avisstatistikken pr. 15. november 1957 foretoges for samtlige omdelingsposthuse en opgørelse af antallet af ankomne aviseksemplarer for summarisk anmeldte aviser samt nummerantallet af disse.

Særlige undersøgelser vedrørende brevstatistik m.v.

Da det bl.a. af personelle hensyn (indkaldelse til militærtjeneste m.v.) var ønskeligt at flytte brevstatistikken fra oktober til november, ønskede generaldirektoratet i 1928 at skaffe sig midler til at bedømme, i hvilket forhold en optælling i november stod til oktoberstatistikens resultater. Der blev derfor i dagene 6.-12. november (for forsendelser til lande uden for Europa dog 6.-19. november) optaget en ekstra brevstatistik efter de almindelige regler. Den således optagne statistik skønnedes at give et rigtigere resultat for hele landet end oktoberstatistikken (jfr. side 9), og ved de nye statistikregler af december 1928 ændredes statistikperioden 6.-12. november.

I dagene 6.-12. november 1940 blev der optaget en særlig statistik over ankomne indenlandske brevforsendelser, der ikke kan anbringes efter den angivne adresse. Anvendt på brevantallet for finansåret 1940-41 viste statistikken følgende resultat:

1) Forsendelser, der er omekspederet på grundlag af noterede adresseforandringer eller adresseforandringer, som skaffes oplyst af brevbæreren: 3,1 mill. (1,17 %), 2) andre forsendelser (fejladreserede m.v.), der søges anbragt efter den berigtigede adresse: 1,3 mill. (0,48 %) og 3) forsendelser, der tilbagesendes som ubesørgelige til afsenderen eller returpostkontoret: 1,1 mill. (0,41 %), ialt 5,5 mill. (2,06 %).

Da statistikken er optaget i november, indgår omekspeditioner i henhold til de mange midlertidige adresseforandringer i sommertiden ikke i tallene.

I forbindelse med statistikken over afsendte brevforsendelser for marts og november 1958 foretoges ved samtlige postkontorer, hvorunder der er indregistreret hjemme frankostemplingsmaskiner, en opgørelse af antallet af hjemme frankostemplede brevforsendelser. Så godt som alle brugerne af maskiner afgav oplysning om antallet af afstemplede brevforsendelser i de 2 uger, hvilke tal i videst muligt omfang blev efterprøvet ved kontroltælling ved indleveringsposthusene.

Resultatet af undersøgelsen fremgår af den efterfølgende tabel.

	Hjemme frankostemplede brevforsendelser			Afgående	Heraf
	i perioden	i perioden	hele året	brevforsendelser	hjemme-
	6.-12. marts	6.-12. nov.	1958	i alt 1958	franko-
					stemplede
Det københavnske postområde	1.362.000	1.341.000	70.287.000	243.778.000	28,8
Postkontorer i provinsen	756.000	770.000	39.684.000	216.271.000	18,3
Tilsammen	2.118.000	2.111.000	109.971.000	460.049.000	23,9
Postekspeditioner i provinsen	17.000	23.000	1.027.000	50.452.000	2,0
I alt i hele landet	2.135.000	2.134.000	110.998.000	510.501.000	21,7

Den 10. marts 1959 blev der ved alle postkontorer foretaget optælling af ankomne indenlandske brevforsendelser fordelt i vægtgrupper. Der taltes i alt 870.400 breve, 53.700 brevkort, 2.400 forretningspapirer, 308.200 tryksager, 5.200 vareprøver og 5.300 brevpakker, eller tilsammen 1.245.200 forsendelser (tallene tilnærmede).

En tilsvarende undersøgelse foretoges ved alle postkontorer den 7. november 1962. Der taltes i alt 1.127.000 breve, 58.000 brevkort, 2.800 forretningspapirer, 257.000 tryksager, 6.000 vareprøver og 7.200 brevpakker eller tilsammen 1.458.000 forsendelser.

Resultatet af de to undersøgelser var følgende:

	1959 %	1962 %
Breve af vægt indtil 50 g.....	94	93
over 50 g - 250 g.....	5	6
- 250 g - 1 kg.....	1	1
Forretningspapirer		
af vægt indtil 250 g.....	88	74
- - over 250 g - 1 kg.....	12	26
Tryksager af vægt indtil 50 g.....	82	83
over 50 g - 250 g.....	16	14
- 250 g - 1 kg.....	2	3
Vareprøver af vægt indtil 50 g.....	28	36
- - over 50 g - 250 g...	56	45
- - - 250 g - 500 g...	16	19

For de største grupper, breve af alle vægtsatser og tryksager indtil 50 g, er der god overensstemmelse mellem procenten for de to år. For adskillige af de andre grupper er forskellen i resultatet for de to undersøgelser derimod så stor, at man ikke tør betragte dem som repræsentative. Det undersøgte antal for disse grupper er med andre ord for lille.

Ved visse postkontorer blev der ved 1959-undersøgelsen tillige særskilt optalt, hvor mange breve der ikke vejede over 20 g. Herved konstateredes, at der af i alt 308.900 breve ved de pågældende kontorer fandtes 86 % af vægt indtil 20 g.

Ved en del postkontorer opgjordes endvidere for hver forsendelsesart nettovægten i kg og g af de talte forsendelser den pågældende dag, nemlig af 336.700 breve, 22.700 brevkort, 1.000 forretningspapirer, 139.100 tryksager, 2.300 vareprøver og 2.200 brevpakker. I en på grundlag heraf udregnede gennemsnitsvægt pr. forsendelse af de nævnte forsendelsesarter bliver for breve 19,9 g, brevkort 3,6 g, forretningspapir 118,3 g, tryksager 37,2 g, vareprøver 147,3 g og brevpakker 416,4 g.

Af hensyn til vurderingen af, hvilken virkning de pr. 15. marts 1962 gennemførte portoforhøjelser samt de foretagne ændringer i de indenlandske tryksagsbestemmelser, herunder indførelse af centralsortering af tryksager, har haft, blev der i dagene 6.-12. november 1962 foretaget artsfordeling af ankommen brevpost samt på en enkelt dag

(onsdag den 7. november) optaget særskilt statistik over de ankomne almindelige brevforsendelsers fordeling i vægtgrupper, jfr. side 111.

I visse valgperioder er der foretaget særlig optælling af masseforsendelser, der vedrørte valget, samt af adresseløse valgtryksager og numre af valgaviser.

Særlige undersøgelser vedrørende anvisninger og indbetalingskort

Under omtalen af fordelingen mellem postanvisninger og opkrævningsanvisninger (se side 12) blev det nævnt, at der er foretaget særlige undersøgelser til konstatering af fordelingen af anvisninger og indbetalingskort i 1930, 1950 og 1963. Om disse undersøgelser skal gives følgende nærmere oplysninger:

I oktober måned 1930 blev der i postgirokontoret for 14 dage foretaget en særlig optælling, der omfattede indenlandske anvisninger og indbetalingskort, og hvis hovedformål det var at konstatere fordelingen på portosatser. Undersøgelsen gav samtidig et billede af forsendelsernes fordeling på nedennævnte 4 kategorier. Hovedresultaterne af denne undersøgelse blev som følger:

Optællingen omfattede 146.800 postanvisninger og 109.500 opkrævnings- og indkasseringspostanvisninger eller i alt 4,3 % af det samlede antal indenlandske anvisninger for hele året samt 205.200 indbetalingskort og 254.600 opkrævnings- og indkasseringsindbetalingskort eller i alt 4,0 % af årets samlede tal for disse kategorier. Den procentvise fordeling for hver af de fire kategorier var følgende:

Postanvisninger		Opkrævnings- og indkasseringspostanvisninger		Indbetalingskort		Opkrævnings- og indkasseringsindbetalingskort	
Portosats	%	Portosats	%	Portosats	%	Portosats	%
25 øre	46,7	30 øre	78,2	5 øre	52,7	30 øre	64,5
40 -	34,9	45 -	18,4	10 -	24,8	35 -	29,6
55 -	14,4	60 -	3,0	20 -	15,9	45 -	5,9
70 -	4,0	75 -	0,4	Tjenes te-IK	6,6		
I alt	100,0	I alt	100,0	I alt	100,0	I alt	100,0

Det ses heraf, at af postanvisninger hørte omtrent halvdelen og af indbetalingskort lidt over halvdelen til laveste portosats. For postopkrævninger og postindkasseringer hørte for de 2 kategorier omtrent 4/5 og omtrent 2/3 til laveste portosats. Af indbetalingskortene var 6,6 % tjenesteindbetalingskort. Det daglige antal forsendelser i den undersøgte periode svingede for anvisninger fra 29.000 til 16.000, for indbetalingskort fra 54.000 til 28.000. I ugen 1.-7. oktober besørgedes gennemsnitligt pr. hverdag 25.000 anvisninger og 46.300 indbetalingskort af alle arter og i ugen 15.-21. oktober hhv. 17.700 og 30.300.

Med hensyn til forholdet mellem de enkelte grupper viste tallene, at antallet af egentlige indbetalingskort var omtrent 50 % højere

end antallet af egentlige postanvisninger, og at tallet for opkrævnings- og indkasseringsindbetalingskort var op imod $2\frac{1}{2}$ gange så stort som for opkrævnings- og indkasseringspostanvisninger. Det samlede antal anvisninger forholdt sig herefter til det samlede antal indbetalingskort omtrent som 1 til 2, medens summen af egentlige postanvisninger og indbetalingskort udgjorde knap halvdelen af det samlede antal forsendelser. I nedenstående tabel er de ved den særlige undersøgelse konstaterede forholdstal mellem de 4 kategorier af forsendelser sammenlignet med de for hele året 1930 på grundlag af tallene for postkontorer i 3. og 4. lønningsklasse beregnede tal:

	Postan- visnin- ger	Opkrævnings- og indkasse- ringspostan- visninger	Indbe- talings- kort	Opkrævnings- og indkasse- ringsindbe- talingskort	I alt
	%	%	%	%	%
Oktober-under- søgelsen 1930	20,5	15,3	28,7	35,5	100,0
Beregnete tal for 1930	19,2	14,8	28,6	37,4	100,0

Overensstemmelsen er så god, som man efter forholdene turde vente, idet forskellene kun varierer mellem 0,1 og 1,9 %. Resultatet af undersøgelsen synes således at sige god for anvendeligheden af den ved artsfordelingen benyttede fremgangsmåde.

Som et tilnærmet udtryk for, hvor hurtigt overgangen finder sted fra postanvisninger til besørgelse ved indbetalingskort etc., skal i denne forbindelse anføres, at indbetalingskortene efter de beregnede tal for 1928, 1929 og 1930 udgjorde henholdsvis 53,7 53,5 og 59,8 % af det samlede antal egentlige postanvisninger og indbetalingskort, og at opkrævnings- og indkasseringsindbetalingskortene tilsvarende udgjorde 62,3, 68,5 og 71,6 % af det samlede antal indløste postopkrævninger og postindkasserings. Det bemærkes, at tallene for 1928 blev beregnet på en noget anden måde end for 1929 og 1930, og at anvendelsen af samme metode ville have vist en jævner bevægelse.

Ved en i oktober måned 1937 til et særligt formål optaget statistik over fordelingen af ankomne indenlandske postanvisninger, indkasserings- og opkrævningspostanvisninger samt navneudbetalingskort mellem by- og landdistriktet viste det sig, at 30,7 % af postanvisningerne og 19,1 % af indkasserings- og opkrævningsanvisningerne var udbragt i landdistriktet. For udbetalingskort stillede tallene sig mere ens, idet 46,9 % var udbragt i bydistriktet og 53,1 % i landdistriktet.

I tiden 23. oktober - 22. november 1950 blev der ved samtlige postkontorer med undtagelse af enkelte specialkontorer foretaget en ny særlig optælling af indenlandske anvisninger og indbetalingskort med det hovedformål at konstatere fordelingen på portosatser.

Optællingen omfattede 334.973 postanvisninger og 225.722 opkrævnings- og indkasseringspostanvisninger eller i alt 8,5 % af det samlede antal indenlandske anvisninger for finansåret samt 2.019.803 indbetalingskort og 945.053 opkrævnings- og indkasseringsindbetalingskort eller i alt 8,4 % af finansårets samlede tal for disse

kategorier. Relativt set omfattede denne undersøgelse en dobbelt så stor mængde som i 1930 (godt 8 % mod godt 4 %), og det undersøgte antal var i 1950 3,5 mill. mod 0,7 mill. i 1930, altså ca. 5 gange så stort.

I nedenstående tabel er anført resultaterne af denne undersøgelse sammenlignet med de tilsvarende tal for den i oktober måned 1930 i postgirokontoret foretagne undersøgelser.

Beløb	Postanvisninger		Opkrævnings- og indkasseringspostanvisninger		Opkrævnings- og indkasseringsindbetalingskort		Ind- ¹⁾ betalingskort
	1950 %	1930 %	1950 %	1930 %	1950 %	1930 %	1930 %
indtil 25 kr.....	37,9	46,7	62,6	78,2	55,3	64,5	52,7
over 25-100 kr...	35,8	34,9	26,5	18,4	23,6	29,6	24,8
- 100-300 kr...	17,2	14,4	8,4	3,0	13,7	5,9	15,9 ²⁾
- 300-1.000 kr.	9,1	4,0	2,5	0,4	6,8		
over 1.000 kr....	-	-	-	-	0,6	-	6,6 ³⁾
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

1) i 1950 samme porto uanset beløbet. 2) over 100 kr. 3) Tjeneste-IK.

For opkrævnings- og indkasseringsindbetalingskort, for hvilke der i 1950 gjaldt samme porto for intervallet over 100 til 1.000 kr., har man for sammenligningens skyld anført procenten med samme intervaller som for opkrævnings- og indkasseringspostanvisninger.

Som det ses af tabellen, var der sket en forskydning til de højere portosatser. Dette var i særlig grad tilfældet for opkrævnings- og indkasseringsforsendelserne og er en naturlig følge af prisniveauets stigning.

I nedenstående oversigt er vist forholdet mellem de enkelte grupper af indenlandske anvisninger og indbetalingskort siden 1930. Til sammenligning er fordelingen for 1945 medtaget.

	1950-51 %	1945 %	1930 %
Postanvisninger	8,6	11,7	19,2
Opkrævnings- og indkasseringspostanvisninger	7,1	8,4	14,8
Indbetalingskort	54,3	46,1	28,6
Opkrævnings- og indkasseringsindbetalingskort	30,0	33,8	37,4
I alt	100,0	100,0	100,0

Af samtlige indbetalinger androg således indbetaling ved anvisninger i relation til indbetaling til postkonto i 1950-51 kun 16 % i mod 34 % i 1930 og 20 % i 1945.

På grundlag af den nævnte specialundersøgelse konstateredes, at af det samlede indbetalte beløb vedrørte 6,2 % postanvisninger og 1,8 % opkrævnings- og indkasseringspostanvisninger, medens 78,4 % vedrørte indbetalingskort og 13,6 % opkrævnings- og indkasseringsindbetalingskort.

I november måned 1963 har postkontorerne foretaget en opgørelse over antallet af indbetalte postanvisninger, opkrævnings- og indkasseringsanvisninger, indbetalingskort, opkrævnings og indkasseringsindbetalingskort samt form. T 71, for hver kategori fordelt på portosatser. Opgørelsen blev foretaget på grundlag af indbetalingslisterne. Samtidig opgjordes det i måneden samlede indbetalte beløb fordelt på de 5 nævnte kategorier af forsendelser.

Optællingen omfattede 410.056 postanvisninger og 184.106 opkrævnings- og indkasseringspostanvisninger eller i alt 8,6 % af det samlede antal indenlandske anvisninger for finansåret samt 4.512.599 indbetalingskort og 649.522 opkrævnings- og indkasseringsindbetalingskort eller i alt 7,9 % af finansårets samlede tal for disse kategorier. Relativt set omfattede denne undersøgelse omtrent samme procentandel som 1950-undersøgelsen (8,4 %), men det optalte antal lå 60 % højere, nemlig 5,8 mill. mod 3,5 mill. For anvisninger lå antallet dog kun 6 % højere, men for indbetalingskort 74 % (opkrævningsanvisninger henholdsvis -indbetalingskort medregnet)

I nedenstående tabel er anført resultaterne af denne undersøgelse sammenlignet med de tilsvarende tal for 1950-undersøgelsen.

Beløb	Postanvisninger		Opkrævnings- og indkasserings-PA		Opkrævnings- og indkasserings-IK	
	1963 %	1950 %	1963 %	1950 %	1963 %	1950 %
indtil 25 kr.	23,3	37,9	39,6	62,6	32,5	53,6
over 25-1.000 kr.	73,7	62,1	59,6	37,4	65,6	45,8
- 1.000-2.000 kr.	2,2	.	0,7	.	1,4	} 0,6
- 2.000-3.000 kr.	0,8	.	0,1	.	0,3	
- 3.000 kr.	.	.	.	.	0,2	

Som det ses af tabellen, er der sket en ret væsentlig forskydning til de højere portosatser.

I nedenstående oversigt er vist forholdet mellem de enkelte grupper af indenlandske anvisninger og indbetalingskort siden 1930:

	1963-64 %	1950-51 %	1945 %	1930 %
Postanvisninger.....	6,3	8,9	11,7	19,2
Opkrævnings- og indkasseringspostanvisninger	3,1	6,8	8,4	14,8
Indbetalingskort	78,5	55,4	46,1	28,6
Opkrævnings- og indkasseringsindbetalingskort.....	12,1	28,9	33,8	37,4
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0

Af samtlige indbetalinger andrager indbetaling ved anvisninger 9,4 % mod 90,6 % for indbetaling til postkonto. I 1930 var de tilsvarende tal 34,0 og 66,0 %.

På grundlag af den nævnte specialundersøgelse konstateredes, at af det samlede indbetalte beløb vedrørte 4,1 % postanvisninger og 0,8 % opkrævnings- og indkasseringspostanvisninger, medens 90,5 % vedrørte indbetalingskort og 4,6 % opkrævnings- og indkasseringsindbetalingskort. De tilsvarende procenttal fra undersøgelsen i 1950 var 6,2, 1,8, 78,4 og 13,6.

Julestatistik

Ud over de foran omtalte særlige statistiske undersøgelser er der foretaget forskellige periodiske undersøgelser, således julestatistikken og visse opgørelser til brug ved embedsreguleringerne. Endvidere er der foretaget lejlighedsvis opgørelse over opholdstiden for telegrammer og samtaler. Her skal julestatistikken omtales.

Fra 1951 blev der optaget statistik til bedømmelse af omfanget af den i juleperioden forekommende ekstraordinært store postmængde. Statistikken organiseredes på den måde, at der daglig i tiden 10.-24. (fra 1956 11.-25.) december blev foretaget indberetning til generaldirektoratet om antallet af maskinstemplede og kontorfrankostemplede brevforsendelser fra de postkontorer, der var forsynet med stemplingsmaskiner med tæller, i alt 6 københavnske kontorer og 42 provinspostkontorer. På grundlag af det således opgjorte antal beregnedes i forhold til den almindelige brevstatistik et tal for hele landet, idet der blev taget hensyn til stigning eller nedgang i det ved stemplingskontorerne opgjorte antal. Efterhånden udvidedes antallet af de postkontorer, der afgav indberetning, således, at der i 1966 fra 14 postkontorer i København og 118 postkontorer i provinsen blev modtaget indberetning. Medens der i 1951 var forekommet 10,8 mill. brevforsendelser (heraf 1,0 mill. kontorfrankostemplede) ved stemplingskontorerne i København og 9,8 mill. (heraf 0,4 mill. kontorfrankostemplede) ved stemplingskontorerne i provinsen omfattede statistikken i 1958 11 mill. forsendelser i København og 12 mill. i provinsen og i 1966 henholdsvis 12 og 16,5 mill.

Ved den foretagne beregning kom man i 1951 til, at der i den nævnte periode (10.-24. december) for hele landet havde foreligget 27,3 mill. eller 6,5 % af det samlede antal afsendte breve for hele året. For 1952 er den tilsvarende procent kun godt 6, og for de følgende år giver driftsberetningerne ikke denne oplysning.

Af væsentlig betydning er den koncentration, der finder sted på et fåtal af dage. Her har man siden 1955 inddelt perioden i 3 afsnit, nemlig 11.-20., 21.-23. og 24.-25. december. I de to sidstnævnte dage forekommer både i København og provinsen kun nogle få procent af den i hele julestatistikperioden foreliggende post, nemlig de fleste år 3-4,5 %. For de to andre perioder er der en klar forskel mellem København og provinsen, således at København er tidligere på vej med afsendelsen end provinsen. Procenterne er væsentligt påvirket af beliggenheden af de to inden for den samlede periode faldende søndage. For perioden 11.-20. december ligger procenten fra København de fleste år mellem 40 og 50, et par år dog under 40. Den egentlige koncentration ligger i perioden 21.-23. med fra 46 til

57 %. For provinsens vedkommende ligger procenterne for de to perioder henholdsvis mellem 30 og 40 og mellem 57 og 66. Gennemsnitligt har procenten for årene 1955-1966 for perioderne 11.-20., 21.-23. og 24.-25. december ligget således: København 43,5 %, 52,9 % og 3,6 % og provinsen 34,7 %, 61,8 % og 31,5 %.

Det bemærkes, at der i den almindelige statistik over brevforsendelser ikke foretages nogen korrektion af hensyn til juleperioden.

Foruden den foran omhandlede julestatistik opgøres der i juleperioden en stikprøvestatistik, der er baseret på daglige indberetninger fra de postkontorer i provinsen, der hver måned indsender oplysninger til brug ved udarbejdelsen af månedsoversigten. Disse kontorer indtelegraferer hver morgen i juleperioden antallet af maskinstempelede og kontorfrankostempelede brevforsendelser samt antallet af afgåede og ankomne pakker. Til at begynde med var det samme tilfældet for de københavnske kontorer vedkommende, der gav oplysning til månedsoversigten, men i de senere år modtog generaldirektoratet fra overpostmesteren tidligt på dagen de pågældende oplysninger for samtlige postkontorer i det københavnske postdistrikt. I det store og hele har de på denne måde forlods modtagne tal sammenlignet med forrige års tal givet generaldirektoratet et tilfredsstillende billede af juleperiodens forløb og julepostens omfang. Efter nytår modtager generaldirektoratet antallet af pakker m.v. for samtlige postkontorer på basis af de af disse til overpostinspektøren (overpostmesteren) afgivne indberetninger om julens forløb.

Som eksempel på opstillingen og resultaterne af julestatistikken anføres her det pågældende afsnit fra driftsberetningen for 1966-67:

I dagene 11.-25. december 1966 er der i lighed med tidligere år optaget statistik over bl.a. antallet af afgåede maskinstempelede og kontorfrankostempelede brevforsendelser samt postomdelte masseforsendelser.

For 14 københavnske postkontorer og 118 postkontorer og postekspeditioner i byerne i provinsen, der har deltaget i denne statistikoptagelse både i 1965 og 1966, udviser den optagne statistik følgende tal (i tusinder):

	Maskinstempelede og kontorfrankostempelede brevforsendelser		
	1966	1965	Stigning (%)
København	11.985	11.415	5,0
Provinsen	16.536	16.108	2,7
I alt	28.521	27.523	3,6

I det efterfølgende skema er angivet forsendelsernes relative fordeling i perioderne 11.-20., 21.-23. og 24.-25. december:

	Maskinstempelede og kontorfrankostempelede brevforsendelser København		Provinsen	
	1966 %	1965 %	1966 %	1965 %
December				
11.-20.	46,3	43,3	38,5	35,7
21.-23.	51,6	54,5	59,2	61,8
24.-25.	2,1	2,2	2,3	2,5
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0

Søndagenes beliggenhed i perioden: 1966: 11. og 18. december og 1965: 12. og 19. december.

Månedsoversigten

Af hensyn til ønskeligheden af straks ved månedens begyndelse at kunne foretage en foreløbig opgørelse af post- og telegrafvæsenets driftsindtægter og driftsudgifter blev det fra 1. april 1928 pålagt postkontorerne straks efter hver måneds udgang at indberette hovedsummerne af nævnte indtægter og udgifter pr. sidste dag i den foreløbne måned. Tallene opførtes på en ny statistikformular. For at styrelsen af hensyn til takstpolitikken måned for måned kunne danne sig et skøn over bevægelserne i antallet af postforsendelser, telegrammer m.v. blev det i finansåret endvidere pålagt visse større kontorer at indsende månedlige indberetninger om antallet af postforsendelser, telegrammer og telefonsamtaler. På grundlag af disse tal blev der fra begyndelsen af finansåret 1928-29 opstillet og fra maj 1928 den 6. i hver måned - bl.a. til post- og telegrafkontorerne - udsendt en trykt oversigt ("Månedsoversigten") dels over driftsindtægter og driftsudgifter, dels over antallet af forsendelser m.v., med angivelse af stigningsprocenter i forhold til forrige finansår såvel for de enkelte måneder som ultimo den pågældende måned. De på oversigten optagne foreløbige tal for indtægter og udgifter erstattes den følgende måned med endelige tal.

Den nævnte månedlige indberetning vedrørende postforsendelser blev afgivet af følgende postkontorer: Købmagergades postkontor, Vesterbro postkontor, postkontorerne i Haderslev, Nykøbing Fl., Odense, Roskilde, Svendborg, Viborg, Ålborg og Århus samt avispostkontoret og pakkepostkontoret. Disse kontorerers trafik omfattede ca. 50 % af hele landets trafik.

Statistikken vedrørende telegrammer og telefonsamtaler blev afgivet af hovedtelegrafstationens telegrafkontor og telefonkontor og af købmagergades postkontor samt af Århus og Odense telegrafkontorer. Disse 5 kontorerers trafik omfatter mellem 40 og 50 % af hele landets trafik.

Månedsstatistikken over telegrammer og samtaler til brug for månedsoversigten afgives fra 1930-31 foruden af hovedtelegrafstationen, Købmagergades postkontor, Århus telegrafkontor og Odense postkontor tillige af postkontorerne i Haderslev, Nykøbing Fl., Roskilde, Svendborg, Viborg og Ålborg

Månedsoversigtens angivelser for antal og beløb for postanvisninger, indbetalingskort og udbetalingskort opgøres fra 1930-31 i postgirokontoret, således at disse oplysninger fra dette tidspunkt udviser de nøjagtige tal for hele landet.

Indsendelsen af formular R blev senere udskudt til efter månedsregnskabets afslutning, således at indberetningen bragte de endelige regnskabstal. Udsendelsen til postkontorerne af månedsoversigten fandt derfor først sted omkring midten af måneden.

Rentabilitetsundersøgelser

I årene 1923-1925 blev der med finansåret 1923-24 som basis foretaget en postal rentabilitetsundersøgelse, der havde det dobbelte formål dels at konstatere de enkelte postforsendelsers rentabilitet, dels at fastslå de enkelte postkontorers "rentabilitet". Det var hovedrevisoratet, der havde ønsket sidstnævnte undersøgelse foretaget. Man tog den første svenske rentabilitetsundersøgelse af 1920 til forbillede, men sammenkædningen af de to problemer har utvivlsomt gjort opgaven alt for kompliceret og uoverskuelig, så resultatet blev usikkert og utilfredsstillende. Det skortede også på mandskab til at bearbejde materialet, og noget egentligt udbytte fik man næppe af undersøgelsen vedrørende de enkelte postforsendelser, ligesom hovedrevisoratets tanke om, at et postkontors berettigelse skulle afhænge af, om det "svarede sig", kun i få tilfælde fik praktiske konsekvenser. Nogle enkelte små kontorers nedlæggelse kan vel betragtes som en følge af denne undersøgelse.

Efter sammenslutningen af postvæsenet og telegrafvæsenet blev spørgsmålet om en rentabilitetsundersøgelse på mere rationel basis af større betydning. Man syslede med tanken, men krigen udsatte til at begynde med dens realisation. Man var inde i en periode med store nyanskæg og indførelse af nye metoder (kabel- og forstærkeranlæg, fjernskrivere, automatisering, radio m.v.), og opgaven vanskeliggjordes derved, at man ikke med den gældende opstilling af regnskabet var i stand til umiddelbart at skaffe sig det fornødne materiale til brug ved beregninger, når nye foranstaltninger var under overvejelse, ligesom man ikke havde mulighed for at aflæse resultaterne af allerede iværksatte reformer. Opgaven pressede dog efterhånden så stærkt på, at man midt under krigen tog sagen op.

I april 1942 nedsatte generaldirektøren et "Udvalg vedrørende økonomisk statistik", der i en række møder gennemdrøftede spørgsmålet, herunder også indførelsen af en mere rationel og til praktiske formål mere nyttig regnskabsopstilling. Prøveundersøgelser foretoges ved 6 provinspostkontorer med repræsentation for hver af lønningsklasserne 3 - 7 i september måned 1942. (De pågældende kontorer var Augustenborg, Haderslev, Haslev, Holbæk, Horsens og Ørsted). Endvidere fandt der drøftelser sted med bl.a. overpostmesteren og overtelegrafinspektøren. Herefter bestemtes det, at en undersøgelse skulle foretages for finansåret 1942-43, og at der i februar 1943 ved post- og telegrafkontorerne skulle finde en fordeling sted af udgifterne inden for de 5 hovedtjenestegrene post, telegraf, rigstelefon, lokaltelefon (statstelefonen) og radio. Kontorerne modtog til brug herved en udførlig vejledning samt en række skemaer. Det indgåede materiale revideredes og behandledes af bogholderikontoret, statistikafdelingen. Om undersøgelsen blev der i december 1944 til post- og telegrafkontorerne m.v. udsendt en trykt beretning med titlen: "En undersøgelse af rentabiliteten af post- og telegrafvæsenets hovedtjenestegrene i finansåret 1942-43".

Det skønnes at ligge uden for nærværende værks opgave nærmere at revidere resultaterne af de foretagne rentabilitetsundersøgelser såvel som at fremsætte en egentlig vurdering af disse. Man må i så henseende henvise til de pågældende publikationer. Her skal kun anføres følgende korte bemærkninger angående fremgangsmåden ved de enkelte undersøgelser samt angivelse af de særlige undersøgelser, der har knyttet sig til disse.

Når man ved undersøgelsen for 1942-43 begrænsede opgaven til kun at omfatte hovedtjenestegrenene, men ikke de enkelte arter af postforsendelser, var det ud fra den betragtning, at opgaven ellers ville blive for stor for post- og telegrafkontorerne. Det var hensigten at tage den anden del af opgaven op ved første lejlighed. Imidlertid medførte de følgende års unormale trafik- og personaleforhold, at spørgsmålet først fandt sin løsning i forbindelse med en ny rentabilitetsundersøgelse af hovedtjenestegrenene. Denne fandt sted på basis af finansåret 1949-50, medens undersøgelsen for de enkelte arter af postforsendelser blev baseret på finansåret 1950-51.

Undersøgelsen vedrørende hovedtjenestegrenene for 1942-43 havde fundet sted i en af krigen stærkt påvirket periode. I 1949-50 var afviklingen af krigstidens forhold vel i det væsentlige overstået, men portoforhøjelserne i 1946, stigende lønninger, automatisering m.v. havde medført betydelige forandringer og forskydninger i regnskabsresultaterne. Dette kom især til udtryk i en stærk forskydning mellem tjenestegrenene post og rigstelefon, idet resultaterne viste en fordobling af telefonens overskud, medens postens overskud forvandlede til et betydeligt underskud. I øvrigt foregik undersøgelsen i det store og hele efter samme retningslinier som den forrige undersøgelse. Postkontorerne foretog udgiftsfordeling i februar 1950.

Undersøgelsen vedrørende de enkelte arter af postforsendelser adskiller sig fra undersøgelsen vedrørende hovedtjenestegrenene bl.a. derved, at udgiftsfordelingen er baseret på et mindre antal kontorer (repræsentativundersøgelse), medens samtlige kontorer medvirker ved fordelingen på tjenestegrene. Da der ved undersøgelsen for 1950-51 kun deltog 20 postkontorer samt specialkontorerne, og da undersøgelsen ved det enkelte postkontor kun omfattede en uge, må der tages et vist forbehold med hensyn til resultaternes sikkerhed. Der deltog 4 kontorer i hvert distrikt (overpostmesterembedet og de 4 overpostinspektørdistrikter), og der tilstræbtes en ensartet fordeling med hensyn til lønningsklasser i de enkelte distrikter, ligesom de forskellige tider af måneden blev repræsenteret af kontorer af forskellig størrelse.

Da undersøgelsen skulle foretages på grundlag af regnskabs- og trafiktallene for 1950-51, måtte man søge at konstatere, hvor stor en del af indtægts- og udgiftstallene for 1950-51 der vedrørte tjenestegren post. Dette skete på den måde, at de ved 1949-50-undersøgelsen konstaterede fordelingstal anvendtes på regnskabstallene for 1950-51, altså ved en omregning eller ajourføring uden kontorenes medvirken.

Denne undersøgelse for 1949-50 og 1950-51 blev ikke trykt og udsendt til post- og telegrafkontorerne på daværende tidspunkt. Som det er nævnt, var man inde i en tidsperiode, som endnu ikke kunne betegnes som helt normal, og hvor flere store opgaver - automatisering, forstærkerstationernes udbygning, opførelse af nye post- og telegrafbygninger m.v. - samt en stadig stigning i lønninger og andre udgifter, trafikstigning etc. gjorde, at man fandt det mest opportunt at betragte undersøgelsen som alene vejledende for styrelsen. For resultaterne af undersøgelsen for de enkelte postforsendelser gjorde sig yderligere det forhold gældende, at der ikke fandtes noget tidligere materiale, hvormed resultaterne kunne sammenlignes direkte. Efter den følgende undersøgelse, som nu skal omtales, blev imidlertid beretningen om undersøgelsen 1949-50 og 1950-51 medtaget i et fælles værk, jfr. nedenfor.

På grundlag af regnskabet for 1960-61 blev der foretaget en ny undersøgelse vedrørende hovedtjenestegrenene, i det store og hele efter samme retningslinier og på samme måde som de to foregående undersøgelser. Der skete dog den ændring, at radiotjenesten ikke blev medtaget som en selvstændig tjenestegren, idet radio kun blev betragtet som en speciel form for befordringen. Derimod udskiltes nu telextjenesten som en særlig hovedtjenestegren, således at der stadig var en opdeling i 5 hovedtjenestegrene. Endvidere blev beløb, der vedrørte udlejede telekredsløb og refusioner, i den ny undersøgelse holdt uden for fordelingen. Der kunne derfor kun være tale om at sammenligne tallene for posttjenesten og statstelefonen direkte, medens der ved sammenligninger på de øvrige områder med tidligere tal måtte tages hensyn til de nævnte forhold.

I fortsættelse af den her omtalte undersøgelse blev der på grundlag af regnskabet for 1961-62 foretaget en undersøgelse af rentabiliteten af de enkelte arter af postforsendelser. Også denne undersøgelse byggede i det væsentlige på samme fremgangsmåde som tidligere. På visse områder forbedredes dog grundlaget. Dette gælder især et så vigtigt område som omdelingen, hvor man over et års tid ved distriktsmyndighedernes hjælp fik foretaget en stor del tidsmålinger under selve omdelingen. Herved anvendtes i videst muligt omfang stopur. En anden væsentlig forbedring var, at antallet af de i undersøgelsen deltagende postkontorer forhøjedes fra 4 til 7 for hvert distrikt, hvortil kom specialkontorerne. De 7 kontorer var valgt således, at hver af lønningsklasserne 15, 18, 21, 23 og 25 principielt var repræsenteret med mindst ét kontor i hvert distrikt. Endvidere deltog et enkelt kontor i 26. lønningsklasse. I alt var der således - foruden specialkontorerne - 36 postkontorer mod 20 ved den forrige undersøgelse, omtrent svarende til hvert syvende kontor i hele landet. De 36 kontoreres andel af hele landets trafik (beregnet på afgående og ankomne forsendelser ved postkontorer tilsammen i 1960-61) udgjorde for almindelige brevforsendelser 12 % og for andre forsendelser mellem 13 og 18 %. En række specielle undersøgelser blev foretaget, således bl.a. vedrørende tiden, der medgår til opkrævning af avisregninger og til arbejde på kontoret i forbindelse med kvartalsskifte, tider vedrørende omlæsning, vægten af postsække og fordeling af disses indhold på forskellige forsendelseskategorier, gennemsnitstiden for udbetaling af feriemærkebøger m.v.

En beretning om de foran omhandlede undersøgelser blev udsendt under titlen "Rentabilitetsundersøgelser 1949/50-1950/51 og 1960/61-1961/62". For de førstnævnte undersøgelseres vedkommende er der i værket kun givet et resumé af den i sin tid udarbejdede beretning, der blev fremstillet til intern brug i generaldirektoratet. De sidste undersøgelser er gjort til genstand for en mere indgående omtale.

Rentabilitetsundersøgelseernes resultater kan efter sagens natur kun være tilnærmede og vejledende. De kan i spørgsmål f.eks. om posttaksternes højde eller om rationalisering være til praktisk nytte. Ved forelæggelsen af forslag til takstforhøjelserne i 1962 og 1963 motiveredes forhøjelserne med de ved 1960-61-undersøgelsen fundne udtryk for den postale sektors underskud. Bl.a. blev forhøjelserne af avisportoens motiveret ud fra rentabilitetsmæssige beregninger. Fra dette tidspunkt har styrelsen ved adskillige lejligheder - det være sig i spørgsmål om takster eller ved afgørelsen af andre problemer - gjort brug af rentabilitetsberegningernes resultater.

En sådan praktisk anvendelse af tallene kræver, at disse ikke bliver for gamle, men at de fornyes med passende mellemrum. En sådan fornyelse skete ved en ny rentabilitetsundersøgelse vedrørende hovedtjenestegrenene baseret på regnskabet for 1964-65. I de få år, der var forløbet siden den sidste undersøgelse af denne art (1960-61), havde en række forhold bevirket væsentlige forskydninger inden for post- og telegraf-tjenesten. Således kan nævnes: motorisering af landpostvæsenet, indførelse af centralsortering, forøgelse af selvvalgsmulighederne for rigstelefonområdet, udvidet automatisering i statstelefonområderne og centralisering af telegrambesørgelsen. Endvidere havde tjenestetidsnedsættelsen pr. 1. april 1961 gjort sig gældende. De fordelingsnøgler, som 1960-61-undersøgelsen havde skabt, kunne ikke længere betragtes som anvendelige ved fordeling af de nye finansårs regnskabstal. Den efter henstilling fra finansministeriet fra 1. april 1962 indførte generalkontoplan for regnskabet vanskeliggjorde yderligere anvendelsen af fordelingsnøglerne.

Den ny undersøgelse omfattede de samme 5 tjenestegrene som den forrige. Postkontorerne medvirkede ved fordelingen af en række udgifter i februar 1965, og i øvrigt fandt undersøgelsen i det store og hele sted efter samme retningslinier som ved de tidligere undersøgelser. Dog medførte generalkontoplanen visse korrigeringer.

Det følgende år - 1965-66 - blev der foretaget en ny rentabilitetsberegning, i det store og hele ved anvendelse af de i 1964-65 udfundne fordelingsnøgler. Postkontorerne var således ikke medvirkende ved denne undersøgelse, der må betegnes som en ajourføring. Årsagen til, at man allerede så tidligt ønskede tallene ført à jour, var dels de pr. 15. maj 1965 gennemførte betydelige portoforhøjelser, der gav en merindtægt på ca. 115 mill. kr., dels en stigning i personeludgifterne ved dyrtids- og overenskomstreguleringer af lønninger m.v. på i alt ca. 88 mill. kr. for posttjenesten alene. Denne tjenestegren viste for 1965-66 et overskud på 8,5 mill. kr. mod et underskud på 19,7 mill. kr. året før.

Om disse sidste undersøgelser blev der udsendt en beretning med titlen "Rentabilitetsundersøgelser 1964-65 og 1965-66".

Angående særlige undersøgelser, der er foretaget ved post- og telegrafkontorerne med henblik på rentabilitetsundersøgelser, henvises til førnævnte beretning samt til nedenstående bemærkninger.

Rentabilitetsundersøgelser kan således ved undersøgelsesperiodens udløb, især hvad angår rentabiliteten af de enkelte hovedtjenestegrene, siges at have fået en fast og nyttig plads som middel for generaldirektoratet til ved økonomiske overvejelser at konstatere, hvor skoen trykker. I mange tilfælde kan en enkelt væsentlig takstforhøjelse eller en bestemt udgiftsforøgelse give anledning til at ajourføre resultaterne af den senest foretagne undersøgelse. Undersøgelsen for 1965-66 er et eksempel på en sådan ajourføring. Med visse mellemrum må man imidlertid tage undersøgelsen op fra grunden af. Problemet med de enkelte postforsendelsers rentabilitet er en væsentligt mere sammensat opgave, og der indtræder stadig nye momenter, som gør, at fordelingsnøglerne må "files til".

Det skal til slut anføres, at man ved undersøgelsen af rentabiliteten for de enkelte postforsendelser i 1950-51 i væsentlig grad tog de af det svenske postvæsen gennem flere sådanne undersøgelser an-

vendte og gennemarbejdede metoder til forbillede. I Sverige havde man foretaget sådanne undersøgelser allerede i 1920 og 1929 og var i lag med en tredje undersøgelse på det tidspunkt, da det danske postvæsen forberedte sin undersøgelse. Svenskerne stillede beredvilligt deres erfaring til rådighed. Det skal bemærkes, at man i Sverige udstrakte undersøgelsen over et helt år, og at også en del postekspeditioner blev inddraget i undersøgelsen.

Særlige undersøgelser vedrørende rentabilitetsundersøgelser m.v.

Angående rentabilitetsundersøgelser, se side 293.

Nogle af de i det følgende nævnte særlige undersøgelser er gjort til genstand for nærmere omtale under de respektive forsendelsesarter m.v.

Til brug bl.a. ved takstberegninger, rentabilitetsundersøgelser m.v. er der i 1951-52 foretaget følgende undersøgelser til konstatering af brev- og pakkeforsendelsers fordeling på vægt- og portosatser:

På grundlag af pakkepostkarterne for oktober måned 1950, samt for januar, april og juli måneder 1951 er der foretaget en optælling af samtlige i nævnte måneder til udlandet afsendte pakker delt mellem luftbefordrede og på anden måde befordrede pakker og fordelt efter vægtgrupper (portosatser) til de enkelte lande.

I dagene 8.-21. oktober 1951 er der ved samtlige postkontorer foretaget en optælling af ankomne indenlandske pakker fordelt efter vægtgrupper og delt mellem nærzone- og fjernzonepakker.

I samme tidsrum er der foretaget en optælling af pakker til og fra Færøerne og af lokale Færø-pakker.

Den 8. november er der ved postkontorerne foretaget en optælling af ankomne indenlandske brevforsendelser fordelt i vægtgrupper, særskilt for lands- og lokalportoforsendelser.

I oktober-november er der på 3 hverdage ved grænsepostkontorerne foretaget en optælling af antallet af almindelige brevpostforsendelser til udlandet fordelt efter vægtsatser. En tilsvarende undersøgelse er samtidig foretaget for luftpostbrevforsendelser, der er frankeret med tillægstakst.

I marts - april 1956 blev der foretaget følgende særlige statistiske undersøgelser til brug ved takstberegninger, rentabilitetsundersøgelser m.v.:

Ved samtlige postkontorer fordeltes afgående indlandske anbefalede brevforsendelser i lokalportoforsendelser, landsprotoforsendelser og postsager.

Ved samtlige postkontorer fordeltes afgående almindelige og anbefalede pakker i postsager, tjenesteforsendelser med adresseløse forsendelser og øvrige pakker.

Ved samtlige postkontorer fordeltes ankomne postindkasserings- og postopkrævningsforsendelser i postindkasseringer, postopkrævninger på brev og postopkrævninger på pakke.

Ved alle 3 nævnte undersøgelser opgjordes antallet endvidere særskilt for København og provinsen.

Ved samtlige postkontorer foretoges endelig opgørelse vedrørende ankomne ekspresforsendelser med deling i indre og ydre distrikt, i dagtakst og nattakst samt i pakker og øvrige forsendelser.

Bl.a. til brug ved takstberegninger, rentabilitetsundersøgelser m.v. blev der i finansåret 1958-59 foretaget følgende særlige undersøgelser til konstatering af brev- og pakkeforsendelsers fordeling på vægt- og portosatser:

I dagene 8.-21. februar 1959 blev der for samtlige posthuse foretaget en opgørelse af antallet af ankomne indenlandske pakker fordelt efter vægtgrupper og delt mellem nærzone og fjernzone.

I samme tidsrum blev der foretaget en optælling af pakker til og fra Færøerne og af lokale Færø-pakker.

I hele februar blev der for 59 mindre øer (herunder Samsø og Læsø) foretaget en opgørelse af antallet af ankomne og afsendte pakker med særligt henblik på vægtfordelingen af pakker af vægt over 20 kg

Den 10. marts blev der ved postkontorerne foretaget en optælling af ankomne indenlandske brevforsendelser fordelt i vægtgrupper. Samtidig opgjordes for hver enkelt forsendelsesart netto-totalvægten af den af opgørelsen omfattede brevpost.

I marts blev der på 3 hverdage ved grænsepostkontorerne foretaget en optælling af antallet af almindelige brevforsendelser til udlandet fordelt efter vægtsatser og delt mellem luftposttillægsfrankerede og ikke-luftposttillægsfrankerede forsendelser.

I de ordinære brevstatistikperioder 6.-12. og 6.-19. marts foretoges ved grænsepostkontorerne en opgørelse af netto-totalvægten af brevposten til udlandet med fordeling mellem luftposttillægsfrankerede og ikke-luftposttillægsfrankerede forsendelser.

I forbindelse med optagelsen af brevstatistikken i marts og november 1958 blev der ved samtlige posthuse foretaget en opgørelse af antallet af hjemmefrankostemplede brevforsendelser.

Endvidere blev der i forbindelse med brevstatistikken i november 1958 ved samtlige posthuse optaget en statistik over udbringningsmåden for samtlige ankomne brevforsendelser. Der sondredes herved mellem 1) omdelt ved postbude i by- og omegnsdistrikt, 2) omdelt ved landpostbude (herunder udsendt til brevsamlingssteder), delt i by- og omegnsdistrikt hhv. landdistrikt, og 3) udsorteret i postboks og udlagt til afhentning, se nærmere side 123.

På grundlag af de pågældende statistikformularer for 1958 er der foretaget en opgørelse af den procentvise fordeling af antallet af omdelte adresseløse forsendelser på årets måneder.

Statistisk undersøgelse til brug for Landsplanudvalget.

Efter anmodning fra det af boligministeren nedsatte Landsplanudvalg har samtlige postkontorer uden for det københavnske postområde, postekspeditionerne i byerne og postekspeditioner på landet optaget en særstatistik til brug ved udvalgets undersøgelser som grundlag for udarbejdelse af en rapport om oplandsforhold.

Hvert af nævnte posthuse har herefter i dagene 8., 9. og 10. marts 1967 foretaget en optælling af al afgående brevpost til de 5 posthuse, hvortil der fra det pågældende posthus sendes flest brevfor-sendelser. Det københavnske postområde betragtedes som ét adresseposthus. Undersøgelsen har ikke kunnet omfatte brevforsendelser fra brevkasser, der tømmes af togpersonale, chauffører m.v.

Selv om undersøgelsen efter dens formål ikke kan have overvejende postal betydning, er den dog gjort til genstand for omtale i driftsberetningen for 1966-67, hvori bl.a. er optaget 3 af udvalget udarbejdede kort, på hvilke resultaterne er anskueliggjort ved linier og skraveringer. Det bemærkes, at udvalget efter at have behandlet materialet har givet udtryk for, at talmaterialet, der danner grundlag for undersøgelsen - 3 dages brevpost - synes at have været for lille, således at kortlægningen af forsendelsesmønstret for de mindre posthuses vedkommende ikke er tilstrækkelig sikker.

Det vigtigste mål for afgående brevpost var for de allerfleste posthuses vedkommende det københavnske postområde.

I Nordjylland går de fleste forbindelseslinier på kortet til Ålborg, i Øst- og Midtjylland til Århus og på Fyn til Odense. Fra øerne øst for Storebælt, fra Vest- og Sydjylland samt fra Ålborg, Århus og Odense går forbindelserne til det københavnske postområde, der for disse områders vedkommende er kraftigt dominerende som vigtigste mål for afsendt brevpost.

Statistik vedrørende personalet.

Personalets antal.

I tabel 26 er givet en oversigt for hele undersøgelsesperioden over personalets antal. For årene indtil 1927 inkl. omfatter tabellen kun postvæsenets personale. Opdelingen følger den i de årlige driftsberetninger anvendte form, idet tjenestemændenes antal specificeres i generaldirektoratet, postgirokontoret, distriktsmyndighederne, driften, færgerierne (fra 1919), teknisk virksomhed og tjenestemænd i alt. Dernæst anføres et samlet tal for personale uden for lønningsklasserne og et samlet tal for hele personalet. Her til er fra 1962 endelig anført et beregnet tal for tariflønnet personale og andet ekstrapersonale, der i finansåret er benyttet til afløsning for det faste personale samt til assistancetjenester. Det for personale uden for lønningsklasserne anførte tal er opdelt i de vigtigste hovedgrupper: Postekspeditører, telegrafekspeditører og brevsamlere (i samlet sum), ekstrabude på landpostruter, medhjælpere og elever, kontorassistentaspiranter m.v. samt reservepostbude, cykelbude etc.

Postgirokontorets personale blev fra 1941 medregnet under driften.

Indtil 1929 giver driftsberetningerne ikke oplysning om anvendelsen af ekstrapersonale til kontorist- eller budtjeneste.

Personale ved færgerierne er indtil 1933 opført under teknisk virksomhed.

I 1917 var det samlede antal personer i postvæsenet 9.000, i 1927 10.000, i 1928 - efter sammenslutningen - 12.100 og i 1967 19.400. Til sidstnævnte tal kommer yderligere det til heldagsarbejdere omregnede tal for tariflønnet personale og andet ekstrapersonale til afløsning og assistance (i 1967 knap 3.900). Noget hertil svarende antal kan ikke oplyses for årene før 1962, ligesom der ikke forud for 1930 kan gives oplysning om anvendelsen af personale uden for lønningsklasserne svarende til kontorassistentaspiranter m.v. og reservepostbude etc.

Stigningen i personaleantallet fra 1928 til 1967 udgør 61 % (heri ikke medregnet nævnte ekstrapersonale). I samme periode er bl.a. det samlede antal besørgede postforsendelser steget ca. 150 %, antallet af rigssamtaler og samtaler til udlandet til ca. det 24-dobbelte, de samlede indtægter og udgifter til henholdsvis det 15- og 14-dobbelte, giroomsætningen til ca. det 100-dobbelte og kasseomsætningen ved ind- og udbetalinger af anvisninger, indbetalingskort og udbetalingskort til ca. det 20-dobbelte. Muligheden for at holde personalestigningen inden for den nævnte procent trods korte-

re tjeneste og længere ferie skyldes den store tekniske udvikling i forbindelse med bedre organisation og oplæring samt betydelige simplifikationer.

I 1919 gennemførtes 8 timers arbejdsdagen som det normale, og dette medførte en udvidelse af personalet. Tillige krævede den betydelige stigning i antallet af postforsendelser under og umiddelbart efter krigen også mere personale. Denne stigning i forsendelsesantallet kulminerede i 1919-20. Disse forhold i forening var årsagen til, at personalets antal fra 1919 til 1920 steg med 1.200 til godt 10.500. I 1920 indlemmedes de sønderjyske landsdele, hvilket medførte en tilgang på ca. 700 personer. Konjunkturerne var nu begyndt at vende, og trods landets udvidelse med Sønderjylland gik det samlede antal postforsendelser fra 1919-20 til 1920-21 ned med 6,5 %. Det blev nu nødvendigt at foretage en indskrænkning af personalet. I 1920 nedsattes et postspareudvalg og i 1921 den såkaldte store sparekommission, jfr. bind I side 164. Af de indførte reformer skal her nævnes: Søndagstjenesten bortfaldt, og det samme gjaldt de fleste steder den særlige værdiomedeling. Endvidere gennemførtes en række andre større og mindre simplifikationer af tjenesten på postkontorerne. På grundlag heraf blev der i 1921 foretaget en del afskedigelser, jfr. bind I side 166.

Pr. 31. marts 1921 var antallet af personalet 11.259, hvilket er det højeste tal, postvæsenet nåede til som "rent" postvæsen. I 1914 havde antallet været ca. 8.500, således at stigningen i de 7 år havde udgjort ca. 2.700. Stigningen fra 1920 til 1921 var ca. 700, hvilket svarer nogenlunde til den ved Sønderjyllands indlemmelse skete forøgelse, således at stigningen reelt var ophørt. Det følgende år var der en nedgang på 1.143 (10 %), og i de herefter nærmest følgende år var der fortsat nedgang. Det laveste tal nåedes i 1925 med 9.927, en nedgang i forhold til 1921 på 1.332 (ca. 12 %). Allerede fra 1925-24 begyndte forsendelsesantallet på ny at stige, og personaleantallet passerede igen 10.000 i 1926 og var pr. 31. marts 1927 - umiddelbart før sammenslutningen - 9.955.

På samme tid udgjorde telegrafvæsenets personale et antal af 2.610 efter i 1921 at have været oppe på 3.157. Tilsammen udgjorde de to etaters personale dog ikke summen af de to nævnte tal, idet 144 postmestre, postekspeditører og brevsamlere tillige var bestyrere af mindre telegrafstationer og derfor henregnet til begge etaters personale. Antallet for den sammensluttede etat var pr. 31. marts 1928 12.066 mod 12.409 i 1927, således at antallet ud over de nævnte 144 bestyrere var gået ned med ca. 340 personer. Der blev ikke afskediget noget overtalligt personale, men et antal kontorister gik fra 1. oktober 1927 over på $\frac{1}{2}$ tjeneste og $\frac{1}{2}$ løn med tilsikring om at komme på fuld tjeneste og løn på ny senest efter 3 års forløb. Der blev ikke antaget nye elever det år. Resten af nedgangen repræsenterer i det væsentlige den normale afgang ved afsked og død. Afgangen i finansåret androg i alt 316 personer, heraf 71 assistenter og højere tjenestemænd og 36 kontorister.

I 1929 gik tallet ned med 23 personer, men herefter har antallet af personer været stigende år for år med ganske enkelte undtagelser. I 1938 passeredes 13.000, i 1945 14.000, i 1947 15.000, i 1949 16.000, i 1953 17.000, i 1962 18.000 og i 1964 19.000. Den største tilgang på et år var ca. 700 fra 1965 til 1966. Fra 1945 til 1950 var der en årlig stigning på ca. 4-500, fra 1963 til 1964 var stigningen 460 (foruden ca. 350 for ekstrapersonalet). I øvrigt har der som regel ikke været større udsving i tallene. For årene

1965-1967 er det høje tal for ekstrabude på landpostruter (ca. 1.000) i personaletabellen i driftsberetningen ændret til kun at omfatte ca. 200 bude, der betjener tjenestemandsruter. Tallet for ekstrapersonale til afløsning er steget, jfr. nedenfor. Tilgangen i slutningen af fyrrerne skyldtes opblomstringen efter den anden verdenskrig, og de store stigninger i slutningen af undersøgelsesperioden (særlig for kontorassistentpersonale) er en følge af de senere års store fremgang i forretningerne.

De i det følgende for de enkelte områder (generaldirektoratet, postgirokontoret o.s.v.) anførte tal vedrører alene tjenestemænd.

For generaldirektoratets vedkommende er der i perioden en stigning fra 112 personer i 1917 til 236 i 1967, altså godt og vel en fordobling. En væsentlig del af stigningen ligger inden for de seneste år, idet der fra 1963, da tallet var 179, til 1967 er en stigning på næsten 60 personer eller 32 %. Stigningen står som helhed i forbindelse med den stærke vækst i forretningerne, ligesom generaldirektoratet har taget nye opgaver op (kundetjeneste, lønningsanvisning). I 1921 var tallet 138, men var i øvrigt ikke over 120 i årene indtil sammenslutningen. I 1927 var tallet 119 og i 1928 171. Tilgangen var altså 52, medens der i telegrafvæsenets generaldirektorat havde været 123 personer, bl.a. fordi væsentlige arbejdsområder, f.eks. regnskab og statistik, var centraliseret i telegrafdirektoratet, medens det i postvæsenet (og fremtidig i den samlede etat) i højere grad lå ved postkontorerne. Tallet gik ned de følgende år og var i 1932 154. Det holdt sig nu mellem 147 og 160 indtil 1948 (højest i 1944). I 1949 var tallet 165, og det svingede i nogle år omkring 170. I 1955 var det 179, i 1961 189, i 1964 $192\frac{1}{2}$, i 1966 $214\frac{1}{2}$ og i 1967 som nævnt 236. Antallet af pladser er en del højere, i 1967 således 275. Forskellen ligger især på assistenter og kontorassistenter af 2. grad, idet henholdsvis $21\frac{1}{2}$ og 22 pladser udføres af assistenter, der ikke er endeligt tilflyttet generaldirektoratet, henholdsvis af kontorassistentaspiranter.

Postgirokontoret var fra først af etableret som et kontor i generaldirektoratet. De i tabellen anførte tal for 1918 og 1919 (38 og 39) vedrører den indenlandske postanvisningsrevision, som fra 1920 kom til at ligge under postgirokontoret. I 1920 var antallet af personer 89, i 1930 passeredes 200, og i 1940 var tallet 276. Herefter er tallet medregnet under driften og tekniske virksomheder. I 1950 var der i postgirokontoret et personale på 459, i 1960 564 og i 1967 697.

Distriktsmyndighederne havde i 1918 et personale på 32, og antallet holdt sig til 1946 mellem 32 og 48. Fra 1947 til 1966 har tallet svinget omkring 50 med maksimum 53 i 1960 og 1966. I 1967 var tallet $63\frac{1}{2}$, bl.a. fordi antallet af overassistenter var steget med 9. Antallet har i øvrigt bl.a. været påvirket af det skiftende antal overpostinspektorer. Antallet af pladser var i 1967 $72\frac{1}{2}$.

Driftens personale omfattede i 1917 (i postvæsenet) 7.825. I 1967 var tallet 12.326 $\frac{1}{6}$, således at der er en stigning fra 1917 på 58 %. Når stigningen ikke er større, skyldes det bl.a. at mekanisering, simplifikation og bedre tilrettelægning af arbejdet har virket ind. Væsentlige arbejder er overført til udførelse af personale uden for lønningsklasse, dels arbejde på kontoret som journalisering, visse dele af indleveringstjenesten, der nu udføres af

kontorassistentaspiranter o.l., dels postbud- eller landpostbud-tjeneste, der udføres af reservepostbude og ekstrabude på landpostruter uden for lønsats.

Stigningen fra ca. 8.000 i 1918 og 1919 til 9.200 i 1920 skyldtes forøgelse af trafikken, medens stigningen til 9.800 i 1921 tillige havde indlemmelse af de sønderjyske landsdele som baggrund. Så kom personaleindskrænkningen, der i forbindelse med nedgang i trafikken bragte tallet ned med ca. 1.100 mand i 1922. Det laveste tal (8.384) nåedes i 1927. Efter sammenslutningen gik tallet op med 1.400 til 9.782 i 1928, men det indskrænkedes væsentligt i de følgende år og udgjorde i 1935 8.750, altså godt 1.000 mindre. Størst var nedgangen fra 1931 til 1932 med ca. 340. Antallet steg nu lidt, udgjorde i 1939 9.070 og nåede i 1941 op på ca. 9.170, hvorefter det gik tilbage til ca. 8.760 i 1946, bl.a. fordi et stigende antal landpostruter udførtes af ekstrabude, ligesom et stort antal kontoristpladser udførtes af aspirantpersonale. Tjenestemandsloven af 1946 nedsatte ansættelsesalderen fra 24 til 21 år, hvilket medførte en stigning i tjenestemændenes antal på godt 300 til 9.066. Også de følgende år viste stigning, der i 1950 førte tallet op på over 10.000 og i 1953 på over 11.000. Med mindre svingninger steg det efterhånden til godt 11.600 i 1959 og til knap 12.200 i 1966. I 1967 var det godt 12.300. Antallet af pladser var samtidig 14.600.

Fordelingen på hovedgrupperne af tjenestemænd vil blive gjort til genstand for omtale senere, jfr. side 310.

Forud for sammenslutningen var antallet af tekniske tjenestemænd i postvæsenet kun ringe. I 1918 var det 7, og efter overtagelsen af Fanø-Esbjerg færgeri i 1918 var antallet i 1919 19. Der blev tillige ansat en del maskinpersonale ved postbygninger, således at tallet i 1920 var 53. I 1927 var det 65, og efter sammenslutningen var tallet i 1928 323 en tilgang på 258. I de følgende år steg det langsomt til 347 i 1933, og fra 1934 udskiltes i statistikken det ved færgerierne ansatte personale i et antal af 24, medens der ved tekniske virksomheder var 325. Ved færgerierne gik tallet ned, efterhånden som færgerierne blev nedlagt. I 1941 var der 20, i 1950 15, i 1960 10 og i 1967 7 personer ved færgerierne.

Derimod steg antallet af personale ved teknisk virksomhed stærkt efter krigen. I 1942 var antallet 337, i 1945 408, i 1950 505, i 1955 600, i 1960 700 og i 1967 800 en fordobling fra krigen op-hør. Det er især overmekanikere, mekanikere, håndværkere samt overmontører og montører, der udgør denne gruppe. Antallet af pladser ligger en del højere end de anførte tal, idet et ret stort antal pladser er blevet udfyldt af aspiranter (i 1967 således 61).

Personalet uden for lønningsklasserne omfatter i tabellen i det allervæsentligste følgende 5 grupper: 1) Postekspeditører, telegrafekspeditører og brevsamlere, 2) ekstrabude på landpostruter, 3) medhjælpere og elever, 4) kontorassistentaspiranter, kontorfunktionærer og ekstramedhjælpere samt 5) reservepostbude, aspiranter og cykelbude. Indtil sammenslutningen var det nærmest kun den første gruppe (postekspeditører etc.), der var repræsenteret, fra 1922 dog suppleret med nogle små tal for ekstrabude på landpostruter (i 1927 var der 54).

Antallet af personer uden for lønningsklasserne androg i 1918 ca. 1.000 (dog kun omfattende postekspeditører og brevsamlere) og i 1967 ca. 5.900. Dette tal er således steget langt mere end antallet af tjenestemænd. I 1927 var antallet i postvæsenet omtrent 1.200, og i 1928 havde sammenslutningen bragt det op på 1.571, altså en tilgang på ca. 400 (heraf ca. 300 telegrafekspeditører). Antallet steg stærkt i de følgende år, hvilket især skyldtes, at to nye grupper nu kom til og hurtigt fik en voksende betydning, nemlig dels kontoristgruppen og dels reservepostbude o.l. I 1935 var antallet af personer uden for lønningsklasserne oppe på godt 3.000, i 1939 på 3.600, i 1944 på 4.200, i 1946 på 5.300, i 1956 5.500, i 1963 på 6.200 og i 1967 som nævnt på 5.900. Stigningen var ret jævn frem til krigen og besættelsen, der medførte en lille tilbagegang i 1941 til knap 3.700 mod godt 3.800 året før, men derefter straks igen fremgang. Hen imod krigens afslutning blev tilgangen større, og straks efter krigens ophør i 1945 steg tallet meget stærkt. I 1944, 1945 og 1946 var stigningen henholdsvis 400, 500 og 600. Stigningen lå især på ekstrakontorister og reservepostbude. De følgende år gik det i langsommere tempo frem til 1950, da antallet var 5.700. Derefter svingede tallet indtil 1961 mellem 5.100 (i 1954) og 5.600, i 1962 var det 5.800 og i 1964 godt 6.300. I 1966 og 1967 var antallet ca. 5.900.

Forklaringen på nedgangen fra 1966 til 1967 er den, at der under ekstrabude på landpostruter for 1967 kun er opført de 188, der udfører ruter inden for lønningsklasserne, medens der for de tidligere år er medtaget ekstrabude på ruter uden for lønsats. Disse sidste er for 1967 medregnet under tallet for personale til afløsning og assistancetjeneste, omregnet til heltidsbeskæftigelse, hvori de indgår med et antal af 433.

I driftsberetningen for 1966-67 er anført tilsvarende omberegnete tal også for 1966 og 1965, ligesom det samlede antal personer uden for lønningsklasserne er omberegnet. De pågældende omregnede tal udgør følgende:

	1967	1966	1965
Samlet antal personer uden for lønningsklasserne.....	5.932	5.863	5.406
Ekstrapersonale til afløsning og assistance, omregnet til heltidsbeskæftigelse.....	3.851	3.719	3.801
heraf ekstrabude på landpostruter uden for lønsats.....	433	450	459
Under "Antal personer uden for lønningsklasserne" er herefter anført:			
Ekstrabude på landpostruter inden for lønningsklasser	188	185	177

I nedenstående tabel er for nogle udvalgte år anført tallene for de 5 grupper (nogle mindre grupper er ikke medtaget i specifikationen):

År	I alt	heraf:				
		Postekspeditører etc.	Ekstrabude på land- postruter	Medhjælpere og elever	Kontorassistent- aspiranter m.v.	Reservepostbude, cykelbude m.v.
1932.....	2.637	1.453	482	133	ca 140	ca 200
1937.....	3.227	1.446	472	309	439	561
1942.....	3.708	1.476	448	379	572	793
1947.....	5.424	1.515	630	411	1.530	1.282
1952.....	5.298	1.537	760	476	1.371	1.103
1957.....	5.527	1.514	836	478	1.468	1.116
1962.....	5.820	1.484	989	443	1.521	1.280
1965.....	5.406	1.371	177	673	1.772	1.210
1967.....	5.932	1.288	188	816	1.870	1.309

Antallet af postekspeditører, telegrafekspeditører og brevsamlere var i 1927 1.135, nemlig 845 postekspeditører og 290 brevsamlere. Tallet var fra 994 i 1918 steget med 141, hvoraf 72 havde henhold til indlemmelsen af de sønderjyske landsdele. I 1928 udgjorde tallet efter sammenslutningen 1.439, således at der var en forøgelse på ca. 300.

For nogle enkelte år hidsættes en tabel over fordelingen af antallet på de 3 kategorier.

År	Postekspeditører	Telegrafekspeditører	Brevsamlere	I alt
1928.....	852	294	293	1.439
1937.....	881	245	317	1.443
1947.....	889	226	400	1.515
1957.....	901	176	437	1.514
1962.....	884	147	453	1.484
1965.....	828	55	488	1.371
1967.....	761	16	511	1.288

De telegrafekspeditører, der tillige er postekspeditører eller brevsamlere, er alene opført som postekspeditører henholdsvis brevsamlere. Antallet af sådanne telegrafekspeditører var eksempelvis i 1962 218. Ved den nyordning, der fandt sted pr. 1. september 1964 (bind I side 365), og hvorved der bl.a. skete det, at alle "rene" telegrafekspeditioner (undtagen telegrafekspeditioner på øer uden postekspedition) blev nedlagt, gik tallet for telegrafekspeditører væsentligt ned (fra 132 til 55). I tallet for 1937 er 3 bestyrere af statstelefoncentralstationer uden telegraforretninger ikke medtalt.

Med hensyn til ændringerne i tallene bemærkes, at bevægelsen efter sagens natur følger ændringerne i antallet af postekspeditioner, telegrafekspeditioner og brevsamlingssteder. Idet man i øv-

rigt kan henvise til de pågældende afsnit, skal her kun anføres, at det mest bemærkelsesværdige træk i udviklingen siden omkring 1950 har været nedlægning af baner. Dette forhold har medført, at en del postekspeditioner enten er nedlagt eller omdannet til brevsamlingssteder, og endvidere, at et antal jernbanetelegrafekspeditioner er blevet nedlagt eller eventuelt omdannet til stationer 3.

I efterfølgende tabel er foretaget en opdeling af postekspeditører efter lønningsmåde:

	Postekspeditører ved			I alt
	statsbanerne (entrepriseord- ning)	privatbanerne (under entrepri- seordning)	øvrige posteks- peditioner	
1932.....	271	435	173	879
1937.....	259	451	171	881
1947.....	262	442	185	889
1952.....	308	370	218	896
1957.....	295	326	280	901
1962.....	272	289	323	884
1965.....	218	239	371	828
1967.....	190	181	390	761

Antallet er i de senere år af perioden gået væsentligt tilbage især i forbindelse med nedlægning af jernbanestrækninger. I nogle tilfælde erstattes nedlagte postekspeditioner af brevsamlingssteder, således at der er en lille stigning i antallet af brevsamlere.

Nedlægningen af jernbaner er tillige årsag til, at et større antal postekspeditører i tabellen over lønningsmåden glider fra entreprisegrupperne over til gruppen "øvrige postekspeditører." Denne gruppe er fordoblet fra 1947 til 1967, skønt det samlede antal postekspeditører er gået ned med ca. 15 %. Gruppen udgør i 1967 halvdelen (51 %) af det samlede antal.

Anvendelsen af ekstrabude til udførelse af landpostruter indførtes i begyndelsen af tyverne på ruter, der ikke var store nok til at betjenes af tjenestemænd. I 1922 var der 7 sådanne ekstrabude og i 1927 54. Herefter tog det fart. Der var 132 i 1928, omtrent 500 i 1932 og 667 i 1935. Forklaringen på bevægelsen er især den, at tjenestemandsløven af 1927 indeholdt den bestemmelse, at landpostruter med under 6 timers daglig tjeneste fremtidig ikke skulle udføres af tjenestemænd. Imidlertid skete der en modgående bevægelse ved normeringsloven for 1936-37, der henførte ca. 140 ruter uden for lønsats til lønsats D. Antallet af ekstrabude gik ned fra 642 i 1936 til 472 i 1937. Tallet holdt sig på dette niveau til 1945, da et nyt spring fandt sted, idet tjenestemandsløven af 1946 bestemte, at der ikke mere måtte finde nyansættelse sted i lønsats D. Ekstrabuden antallet gik fra 481 i 1945 op til 548 i 1946 og fortsatte stigningen med kun en enkelt lille afvigelse til 1.008 i 1964. Tallet passerede 700 i 1949 og 800 i 1956. Størst var fremgangen fra 894 i 1961 til 989 i 1962. I 1967 var antallet 1.005 og i 1967 188.

Forholdet er imidlertid det, at der gennem en længere årrække i tallet for ekstrabude på landpostruter indgik et stigende antal ekstrabude, der udførte tjenestemandsruter. Dette antal var f.eks. i 1963 186, i 1962 176, i 1961 111, i 1957 106 og i 1947 49.

Angående en omregning af tallene for de seneste år i forbindelse med beregningen af ekstrapersonale til aflønnings- og assistance-tjeneste, se ovenfor.

I rubrikken for medhjælpere og elever i tabel 26 indgår ikke noget tal før 1931. Medhjælperne var tjenestemænd, og eleverne blev også talt med under driftens tjenestemænd. Elevernes antal var i 1918 233 og i 1921 183. Herefter blev der af hensyn til sparebe-stræbelserne i nogle år kun antaget det nødtørftigste antal. I 1922 fandtes der 36 elever, i 1925 72 og i 1927 33. Sammenslutningen var årsag til, at den antagelse af elever, man stod over for, blev udsat, og der var i tre år ingen elever. I 1931 var tallet 67 og i 1933 184. Medhjælperstillingen var ved 1931-loven ophørt med at være en tjenestemandsstilling, og fra 1934 omfatter antallet (182) både medhjælpere og elever. I 1937 var tallet godt 300, i 1945 godt 400 og i 1950 nåede det op på 579. Herefter gik det noget tilbage, og antallet var i 1954 363, men derpå steg det igen. Fra 1958 lå tallet over 500 årlig med undtagelse af 1961 og 1962. I 1964 var det 629, i 1966 779 og i 1967 816. Den store tilgang har været nødvendig af hensyn til forretningernes stærke vækst.

Angående antagelse af elever m.v., se iøvrigt bind I side 49.

Indtil 1929 giver driftsberetningerne ikke oplysning om personer uden for lønningsklasserne til afløsning, assistance o.l. Det karakteristiske for dette tidsafsnit var det forhold, at der - først på grund af personalebesparelserne i begyndelsen af tyverne og senere på grund af sammenslutningen - fandtes et stort antal overtallige assistenter og postbude. De første anvendtes i vidt omfang i kontorist- og elevtjeneste, medens de sidste anvendtes efter behov til afløsning, kassetømning m.v. Eksempelvis kan nævnes, at der pr. 31. marts 1929 var 442 overtallige assistenter i driften, hvoraf 208 udførte tjeneste i kontoristpladser, medens resten var beskæftiget i pladser, der under normal rekruttering udfyldes af elever og medhjælpere. Herudover var kontoriststyrken blevet forøget ved, at en del af 240 kontorister, der den 1. oktober 1927 var kommet på halv tjeneste og halv løn, igen var kommet på fuld tjeneste. Ca. halvdelen var allerede i 1927-28 kommet på hel tjeneste, og den sidste del kom det fra 1. april 1929. Fra 1929-30 blev antaget ekstramedhjælpere og ekstrakontorister, (bind I side 40). Begge disse nye kategorier af kontoristklassen anvendtes fortrinsvis i ledige kontoristpladser. Antallet - navnlig af ekstrakontorister - steg hurtigt. I 1938 var antallet af disse godt 400 og i 1939 ca. 570. Ekstramedhjælpernes antal lå på det tidspunkt på ca. 80. Under krigen gik antallet noget tilbage. Der var således en nedgang på 100 fra 1940 til 1941, men fra 1942 da antallet var 572, steg det hurtigt, udgjorde i 1945 1.050, i 1946 godt 1.400 og i 1948 1.600. Tallet gik derefter noget ned og blev i øvrigt ret svingende. I årene fra 1946 til 1963 lå det således mellem 1.200 og 1.600 uden fast tendens (i 1960 var det nede på knap 1.100). Tallet steg fra 1.562 i 1963 til 1.721 i 1964 og 1.880 i 1966. Det udgjorde i 1967 1.870. Side 312 er der for nogle år anført en fordeling af kontor-assistentaspiranter m.v. i de forskellige kategorier.

Fra 1928 begyndte man at anvende cykelbude i København til udbringning af telegrammer og ekspresforsendelser. Snart fulgte også større provinsbyer efter. Fra 1929-30 blev antallet optaget i driftsberetningen under personer uden for lønningsklasserne. Der var på

det tidspunkt ca. 100, foruden at omkring 30 cykelbudpladser udfyldtes af overtallige postbude. Fra 1931-32 indgik de ved 1931-loven indførte reservepostbude samt cykelbude på prøve i personaletabellen. I 1933-34 kom hertil ekstrabude på aspirantløn i postbudplads, og fra 1940 er antallet af ekstrabude på aspirantløn i landpostbudplads indregnet i tallene. I 1936 lå antallet af personer i gruppen på ca. 400 og i 1939 på ca. 640. I 1944 var tallet 1.000 og i 1946 godt 1.300. Herefter svingede det i årene indtil 1962 mellem godt 900 i 1961 og 1.350 i 1950. Fra 1.280 i 1962 gik det op til ca. 1.450 i 1963 og derefter ned til 1.200 i 1965 og 1966 og steg endelig til 1.300 i 1967.

For nogle enkelte år anføres nedenfor fordelingen af det her omhandlede personale for så vidt angår de vigtigste af de pågældende undergrupper:

År (31/3)	Reservepostbude	Cykelbude	Cykelbude på prøve	Aspiranter i ledig		Aspiranter i den tekniske tjene- ste
				post- budpl.	land- postbpl.	
1937.....	235	248	58	16	-	4
1942.....	211	318	69	10	185	40
1947.....	583	282	22	10	385	56
1954.....	443	264	21	7	243	69
1957.....	590	250	31	9	236	69
1961.....	474	252	20	31	150	55
1964.....	953	215	24	49	87	77
1967.....	971	188	10	47	93	79

Aspiranter i den tekniske tjeneste omfatter aspiranter til stillinger som mekanikere og telegrafarbejdere.

Ud over de i tabellen nævnte grupper er der den sidste halve snes år tilkommet en del andre stillinger uden for lønningsklasserne. Nogle af disse skal nævnes her med angivelse i parentes af det pågældende antal personer i 1967: Honorar- og overenskomstlønnede civilingeniører (37), overenskomstlønnede arkitekter (2), honorar- og regulativlønnede ingeniører (36), honorar- og overenskomstlønnede konstruktører (7), tegnere på aspirantløn (3), honorar- og overenskomstlønnede tegnere (6), radiotelegrafister (36), assistentvikarer (6), teleteknikere (7) m.fl. Endvidere er der et antal time-lønnede ekstrabude på landpostruter (173), månedslønnede ekstrabude på landpostruter (15), månedslønnede ekstrabude i postbudtjenesten (169) og månedslønnede lokalarbejdere (68).

Det hidtil omtalte personale anvendes i faste pladser, men herudover anvendes der daglig landet over tariflønnet personale og andet ekstrapersonale til afløsning for det faste personale samt til assistancetjenester. For sådant personale har generaldirektoratet som nævnt foran side 304 omregnet den udførte tjeneste til heltidsbeskæftigelse. For 1962 og 1963 svarede den udførte tjeneste til ca.

3.000 og for de følgende år til ca. 3.300 heltidsbeskæftigede personer, for 1967 dog ca. 3.850. Da det samlede faste personale i disse år har udgjort mellem 18.300 og 19.400, svarer det nævnte antal af "løse" personer omtrent til en sjettedel (i 1967 en femtedel) af det samlede faste personales antal. Eksempelvis skal for 1962 og 1967 anføres fordelingen af det beregnede antal personer på arbejdsområder:

Personale anvendt	1962	1967
i kontortjenesten.....	580	666
i postbud- og landpostbudtjenesten.	2.038	2.344
i tekniske virksomheder.....	336	387
på landpostruter uden for lønsats..		433
ved færgerierne.....	18	21
i alt.....	2.972	3.851

Fra slutningen af trediverne giver driftsberetningerne oplysning om tjenestemændenes fordeling på hovedgrupperne: 1.-7. lønningsklasse (senere 30.-15. lønningsklasse), assistenter, postbudpersonale, landpostbude, teknisk personale (inkl. visse kategorier af færgepersonalet) samt kontorassistentpersonale. For nogle af årene forud har man beregnet det omtrentlige antal i de tilsvarende grupper, jfr. hosstående tabel. For årene indtil 1943 er endvidere antallet i de forskellige grupper anført med omtrentlige tal. For de to første år i tabellen (1918 og 1927) omfatter tallene alene postvæsenet. Rubrikken for tjenestemænd i alt svarer til det i tabel 26 anførte antal.

For den første kolonne, embedsklasserne fra overassistenter og op-eft, var antallet i 1918 ca. 580 og i 1927 ca. 550. For 1928 og de nærmest følgende år er tallene ikke anført. Man kørte da med et ikke ringe overtalligt personale, og endnu i 1932 er tallet (915) ret højt, jfr. at det i 1936 er nede på 840. Derefter begynder det at stige, var i 1938 ca. 1.000, i 1945 1.100, i 1948 1.200 og i 1954 1.300. I 1961 var tallet 1.378, og det steg til 1.457 i 1962 og til 1.503 i 1963. I 1967 var antallet 1.562 1/2 eller en stigning på 86 % i forhold til 1936, det første år, der udviste stigning i det samlede antal tjenestemænd efter den nedgang, som havde fundet sted siden sammenslutningen. I forhold til 1946, da tallet var 1.139, er der en stigning på 37 %.

I 1918 var antallet af assistenter ca. 1.195, i 1927 900 og i 1928 ca. det dobbelte. I 1932 var antallet ca. 1.475, i 1936 ca. 1.250 og i 1938 1.180. Medens kurven for de højere lønningsklasser fra 1936 viste en stadig stigende linie, er det omvendte tilfældet for så vidt angår assistenter. Dette skyldes dels stigningen i antallet af avancementsstillinger, dels overflytning af visse arbejder fra udførelse af assistenter til udførelse af postbud eller kontorassistentpersonale. I 1941 var antallet af assistenter 1.100, i 1944 1.000. I 1942 og 1943 var antallet omtrent lige stort (ca. 1.050) i de to grupper, de højere lønningsklasser og assistenter, og fra da af er den første gruppe den største. I 1946 var assistenternes antal godt 900, i 1950 knap 800. I årene 1952-1955 lå tallet igen mellem 800 og 900 efter de forholdsvis store elevrekrutteringer sidst i fyrrerne, men fra 1956 gik det tilbage (dog afbrudt af en lille stigning i 1960 og 1961). I 1962 var antallet 628 1/2, i 1964 564 og i 1967 438 1/2, d.v.s. kun godt 1/3 af an-

Fordeling af tjenestemand

År (31/3)	30.-15. lønningskl.	Assi- stenter	Postbud- personale	Land- postbude	Teknisk personale m.v.	Kontor- assistent- personale	I alt
1918	ca. 580	1.195	2.345	3.880	5	150	8.154
1927	ca. 550	900	3.240	3.710	70	250	8.766
1932	ca. 915	1.475	3.335	3.330	260	525	9.860
1936	ca. 840	1.250	3.190	3.210	250	630	9.566
1937	ca. 975	1.200	3.235	3.365	250	675	9.711
1938	ca. 1.000	1.180	3.270	3.370	240	725	9.787
1939	ca. 1.015	1.160	3.365	3.375	240	730	9.885
1940	ca. 1.030	1.110	3.261	3.370	245	745	9.757
1941	ca. 1.020	1.100	3.204	3.365	250	790	9.725
1942	ca. 1.040	1.070	3.425	3.195	240	860	9.829
1943	ca. 1.060	1.040	3.473	3.147	270	860	9.851
1944	1.088	998	3.489	3.055	279	834	9.743
1945	1.115	968	3.613	2.827	284	779	9.586
1946	1.139	911	3.557	2.810	292	678	9.387
1947	1.184	878	3.788	2.776	294	791	9.711
1948	1.207	831	3.977	2.755	296	879	9.945
1949	1.225	803	4.207	2.812	326	1.077	10.450
1950	1.260	795	4.315	2.847	344	1.301 1/2	10.862 1/2
1951	1.263	788	4.507	2.908	369	1.432	11.267
1952	1.264	833 1/2	4.455	2.908	390	1.553	11.403 1/2
1953	1.282	855 1/2	4.931	2.911	399	1.596	11.974 1/2
1954	1.305	887 1/2	5.018	2.918	418	1.624	12.170 1/2
1955	1.334	846 1/2	5.069	2.876	442	1.556 1/2	12.124
1956	1.345	799	5.128	2.897	442	1.498 1/2	12.109 1/2
1957	1.354	771	5.218	2.936	466	1.528 1/2	12.273 1/2
1958	1.368	724	5.309	2.942	499	1.523	12.365
1959	1.363	709	5.469	2.946	503	1.570 1/2	12.560 1/2
1960	1.355	728	5.590	3.003	509	1.570 1/2	12.755 1/2
1961	1.378	734 1/2	5.603	3.014	522	1.459	12.710 1/2
1962	1.457	628 1/2	5.524	2.990	511	1.388 2/3	12.499 1/6
1963	1.503	569 1/2	5.639	2.961	478	1.339 2/3	12.490 1/6
1964	1.505	564	6.002	2.957	482	1.320 2/3	12.830 2/3
1965	1.522	492	6.280	2.870	496	1.282 2/3	12.942 2/3
1966	1.522	489 1/2	6.562	2.816	495	1.319 2/3	13.204 1/6
1967	1.562 1/2	438 1/2	6.775	2.773	531	1.361 1/6	13.441 1/6

tallet i 1936. Fra 1957 til 1967 var der en nedgang på 43 %. Tallene for de tre sidste år af perioden var bl.a. påvirket af små elevhold omkring 1960. De to grupper tjenestemænd af embedsklasserne har gennem hele perioden fra 1936 til 1967 tilsammen hvert år udgjorde mellem 2.000 og 2.200. Det laveste tal har 1967 med 2.001.

Postbudpersonalet omfattede i 1918 2.345 personer og i 1927 3.240. I 1932 var antallet 3.335 og i 1936 3.190, men derefter begyndte en opstigende linie, der med enkelte mindre svingninger holdt sig gennem resten af perioden. I 1939 var tallet 3.365, og det holdt sig i årene 1940-1944 mellem 3.400 og 3.500. I 1945 var det ca. 3.600, i 1949 4.200, i 1954 5.000, i 1961 5.600, i 1964 6.000 og i 1967 6.775. Fra 1932 til 1967 er der således sket en fordobling af tjenestemænd i postbudklassen, og for de sidste 10 år (fra 1957) er stigningen 30 %. De vigtigste årsager hertil er trafikens stigning og overflytning af visse arbejder fra assistent- til postbudpersonale.

Landpostbudenenes antal var i 1918 3.880 og i 1927 3.710. Ved tjenestemandsloven af 1927 bestemtes det som tidligere nævnt, at landpostruter med under 6 timer daglig tjeneste ikke måtte betjenes af tjenestemænd. Denne bestemmelse medførte i de følgende år en ret betydelig nedsættelse af antallet af landpostbude, og der blev på de små ruter ansat ekstrabude ved indtrædende ledighed, jfr. side 306. I 1936 var antallet af landpostbude 3.210, men i henhold til normeringsloven for 1936-37 blev ca. 140 ruter uden for lønsats med 5-6 timers tjenestetid henført til lønsats D. Herved kom tallet op på ca. 3.360, og det holdt sig på dette niveau i nogle år. Fra 1942 gik antallet af landpostbude imidlertid nedad, hvilket skyldtes, at et stigende antal ruter måtte udføres af aspiranter, et forhold, der igen hang sammen med vanskeligheden ved at skaffe arbejdskraft i krigs- og besættelsesårene. I 1942 var der 3.200 landpostbude, i 1945 godt 2.800 og i 1948 2.755. Herefter steg tallet lidt i de følgende år og nåede i 1960 op på 3.000. I tresserne var der en lille nedgang i tallet. I 1965 var det således 2.870 og i 1967 2.773. Fra 1961, da tallet var 3.014, er nedgangen 8 %. Denne sidste nedgang stod i forbindelse med motoriseringen af landpostvæsenet, se bind I side 65. Denne reform må antages at ville medføre endnu nogen nedgang i antallet.

Gruppen teknisk personale omfattede i postvæsenet 5 tjenestemænd i 1918 og 70 i 1927. I 1932 var tallet 260, gik ned til 240 omkring 1940, men begyndte at stige under krigen. Tallet passerede 300 i 1949, 400 i 1954 og 500 i 1959. I 1961 var tallet 522, men lå i 1963-1966 lidt under 500. I 1967 var tallet 531.

Gruppen kontorassistentpersonale er den, der viser den største fremgang, idet der i 1918 kun fandtes 150 tjenestemænd af denne kategori, men i 1967 1.361 1/6. I 1927 var tallet 250, og efter sammenslutningen fandtes i 1932 525. I 1939 var tallet 730, i 1942 og 1943 860. Det lå under 700 i 1946, men kom derefter ind i en stigende periode, der førte tallet op på knap 1.100 i 1949 og på 1.624 i 1954 (højeste tal i perioden). Senere har tallet svinget, men hovedtendensen har været nedgang. I 1960 var tallet således 1.570, i 1961 1.459 og i 1965 1.283, men derefter var der en stigning til 1.361 i 1967. Årsagen til fordoblingen fra 1937 til 1967 er som for postbudpersonalet dels forretningsernes stigning, dels

overtagelse af arbejde, der tidligere udførtes af assistenter og medhjælpere.

I de sidste år (fra 1962), da tallet lå under 1.400, var der samtidig en betydelig stigning på kontoristaspirantpersonale uden for lønningsklasserne, nemlig fra godt 1.500 i 1962 til 1.870 i 1967. Det samlede tal lå fra 1964 over 3.000. Dette er en fordobling siden krigsårene. Bevægelsen fremgår af følgende uddrag:

Kontorassistentpersonale			
År (31/3)	Tjenestemænd	Aspiranter	I alt
1937.....	675	439	1.114
1942.....	860	572	1.432
1947.....	791	1.530	2.321
1952.....	1.553	1.371	2.924
1957.....	1.528	1.468	2.996
1962.....	1.389	1.521	2.910
1964.....	1.321	1.721	3.042
1967.....	1.361	1.870	3.231

Medens tjenestemændenes antal inden for den i tabellen anført 30 års periode er fordoblet, er aspiranternes antal mere end firedoblet.

I nedenstående tabel er for nogle enkelte år efter krigen anført fordelingen af kontorassistentaspiranter (tidligere kaldet ekstra-kontorister) m.v.

År (31/3)	Kontorassistentaspiranter	Kontorassistentaspiranter til uddannelse	Ekstra-medhjælpere	Kontorfunktionærer	I alt
1944....	590	81	108	.	779
1946....	1.027	263	149	.	1.439
1947....	1.263	116	151	.	1.530
1949....	1.347	122	150	.	1.619
1952....	1.106	136	129	.	1.371
1957....	1.254	134	80	.	1.468
1962....	1.252	140	41	88	1.521
1964....	1.371	178	38	134	1.721
1967....	1.233	228	29	380	1.870

I det foregående har personalet været omtalt som så og så mange personer, hvad enten der har været tale om det samlede personale-antal eller om antallet i en lønningsklasse, en gruppe etc. Et andet begreb er de normerede eller faste pladser, hvorved forstås det på normerings- eller lønningslove bevilgede antal stillinger. De årlige driftsberetninger indeholder en tabel over post- og telegrafvæsenets personale, fordelt efter lønningsklasser, hvori der for hver enkelt personalekategori er angivet antallet af faste (normerede) pladser. Ved siden heraf er der i en rubrik, betegnet "antal personer afviger med", med + eller - anført forskellen mellem det normerede antal pladser og det pr. 31. marts det pågældende år værende antal personer af den pågældende kategori. Sådanne afvigelser forekommer hvert år i adskillige tilfælde, og forskellen kan variere fra 1 til 4-cifrede tal.

Hvor det drejer sig om en enkelt eller nogle få personer, kan forskellen skyldes indtruffen ledighed eller en omnormering. De store afvigelser skyldes særlige forhold, f.eks. medførte sammenslutningen i 1927 forholdsvis store afvigelser gennem en årrække, særlig for så vidt angik assistent- og kontoristpersonalet. I øvrigt fremkommer de meget store forskelle, som har præget en lang årrække, navnlig ved, at et stort antal postbud- eller landpostbudpladser samt kontorassistentpladser i driften udfyldes af aspirantpersonale, der endnu ikke opfylder betingelserne for at blive tjenestemænd.

I efterfølgende tabel skal for nogle enkelte år anføres det for tjenestemænd normerede antal pladser samt afvigelsen. For nogle af årene specificeres de vigtigste forskelle efter personalekategorier. De anførte afvigelser vedrører alene driften (undtagen for 1928).

Samlet antal tjenestemænd.

	Normerede pladser	Faktisk antal	Afvigelse	Største afvigelser i driften
1928....	10.136	10.495	+ 359	(assistenter + 329, medhjælper + 76, telegrafbude + 106, kontorister + 135)
1932....	9.693	9.860	+ 167	(assistenter + 342, postbude + 118, kontorister + 275)
1939....	10.408	9.885	+ 523	(assistenter + 157, postbude + 145, kontorister + 417)
1947....	11.956	9.711	+ 2.245	(postbude + 573, kontorister + 1.010, landpostbude + 556)
1952....	13.001	11.403	+ 1.598	(assistenter + 75, overpostbude og overtelegrafbude af 2. grad + 138, postbude og telegrafbude + 348, kontorister + 658, landpostbude + 427)
1957....	13.782	12.274	+ 1.508	(postbude + 133, kontorister + 896, landpostbude + 391)
1962....	14.757	12.499	+ 2.258	(postbude + 742, kontorassistenter + 1.010, landpostbude + 422)
1964....	15.389	12.830	+ 2.559	(postbude + 742, kontorassistenter af 2. grad + 1.229 landpostbude + 411)
1967....	15.830	13.441	+ 2.389	(postbude, overpostbude + 558, kontorassistenter af 2. grad + 1.175, landpostbude + 387)

De ledige kontorassistentpladser udfyldes normalt af kontorassistentaspiranter, men også et skiftende antal assistenter bruges i disse pladser - i 1939 således 83, i 1947 55 og i 1952 75 assistenter.

Kvinder.

Antallet af de i postvæsenet ansatte kvinder udgjorde pr. 31. marts 1917 503, i 1920 752 og i 1921 932. I de følgende år var tallet nedadgående, således at der i 1925 fandtes 590 og pr. 31. marts 1927 - umiddelbart før sammenslutningen med telegrafvæsenet - 688 kvinder i postvæsenet. Antallet af kontorister var siden 1921 gået ned fra 464 til 250. Hertil kom, at der på det tidspunkt kun fandtes 8 kvindelige elever mod 106 i 1921. I telegrafvæsenet fandtes 1.110 kvinder i 1927. Den 31. marts 1928 var det samlede antal kvinder i post- og telegrafvæsenet 1.694. Heraf var 24 kontrollører, ca. 800 assistenter og medhjælpere, ca. 500 kontorister, 14 landpostbude og ca. 350 postekspeditører, telegrafekspeditører og brevsamlere. I nedenstående tabel er givet en oversigt over udviklingen med angivelse af antallet inden for postvæsenet i 1917 og 1921 og inden for post- og telegrafvæsenet i 1927, 1937, 1947, 1957, 1960/og 1967.

I tabellen er tallene opdelt i generaldirektoratet, distriktsmyndighederne, driften og teknisk virksomhed samt gruppen postekspeditører, telegrafekspeditører og brevsamlere og endelig en række aspirantgrupper. I efterfølgende tabel anføres et résumé af nogle af de væsentligste af de i tabellen opførte personalekategorier, samlet i grupperne 30.-15. lønningsklasse samt medhjælpere og elever, kontorassistentpersonale, postekspeditører etc. og landpostbude.

Antal og fordeling af de i P. og T. ansatte kvinder.

Gruppe	31/3 1917 post	31/3 1921 post	31/3 1927 post tlgr.	
Postmestre, tele- bestyrere.....	1	1		
Overassistenter.....			1	22
Assistenter.....	104	126	154	687
Elever.....	52	106	8	1
Tilsammen.....	157	233	163	710
Kontorister	128	464	250	312
Tilsammen.....	128	464	250	312
Postekspeditører....	100	109	181	
Telegrafekspeditører				86
Brevsamlere.....	81	91	79	
Tilsammen.....	181	200	260	86
Landpostbude.....	37	35	15	
I alt.....	503	932	688	1.108

(fortsættes)

Antal og fordeling af kvinder (fortsat)

Gruppe	31/3 1937 p&t	31/3 1947 p&t	31/3 1957 p&t	31/3 1960 p&t	31/3 1964 p&t	31/3 1967 p&t
Postmestres, tele- grafbestyrere.....		3	4	9	13	15
Kontrollører.....	4	18	45	49	38	34
Overassistenter.....	31	129	159	128	107	78
Assistenter.....	591	341	203	189	186	171
Medhjælpere.....		15	38	98	64	150
Elever.....	27	78	165	173	309	313
Tilsammen.....	653	584	614	646	717	761
Overkontorassisten- ter.....				12	42	85
Kontorassistenter af 1. grad.....		115	239	282	697	734
Kontorassistenter af 2. grad.....	166	289	334	1.282	597	572
Kontorister.....	497	378	970			
Kontorassistentaspi- ranter.....	372	1.379	1.388	1.029	1.549	1.461
Kontorfunktionærer..					133	374
Ekstramedhjælpere...	66	151	80	42	37	25
Tilsammen.....	1.101	2.312	3.011	2.647	3.055	3.251
Postekspeditører..	288	318	405	414	420	375
Telegrafekspeditø- rer.....	102	103	71	61	55	7
Brevsamlere.....	120	180	249	270	296	327
Tilsammen.....	510	601	725	745	771	709
Landpostbude.....	8	5	1			
I alt.....	2.272	3.502	4.351	4.038	4.543	4.722

I efterfølgende tabel vises for nogle udvalgte år, hvor mange procent kvinderne udgør inden for følgende grupper: 1) samtlige tjenestemænd, 2) tjenestemænd i 30.-15. lønningsklasse (ekskl. overkontorassistenter) og 3) assistenter. Det samlede antal kvinder (tjenestemænd og ikke tjenestemænd) er anført for det enkelte år, ligesom antallet af kvinder er angivet for hver af de tre grupper. Procenten er i overensstemmelse med anførslerne i driftsberetningen angivet uden decimal.

Kvindernes andel af

År	antal kvinder i alt	Samtlige tjeneste- mænd		30.-15. (1.-7.) lkl.		assistenter	
		Antal kvinder	%	Antal kvinder	%	Antal kvinder	%
1917...	503	192	2	1	"	62	6
1921...	932	593	6	1	"	93	9
1932...	1.977	1.218	12	33	4	652	44
1937...	2.274	1.299	13	35	4	591	49
1942...	2.635	1.444	15	61	6	525	49
1947...	3.510	1.286	13	155	12	338	39
1952...	4.191	2.017	18	183	14	279	34
1957...	4.398	1.970	16	220	16	203	26
1962...	4.216	1.765	14	173	12	191	31
1964...	4.627	1.692	13	169	11	186	33
1967...	4.743	1.705	13	140	9	171	39

Det samlede antal kvinder har som helhed været stigende og er mere end fordoblet i løbet af de sidste 30 år af perioden. Tallet passerede 2.000 i 1933, 3.000 i 1945 og 4.000 i 1951. Det var især i årene efter krigen (fra midten af fyrrerne), at antagelsen af ekstrakontorister steg meget stærkt. Fra 1942 til 1952 steg antallet af kvinder med over 1.500. I sidstnævnte år udgjorde kvindernes relative andel af tjenestemændene 18 %. I øvrigt har den i de fleste år fra ca. 1930 til 1967 ligget mellem 12 og 16. For embedsklassernes vedkommende (30.-15. lkl. - tidligere 1.-7. lkl. - overkontorassistenter ikke medregnet) var der i sammenslutningsåret kun en enkelt kvinde i telegrafvæsenet og ingen i postvæsenet. I 1932 var der 33 og i 1942 61 (henholdsvis 4 og 6 %). Fra midten af fyrrerne stiger tallet væsentligt (især for overassistenter) og nåede i 1957 op på 220. Procenten udgjorde da 16. Derefter er antallet gået væsentligt ned og udgjorde i 1967 140 eller 9 %. I 1967 var der kun 71 kvindelige overassistenter i driften mod 152 i 1957. Hvad angår assistenter var kvindernes relative andel i 1921 9 % i postvæsenet. Ved sammenslutningen var der i postvæsenet ca. 150 og i telegrafvæsenet ca. 700 assistenter og medhjælpere. I 1932, da medhjælperne var skilt ud, men da der endnu var 350 overtallige assistenter i driften, var procenten 44. I de følgende år indtil 1942 steg procenten til op mod 50, men gik derefter betydeligt nedad til mellem 30 og 40 (i 1957 var den endda kun 26). I de seneste år af perioden har ca. 1/3 (i 1967 39 %) af assistenterne været kvinder.

Indtil 1960-61 gav driftsberetningen oplysning om kvindernes ægteskabelige stilling. Eksempelvis skal anføres følgende tal pr. 31. marts 1961: Af det kvindelige kontorpersonele (3.414 personer) levede 943 (28 %), i ægteskab, nemlig 2 postmestre, 1 postforvalter, 17 kontrollører, 45 overassistenter, 6 overkontorassistenter, 155 kontorassistenter af 1. grad, 111 assistenter og 606 kontorassistenter af 2. grad.

Sygdom.

Siden 1922 har der i de årlige driftsberetninger været optaget en tabel over sygestatistikken. I tabellens forspalte opdeles personalet i grupperne kontorpersonale, postbudpersonale, teknisk personale (fra 1927) og landpostbude. Inden for hver af disse grupper undtagen teknisk personale er der yderligere opdeling i 2 á 3 grupper efter lønningsklasser. For kontorpersonale sondres mellem embedsklasserne (der igen er delt i to grupper) og kontorassistentpersonale. Endvidere skelnes under kontorpersonale mellem mænd og kvinder. Tabellens hoved specificeres i antal tjenestemænd, antal sygemeldte tjenestemænd, antal sygemeldinger, antal sygedage (inddelt i grupper) samt oplysninger om, hvor mange procent af tjenestemændene der var sygemeldt, antallet af sygemeldinger pr. 100 tjenestemænd, antal sygedage i gennemsnit pr. syg tjenestemand og pr. tjenestemand i gruppen. Nederst i tabellen resumeres tallene gruppevis. En anden tabel har fra 1926 med lignende forspalte givet oplysning om antallet af sygedage pr. tjenestemand inden for forskellige aldersklasser, sædvanligvis indtil 30 år, 30-39 år, 40-49 år, 50-59 år og 60 år og derover.

I det store og hele er den skitserede opstilling fulgt gennem hele perioden, idet dog de to tabeller siden 1956 har været samarbejdet til en enkelt tabel over en dobbeltside. Fra 1954 var den ovenfor først nævnte tabel i øvrigt blevet udvidet med en opdeling af sygdommens varighed i 4 grupper. Grupperingen var fra 1954: 1-3, 4-10, 11-30 og over 30 dage, men fra 1963 ændredes den til: 1-3, 4-14, 15-30 og over 30 dage.

Sygdomme, der skyldes tilskadekomst under tjenesten, har i hele perioden været medregnet i tallene, og siden 1927 har antallet af sådanne sygedage været oplyst gruppevis.

Fraværelse på grund af barsel blev i årene indtil 1945 inkl. ikke medregnet i tabellerne, men antallet af sådanne fraværelser og det pågældende antal dage blev oplyst på foden af tabellerne. For årene 1946-1949 medregnedes disse fraværelser som sygdomme i tabellerne, men uden speciel oplysning om tallene. Fra 1950 til 1955 blev tallene ikke medregnet i tabellerne, men igen anført på foden af disse, og endelig er de fra 1956 optaget i tabellen i dens nye form, anført under kontorpersonalet med samme opdeling som denne gruppe i øvrigt (se ovenfor) og medtalt og medregnet i fuldt omfang. Fra 1958, da der i henhold til lønningsloven af 7. juni blev givet regler om tilståelse af barselhvile, er på foden af sygestatistiktabellen anført antallet af kvindelige tjenestemænd (opdelt i overassisterter, assistenter og kontorassisterter), som har fået tilstået barselhvile, samt det samlede antal dage. Som andetsteds omtalt kan barselhvilen omfatte indtil 6 uger, og denne tjenestefrihed, der i det store og hele udnyttes fuldt ud, noteres ikke som sygedage. Den er at betragte som en social, humanitær foranstaltning.

Ved optagelsen af sygestatistikken anvendes følgende principper:

Statistikken optages kalenderårsvis.

For tjenestemænd, der kun har været ansat i post- og telegrafvæsenet en del af året, regnes med forholdstal.

For sygeperioder, der strækker sig over dele af to kalenderår, optages sygemeldingerne kun under antallet af sygemeldinger i det år, hvori sygeperioden er påbegyndt. Antallet af sygedage bliver derimod opløst i to dele, der optages hver for sig i det kalenderår, hvori de er faldet. Til det i det sidste år anførte antal sygedage svarer således ingen sygemelding for det år. Metoden medfører en lille skævhed inden for det enkelte år. Skævheden vil tendere mod udligning og normalt ikke have praktisk betydning.

En tabel side 322 giver for nogle udvalgte år en oversigt over det gennemsnitlige antal sygedage dels pr. syg tjenestemand, dels pr. tjenestemand i gruppen, opgjort for de enkelte personalegrupper (embedsklasserne, kontorassistentpersonalet etc.). Tillige er anført specielle gennemsnit for kontorpersonale, tilskadekomst i tjenesten og barselstilfælde.

I nedenstående tabel er for 10 udvalgte år anført sygeprocenten, d.v.s. hvor mange procent af det samlede antal tjenestemænd der har været sygemeldt. Sygeprocenten anføres for hver af hovedgrupperne: Kontorpersonale, postbudpersonale, teknisk personale og landpostbude. For kontorpersonale er procenten endvidere opdelt særskilt for mænd og kvinder. Endelig er procenten anført for hele personalet i alt.

Sygeprocenten.

Gruppe	1922	1927	1936	1941	1946	1951	1956	1961	1964	1966
Kontorpersonale										
Mænd.....	43,7	44,3	45,2	46,9	52,6	43,0	41,9	45,8	45,3	50,6
Kvinder....	63,0	68,2	71,4	74,5	81,6	76,5	85,6	86,8	87,0	90,0
Tilsammen..	47,4	54,1	56,8	60,0	65,6	61,0	64,8	66,9	65,6	69,9
Postbudpersona-										
le.....	54,6	58,0	61,5	61,1	70,9	64,3	68,8	71,6	72,7	79,3
Teknisk perso-										
nale.....	.	58,5	46,5	50,8	67,1	60,4	62,1	62,4	63,7	65,1
Landpostbude...	42,1	42,3	44,9	48,8	57,9	50,9	47,6	47,0	47,7	56,4
I alt.....	47,5	51,4	54,2	56,5	65,4	59,7	62,3	64,1	64,8	71,5

1922 er et år med ret lave sygeprocenter. Sammenslutningen mellem postvæsenet og telegrafvæsenet i 1927 påvirkede sygestatistikken bl.a. ved, at gruppen teknisk personale kom til, og ved, at antallet af kvinder blev forholdsvis større. Der var ved sammenslutningen knap 700 kvinder i postvæsenet og ca. 1.100 i telegrafvæsenet. Hertil kom, at der i 1927 forekom en influenza-epidemi. Således som det er omtalt andetsteds, har 1946 særligt høje procenter. Disse overgås kun af tallene for 1966. For visse grupper er dog 1946 højest. Bortset fra disse 3 år ses det af tabellen, at de enkelte års procenttal holder sig inden for relativt snævre grænser. Det samlede kontorpersonale viser således procenter mellem 54 og 67, postbudpersonalet mellem 58 og 73 (her falder i øvrigt procenten for 1946 også inden for intervallet), teknisk personale mellem 47 og 64 og landpostbude mellem 42 og 51. For kontorpersonalets vedkommende ligger mænd mellem 42 og 47 % og kvinder mellem 68 og 87 %. For de sidstnævnte må det erindres, at fraværelse på grund af barsel er medregnet i tallene for 1946 samt for 1956 og senere år. I alttallet viser jævn stigning (stadig bortset fra de nævnte 3 år).

Den samlede sygeprocent skal her anføres for alle årene:

1922.. 47,5	1933.. 49,3	1944.. 63,0	1955.. 60,7
1923.. 40,2	1934.. 44,2	1945.. 63,3	1956.. 62,3
1924.. 40,4	1935.. 50,6	1946.. 65,4	1957.. 70,5
1925.. 39,8	1936.. 54,2	1947.. 63,6	1958.. 65,1
1926.. 40,0	1937.. 51,7	1948.. 56,7	1959.. 68,8
1927.. 51,4	1938.. 49,5	1949.. 61,5	1960.. 69,6
1928.. 47,2	1939.. 53,5	1950.. 62,9	1961.. 64,1
1929.. 54,5	1940.. 56,1	1951.. 59,7	1962.. 66,1
1930.. 44,5	1941.. 56,5	1952.. 62,3	1963.. 66,1
1931.. 52,5	1942.. 57,2	1953.. 64,2	1964.. 64,8
1932.. 49,9	1943.. 55,4	1954.. 63,5	1965.. 69,7
			1966.. 71,5

Procenttallene, der varierer mellem 39,8 og 71,5, kan resumeres således:

Sygeprocent	
indtil 40.....	2
over 40-50.....	9
- 50-55.....	7
- 55-60.....	6
- 60-65.....	12
- 65-70.....	7
- 70	2
i alt	45

Godt halvdelen af årene (nemlig 25) ligger således med en sygeprocent mellem 50 og 65. De laveste procenttal ligger i begyndelsen af perioden, hvor bl.a. 1925 og 1926 med henholdsvis 39,8 og 40,0 findes. Nogle enkelte år - 1927, 1929 og 1931 - har over 50, hvilket ellers først bliver almindeligt fra midten af trediverne. Det er strenge vintre og influenza, der især bærer skylden for de høje tal. I 1938 var vinteren mild og sygeprocenten lav, men i årene 1940-43 lå procenten mellem 55 og 57, og fra 1944 ligger de fleste år over 60. Det er krigens og besættelsens unormale forhold samt de strenge vintre, der giver sig udtryk heri. Der er næppe tvivl om, at også psykiske forhold spiller en rolle, og at sådanne årsager satte sig spor også i årene efter krigen. Endelig må nævnes det stigende antal kvinder, idet disse sygeprocenter er højere end mændenes, jfr. nedenfor. Et par år (1948 og 1951) kom tallet igen lidt ned under 60, men i øvrigt er det i det sidste tiår af perioden, man især finder gruppen over 65 % repræsenteret. Højest ligger 1957 og 1966 med 70,5 henholdsvis 71,5. Det kan være interessant at citere kommentarerne fra driftsberetningen for 1957-58.

Det siges heri, at sygeprocenten var 8,2 større og det gennemsnitlige antal sygedage pr. tjenestemand 0,7 større i 1957 end i 1956. En medvirkende årsag til stigningerne var den store epidemi af asiatisk influenza, som optrådte i efteråret 1957. Når sygedagenes antal dog kun steg ca. 9.000 (4,7 %), medens antallet af sygemeldinger steg fra ca. 13.900 til ca. 16.600 (19 %), beror det på, at de fleste tilfælde af influenza var overstået på kort tid (halvdelen af sygemeldingerne havde en varighed på højst 3 dage og 28 % på 4-10 dage), og at der kun var få komplikationer. Det kan nævnes, at der blandt tjenestemænd m.v. i postbudklasserne i København i 1957-58 forekom i alt 5.300 sygdomstilfælde, hvoraf 2.400 på grund af influenza, mod 4.050 sygdomstilfælde i 1956-57, hvoraf 1.100 på

grund af influenza. (Disse sidste oplysninger er hentet fra postlægens årlige beretninger).

Som et summarisk udtryk for bevægelsen i antallet af sygemeldinger og sygedage i undersøgelsesperioden skal her anføres tallene for nogle udvalgte år. Antallet af sygemeldinger er afrundet til hele hundreder og antallet af sygedage til hele tusinder.

År	Antal sygemeldinger	Antal sygedage	Gennemsnitligt antal dage
1922.....	6.100	140.000	23,0
1927.....	9.300	131.000	14,1
1936.....	8.700	158.000	18,2
1941.....	9.500	161.000	16,8
1946.....	12.700	250.000	19,6
1951.....	13.200	202.000	15,3
1956.....	13.900	195.000	14,0
1961.....	15.600	182.000	11,7
1964.....	17.400	168.000	9,6
1966.....	20.900	177.000	8,5

Som helhed er der stigning i antallet af sygemeldinger, og antallet i 1966 er ca. 2,4 gange så stort som i 1936, 1,6 gange så stort som i 1946 og 1,5 gange så stort som i 1956. Antallet af sygedage er mere svingende. Det er i 1966 12 % højere end i 1936, men 29 % lavere end i 1946 og 9 % lavere end i 1956. De særlig høje tal i 1946 har sikkert forbindelse med krigstidens og efterkrigstidens ringere ernærings- og boligforhold og ligeledes forhold af psykisk karakter. Angående 1957, se foran. Fra halvtredserne har antallet af sygedage været dalende i modsætning til sygemeldingernes antal. Bortset fra 1946 har gennemsnittet af antal sygedage pr. sygemelding i øvrigt været dalende siden 1936. Som det er nævnt foran, omfatter antallet af sygemeldinger ikke de ved årets begyndelse løbende sygemeldinger, og det beregnede gennemsnit må betragtes som et tilnærmet tal.

Som kommentar til det ekstraordinært høje tal på $\frac{1}{4}$ million sygedage i 1946 skal anføres følgende oversigt, der viser, at stigningen fra 1945 (25,1 mill.) fordeler sig på alle hovedgrupperne. Inden for kontorpersonalet er der dog nedgang for mænd. Stigningen fra 1945 andrager 11 %.

Gruppe	1945	1946	Stigning
Kontorpersonale			
Mænd.....	24.800	23.000	÷ 1.800
Kvinder.....	46.200	54.800	8.600
Tilsammen.....	71.000	77.800	6.800
Postbudpersonale...	94.000	101.600	7.600
Teknisk personale..	3.500	6.200	2.700
Landpostbude.....	56.000	64.000	8.000
I alt.....	224.500	249.600	25.100

I hosstående tabel er for nogle udvalgte år anført det gennemsnitlige antal sygedage pr. syg tjenestemand og pr. tjenestemand i gruppen. Kontorpersonalet er her i overensstemmelse med den i driftsberetningen årligt optagne teksttabel opdelt i embedsklasserne og kontorassistentpersonale. Til supplerung heraf er endvidere nedenfor anført en tabel, hvori kontorpersonalet er opdelt i mænd og kvinder, og som indeholder de samlede tal for kontorpersonalet. Tilskadekomst i tjenesten er for alle årene medregnet i tallene, jfr. den senere anførte specielle tabel over tilskadekomst. Med hensyn til fraværelse på grund af barsel er forholdet det, at sådan fraværelse ikke er medregnet i tabellen for så vidt angår årene 1922, 1927 og 1936, jfr. den anførte specialtabel. Derimod er fraværelsen medregnet i 1946 og senere år, se det ovenfor anførte.

En betragtning af tabellen over det gennemsnitlige antal sygedage i de vilkårligt valgte år viser ret store forskelligheder fra år til år. Af årsager, der kan spille en stor rolle i sygestatistikken, må især nævnes de af og til optrædende influenzaepidemier. Af de anførte år har kun 1936 givet anledning til, at den pågældende driftsberetning anfører denne sygdom som årsag til en stigning i tallene. Det er nævnt ovenfor, at 1946 er præget af, at fraværelse på grund af barsel for det år er med til at påvirke tallene i opgående retning. Beklageligvis er antallet af sygedage af denne art netop ikke særskilt oplyst for 1946. Det er i denne forbindelse interessant at bemærke, at den officielle almindelige befolkningsstatistik ifølge Statistisk Årbog oplyser, at årene 1943-1948 viser de højeste indtil 1963 konstaterede antal levendefødte, nemlig mellem 84.000 og 96.000, og af disse år er 1946 med godt 96.000 det højeste. Man tør vel herudfra antage, at antallet af barseltilfælde også har været forholdsvis stort blandt post- og telegrafvæsenets personale, og da tabellen ovenfor viser, at det gennemsnitlige antal sygedage på grund af barsel i de øvrige anførte år indtil 1956 inkl. er 2-3 gange så stort som for embedsklasser og kontorassistentpersonalet i øvrigt, er tallene sikkert påvirket ret stærkt heraf. Men det er i hvert fald kun en del af forklaringen på de høje tal. Det vil ses, at kontorpersonalet har et gennemsnit på 52,8 dage for syge kvinder, hvilket er det største tal i tabellen. Men også for de øvrige hovedgrupper er tallene særligt høje. Som helhed ligger det gennemsnitlige antal sygedage pr. syg tjenestemand for det samlede personale i de anførte år mellem 19 og 39, medens gennemsnittet pr. tjenestemand ligger inden for intervallet 12-26, og hvis man ser bort fra 1946, indsnævres intervallet til henholdsvis 19-33 og 12-17. I løbet af fyrrerne steg tallet til det i tabellen for 1946 anførte gennemsnit pr. tjenestemand, 25,7 dage, men gik derpå nedad de følgende år. Det er sandsynligt, at krigsårenes ringere ernæring og andre dårlige forhold af materiel eller psykisk karakter har sin væsentlige andel i denne udvikling. I øvrigt dækker tabellens tal over betydelige forskelligheder inden for de enkelte undergrupper. Antallet af tjenestemænd, aldersfordelingen, arbejdets karakter (indendørs eller udendørs), arbejdsstedet (København-provins), nogle enkelte særligt langvarige sygdomstilfælde og flere andre momenter spiller ind. For landpostbuden vedkommende fandtes navnlig indtil 1950 en typisk forskel på antallet af sygedage på større og mindre ruter, idet det gennemsnitlige antal sygedage var højest for de større ruter. Det omvendte er i de senere år lige så ofte tilfældet.

Hvad specielt kontorpersonalet angår, viser tabellerne dels forholdet mellem embedsklasserne og kontorassistentpersonalet, dels tallene for mænd og kvinder hver for sig. Bortset fra 1946 (jfr. ovenfor) viser det gennemsnitlige antal sygedage pr. syg tjenestemand

omtrent samme tal for embedsklasser og kontorassistenter, og i 1927 og 1936 har embedsklasserne det højeste gennemsnit. Derimod ligger gennemsnittet pr. tjenestemand væsentlig højere for kvinder end for mænd. Det gælder for alle årene og ikke mindst for 1946 og senere år, da barselfraværelsen er med i tallene. Endnu stærkere kommer dette forhold frem ved sammenligningen mellem tallene for mænd og kvinder under kontorpersonalet. Her går gennemsnittet pr. syg tjenestemand for mænd i tabellen fra 17 til 30 dage og for kvinder fra 22 til 53 (bortset fra 1946 til 34). Pr. tjenestemand ligger tallene for mænd mellem 8,5 og 14,7 og for kvinder mellem 15 og 43 (bortset fra 1946 23). Kvindernes gennemsnit er for tabellens tre første år 40-90 % højere end mændenes, men for de øvrige år, hvori fraværelse på grund af barsel indgår i tallene, ligger det på mere end det dobbelte. Det skal nævnes, at sygestatistikken i 1946 for kontorpersonalet omfattede 300 og i 1966 ca. 80 flere mænd end kvinder, men i 1961 godt 100 flere kvinder end mænd.

Med hensyn til varigheden af fraværelse på grund af barsel viser tallene ret ensartede resultater på mellem 75 og 80 dage, når embeds- og kontorassistentklassen tages under ét. Efter barselhvilens indførelse fra 1958 omfatter sygestatistikken kun den indtil fødslen liggende del af fraværelsen, således at 1961-tallet kun er på ca. 45 og 1966-tallet ca. 42. Da barselhvilen normalt vil være 42 dage, vil det sige, at den samlede fraværelse har været på ca. 87 og 84 dage, hvilket synes at tyde på, at genoptagelsen af tjenesten forud for 1958 gennemgående har fundet sted lidt tidligere.

I efterfølgende tabel er for nogle udvalgte år anført antallet af fraværelser på grund af barsel, opdelt i embedsklasser og kontorassistentpersonale. Endvidere er anført antallet af sygedage for hver af de to nævnte grupper, det samlede antal sygedage samt det gennemsnitlige antal sygedage for hver af grupperne og for begge grupper tilsammen.

År	Antal sygemeldte		Antal sygedage			Gennemsnitligt antal sygedage		
	Embeds- klasser	Kontor- assistent- klasse	Embeds- klasser	Kontor- assistent- klasse	I alt	Embeds- klasser	Kontor- assistent- klasse	I alt
1927...	23	13	1.382	1.503	2.885	60,1	115,6	80,1
1937...	14	10	1.050	1.106	2.156	75,0	110,1	89,8
1942...	7	26	711	2.201	2.912	101,6	84,7	88,2
1945...	5	38	681	3.622	4.303	136,2	95,3	100,1
1952...	10	123	614	9.423	10.037	61,4	76,6	75,5
1957...	8	117	534	7.578	8.112	66,8	64,8	64,9
1958...	15	138	827	7.017	7.844	55,1	50,8	51,3
1962...	21	105	544	4.410	4.954	25,9	42,0	39,3
1966...	22	100	737	4.332	5.069	33,5	43,3	41,5

Af de under embedsklasserne medregnede tjenestemænd er i 1966 3 overassistenter, resten assistenter.

Årsagerne til de særlig høje gennemsnit for 1942 og 1945 er sikkert de samme som foran er nævnt med hensyn til sygeprocenten i almindelighed, d.v.s. ringere fysisk og psykisk helbredstilstand. Endvidere har sikkert vanskeligheder med at få børnene anbragt i pleje gjort sig gældende. Dette sidste forhold har utvivlsomt tillige en del af skylden for, at det gennemsnitlige antal sygedage også lå

højt bl.a. i de anførte år 1927 og 1937, særlig for kontorassistent-gruppens vedkommende. I de anførte år fra 1952 ligger gennemsnittet for begge grupper meget lavere og med nedadgående tendens. Asyl-er, vuggestuer o.l. har fundet større udbredelse. En sammenligning mellem embedsklassernes og kontorassistenternes gennemsnit viser, at snart det ene og snart det andet ligger højest. Dette skyldes i nogen grad, at materialet ikke er så stort. For embedsklassernes vedkommende er det forekomne antal barseltilfælde kun i nogle få tilfælde over 20, og tilfældigheder (enkelte særlig lange fraværelser o.l.) kan derfor spille ind.

I øvrigt er varigheden af denne fraværelse temmelig uensartet fra år til år. Betragter man i driftsberetningen perioden fra 1922 til 1957 (ekskl. 1946 - 1949), ses det, at gennemsnittet for et år for alle barseltilfælde under ét varierer fra 59 til 100 dage. Gennemsnitligt ligger fraværelsen i den nævnte periode på ca. 80 dage. Bestemmende for dette tal er dels antallet af barseltilfælde (og det varierer fra 3 i 1924 til 155 i 1953), dels antallet af sygedage, som varierer fra 191 i 1924 til 10.434 i 1953. Fra 1958 til 1966 har tallet for embedsklasserne ligget mellem 26 og 46 og for kontorassistenterne mellem 37 og 51 med et samlet gennemsnit på 43 dage.

For begge perioder under ét giver dette et gennemsnit på 64 dage. Det samlede antal barseltilfælde har udgjort 2.847, fordelt som følger: 30.-15. lønningsklasse (ekskl. overkontorassistenter) 7, 9.-8. lønningsklasse 567, kontorassistentpersonale 2.271 og landpostbude 2. I alt har antallet af sygedage udgjort ca. 183.400. (Ingående barselhvile, se nedenfor). I gennemsnit har der i de 41 år været 70 tilfælde årlig.

I driftsberetningens personaleafsnit, kapitlet sygdom, anføres hvert år et uddrag af sygestatistik-tabellens gruppering i 10-årige aldersklasser i form af hovedresultaterne af det gennemsnitlige antal sygedage. Nedenfor skal eksempelvis anføres de pågældende teksttabeller for 1927, 1946 og 1966:

Gennemsnitligt antal sygedage 1927.

Aldersklasse	Kontorpersonale			Postbud- personale	Pers. ved tekn. virks.	Land- postbude
	mænd	kvinder	ialt			
indtil 30 år..	7,1	12,0	10,2	7,6	15,2	4,1
30-39 år.....	8,7	15,5	11,8	12,1	9,4	8,6
40-49 -	10,8	21,2	13,5	13,5	21,4	9,4
50-59 -	15,0	34,2	13,7	15,9	18,0	11,6
60 år og mere			23,0	35,7	33,2	17,0

Gennemsnitligt antal sygedage 1946.

Aldersklasse	Kontorpersonale			Postbud- personale	Pers. ved tekn. virks.	Land- postbude
	mænd	kvinder	ialt			
indtil 30 år..	8,0	31,6	20,0	15,4	13,6	8,1
30-39 år.....	9,9	37,7	23,9	17,2	18,5	12,7
40-49 -	11,0	48,1	31,0	19,6	16,4	16,7
50-59 -	16,7	48,7	28,5	29,4	21,3	24,8
60 år og mere	27,9	50,6	32,2	61,6	52,7	47,1

Gennemsnitligt antal sygedage 1966.

Aldersklasse	Kontorpersonale mænd	Kontorpersonale kvinder	Postbud- ialt	Pers. ved tekn. virks.	Land- postbude
indtil 30 år...	3,5	19,5	14,5	9,8	5,2
30-39 år.....	4,9	14,7	9,2	10,4	6,0
40-49 -	5,9	12,1	7,8	12,4	7,3
50-59 -	9,9	25,0	15,5	16,1	14,0
60-70 -	24,9	46,2	34,4	59,0	29,5
					46,9

Som det måtte ventes, er der som helhed en tydelig stigning i antallet af sygedage med alderen. Dog gælder dette kun i betinget grad gruppen teknisk personale, idet antallet af tjenestemænd i denne gruppe er så lille, at resultaterne for de enkelte aldersgrupper kan være mer eller mindre tilfældigt varierende. Dette forhold gør sig i øvrigt gældende også for undergrupperne for de øvrige personalegrupper. For eksempel forklarer det delvis, at en forholdsvis lille aldersgruppe som 60 år og derover viser relativt store svingninger. Når tallene for 1946 gennemgående ligger meget højere end tallene for 1927 skyldes det for en væsentlig del det forhold, at fraværelse på grund af barsel som ovenfor nævnt blev medtalt fra 1946 i henhold til tjenestemandsløven af 6. juni 1946. De pågældende tal er ikke oplyst i driftsberetningen, men det kan anføres, at det gennemsnitlige antal sygedage pr. kvindelig tjenestemand under kontorpersonalet steg fra 36,0 i 1945 til 43,0 i 1946. Omvendt viste nævnte gennemsnit for 1950, da de omhandlede fraværelser igen ikke medregnedes i tabellen, en nedgang fra 26,5 i 1949 til 21,2. I 1927 er fraværelse på grund af barsel ikke medregnet, og i 1966 er barselhvile ikke medregnet i fraværelsen.

Indførelsen af barselhvile medførte naturligt nok, at gennemsnittet af antal sygedage pr. sygemelding på grund af barsel gik væsentligt ned, idet barselhvilen, der ikke noteres, trådte i stedet for den del af fraværelsen på grund af fødsel, der ligger efter fødslen. Skønt der i 1958 var 133 sygemeldinger vedrørende barsel mod 101 året før, gik antallet af sygedage ned fra 8.112 til 7.844, svarende til et gennemsnitligt antal sygedage pr. sygemelding på henholdsvis ca. 80 og ca. 60 dage. Hvad angår barselhvilen, der i det store og hele ligger på omtrent 42 dage i hvert tilfælde, har antallet af dage - bortset fra 1958, da reglen kun gjaldt for en del af året - ligget på et årligt gennemsnit af ca. 5.200. I alt har der i årene 1958-1966 været tilstået 1.100 kvinder barselhvile i tilsammen 45.500 dage.

På et enkelt område giver driftsberetningens sygetabel oplysning om forholdet mellem København og provinsen, nemlig med hensyn til postbudpersonalet (ekskl. 12. og 10. lkl. samt overpakmestre og pakmesterformænd). For 1946, 1956 og 1966 skal nedenfor anføres dels "sygeprocenten" (antal sygemeldte pr. 100 tjenestemænd), dels det gennemsnitlige antal sygedage pr. tjenestemand:

	1946		1956		1966	
	Syge- procent	Gennem- snit (dage)	Syge- procent	Gennem- snit (dage)	Syge- procent	Gennem- snit (dage)
København..	75,0	32,4	80,0	26,6	89,8	16,5
Provinssen..	70,9	23,0	62,6	12,4	74,0	12,9

Det vil ses, at tallene er væsentligt lavere for provinsen end for København. Blandt årsagerne hertil må utvivlsomt de mange og høje trapper henregnes.

Følgende udtalelse af generaldirektør K. J. Jensen kan passende opbevares for efterverdenen ved at citeres på dette sted: "Det hårdeste kropsarbejde i København udføres af de postbude, der betjener trapedistrikterne i den indre by."

Tilskadekomst i tjenesten er i hele undersøgelsesperioden medregnet i tabellerne, og den har hele tiden været opdelt i hovedgrupperne kontorpersonale (der igen er delt i mænd og kvinder), postbudpersonale, teknisk personale og landpostbude. Efter sagens natur er tallene ret varierende fra år til år og fra gruppe til gruppe. Nedenfor skal eksempelvis for nogle enkelte år anføres antallet af sygemeldinger på grund af tilskadekomst og det dertil svarende antal sygedage i alt samt det gennemsnitlige antal sygedage pr. sygemelding. Endelig er på foden anført, hvor mange procent summen af sygemeldinger og af sygedage udgør af samtlige sygemeldinger og sygedage det pågældende år.

Tilskadekomst i tjenesten.

Gruppe	Syge- mel- dinger	1936 Syge- dage	Gnstl. antal dage	Syge- mel- dinger	1946 Syge- dage	Gnstl. antal dage
Kontorpersonale						
Mænd.....	...	387	...	...	112	...
Kvinder.....	...	294	...	...	279	...
Tilsammen.....	16	681	42,6	19	391	20,6
Postbudpersonale..	222	5.584	25,2	279	8.169	29,3
Teknisk personale.	14	229	16,4	16	884	55,3
Landpostbude.....	101	3.653	36,2	137	3.485	25,4
I alt.....	353	10.147	28,7	451	12.929	28,7
% af samtlige sygemeldinger og -dage.....	4,1	6,4	-	3,5	5,2	-
Gruppe	Syge- mel- dinger	1956 Syge- dage	Gnstl. antal dage	Syge- mel- dinger	1966 Syge- dage	Gnstl. antal dage
Kontorpersonale						
Mænd.....	4	260	65,0	7	310	44,3
Kvinder.....	22	1.043	47,4	8	363	45,4
Tilsammen.....	26	1.303	50,1	15	673	44,9
Postbudpersonale..	452	9.693	21,4	489	7.194	14,7
Teknisk personale.	21	840	40,0	11	132	12,0
Landpostbude.....	119	3.306	27,8	116	2.830	24,4
I alt.....	618	15.142	24,5	631	10.829	17,2
% af samtlige sygemeldinger og -dage.....	4,4	7,8	-	3,0	6,1	-

Tilskadekomsttallenes relative andel af det samlede antal sygemeldinger og sygedage viser en ret stor ensartethed fra år til år. De seneste år har dog vist noget gunstigere tal. I efterfølgende tabel er procenttallene ovenfor suppleret, således at hvert 5. år fra og med 1926 er anført. Tillige er anført tallene for 1964 og 1965.

År	% af samtlige sygemeldinger	% af samtlige sygedage
1926.....	4,2	7,4
1931.....	4,7	7,2
1936.....	4,1	6,4
1941.....	4,3	7,7
1946.....	3,5	5,2
1951.....	4,1	6,9
1956.....	4,4	7,8
1961.....	3,9	7,7
1964.....	3,2	6,6
1965.....	2,9	6,0
1966.....	3,0	6,1

Ser man bort fra 1946, der i flere henseender afviger fra det normale, ses det, at den relative andel af sygemeldinger for tilskadekomst indtil 1961 ligger inden for 3,9 og 4,7 % og den relative andel af sygedage imellem 6,4 og 7,8. I de sidste år af perioden går tallene ned til 2,9 og 6,0. Men som det allerede er sagt, dækker disse tal over vidt forskellige enkeltheder i de forskellige grupper og undergrupper. Et enkelt eller nogle få tilfælde af langvarige sygdomme kan give et særlig stort gennemsnit (jfr. f.eks. mænd af kontorpersonelet i 1956), men virkningen på ialttallet bliver forholdsvis ringe.

Det er naturligt, at det særlig er postbudpersonale og landpostbude, der kommer ud for tilskadekomst - dels under deres færden på omdelingen, dels som følge af arbejdets karakter. Til belysning af et enkelt område, nemlig omdelingen, skal i følgende tabel for nogle enkelte år anføres den relative fordeling for omdelingspersonalet, idet der sondres mellem København og provinsen. Tallene vedrører postbudpersonalet undtagen 12. og 10. lønningsklasse (efter 1958-loven) samt overpakmestre og pakmesterformænd. Til sammenligning er anført tallene for landpostbude.

Tilskadekomst inden for omdelingstjenesten.

År	% af samtlige sygemeldinger for postbudpers.			% af samtlige sygedage for postbudpers.			Gnstl. antal sygedage pr. syg tjmd. postbudpers.		
	København	Provin-	Land-	København	Provin-	Land-	København	Provin-	Land-
1936...	...	...	...	7,3	8,3	9,2	...	...	...
1946...	...	...	...	8,6	8,5	5,4	...	...	...
1951...	...	...	...	8,6	8,6	8,6	...	...	...
1956...	9,2	5,8	5,3	10,9	8,4	9,3	26,0	19,4	27,3
1961...	7,7	5,4	3,6	12,4	9,6	8,5	25,1	20,6	30,6
1965...	4,1	4,3	4,0	8,7	9,2	7,2	17,9	18,4	23,6
1966...	4,4	4,4	4,3	9,2	6,6	8,8	18,3	14,8	24,8

I forhold til samtlige sygemeldinger har andelen for tilskadekomster normalt vist et større procenttal for København end for provinsen, hvilket vel kan udlægges som et tegn på, at det er farligere at færdes på hovedstadens gader end på provinsbyernes. I 1965

var der et lille udsving i modsat retning. For landpostbudene ligger procenten igen lavere end for provinsbyerne, men antallet af sygedage pr. syg tjenestemand er størst for landpostbude. 1965 viser i øvrigt resultater, der er væsentligt lavere end 1961, undtagen for sygemeldinger for landpostbude. I 1966 er tallene lidt højere end i 1965, undtagen for provinsens antal af sygedage. Af forhold, der kan have indflydelse på omfanget af tilskadestemster under omdelingen, kan nævnes den motoriserede trafik i gaderne og i vintertiden det glatte føre samt gade- og trappebelysningen. For landpostbude kan motoriseringen muligt få nogen indflydelse.

Fra og med 1954 foreligger der opgørelse over varigheden af sygemeldingerne, fordelt for de enkelte grupper og undergrupper - indtil 1962 i sygdomme med varighed 1-3, 4-10, 11-30 og over 30 dage og derefter i sygdomme med varighed 1-3, 4-14, 15-30 og over 30 dage. For nogle af årene anføres procentfordelingen i efterfølgende tabel:

Sygemeldingernes varighed

År	1-3 dage %	4-10 dage %	11-30 dage %	over 30 dage %	i alt %
1954.....	51,0	23,9	16,2	8,9	100,0
1958.....	53,1	23,8	14,7	8,4	100,0
1962.....	57,2	22,6	13,3	6,9	100,0

	1-3 dage %	4-14 dage %	15-30 dage %	over 30 dage %	i alt %
1963.....	66,9	17,4	9,3	6,4	100,0
1965.....	71,6	17,8	5,9	4,7	100,0
1966.....	71,6	17,4	5,9	5,1	100,0

Den kraftige stigning i procenten for sygemeldinger indtil 3 dage fra 1963 står i forbindelse med den store stigning i antallet af sygemeldinger fra 1963. Antal sygemeldinger viser, at tilgangen især har ligget på sygemeldinger indtil 3 dage, d.v.s. sygemeldinger der ikke kræver lægeattest. De øvrige procenttal er automatisk gået tilsvarende ned, og det ses, at nedgangen er fordelt på alle 3 grupper, også på den anden gruppe, uanset at den er udvidet med 4 dage. Godt 70 % ligger de sidste år i perioden på indtil 3 dage mod godt halvdelen i halvtredserne.

Som et eksempel på fordelingen på de forskellige hovedgrupper anføres her en specificeret fordeling for 1964 samt ialttallene for 1966.

Gruppe	1-3 dage %	4-14 dage %	15-30 dage %	over 30 dage %	i alt %
Kontorpersonale					
Mænd.....	74,6	14,3	5,3	5,8	100,0
Kvinder.....	76,4	12,8	5,0	5,8	100,0
Tilsammen.....	75,9	13,2	5,1	5,8	100,0
Postbudpersonale...	70,6	17,8	5,6	6,0	100,0
Teknisk personale..	77,1	14,1	4,6	4,2	100,0
Landpostbude.....	64,2	20,7	6,7	8,4	100,0
I alt 1964.....	71,7	16,6	5,5	6,2	100,0
- - 1966.....	71,6	17,4	5,9	5,1	100,0

Det er iøjnefaldende, at landpostbudene har en væsentligt lavere andel for 3 dages sygemeldinger end de andre grupper.

Næstlavest i gruppen 1-3 dage står i 1964 postbudpersonalet med 71 %, medens kontorpersonale og teknisk personale står med 76-77 %. Under kontorpersonale står kvinder med lidt højere procent end mænd for 3 dages-meldingernes vedkommende. Fra 15-30 dage og over 30 dage er andelen omtrent ens for de enkelte grupper, ca. 5-6 %. Over 30 dage har landpostbude dog en ret høj procent, 8,4 mod gennemsnittet 6,2. I 1966 lå fordelingen for landpostbude væsentlig anderledes, nemlig med procenterne 61,6, 22,5, 9,8 og 6,1 for de fire grupper.

Tallene for 1964 er beregnet på det samlede antal sygemeldinger, således at også fraværelse på grund af barsel er medregnet. Det samlede antal sygemeldinger for sådanne fraværelser udgjorde 135, der fordelte sig med 7, 10, 34 og 84 på de fire varighedsgrupper. Hvis man ser bort fra disse fraværelser, stiller den relative fordeling for kvinder i de fire grupper sig således: 78,8 %, 12,9 %, 4,4 % og 3,9 %. Procenten for gruppen indtil 3 dage stiger således med 2,4 %, og sygdomme over 30 dage, der i tabellen var ens for mænd og kvinder, går ned til 3,9 % mod mændenes 5,8 %.

Som et eksempel på antallet og fordelingen af sygemeldinger og sygedage på de enkelte hovedgrupper af personalet skal nedenfor anføres tallene for 1964. Tabellen viser det samlede antal tjenestemænd og det sygemeldte antal, samt hvor mange procent sidstnævnte tal udgør af det førstnævnte ("sygeprocenten"). Videre er anført antallet af sygemeldinger, samt hvor mange sygemeldinger der er forekommet pr. 100 tjenestemænd. Dernæst er angivet antallet af sygedage for den enkelte gruppe samt dette antals relative andel af det samlede antal sygedage. Endelig er anført det gennemsnitlige antal sygedage pr. syg tjenestemand og pr. tjenestemand. Da tallene for 1964 omfatter fraværelse på grund af barsel, er sluttelig anført, hvorledes sidstnævnte gennemsnit stiller sig, når man ser bort fra den fraværelse, der har henhold hertil. På foden er anført tilsvarende tal for så vidt angår tilskadekomst og barseltilfælde. Til sammenligning er anført ialttallene for 1966.

Aldersfordeling.

Med hensyn til personalets aldersfordeling skal der på grundlag af driftsberetningernes tabeller gives følgende oplysninger:

I beretningen for 1927-28 blev der optaget følgende oversigter over fordelingen af personer i 1.-7. og 8.-10. lønningsklasser forud for sammenslutningen samt over fordelingen i den sammensluttede etat pr. 31. marts 1928:

Postpersonale 31/3 1927

Aldersklasse	1.-7. lkl.			8.-10. lkl.			1.-10..
	mænd	kvinder		mænd	kvinder		lkl.
År		ugifte	gifte		ugifte	gifte	ialt
-20.....	"	"	"	10	"	"	10
20-25.....	"	"	"	43	24	3	70
25-30.....	"	"	"	98	41	15	154
30-35.....	1	"	"	182	17	10	210
35-40.....	6	"	"	248	17	10	281
40-45.....	59	"	"	128	10	3	200
45-50.....	92	1	"	36	4	2	135
50-55.....	114	"	"	27	2	1	144
55-60.....	167	"	"	19	1	"	187
60-65.....	77	"	"	13	"	"	90
65-70.....	31	"	"	2	"	"	33
	547	1	"	806	116	44	1.514

Telegrafpersonale 31/12 1926

Aldersklasse	1.-7. lkl.			8.-10. lkl.			1.-10..
	mænd	kvinder		mænd	kvinder		lkl.
År		ugifte	gifte		ugifte	gifte	ialt
-20.....	"	"	"	"	"	"	"
20-25.....	"	"	"	141	82	20	243
25-30.....	1	"	"	135	197	72	405
30-35.....	4	"	"	71	99	49	223
35-40.....	20	1	"	28	59	31	139
40-45.....	37	6	3	2	20	3	71
45-50.....	47	6	1	5	17	2	78
50-55.....	43	2	1	"	4	3	53
55-60.....	37	1	"	1	2	"	41
60-65.....	20	2	"	1	"	"	23
65-70.....	15	"	"	4	1	"	20
	224	18	5	388	481	180	1.296

I 1937 lå op imod 60 % af tjenestemændene i aldersklasserne fra 35 til 49 år, i 1947 lå en omtrent tilsvarende andel mellem 45 og 59 år. I 1957 lå endnu en betydelig del af tjenestemændene i de samme årgange nu i klasserne fra 55 år (38 %). En ny tilgang prægede samtidig de yngre aldersklasser og var i 1967 rykket frem, således at alle klasserne fra 25 til 49 år figurerede med fra 11 til 16 %.

Betragter man nedenstående specificerede oversigter for 1947 og 1967,

Personale pr. 31/3 1947.

Aldersklasse	1.-7. lkl.		8.-9. lkl.		1.-9. Forde-		ling i
	mænd	kvinder	mænd	kvinder	lkl.	alt	
År		ugifte	gifte	ugifte	gifte	i alt	alders-
							klasser
							%
-24.....	-	-	-	86	3	2	91
25-29.....	4	-	-	178	14	5	201
30-34.....	32	-	-	128	5	2	167
35-39.....	34	1	1	18	6	1	61
40-44.....	107	9	1	43	12	25	197
45-49.....	176	28	14	40	78	58	394
50-54.....	222	34	17	20	46	19	358
55-59.....	237	29	9	11	24	15	325
60-64.....	147	9	3	10	19	1	189
65-70.....	70	-	-	3	4	2	79
I alt..	1.029	110	45	537	211	130	2.062
							100,0

Personale pr. 31/3 1967.

Aldersklasser	30.-15. lkl.		8. lkl.		30.-15. og 8.		Forde-
	mænd	kvinder	mænd	kvinder	lkl.	alt	
År							ling i
							alders-
							klasser
							%
-24.....	-	-	105	59	164		8,2
25-29.....	78	5	132	72	287		14,3
30-34.....	186	12	22	14	234		11,6
35-39.....	289	21	9	5	324		16,1
40-44.....	219	6	-	1	226		11,2
45-49.....	213	10	1	2	226		11,2
50-54.....	164	4	-	-	168		8,4
55-59.....	55	7	2	1	65		3,2
60-64.....	125	24	1	4	154		7,7
65-70.....	94	52	3	13	162		8,1
I alt...	1.423	141	275	171	2.010		100,0

er det mest iøjnefaldende, at antallet af kvinder ud over 30 årsalderen er minimalt det sidste år. Der er flere årsager hertil. En ikke uvæsentlig del af kvinderne træder ud forholdsvis tidligt, men en ikke ringe del går i modsætning til tiden før krigen over i advancementsstillinger. Således findes her i 1967 141 mod ca. 35 sidst i trediverne. Tallet er dog mindre end i sidste halvdel af halvtredserne, da det i 1957 nåede 220. Grunden til den senere nedgang må især søges i den omstændighed, at antallet af kvinder i assistentklassen er stærkt nedadgående (i de to nedenfor viste år er antallet således gået ned fra 341 til 171, altså netop en halvering

Samlet personale 31/3 1928.

Aldersklasse	1.-7. lkl.			8.-10. lkl.			1.-10. lkl.	For- de- ling %
	mænd	kvinder	ugifte gifte	mænd	kvinder	ugifte gifte		
År								
-20.....	"	"	"	4	"	"	4	"
20-25.....	"	"	"	120	31	11	162	6,0
25-30.....	"	"	"	236	235	106	577	21,3
30-35.....	3	"	"	250	124	65	442	16,3
35-40.....	29	"	"	288	75	46	438	16,1
40-45.....	80	5	3	150	40	14	292	10,8
45-50.....	130	8	2	44	23	6	213	7,9
50-55.....	164	2	1	25	9	2	203	7,5
55-60.....	204	1	"	18	4	1	228	8,4
60-65.....	93	2	"	13	"	"	108	4,0
I alt...	742	18	6	1.155	542	251	2.714	100,0

Tyngdepunktet for assistentklassen ligger således mellem 25 og 40 år både for mænd og kvinder. Tallene i disse aldersklasser omfatter kun meget få personer i 1.-7. lønningsklasse. For ugifte kvinder i 8.-10. lønningsklasse ligger over 40 % i gruppen 25-30 år.

En sammenligning mellem fordelingen i aldersklasserne de forskellige år viser store forskelle. I den for 1928 anførte tabel er procenten for personer indtil 30 år meget højere end de procenter, der gælder for årene 1937, 1947, 1957 og 1967, jfr. nedenfor. Tallene for 1928 er især præget af det store antal kvinder fra telegrafvæsenet. Af oversigterne fremgår det, at der i 8.-10. lønningsklasse i de to etater før sammenslutningen fandtes 83 kvinder indtil 30 år i postvæsenet mod 371 i telegrafvæsenet. For mænd lå tyngdepunktet i de samme aldersklasser i telegrafvæsenet med 276 mod 151 i postvæsenet. I dette sidste var det grupperne fra 30 til 40 år, der var dominerende. I den samlede etat fandtes i aldersgrupperne fra 25 til 40 år 774 mænd mod 651 kvinder. I 1.-7. lønningsklasse fandtes 500 af de 742 mænd inden for grupperne 45-60 år. I disse lønningsklasser fandtes i alt kun 24 kvinder.

I følgende tabel er anført den samlede fordeling i procent af aldersklasserne pr. 31. marts i de ovenfor nævnte år.

Fordeling i aldersklasserne.

Aldersklasse	31/3 1937	31/3 1947	31/3 1957	31/3 1967
År	%	%	%	%
-24.....	0,5	4,4	7,0	8,2
25-29.....	1,9	9,7	16,5	14,3
30-34.....	10,7	8,1	9,5	11,6
35-39.....	21,0	3,0	10,0	16,1
40-44.....	17,9	9,5	7,7	11,2
45-49.....	17,9	19,1	2,8	11,2
50-54.....	11,1	17,4	8,2	8,4
55-59.....	7,7	15,8	16,0	3,2
60-64.....	6,9	9,2	14,6	7,7
65-70.....	4,4	3,8	7,7	8,1
I alt.....	100,0	100,0	100,0	100,0

(Også for de mandlige assistenters vedkommende er der noget nær foregået en halvering i samme tidsrum, nemlig fra 537 til 275). Til gengæld er antallet af tjenestemænd i de højere lønningsklasser (inkl. overassistenter, men ikke overkontorassistenter) steget fra 1.184 til 1.564 eller 32 %.

I de 4 her omtalte år har det samlede antal tjenestemænd i de omhandlede lønningsklasser ligget mellem 2.000 og 2.200, lavest i 1967. For assistenternes vedkommende skal her anføres det samlede tal og antallet af kvinder. Tallene vedrører alene driften og er derfor for 1947 og 1967 ikke fuldt overensstemmende med de i tabellerne anførte tal.

Antal assistenter i driften.

År (pr. 31. marts)	Samlet antal	Heraf kvinder
1937.....	1.134	575
1947.....	825	337
1957.....	744	202
1967.....	435	169

Afgang blandt personalet.

Afgangen blandt personalet ved afsked og død opgøres årlig for hovedgrupperne af tjenestemænd samt medhjælpere og elever og optages i driftsberetningen. Det første år, for hvilket oplysningerne foreligger fuldt ud, er finansåret 1926-27. Den årlige afgang fra 1926-27 til 1966-67 fremgår af nedenstående tabel. For 1926-27 omfatter tallene alene postvæsenet.

For årene 1917/18-1925/26 oplyser driftsberetningen for 1926-27 den samlede afgang i embedsklasserne. Dette antal var i 1917-18 34 (heraf 15 elever). Tallet steg til 97, 69 og 58 i de tre følgende finansår, heraf henholdsvis 29, 20 og 19 elever. Denne unormalt høje afgang sås som et udtryk for den under højkonjunkturerne under den første verdenskrig herskende tilbøjelighed til at gå over i privat virksomhed. På sparekommissionens foranstaltning blev der i 1921 foretaget en del afskedigelser, nemlig 117 kontorister, 54 elever, 276 postbude, 34 hjælpepostbude, 154 reservepostbude og 79 kontorist-aspiranter og -vikarer. De pågældende fik løfte om genansættelse, og i 1926-27 var alle, der ønskede genansættelse, antaget på ny.

Den 1. oktober 1921 trådte tjenestemandslovens bestemmelse om, at enhver tjenestemand er forpligtet til at søge sin afsked fra udgangen af den måned, hvori han fylder 70 år, i kraft, og som følge heraf afskedigedes 19 posttjenestemænd, nemlig overpostmesteren, 5 postmestre, 1 assistent, 2 overpakmestre, 3 overpostbude og 7 postbude samt 20 landpostbude.

Fra 1926-27 giver driftsberetningen oplysning om antallet af afskedigede med pension og uden pension, antallet af døde og samlet afgang. Tallene er endvidere specificeret i embedsklasserne (fra 1930-31 yderligere opdelt i 1.-7. - senere 30.-15.- lønningsklasse, 8. og 9. lønningsklasse samt medhjælpere og elever), kontorassistent-personale, postbudpersonale, landpostbude og (fra 1927-28) personale ved teknisk virksomhed.

Afgang blandt personalet

År	Afsked	
	Embeds- klassen	Heraf elever
1917-18	34	15
1918-19	97	29
1919-20	69	20
1920-21	58	19
1921-22	50	8
1922-23	51	7
1923-24	50	2
1924-25	43	4
1925-26	43	2

År	Afsked		Samlet afgang
	med pension	uden døde	
1926-27	129	79	38
1927-28	176	92	48
1928-29	150	112	37
1929-30	160	98	50
1930-31	146	71	54
1931-32	185	142	66
1932-33	190	55	53
1933-34	171	46	46
1934-35	147	42	52
1935-36	156	50	76
1936-37	186	63	46
1937-38	174	56	57
1938-39	167	64	60
1939-40	173	85	54
1940-41	168	47	46
1941-42	184	103	47
1942-43	172	169	43
1943-44	238	175	46
1944-45	220	206	46
1945-46	265	261	52
1946-47	349	257	46
1947-48	306	214	37
1948-49	231	202	58
1949-50	252	192	44
1950-51	239	248	45
1951-52	243	240	36
1952-53	226	310	47
1953-54	261	343	38
1954-55	269	364	42
1955-56	254	370	33
1956-57	225	317	45
1957-58	280	333	41
1958-59	239	279	37
1959-60	193	340	40
1960-61	134	521	39
1961-62	182	452	45
1962-63	224	389	39
1963-64	256	352	27
1964-65	234	435	49
1965-66	197	378	34
1966-67	221	423	33

I perioden 1926/27-1966/67 har antallet af døde udgjort 1.872 eller gennemsnitligt 46 om året. Det årlige antal er efter sagens natur ret varierende, nemlig fra 27 i 1963-64 til 76 i 1935-36, men de allerfleste år ligger det mellem 37 og 52.

I samme tidsrum blev 8.572 afskediget med pension og 8.983 uden pension. Gennemsnitstallet var her henholdsvis 209 og 219, men op til 1949-50 var antallet af pensionerede sædvanligvis langt større end af ikke pensionerede. I 1950-51 og i alle årene fra 1952-53 var forholdet omvendt.

Antallet af afskedigede med pension var i 1927 129, men lå i øvrigt de fleste år indtil 1942-43 mellem 150 og 190. Derefter lå tallet indtil 1958-59 mellem 200 og 300, med undtagelse af 1946-47 og 1947-48, da det oversteg 300. Allerede 1945-46 viste et højt tal (265), men det følgende år var det oppe på 349, det højeste i hele perioden, og i 1947-48 på 306.

Fra 1959-60 gik antallet af pensionerede ned under 200 i 3 år, men steg fra 1962-63 på ny til over 200. I 1963-64 var tallet 256, i 1965-66 197 og i 1966-67 221.

For de uden pension afskedigede lå antallet indtil 1940-41 almindeligvis under 100. I 1928-29 var tallet dog 112, antagelig i forbindelse med sammenslutningen. Ved tjenestemandsløven af 1931 bestemtes det, at kvindelige tjenestemænd, der efter ansøgning afskedigedes uden pension som følge af indgåelse af ægteskab, havde adgang til at få udbetalt et beløb, hvis størrelse sættes i forhold til, hvor lang tid vedkommende havde været ansat. Ved en overgangsregel her til bestemtes det, at gifte kvindelige tjenestemænd ved lovens ikrafttræden kunne opnå samme godtgørelse, når ansøgning om afsked blev indgivet inden 3 måneder efter lovens ikrafttræden. I henhold hertil blev i 1931-32 afskediget 76 gifte kvindelige tjenestemænd med gratiale. Dette er årsagen til, at tallet for dette år udgjorde 142, lige det dobbelte af tallet i 1930-31.

I de følgende år indtil 1940-41 lå tallet herefter mellem 42 (i 1934-35) og 64 (i 1938-39), dog nåede det i 1939-40 op på 85.

Fra 1941-42 begyndte en kraftig afgang at gøre sig gældende blandt kontorassistentpersonalet, formentlig især forårsaget af de under krigen opståede muligheder for at opnå højere løn uden for stats-tjenesten og forstærket ved bestemmelsen om afsked med ægteskabsgratiale. I sidstnævnte finansår var afgang af kontorassistenter og kontorister 49, men i løbet af få år steg det til over 100 og fra 1953-54 i enkelte år til over 200. Antallet af de med gratiale afskedigede varierede meget fra år til år. Det sidste år, før 1958-loven afskaffede bestemmelsen (1957-58), nåede det op på 80. Det samlede antal afskedigede uden pension passerede 300 i 1952-53 og nåede 370 i 1955-56. Det svingede derefter stærkt med maksimum 521 i 1960-61. I 1966-67 var tallet 423. For perioden 1952/53-1966/67 var gennemsnittet 374 årlig. Den samlede afgang for afskedigede og døde har siden 1953-54 ligget mellem 600 og 700, bortset fra 3 år i slutningen af halvtredserne, da det lå lidt lavere, samt fra 1964-65, da tallet var 718, det højeste tal i hele undersøgelsesperioden. For perioden 1953/54-1966/67 er det årlige gennemsnit 644, svarende til 5,1 % af det gennemsnitlige antal tjenestemænd.

For nogle enkelte år anføres i efterfølgende tabel tallene for afgang blandt personalet (tjenestemænd samt medhjælpere og elever) med tilføjelse af, hvor mange procent afgangenen andrager af antallet af tjenestemænd m.v.

Afgang blandt personalet.

År	Afsked med pension	Afsked uden pension	Til- sammen	% af samlet antal tjeneste- mænd	Døde	Samlet afgang % af tjene- stemænd m.v.
	Antal	Antal	Antal		Antal	Antal
1926-27...	129	79	208	2,4	38	246
1936-37...	186	63	249	2,6	46	295
1946-47...	349	257	606	6,0	46	652
1956-57...	225	317	542	4,3	45	587
1961-62...	182	452	634	4,9	45	679
1966-67...	221	423	644	4,5	33	677

Et ikke ubetydeligt antal afskedigede tjenestemænd er ved afskeden uden for nummer, jfr. tabellen nedenfor.

For de samme år skal nedenfor anføres fordelingen på de ovenfor nævnte personalegrupper:

Antal afgåede tjenestemænd m.v. fordelt efter grupper.

	1926 -27	1936 -37	1946 -47	1956 -57	1961 -62	1966 -67
Embedsklasserne ¹⁾						
30.-15. lkl. (ekskl. overkontorassistenter).	42	33	46	56	78	76
9. og 8. lkl. (ekskl. kontorassistenter I)...		18	63	31	56	44
Medhjælpere og elever...		6	38	42	59	104
Kontorassistentpersonale...	10	26	105	181	201	194
Postbudpersonale.....	56	94	211	163	199	180
Landpostbude.....	138	115	173	105	77	64
Personale ved teknisk virksomhed og færgerier (12., 10., 7. og 3. lkl.).....	-	3	16	9	9	15
I alt....	246	295	652	587	679	677
Heraf uden for nummer.....	...	3	16	39	70	74

1) Indtil 1958 1.-7. lkl. 2) indtil 1958 10.-16. lkl.

Endvidere skal for de samme år (dog undtagen 1926-27 men suppleret med 1963-64) anføres en fordeling af de afskedigede tjenestemænd m.v. dels efter alder ved afskeden, dels efter det ved afskeden tilbagelagte antal tjenestear:

Alder ved afsked.

Afskedigede tjenestemænd m.v.

Aldersklasse År	1936 -37	1946 -47	1956 -57	1961 -62	1963 -64	1966 -67	Fordeling 1966-67 %
under 20..	4	24	32	31	45	44	6,8
20-29.....	19	122	227	308	225	298	46,3
30-39.....	22	96	50	100	69	63	9,8
40-49.....	32	50	8	14	12	19	2,9
50-59.....	30	76	15	6	9	14	2,2
60-69.....	120	222	187	148	212	179	27,8
70	22	16	23	27	36	27	4,2
I alt...	249	606	542	634	608	644	100,0

Tjenestear.

Afskedigede tjenestemænd m.v.

Antal år	1936 -37	1946 -47	1956 -57	1961 -62	1963 -64	1966 -67	Fordeling 1966-67 %
0-9.....	34	194	289	372	289	348	54,0
10-19.....	36	54	27	77	58	69	10,7
20-29.....	35	86	10	13	20	27	4,2
30-39.....	105	187	122	41	50	54	8,4
40-49.....	27	73	67	86	147	100	15,5
over 49...	12	12	27	45	44	46	7,2
I alt...	249	606	542	634	608	644	100,0

For tjenestemænd i 30.-15. lønningsklasse (indtil 1958 l.-7. lkl.) (ekskl. overkontorassistenter) og 8. lønningsklasse samt tegnere i 9. lønningsklasse, medhjælpere og elever er antallet af tjenestear regnet fra deres indtræden i post- og telegrafvæsenet, for de øvrige tjenestemænd fra deres tjenestemandsansættelse.

Med hensyn til alderen ved afskeden er der naturligt nok to tyngdepunkter, den første i alderen 20-29 år, hvor det især er de uden pension afskedigede, der dominerer, og den anden i alderen 60-69 år, da det næsten udelukkende drejer sig om afskedigede med pension. Kun få procent når at blive 70 år, bl.a. fordi mange trækker sig tilbage, når de kan opnå højeste pension. For tjenestetidens vedkommende ligger de største tal i gruppen 0-9 år, hvor der blandt andet forekommer en del elever og særlig et stort antal kontorassistenter, samt indtil 1958 i gruppen 30-39 år. Tabellerne viser imidlertid for de 3 sidste i tabellen anførte år en stærk forskydning i retning af et forholdsvis større antal i gruppen 40-49 tjenestear. Denne ændring er bl.a. foranlediget af 1958-lovens nye pensionsregler, der bestemmer, at højeste pension tidligst kan opnås efter 32 års pensionsalder, d.v.s. ved det 67. år i stedet for som tidligere ved det 63. år.

Til belysning af de høje tal i årene omkring krigens afslutning skal anføres følgende vedrørende finansårene 1944/45-1946/47: Statistikken over alderen ved afsked og antal tilbagelagte tjenestear vis, at det i 1945-46 især var de unge, der gik, og forklaringen er vel for en stor del den, at der ved krigens ophør bød sig tillokkende chancer i andre fag. 1946-47 er derimod særlig præget af de ældre, hvilket bl.a. har sin årsag i, at de pågældende er indtrådt på en tid, da antallet af tjenestemænd steg stærkt (det drejer sig især om postbud- og landpostbudpersonale), men det er ikke usandsynligt, at ønsket om at søge afsked lidt før tiden for en del tjenestemænds vedkommende er kommet som en naturlig reaktion efter krigsårenes ofte enerverende arbejdsforhold. For de nævnte år lå tallene som følger (omfattende afskedigede med, såvel som uden pension):

Alder ved afsked	1944-45	1945-46	1946-47
20-29.....	120	139	122
60-69.....	160	173	222
Tjenestear			
0-9 år.....	178	234	194
30-39 år.....	128	144	187

Pensionister.

Om antallet af pensionister giver driftsberetningerne oplysning fra 1932. Antallet var da 3.492, og det er siden da steget til 5.768 i 1967. Stigningen har været jævn og uden afbrydelse indtil 1960, da antallet var 5.882. Herefter har det ligget lidt lavere og har svinget omkring 5.800.

En teksttabel i driftsberetningen opdeler de pensionerede tjenestemænd i de fire hovedgrupper embedsklasserne, kontorassistentpersonale, postbudpersonale og landpostbude. Hertil kommer pensionerede enker samt et mindre antal forældrelose børn. Antallet fremgår for alle årene 1932-1967 af hosstående tabel, der viser det samlede antal pensionerede tjenestemænd samt antallet af pensionister i alt.

Antal pensionister.

31/3	Pensionerede tjenestemænd	Pensionister
År	i alt	i alt
1932.....	2.122	3.492
3.....	2.183	3.586
4.....	2.233	3.669
5.....	2.236	3.718
6.....	2.222	3.771
7.....	2.246	3.840
8.....	2.285	3.926
9.....	2.311	3.977
1940.....	2.339	4.032
1.....	2.383	4.112
2.....	2.435	4.189

(fortsættes næste side)

Pensionister (fortsat)

31/3 År	Pensionerede tjenestemænd i alt	Pensionister i alt
1943.....	2.486	4.250
4.....	2.575	4.362
5.....	2.643	4.455
6.....	2.740	4.504
7.....	2.862	4.623
8.....	3.042	4.807
9.....	3.127	4.917
1950.....	3.215	5.025
1.....	3.295	5.118
2.....	3.377	5.224
3.....	3.408	5.296
4.....	3.479	5.392
5.....	3.579	5.529
6.....	3.623	5.613
7.....	3.643	5.662
8.....	3.694	5.757
9.....	3.733	5.862
1960.....	3.719	5.882
1.....	3.627	5.784
2.....	3.570	5.773
3.....	3.549	5.812
4.....	3.551	5.828
5.....	3.557	5.845
6.....	3.478	5.809
7.....	3.430	5.768

I nedenstående tabel er for hvert 5. år siden 1932 anført antallet af pensionister opdelt på den ovenfor nævnte måde.

	Embeds- klasser	Kontor- assisten- ter.	Postbud- perso- nale	Land- post- bude	Tjene- stemænd i alt	Enker	Forældre- løse børn	Pensio- nister i alt
1932..	339	39	543	1.201	2.122	1.341	29	3.492
1937..	388	55	671	1.132	2.246	1.565	29	3.840
1942..	440	66	853	1.076	2.435	1.725	29	4.189
1947..	542	98	1.038	1.184	2.862	1.750	11	4.623
1952..	589	119	1.283	1.386	3.377	1.835	12	5.224
1957..	652	143	1.386	1.462	3.643	2.011	8	5.662
1962..	743	156	1.336	1.335	3.570	2.193	10	5.773
1967..	800	226	1.245	1.159	3.430	2.319	19	5.768

Som helhed er der stigning fra det ene i tabellen anførte år til det næste. Når postbudpersonale og landpostbude imidlertid viser nedgang fra 1957 til 1962 og videre til 1967, skyldes det bl.a., at tilgangen af afskedigede tjenestemænd med pension i de to grupper var væsentligt mindre i femåret 1958-62 end i femåret 1953-57, nemlig for postbudpersonalet 398 mod 479 og for landpostbude 288 mod 450. For femåret 1963-67 var tallene omtrent som for 1958-1962. Tilfældighederne spiller ind i ikke ringe grad, hvilket kan ses deraf, at antallet af pensionerede tjenestemænd af postbudklassen i årene fra

1947 til 1966 svinger mellem 130 og 54 årlig og for landpostbude mellem 135 og 30 årlig. Endvidere påvirkes tallene af aldersfordeling og især af antallet af pensionister, der er afgået ved døden m.v.

Siden 1932 har stigningen i pensionisternes antal andraget ca. 2.300 eller ca. 65 i gennemsnit om året. Nettotilgangen har i enkelte år været over 100 (højest i 1947-48 med 184), og efter 1960 har der været enkelte nedgangsår. De årlige tilgangs- og afgangstal har de fleste år siden 1950 hver for sig ligget mellem 300 og 400. Tilgangen består dels i de ny tilkomne pensionerede tjenestemænd, dels i enker efter tjenestemænd eller efter pensionerede tjenestemænd. Afgangen omfatter afdøde pensionerede tjenestemænd eller enker.

De pensionerede tjenestemænd m.v. fordeler sig i 1967 med 2.836 mænd og 594 kvinder, i alt 3.430. Hertil kommer enker og forældre-løse børn, i alt 2.338. For de enkelte hovedgrupper er antallet anført i nedenstående tabel.

Pensionerede tjenestemænd m.v. pr. 31/3 1967.

	Mænd	Kvinder	I alt
Pensionerede tjenestemænd:			
Embedsklasserne.....	436	364	800
Kontorassistentpersonale.	3	223	226
Postbudpersonale.....	1.245	-	1.245
Landpostbude.....	1.152	7	1.159
Tjenestemænd tilsammen.....	2.836	594	3.430
Enker.....	.	2.319	2.319
Forældreløse børn.....	...	...	19
Pensionister i alt.....	...	...	5.768

Det samlede antal af pensionerede kvindelige tjenestemænd og enker udgjorde 2.913 eller nogenlunde samme antal som de mandlige pensionister.

Til belysning af svingningerne i den årlige til- og afgang af pensionister skal her anføres tallene for perioden 1956-57 til 1966-67:

Finansår	Tilgang	Afgang	Netto-tilgang
1956-57.....	382	333	49
1957-58.....	417	322	95
1958-59.....	398	293	105
1959-60.....	368	348	20
1960-61.....	259	357	÷ 98
1961-62.....	329	340	÷ 11
1962-63.....	394	355	39
1963-64.....	396	380	16
1964-65.....	398	381	17
1965-66.....	361	397	÷ 36
1966-67.....	391	432	÷ 41

Den store tilgang i 1957-59 står i forbindelse med de side om-talte ændringer i pensionsreglerne fra 1958.

Anlæg og materiel.

Anlægskapitalen.

I tabel 27 er - i forbindelse med driftsindtægter og driftsudgifter - anført den bogførte (uafskrevne) anlægsværdi (anlægskapital) ved udløbet af hvert enkelt finansår. Den procentvise stigning fra år til år fremgår af den nedenfor omtalte tabel over anlægskapitalens fordeling. Der skal til indledning siges et par ord om disse stigningsprocenter. En forhøjelse af afskrivningsprocenterne medførte i 1925-26 en nedgang i anlægsværdien på 44 %. Omvendt medførte sammenslutningen en stigning til den 3-dobbelte værdi i 1927-28. Bortset fra disse 2 år er stigningen i anlægsværdien meget svingende. I en halv snes tilfælde i årene mellem 1924 og 1946 har procenten været 1 eller derunder. I 1920 og 1921 lå den på henholdsvis 45 og 59. Men ud over disse tilfælde har procenten ikke nået 20. Over 10 lå den i årene omkring 1950 (højest i 1952 med 19,6) samt fra 1963. I de sidste 5 år af perioden var gennemsnittet 17 %. Bestemmende for værdien af anlæggene har følgende faktorer været: omfanget af nyanlæg, afskrivningsprocenternes størrelse, ekstraordinære afskrivninger samt ændringer i pengenes værdi, jfr. kommentarerne i det følgende.

Som tabel 40 er til orientering optaget tabellen over den bogførte værdi af post- og telegrafvæsenets anlæg samt vare- og materielbeholdning pr. 31. marts 1967 (tabel 29 i driftsberetningen for 1966-67).

Anlægskapitalens fordeling fremgår af tabel 39 I, II og III. Tabellen falder således i 3 dele.

Den første del omfatter perioden fra 1917-18 indtil sammenslutningen af postvæsenet og telegrafvæsenet og vedrører derfor alene postvæsenets anlægskapital. I driftsberetningerne for denne periode er tallene for de enkelte grupper af anlæg ikke samlet i tabeller og er ikke fuldstændige. De i tabellen under overskriften "Under anlægskapitalen henhører bl.a." anførte tal sammenlagt på tværs stemmer derfor ikke nøjagtigt med de i rubrikken "Postanlæg (inkl. færgeanlæg)" anførte.

Anden og tredje del omfatter henholdsvis perioden 1927/28-1942/43 og 1943/44-1966/67. Delingen mellem anden og tredje periode skyldes den i regnskabet anvendte forskellige opstilling. Den væsentlige principielle forskel er den, at man i den mellemste periode opførte alle teleanlæg (bortset fra lokaltelefonanlæggene) i samlet sum som "Almindelige telegraf- og telefonanlæg", medens man i den sidste periode opdeler anlæggene efter tjenestegrene: post, telegraf, rigstelefon, statstelefon og radio. Som en sidste gruppe føres bygninger m.v. med betegnelsen "Fællesanlæg".

På grund af denne forskel i opgørelsen er det ikke muligt direkte af regnskabets tal f.eks. at følge udviklingen for den enkelte tjenestegren eller for den enkelte gruppe af aktiver gennem hele undersøgelsesperioden. Der tages her sigte på at følge bevægelserne i store træk, og der vil herunder til forklaring af større ændringer for de enkelte finansår blive anført nogle af de vigtigste ud-

førte anlægsarbejder m.v., eller foretagne kapitalinvesteringer. I afsnittet "Anlægsarbejder m.v." er der mere udførligt i kronologisk rækkefølge givet oplysning om udførte arbejder.

Med hensyn til forrentningen af anlægskapitalen og til afskrivningen på anlæggene henvises til afsnittene "Forrentning" henholdsvis "Afskrivning". For nogle enkelte år er i slutningen af dette afsnit post-anlæg, rigstelefonanlæg, statstelefonanlæg i Sønderjylland, statstelefonanlæg på Møn samt radioanlæg hver for sig opdelt i grupper i overensstemmelse med den i regnskabet anvendte specifikation.

Perioden indtil sammenslutningen (postanlæg) omfatter først og fremmest faste ejendomme. Ved udgangen af finansåret 1917-18 ejede postvæsenet 89 bygninger og nogle grunde. I 63 af bygningerne var der indrettet bolig for postmesteren. Af anlægsværdien for 1917-18 (8,9 mill. kr.) udgjorde 6,8 mill. kr. værdien af fast ejendom, således som den blev fastsat ved den i forbindelse med ejendomsskyldvurderingen i 1916 foretagne vurdering. For 15 bygninger, som postvæsenet ejede i fællesskab med telegrafvæsenet, var den andel, som telegrafvæsenet i sin tid havde ydet i henhold til finanslovbevilling, fradraget. Efter 1920-vurderingen blev vurderingssummen formindsket med en andel fastsat i forhold til det af telegrafvæsenet ydede tilskud til bygningens opførelse eller det af telegrafvæsenet benyttede areal af bygningen. Denne regel gjaldt også efter 1923-vurderingen. Værdien af faste ejendomme steg til 19,2 mill. kr. i 1924-25, men på grund af nye afskrivningsprocenter i 1925-26 gik værdien det år ned til 13,4 mill. kr. og var i 1926-27 12,9 mill. kr. Postvæsenet havde ydet lån i 13 postbygninger til et beløb, der oprindeligt androg 67.000 kr. I alle disse bygninger fandtes der bolig for postmesteren.

For 42 postkontorer havde stats- eller private jernbaner tilvejebragt bygninger eller lokaler. Til 6 af disse bygninger havde postvæsenet ydet tilskud til et samlet beløb af 124.000 kr. I 32 bygninger fandtes der bolig for postmesteren - deraf havde 12 postmestre, der tillige var stationsforstandere, bolig som sådanne.

Til 88 postkontorer, hvoraf 21 i København, havde postvæsenet skaffet lokaler gennem lejemål med private. I 63 tilfælde (heraf 2 i København) omfattede lejemålet om postlokalerne tillige bolig for postmesteren.

Endelig fandtes der 4 postkontorer, hvor lokalerne var tilvejebragt af postmesteren privat.

Foranstående detaljerede oplysninger tjener til illustration af den temmelig brogede sammensætning af posthuse. Med hensyn til ejendomme og lokaler henvises i øvrigt til statistikafsnittet.

Værdien af fergeanlæg og færgemateriel androg i 1917-18, da postvæsenet kun ejede Vildsund færgeri samt Spodsbjerg færgetro og Kalvehave-Koster fergeanlæg, henholdsvis 156.000 kr. og 15.000 kr., men efterhånden som Esbjerg-Fanø færgeri samt Aggersund, Næssund og Fæggesund færgerier kom til, steg værdien. Den udgjorde i 1921-22 henholdsvis 553.000 kr. og 391.000 kr. og kom op på godt 600.000 for anlæg og på 400.000 kr. for materiel eller i alt over 1 mill. kr. i 1926-27. Til Fanø-færgeriet var anskaffet en ny dieselmotor-færges.

I årene 1920/21-1924/25, da den samlede værdi af postanlæg efterhånden nåede op på ca. 25 mill. kr., var kontormateriel medregnet

til en værdi af 4 á 4½ mill. kr. mod 2,8 mill. kr. i 1917-18. Endvidere var værdien af automobiler og af postvæsenets automobilgarage samt omformer- og ladestation medregnet. I 1919/20-20/21 steg værdien ved den ny automobilgarages tilkomst til ca. 1,1 mill. kr., men efter ændringen i afskrivningsprocenterne i 1925-26 opførtes værdien med knap 450.000 kr.

I 1925-26 er postanlæggenes værdi opført med 14,1 mill. kr. mod 25,3 mill. året før. Nedgangen skyldes dels de nye afskrivningsregler, dels den omstændighed at værdien af kontormateriel ikke er medregnet. Ud fra tallene for årene forud kan det skønnes, at ca. 5 mill. kr. af nedgangen skyldtes sidstnævnte forhold. For 1926-27 gør det samme sig gældende.

For finansåret 1916-17, da postvæsenets anlægskapital var 8,6 mill. kr., viser den første periode herefter en stigning til 14,4 mill. kr. eller 68 % i 1926-27.

For 1926-27 omfatter anlægsværdien bl.a.: Værdien af bygninger og grunde androg 12,9 mill. kr. og af færgeanlæg m.v. 0,6 mill. kr. Postvæsenet ejede 166 ejendomme, heraf 20 i sameje med telegrafvæsenet. Værdien af automobiler var 329.000 kr., og postvæsenet ejede nu 165 motorkøretøjer (92 benzinautomobiler, 58 elektromobiler og 15 motorcykler), hvoraf de 105 i København. Færgeriernes materiel omfattede 7 damp- eller motorfærger (herunder en ny dieselmotorfærge), 9 motorbåde, 3 istransportbåde og 4 rofartøjer til en samlet værdi af 400.000 kr.

I den anden periode - fra 1927-28 til 1942-43 - steg den samlede bogførte anlægsværdi fra 44,8 til 60,8 mill. kr. eller 16,0 mill. kr. (36 %). Tager man det samlede beløb for post- og telegrafvæsenet i 1926-27 som udgangspunkt, er stigningen for de 16 år 39 %. For almindelige post- og telegrafbygninger m.v. steg beløbet fra 18,6 mill. kr. i 1927-28 til 24,2 mill. kr. (30%). Med en enkelt undtagelse steg beløbet støt fra år til år. For færgeanlæg, der ved periodens begyndelse repræsenterede en værdi af 1,0 mill. kr. og ved dens slutning 0,8 mill. kr., var værdien derimod ret svingende. I 1931-32 fik både Fanø og Vildsund nye færger, og værdien kom op på 1,2 mill. kr. (periodens højdepunkt). Da der i 1941-42 blev afskrevet 100.000 kr. ekstraordinært på Esbjerg-Fanø færgeri, gik værdien ned under 800.000 kr.

For de almindelige telegraf- og telefonanlæg gik værdien fra 15,9 mill. kr. i 1927-28 op til 22,0 mill. kr. i 1942-43, en stigning på 6,1 mill. kr. (38 %). Den uafskrevne værdi lå højest i 1933-34 med 25,7 mill. kr. Det år byggedes og udvidedes adskillige forstærkerstationer og kabler, Kalundborg og København radio fik installeret sendere, og Radio Danmark blev etableret. I 1942-43 var værdien af radiofonianlæg 69.000 kr. og af andre radioanlæg 1,5 mill. kr. Tilbagegangen de sidste år i perioden skyldes bl.a. de af krigen skabte forhold, der i nogen grad lagde dæmper på nyinvesteringer. For den sønderjyske lokaltelefons vedkommende steg værdien i perioden fra 8,7 mill. til 11,1 mill. kr. (27 %). Beløbet holdt sig med små svingninger mellem 8 og 9 mill. kr. indtil 1940-41. Værdien steg derefter med 1 mill. kr. i hvert af de følgende 2 finansår. Stigningen skyldtes store kabel- og luftledningsanlæg samt etablering af automatcentraler. Den i 1931-32 overtagne lokaltelefon på Møn var for det år bogført med 535.000 kr. Automatiseringen her begyndte i 1936-37, og denne i forbindelse med kabel- og luftledningsanlæg bragte værdien op på 1,7 mill. kr. i 1940-41. Automatiseringen

var tilendebragt pr. 1. februar 1941. I 1942-43 var den bogførte værdi 1,4 mill. kr. (stigning fra 1931-32 166 %).

Automobiler, materiel m.v. steg fra 357.000 kr. i 1927-28 til 1,3 mill. kr. i 1942-43 (stigning 269 %). I denne gruppe blev i perioden medregnet kabelskibe, og det var anskaffelsen af et nyt kabelskib "C.E. Krarup", der fik den bogførte værdi for gruppen til at stige fra 1,0 mill. til 1,6 mill. kr. i 1941-42. Kabelskibets værdi var 0,9 mill. kr. Ved en ekstraordinær afskrivning på 250.000 kr. på kabelskibet nedbragtes beløbet i 1942-43 til 1,3 mill. kr. for gruppen og til 0,6 mill. kr. for kabelskibe.- Udlån i postbygninger og postbefordringer udgjorde i perioden et beløb, der fra 250.000 kr. i 1928-29 formindskedes ret jævnt fra år til år og i 1942-43 androg 82.000 kr.

Den tredje periode - fra 1943-44 til 1966-67 - kendetegnes ved den i takt med den almindelige prisstigning og med den af en række fortsatte eller nye kapitalkrævende investeringer forårsagede stigning i den bogførte anlægsværdi. Fra 60,8 mill. kr. pr. 31. marts 1943 steg den bogførte værdi til 777,4 mill. kr. pr. 31. marts 1967 eller 716,6 mill. kr. (1178 %), d.v.s. til ca. det 13-dobbelte i en 24 års periode. De efter den tidligere inddeling for 1942-43 bogførte tal blev omregnet i overensstemmelse med den ny opdeling og er for sammenligningens skyld anført som indledning til tabellen for perioden 1943/44-1966/67. Under hensyn til de meget høje stigningsprocenter er stigningen for perioden anført som "fordoblingstal".

Postanlæg omfatter automobiler, garage- og værkstedsmateriel, installationer m.v. samt færgelanlæg. Værdien heraf steg fra 1,7 mill. kr. pr. 31. marts 1943 til 40,1 mill. kr. (det 23-dobbelte) i 1966-67. For automobiler steg værdien fra 568.000 kr. pr. 31. marts 1943 til 3,3 mill. kr. pr. 31. marts 1961. Herefter forøgedes stigningen meget stærkt i de følgende år på grund af et stærkt stigende behov for automobiler, og disses pris var også stærkt stigende. Blandt andet blev der brug for mange vogne til den fra 1960-61 begyndende motorisering af landpostruter (de 2 første automobiler på landpostruter udgik fra postkontoret i Åbybro den 9. december 1960). Pr. 31. marts 1966 var antallet af automobiler på landpostruter steget til ca. 1.000 af godt 1.626 vogne i provinsen. Pr. 31. marts 1967 var det samlede antal automobiler 2.380 fordelt med 419 i København og 1.961 i provinsen. Af disse sidste anvendtes 1.318 til landpostkørsel. Den bogførte værdi steg fra 3,3 mill. kr. i 1961 til 22,7 mill. kr. (hvoraf 5,3 mill. kr. vedrørende automobiler i landposttjenesten) pr. 31. marts 1967. Der blev i 1966-67 ekstraordinært afskrevet 2,5 mill. kr. Værdien af garage- og værkstedsmateriel fordobledes i 1966-67 og udgjorde pr. 31. marts 1967 6,0 mill. kr. Udlån i postbygninger m.m. udgjorde pr. 31. marts 1967 430.000 kr. Færgelanlæggene, der som nævnt foran havde en værdi af 0,8 mill. kr. i 1942-43, blev i 1943-44 ekstraordinært nedskrevet med 450.000 kr. til 342.000 kr. og var i 1954 nedskrevet til 217.000 kr. I 1956-57 var der en tilgang på 0,7 mill. kr., hvorefter værdien androg 1,0 mill. kr. I tresserne blev der foretaget en række større arbejder, bl.a. omfattende opførelsen af en ny ekspeditionsbygning til Fanø-færgeriet i Esbjerg, fornyelse af færgeløjet i Esbjerg og udbygning af lejet i Nordby Fanø samt leveringen af en ny motorbåd i 1962 og 2 nye færges i 1964. Disse anlæg medførte en tilgang, der i 1963-64 androg 4,8 mill. kr. og i 1964-65 3,8 mill. kr. Pr. 31. marts 1965 var anlægsværdien herefter 10,5 mill. kr. og pr. 31. marts 1967 11,0 mill. kr. (heraf for skibe 6,7 mill. kr.).

Telegrafanlæg steg fra 2,6 mill. kr. pr. 31. marts 1943 til 74,4 mill. kr. (det 29-dobbelte) i 1966-67. Stigningen er ret jævn. I 1951-52 var beløbet omtrent 10 mill. kr. I 1957-58 var der en netto-stigning på 3,6 mill. kr. til 24,4 mill. kr. Det var på den tid, at etableringen af flertonotelegrafkanalerne tog fart, ligesom fjern-skrivecentralerne lagde beslag på store investeringer, og det er de samme områder, der i årene fra 1961-62 medfører de store stigninger, i 1962-63 4 mill. kr., i 1963-64 11 mill. kr., i 1964-65 10 mill. kr. og 1966-67 omtrent 12 mill. kr. Anlæggene opdeles i apparater og installationer på post- og telegrafkontorer og apparater og installationer hos abonnenter. Pr. 31. marts 1943 var værdien af den første gruppe 1,9 mill. kr. og af den anden 0,7 mill. kr. I 1957 var tallene henholdsvis 10,9 og 10,0 mill. kr. og i 1963 16,0 og 16,3 mill. kr. Ekstraordinære afskrivninger har influeret på tallene, idet der i 1956-57 blev afskrevet 430.000 kr. ekstra på den første gruppe og kun 155.000 kr. på den anden gruppe. I 1959-60 og 1960-61 afskrevs henholdsvis 400.000 og 200.000 kr. på kontoen. De seneste år er det navnlig abonnentinstallationerne, der er steget i værdi. Således var værdien af de to grupper i 1965 henholdsvis 23,0 og 30,6 mill. kr. og pr. 31. marts 1967 henholdsvis 31,2 og 43,2 mill. kr. I den årlige tilgang fradrages oprettelses- og flytningsafgifter under apparater og installationer hos abonnenter. Endnu i 1950-51 drejede fradraget sig kun om 20.000 kr., men i midten af halvtredserne var beløbet oppe på 100.000 kr., i 1960-61 på 400.000 kr., og året efter nåede det op på over en halv million kroner, i 1964-65 omtrent en million kroner og i 1966-67 0,9 mill. kr.

Rigstelefonanlæggenes bogførte værdi (herunder medregnet værdien af statstelefonanlæggene i de mindre områder) steg fra 18,3 mill. kr. pr. 31. marts 1943 til 343,5 mill. kr. (det 19-dobbelte) pr. 31. marts 1967. Pr. samme dato androg beløbet i 1947 24,0 mill., i 1952 54,3 mill., i 1957 90,6 mill., i 1962 127 mill., i 1965 218 mill. og i 1967 343 mill. kr. Den bogførte værdi faldt i 1943 i følgende dele: Apparater og installationer i post- og telegrafkontorer 2,3 mill. kr., apparater og installationer hos abonnenter 151.000 kr., kabelanlæg 15,1 mill. kr., luftledninger 128.000 kr., automobiler 33.000 kr., kabelskibe 0,6 mill. kr. og bortforpagtede anlæg 5.000 kr. Den første gruppe, apparater etc. i post- og telegrafkontorer, blev snart den dominerende. I 1947 var værdien 6 mill., i 1952 16 mill., i 1954 37 mill., i 1957 59 mill., i 1962 92 mill., i 1964 148 mill., i 1966 227 mill. og i 1967 290 mill. kr. Dette sidste tal er ca. 85 % af gruppens samlede tal (343,5 mill. kr.). Denne vældige stigning skyldes - foruden den almindelige prisstigning - det store opsving, som anvendelsen af telefonen har fået gennem den sidste snes år, og den stadig fremadskridende tekniske udvikling, der har nødvendiggjort nye investeringer. Den stigende trafik har krævet flere ekspeditionspladser og installationer. Automatiseringen af lokalcentralerne har medført etableringen af et stort antal fælles rigs- og mellembyscentraler. Bærefrekvenstelefonien har gjort nyt udstyr nødvendigt. Talrige ombygninger, flytninger eller udbygninger af centralerne har været påkrævet. Nye og moderne vekslerborde har afløst de ældre og umoderne. Automatiseringen samt straks-ekspeditionens og selvvalgets indførelse medfører nye installationer. En række store ekstraordinære afskrivninger (jfr. afsnittet "Afskrivning") har nedbragt kapitalen med en halv snes mill. kr. Gruppen apparater og installationer hos abonnenterne viser efter nogen opgang (til 0,9 mill. kr. i 1953) en nedgang til 0,4 mill. kr. i 1957, 104.000 kr. i 1966 og 324.000 kr. i 1967. - Nedgangen hænger sammen med, at antallet af rigstelefonabonnenter - efter nogen

stigning til 829 i 1952 - gik tilbage, idet post- og telegrafvæsenet ønskede at afvikle denne tjeneste og opsagde abonnenterne med udgangen af 1957 på nogle få undtagelser nær. Abonnentinstallationerne henhører således under vedkommende telefonselskabs ressort. Værdien af kabelanlæg er ikke stort mere end tredoblet, hvilket er udtryk for, at de moderne kabler har en meget større kapacitet end de ældre kabler havde. Endvidere har der fundet betydelige ekstraordinære afskrivninger sted. Pr. 31. marts 1948 var den bogførte værdi af kabelanlæg lige ved 16 mill. kr. I løbet af 1948-49 etableredes for 2,3 mill. kr. kabler af ny type, og i bilagene til årsregnskabet opgjordes herefter værdien af kabler i to grupper, nemlig 1) pupinkabler uden forstærkere samt andre hovedkabler (hvilken gruppe omfattede alle de hidtil eksisterende kabelanlæg) og 2) koaksial- og bærebølgekabler samt pupinkabler med forstærkere. Tilgangen til den første gruppe har været aftagende, og gennem afskrivningerne gik værdien af denne gruppe ned til 13 mill. i 1952, 9,1 mill. i 1957, 5,7 mill. i 1962 og 3,5 mill. kr. i 1967. Den anden gruppes bogførte værdi var i 1952 24 mill., i 1957 22 mill., i 1962 25 mill., i 1965 30 mill. og pr. 31. marts 1967 44 mill. kr. Det kan nævnes, at der i 1966-67 var en tilgang på 0,7 mill. kr. for den første gruppe og på 12,4 mill. kr. for den anden. Beløbene varierer i øvrigt meget fra år til år. Værdien af luftledninger opførtes med o. pr. 31. marts 1963. De sidste stangrækker på telegraf- og rigstelefonnettet, Rødby-Syltholm og Koster-Stege, blev nedtaget i 1960. Værdien af automobiler androg pr. 31. marts 1967 1,1 mill. kr., og for kabelskibe androg den bogførte værdi i 1967 3,4 mill. kr. Endelig tillægges under rigstelefonanlæg et beløb for udlån i afhændede rigs- og statstelefonanlæg. Denne post figurerede for første gang i 1952-53, da post- og telegrafvæsenet overdrog statstelefonanlæggene på Anholt, Læsø og Tunø Kattegat til J.T.A.S. og statstelefonanlæggene på Sejerø, Sprogø og Hesselø til K.T.A.S. Herved ydedes der selskaberne et lån på henholdsvis 335.800 kr. og 129.900 kr. Efter fradrag af et afdrag på ca. 8.400 kr. forøgedes rigstelefonanlæggenes bogførte værdi herefter med ca. 457.000 kr. I 1956-57 tilkom som nye udlån ca. 750.000 kr., således at det samlede beløb efter fradrag af afdragene på de tidligere udlån udgjorde ca. 1.140.000 kr. pr. 31. marts 1957. Beløbet er gennem afdragene nedskrevet til 575.000 kr. pr. 31. marts 1967.

Statstelefonanlæggenes bogførte værdi (omfattende statstelefonen i Sønderjylland og på Møn, men ikke i de mindre områder) steg fra 12,5 mill. kr. pr. 31. marts 1943 til 33,9 mill. kr. pr. 31. marts 1952, til 59,9 mill. kr. i 1957, 77,9 mill. i 1962 og 128,95 mill. kr. pr. 31. marts 1967. Værdien er således tidoblet.

For Sønderjyllands vedkommende går stigningen fra 11,1 mill. til 123,4 mill. kr. Heraf er 196.000 kr. udlån i afhændede centralområder. Det er her - foruden den almindelige prisstigning - især abonnenttilgangen samt automatiseringen og opbygningen af oplandstelefonnettet, der har bevirket fremskridtet. Automatiseringen har nødvendiggjort et stort antal nybygninger og udvidelse eller ombygning af de gamle bygninger såvel som store investeringer i installationer både på centralerne og hos abonnenterne (husinstallationer). For centralernes vedkommende steg den bogførte værdi fra 2,1 mill. kr. i 1943 til 4,1 mill. i 1947, 9,7 mill. i 1952, 16,3 mill. i 1957, 20,3 mill. i 1962 og 48,2 mill. kr. i 1967. Her er beløbet således blevet ca. 23 gange så stort som i 1943. Abonnentkabernes værdi steg fra 2,8 mill. i 1943 til 3,2 mill. i 1947, 5,2 mill. i 1952, 11,6 mill. i 1957, 17,0 mill. i 1962 og 27,6 mill. kr.

i 1967. Oplands- og mellembyskabler gik fra en værdi i 1943 af 0,3 mill. til 1,3 mill. i 1947, 5,0 mill. i 1952, 8,1 mill. i 1957 og 6,1 mill. kr. i 1967. Fra 1957 er værdien i tilbagegang. Oplandsnettet er i det store og hele udbygget, og tilgangen opvejer ikke afskrivningerne. Husinstallationernes værdi var i 1943 465.000 kr. I 1952 var værdien 1 million, i 1957 godt 3 mill., i 1962 10 mill. og i 1967 16,7 mill. kr. Luftledningsanlæggenes værdi androg 2,8 mill. i 1943, var uforandret i 1947, steg til 3,8 mill. i 1952 og 6,5 mill. i 1957 og gik derefter ned til 5,6 mill. i 1962 og til 3,4 mill. kr. i 1967. Maksimum nåedes med 7,0 mill. kr. i 1958, og fra 1961 er tilgangen af luftledninger ophørende og stangrækkernes samlede længde i stærk tilbagegang. Ekstraordinære afskrivninger har fundet sted. Værdien af apparater steg fra 2,1 mill. kr. i 1943 til 2,7 mill. i 1947, 4,2 mill. i 1952, 5,5 mill. i 1957, 9,1 mill. i 1962 og 10,7 mill. kr. i 1967. Antallet af telefonapparater fordobledes fra 1950 til 1964 (fra 26.000 til 52.000). Pr. 31. december 1966 var tallet 56.000. Automobilernes værdi steg fra 28.000 kr. i 1943 til 50.000 kr. i 1947, 317.000 kr. i 1957, 634.000 kr. i 1962 og 1,3 mill. kr. i 1967. Værdien af grunde forekommer første gang i 1951, da man i Sønderjylland havde indkøbt et betydeligt antal mindre arealer til brug som byggegrunde for automatcentral- og forstærkerstationsbygninger. Værdien var da ca. 342.000 kr. Senere erhvervelser har bragt værdien op på 1,4 mill. kr. i 1967. For bygninger var værdien i 1943 567.000 kr., i 1947 848.000 kr., i 1952 2,0 mill.kr. i 1957 4,6 mill. kr. og i 1967 7,8 mill. kr. Stigningen skyldes især de mange nye centralbygninger m.v.

Værdien af lokaltelefonanlæggene på Møn var i 1943 1,4 mill. kr., i 1957 3,3 mill. kr. og 1967 5,6 mill. kr. Disse anlæg har i det store og hele været underkastet samme udviklingslinje som Sønderjylland med hensyn til automatisering, bygning af oplands- og mellembyskabler samt abonnentkabler o.s.v., men problemerne har naturligvis været væsentligt mindre og mere overskuelige. For centralernes vedkommende steg værdien fra 492.000 kr. pr. 31. marts 1943 til 863.000 kr. i 1957 og 895.000 kr. i 1967. Abonnentkablernes værdi steg fra 363.000 kr. i 1943 til 1,2 mill. kr. i 1957 og til 3,3 mill. kr. i 1967. Oplands- og mellembyskabler nåede maksimum i 1951 med 325.000 kr. (mod 113.000 kr. i 1943). I 1957 var beløbet 271.000 kr. og i 1967 231.000 kr. Husinstallationernes værdi gik fra 67.000 kr. i 1943 til 106.000 kr. i 1957 og til 375.000 kr. i 1967. For luftledningernes vedkommende steg værdien fra 167.000 kr. i 1943 til 456.000 kr. i 1958, hvorefter beløbet er gået ned til 250.000 kr. i 1967. Apparaternes værdi steg fra 136.000 kr. i 1943 til 175.000 kr. i 1957 og til 334.000 kr. i 1967. Apparaternes antal var i 1943 2.056 og pr. 31. december 1966 3.800. Automobilernes værdi steg fra 7.000 kr. i 1943 til 23.000 kr. i 1967, og værdien af bygninger steg fra 75.000 kr. i 1943 over 201.000 kr. i 1957 til 204.000 kr. i 1967.

Den bogførte værdi af radioanlæggene var pr. 31. marts 1943 1,6 mill. kr. og i 1967 73,0 mill. kr. Beløbet opdeltes tidligere i radiofonianlæg og andre anlæg, og fra 1950-51 kom yderligere automobiler m.v. med. I 1943 var radiofonianlæggenes værdi 69.000 kr. I 1954 androg værdien 4,4 mill. kr., hvoraf 68.000 kr. for radiofonianlæg og 58.000 kr. for automobiler m.v. I 1954-55 var tilgangen for radiofonianlæg 0,9 mill. kr., idet bl.a. Kalundborg-stationen blev taget i brug. Samtidig opførtes fjernsynsanlæg som særlig gruppe med en tilgang på 1,2 mill. kr. Den samlede værdi af radioanlæg var herefter 7,1 mill. kr. Med de store anlæg, der i de følgende år fandt sted på de forskellige områder, og som er omtalt andetsteds, steg værdien af anlæggene meget stærkt.

Fra 1946-47 har radioanlæggenes værdi (herunder grunde og bygninger) udviklet sig således (tallene anført i mill. kr.):

Pr. 31. marts	Radio-foni-anlæg	Fjernsyns-anlæg	Andre radio-anlæg	Automo-biler m.v.	Satellit-kommunikationsanlæg	I alt
	Mill.kr.	Mill.kr.	Mill.kr.	Mill.kr.	Mill.kr.	Mill.kr.
1947 ...	0,08	-	1,4	...	-	1,5
1952 ...	0,08	-	3,0	0,08	-	3,1
1957 ...	3,9	4,9	13,2	0,1	-	22,1
1962 ...	5,5	6,7	31,8	0,3	-	44,3
1965 ...	6,2	4,0	52,9	0,4	-	63,5
1967 ...	5,1	4,5	59,3	0,6	3,5	73,0

Fjernsynsanlæggenes værdi nåede i 1960-61, da bl.a. fjernsynsstationen Bornholm blev opført, med en tilgang på 3,6 mill. kr. op på 7,6 mill. kr. Indtil 1964-65 lå tilgangen derefter under 300.000 kr. årlig, i 1965-66 på 326.000 kr. og i 1966-67 2,0 mill. kr. Der afskrevs ca. 1 mill. kr. årlig. Under andre radioanlæg er det især de store radiokædeanlæg, der præger stigningen i anlægsværdien. I årene 1955-56, 1959-60, 1960-61 og 1966-67 er der under andre radioanlæg ekstraordinært afskrevet i alt 3,6 mill. kr. I 1965-66 opførtes som ny kategori satellitkommunikationsanlæg, jfr. bind 2 side 52. Pr. 31 marts 1967 er værdien 3,5 mill. kr. mod 2,9 mill. kr. i 1966.

Den bogførte værdi af fællesanlæggene androg pr. 31. marts 1943 24,2 mill. kr. og pr. samme dato i 1967 117,5 mill. kr. Beløbet opløste sig i 1943 således: Grunde 4,1 mill. kr. og bygninger 20,5 mill. kr. Herfra gik en prioritetsgæld på 463.000 kr. På grund af en ekstraordinær afskrivning på 550.000 kr. i 1943-44 gik anlægskapitalen lidt ned i 1943-44, men er i øvrigt steget fra år til år. Værdien af grunde steg til 4,9 mill. i 1955, og gennem flere erhvervelser af plads til fremtidig opførelse af nye bygninger eller udvidelse af nuværende bygninger steg værdien (især fra 1962-63) til 6,1 mill. kr. i 1965. I 1965-66 var der en tilgang på 6,7 mill. kr. og i 1966-67 0,4 mill. kr., hvorefter værdien i 1967 er 13,3 mill. kr. De mange nybygninger i halvtredserne og tresserne (automatcentraler, forstærkerstationer m.v.) bragte værdien af bygninger op på 48,0 mill. i 1957, 61,6 mill. i 1962, 81,7 mill. i 1965 og 104,5 mill. kr. i 1967. Prioritetsgælden var i 1967 307.500 kr.

Anlægskapitalen for bygninger, der henhører under statstelefonanlæg-gene (i 1967 7,8 mill. kr. for Sønderjylland og 204.000 kr. for Møn), er opført med denne bogførte værdi under nævnte anlæg, jfr. foran. Den samlede værdi af bygninger for hele post- og telegrafvæsenet bliver herefter i 1967 ca. 112 mill. kr., heri er dog ikke medregnet værdien af bygninger ved Fanøfærgeriet, ligesom de for radioanlæg anførte tal omfatter grunde og bygninger.

Anlægskapitalen for perioden 1943/44-1966/67 fordeler sig procentvis på anlæggene på følgende måde. Beløbene er anført i mill. kr. med en decimal, men procenterne er beregnet på hele tusinde kr.

Anlægskapital 1943/44-1966/67.

Anlæg	Bogført værdi Mill.kr.	%
Postanlæg	206,4	3,3
Telegrafanlæg	522,5	8,4
Rigstelefonanlæg ..	2.391,1	38,3
Statstelefonanlæg .	1.331,0	21,3
Radioanlæg	561,8	9,0
Fællesanlæg	1.233,3	19,7
I alt	6.246,1	100,0

Til belysning af stigningen i værdien af anlægskapitalen har man rekapituleret de årlige beløb for anlægsværdien i femårige perioder og beregnet gennemsnittet for hvert femår. Resultatet af denne beregning ses af følgende oversigt, hvori stigningen fra femår til femår er angivet i procent. Endvidere er for tiden fra sammenslutningen beregnet forholdstal, idet tallet for femåret 1927/28-31/32 er sat lig med 100.

Femår	Gennemsnittet 1.000 kr.	Stigning %	Forholdstal
1917/18-21/22 ...	16.201	-	-
1922/23-26/27 ...	20.709	27,8	-
1927/28-31/32 ...	47.340	128,6	100
1932/33-36/37 ...	56.545	19,4	119
1937/38-41/42 ...	58.792	4,0	124
1942/43-46/47 ...	65.255	11,0	138
1947/48-51/52 ...	103.442	58,5	219
1952/53-56/57 ...	205.931	99,1	435
1957/58-61/62 ...	310.636	50,8	656
1962/63-66/67 ...	576.120	85,5	1.217

Tilsammen 1.460.971

Den beregnede stigningsprocent varierer fra 4,0 til 128,6. Sidstnævnte tal er udtryk for sammenslutningen, der 3-doblede anlægsværdien. De store stigninger ligger i øvrigt efter krigen med maksimum 99,1 % fra 1947/48-51/52 til 1952/53-56/57. Forholdstallene viser, at værdien er 12-doblet fra 1927/28-31/32 til 1962/63-66/67. Fra 1927-28 til 1966-67 er tallet vokset til godt og vel det 17-dobelte.

For den periode, i hvilken kapitaltallene er opdelt efter tjenestegrene (post, telegraf, rigstelefon etc.), anføres nedenfor gennemsnitstal for de 4 finansår 1943/44-46/47 samt for de følgende 4 femår. For ialt-tallene er anført forholdstal. Med hensyn til bevægelsen i tallene henvises i øvrigt til kommentarerne foran.

Gennemsnit af anlægskapitalen.

Femår	Postanlæg (inkl. Fær- geanlæg) 1.000 kr.	Telegraf- anlæg 1.000 kr.	Rigstele- fonanlæg 1.000 kr.	Statstele- fonanlæg 1.000 kr.
1943/44-46/47 ¹⁾	1.271	2.950	21.279	15.126
1947/48-51/52 ¹⁾	3.740	6.026	36.807	25.649
1952/53-56/57 ¹⁾	3.742	16.195	79.516	49.642
1957/58-61/62 ¹⁾	5.881	26.594	111.775	71.146
1962/63-66/67 ¹⁾	26.907	53.335	233.090	107.661
Tilsammen	41.541	105.100	482.467	269.224
Stigning fra 1943/44- 46/47 til 1962/63- 66/67 (%)	2.017	1.708	995	612
Femår	Radioan- læg 1.000 kr.	Fælles- anlæg 1.000 kr.	I alt 1.000 kr.	Forholds- tal 1.000 kr.
1943/44-46/47 ¹⁾	1.388	24.346	66.360	100
1947/48-51/52 ¹⁾	2.455	28.764	103.442	156
1952/53-56/57 ¹⁾	10.266	46.570	205.931	310
1957/58-61/62 ¹⁾	34.649	60.591	310.636	468
1962/63-66/67 ¹⁾	63.874	91.253	576.120	868
Tilsammen	112.632	251.524	1.262.489	-
Stigning fra 1943/44- 46/47 til 1962/63- 66/67 (%)	4.502	275	768	-

1) Gennemsnit for 4 år.

I tilslutning til foranstående kommentarer til tabellen over anlægskapitalens bevægelser anføres nedenfor oversigter over afskrivning og tilgang rekapituleret i femårige gennemsnitstal. Tillige er beregnet stigningen i procent fra femår til femår samt forholdstal med femåret 1927/28-31/32 som basis.

Gennemsnit af afskrivnings- og tilgangsbetøb.

Femår	<u>Afskrivning</u>		
	Gennemsnit 1.000 kr.	Stigning %	Forholdstal
1917/18-21/22	216	-	-
1922/23-26/27	423	-	-
1927/28-31/32	1.700	-	100
1932/33-36/37	2.713	59,6	160
1937/38-41/42	3.158	16,4	186
1942/43-46/47	3.218	1,9	189
1947/48-51/52	4.436	37,8	261
1952/53-56/57	11.456	158,3	674
1957/58-61/62	18.125	58,2	1.066
1962/63-66/67	31.635	74,5	1.861
Tilsammen	77.080	-	-

(fortsættes næste side)

Gennemsnit af afskrivnings- og tilgangsbetøb (fortsat).

Femår	<u>Tilgang</u>		
	Gennemsnit 1.000 kr.	Stigning %	Forholdstal
1917/18-21/22	-	-	-
1922/23-26/27	-	-	-
1927/28-31/32	3.506	-	100
1932/33-36/37	3.569	1,8	102
1937/38-41/42	3.864	8,3	110
1942/43-46/47	5.524	42,9	158
1947/48-51/52	17.591	218,5	502
1952/53-56/57	33.914	92,8	967
1957/58-61/62	38.515	13,6	1.099
1962/63-66/67	116.689	203,0	3.328
Tilsammen	223.172	-	-

Afskrivningsbeløbene omfatter her ikke afskrivning på vare- og materielbeholdningen, jfr. afsnittet "Afskrivning", bind 2 side 349 ff.

Det vil ses, at den samlede tilgang er 3 gange så stor som den samlede afskrivning. Den store tilgang i den sidste del af perioden, der giver sig udslag i større afskrivning, ligger især på rigstelefonanlæggene, jfr. nærmere kommentarerne foran. Alene fra femåret 1957/58-61/62 til 1962/63-66/67 tredobledes beløbet.

I nedenstående oversigt er for nogle enkelte år anført fordelingen af tilgangen (de til nyanlæg anvendte beløb). Den i oversigten for årene fra 1946-47 anvendte opstilling indførtes fra 1943-44. De beløb, der på foden betegnes som "formindsket med", omfatter især afdrag på udlånte kapitaler, salg af aktiver og oprettelses- og flytningsafgifter. Eksempelvis udgør beløbene for 1966-67 for de nævnte indtægter henholdsvis 47.000 kr., 337.000 kr. og 2.950.000 kr. I driftsberetningens tabel over den bogførte værdi af anlæggene er oprettelses- og flytningsafgifter fradraget i rubrikken "Tilgang" under de respektive anlæg og beløbene anført i fodnote, jfr. tabel 40.

Tilgang i anlægskapitalen (fortsat næste side).

<u>Nyanlæg</u> 1)	1941-42 1.000 kr.	1936-37 1.000 kr.	1927-28 1.000 kr.
Ejendomme	833	290	932
Færgelanlæg	31	71	26
Automobiler, garage og værkstedsmateriel m.v.	896	230	58
Tekniske installationer	593	559	376
Kabelanlæg	136	1.114	41
Luftledninger	97	54	166
Radioanlæg	233	120	732
Lokaltelefon Sønderjylland	1.541	518	398
Møn.	33	98	
Udlån, postbefordringer			87
Inventar m.m.			35
Tilgang (brutto)	4.393	3.054	2.851
1) Tallene vedrørende nyanlæg er taget fra driftsberetningens afsnit "Anlægsarbejder".			

Tilgang i anlægskapitalen. (fortsat)

<u>Anlægsudgifter</u>	1966-67	1964-65	1961-62	1956-57	1946-47
	1.000	kr.1.000	kr.1.000	kr.1.000	kr.1.000
Postanlæg:					
Automobiler,ma-					
teriel m.v.	12.505	6.878	2.989	543	638
Færgeanlæg	432	3.796	373	738	50
Telegrafanlæg	16.266	13.623	2.835	4.248	428
Rigstelefonanlæg .	91.411	49.264	15.857	13.147	4.826
Statstelefonanlæg					
Sønderjylland ..	17.397	20.773	7.513	8.018	2.417
Møn	805	615	567	209	110
Radioanlæg	11.696	10.472	8.653	9.933	1.396
Fællesanlæg	13.575	9.865	4.888	2.678	662
Tilsammen	164.087	115.286	43.675	39.514	10.527
<u>Formue- og kapitaludgifter.</u>					
Afdrag på lån i bygninger	12	6	30	4	
Andel i satellitsystem for telekommunikationer	1.045	446			
Køb af arealer og bygninger	148	849	407	121	
Nye udlån	190			817	
Erhvervelse af uigenkaldelig brugsret i teleanlæg uden for Danmarks grænser	125				
Vederlagsfrit overdragne byggegrunde		308			
Opskrivning af bogført værdi for FM- og fjernsynsstationer.....					
I alt	165.607	116.895	44.112	40.456	10.527
Formindsket med ..	3.334	3.285	1.929	2.881	1.177
Tilgang (netto) ..	162.273	113.610	42.183	37.575	9.350

Værdien af vare- og materielbeholdningen har i årene efter 1927-28 svinget mellem 1,0 mill. kr. i 1935-36 og 19,9 mill. kr. i 1965-66. I 1927-28 var værdien 2,3 mill., og fra 1929-30 til 1940-41 lå tallet mellem 1 og 2 mill. kr. Under krigen steg det til ca. 3 mill., og i 1949-50 var tallet 5,7 mill. mod 3,6 mill. året før (stigning over 50 %). I 1956-57 var tallet 11,4 mill., lå på godt 8 mill. i 1960-61, men steg fra 1962-63 til omtrent 20 mill. kr. i 1965-66. Gennemsnittet for de 40 år har været 6,2 mill. kr., for de sidste 5 år alene 18,4 mill. kr.- Angående afskrivning, se afsnittet "Afskrivning".

Beholdningernes værdi for 1966-67 (i alt 19,3 mill. kr.) fordeler sig med 18,2 mill. på lager- og fabrikationskontoen og 1,1 mill. på munderingsdepotets beholdning af uniformsgenstande.

Til yderligere belysning af anlægskapitalens vækst på de forskellige områder er der for nogle udvalgte år inden for de sidste 25 år af perioden i efterfølgende tabeller foretaget en specifikation af de i tabel 39, "Anlægskapitalen III", anførte beløb. Tabellerne angår følgende områder: Post, telegraf, rigstelefon, statstelefonen i Sønderjylland og statstelefonen på Møn samt radioanlæg. Beløbene er anført i 1.000 kr. De anførte stigningsprocenter angiver stigningen i forhold til det umiddelbart foran stående ialtal.

Hertil skal fremsættes følgende korte bemærkninger, idet der i øvrigt henvises til kommentarerne foran.

Telegrafanlæg viser fra 1957 til 1967 en 3-dobling for gruppen "Apparater og installationer i post- og telegrafkontorer" og for "Apparater og installationer hos abonnenter" en stigning til det 4½-dobbelte. Den sidste gruppe, der de første af de anførte år lå langt tilbage for den første, kom i spidsen i tresserne og skriver sig i 1967 for 43 af de 74 mill. kr., som anlæggene repræsenterer. Det fremgår af kommentarerne foran, at det især er flertonetelegrafnetnets udvikling samt fjernskrivecentraler, der har bragt tallet så stærkt i vejret.

Rigstelefonen. - Fra et par millioner kr. i 1943 er værdien af apparater og installationer på kontorer steget til op imod 300 mill. kr. i 1967. Inden for de 25 år er der foretaget ekstraordinære afskrivninger til et beløb af en halv snes mill. kr. på dette område. Det er nævnt foran, at en række forhold - automatisering, straks-ekspedition, selvvalg, bærefrekvenstelefone, forstærkerstationer, udskiftning af forældede vekslerborde og andre installationer etc. - har krævet stadig nye investeringer. De sidste 5 år af perioden har mere end 3-doblet værdien. For apparater m.v. hos abonnenter ligger beløbet i 1967 væsentligt lavere end før opsigelsen af rigstelefonabonnenterne i halvtredserne. For kabelanlæggene er der en 3-dobling fra 1943 til 1967. De sidste 5 år steg beløbet 50 %.

Statstelefonen. - I Sønderjylland steg centralernes værdi fra 2 til 48 mill. kr. Alene for de sidste 10 år af perioden 3-dobledes beløbet. Det er automatiseringen, udskiftning af ældre udstyr med moderne typer, udvidelser i takt med den store tilgang af abonnenter m.v., der gør sig gældende i forbindelse med stigende priser på arbejdsløn og materialer. Driftsberetningen for 1966-67 oplyser, at der nu kun resterer 5 manuelle centraler i statstelefonområderne. (Det kan røbes, at de forsvandt det følgende år). Store centraler udskiftes i de senere år til typen pentaconta, de mindre til typen UUX-S. Apparaternes værdi er 10 mill. kr. eller 5 gange så meget som i 1943 og dobbelt så meget som i 1957. Abonnenterne antal steg fra 1956 til 1966 fra 28.000 til 45.000. Værdien af husinstallationerne er i de sidste 5 år steget 70 % og er femdoblet i løbet af de sidste 10 år.

For Møn's vedkommende er værdien af centraler i 1967 900.000 kr. mod ca. 500.000 kr. i 1943. De seneste år har afskrivningen oversteget tilgangen. Abonnentkabernes værdi 9-dobledes fra 1943 til 1967 og udgør sidstnævnte år 3,3 mill. kr.

Den bogførte værdi specificeret på anlægsgrupper.

<u>Anlæg</u>	31/3-43 1.000	31/3-47 kr.1.000	31/3-52 kr.1.000	31/3-57 kr.1.000	31/3-62 kr.1.000	31/3-65 kr.1.000	31/3-67 kr.1.000
<u>Postanlæg</u>							
Automobiler, materiel m.v.	832	1.221	3.194	3.143	6.551	18.116	28.683
Udlån i postbygninger og postbefordringer.	83	19	43	6	91	95	430
Færgeanlæg	792	317	256	970	1.874	10.460	10.952
I alt	1.707	1.557	3.493	4.119	8.516	28.671	40.065
Stigning (%)	-	÷ 8,7	124,2	17,9	106,8	236,7	39,7
<u>Telegrafanlæg</u>							
Apparater og installationer i post- og telegrafkontorer ...	1.892	2.291	5.662	10.879	15.334	23.022	31.185
Apparater og installationer hos abonnenter	667	881	3.990	9.964	13.024	30.612	43.254
I alt	2.559	3.172	9.652	20.843	28.358	53.634	74.439
Stigning (%)	-	23,9	204,3	115,9	36,1	89,1	38,8
<u>Rigstelefonanlæg</u>							
Apparater og installationer på kontorer .	2.271	6.136	15.599	58.700	91.520	178.091	290.220
Apparater og installationer hos abonnenter	151	485	794	380	÷ 46	54	324
Kabelanlæg							
Pupinkabler uden for-)							
stærkere	15.146	16.610	13.258	9.125	5.723	3.897	3.525
Koaksial- og bærebøl-)							
gekabler m.v.)			24.073	22.474	25.391	30.408	44.294
Luftledninger	128	66	237	÷ 1.503	÷ 1.796	-	-

<u>Rigstelefonanlæg</u> (fortsat)	31/3-43	31/3-47	31/3-52	31/3-57	31/3-62	31/3-65	31/3-67
	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.
Automobiler	33	283	172	284	718	1.054	1.091
Kabelskibe	577	378	181	+ 1	4.288	3.654	3.423
Bortforpagtede anlæg .	5	-	-	-	-	-	-
	18.311	23.958	54.314	89.459	125.798	217.158	342.877
Udlån i afhændede statstelefonanlæg ..				1.140	820	627	575
I alt	18.311	23.958	54.314	90.599	126.618	217.785	343.452
Stigning (%)	-	30,8	126,7	66,8	39,8	72,0	57,7
<u>Statstelefon, Sønderjylland</u>							
Centraler	2.054	4.097	9.658	16.350	20.273	37.435	48.216
Abonnentkabler	2.811	3.238	5.169	11.590	16.990	21.490	27.590
Oplands- og mellembys- kabler	299	1.296	4.984	8.133	7.244	6.717	6.117
Husinstallationer	465	637	1.012	3.222	10.060	15.944	16.746
Luftledningsanlæg (blankledninger)....	2.764	2.756	3.793	6.509	5.601	4.330	3.379
Apparater	2.080	2.688	4.206	5.481	7.087	8.791	10.674
Inventar	17	11	5	1	-	-	-
Automobiler m.v.	28	50	285	317	634	1.092	1.264
Grunde	-	-	348	398	429	469	1.355
Bygninger	567	848	1.956	4.587	5.094	7.426	7.836
	11.085	15.621	31.416	56.588	73.412	103.694	123.177
Udlån i afhændede centralområder							196
I alt	11.085	15.621	31.416	56.588	73.412	103.694	123.373
Stigning (%)	-	40,9	101,1	80,1	29,7	41,2	18,8

(fortsættes næste side)

Den bogførte værdi specificeret på anlægsgrupper. (fortsat)

	31/3-43 1.000 kr.	31/3-47 1.000 kr.	31/3-52 1.000 kr.	31/3-57 1.000 kr.	31/3-62 1.000 kr.	31/3-65 1.000 kr.	31/3-67 1.000 kr.
<u>Statstelefon. Møn</u>							
Centraler	492	451	727	862	806	939	895
Abonnentkabler	363	378	755	1.242	2.514	2.924	3.262
Oplands- og mellemby- kabler	113	103	318	271	223	195	231
Husinstallationer	66	73	108	106	121	241	375
Luftledninger	167	183	246	454	420	302	250
Apparater	136	162	184	175	183	221	334
Inventar	4	3	1	...	...	...	...
Automobiler m.v.	7	23	13	14	54	31	23
Grunde	...	...	...	...	...	...	...
Bygninger	75	70	138	201	201	202	204
I alt	1.423	1.446	2.490	3.325	4.522	5.055	5.574
Udlån i afhændede centralområder							
Stigning (%)	-	1,6	72,2	33,5	36,0	11,8	10,3
<u>Radioanlæg</u>							
Radiofonianlæg	69	77	77	3.864	5.492	6.149	5.106
Fjernsynsanlæg	-	-	-	4.941	6.738	4.001	4.530
Andre radioanlæg	1.523	1.444	2.955	13.149	31.776	52.941	59.270
Automobiler m.v.	-	-	81	135	273	438	585
Satellitkommunikations- anlæg	-	-	-	-	-	-	3.537
I alt	1.592	1.521	3.113	22.089	44.279	63.529	73.028
Udlån i afhændede radioanlæg	-	-	-	-	18	10	5
I alt	1.592	1.521	3.113	22.089	44.297	63.539	73.033
Stigning (%)	-	÷ 4,5	104,6	609,6	100,5	43,4	14,9

Ejendomme og lokaler.

Post- og telegrafvæsenets ejendomme og lokaler omfatter dels etatens egne ejendomme, dels lejede lokaler. De pågældende lokaliteter anvendes dels til kontorer og anden tjenstlig brug, dels som tjenesteboliger eller også som boliger enten for tjenestemænd (lejeboliger) eller for private. Der er således tale både om udgifter og indtægter i denne forbindelse.

I nedenstående oversigt anføres for nogle udvalgte år oplysning om antallet af ejendomme og lejede eller udlejede lokaler, tjenesteboliger, lejeudgift og lejeindtægt m.v.

Post- og telegrafvæsenets ejendomme og lokaler.

Finansår	P & T's ejendom- me i alt	Lejede i alt	Lokaler heraf lejet af banerne	Samlet leje- udgift	I P & T's Tjene- ste- boli- ger	P & T's ejendomme: Leje- boli- ger for tje- neste- mænd	Udlejet til private
				1.000 kr.			
1917-18 ...	89 ¹⁾	88	42	230	63	...	...
1926-27 ...	166 ¹⁾	103	25	332	138	42	27
1927-28 ...	193	128	30	452	174	50	51
1936-37 ...	203	127	33	453	181	47	62
1946-47 ...	219	130	31	550	197	35	69
1956-57 ...	256	148	31	1.539	219	23	117
1961-62 ...	262	155	28	2.640	216	25	128
1966-67 ...	287	196	27	6.620	214	41	111

1) 15 henholdsvis 20 i sameje med telegrafvæsenet.

Finansår	I lejede lokaler: Tjeneste- boliger	Samlet lejeind- tægt	Heraf for: Tjene- steboli- ger	Bygninger, hvor- Lejeboliger til P & T har ydte: P & T's Lån Tilskud tjeneste- mænd	1.000 kr.	1.000 kr.	1.000 kr.
1917-18 ...	95	...	...	...	13	6	
1926-27 ...	69	185	136	22	3	8	
1927-28 ...	70	246	155	30	3	8	
1936-37 ...	59	288	165	28	1	7	
1946-47 ...	54	334	220	...	1	7	
1956-57 ...	51	552	239	...	1	6	
1961-62 ...	46	862	361	29	-	-	
1966-67 ...	49	1.283	559	83	-	-	

Fra 89 ejendomme pr. 31. marts 1918 er tallet steget til 287 i 1967, altså til det 3-dobbelte. Ved sammenslutningen gik tallet op fra 166 i 1927 til 193 i 1928. I 1935 passerede tallet 200 og i 1954 250. Af de for 1917-18 og 1926-27 anførte tal - henholdsvis 89 og 166 - ejedes henholdsvis 15 og 20 ejendomme i fællesskab med telegrafvæsenet. Et stigende antal ejendomme (i 1967 38) indeholder

alene boliger. Lejede lokaler findes efterhånden i et antal af omtrent 200, og heraf vedrører 25 lejemål alene boliger, og et lignende antal af lejemålene er indgået med statsbanerne eller private jernbaner. Dette sidste tal er gået en del ned, bl.a. på grund af nedlæggelse af banerne. Medens man i 1917-18 kunne klare sig med en lejeudgift på et par hundrede tusinde kr., er tallet for 1966-67 6,6 mill. kr. mod 550.000 kr. i 1946-47, 1,5 mill. i 1956-57, 2,6 mill. i 1961-62, 3,9 mill. i 1963-64 og 5,6 mill. i 1965-66. Langt den største del af stigningen ligger således i de sidste 4 finansår, og det oplyses f.eks. i driftsberetningen, at følgende større lejemål er indgået i 1966-67: Kontorlokaler m.m. for l. ingeniørdistrikt i Titangades Industrihus, kontorlokaler for overpostmesterembedet i ejendommen Bernstorffsgade 23 samt lokaler for postgirokontorets EDB-planlægning og for postgirobogens redaktion i ejendommen Brolæggerstræde 14.

Også forud herfor har det af pladshensyn været nødvendigt at leje lokaler uden for centralpostbygningen, bl.a. til revisionskontoret og Postens filateli.

Indtil 1925-26 medregnedes banegårdspostekspeditionsbygninger og opholdslokalebygninger i antallet af ejendomme. Dette er ikke tilfældet fra 1926-27, og de anførte beløb for lejeudgifter omfatter ikke leje af banegårdspostekspeditionslokaler, landpostværelser, opholdslokaler for det kørende personale, garager, arealer m.v.

I post- og telegrafvæsenets egne ejendomme fandtes i 1966-67 214 tjenesteboliger, 41 lejeboliger for tjenestemænd (mod 50 i 1927-28 og 23 i 1956-57) samt 111 boliger for private (mod 51 i 1927-28, 69 i 1946-47 og 128 i 1961-62). For begge de sidstnævnte grupper gælder det, at udbuddet er afhængigt af, hvor megen plads post- og telegrafvæsenet selv har brug for i ejendommene.

Med hensyn til tjenesteboliger ses det, at antallet er steget stærkt i tiden indtil krigen. I 1917-18 var tallet 63. Ved sammenslutningen gik det op fra 138 i 1926-27 til 174 året efter. I 1936-37 var det steget til 181 og i 1946-47 til 197. I 1949-50 steg det til 205 og gik i halvtredserne op imod 220, men er i tresserne gået ned og lå i 1966-67 på 214. Herudover har post- og telegrafvæsenet indrettet et antal tjenesteboliger i lejede ejendomme og lokaler. Dette antal var i 1917-18 95 (heraf 32 i bygninger tilhørende stats- eller private jernbaner) og i 1926-27 69. Dette sidste tal gik i 1927-28 kun op med 1. Senere har tallet været væsentligt lavere og nedadgående i forbindelse med stigningen for tjenesteboliger i statens egne bygninger. I 1966-67 var det 49. I de lejede ejendomme m.v. findes til lige et mindre antal lejeboliger samt boliger udlejet til private.

Den samlede lejeindtægt, som post- og telegrafvæsenet oppebærer for de nævnte lejemål, udgjorde i 1966-67 1.283.000 kr., heraf 559.000 kr. for tjenesteboliger og 83.000 kr. for lejeboliger, der udlejes til statens tjenestemænd. Den samlede sum var i 1926-27 185.000 kr., i 1927-28 246.000 kr., i 1946-47 334.000 kr. og i 1961-62 862.000 kr. I de sidste 5 år af perioden er beløbet steget 50 %. Af beløbene udgjorde lejen af tjenesteboliger før krigen og endnu i 1946-47 over halvdelen. Med det større antal udlejninger til private er lejeindtægten af tjenesteboliger ikke steget så stærkt som den samlede leje, og den har i de sidste i tabellen anførte 3 år udgjort omkring 40 % af lejeindtægten. Lejen for lejeboliger til post- og telegrafvæsenets tjenestemænd har ligget på 20-30.000 kr. årlig, men udgjorde i 1966-67 83.000 kr.

Tidligere ydede postvæsenet ikke sjældent lån til opførelse af bygninger, hvori postlokaler kunne indrettes. Som regel var det postmesteren, der fik lånet. I 1917-18 fandtes endnu sådanne bygninger 13 steder, men efterhånden er tallet gået ned, og fra 1934-35 var der kun én sådan bygning tilbage, og den nævnes sidste gang i driftsberetningen for 1957-58. Det samme gælder for 5 bygninger, hvor post- og telegrafvæsenet havde ydet tilskud til lokalernes tilvejebringelse. Af sidstnævnte slags havde der i hele perioden siden 1917-18 været 6 á 8 bygninger. Endelig fandtes der i 1917-18 4 postkontorer, hvor lokalerne var tilvejebragt af postmesteren privat. Den sidste af disse udgik i 1923-24.

Foruden de foran nævnte ejendomme ejer post- og telegrafvæsenet nogle få grunde, beregnet på nybygninger eller udvidelser, samt en del mindre specialbygninger, kabelhuse, materielskure o.lign.

Materiel.

Kabelskib.

Post- og telegrafvæsenet ejer et kabelskib.

Færgemateriel.

I nedenstående tabel er for nogle udvalgte år anført antallet af færges m.v. ved post- og telegrafvæsenets færgerier.

År (pr.31/3)	Motor- færges	Motor- både	Istrans- portbåde	Rofar- tøjes	Slæbe- pram
1927	7	9	3	4	-
1937	6	7	2	4	1
1947	4	6	1	1	1
1957	2	2	1	-	-
1962	2	1	-	-	-
1967	2	1	-	-	-

Automobiler, cykler m.v.

For de samme år udgjorde antallet af automobiler, cykler m.v. følgende:

År (pr.31/3)	Automo- biler	Motor- cykler	Motor- dræsi- ner	Trak- torer	Cykler	Knaller- ter
1927	150 ^{*)}	15	...	...	...	-
1937	286	47	13	10	...	-
1947	352	59	3	29	2.305	-
1957	538	130	-	68	2.611	-
1962	755	162	-	81	2.949	-
1967	2.380	157	-	123	3.139	17

*) Heraf 58 elektromobiler.

Af 495 automobiler i provinsen anvendtes i 1962 43 og af 1961 i 1967 1.318 til landpostkørsel.

Det er således motoriseringen af landpostruter, der er årsag til, at antallet af automobiler er godt og vel tredoblet fra 1962 til 1967. Af det samlede antal anvendtes i 1967 55 % - og af provinsens antal 67 % - til landpostkørsel.

For 1967 fordeler automobiler etc. sig mellem København og provinsen som følger:

	Automo- biler	Motor- cykler	Trak- torer	Cykler	Knaller- ter
København	419	124	8	2.195	76
Provinsen	1.961	33	115	944	94
I alt	2.380	157	123	3.139	170

Kontormateriel.

Antallet af de post- og telegrafvæsenet tilhørende stemplings- og kontormaskiner m.v. samt frimærkeautomater fremgår for nogle udvalgte år af efterfølgende tabel.

År (pr.31/3)	Skrive- maski- ner	Regne- maski- ner	Boghol- derima- skiner	Stemp- lings- maski- ner	Franke- rings- maski- ner	Dupli- kato- rer	Andre maski- ner	Auto- ma- ter
1927 ...	89	93	...	76	...	...	40	9
1937 ...	320	262	...	70	...	...	93	79
1947 ...	542	541	48	63	20	...	132	72
1957 ...	953	1.160	87	127	62	45	161	95
1962 ...	1.269	1.801	95	149	78	50	175	221
1965 ...	1.522	2.300	96	167	94	56	215	574
1967 ...	1.775	2.744	101	179	102	64	247	610

I løbet af de 5 år fra 1962 til 1967 er antallet af skrivemaskiner og regnemaskiner forøget med henholdsvis 40 % og 50 %.

Til orientering om, hvorledes kontormateriellet er fordelt på styrelsen og de forskellige virksomhedsområder, skal her anføres den pr. 31. marts 1967 gældende fordeling:

	Skrive- maski- ner	Regne- maski- ner	Boghol- derima- skiner	Stemp- lings- maskiner
Styrelsen	369	131	1	-
Ingeniørdistrikterne og særlige tekniske virk- somheder	296	144	6	11
Postgirokontoret	91	628	89	-
Post- og telegrafkontorer i:				
København	378	697	5	27
Provinsen	623	1.137	-	140
Jernbanepostkontorerne ..	18	7	-	1
I alt	1.775	2.744	101	179

	Franke- rings- maski- ner	Dupli- kato- rer	Andre maski- ner	Auto- mater
Styrelsen	1	11	13	-
Ingeniørdistrikterne og særlige tekniske virk- somheder	1	8	43	14
Postgirokontoret	-	1	80	-
Post- og telegrafkontorer i:				
København	38	8	79	141
Provinsen	62	34	30	455
Jernbanepostkontorerne ..	-	2	2	-
I alt	102	64	247	610

Telegraf- og telefonapparater m.v.

I efterfølgende tabel er der givet en oversigt for nogle enkelte år af telegraf- og telefonapparater. Kun de vigtigste af disse vil blive gjort til genstand for omtale her, mens der i øvrigt henvises til tabellen. Nogle af apparaterne findes ikke mere, men er afløst af moderne apparater.

Dette sidste gælder bl.a. morseapparaterne, der på sammenslutningstidspunktet var de almindeligt anvendte telegrafapparater. Af morse- og sounderapparater fandtes der i 1928 550 mod 615 året før. Nedgangen skyldtes nedlæggelsen af en del af de tidligere telegrafkontorer. Men selv uden sammenslutningen var morseapparaternes største tid forbi. I 1920 havde antallet været 632, og Wheatstone- og Creedapparater var i fremgang. I øvrigt er det vanskeligt at drage sammenligning mellem tallene, idet der i disse år kommer nye former for apparater til. I statistikken gik man over til at erstatte morse- og sounderapparaterne med monterede ekspeditionspladser for sådanne. I tabellerne i driftsberetningerne ændredes tallene ikke for 1920 og forud derfor. Derimod rettedes det ovenfor nævnte tal for 1928 (550) til 392 (monterede pladser) mod 448 året før. Tallet steg til 435 i 1930, men gik derefter nedad og var i 1937 292, i 1939 167 og i 1942 33. De 3 følgende år er der opført 3 pladser, og 1945 er det sidste år, i hvilket der forekom monterede pladser for morseapparater i statistikken.

Imidlertid havde fjernskriverne vundet indpas. I 1928 optræder de i et antal af 51 i driftsberetningens tabel over telegraf- og telefonapparater m.v. under overskriften typetryk- og teletypeapparater, de følgende år ændret til typetrykapparater og endelig fra 1933-34 til fjernskrivemaskiner. De nævnte apparater opdeltes i to grupper, "hos abonnenter" og "på kontorer". Denne opdeling opretholdtes til 1953-54, da der for abonnentmaskinerne blev udarbejdet en opdeling i maskiner hos telexabonnenter, maskiner hos lejere af faste fjernskrivekredsløb og maskiner tilsluttet presse-distributionsnettene. Tallene for de tidligere år fra 1940 blev omregnet.

Telegraf- og telefonapparater m.v.

Antal apparater	31/3 1928	31/3 1937	31/3 1947	31/12 1956	31/12 1961	31/12 1964	31/12 1966
Morse- og Sounderappara- ter (for 1937 ekspe- ditionspladser).....	550	292					
Relæplader for telegraf.		137					
Siemens-apparater.....	3						
Overdragningsrelæer.....	51						
Typetryk- og teletypeap- parater.....	51						
Fjernskrivemaskiner (opdeling, se tekst- tabel).....		176	384	1.768	3.165	4.310	5.210
Klaviaturperforatorer hos abonnenter.....			5	108	142	75	63
på telegrafkontorer..			5	9	7	4	15
Strimmelsendere hos abonnenter.....			13	270	717	1.472	2.098
på telegrafkontorer..			6	12	9	22	46
Modtageperforatorer hos abonnenter.....				183	638	1.529	2.379
på telegrafkontorer..				10	10	24	61
Wheatstonemateriel							
Terminaludstyr.....	33	30	22	15	10	3	0
Overdragningsudstyr..			7	6	3	0	0
Printere (Creed).1)..)		9	10	2	2	1	0
Receiver (Creed).1)..)	34	23	19	8	5	1	0
Telegrafomsættere og tonetelegrafudstyr...		219	570	1.753	5.292	6.468	7.495
Kanalender for bærefre- kvente telefonkredsløb (Telefonforstærkere medtalt indtil 1957..	13	349	1.084	9.587	11.352	19.008	25.320
Ekspeditionspladser Ved telefonveksler- borde.....	466	478	476	553	533	542	517

Telegraf- og telefonapparater m.v. (fortsat)

Antal apparater	31/3 1928	31/3 1937	31/3 1947	31/12 1956	31/12 1961	31/12 1964	31/12 1966
Ekspeditionspladser							
for ind- og udtelef.							
af telegrammer.....			146	227	240	189	202
for bestilling af							
samtaler.....			60	44	-	-	-
Telefonbokse til brug							
for publikum.....			279	380	360	350	354
Telefonapparater							
hos abonnenter.....	13.040	15.545	25.655	38.441	48.304	55.999	60.424
til tjenstlig brug..	1.761	1.778	2.196	2.963	3.216	3.717	4.152
Heraf i Sønderjylland							
hos abonnenter ¹⁾	11.500	13.000	21.338	34.891	44.828	52.251	56.527
til tjenstlig brug ¹⁾ ..		500	541	432	502	528	588
Radioudstyr							
Sendere.....	18	31	52	254	462	624	...
Modtagere.....	38	56	104	301	557	730	...

1) Tallene for 1928 og 1937 omtrentlige.

I nedenstående tabel er for nogle enkelte år anført antallet af fjernskrivemaskiner, fordelt på den nævnte ny måde. I 1928 var der i alt 51 og i 1937 i alt 176 maskiner (hvoraf 48 hos abonnenter og 128 på kontorer).

Fjernskrivemaskiner.

År (indtil 1950 pr. 31/3, der- efter pr. 31/12)	Hos telex- abonnenter	Hos lejere af faste fjernskri- vekredsløb	Tilslut- På tele- tet pres-grafkon- sedistri-torer butions- net	I alt	
1940	40	7	37	158	242
1945	97	16	66	153	332
1950	254	82	84	179	599
1955	900	245	96	223	1.464
1956	1.103	312	109	244	1.768
1961	1.876	873	163	253	3.165
1962	2.088	1.024	183	255	3.550
1964	2.723	1.154	175	258	4.310
1966	3.403	1.328	201	278	5.210

Antallet af fjernskrivere hos telexabonnenter steg i årene fra 1955 til 1964 til det tredobbelte (fra 900 til godt 2.700), og antallet af maskiner hos lejere af faste fjernskrivekredsløb steg i samme tidsrum til op imod det femdobbelte (fra 245 til ca. 1.150). Stigningen er fortsat de to sidste år i perioden, og antallet var i 1966 3.400, en stigning på 278 % fra 1955. Den største stigning ligger på de seneste år med fordobling fra 1960 til 1966.

Hos lejere af faste fjernskrivekredsløb steg antallet fra 245 i 1955 over 1.024 i 1962 til 1.328 i 1966, en samlet stigning på 442 %.

Antallet af fjernskrivere, der er tilsluttet pressedistributionsnettene, fordobledes fra 1955 til 1966.

På telegrafkontorer fandtes der i 1940 158 fjernskrivere. Tallet steg til 223 i 1955, til 253 i 1961 og til 278 i 1966.

Det samlede antal fjernskrivemaskiner var i 1950 600, i 1960 2.800, i 1964 4.300 og i 1966 5.200. Fra 1955, da tallet var knap 1.500, til 1966 har stigningen været 3.750 eller 256 %. I de sidste år af undersøgelsesperioden er de på post- og telegrafkontorerne opstillede fjernskrivemaskiner udskiftet fra strimmelskrivere til bladskrivere.

Antallet af strimmelsendere og af modtageperforatorer er stærkt stigende. Der fandtes pr. 31. december 1966 henholdsvis 2.100 og 2.300 sådanne apparater mod henholdsvis ca. 600 og ca. 540 i 1960.

Wheatstonemateriellet er fra 1966 helt udgået.

Telegrafomsættere og tonetelegrafudstyr findes i 1967 i et antal af 7.500. Antallet er steget omtrent 50 % siden 1961, da det udgjorde 5.300.

Kanalender for bærefrekvente telefonkredsløb omfattede indtil 1957 også telefonforstærkere af enhver art, og rubrikkens overskrift var

i øvrigt Telefonforstærkere. I 1957 var det samlede tal ca. 11.200, men for det følgende år ændredes tallet til ca. 8.000 under betegnelsen Kanalender etc. Siden da har der været en støt fremgang, og antallet var i 1966 25.320.

Ekspeditionspladser ved telefonvekslerborde har i en lang årrække holdt sig på et antal mellem 500 og 600 med små udsving op og ned. Antallet af ekspeditionspladser for ind- og udtelefonering af telegrammer steg langsomt i tiden til 1950, da det lå på 167. Derefter holdt det sig i halvtredserne mellem 200 og 240 og lå de sidste år af perioden på omkring 200.

Antallet af telefonbokse til brug for publikum udgjorde 257 i 1945. Siden 1950 har tallet svinget mellem 308 og 388 med et gennemsnit på ca. 360.

Indtil 1965 blev der i tabellen over telegraf- og telefonapparater m.v. givet oplysning om antallet af radiosendere og radiomodtagere under fællesoverskriften Radioudstyr. Disse oplysninger er bortfaldet. Det skal nævnes, at antallet pr. 31. december 1964 var 624 sendere og 730 modtagere mod henholdsvis 416 og 518 i 1960 og mod 233 og 283 i 1954. Af senderne var i 1964 de 35 radiofonisendere og 32 fjernsynssendere, medens resten (557) anvendtes til telefoni og telegrafi. Heraf tilhørte 294 statens luftfartsvæsen og 263 post- og telegrafvæsenet. Af radiomodtagerne tilhørte 256 statens luftfartsvæsen og 415 post- og telegrafvæsenet, medens 59 modtagere tilhørte radiofonien og fjernsynet.

Telefonapparater.

I nedenstående tabel anføres antallet af telefonapparater for nogle enkelte år siden 1928. I tabellen er angivet dels det samlede tal for året, dels antallet specielt for Sønderjylland. Det er om det sidste sidste område, at interessen mest samler sig, idet efterhånden såvel de øvrige lokaltelefonområder med undtagelse af Møn som de egentlige rigstelefonabonnenter og dermed telefonapparaterne er faldet bort. Apparaterne er opdelt i apparater hos abonnenter og tjenestetelefoner. For de to første i tabellen anførte år er tallene for Sønderjylland anslåede.

År (indtil 1950 pr. 31/3, der- efter pr. 31/12)	Samlet antal			Heraf i Sønderjylland		
	hos a- bonnen- ter	til tjenst- lig brug	i alt	hos a- bonnen- ter	til tjenst- lig brug	i alt
1928	13.040	1.761	14.801	ca. 10.500		10.500
1937	15.545	1.778	17.323	- 13.500		13.500
1947	25.655	2.196	27.851	21.338	377	21.715
1956	38.441	2.963	41.404	34.891	432	35.323
1961	48.304	3.216	51.520	44.828	502	45.330
1964	55.999	3.717	59.716	52.251	528	52.779
1966	60.424	4.152	64.576	56.527	588	57.115

Tjenesteapparaterne udgør 6-7 % af det samlede antal apparater.

Telefonapparater. (fortsat)

Forholdet mellem antallet af betalende abonnenter og telefonapparater hos abonnenter i Sønderjylland stiller sig for de anførte år således (tallene afrundet):

År	Betalende abonnenter	Apparater hos abon- nenter	Gennemsnit- ligt pr. abonnent
1928	9.900	11.000	1,11
1937	10.700	13.000	1,22
1947	17.600	21.300	1,21
1956	28.400	34.900	1,23
1961	36.100	44.800	1,24
1964	42.100	52.300	1,24
1966	44.600	56.500	1,27

Gennemsnitlig må således hver fjerde abonnent i Sønderjylland have 2 apparater. På Møn, der har ca. 3.200 abonnenter, fandtes i 1966 ca. 3.800 telefonapparater eller 1,21 i gennemsnit. Det er rimeligt, at gennemsnittet ligger lidt lavere end i Sønderjylland, hvor bl.a. mange større firmaer og forretninger trækker tallet op.

Stangrækker, kabler, ledninger og korer.

Fra sammenslutningen og indtil 1945-46 opgjordes statistikken over telegraf- og telefonlinier og -ledninger hver for sig, idet de fra først af brugtes til hvert sit specielle formål. I driftsberetningen optoges tallene i en tabel med en afdeling for telegraf- og telefonlinier under ét og med ledningerne opdelt i telegrafnettet, rigstelefonnettet og statens lokale telefonnet og i øvrigt således, som omstående tabel udviser. I driftsberetningerne er for nogle år de enkelte grupper af ledninger delt i enkeltledninger og dobbeltledninger. I tabellen er anført tallene for 4 udvalgte år. Af pladshensyn har det været nødvendigt at dele tabellen i to dele.

Telegraf- og telefonlinier og -ledninger.

År (pr.31/3)	Telegraf- og telefon- linier			Telegrafnettet				Rigstelefonnettet				
	Stangrækker km	Jordkabler km	Søkabler km	Luftledninger (Trådlængde) km	Jordkabel- ledninger (Korelængde) km	Søkabelled- ninger. (Korelængde) km	I alt km	Luftledninger km	Jordkabelled- ninger km	Søkabelled- ninger km	I alt km	Heraf abonnent- ledninger km
1930 ...	7.480	520	830	9.972	762	845	11.579	39.922	7.422	4.145	51.489	1.110
1935 ...	6.336	1.289	820	8.517	8.294	1.003	17.814	18.492	85.218	13.287	116.997	894
1940 ...	4.577	1.702	806	2.176	7.335	833	10.334	9.339	102.669	13.229	125.237	693
1946 ...	4.732	3.243	928	874	2.587	576	4.037	9.447	168.440	27.981	205.868	1.539

År (pr.31/3)	Statens lokale telefonnet							Samlet tele- fonnet	Samlet tråd- og korelæng- de		
	Luftledninger (Trådlængde)		Jordkabelled- ninger (Korelængde)		Søkabelled- ninger (Korelængde)						
	Mellemby- s- og oplands km	Abonent- ledning km	Mellemby- s- og oplands km	Abonent- ledning km	Mellemby- s- og oplands km	Abonent- ledning km					
							I alt	Heraf abon- nertlednin- ger	I alt	Heraf abon- nertlednin- ger	km
1930 ...	6.499	14.449	892	22.243	23	70	44.176	36.762	95.665	37.872	107.244
1935 ...	5.871	15.264	6.853	30.753	2	185	58.928	46.202	175.925	47.096	193.739
1940 ...	5.242	14.953	8.961	40.752	193	216	70.317	55.921	195.554	56.636	205.898
1946 ...	6.586	17.282	21.089	53.164	699	241	99.061	70.687	304.929	72.226	308.966

Af de for Telegraf- og telefonlinier anførte tal vedrørte i 1946 følgende antal statens lokale telefonnet: stangrækker 3.668 km, jordkabler 953 km og søkabler 188 km.

Under Telegraf- og telefonlinier er længden af stangrækkerne fra 1930 til 1946 gået ned med godt en tredjedel (fra 7.500 til 4.700 km), og samtidig er længden af jordkabler steget til det 6-dobbelte (fra godt 500 til 3.200 km).

Under Telegrafnettet er luftledningerne i samme tidsrum gået ned med over 90 % (fra knap 10.000 til knap 900 km), medens samtidig jordkabelledningernes længde er steget stærkt fra 1930 til 1935, men derefter er gået stærkt tilbage. I alt er antallet af kilometer på telegrafnettet i 1946 kun 4.000 km mod 11.600 i 1930 og 17.800 km i 1935.

Under Rigstelefonnettet gik længden af luftledninger ned til mindre end en fjerdedel (fra 40.000 til 9.400 km). Jordkabelledningerne steg fra 7.400 til 168.000 km eller ca. det 23-dobbelte. Søkabelledningerne steg samtidig til det 7-dobbelte (fra 4.100 til 28.000 km). Fra 1945 til 1946 steg ledninger under Rigstelefonnettet med ca. 40.000 km (heraf 30.000 for jordkabelledninger). Denne stigning skyldtes overtagelse af de af den tyske værnemagt etablerede fjernkabelanlæg og luftledninger.

På statstelefonnettet var sløjfningen af luftledningerne endnu ikke kommet rigtigt i gang i 1946. Trådlængden på mellemlys- og oplandsledningerne var dog gået ned fra 6.500 til 5.300 km i tiden fra 1930 til 1945. I 1946 steg tallet til 6.600 km eller lidt mere end i 1930. Dette skyldtes overtagelse af en del af værnemagten etablerede ledninger. Også abonnentledningerne var steget fra 1930 til 1946, nemlig fra 14.400 til 17.300 km. Samtidig var imidlertid jordkabelledningerne steget meget stærkt, nemlig for mellemlys- og oplandskabler fra 900 til 21.000 km og for abonnentledninger fra 22.000 til 53.000 km. I 1946 steg ledninger i alt ca. 6.500 km.

Tabellen giver således udtryk for overgangen fra stangrækker og de på disse anbragte luftledninger til jordkabler og de gennem disse førte telefonledninger. Antallet er for Telegrafnettet fra 1930 til 1946 gået ned til 1/3. På Rigstelefonnettet viser tallene en 4-dobling fra 1930 til 1946 af det samlede antal kilometer. For Lokaltelefonens vedkommende er der en stigning på 124 %, for abonnentledninger alene omtrent en fordobling. For det samlede telefonnet er stigningen 219 % og for abonnentledninger alene 91 %. Den samlede tråd- og korelængde er omtrent 3-doblet, nemlig fra 107.000 til 309.000 km.

Da man efterhånden gik over til at udnytte luftledninger og kabler under et til telefoni og telegrafi, måtte den anvendte sondring opgives, og fra 1946-47 opgjordes da det samlede net under ét. Samtidig gik man over til for fjernkabernes vedkommende at foretage en opdeling i de forskellige typer, der anvendes ved fjerntelefonering.

Den ny inddeling ses af tabellen side 370, der ligesom den foranstående er delt i to dele. I driftsberetningen fik tabellen navneforandring fra "Telegraf- og telefonlinier og -ledninger" til "Stangrækker, kabler, ledninger og korer". For nogle af årene forud blev tallene omregnet efter det nye mønster, og for sammenligningens skyld anføres årene 1930, 1935 og 1940 på ny her med de omregnede tal. Herudover er anført årene 1950, 1955, 1956, 1961, 1964 og 1966.

I denne inddeling er tracelængden (linielængden) og ledningslængden hver for sig delt mellem telegraf- og rigstelefonnettet og stats-telefonnettet. Linielængden opdeles mellem stangrækker, jordkabler og søkabler. Ledningslængden deles for så vidt angår telegraf- og rigstelefonnettet i luftledninger og fjernkabler og disse sidste igen i jordkabler og søkabler. For statstelefonnettets vedkommende deles ledningerne mellem mellembysledninger og abonnentledninger og inden for hver af disse grupper igen i luftledninger, jordkabler og søkabler.

De sidste 18 km stangrække på telegraf- og rigstelefonnettet (linielængde) udgik i 1960. De fandtes på strækningerne Rødby - Sylt-holm og Koster - Stege. I 1930 havde der været 4.300 km, i 1940 og 1945 ca. 1.160, i 1950 knap 800 km og i 1955 200 km. Jordkabler opgjordes til 900 km i 1935, til 1.300 i 1940 og 2.000 i 1950. Derefter holdt tallet sig temmelig konstant i årene fra 1955 til 1965 på knap 3.000. I 1966 nåedes 3.006 km. Søkabler lå i 1950 på 700 km og steg til 1.100 i 1956, godt 1.500 i 1964 og 1.438 i 1966.

Luftledningerne havde en længde af 39.000 km i 1930, 11.500 i 1940, 8.700 i 1950 og 2.200 i 1955. De sidste 175 km forsvandt med de sidste stangrækker i 1960. Jordkablerne har i mellemtiden gennemløbet en kurve fra 6.000 km ledningslængde i 1930 over 120.000 i 1940 til 183.000 i 1950. I årene 1954 til 1963 holdt tallet sig med små bevægelser på 216-218.000 km, men gik derefter op til 225.000 km i 1964. I 1966 var tallet 224.700 km, hvilket var 300 km mindre end i 1964. I tabellen er såvel jordkabler som søkabler opdelt i følgende 5 grupper (den procentvise fordeling mellem grupperne var for jordkabler i 1966 den i parentes anførte): almindelige upupiniserede kabler (3,6 %), Krarup-kabler (1,6 %), Pupin-kabler (72,1 %), upupiniserede kabler til bærefrekvenstelefonni (21,1 %) og koaksialkabler (1,6 %).

Langt den største gruppe er således Pupin-kablerne, der fra 91.000 km i 1935 steg til maksimumstallet 167.000 km i 1955 og siden har holdt sig med nogen variation mellem 162.000 og 167.000 km. I 1966 var tallet 162.100. Den første gruppe holdt sig mellem 2.000 og 3.000 km i årene fra 1950 (højest i 1958), men de sidste år har der været en stigning til 5.000 km i 1964 og 8.100 i 1966. Krarup-kablerne står siden 1955 konstant på ca. 3.500 km mod godt 3.600 km fra 1935 til 1954. De upupiniserede kabler i den fjerde gruppe, der omkring 1950 lå på knap 13.000 km, har siden 1954 holdt sig mellem 42.000 og 47.000 km med svagt stigende tendens, og endelig har koaksialkablerne langsomt bevæget sig op fra knap 2.300 i 1951 til 2.900 i 1964, men sprang derpå op til 3.500 km i 1965 og i 1966.

For søkablernes vedkommende steg den samlede ledningslængde fra 2.600 i 1925 og 4.000 i 1930 over 14.000 i 1940 til 28.000 i 1946. I resten af perioden har der kun været ubetydelige udsving herfra. I 1964 var tallet 28.400, i 1965 27.400 og i 1966 26.300, jfr. nedenfor. Den største gruppe er også her Pupin-kablerne, hvis længde i 1935 udgjorde 8.000 km og i 1950 20.000 km. Dette tal har i det sidste tiår af perioden bevæget sig langsomt nedad til 19.300 i 1960-1964. Derefter gik det omtrent 2.000 km ned til 17.400 i 1966. De almindelige upupiniserede kabler havde i 1935 en længde af godt 5.000, men tallet har haft nedadgående tendens og lå i tresserne på ca. 4.100. I 1966 var tallet 4.000 km. Krarup-kablerne lå i 1945 på omtrent 1.000 km, men var i 1950 700, i 1960-64 400 og i 1966 162 km.

Telegraf- og rigstelefonnettet.

År	Tracélængde (linielængde)		
(indtil 1945 pr. 31/3, fra 1950 pr. 31/12)	Fjernkabler		
	Stangræk- ker	Jord- kabler	Søkabler
	km	km	km
1930	4.279	125	508
1935	...	889	721
1940	1.164	1.310	650
1945	1.159	1.586	672
1950	793	2.003	697
1955	203	2.727	868
1956	67	2.816	1.121
1961	-	2.792	1.267
1964	-	2.891	1.530
1966	-	3.006	1.438

Enkelttråds- og enkeltkorelængde (ledningslængde)

	<u>Søkabler</u>					
	Almindelige upupinisere- de kabler	Krarupkabler	Pupin- kabler	Upupinisere- de kabler til bærefrekvens- telefoni	Koaksial- kabler	I alt
	km	km	km	km	km	km
1930	-	-	-	-	-	4.040
1935	5.149	788	8.044	-	-	13.981
1940	4.947	934	8.226	-	-	14.107
1945	4.429	977	8.226	2.039	-	15.671
1950	4.743	710	19.911	2.039	127	27.530
1955	4.309	675	19.794	2.038	1.028	27.844
1956	4.255	626	19.794	2.038	1.562	28.275
1961	4.083	395	19.279	2.038	2.062	27.857
1964	4.083	395	19.279	2.038	2.587	28.382
1966	4.037	162	17.395	2.051	2.617	26.262

(fortsættes)

(fortsat)

År (indtil 1945 pr. 31/3, fra 1950 pr. 31/12)		<u>Luft-</u> <u>lednin-</u> <u>ger</u>		<u>Almindelige</u> <u>upupiniserede</u> <u>kabler</u>		<u>Krærup-</u> <u>kabler</u>		<u>Pupin-</u> <u>kabler</u>		<u>Jordkabler</u>		<u>Upupiniserede</u> <u>kabler til</u> <u>bærefrekvens-</u> <u>telefoni</u>		<u>Koaksial-</u> <u>kabler</u>		<u>I alt</u>		<u>Samlet tråd-</u> <u>og korelængder</u> (luftlednin- ger, jord- og sø kabler)	
km		km		km		km		km		km		km		km		km		km	
1930	39.032	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5.988	49.060	-	-
1935	27.009	1.535	3.618	91.148	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	96.301	137.291	-	-
1940	11.515	1.543	3.618	115.305	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	120.466	146.088	-	-
1945	10.489	1.543	3.618	127.026	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	144.938	171.098	-	-
1950	8.735	2.416	3.618	163.811	12.751	12.751	-	-	-	-	-	-	-	-	-	182.596	218.861	-	-
1955	2.196	2.198	3.494	167.093	42.336	42.336	2.496	217.617	247.657	-	-	-	-	-	-	217.683	246.650	-	-
1956	692	2.612	3.494	166.539	42.342	42.342	2.696	215.922	243.779	-	-	-	-	-	-	224.991	253.373	-	-
1961	-	2.423	3.494	162.956	44.298	44.298	2.751	224.693	250.955	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1964	-	4.993	3.494	166.484	47.094	47.094	2.926	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1966	-	8.148	3.494	162.084	47.446	47.446	3.521	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

(fortsættes)

(fortsat)

Statstelefonnettet

År	Tracélængde (linielængde)					Enkelttråds- og enkeltkorelængde (ledningslængde)						
(indtil 1945 pr. 31/3, fra 1950 pr.31/12)	Oplands- og mellembys- kabler		Abonnent- kabler		Mellembysledninger			Abonnentledninger				
	Stangrækker	Jordkabler	Søkabler	Jordkabler	Søkabler	Luftled- ninger	Jordkabler	Søkabler	Luftled- ninger	Jordkabler	Søkabler	Samlet tråd- og korelængde
	km	km	km	km	km	km	km	km	km	km	km	km
1930	3.201	-	-	-	-	6.499	1.537	23	14.449	22.243	70	44.821
1935	...	42	102	-	3	5.871	2.104	226	15.264	30.753	185	54.403
1940	3.413	55	80	-	4	5.242	2.886	205	14.953	40.752	217	64.255
1945	3.536	121	132	-	5	5.303	7.546	387	16.864	50.714	241	81.055
1950	3.997	271	136	939	14	5.575	24.450	390	22.209	65.552	503	118.679
1955	4.168	522	18	1.459	14	3.542	53.140	55	24.641	112.649	663	194.690
1956	3.906	617	18	1.705	14	1.450	59.042	55	23.820	118.341	663	203.371
1961	2.356	713	18	4.226	14	206	66.819	53	14.586	233.326	711	315.701
1964	1.220	823	2	5.881	14	156	67.370	32	9.662	312.885	711	390.816
1966	633	823	3	6.991	25	0	67.370	61	6.771	355.701	1.497	431.400

De upupiniserede kabler til bærefrekvenstelefone har fra 1945 ligget så at sige uforandret på godt 2.000 km. Endelig steg koaksialkablerne fra 1.000 km i 1955 til knap 1.600 året efter og til godt 2.000 i 1960. I 1965 og 1966 var tallet 2.600.

Den samlede tråd- og korelængde for telegraf- og rigstelefonnettet har bevæget sig fra 49.000 km i 1930 over 146.000 i 1940, 219.000 i 1950, 249.000 i 1954, 244.000 i 1960 til 253.000 i 1964 (maksimum). I 1965 var tallet 252.000 og i 1966 251.000 km, hvilken nedgang skyldes, at et søkabel Gedser-Warnemünde blev taget ud af drift. Stigningen 1940-1966 er 50 % og 1950-1966 15 %.

I kommentarerne til den her omhandlede tabel over stangrækker, kabler m.v. anføres det i driftsberetningen for 1966-67, at polyætylenkabler (PET-kabler), der benyttes til abonnentledninger og i mange tilfælde kun omfatter et enkelt tråddar, indgår i tallene pr. 31. december 1966 med en samlet længde på 2.657 km.

Så sent som i midten af halvtredserne var der på statstelefonnettet stigning i linielængden for stangrækkerens vedkommende. I 1930 var tracélængden her 3.200 km og i 1955 omtrent 4.200 km, hvilket var maksimum. I 1959 var den gået ned til 3.000, i 1962 til 2.000 og i 1964 til 1.200 km. Af det nævnte antal for 1955 (4.200) var der lo år senere knap en femtedel tilbage. I 1966 resterede endnu 633 km. Under oplands- og mellembykablerne steg jordkabernes længde fra 42 km i 1935 over 271 i 1950, 552 i 1955, 704 i 1958 til 825 i 1963. I 1966 var tallet 823 km. Søkablerne talte i 1950 136 km, men den største del heraf afvikledes i begyndelsen af halvtredserne, og der er nu kun 3 km tilbage. For abonnentkabernes vedkommende var der i 1959 939 km jordkabler. I 1958 var tallet 2.500, i 1961 4.200, i 1964 5.900 og i 1966 7.000 km. Tallet er omtrent fordoblet siden 1960.

Med hensyn til ledningslængden vil det af tabellen ses, at den samlede tråd- og korelængde er steget fra 45.000 i 1930 over 64.000 i 1940 og 119.000 i 1950 til 431.000 i 1966. 200.000 passeredes i 1956, 300.000 i 1960 og 400.000 i 1965. Tallet fordobledes fra 1956 til 1965. Stigningen ligger især på abonnentledninger og på det sidste tiår. Tilgangen af nye abonnenter har været stor, jfr. side 381, men ledningslængden er steget relativt væsentlig mere. Således steg abonnentantallet fra 1956 til 1965 med 50 %, men ledningslængden for abonnentledninger med 139 %.

For mellembysledninger er luftledninger i 1966 nået nulpunktet. I 1930 var der 6.500 km, i 1950 5.600 km og i 1955 3.500 km. I 1956 var tallet knap 1.500 og det følgende år kun 600 km og i 1961 200 km. For jordkabernes vedkommende tog stigningen fat straks efter krigsårene. I 1940 var der 2.900, i 1945 7.500, i 1950 24.000 og i 1955 53.000 km. Tallet steg til 66.000 i 1957, og herefter har der kun været ringe bevægelse i tallet. I 1966 fandtes der ca. 67.400 km. Af søkabler var der på samme tidspunkt 61 km. Omkring 1950 var tallet 400 km.

Abonentledningernes længde afspejler dels overgangen fra luftledninger til jordkabler, dels automatiseringen og abonnenttilgangen. Efter at have udgjort 17.000 km i 1925 gik længden af luftledninger ned til godt 14.000 km i 1930 men steg derefter i forbindelse med abonnenttilgangen til op imod 25.000 i 1954, men allerede da var overgangen til jordkabler i stærk fremvækst (1955 var antallet af kilometer 113.000 mod 51.000 ti år før). Luftledninger omfattede

21.000 km i 1958, 15.000 i 1961 og knap 10.000 i 1964. I 1966 var tallet 6.800. Jordkablerne fortsatte den hastige vækst og lå tæt op ad 200.000 km i 1959, passerede 300.000 i 1964 og udgjorde i 1966 356.000 km. Søkablerne udbyggedes omkring 1950, da de nåede en længde af 500 km. I 1955 var tallet ca. 660 og i 1959 godt 700. Fra 1964 til 1965 sprang tallet op til 1.200 og i 1966 var tallet 1.500 km.

Den samlede tråd- og korelængde for statstelefonnettet udgjorde i 1930 45.000 km, i 1940 64.000 km, i 1950 119.000 km og i 1955 195.000 km. De sidste ti år af perioden var stigningen særlig stærk og hurtig. Antallet lå i 1956 på godt 200.000, i 1960 på 300.000 og i 1965 på 400.000 km. I 1966 var tallet 431.000 km.

Stigningen for den samlede tråd- og korelængde under statstelefonnettet viser fra 1940 til 1966 omtrent en 7-dobling. Fra 1950 til 1966 er stigningen 264 %. Tallet fordobledes fra 1956 til 1965, og endelig kan nævnes, at de sidste 5 år fra 1961 til 1966 havde en stigning på 116 mill. eller 37 %.

Den samlede tråd- og korelængde for hele telegraf- og telefonnettet bliver herefter i 1966 682.000 km mod 94.000 i 1930, 210.000 i 1940, 338.000 i 1950 og 450.000 i 1956. Stigningen i løbet af de ti år fra 1956 til 1966 udgør herefter 232.000 eller 52 %.

I det hele viser de sidste ca. 15 år af perioden billedet af en omfattende udskiftning af luftledningsanlæg med kabler, især i Sønderjylland. Der var år, da op til 10.000 telefonpæle forsvandt af landskabet. I 1966 resterede ca. 13.000 telefonstænger. Arbejdet med udskiftningen og etableringen af nye oplands- og mellembyks kabler og ledninger gik hånd i hånd med automatiseringen. Ved kabelarbejdet anvendtes kabelplov, og det oplyses i driftsberetningerne (således 1958-59), at der for de mindre kablernes vedkommende benyttes polyætylenkabler i stedet for de hidtidige papirisolerede blykabler, jfr. ovenfor. Gennem moderniseringen, der fandt sted i tilslutning til indførelsen af de nye metoder og materialetyper, forventes opnået betydelige besparelser.

Telefonkredsløb.

I den efterfølgende tabel er for nogle udvalgte år anført antallet af telefonkredsløb. Rigstelefonnettet og statstelefonnettet er holdt hver for sig. For rigstelefonnettets vedkommende er kredsløbene dels opdelt i antallet af ekspeditionskredsløb og udlejede kredsløb, dels opgjort efter længde (km). I sidste henseende er ligeledes sondret mellem ekspeditionskredsløb og udlejede kredsløb, og endvidere er det samlede antal kilometer opgjort efter fremføringsmåde. For statstelefonnettet er anført antallet af kredsløb og (i km) disses fremføringsmåde.

Telefonkredsløb.

Rigstelefonnettet

År	Antal			Antal	
	Ekspeditions- kredsløb			Udlejede kredsløb	
(indtil 1950 pr. 31/3 der- efter pr. 31/12)	I indlandet	Til udlandet	Transiterende ¹⁾	I indlandet	Til udlandet og transiterende ¹⁾
1935	345	67	...	-	-
1940	397	86	...	-	-
1945	385	19	...	265	124
1950	646	97	...	58	16
1954	953	151	58	79	8
1955	1.404	197	61	101	7
1958	1.723	280	87	152	23
1960	2.165	465	97	208	31
1963	3.311	606	137	354	62
1965	4.224	895	206	330	52
1966	4.661	1.045	241	323	59

- 1) Transiterende ekspeditions-kredsløb er til og med 1953 medregnet som udlejede kredsløb til udlandet.

(tabellen fortsættes næste side)

Telefonkredsløb (fortsat)

Rigstelefonnettet

Længde

År (indtil 1950 pr. 31/3 derefter pr. 31/12)	Kredsløbenes fremføringsmåde									
	Ekspeditionskredsløb 1)	Udlejede kredsløb 1)	Jordkabler				Søkabler			
	km	km	Radiokabler km	Koaksial- kabler km	Andre bære- frekvens- kabler km	Lavfrekvens- kabler km	Koaksial- kabler km	Andre bære- frekvens- kabler km	Lavfrekvens- kabler km	Luftledninger km
1935	41.135	-	-	-	-	31.070	-	-	3.624	6.441
1940	57.453	-	-	-	-	48.203	-	-	4.174	5.076
1945	56.640	29.730	-	-	-	72.760	-	-	6.115	7.495
1950	106.810	10.773	48	-	24.399	74.805	504	4.295	6.480	7.052
1954	239.405	14.768	612	80.242	81.957	61.593	15.797	4.615	6.675	2.622
1955	339.279	19.841	1.513	150.973	123.795	51.416	19.997	4.755	5.503	1.168
1958	518.680	36.821	3.551	219.564	242.922	38.182	43.226	4.335	3.657	64
1960	612.242	55.583	85.854	240.091	239.378	32.180	60.751	5.750	3.821	-
1963	889.990	74.997	394.719	279.253	182.981	27.821	74.115	2.482	3.616	-
1965	1.174.309	64.584	607.533	283.571	216.266	18.682	107.353	2.180	3.308	-
1966	1.318.398	56.229	598.887	342.200	303.215	11.645	112.516	2.892	3.272	-
Fordeling (%)			43,6	24,9	22,1	0,8	8,2	0,2	0,2	-

1) Transiterende ekspeditions-kredsløb er til og med 1953 medregnet som udlejede kredsløb til udlandet. For 1966 udgør længden 101.413 km.

(tabellen fortsættes næste side)

Telefonkredsløb. (fortsat)

Statstelefonnettet

År	Kredsløbenes fremføringsmåde				
(indtil 1950 pr. 31/3 derefter pr. 31/12)	Jordkabler				
	Antal kredsløb	Bærefrekvens- kabler km	Lavfrekvens- kabler km	Søkabler km	Luftledninger km
					I alt km
1935	-	-	-	-	-
1940	-	-	-	-	-
1945	720	-	8.600	104	3.257
1950	1.177	-	16.778	389	3.734
1954	1.489	2.044	21.960	259	2.254
1955	1.531	3.098	22.123	259	1.568
1958	1.826	4.529	26.226	33	207
1960	2.013	6.079	28.322	35	201
1963	2.252	17.963	28.302	14	141
1965	2.401	23.395	29.947	16	9
1966	2.543	25.499	29.359	16	0
Fordeling (%)		46,5	53,5	-	-
					100,0

Det gælder som helhed, at tallene viser en konstant og stærk stigning.

Iøjnefaldende er den store fremgang på rigstelefonnettet fra 1954 til 1955, da ekspeditions kredsløbene i indlandet steg 47 % og netets længde i kilometer 41 %. Denne udvidelse stod bl.a. i forbindelse med etablering af terminalstation i Odense på koaksialkablet samt etableringen af en ny rigscentral i Odense og rigstransitcentral i København. Stigningen lå i overensstemmelse hermed særlig på koaksialkabler samt på andre bærefrekvenskabler med henholdsvis 88 og 51 % for jordkablenes vedkommende.

Antallet af ekspeditions kredsløb udgjorde pr. 31. december 1966 4.661, hvilket er en stigning på 232 % i forhold til 1955 og en 5-dobling i forhold til 1954. Antallet af kredsløb til udlandet var 5-doblet fra 1955. Antallet af udlejede kredsløb i indlandet udgjorde i 1966 6,5 % af det samlede antal indenlandske kredsløb, og for udlejede kredsløb til udlandet og transiterende kredsløb var den tilsvarende procent 4,4:

Kredsløbenes længde i kilometer rundede millionen i 1964, da tallet var 1.108.000 km.

I forhold til 1954 viser tallet for 1966 en stigning på 441 % og i forhold til 1955 283 % (fra 359.000 km i 1955 til 1.375.000 km i 1966). Sidstnævnte stigning fordelte sig med 289 % på ekspositions-kredsløb (fra 339.000 km i 1955 til 1.318.000 i 1966) og 183 % på udlejede kredsløb (fra 19.800 km i 1955 til 56.000 i 1966).

Det samlede tal for længden af kredsløb er år for år opdelt efter fremføringsmåden, d.v.s. alt efter om de er fremført ad radioveje (radiokæder), i jordkabler, i søkabler eller (indtil 1959) på luftledninger. Fremføringen ad radiovej tog først fart i slutningen af halvtredserne, da de store radiokædeanlæg etableredes. I 1956 fremførtes ca. 3.050 km ad radioveje (heri ikke medregnet radiotelefon-kredsløbene mellem København og New York, Reykjavik og Thorshavn). Fra 3.550 km i 1958 gik antallet af kilometer op til knap 46.000 i 1959, 86.000 i 1960, 208.000 i 1962, 404.000 i 1964 og 608.000 i 1965. Hermed udgjorde fremføringen ad radiokæder næsten lige så meget som de øvrige fremføringsveje tilsammen. I 1966 var der en lille nedgang til 599.000 km.

Jordkabelkredsløbene deles op i koaksialkabler, andre bærefrekvenskabler og lavfrekvenskabler. De i koaksialkabler fremførte kredsløb danner i alt den næststørste gruppe. I 1955 var kilometerantallet 151.000, og dette tal var i 1964 omtrent fordoblet. Det gik derefter lidt tilbage i 1965, men androg i 1966 342.000, en stigning fra 1965 på 21 % og fra 1955 på 127 %. Gruppen andre bærefrekvenskabler har i det store og hele ligget på siden af gruppen koaksialkabler siden 1954. I 1962 og især 1963 lå tallet imidlertid lavere, det sidstnævnte år på 183.000 mod 260.000 i 1961. Dette skyldtes, at visse dele af bærefrekvenskabelnettet (omfattende både jord- og søkabler) var frigjort ved midlertidig omlægning til radiokæder under udvidelsesarbejdet på kablerne. I 1964 steg tallet til 289.000 km, en ny nedgang fulgte i 1965 til 216.000 km, men i 1966 gik tallet op til 303.000 km. Lavfrekvenskablerne viser nedgang. Der var i 1966 11.600 km mod 75.000 i 1950 og 62.000 i 1954.

For søkablernes vedkommende viser koaksialkabler en fremgang fra 20.000 km i 1955 til 113.000 km i 1966. Den midlertidige nedgang i 1963 (jfr. foran) er opvejet. De øvrige grupper under søkabler omfatter hver kun ca. 3.000 km i 1966.

Fremføring ad luftledninger fandt i 1945 sted for 7.500 km kredsløb, i 1954 for 2.600 km, i 1955 for 1.200 km og i 1959 for de sidste 64 km.

Med hensyn til statstelefonnettet lå antallet af kredsløb i 1950 på knap 1.200, i 1960 på 2.000 og i 1966 på 2.540. Kredsløbenes fremføringsmåde omfatter jordkabler, søkabler og luftledninger. For jordkablernes vedkommende deles i bærefrekvenskabler og lavfrekvenskabler. I bærefrekvenskabler blev i 1954 fremført 2.000 km, i 1955 3.000 km, i 1960 6.100 km, i 1963 18.000 km og i 1966 25.500 km. Den betydelige stigning står i forbindelse med den væsentlige fremgang i antallet af kredsløb og den samtidige overgang fra fremføring på luftledninger til kabler. For lavfrekvenskabler har der fra 1960 til 1966 nærmest været stagnation med omkring 28-30.000 fremførte kilometer (1955 var tallet 22.000 km). Søkabelfremføring spillede en rolle, da Skagen-Hulsig, Læsø og Sejerø hørte under post- og telegrafvæsenet. I 1950 fremførtes 389 km i søkabler men i 1952 247 km efter overdragelsen af Anholt, Tunø Kattegat og Læsø til J.T.A.S. I 1956 kom overdragelsen af Skagen og Hulsig, og her-

efter var der kun ca. 30 km tilbage. I 1966 var tallet reduceret til 16 km. Hvad endelig luftledninger angår, er forholdet det, at der i 1950 fremførtes 3.700 km gennem luftledninger, i 1954 2.300 og i 1955 knap 1.600 km. I forbindelse med automatiseringen og etableringen af oplands- og mellembyskabler gik det således hurtigt tilbage for luftledningerne. I 1960 fremførtes endnu 200 km kredsløb på denne måde, men i 1966 forsvandt de sidste 9 km.

Det samlede antal kilometer for de i statstelefonnettet fremførte kredsløb var i 1950 21.000, i 1955 27.000, i 1960 35.000, i 1963 46.000 og i 1966 55.000.

Tager man samtlige telefonkredsløb under ét (rigstelefon- og statstelefonnettet), udgjorde kredsløbenes samlede længde i 1950 138.000 km, i 1954 281.000 km, i 1955 386.000 km, i 1960 702.000 km, i 1963 1.011.000 km, i 1965 1.292.000 km og i 1966 1.430.000 km. Dette sidste tal er en femdobling fra 1954 og en stigning på 270 % fra 1955. I forhold til 1963 er der en stigning på 41 %.

Den procentvise fordeling af antallet af kilometer på kredsløbenes fremføringsmåde er anført på foden af tabellen. For rigstelefonnettet fremførtes i 1966 43,6 % ad radiokæder og 33,1 % på koaksialkabler.

Telefonabonnenter.

I hosstående tabel er givet en samlet fortegnelse over antallet af telefonabonnenter for alle årene siden 1928. Denne tabel vil ikke blive specielt kommenteret. Opgørelsen i driftsberetningerne har været noget forskellig. De anførte tal omfatter for 1940 samt fra og med 1942 betalende abonnenter. (For tiden forud herfor er forholdet ikke klart).

I den efterfølgende tabel er for nogle udvalgte år - principielt hvert 5 år - anført antallet af telefonabonnenter med udeladelse af tjenesteabonnenter. For statstelefonens vedkommende opdeles tallene i Sønderjylland, Møn samt øvrige statstelefonområder. For Sønderjylland opdeles yderligere fra 1942 i abonnenter ved manuelle og ved automatiske centraler. Etableringen af automatcentraler påbegyndtes i begyndelsen af trediverne.

Antal telefonabonnenter i alt for enkelte år.

<u>Rigstelefonen</u>		<u>Statstelefonen</u>						
År	Antal abonnen- ter	Sønderjylland		I alt	Møn	Øvrige stats- tele- fonom- råder	Tilsam- men	Samtlige telefon- abonnen- ter i alt
		Ved manu- elle cen- traler	Ved auto- matiske centraler					
(indtil 1950 pr. 31/3 derefter pr. 31/12)								
1928	ca. 790			9.890		480	10.370	11.166
1932	706		... ¹⁾	10.014	1.457	510	11.981	12.687
1937	579		... ¹⁾	10.668	1.454	553	12.675	13.254
1942	552	11.571	1.638	13.209	1.751	734	15.694	16.246
1947	670	11.837	5.742	17.579	2.272	1.056	20.907	21.577
1951	756	10.684	12.240	22.924	2.573	1.607	27.104	27.860
1956	696	8.191	20.206	28.397	2.756	-	31.153	31.849
1961	-	5.173	30.958	36.131	2.948	-	39.079	39.079
1966	-	1.207	43.374	44.581	3.217	-	47.798	47.798

1) Pr. 31. marts 1938: 937

Gruppen "øvrige statstelefonområder" omfattede i 1928 Skagen, Hulsig, Læsø, Sejerø og Tunø. Møns telefon blev overtaget 1. januar 1932.

Telefonabonnenter.Statstelefonen

År (ind- til 1950 pr.31/3 deref- ter pr. 31/12)	Rigs- tele- fonen	Sønderjylland Ved ma- nuelle centra- ler	Tilsam- Ved au- tmati- ske cen- traler	Møn	Øvrige stats- telefon- områder	Statstele- fonen i alt	
1928 ca.790			9.890	-	480	10.370	
1929 ca.770			9.753	-	482	10.235	
1930 .. 735			10.008	-	500	10.508	
1931 .. 723			10.194	-	500	10.694	
1932 .. 706			10.014	1.457	510	11.981	
1933 .. 677			9.448	1.408	504	11.360	
1934 .. 666			9.605	1.424	507	11.536	
1935 .. 640			9.947	1.438	522	11.907	
1936 .. 603			10.309	1.437	536	12.282	
1937 .. 579			10.618	1.454	553	12.675	
1938 .. 577			11.102	1.485	576	13.163	
1939 .. 560			11.546	1.533	607	13.686	
1940 .. 577	10.758	1.040	11.798	1.606	640	14.044	
1941 .. 576	11.151	1.110	12.261	1.670	670	14.601	
1942 .. 552	11.571	1.638	13.209	1.751	734	15.694	
1943 .. 552	11.628	2.652	14.280	1.843	813	16.935	
1944 .. 558	10.444	5.005	15.449	1.919	911	18.279	
1945 .. 584	10.606	5.487	16.093	2.018	959	19.070	
1946 .. 622	11.086	5.646	16.732	2.128	998	19.858	
1947 .. 670	11.837	5.742	17.579	2.272	1.056	20.907	
1948 .. 717	11.610	7.026	18.636	2.360	1.142	22.138	
1949 .. 744	12.084	7.319	19.403	2.397	1.344	23.144	
1950 { $\frac{31}{3}$	730	10.761	9.957	20.718	2.405	1.444	24.567
{ $\frac{31}{12}$	770	11.100	10.612	21.712	2.474	1.504	25.690
1951 .. 756	10.684	12.240	22.924	2.573	1.607	27.104	
1952 .. 829	11.395	12.983	24.378	2.605	1.196	28.179	
1953 .. 768	11.145	14.333	25.478	2.658	1.128	29.264	
1954 .. 759	9.236	17.494	26.730	2.721	1.198	30.649	
1955 .. 732	9.166	18.340	27.506	2.720	1.252	31.478	
1956 .. 696	8.191	20.206	28.397	2.756	-	31.158	
1957 .. 115	8.285	20.964	29.249	2.793	-	32.042	
1958 .. -	5.761	24.607	30.368	2.826	-	33.194	
1959 .. -	4.833	27.144	31.977	2.860	-	34.837	
1960 .. -	4.905	29.039	33.944	2.900	-	36.844	
1961 .. -	5.173	30.958	36.131	2.948	-	39.079	
1962 .. -	5.437	32.819	38.256	3.042	-	41.298	
1963 .. -	5.608	34.458	40.066	3.083	-	43.149	
1964 .. -	3.144	38.996	42.140	3.146	-	45.286	
1965 .. -	1.632	41.833	43.465	3.193	-	46.658	
1966 .. -	1.207	43.374	44.581	3.217	-	47.798	

For 1940 samt fra og med 1942 omfatter tallene betalende abonnenter.

I 1928 var det samlede antal abonnenter 11.166, hvoraf ca. 790 var "egentlige" statstelefonabonnenter (rigstelefonabonnenter). Dette antal var i 1932 gået ned til 706 og i 1935 til 640. Årsagen til denne nedgang, der fortsatte fra år til år, må søges dels i de i disse år rådende vanskelige økonomiske konjunkturer, dels i at forretningsfolk så deres redning i at benytte deres almindelige telefonapparat også til udførelse af landssamtaler. I 1939 var tallet 560, og fra da af begyndte en opadgående tendens i forbindelse med de af krigsårene og konjunkturernes opgang skabte forhold. I 1947 var antallet 670 og i 1950 770. Dette var kulminationen, thi ganske vist er tallet for 1952 opgjort til 829 abonnenter, men tallet er ikke ægte. Der blev fra dette år medregnet samtalebokse på post- og telegrafkontorerne, der hidtil i et vist omfang, men ikke fuldt ud var blevet talt som tjenesteabonnenter. Antallet af boksene udgjorde 75, således at antallet af egentlige rigsabonnenter i 1952 udgjorde 754. De følgende år gik tallet ned. Allerede i 1953 nedlagdes 57 rigsabonnenter i Århus ved automatiseringen af centralen i Århus. Antallet var herefter 768, hvoraf 71 bokstelefoner. I 1955 var tallet 732 og i 1956 696. Fra post- og telegrafvæsenets side ønskede man nu at komme bort fra disse abonnenter, hvis betydning var stærkt aftagende under automatiseringens og selvvalgets sejrsgang. Abonnenterne blev opsagt med udgangen af året 1957 på nær nogle få undtagelser. Således opretholdtes rigsabonnentforbindelserne i Odense, indtil Odense central var automatiseret, og i København bibeholdtes indtil videre enkelte abonnenter (herunder telefotabonnenterne). Ved årets udgang var der herefter 115 betalende rigstelefonabonnenter tilbage. Heraf var 64 egentlige abonnenter og 51 bokstelefoner. Tillige var der 131 tjenesteabonnenter. For de følgende år er der ikke i driftsberetningens tabel over telefonabonnenter gjort rede for rigstelefonabonnenterne. Med hensyn til beretningernes oplysning om tjenesteabonnenter skal kun bemærkes, at det høje tal for 1945 - 418 - det følgende år gik ned til godt 208, idet man ved opgørelsen af tjenesteabonnenter ved de automatiske bicentraler i København herefter kun regnede med antallet af abonnentledninger. I 1947 gik antallet for provinsens vedkommende ned med ca. 70, hvorved det samlede tal for rigstelefonen kom til at ligge på 144.

Antallet af abonnenter i Sønderjylland steg fra ca. 10.000 i 1928 til 44.600 i 1966 (stigning 350 %). Tallet fordobledes fra 1951 til 1966. På Møn var stigningen fra 1932 til 1966 ca. 120 %.

Det første år, for hvilket driftsberetningerne opgiver antallet af abonnenter ved automatiske centraler i Sønderjylland, er 1937-38, da der fandtes 937, fordelt på 13 automatcentraler.

I 1942 var antallet af abonnenter ved automatcentraler godt 1.600, i 1947 5.700, ved udgangen af 1951 ca. 12.000, 1956 nåedes 20.000 og 1961 31.000. Pr. 31. december 1966 var antallet 43.400. Af det samlede antal udgjorde automatcentralernes abonnenter i 1947 en trediedel, i 1951 godt halvdelen, i 1956 71 %, i 1961 86 % og i 1966 97 %. Sidstnævnte år resterede kun 1.200 abonnenter i takstklasserne C og D.

Under betalende abonnenter er medregnet mønttelefoner og bokstelefoner. Af disse fandtes i Sønderjylland i 1966 henholdsvis 97 offentlige mønttelefoner og 90 bokstelefoner på postkontorer, telefoncentraler og telegrafekspeditioner.

Ved sammenslutningen var abonnenterne i Sønderjylland inddelt i 4 takstklasser, alt efter størrelsen af den pågældende central. Takstklasserne benævntes A-D, således at klasse A omfattede centraler med indtil 50, klasse B centraler med 51-200 og klasse C og D centraler med over 200 abonnenter. Fra 1933 opdeltes den mellemste gruppe i 51-120 abonnenter (takst B) og 121-200 abonnenter (takst C). Centraler med over 200 abonnenter udgjorde takstklasse D. Da automatcentralerne kom til, blev der fastsat en særlig takst for disse, senere benævnt takstklasse E.

I nedenstående tabel er for enkelte udvalgte år anført fordelingen af abonnenterne på takstklasser. Tabellen udviser bl.a. overgangen til automatcentraler, tjenesteabonnenter er medregnet i tallene, bortset fra 1947 og 1951.

Abonnenternes fordeling efter takstklasser i

Sønderjylland.

Takst- klasse	31/3 1928	31/3 1937	31/3 1947	31/12 1951	31/12 1956	31/12 1961	31/12 1966
A ...	1.377	1.455	413	65	15	-	-
B ...	4.977 ¹⁾	(2.920)	3.169	3.201	1.125	626	-
C ...	4.977 ²⁾	(1.459)	3.281	3.658	2.045	1.803	309
D ...	3.536 ²⁾	4.502	4.974	4.304	5.031	2.773	901
E 3).	-	(332)	5.742	11.696	20.326	31.212	43.689
I alt	9.890	10.668	17.579	22.924	28.542	36.414	44.899

- 1) Daværende klasse B (51-200 abonnenter).
- 2) Daværende klasse C og D (over 200 abonnenter).
- 3) Fuldautomatiske områder fra 1940. Indtil 1940 betegnet "Særlig takst" (i 1937: 332).

Det under automatcentralerne (takstklasse E) henhørende antal udgør i procent følgende (beregnet af tallene i tabellen ovenfor):

	1947	1951	1956	1961	1966
%	33	51	71	86	97

For nogle af de i tabellen ovenfor anførte år er i efterfølgende tabel anført fordelingen inden for takstklasserne mellem abonnenter med egen ledning og med partsledning i Sønderjylland. Endvidere er angivet, hvor stor en procentandel antallet af abonnenter med egen ledning udgør af ialttallet for abonnenter i Sønderjylland. Endelig er anført den tilsvarende procent for abonnenter på Møn.

Fordeling af abonnenter i Sønderjylland.

Takstklasse	31/3 1937		31/3 1947		31/12 1956		31/12 1961		31/12 1966	
	Egen ledn.	Parts-ledn.	Egen ledn.	Parts-ledn.	Egen ledn.	Parts-ledn.	Egen ledn.	Parts-ledn.	Egen ledn.	Parts-ledn.
A	850	605	231	182	15	-	-	-	-	-
B	1.746	1.174	1.583	1.586	481	644	303	323	-	-
C	1.013	446	1.810	1.471	897	1.148	875	928	219	90
D	3.924	578	3.824	1.150	2.508	2.523	1.510	1.263	379	522
E	185	147	4.490	1.252	14.032	6.294	24.762	6.450	40.921	2.768
I alt	7.718	2.950	11.938	5.641	17.933	10.609	27.450	8.964	41.519	3.380
%	72		68		63		75		92,5	
Møn(%)			42		42		47		74,5	

Den procentvise fordeling af abonnenter med egen ledning i ovenstående tabel fremgår af hosstående tabel (Sønderjylland):

Takstklasse	31/3 1937	31/3 1947	31/12 1956	31/12 1961	31/12 1966
	%	%	%	%	%
A (indtil 50 ab.)	58	56	100	-	-
B (51-120 ab.) ..	60	50	43	48	-
C (121-200 ab.) ..	69	55	44	49	71
D (over 200 ab.)	87	77	50	54	42
E (fra 1940 ab. under automatcentraler)	56	78	69	79	94
I alt	72	68	63	75	92,5

Som helhed har antallet af abonnenter med egen ledning den sidste halve snes år haft en stærkt stigende tendens og udgør ved undersøgelsesperiodens udløb 92,5 %. Forklaringen er overgangen til takstklasse E, der kun har et ringe antal partstelefoner.

Antallet af tjenestetelefoner har i Sønderjylland de sidste 10 år ligget op mod 300, forud derfor på 150-200.

Også for Møns vedkommende har procenten for egen ledning været stigende, og ved periodens slutning har tre fjerdedele af abonnenterne egen ledning. Det samlede antal abonnenter var da ca. 3.200 mod ca. 1.450 ved overtagelsen i 1931-32. Automatiseringen fandt sted sidst i trediveerne og var fuldført fra 1. februar 1941, jfr. ovenfor. I 1945 var antallet af abonnenter godt 2.000 og i 1962 godt 3.000.

I Skagen og Hulsig lå abonnentantallet i 1945 på ca. 600, og på Læsø var der samtidig 285, på Sejerø 56 og på Tunø 11 eller tilsammen ca. 960. På Anholt var der i 1948 26 abonnenter. I 1950 var det samlede tal for disse områder steget til 1.500, hvoraf godt 900 i Skagen og Hulsig, godt 400 på Læsø og 100 på Sejerø.

Efter at Skagen og Hulsig blev overdraget til Jysk Telefon Aktieselskab den 1. april 1956, henhører kun Sønderjylland og Møn under statstelefonen, jfr. ovenfor.

Af tjenesteabonnenter fandtes ved periodens slutning i alt 332, nemlig i Sønderjylland 318, hvoraf 3 ved manuelle centraler, og på Møn 14.

Antallet af ueffektuerede telefonbestillinger i statstelefonområderne ved årets slutning er normalt minimalt (i 1966 således 29). I visse perioder - særlig i efterkrigsårene, da bl.a. vanskelighed med at skaffe materiale gjorde sig stærkt gældende - stod der et meget stort antal telefoner på venteliste. Pr. 1. januar 1948 var tallet således over 3.100, i 1950 1.800 og ved udgangen af 1953 endnu ca. 400.

Telegrafkredsløb og telexkredsløb.

I nedenstående tabel er for nogle udvalgte år anført antallet af telegrafkredsløb og af telexkredsløb. Endvidere er anført antallet af udlejede kredsløb samt af abonnenter tilsluttet pressedistributionsnet.

År	Telegrafkredsløb					Telexkredsløb					Udlejede kredsløb		
(indtil 1950 pr. 31/3 der- efter pr. 31/12)	I indlandet	Til udlandet				I indlandet (til brug for telegrafkontorer og abonn.)	Til udlandet (til brug for abonnenter)						
	Direkte pr. tråd	Direkte pr. radio	Til telexcentraler	Pr. tråd	Pr. radio	Transiterende		Transiterende	Indenlandske	Til udlandet	Transiterende	Abbonenter tilsluttet pressedistributionsnet	
1940 ...	30	1	73	15	5	-	8	3	-	10	2	-	35
1945 ...	3	-	103	4	1	-	28	2	-	53	1	-	64
1950 ...	8	1	123	15	8	3	51	21	18	40	22	1	82
1955 ...	9	1	152	17	11	6	81	107	152	99	34	3	93
1960 ...	9	2	163	18	8	7	162	258	311	247	89	2	162
1963 ...	11	3	156	17	4	14	187	331	462	451	91	6	173
1966 ...	14	3	169	15	2	10	233	429	583	567	135	12	201

De i 1940 anførte 30 direkte trådforbindelser (morsetelegrafi) er for størstedelen gået over i gruppen telegrafkredsløb til (automatiske) telexcentraler for det følgende anførte år (1945), og denne gruppe omfattede herefter ca. 100 kredsløb. Tallet er vokset til 169 i 1966 og angiver de kredsløb, der af post- og telegrafkontorer benyttes til afvikling af offentlig telegramtrafik. Som det er nævnt under omtalen af maskiner, er fjernskrivemaskinerne på kontorerne i de senere år blevet udskiftet fra strimmelskrivere til bladskrivere. Samtidig er gentexttjenesten ændret og udvidet til at omfatte alle centralfjernskrivekontorerne. I indlandet findes der 17 direkte kredsløb mellem kontorer, hvoraf 3 er radiokredsløb, nemlig København-Godthåb (2 kredsløb) og København-Angmagssalik. Til Udlandet er der i 1966 ligeledes 17 telegrafkredsløb, hvoraf 2 radiokredsløb. Der har tidligere været op til 11. Der fremføres i 1966 10 transiterende telegrafkredsløb gennem Danmark.

Antallet af telexcentraler har skiftet noget. Ved periodens slutning var der 6 (København, Kolding, Odense, Ålborg, Århus og Tórshavn). I 1947 var der 3 (København, Kolding, Århus). I 1950 var Nykøbing Fl. og Ålborg med og i 1950-51 Odense. Som den syvende central kom i 1952-53 Rønne med. I 1957-58 nedlagdes Nykøbing Fl., og abonnenterne tilsluttedes København. Samme skæbne lider Rønne i 1960-61. Endelig indtræder Tórshavn i kredsen i 1962-63. Mellem disse 6 telexcentraler findes i 1966 233 kredsløb. Tallet var i 1950 51, i 1955 81 og i 1960 162. Disse kredsløb er til brug dels for telegrafkontorer, dels for abonnenter. Fra telexcentralen i København til telexcentraler i udlandet fandtes i 1966 429 kredsløb mod 107 i 1955, 258 i 1960, 331

i 1963 og 400 i 1965. Også antallet af transiterende kredsløb er vokset stærkt, nemlig fra 152 i 1955 over 311 i 1960 og 462 i 1963 til 583 i 1966. I nogenlunde samme tempo er de udlejede indenlandske kredsløb vokset, nemlig fra 99 i 1955 over 247 i 1960, 451 i 1963 og 502 i 1964 til 567 i 1966. De udlejede kredsløb til udlandet udgjorde 34 i 1955, 89 i 1960 og 135 i 1966. Der har fra omkring 1950 været nogle få transiterende udlejede kredsløb. Antallet steg imidlertid fra 3 i 1965 til 12 i 1966. Endelig viser tabellen, at der i 1966 fandtes 201 abonnenter, der er tilsluttet pressedistributionsnet. Antallet er fordoblet i de sidste 10 år.